Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Forklaringer,

afgivne for

den ved allerhøieſte Ordre af 21de April 1860

til

Underſøgelſe af Orlogsværftet

nedſatte Commiſſion,

ſamt

Bilage

til

Commiſſionens allerunderdanigſte Betænkning

af 21. December 1861.

Bind I.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. H. Schultz.

Fortegnelse

over

de afhørte Personer.

Alberg, Rebslagermester	Bind I.	Pag.	299.
Bjorn, Tømmerinspecteur	— I.	—	252.
Bonnesen, Baadebygmester, privat	— I.	—	27.
Brandt, Skibbygmester, privat	— I.	—	46.
	— II.	—	846.
Bocher, Bogholder	— II.	—	851.
Carlsen, Capitainlieutenant, Undertøimester	— II.	—	632.
Davidsen, Fabrikskriver	— I.	—	254.
Degenkolw, Grovsmedmester	— I.	—	201.
Freese, Skipper ved Bradbænken	— I.	—	372.
Fugelsang, Skibbygmester	— I.	—	1.
Gandil, Orlogscapitain, Equipagemester paa Gammelholm	— II.	—	538.
Grove, Capitainlieutenant, Takkelmester	— II.	—	667.
Gullack, Skibbygmester	— I.	—	308.
Kraft, Lieutenant	— II.	—	600.
Lind, Snedkermester	— I.	—	170.
Lorentzen, Skipper ved Takkelloftet	— I.	—	359.
Mourier, Vice-Admiral, Chef for Orlogsværftet	— II.	—	728.
Petersen, Skibbygmester	— I.	—	73.
Rothe, Lieutenant	— II.	—	547.

Scheller, Seilmagermeſter ..... Bind I. Pag. 278.
Schjodt, Høibaadsmand ..... — I. — 394.
Schonheyder, G., Capitainlieutenant, Underfabrikmeſter — II. — 1.
Skibſted, Directeur for Artilleriet..... — II. — 689.
Sommer, Orlogscapitain, Eqvipagemeſter paa Nyholm — II. — 482.
Suenſon, O., Directeur for Skibbyggeriet ..... — II. — 125.
Svendſen, Dreiermeſter ..... — I. — 237.
Sørenſen, Skipper i Flaaden ..... — I. — 386.
Tuxen, N. E., Directeur for Maſkin- ſamt Huus- og Vandbygningsvæſenet..... — II. — 356.
Wain, Maſkininſpecteur, Overmaſkinmeſter ..... — I. — 60.
Witkow, Tømmermeſter..... — I. — 131.

Første Møde den 10de September 1860.

Skibsbygmester Fugelsang.

Spm. 1. Formanden: Anseer De den nærværende Hovedordning af Arbeidet paa Orlogsværftet med faste Arbeidere for hensigtsmæssig, eller troer De, at der til det Offentliges Tarv kan træffes nogen Forandring deri; anseer De det navnlig for hensigtsmæssigt, at frit Haandværkerarbeide traadte i Stedet?

Fugelsang: Der kan ikke være Noget til Hinder for, at man bærer sig ad som paa Pladserne, altsaa benytter Private; men om der vilde være nogen Fordeel derved, maatte Tiden og Erfaringen vise. Vi have nu særdeles dygtige Mænd, Fleertallet af dem er endogsaa særdeles udmærkede Mænd. Der findes, som overalt, mindre duelige mellem dem; men efter min Overbeviisning kunne vi være fuldkommen tilfredse med de Folk, vi have. Det kan gjerne være, at en Forandring kan lede til det Bedre, men derfor tør jeg ikke indestaae. Sagen vil ogsaa beroe paa, hvorledes de private Folk ville blive lonnede. De maae vist have ligesaameget, som der gives paa Pladserne, — de ville endda tabe Meget; thi nu have Tommermændene paa Pladserne det Brænde, og de Spaaner, der falde af, og det vil vist ikke kunne tillades paa Holmen —, men skal Marinen betale sine dygtige Arbeidere med samme Arbeidsløn, som de have paa Pladserne, troer jeg, det vil blive mere kostbart. Vore Folk kunne nemlig ikke koste saameget, som Pladsernes Tommermænd, der have 9 Mark om Dagen; vore have blot en simpel Daglon, som de ved Akkordarbeide kunne forøge med høiest 1/4. Vi have ogsaa begyndt paa Akkordarbeide, hvorved jeg troer, Marinen har vundet betydeligt;

i det mindste er Arbeidet fremmet hurtigere, og at det er udført godt, kan jeg indestaae for.

2. Formanden: Dersom man vilde gaae over til Brugen af frie Haandværkere, vil De saa mene, at man under visse Forhold, under Krigstilstand f. Ex., kunde komme til at befrygte Mangel paa Arbeidere?

Fugelsang: Det vil beroe paa, hvad Arbeide der er i Byen; man vil komme dertil, dersom ikke Folkene fik omtrent en saadan Løn, som paa Pladserne; thi saasnart der er Arbeide i Provindserne eller paa Pladserne, hvorved de kunne tjene en 2—3 Daler om Ugen, ville de gaae derhen.

3. Formanden: Dersom man tænkte sig det nærværende System forandret, hvilken Overgangstid vilde De da anseе for hensigtsmæssig, og hvorledes vilde De mene, at en saadan Overgang passende kunde gjennemføres?

Fugelsang: Det maatte naturligviis skee fra Begyndelsen af et Aar; der maatte vel hengaae mindst et Par Aar. Jeg mener derhos, at de Folk, som ere pensionsberettigede, bør beholde den Pension, der maatte tilkomme dem, fra den Dag af, da Forandringen træder i Kraft, og, hvis de have Lyst, maae de derefter kunne gaae ind paa den Dagløn, som senere bliver bestemt.

4. Formanden: I hvilket Omfang benyttes Sjouerhjælp til Arbeidet?

Fugelsang: Saasnart jeg ved Skibsbyggeriet trænger til Sjouere, begjærer jeg hos Equipagemesteren saamange, jeg behøver, til hver Dag. De faae 3 Mk. 8 ß. om Dagen, og jeg troer ikke, vi kunne faae dem billigere. De, vi nu have, ere særdeles billige og dygtige Mænd. Ved den Fregat, der er paa Stabelen, har de gaaet og sat Planker paa Stilling, slæbt Tømmer og i det Hele arbeidet ufortrødent. Jeg har skaffet dem et Tillæg af 4 til 8 ß., naar der har været meget Arbeide. Jeg troer ikke, vi kunne faae billigere Folk; det viser sig især, naar der er Arbeide at faae i Byen, thi saa gaae de dygtige bort, og vi beholde kun de daarlige tilbage.

5. Formanden: Vilde det være hensigtsmæssigt, om de

forskjellige Klasser af Haandværkere, der bruge Sjouere, kunde faae faste Sjouere?

Fugelsang: Det vilde komme an paa, hvorledes disse faste Sjouere vare. Det maatte være raske Mænd, som bleve ansatte omtrent som Tømmermændene. Der maatte da være visse Sjouere til hver Mester, men saaledes, at, naar han ikke havde Brug for dem, maatte de gaae til en anden Mester. Jeg kan saaledes idag have Brug for 8, i Morgen for 24, i Overmorgen for 36 og den næste Dag maaskee for slet Ingen, alt efter Arbeidets Beskaffenhed. De maatte altsaa kunne gaae fra den ene Mester til den anden, men derved vilde de ikke altid blive bundne til det Arbeide, hvortil de fra Begyndelsen af bleve antagne. Selv om vi skulde benytte betydelig Sjouerhjælp, troer jeg nok, vi kunne faae den billig. Den eneste Gavn, jeg troer, der vilde være ved faste Sjouere, er, at man kunde beholde dem; men jeg antager ikke, at der vilde være synderlig Fordeel ved at have faste Sjouere.

6. Formanden: Hvorvidt bruges for Tiden de samme Arbeidere til det samme Arbeides Udførelse daglig?

Fugelsang: Ansvaret i saa Henseende ligger alene hos Mesteren. Jeg har omtrent 180 Mand, der fordeles blandt Underofficererne, der hver have 20—24 Mand efter Arbeidets Beskaffenhed. Han faaer sine Ordrer fra Mesteren om det Arbeide, de Folk, han har, skulle udføre. Er det Arbeider, hvortil der udfordres færre Folk, mister han, alt efter Arbeidets Beskaffenhed, 8 à 10 Mand. Arbeiderne blive fordeelte paa forskjellig Maade; de ere ikke bestandig ved det samme Arbeide.

7. Formanden: Antages undertiden Private til Arbeide paa Værftet?

Fugelsang: Ja, undertiden. I Krigsaarene navnlig havde Fabrikmesteren paalagt mig at antage og bedømme, hvorvidt man kunde være tjent med deres Arbeide, og bestemme Daglønnen for dem.

8. Formanden: I hvilket Omfang har det været benyttet?

Fugelsang: Det kan jeg ikke sige bestemt; men det er ikke

blevet benyttet i nogen betydelig Grad; i Krigsaarene var det vel omtrent en 100 Mand; i den senere Tid er det kun benyttet meget lidt, der er vel en 10 Tømmermænd paa Holmen. Jeg har ingen af dem. Deres Dagløn har været fra 4 Mk. 8 ß. til 7 Mk.

9. Formanden: Var det de bedste Arbeidere heri Byen, der bleve søgte?

Fugelsang: Nei, Man tog, hvad man kunde faae, prøvede dem, og kunde de ikke bruges, lod man dem gaae. Det var især under Krigen; man fik Slagtersvende, Skomagersvende og alle mulige Professionister; det var naturligviis ikke de dygtigste, thi for dem var der jo dog lidt Arbeide i Byen; men de fik ogsaa kun en meget ringe Dagløn.

10. Formanden: Antager De, at de Skibsbyggere, som have tjent i Lærlingsaarene paa Værftet, ere bedre end de Private?

Fugelsang: I visse Henseender have vore Fortrin. De have bedre Fatteevne, et bedre Haandelag. Vi have havt saamange Exempler derpaa; vi have prøvet Mange udenfra. Foruden at de vare meget maadelige, kunde de heller ikke finde sig i Indretningen ved Holmen, at de maatte være under Tvang og komme til saa bestemt Tid, som det der fordres; det er kun Faa, vi have været tilfredse med. Det har naturligviis været dem, som ikke andetsteds kunde faae Arbeide, der ere komne til os. Vist er det, at de, vi have havt, have ikke været til at anbefale. Det viste sig ogsaa i Krigstiden, at vi ikke fik de bedste Private. Men der er jo ingen Spørgsmaal om, at der er meget dygtige Folk paa Pladserne, jeg kjender Flere af dem.

11. Formanden: Efter hvilke Regler skeer Oprykning i høiere Klasser for Skibsbyggere?

Fugelsang: Deels efter Dueligheb, deels efter Tour. Det vil sige, Mesteren vælger imellem dem, der under ham have udført deres Arbeide godt, og naar der ellers Intet er at udsætte paa dem, navnlig ikke paa deres moralske Vandel, foretrækker han de Dygtigste, selv om de have været i Klassen en kortere Tid, for de mindre Duelige. Vi have desværre mange Duelige, der

kunde fortjene at komme op, men der maa kun være et bestemt Antal i hver Klasse, 40, og derfor kan det ikke skee.

12. Formanden: Antager de den nuværende Klasseinddeling for hensigtsmæssig?

Fugelsang: Det var bedre, om der kunde være Flere i de ældre Klasser, saa at Folk kunde avancere, eftersom de vare duelige.

13. Formanden: Mener De, at Oprykningen ikke burde være ordnet som nu, men at der burde være en friere Oprykning efter Dueligheb?

Fugelsang: Oprykning er den bedste Opmuntring; det vil være til Gavn for Folkene og for Tjenesten.

14. Formanden: Men naar nu den Vedkommende ikke vedbliver at vise den Dueligheb, som havde været Anledning til at han rykkede op?

Fugelsang: Saa bliver han nedsat.

15. Formanden: Efter hvis Indstilling?

Fugelsang: Efter Mesterens. Naturligviis i Overeensstemmelse med Fabrikmesteren.

16. Formanden: Vil da Mesteren have Conduite og Bestemthed nok dertil?

Fugelsang: Det er vor Pligt, og den søge vi at opfylde, saagodt vi kunne. Det er min Overbeviisning med Hensyn til mig selv og alle de Andre.

17. Lütken: Kjender De Exempel paa, at en Mand er bleven nedsat formedelst Udueligheb, forinden han er bleven gammel?

Fugleſang: Ja, mange, det er ofte skeet.

18. Hage: Hvorledes forholder det sig, at der avanceres til de høiere Klasser deels efter Tour deels efter Dueligheb? Dersom der er to Mænd, hvoraf den Ene har Touren for sig, den Anden Dueligheden, hvilken af dem avancerer da?

Fugelsang: Den Dueligste.

19. Hage: Anciennéteten tages da ikke i Betragtning?

Fugelsang: Nei.

20. Hage: Men ved at avancere tages der vel betydeligt Hensyn til, hvorlænge Manden har arbeidet?

Fugelsang: Ja, det er det Første, der spørges om, hvorlænge han har staaet i Klassen. Man sammenligner ham derefter med de Andre. Er han yngre men dueligere end de, rykker han først op.

21. Poulsen: Kan en Skibsbygger i fjerde Klasse, som udfører sit Arbeide ligesaa godt som en i første, uden at gjennemgaae de mellemliggende Klasser, rykke op i første Klasse?

Fugelsang: Nei, det har ikke hidtil været Tilfældet.

22. Formanden: Men det var den Forandring, De vilde anseе for hensigtsmæssig, at man ikke var bunden til denne Oprykning mellem forskjellige Klasser?

Fugelsang: Ja, det vilde være en særdeles stor Opmuntring for Folkene og en Lettelse for Mestrene.

23. Poulsen: Troer De det muligt for en Mand, der ikke kjender Arbeidet i dets mindste Detail, at bedømme, om Arbeideren er flittig, duelig og sin Løn værd?

Fugelsang: Idetmindste maa Mesteren være istand til at bedømme det.

24. Hage: Er det paa Mesterens Indstilling alene, at der rykkes op?

Fugelsang: Ja; jeg troer ikke, der er skeet nogen Forandring deri; der har vel kunnet være gjort Indsigelse over en eller anden Bagatel, saa at man har ladet Manden staae et Aar endnu, men saa er han rykket op.

25. Hage: Hvorlænge kan det vare, inden en overmaade duelig Mand kan komme op i en høiere Klasse?

Fugelsang: Det beroer paa Arbeidet og de ledige Pladser. Det varer gjerne en 6—8 Aar, undertiden kun en 5—6.

26. Hage: Selv den Dueligste kan altsaa ikke rykke op, uden at der bliver en Plads ledig ved Vacance, Dødsfald, eller ved at en Anden sættes ned?

Fugelsang: Nei.

27. Hage: De anførte før, at Sjouerne blive reqvirerede

af Mesteren, efterſom de behøves; er det muligt, forud nøiagtigt at ſige, hvilket Antal der behøves?

Fugelſang: Ja, det maa Mesteren vide; han veed, hvad Arbeide der ſkal udføres.

28. Hage: Og han ſørger altid for, at det er det rette Antal, der forlanges?

Fugelſang: Ja; blive de før færdige med det Arbeide, de ere ſatte til og hvortil de ere reqvirerede, er der nok Extraarbeide at give dem. Ved et Skib, ved hvilket der arbeider 100 Mand, er der nok at beſtille foruden det daglige beſtemte Arbeide.

29. Hage: De bemærkede, at Sjouerne fik 3 Mk. 8 ß. og vare meget flinke Folk. Er det ikke forekommet Dem lidt beſynderligt, at, medens Daglønnen iſær for Sjouere, der have ſtrengt Arbeide, er langt høiere i Byen, har De dog kunnet faae dygtige Folk til 3 Mk. 8 ß., omtrent den halve Priis, har De ikke tænkt Dem Grunden dertil?

Fugelſang: Jeg har tænkt mig, at Grunden dertil maa være, at ved Holmen kunne de gaae og arbeide i Ro, i Byen genere de ſig for de andre Kammerater.

30. Hage: De antager altſaa, at De altid kan faae Sjouere?

Fugelſang: Ja, ſaalænge der ikke er andet ſtrengt Arbeide i Byen, kunne vi faae Sjouere.

31. Hage: Naar der er ſtrengt Arbeide i Byen og høiere Dagløn for Sjouere, og De behøver dem, hvad gjør De ſaa?

Fugelſang: Deels faae vi ingen, deels maae vi tage mindre duelige. Vi maae da hjælpe os med dem, vi kunne faae, og lade dem under behørigt Tilſyn udføre mindre Arbeider.

32. Hage: De kan altſaa faae ſaa flette Folk, at de intet Arbeide gjøre?

Fugelſang: Ja, det er ogſaa ſkeet, at vi til Tider have været meget forlegne, og at Tømmermænd undertiden have maattet udføre Arbeide, ſom Sjouere ſkulde udføre.

33. Formanden: Efter hvilke Regler antages nu Mestere i de forſkjellige Haandværksafdelinger, navnlig til Skibsbyggere?

Fugelsang: De, der for Fremtiden skulle avancere op til Mester, maa være oplærte i Constructionskammeret. Det er unge Mennesker, som der blive oplærte; efterat de have gaaet der 6—8 Aar, aflægge de to Examina. I de 6 Aar gaae de om Dagen nede paa Holmen, hvor de see til, veiledes og praktisere hos Mestrene. Efter deres Examina blive de først ansatte paa Constructionskammeret som Tegnere eller Assistenter, og efter nogle Aars Forløb, blive de, naar de ville, ansatte ved Skibsbyggeriet eller hos andre Mestere, ved Dreieriet, Smedien osv., ligesom de ogsaa gaae Mestrene tilhaande ved theoretiske Ting. Efter flere Aar, avancere de efterhaanden op til de ældre Pladser i ledige Nummere, naar Mesteren finder dem duelige til det Arbeide, hvorved de have været.

34. Formanden: Til Antagelse af Mester gaaer der altsaa ikke nogen Examen forud?

Fugelsang: Nei; men de avancere op til Qvarteermænd, Mestersvende og saa til Mester.

35. Formanden: Vilde det være hensigtsmæssigt, at Private kunde faae Adgang til at blive Mester?

Fugelsang: Derom kan jeg ikke udtale nogen bestemt Mening; jeg troer, de vilde blive kjede deraf. Det vil vare for længe, inden de kunne see nogen Fordeel derved. Jeg troer heller ikke, at de ville kunne finde sig i at være bundne som vi Andre. Det har jo viist sig ved forskjellige Mestere, som forhen ere komne ind, f. Ex. Bonnesen, der jo har været ved Holmen; han var der ikke ret længe, inden han blev kjed deraf.

36. Formanden: Hvorledes gik det til med hans Ansættelse?

Fugelsang: Der var en Baadebyggermesterplads ledig; og der var ingen Qvalificeret dertil. Han blev uden forudgaaende Prøve ansat. Han havde viist sig dygtig og bygget flere Skibe, saa ingen Prøve var nødvendig for ham. Det vilde jo ogsaa være noget ganske andet, naar saadanne dygtige Mænd kunde komme ind.

37. Formanden: Naar særdeles dygtige Folk kunde vindes, vilde deri ikke ligge en Spore for alle de Andre?

Fugelsang: Jo, det er nok muligt.

38. Hage: Naar De mener, at private Mestere ikke vilde melde sig, eller vilde blive kjede af det, er det saa, fordi De antager, at Stillingen er saa ufordeelagtig?

Fugelsang: Det tør jeg ikke sige; men i Forhold til Mestergageringen paa Pladserne, troer jeg, at de ere anderledes stillede end vi.

39. Hage: De antager altsaa, at Betalingen er for ringe, for at lokke saadanne duelige Mænd til at søge disse Pladser?

Fugelsang: Ja, det troer jeg.

40. Formanden: Har De nogensinde gjort nogen Sammenligning mellem Bekosteligheden for Arbeide, udført af Private og paa Værftet?

Fugelsang: Nei, dertil har jeg ikke havt Leilighed; men jeg har jo seet meget Arbeide paa Pladserne og kjender Maaden, hvorpaa de udføre det; der er stor Forskjel paa det Arbeide, der udføres paa private Pladser og paa det kgl. Værft. Paa de private Pladser opsættes Tømmeret strax, naar det er tilhugget. Det er hos os Mesterens Pligt særdeles at vaage over, hvorledes det Tømmer er, der bruges til Skibet, han maa altsaa paasee, at der ikke bruges fugtigt Træ. Det bliver derfor for største Delen tilhugget om Vinteren, henlagt til Tørre og omarbeidet paa de forskjellige Steder, hvor det skal bruges. Vi see ikke paa, om Tømmeret derved bliver ½ Gang mindre. Der er intet Spørgsmaal om, at der arbeides billigere paa de private Pladser, naar man ikke tager Hensyn til Skibenes Varighed.

41. Formanden: Hvorvidt anseer De Opsynet med Arbeidet, navnlig ved Skibsbyggerarbeidet, for hensigtsmæssigt ordnet?

Fugelsang: Jeg troer, det er saa godt ordnet som muligt.

42. Formanden: De anseer det altsaa for tilstrækkeligt?

Fugelsang: Ja, naar vi have behørige Formænd og Mestersvende, troer jeg ikke, at Arbeidet kan ordnes bedre, eller at Tilsynet kan være bedre, naar Enhver gjør sin Pligt.

43. Formanden: Kunde der gjøres Indskrænkning i Antallet af Opsynsmænd, navnlig af Formænd?

Fugelsang: Det troer jeg ikke. Jeg har 5 Formænd og 3 Qvarteermænd; det er 8 Foresatte, som have 180 Mand under sig; jeg troer ikke Antallet kan formindskes.

44. Formanden: De troer ikke, at Enkelte kunne have Tilsyn med et større Antal?

Fugelsang: Jeg troer, der vilde tabes derved. Der vilde ikke være den fornødne Paapasselighed. For at skaffe Folkene bestandigt Arbeide, har Underofficeren nok at bestille; han skal gaae omkring i Marken, hvor Træet ligger, og lede det op til Folkene, og medens han er fraværende, ville Folkene have Anledning til at drive Tiden bort og forsinke Arbeidet. Havde han flere Folk under sig end nu, vilde det være endnu værre. En Underofficeers Virksomhed bestaaer først og fornemmelig i, at der altid er Materialie til Folkene, at det altid ligger parat til dem; han spilder derfor megen Tid, ved at lede det Træ op, som skal bruges. Vor Arbeidsplads er heller ikke saa tilstrækkelig, at vi altid kunne have alle Folkene samlede paa eet Sted; vi maae ogsaa undertiden fordele dem paa mange Steder af Mangel paa Arbeide paa eet Sted, og derfor kan Tilsynet ikke være mindre. Dersom der skulde være et mindre Antal Underofficerer eller Tilsynsmænd end nu, risquerede man, at der vilde gaae mere Tid spildt for Folkene; men det maa igjen beroe paa, hvad Arbeide, der udføres; der kan være det Arbeide, hvortil man en kort Tid kan bruge færre Underofficerer end hidtil.

45. Formanden: Arbeider en Rode stedse samlet paa eet Sted?

Fugelsang: Nei, ikke altid; det beroer paa Veirliget. Dersom det er daarligt Veir, og man har sin Rode i Marken, seer man at faae saamange i Skuur, som man kan, hvor de da arbeide sammen; men de andre sætter man til Arbeide paa andre Steder, for bestandig at have dem beskjeftigede. Man kan derfor ikke altid have dem samlede om Vinteren, thi i Regn og Snee søger man at faae dem i Læe og sætter derfor Nogle et Sted hen,

Andre et andet. Havde man store Arbeidshuse, vilde det være langt bedre, saa kunde de arbeide samlede.

46. Formanden: Antager De, at Folkenes Arbeide i det Hele vilde blive bedre udført, naar der var hyppigere Inspection af de Overordnede?

Fugelsang: Arbeidet troer jeg ikke kan udføres bedre end nu. Det er seet af Fremmede og Mestere paa Pladserne, og Alle have erklæret, at de ikke have seet bedre Arbeide. Der siges maaskee, at vore Folk arbeide ikke hvad de kunne; men hvad de arbeide, gjøre de smukt; gjøre Andre det i ringere Tid, gjøre de det daarligere. Der er ogsaa megen Tale om, at vi gjøre for Meget af vort Arbeide; men jeg troer ikke, man kan gjøre for Meget deraf; jo smukkere og bedre det er, jo længere varer det. Hos os seer man intet Træ med Ujevnheder, Ureenheder og Snavs.

47. Hage: Har De sammenlignet forskjelligt Arbeide, udført deels paa Orlogsværftet, deels paa andre Værfter, og har dette ledet Dem til at fælde den Dom, at det første gjør det smukkere og billigere end andre.

Fugelsang: Nei, men det Smukkere bliver ikke dyrere end det Slettere.

48. Hage: Resultatet er efter Deres Mening, at Holmens Arbeide er smukkere og billigere, sammenlignet med det Arbeide, der er udført andre Steder?

Fugelsang: Ikke billigere.

49. Hage: Tør De sige, at det ikke er dyrere?

Fugelsang: Nei, men jeg mener, at vore Tømmermænd gjøre det nok saa godt i samme Tid som de paa Pladserne, i samme Tid kunde disse ikke gjøre det saa godt som vore.

50. Hage: Har De gjort saadan Sammenligning, at De med Bestemthed kan fælde denne Dom?

Fugelsang: Den kommer jeg til, at domme efter de Private, vi kalde dygtige, som have været paa Værftet; thi jeg har selv erfaret, at, uagtet de vare nogle af de dygtigste paa Pladserne, kunde de ikke arbeide saa godt og hurtigt som vore.

51. Hage: De har ikke sammenlignet det med Arbeidet paa andre Pladser?

Fugelsang: Nei.

52. Formanden: Hvad Tilsyn er der med Mestrene?

Fugelsang: De staae under Fabrikmesterens Tilsyn. Han seer til Arbeidet, gaaer og seer, hvad Folkene bestille, efterson hans Tid tillader det. Forøvrigt gaae vi, naar vi have Noget at bemærke, til ham og tale med ham derom.

53. Formanden: Altsaa foruden Fabrikmesteren er der intet Tilsyn med Mestrene?

Fugelsang: Nei; det er den første Foresatte, til hvem vi i alle Tilfælde have at henvende os; jeg veed ikke, om nogen Anden end Fabrikmesteren kan have Tilsyn med os; men jeg troer, at enhver Mester paa Holmen ogsaa uden Tilsyn vil gjøre, hvad han skal.

54. Formanden: Hvad er Regelen for den Tid, Mestrene skulle møde paa Holmen?

Fugelsang: Vi skulle saa at sige møde næsten altid; jeg er der fra Kl. 6.

55. Formanden: Er det efter en bestemt Regel?

Fugelsang: Nei; men jeg troer ikke, at Mestrene kunne være fra Holmen. Jeg møder Kl. 6—6½ og er der til Kl. 4; men jeg har desuden meget Arbeide, som jeg udfører hjemme.

56. Formanden: Er det nu den almindelige Tid, at Mestrene møde?

Fugelsang: Ja, men dersom Arbeiderne udfordre det, komme de noget tidligere.

57. Formanden: Der er altsaa i den Henseende ingen bestemt Regel?

Fugelsang: Nei; tidligere har der været en Regel, at Mestrene skulde møde til et vist Klokkeslet; men den troer jeg er hævet.

58. Formanden: De antager altsaa ikke, at et forøget Opsyn vil føre til strengere Oekonomi og kraftigere Arbeiden?

Fugelsang: Naar Underofficeren og Mesterſvenden ere dygtige, vil det være tilſtrækkeligt.

59. Formanden: Hvilke Pligter have Qvarteermændene?

Fugelsang: De ſkulle paaſee, at Folkene udføre deres Arbeide godt og flittigt; de have deres Ordrer fra Meſteren, hvorefter der ſkal arbeides; de blive da controllerede af Meſterſvendene og Meſteren, og ſtaae til Anſvar for, at Arbeidet er udført efter den givne Ordre.

60. Formanden: Hvilken Myndighed har Qvarteermanden?

Fugelsang: Han commanderer over Arbeiderne, der maae lyſtre ham. Have de Noget at klage over, henvende de ſig til Meſteren, ſom afgjør det, og er man ikke fornøiet dermed, afgjør Fabrikmeſteren Sagen.

61. Formanden: Har Qvarteermanden noget beſtemt Skriveri, han daglig maa udføre?

Fugelsang: Ja, han har Rapporten. Alt Jernmateriale, Træ, Bly og dsl. faaer han fra Meſtercontoiret, og noterer det i ſin Bog, ligeledes hvad han faaer fra Hovedmagaſinet og Tømmerinſpecteuren, ſom Egetræ, Planker o. ſ. v. Den bliver daglig confereret hos Meſteren, til hvem den afleveres. Det bliver ſaa ſat paa Rapporten og ſendt til Tømmerinſpecteuren, der confererer det udtagne Tømmer med hvad han har noteret. Tømmerinſpecteuren og Qvarteermanden noterer paa engang hvad der udleveres. Meſterens Stempel ſlaaes derpaa i Træet og ved Ugens Udgang bliver det confereret og ſat paa Rapporten. Han ſkal ogſaa hver Uge ſkrive Rapport over det Arbeide, der er udført. Hans eneſte Tid er henvendt paa at ſøge det Træ, der ſkal bruges, Tømmer og Planker, for Reſten har han kun at ſkrive diſſe Rapporter.

62. Formanden: Er Meſterens Skriveri betydeligt?

Fugelsang: Ja, meget betydeligt. Hvert Stykke Tømmer, der bliver udtaget, kommer til Meſteren, alt Kobber, Bly o. ſ. v. gaaer fra Hovedmagaſinet til Meſteren; der bliver daglig gjort Extract deraf og confereret.

63. Formanden: Hvormeget Tid kan det tage om Ugen?

Fugelſang: Det er overladt til Skriveren. Meſteren fremſender det kun.

64. Formanden: Men Ordningen og Tilſynet?

Fugelſang: Det er daglig; jeg kan ikke ſige nogen beſtemt Tid, det beroer paa, ſom vor Tid er. Størſtedelen af Dagen ere vi beſkjeftigede med at ſee til Arbeiderne, og til mange andre Ting; vi maa ogſaa foretage Opmaalinger, da vi kun have Tegningerne fra Conſtructionskammeret; vi maa ſelv udarbeide Meget hjemme, da der ingen Tid er dertil paa Holmen. Derſom Commisſionen ſaae, hvad vi have at tegne, vilde den forundre ſig. Underofficererne kunne ikke udføre Noget deraf, iſær ved større Arbeider, og vi maae derfor ſelv gjøre det, ſom ofteſt hjemme. Jeg har nok at beſtille paa Holmen med at ſee til forſkjellige Ting ligefra jeg kommer Kl. 6—6½ og til jeg gaaer Kl. 4; om Sommeren maa jeg derfor, naar jeg kommer hjem, gjøre Opmaalinger, for at alt kan gaae i den ſtørſte Virkſomhed.

65. Formanden: Kan dette Skriveri og denne Regnſkabsføring ikke indſkrænkes?

Fugelſang: Det troer jeg ikke. Vi have meget Skriveri paa Holmen; om det kan indſkrænkes, veed jeg ikke. Der er hver Dag Noget, f. Ex. med Folkene, der jo, naar Arbeiderne tillade, have Tilladelſe til at have 2 Dages Frihed om Maaneden; daglig er der i det Mindſte en 6—8 Stykker, hvoraf en ſkal have ½, en ¾ Dags Frihed oſv. De fornødne Sedler blive ſkrevne paa Meſternes Contoir og gaae derfra til Monſterſkriveren. De føre desuden Control med Skibsbyggerne og have Opſigt med deres Redſkaber oſv., kort de ere ſaa paa den ene og ſaa paa den anden Maade daglig beſkjeftigede.

66. Paulſen: Foretager Meſteren alle Opmaalingerne af Tegninger til Afſlag m. m.

Fugelſang: En heel Deel deraf er overladt til Meſteren. Vi faae kun enkelte Ting opgivne, Reſten maae vi ſelv beſørge paa vort Anſvar.

67. Hage: Det Materiale, Skibsbygmeſteren requirerer

fra Hovedmagasinet, forbruges ikke altid, og der finder jo en maanedlig Opgjørelse Sted; naar der nu confereres, hvad der er forbrugt og udført, bliver der saa ved den maanedlige Opgjørelse efterseet, hvad der nu er i Behold, for at faae det til at stemme med hvad der er forbrugt?

Fugelsang: Ja, det maa Mesteren undersøge, det er under hans Ansvar.

68. Hage: Naar han har givet Rapport over hvad der er forbrugt og hvad i Behold, finder da et Eftersyn Sted, om det virkelig findes i Henhold til det, der staaer paa Listen.

Fugelsang: Hvad der ikke er forbrugt i den ene Maaned, gaaer over til den næste; har jeg f. Ex. i den ene Maaned requireret et Antal Spiger, som ikke er forbrugt i Løbet af Maaneden, komme de ikke paa Regnskabet før næste Maaned.

69. Wiborg: De har ikke forklaret, hvorledes det hænger sammen med den saakaldte Debet; existerer den ikke endnu (Fugelsang: Jo!) Rapporterer De nu hver Maaned, hvad De har forbrugt, eller hvad der staaer i Debet?

Fugelsang: Kun hvad der er forbrugt.

70. Wiborg: Hvad bliver der af disse Rapporter?

Fugelsang: De gaae til Fabrikmesteren, som sender dem til Ministeriet.

71. Wiborg: Bliver det efterseet, om det Materiale, som skal være i Behold, som er debiteret, virkelig er tilstede ved Maanedens Udgang?

Fugelsang: Nei, og jeg troer heller ikke, det vilde lede til noget synderligt.

72. Wiborg: Heller ikke efter nogen Tids Forløb?

Fugelsang: Jo, ved hvert Aars Udgang.

73. Wiborg: Ved hvem?

Fugelsang: Mesteren opgiver sin Debet og maa være ansvarlig derfor.

74. Wiborg: Der finder altsaa ingen Undersøgelse Sted af de Overordnede?

Fugelsang: Der skeer aldrig nogen Undersøgelse. De

Rapporter, Mesteren indgiver over sin Debet, blive mellem ham og Hovedmagasinet.

75. Wiborg: Der finder altsaa ingen Undersøgelse af Materialet Sted ved Aarets Slutning?

Fugelsang: Nei.

76. Hage: Mesterens Opgivelse, om hvad der forbruges tages altsaa som god (Fugelsang: Ja!) og controlleres ikke (Fugelsang: Nei).

77. Puggaard: Udtages alt Træ til nye Bygninger saavidt muligt paa engang eller efterhaanden?

Fugelsang: Paa engang kan det ikke udtages, men saavidt muligt gjøres det.

78. Puggaard: Antager De, at det Arbeide, som skal gjøres, kan fremmes billigere og bedre, hvis de Materialier, som skulle benyttes, laae nærmere Byggepladsen eller bragtes derhen paa engang?

Fugelsang: Ja naturligviis; det vilde være meget fordeelagtigere, naar vi havde en Saugmaskine paa Byggepladsen.

79. Formanden: Anvendes nogensinde en Rode af Skibsbyggere uden Opsigt af en Qvarteermand?

Fugelsang: Nei aldrig.

80. Formanden: Har Qvarteermanden nogen Deel i Fortjenesten, naar der arbeides i Accord?

Fugelsang: Nei, nok paa Pladserne, men ikke her.

81. Formanden: Ere Kræfterne meget spredte til de forskjellige Arbeider?

Fugelsang: Det beroer paa Arbeidets Beskaffenhed og Beirliget. Man søger saameget som muligt at have Folkene samlede; men det lader sig ikke altid gjøre, deels er der ikke altid Plads paa eet Sted, deels er der Arbeide at udføre paa forskjellige Steder.

82. Formanden: Sendes der en Qvarteermand med Folkene, naar der skal hentes Materiale til Roden?

Fugelsang: Ja, i Almindelighed er det Formanden for Sjouerne, der af Mesteren faaer Besked at spørge Qvarteermanden,

om han har Noget at transportere; denne giver da Folkene Besked om at transportere det og det Stykke Træ op i Skibet; Sjouerformanden faaer almindelig fra Mesteren Ordre til hvad han skal udføre hos den og den Underofficeer, og af ham saa igjen Ordre til hvad han skal udføre. Naar Noget skal hentes fra Hovedmagasinet, bliver der givet en Seddel med fra Mesterens Contor. Der er en Mand, som henter alt Materiale fra Hovedmagasinet paa Gl. Holm og modtager af Mesteren en Seddel paa det, der skal udleveres derfra; han har da en Debetbog, hvori det indføres og som Mesteren hver Dag maa underskrive. Underofficeren udtager efter denne Seddel det Materiale, der skal bruges og indfører det i min Bog, som hver Dag bliver mig leveret til Underskrift; det Materiale, jeg har forlangt, bliver bragt paa behørigt Sted og eftersee deels paa mit eget Contor, som Bly, Metal o. desl., deels paa Loftet, hvor vi have Jern og Søm, der bliver udtaget under min Control og confereret af mig og den Qvarteermand, som benytter Materialet, og det maa stemme sammen; der er ikke et Søm, uden at det bliver confereret. De store Søm tælles, de smaa blive veiede; Qvarteermanden maa opgive, hvormange han skal bruge.

83. Formanden: Arbeide Sjouerne hver Dag sammen, saa at de Tilsynsførende kunne blive bekjendte med dem?

Fugelsang: Som oftest. Vi have dem gjerne deelte i Hold til bestemte Arbeider; saavel Folkene som Sjouerne blive, naar de have viist sig skikkede til at udføre et vist Arbeide, gjerne derved.

84. Formanden: Naar der arbeides i Accord, kan saa Tilsynsmanden være borte fra Roden?

Fugelsang: Nei. Er det Tilfældet, at en Mand har Forfald, sættes en Anden i hans Sted, som da har Tilsyn med sine egne og den Andens Folk.

85. Formanden: I hvilken Udstrækning benyttes Accordarbeide.

Fugelsang: Jeg benytter det, hvor jeg kan. Ved Linie-

skibet „Skjold" har jeg havt 34 Accorder, hvorved 2000 Rd. er vundet for Marinen, og jeg troer, at man meget godt kan overlade til Mesteren, hvor han kan, at slutte Accorder; han vil ogsaa derved kunne opmuntre Folkene.

86. Hage: Hvor stor en Deel antager De, der ved et Skibs Bygning kan udføres ved Accord?

Fugelsang: Det kan jeg ikke besvare; vi maae først have nogen Erfaring; det er kun faa Aar siden, vi begyndte derpaa.

87. Formanden: Vil De forklare Commissionen, naar Accordarbeide begyndte og hvad der gav Anledning dertil?

Fugelsang: Det er vel en 2—3 Aar siden, det begyndte. Mestrene have selv sat det i Gang, og jeg troer, Fabrikmesteren har indstillet det til Ministeren, som bestemte, at det maatte gaae, men det skulde være saaledes, at Ministeriet og Folkene vandt Noget derved. Vi kunne ikke byde de Accorder, de have paa Pladserne, naar Ministeriet skal kunne vinde Noget derved.

88. Formanden: Af hvem afhænger det, om Accorder benyttes?

Fugelsang: Af Mesteren. Han foreslaaer det for Fabrikmesteren; indgiver Rapport, inden Arbeidet begynder, om, at det ønskes udført i Accord med saa og saamange Mand i saa og saamange Dage. Fabrikmesteren undersøger Sagen og, har han ikke Noget derimod, approberer han det. Han har endnu ikke afviist nogen Accord for mig.

89. Formanden: Hvormeget regner De, der ved Accorder kan vindes for Holmen og hvormeget for Folkene?

Fugelsang: Det, Folkene hos mig have vundet, har været $^1/_5$ Dagløn om Dagen.

90. Formanden: Efter hvilken Betalingsnorm er dette Resultat fremkommet?

Fugelsang: Mesteren har tænkt sig, at, naar en Mand arbeidede med stor Anstrengelse, kunde der indvindes $^1/_3$ eller $^1/_4$ Dagløn for ham; men ved Siden heraf har han ogsaa tænkt sig, at Ministeriet skulde vinde Noget. Derefter har han meent, at naar Manden kunde vinde $^1/_5$, maatte han være tilfreds dermed.

Undertiden er det indtruffet, at de have vundet noget mindre; en enkelt Gang have de ogsaa vundet 1/4.

91. Formanden: Efter hvilke nærmere Regler finder Opgjørelsen Sted?

Fugelsang: Der gjælder ikke andet end Mesterens Formening om, hvad der kan udføres, derefter giver han Folkene Accord.

92. Paulsen: Kan der accorderes stykkevis eller i Partier?

Fugelsang: Det bliver deelt i Partier, f. Ex. ved et Dæks Afpudsning tager man bestemte Qvadratalen eller visse Alen.

93. Paulsen: Accorderes der om en vis Sum for et vist Arbeide, eller bestemmes der et vist Antal Dage, hvori Arbeidet skal udføres af et vist Antal Folk?

Fugelsang: Der bestemmes et vist Antal Dage for et vist Antal Folk.

94. Formanden: Have Arbeiderne Indflydelse paa Accorden?

Fugelsang: Der accorderes med Folkene paa den Maade, at man spørger dem: Vil og kan I udføre det Arbeide paa den og den Tid, skal I faae det. De tænke nu derover, de have gjerne en halv Dags Betænkningstid — og sige da enten Ja, eller vi kan ikke, men kan vi faae 1 Dag til, kunne vi. Man undersøger da Sagen paany og tager da sin Beslutning.

95. Formanden: Naar de nu blive færdige før den givne Tid?

Fugelsang: Saa faae de Dagløn for den Tid. Blive de f. Ex. færdige i 15 Dage og have sat 18, vinde de Dagløn for de 3 Dage.

96. Formanden: Men naar de ikke blive færdige?

Fugelsang: Saa skal Mesteren gjøre en Indstilling om, at de have arbeidet flittigt og ikke have kunnet blive færdige før, om de havde arbeidet i Dagløn. Have de dovnet, miste de den Tid, de blive forsilde færdig. Naar de have Accord paa 16 Dage og blive færdige i 17, og Mesteren kan paavise, at de have

dannet ved Arbeidet, miſte de den ene Dagløn; have de derimod anſtrengt ſig, uden dog at kunne blive færdige, miſte de Intet.

97. Formanden: Bliver det forud ſagt Tømmermændene, hvad Hjælp de ſkulle have?

Fugelſang: Ja, naar de f. Ex. have Accord paa nogle 100 Træer, bliver der forud ſagt dem, at hvad der kan fraſkjæres, ſkal blive fraſkaaret.

98. Paulſen: Har allerede ved Erfaringen dannet ſig beſtemte Satſer for Arbeidsløn, eller beſtemmes den efter et ſimpelt Skjøn.

Fugelſang: Det ſkeer ved et Skjøn.

99. Formanden: Ved den hele Accords Ordning beroer altſaa Alt paa et Skjøn fra Meſterens Side?

Fugelſang: Ja, og paa hans Erfaring. Han overtænker jo Arbeidet; han giver førſt Underofficeren Beſked paa Arbeidet og tænker derefter ſelv over, om det kan udføres i Accord.

100. Paulſen: Har det været bemærket, at Arbeiderne ved Accordarbeidet have ſøgt at faae Tiden forlænget, for at vinde flere Dage?

Fugelſang: Nei, det kjender jeg ikke Noget til. Kunne de vinde flere Dage, er det billigt, at de vinde det; det hører til, at den Claſſe Folk vil tage, hvad de kunne faae. De havde en Accord hos mig ved en af Transportbaadene ved et af Fyrſkibene, de lagde hele Dækket i 4½ Dage; det var særdeles dygtige Folk; der vandt de endeel; det var en brillant Accord, og der viſte de, hvor hurtigt de kunde arbeide.

101. Wiborg: Kalfaterede de Dækket i Accord?

Fugelſang: Nei, det var dets Afpudsning.

102. Wiborg: Blev der arbeidet paa Skjold i Accord?

Fugelſang: Ja.

103. Wiborg: Jeg har ogſaa ſeet paa Liſterne forſkjelligt Arbeide i Accord; er dette i Almindelighed Tilfældet med Kalfateringsarbeider?

Fugelſang: Nei, men jeg begyndte derpaa og har foreſlaaet Fabrikmeſteren det.

104. Wiborg: Er det Dem ikke bekjendt, at det har været antaget, at man ikke skulde kalfatere i Accord?

Fugelsang: Jeg veed nok, at der i Fortiden har været talt derom, men jeg veed ikke, hvorfor man ikke skulde gjøre det i Accord.

105. Wiborg: Finder De ingen Betænkelighed ved at betroe Folk denne Kalfatering, hvorved man, naar den er færdig, ikke kan see, om Værket er drevet behørigt ind, eller om det kun ligger i Yderkanten?

Fugelsang: Ved en saadan Kalfatering er der et saa strengt Tilsyn, at det næsten er en Umulighed, at Folkene kunne gjøre noget Bedrageri. De vide, at man nøie vil undersøge Alt, at man prøver, om Værket er drevet tilbørligt ind, saa at det ikke kan trækkes ud, og de ere desuden altfor ærekjære til, at de ville have, at der skal være Noget at udsætte paa Arbeidet, saa at, selv om en Mand vilde prøve paa at sætte Værket i Yderkanten, vilde han ikke kunne gjøre det, fordi hans Sidemænd ikke vilde tillade det. Mesteren er ogsaa jævnlig ved Arbeidet, og ved saadanne Arbeider ansætter man flere Underofficerer end ellers. Naar en Naad er færdig, bliver den først prøvet af Mestersvenden eller Qvarteermanden og senere af Mesteren, og førend dette er skeet, maae de ikke bege det over.

106. Wiborg: Før Krigen 1807 var der paa Holmen affattet Tabeller over Accordarbeide, saaledes at Betalingen var fastsat i Penge og i Dage; er det Dem ikke bekjendt?

Fugelsang: Nei.

107. Wiborg: Er det aldeles forglemt?

Fugelsang: Nei, jeg har nok hørt i min Faders Tid, at et enkelt Stykke blev bortaccorderet.

108. Wiborg: Men existere Tabellerne ikke?

Fugelsang: Jeg troer ikke, der var Tabeller; man kjender dem ikke; Jeg har gjort mig Umage for at opdage det; jeg har nok seet Accorder i min Faders Tid, men Tabeller har jeg ikke seet.

109. Hage: Naar Accordarbeidere have paataget sig i 16 Dage at udføre et bestemt Arbeide, og gjøre det i 12, saae

de 4 Dage godtgjorte; men naar de under den Control, der føres, have udført Arbeidet upaaklageligt, men det har varet i 20 Dage, faae de saa, naar der ikke klages over deres Arbeide og Flid, de 20 Dage betalte?

Fugelsang: Saa vinde de Ingenting; dersom de derimod have paataget sig at udføre det i 20 Dage, men gjøre det i 16, faae de 20 Dage betalte.

110. Formanden: De anførte, at det var saaledes indrettet, at Ministeriet og Folkene skulde tjene derved, hvad tjener da Ministeriet?

Fugelsang: Jeg antager, at det tjener ved det mindre Dageantal, hvori Arbeidet udføres; jeg troer, at Ministeriet har vundet ikke saa lidt i det mindste ved de af mig sluttede Accorder.

111. Formanden: Hvad har Ministeriet da vundet?

Fugelsang: Naar Folkene have vundet 1/5, antager jeg, at Ministeriet ogsaa har vundet noget.

112. Formanden: Erkjendes kun den Form for Accorderne gjennem Dage, saa at Arbeidet alene sættes til saa og saamange Dage, uden at der er Tale om en paa anden Maade beregnet Extrabetaling?

Fugelsang: Ja, kun gjennem Dage.

113. Formanden: Ved Arbeidets Udførelse er der altsaa alene Tale om et bestemt Antal Dage, og det kommer altsaa ubetinget Folkene til Gode, hvis de kunne gjøre det hurtigere. Dersom de bruge længere Tid end accorderet, kommer det an paa Mesterens Skjøn; finder han, at de have arbeidet slinkt, men at Accorden har været for streng, faae de Betaling for det større Antal Dage, men dersom det ikke har været Tilfældet, faae de kun Betaling for det accorderede Antal Dage?

Fugelsang: Ja, hvis Folkene ere længere om Arbeidet end den bestemte Tid, men de have arbeidet flittigt, fortjene de ikke Noget derved, men de gaae fri for at miste Noget. Dersom Folkene nemlig have paataget sig et Accordarbeide paa 20 Dage, men, hvor anstrengt de end arbeide, dog ikke kunde blive færdige paa

mindre end 22, saa faae de deres Dagløn men ingen Accordbetaling, have de derimod været dovne, miste de ogsaa den.

114. Hage: Er det nogensinde skeet?

Fugelsang: Nei, men det er dem sagt, og derefter gaae vi saa frem.

115. Lütken: Have Folkene Ret til at negte at arbeide i Accord?

Fugelsang: Ja.

116. Lütken: Altsaa, naar De har et Arbeide og siger til Folkene, det kan udføres i Accord i den og den Tid, saa kunne de sige Nei?

Fugelsang: De sige, vi kunne ikke.

117. Bøcher: Antager De, at det vilde være gavnligt og heldigt at have Lister med Opmaalinger for hvert Arbeide, altsaa Betalingslister til at afbenytte ved Afslutningen af Accorder?

Fugelsang: Ja, det vilde være en Lettelse for Mesteren; men Tiden vilde siden vise, om de vare hensigtsmæssige. Det vil iøvrigt vist ikke være let at udarbeide dem.

118. Formanden: Ere nu altid Folkene enige, om de kunne antage Accorden eller ikke?

Fugelsang: Ja i Almindelighed. Man kalder gjerne en 4—6 Mand af dem, man vil give Accord, og spørger dem, om de ville gaae ind derpaa.

119. Formanden: Det hænder aldrig, at der bliver Uenighed imellem dem?

Fugelsang: Nei.

120. Formanden: Kan efter deres Mening alt Arbeide udføres i Accord?

Fugelsang: Nei, det lader sig meget vanskeligt gjøre.

121. Formanden: Hvilket mener De, kan ikke udføres?

Fugelsang: Det er forsøgt med meget Arbeide, uagtet jeg sagde, det ikke kunde gaae. F. Ex. at hugge Spantetømmer, det have vi givet i Accord, men det har viist sig, at de ikke have kunnet hugge det bestemte Antal Træer; med Hensyn til Fyldingstræer er der kommet saa mange Ting i Veien, at jeg ogsaa troer

at det er vanſkeligt at give dem i Accord; der er andre Sorter Træ, ſom det vilde være forbundet med Tab for Folkene, hvis det ſkulde udføres ſom Stykarbeide.

122. Formanden: Men alt andet, end hvad her er nævnt, kan gives i Accord?

Fugelſang: Nei, Equiperingsſager kunne heller ikke gives i Accord; men det Meſte kan med Undtagelſe af hvad jeg nu har nævnt.

123. Rothe: Er det Tilfældet, naar der bliver udbudet Accordarbeide, at faa et viſt Antal Folk af forſkjellige Roder kan ſlaae ſig ſammen om det?

Fugelſang: Nei, Meſteren beſtemmer det. Er det Arbeider af megen Vigtighed, tager man de Dygre af Roden og lader dem gaae over til en anden Rode, og tager bedre iſtedet.

124. Rothe: Altſaa, naar der bliver udbudt Accordarbeide, og der er Folk af forſkjellige Roder, der vilde udføre det, efter at en Rode har afſlaaet det, bliver det ikke taget imod?

Fugelſang: Det har ikke viiſt ſig endnu.

125. Rothe: Det er altſaa kun de Dygtigſte, der bliver givet Accord?

Fugelſang: Man maa ſøge Arbeiderne ſaaledes, at baade de Duelige og mindre Duelige kunne udføre det. Vilde man pege de Dueligſte ud, kunde man nok faae et enkelt Arbeide gjort i kortere Tid, men det vilde da gaae ud over andre Arbeider.

126. Formanden: Skeer Fordelingen af Roder efter Meſterens Skjøn alene?

Fugelſang: Jeg tager gjerne Underofficeren paa Raad med; det beroer iøvrigt paa det Arbeide, der ſkal udføres.

127. Formanden: Finder der ſtadig Vexlen Sted?

Fugelſang: Ja, ugentlig eller maanedlig efter Arbeidets Beſkaffenhed; til visſe Arbeider have vi beſtemte Folk, ſom udføre dette ſom deres Hovedarbeide, f. Ex. til at kalfatere; thi det er ikke ſmukt at ſee et Dæk daarligt kalfatret.

128. Formanden: Er der aldrig af Fabrikmeſteren foreſlaaet Accordarbeide, uden at det er proponeret af Meſteren?

Fugelsang: Jo, det har været Tilfældet.

129. Formanden: Har det saa mødt Vanskeligheder fra Mesterens Side?

Fugelsang: Det kan jeg ikke sige. Naar vi have fremsat vor Mening derimod, har han ikke holdt derpaa; der har saa været talt derom, men det er da ikke blevet gjort. Det har kun været meget enkelte Tilfælde.

130. Formanden: Hvilke Slags Arbeider var det?

Fugelsang: Det erindrer jeg ikke; Fabrikmesteren har kun spurgt, men det har egentlig ikke været hans Mening, at det skulde skee.

131. Formanden: Det Arbeide, der udføres i Accord, anseer De det for ligesaa godt eller bedre end det andet?

Fugelsang: Ikke bedre, men ligesaa godt. Der skal mere Control til og passes nøiere paa; men i Grunden anse Folkene det for en Æresag, at Accordarbeide er ligesaa godt som andet Arbeide.

132. Wiborg: Hvori bestaaer Fordelen ved Accordarbeide? Naar f. Ex. Arbeidet er bestemt at skulle udføres i 20 Dage og det skeer i 16 Dage, da vinde Folkene deres 4 Dage, men hvori skulde da Ministeriets Fordeel ligge. Antager De, at Arbeidet, hvis ingen Accord havde fundet Sted, vilde have medtaget 20 eller 22 Dage, er det Deres Mening?

Fugelsang: Ja, deri skulde Fordelen bestaae.

133. Formanden: Har De nogen Mening om, hvorvidt den Maade, hvorpaa Holmen forsynes med Materiale, er hensigtsmæssig?

Fugelsang: Det er vanskeligt at besvare, jeg troer imidlertid, at den er hensigtsmæssig. Hvad jeg har at bemærke, er, at der, saavidt jeg veed, i Fortiden har været mere Tømmer besigtiget i Skovene og mindre kjøbt i Partier. Ved den førstnævnte Fremgangsmaade sætter man sig bedre ind i Tømmerets Beskaffenhed, og der vil da heller ikke falde saameget daarligt ud under Arbeidet. Naar det er besigtiget i Skovene, kan tilligemed, der falder ud, igjen blive brugt til andre Ting. Det er den

eneſte Bemærkning, jeg har at gjøre med Henſyn til Tømmeret. Jeg troer ogſaa, at det vilde være henſigtsmæssigt, om Holmen var bedre forſynet med Egeplanker, end nu.

134. Hage: Derſom Orlogsværftet var Deres, og De ſkulde bygge Skibe, anſkaffe Tømmer, Materiale oſv., vilde De ſaa bygge dem præcis ſom nu, eller kunde De ikke tænke Dem en fordeelagtigere Maade at anvende Deres Penge paa?

Fugelſang: Nei, det troer jeg ikke.

135. Hage: De mener altſaa, at det er ſaa henſigtsmæssigt indrettet, at de Skibe, der bygges, ere ſaa billige og gode, ſom noget Værft kan levere dem?

Fugelſang: Det troer jeg.

136. Hage: Kan De opgive Priſen paa et Skib af en vis Størrelſe, pr. Læſt eller hvorledes De vil?

Fugelſang: Nei.

137. Hage: Har De aldrig regnet det efter, kan De ikke ſige, hvad Tømmerfyldingen af et Skib koſter pr. Læſt?

Fugelſang: Nei. Men jeg maa gjøre opmærkſom paa, at vi ikke paa Holmen tage ſaameget Henſyn til Arbeidet ved Skibet, ſom til dets Varighed; det Sidſte er det vor første Pligt at ſørge for. Om derfor ogſaa under Bygningen nu og da et daarligt Stykke Træ falder ud, har dette mindre at betyde, end om man virkeligt brugte ſaadant daarligt Træ.

138. Paulſen: Hvormange Befalings- og Tilſynsmænd ſkal der anvendes ved et Skibs Bygning, f. Ex. en Dampfregat?

Fugelſang: Det beroer paa, til hvad Tid det ſkal være færdigt. Ved den Fregat, der nu er paa Stabelen, arbeide 25 Mand om Dagen.

139. Formanden: Hvor ſtor er ſtørſt Styrke?

Fugelſang: Jeg har 188 Mand i første Afdeling, deraf er 40 i hver Claſſe, 10 Lærlinge, vi have nemlig en Lærlingsklaſſe, 8 Bolteſlagere, 8 Befalings- og Tilſynsmænd, nemlig 3 Quarteermænd og 5 Formænd; der ſkulde ogſaa være en Meſterſvend, men ham mangler jeg. Af disſe 188 Mand er endeel udlaant til Tømmerinſpecteuren, Saugmaſkinen, Conſtructionskammeret; der

er en 12—14 Mand udlaant til forskjelligt Arbeide udenfor Skibsbyggeriet, og saa er der nogle unge Mænd oplærte ved Constructionskammeret.

140. Formanden: Antager De, at en Formand har saa megen Tid tilovers fra sin Udtagen af Tømmer, at han ogsaa selv kan gjøre Tømmerarbeide med?

Fugelsang: Nei. Det kan jo være, at det ved et enkelt Stykke Arbeide kan lade sig gjøre, men i Almindelighed dog ikke. Han har ogsaa meget at bestille som Underofficeer ved at gaae fra den ene Mand til den anden og see efter, om hans Arbeide er godt udført.

141. Vilde der kunne skaffes mere Arbeide ved at forpligte de yngste Underofficerer til at arbeide med?

Fugelsang: Nei, det troer jeg ikke.

Andet Møde den 11te September 1860.

1. Baadebygmester Bonnesen.

1. Formanden: Har De havt Leilighed til at anstille nogen Sammenligning mellem Bekosteligheden af Arbeiderne paa Orlogsværftet og private Arbeider?

Bonnesen: Nei, jeg veed ikke, hvormeget Skibene koste paa Orlogsværftet.

2. Formanden: I hvilken Stilling var De i sin Tid ansat ved Værftet?

Bonnesen: Jeg var der som Baadebygmester.

3. Formanden: Havde De i denne Stilling Leilighed til i det Hele taget at bemærke, hvad Værftsarbeide der blev gjort, eller var Deres Virksomhed saaledes begrændset, at De ikke kunde det?

Bonnesen: Jeg havde kun med Baadeværftet at gjøre; det var paa Gl. Holm; de større Arbeider foregaae paa Nyholm, og derfor har jeg ikke kunnet sætte mig ind i Skibsbyggeriet paa Holmen.

4. Formanden: Vi ville saa holde os til Deres egen Virkekreds. Fandt De hele Arbeidets Organisation, saaledes som det dengang var, hensigtsmæssig?

Bonnesen: Det var ved Baadeværftet meget godt; der var en ældre Mand, før jeg kom der, saa at der blev foretaget adskillige Smaaforandringer, da jeg overtog det; der blev saaledes indført endeel mere Accordarbeide, hvorved jeg troer, at Arbeidet blev gjort billigere.

5. Formanden: De foranledigede altsaa en videre Benyttelse af Accordarbeide?

Bonnesen: Ja, der blev bygget flere nye Fartøier, paa ethvert af dem blev der gjort Accord; i Førstningen ikke paa alt Arbeide, men senere paa ethvert nyt Stykke Arbeide. Paa Reparationsarbeide kan der ikke gjøres Accord.

6. Formanden: Hvad antager De, at der bliver vundet for Folkene og Værftet ved Accordarbeide?

Bonnesen: Folkene gjøre Arbeidet hurtigere færdigt, for at fortjene Noget, og Marinen vinder Meget, jo flittigere de arbeide.

7. Formanden: Vilde De nærmere kunne bestemme i Tal, omtrentlig, det, Folkene kunde fortjene Mere, og det Udbytte, det Offentlige havde ved Accordarbeide frem for tidligere?

Bonnesen: Nei, det kan jeg ikke.

8. Formanden: Paa hvilket Grundlag blev nu saadan Accord bygget; var det et reent Skjøn om, hvad der kunde gjøres, eller havde De Noget at lægge til Grund for en saadan Overeenskomst?

Bonnesen: Det blev bestemt efter hvad Fartøierne havde kostet før, og det Timeantal, som var anvendt dertil; derefter blev der ansat et ringere Timeantal.

9. Formanden: Fandt dette Afslag Sted efter et reent Skjøn?

Bonnesen: Man antog, de kunde gjøre det paa en kortere Tid; det var omtrent 50 Timer der blev taget fra. Jeg bestemte det i Forening med Capitain Schønheyder.

10. Formanden: De gjorde altsaa et Overslag, som De forelagde for Folkene og talte med dem om?

Bonnesen: Ja.

11. Formanden: De mener altsaa, at alt Arbeide kan udføres i Accord?

Bonnesen: Ja, alt nyt, men det bliver det vist ogsaa nu ved Baadeværftet; ved Skibsbyggeriet er det vanskeligere, dog troer jeg nok, at det for en Deel kan lade sig gjøre; men det er vidtløftigere ved saadanne større Arbeider at give Accord over hver enkelt Gjenstand.

12. Formanden: Antager De den hele nærmere Ordning af Arbeidet, Tilsynet med Mandskabet, dets Inddeling i Roder o. s. v., for hensigtsmæssig?

Bonnesen: Jeg troer ikke, det kan være stort anderledes.

13. Formanden: Qvarteermændenes Forhold og Alt, hvad dermed hænger sammen?

Bonnesen: Jeg synes, det er meget hensigtsmæssigt.

14. Formanden: Fandt De ikke, der var for stort Opsyn, at der kunde være færre?

Bonnesen: Nei, for stort Opsyn var der ikke, naar det ordentligt skulde passes.

15. Formanden: Kunde der ikke være flere Mand i hver Rode?

Bonnesen: Det Hele, 25 Mand, var inddeelt i 2 Afdelinger, og hver Qvarteermand havde 12 Mand.

16. Formanden: Kan der ikke føres Tilsyn med et større Antal, f. Ex. 16--20.

Bonnesen: Det kunde der vel nok, derfor troer jeg ikke, der kan være Noget til Hinder; men det kan neppe være anderledes, saalænge Nogle maae arbeide i Baadeskurene paa Nyholm,

Andre paa Gammelholm; naar Arbeidet var samlet paa eet Sted, kunde nok hver Qvarteermand have flere Folk under sig.

17. Formanden: Roden maa altsaa altid arbeide under Ens Tilsyn?

Bonnesen: Ja, det er nødvendigt.

18. Formanden: Men nu Tilsynet opad, var der efter Deres Mening tilstrækkeligt Tilsyn ved det Hele (Bonnesen: Ja). Stod De som Mester for at bedømme, hvorvidt Arbeidet blev tilbørligt, hurtigt og godt fremmet (Bonnesen: Ja).

19. Formanden: Hvormange Mand havde De daglig under Dem?

Bonnesen: Det var forskjelligt, eftersom der skulde Skibe ud eller Skibe kom hjem. Skulde der Skibe ud, maatte først de Baade gjøres færdige, som skulde med. Naar Skibene kom hjem, maatte Baadene op og gjøres rene og eftersees; i Almindelighed bleve de da gjort istand efterhaanden; men de kunde jo ikke altid være færdige, naar der skulde Skibe ud, som skulde have en 6—8 Baade med. I saadanne Tilfælde maatte der strax tages fat paa dem, og andet Arbeide forlades. Men det havde undertiden sine Vanskeligheder, for de Folk, der have Accord, vil man jo gjerne saameget som muligt holde ved Accorden. Derfor kunne heller ikke alle Folkene have Accord, fordi der altid maa være Nogle til dette Arbeide uden Accord, da man ellers kommer i Forlegenhed. Folkene kunne heller ikke være tjente med at tages fra deres Arbeide; det vilde ikke være hensigtsvarende.

20. Formanden: Hvormange arbeidede der dengang under Dem?

Bonnesen: 25 Mand i det Hele. Vi byggede i de sidste Aaringer 12 nye Baade hvert Aar og varetog Reparationerne. De nye Baade vare af forskjellig Størrelse, 20, 24, 26 Fods.

21. Formanden: Det hele Tilsyn med Materialets Udlevering, Brug og Benyttelsesmaade, var det efter deres Mening hensigtsmæssigt ordnet?

Bonnesen: Ja.

22. Formanden: Hvori bestod Controllen med hvad der blev udleveret, hvorledes var i det Hele Forretningsgangen?

Bonnesen: Alt det Materiale, vi brugte til Baadene, blev skrevet op og tillige, hvortil det var brugt, og derover blev der ført Bog. Meget af Materialet havde vi inde paa Gammelholm, det fik vi derfra; det blev maalt op og saa tog vi det.

23. Formanden: Havde De Nøglen?

Bonnesen: Jeg havde Nøglen. Det var kun ældre Planker, Baadetømmer, større Materiale i det Hele taget, vi fik ude paa Nyholm.

24. Formanden: Forlangte De det (Bonnesen: Ja), og saa blev det ligefrem udleveret?

Bonnesen: Det vil sige, jeg reqvirerede det og underrettede Capitain Schønheyder derom; ved hans Medvirkning blev det saa udleveret fra Tømmerinspecteuren paa Nyholm.

25. Formanden: Hvilken Control var der med det, der blev brugt?

Bonnesen: Det blev skrevet op.

26. Formanden: Hvis Noget ikke blev brugt?

Bonnesen: Saa blev det tilbageleveret; men saa ofte vi vare færdige med et Stykke Arbeide, blev det indskrevet og gik da igjen fra Beholdningen.

27. Formanden: Men naar det ikke blev brugt til det Stykke Arbeide, hvortil det var forlangt, blev det saa tilbageleveret?

Bonnesen: Vi lod det ligge, til vi vare færdige, og naar det kunde anvendes til et andet Stykke Arbeide, blev det skrevet derpaa og indført i Bogen, at det ikke var blevet brugt til det Sted, hvortil det var reqvireret, og det gik meget nøiagtigt.

28. Formanden: Hvem førte Controllen paa Stedet, med at Materialet ikke var blevet benyttet til det, hvortil det var forlangt, men havde faaet en anden Anvendelse?

Bonnesen: Capitain Schønheyder kom hver Dag ned og saae efter, han opskrev Alt og førte det ind i Bøgerne. Han førte Controllen med, hvorledes Alt blev brugt. Det Hele gik

saa accurat som muligt. Som nu med Kobbernagler, da havde jeg i mit Regnskab alle dem, jeg havde modtaget, og maatte svare til dem. Hvad der gik ud blev skrevet op paa det Nøiagtigste; jeg havde Ansvaret derfor ligeoverfor Hovedmagasinet.

29. Formanden: Naar De havde faaet et vist Antal, flere end De behøvede, fandt saa en endelig Afregning Sted hvert Nytaar?

Bonnesen: Nei, men hvert Aar kom der et Brev fra Holmens Chef og Equipagemesteren. I Regnskabet stod jo, hvormeget der af hver Slags var forbrugt. En Officeer kom nu med et forseglet Brev, hvori der stod, saameget skal der være; det maatte da strax eftersees, og man forvisfede sig saaledes om, at der virkelig var, hvad der skulde være. Man vidste ikke, naar Brevet kom, og heller ikke, hvad de forlangte at see; det var kun visse Gjenstande.

30. Formanden: Hvorlænge var De ved Holmen?

Bonnesen: 2 Aar; det skete engang om Aaret, altsaa 2 Gange medens jeg var Mester. Efter min Erfaring er det hele Inventarium, enhver Smule deraf, complet ordnet.

31. Formanden: Havde De Noget at bemærke med Hensyn til Materialet, som blev leveret Dem til Baadenes Bygning, forekom det Dem hensigtsmæssigt i enhver Henseende?

Bonnesen: Der var ikke Noget at bemærke; man kan faae, hvad man vil have; de ere jo godt forsynede ved Holmen med alt Materiale. Da vi engang vare forlegne for nogle smaa Knæer, fik vi dem strax; jeg har aldrig savnet Noget.

32. Formanden: Ifølge Deres nuværende Stilling maa De jo kunne anstille en Sammenligning mellem Bekosteligheden af det Arbeide, De forestod som Mester paa Holmen, og med Deres eget private Arbeide; De veed jo, hvad Løn Folkene havde, kjender jo hele Forholdet, og tillige hvorledes Deres egen Virksomhed er; De maatte jo saaledes, selv om De aldrig tidligere havde tænkt derover, kunne have et Skjøn over, en Mening om, hvorledes Bekosteligheden stiller sig paa begge Sider, om det vil være fordeelagtigere for Staten at opgive hele denne Maade, hvor-

paa Arbeidsmandskabet er lønnet og hvad dermed hænger sammen, Kosten, Boligen, Skolen o. s. v., og indlade sig paa et fuldkomment frit Contractsforhold, eller begrændset i en eller anden Retning?

Bonnesen: Hvad Baadeværftet angaaer, troer jeg ikke, man kan faae det billigere. Alt bliver taget paa det Nøiagtigste; Folkene have heller ingen høi Løn.

33. Formanden: Erindrer De, at ved Løn er der ikke blot Tale om Penge, men om Alt, hvad der i den ene eller anden Form kommer dem tilgode?

Bonnesen: Ja, jeg tager det Hele med i Betragtning.

34. Formanden: Alt, Udsigten til Pension, at de i Sygdomstilfælde faae Hjælp, kort sagt, alle de forskjellige Fordele, som De jo kjender meget noie?

Bonnesen: Den Private har dog en høiere Dagløn, han har 9 Mk., og det have de ikke ved Holmen.

35. Formanden: Paa hvilken Opsigelse antages Private?

Bonnesen: Med 14 Dages Opsigelse. Man faaer et Bevis fra den Mester, hvor han sidst har været, og tager ham i Arbeide paa 14 Dage. Naar han ikke vil blive længere, giver man ham en Seddel og beholder ham derefter 14 Dage. Flinke Folk skifte sjeldent. Jeg har havt Folk i en 15—16 Aar. Folk, der ikke ere flinke, som man ingen Fornøielse har af, søger man at komme af med, det er kun dem, og ikke de flinke, der flakke fra det ene Sted til det andet.

36. Formanden: Arbeide Deres egne Folk bedre end Holmens Folk?

Bonnesen: Nei, ikke bedre end de ved Baadeværftet i det mindste.

37. Formanden: Naar De nu har havt en saadan gammel Arbeider i en lang Række af Aar, og han bliver syg, eller gaaer bort, finder De dem saa opfordret til, er det saa almindelig Regel, at Mesteren tager sig af ham, eller maa han selv tænke paa den Tid, der kommer?

Bonnesen: Mesteren tager sig ikke af ham. Der er en

Sygekasse, som jeg har indrettet paa mit Baadeværft; Enhver betaler Noget hver Uge, og naar han bliver syg, faaer han Hjælp af Kassen. Saaledes er det indrettet paa Pladserne indbyrdes imellem Folkene.

38. Formanden: Er der faste Regler for hvad der indeholdes af Lønnen?

Bonnesen: Jeg troer, de betale 8 ß. om Ugen og faae saa 10 Mk. om Ugen, naar de blive syge. Det er iøvrigt forskjelligt. Hos mig give de kun 4 ß. om Ugen.

39. Formanden: Hvad kunne de saa faae, naar de blive syge?

Bonnesen: Ja de have holdt godt Huus med Kassen, som staaer sig meget godt; de have et Par Daler om Ugen, naar de ere syge.

40. Formanden: Hvor længe holde de ud hos Dem, hvor gammel kan en flink Arbeider være?

Bonnesen: Det er forskjelligt. Jeg har havt Folk paa en 67—68 Aar; de blive naturligviis noget langsommere og kunne ikke arbeide saa rask, naar de komme op i en høiere Alder; men de faae da ogsaa en ringere Dagløn, Noget, man iøvrigt nødigt gjør, men hvori de maae finde sig; de faae da 1 ß. mindre om Timen, altsaa 12 ß. daglig.

41. Formanden: Var Arbeidstiden i Deres Tid hensigtsmæssigt indrettet ved Holmen, eller troer De ikke, at der kunde træffes Forandringer deri til Folkenes Tarv, navnlig med Hensyn til den meget tidlige Arbeidstid?

Bonnesen: Naar det skal være til Folkenes Tarv, ville de vist helst beholde det, som de nu have det, hvor de have Eftermiddagen fri.

42. Formanden: Folkenes Tarv kan tages paa forskjellig Maade; der er ikke blot Tale om, hvad en ung stærk Mand i nogen Tid kan udholde, men ogsaa om hvad de virkelig i Længden, naar de blive ældre, ville have bedst af, altsaa, om der ikke un er en Arbeidstid, som, idet den giver Leilighed til at bruge Eftermiddagen, anstrenger selv en kraftig Mand for meget; og om

de derfor ikke vilde være bedre tjente med en anden Arbeidstid, selv om derved denne Fordeel faldt bort?

Bonnesen: Saa afskæres de fra at benytte deres Tid, og jeg troer ikke, det generer den Mand, der er flittig og vil benytte sin Tid, at han staaer tidlig op. Paa de private Værfter arbeide de om Sommeren fra Kl. 6 om Morgenen til Kl. 7 om Aftenen, med 1/2 Times Frokost fra Kl. 7 1/2—8, en Times Middag fra Kl. 12—1 og 1/2 Times Vesper fra Kl. 3 1/2—4; hos forskjellige Mestere have de imidlertid kun 20 Minuter til Vesper. Saaledes har det været, saalænge jeg har været Mester.

43. Formanden: Hvorlænge regner De Sommeren?

Bonnesen: Fra 1ste April omtrent til 9de September.

44. Formanden: Hvorledes gaaer det i Vintertiden?

Bonnesen: Det er forskjelligt; det beroer paa hvorledes Dagene tage af; jeg har Ingen, der faaer mindre Betaling end for 8 Timer, fra Kl. 8 om Morgenen til Kl. 4 om Eftermiddagen; de have saa kun 1/2 Time til Middag og Intet til Frokost og Vesper.

45. Formanden: De har altsaa ikke tænkt paa, om ikke den Maade, hvorpaa Arbeidstiden er ordnet, i Forbindelse med Leiligheden til at benytte Fritiden til Extraarbeide, gjør, at der arbeides mere end Folk i Regelen i længere Tid kunne holde ud.

Bonnesen: Jeg synes ikke, de arbeide for længe, men det er vel muligt, at, naar de paatage sig privat Arbeide udenfor Holmen, svækkes deres Kræfter noget.

46. Formanden: Blive de ikke derved uvilkaarligt førte ind paa en Levemaade, som Faa i Længden kunne holde ud, og som altsaa tilsidst maa gaae ud over Arbeidet paa Holmen?

Bonnesen: Mange have arbeidet saaledes, som det ikke har anstrengt; Flere af dem ere jo ogsaa ved Arbeide, hvor det ikke kan anstrenge dem, f. Ex. ved Saugskæreriet, paa Lofterne og deslige.

47. Flensborg: Finder De ikke, at den Hviletid, de have paa Holmen, er for kort, saa at Manden ikke kan vinde tilbørlige Kræfter til at tage fat igjen efter Middagstiden. De

have 1/4 Time til Frokost og 1/2 Time til Middag, men i de varme, lange Dage vilde De saa ikke finde det rimeligere, at Middagstiden blev forlænget, dog saaledes, at Tiden kun maatte bruges til at sove i, naar de havde spiist deres Middagsmad; der kunde naturligviis ikke tænkes paa, at der kunde blive bragt dem varm Mad, eller at de selv kunde skaffe sig den?

Bonnesen: Jeg kan ikke negte, at det jo vilde gavne Meget, at det vilde styrke dem, især naar det er varmt om Sommeren; thi jeg synes, at det er en meget kort Hviletid.

48. Hage: I hvor mange Aar har De været ved Skibsbyggeriet?

Bonnesen: Siden 1834, i 22 Aar paa Pladsen og 2 Aar paa Holmen.

49. Hage: Naar kom De i Marinens Tjeneste?

Bonnesen: I 1856.

50. Hage: Søgte De Stillingen?

Bonnesen: Ja!

51. Hage: De var der kun i 2 Aar og begjerte selv Deres Afsked; har De Noget imod at opgive Grunden dertil?

Bonnesen: Nei, jeg havde ingen anden Grund, end at, da jeg var vant til det private Liv, kunde jeg ikke finde mig i den militaire Stilling; jeg havde det godt.

52. Hage: Deres Løn?

Bonnesen: Omtrent 900 Rd. om Aaret.

53. Hage: De var ikke tilfreds dermed?

Bonnesen: Jo, jeg vidste den jo i Forveien, derfor maatte jeg være tilfreds med den; med Dyrtidstillægget blev den jo ogsaa noget større.

54. Hage: Naar De var bleven staaende, kunde den saa ikke stige? (Bonnesen: Nei.) De havde naaet Maximum?

Bonnesen: Det veed jeg i Grunden ikke rigtigt; thi senere blev jo Masteværftet lagt til Baadebygmesteren, og, saavidt mig bekjendt, har han endnu det Tillæg, som dermed fulgte.

55. Hage: De opgav 9 Mk. som Dagløn for en Tømmer-

mand i Sommertiden, er det Mesterſalair iberegnet, eller er det den Priis, han faaer?

Bonneſen: Der bliver tillagt 1/6 ſom Mesterſalair.

56. Hage: Men retter det ſig ikke efter Tiderne, ſaa at det er høiere og lavere, efterſom der er flere Arbeider og Folk — det er jo et frit Marked — ſætter De ikke Daglønnen, efterſom der melder ſig Tømmermænd?

Bonneſen: Nei, ſaa kunde man ikke faae dygtige Folk til Arbeidet.

57. Lütken: Men blev Daglønnen paa Pladſerne ikke for et Aarstid eller to ſiden nedſat?

Bonneſen: Jo, men det var over det Hele. Daglønnen har varieret, den har været 7 Mk. 8 ß. Da jeg i 1834 begyndte ſom Meſter var den 8 Mk. 4 ß., ſaa blev den nedſat til 7 Mk. 8 ß., derpaa gik den igjen op til 8 Mk. 4 ß. og ſaa til 9 Mk. I de dyre Tider blev den igjen forhøiet, men ſaameget, at ikke vel nogen Meſter kunde give den; den blev derfor atter nedſat til 9 Mk.

58. Hage: Er De bekjendt med Skibsværfter i andre Lande, navnlig i England?

Bonneſen: Det er ikke Meget, lidt har jeg ſeet; paa at gaae i Detaillen kan jeg ikke indlade mig.

59. Bøcher: Henſeet til den Betaling, Folkene faae paa Værftet, troer De da, det er muligt, der kan gjøres mere Arbeide end der blev gjort ved det Arbeide, De havde med at beſtille?

Bonneſen: Nei, det kan der ikke.

60. Bøcher: De anſeer den Betaling, Folkene fik, for billig, og ſnarere for liden end for ſtor?

Bonneſen: Ja, det ſynes jeg, for Meget faae de efter min Mening ikke.

61. Bøcher: Er det Dem bekjendt, at Marinen har henvendt ſig til private Skibsværfter om at bygge Baade?

Bonneſen: Ja, jeg har ſelv bygget Baade for Marinen.

62. Bøcher: Troer De, det er muligt for Private at

bygge de Fartøier, Marinen behøver, ligesaa billige som paa Værftet?

Bonnesen: Jeg kan nok bygge dem ligesaa billige, men ikke billigere.

63. Formanden: Hvorledes gjør De Beregningen op, naar De anstiller Sammenligningen, beregner De da for Værftets Vedkommende baade Alt, der er tilstaaet Folkene, og hvad der ellers hører til at holde Værftet i Gang.

Bonnesen: Ja, jeg tager Alt med, Penge, Huus, Kost, Udgifter til Qvarteermænd, Mestere o. s. v.

64. Formanden: Hvorledes regner De med Hensyn til Materialet?

Bonnesen: Jeg regner, at en privat Mand kan ikke have Materialet billigere, maaskee ikke engang saa billigt; Marinen liciterer det jo bort, og kasserer hvad den ikke synes om; det, den kasserer, faae de private Værfter.

65. Formanden: Hvorfor skulde Marinen efter Deres Mening faae Materialet billigere end de Private?

Bonnesen: Fordi den tager store Partier, og enhver Leverandeur vil derfor gjerne have stadig Leverance til Holmen. Derfor troer jeg den faaer det forholdsmæssigt billigere end de Private, eller i det mindste ligesaa billigt, og det bliver jo ogsaa, som alt bemærket, liciteret bort.

66. Formanden: De mener altsaa, at de private Baadebyggere kunne bygge ligesaa billigt?

Bonnesen: Ja, maaskee nok saa billigt; naar der bestilles f. Ex. 12 af een Sort hos dem, kunne de gjøre det billigere. Man sætter da en 4—6 Mand til dette Arbeide alene, og man kan bygge en heel Deel i Accord, naar man har flere Arbeider af samme Slags. Men naar der et Aar kun bliver bestilt en Baad af een Sort, en anden af en anden Sort, kan dette ikke lade sig gjøre, for man skal da sætte sig ind i de forskjellige Former.

67. Flensborg: Hvorledes faae Deres Folk deres Kost om Middagen?

Bonnesen: De private Folk gaae hjem og spise varm Middagsmad.

68. Flensborg: De boe altsaa i Nærheden?

Bonnesen: Ja; de, der arbeide paa Værfterne, boe paa Christianshavn, navnlig paa Amager, hvor jo de fleste Skibstømrere boe.

69. Puggaard: Vil De kunne sige, hvad en Slup vilde koste pr. løbende Fod i Arbeidsløn, naar den blev bygget hos dem?

Bonnesen: Ja, naar jeg faaer Tegningen forelagt. Der er forskjellig Construction af dem, der bruges. Øieblikkelig kan jeg ikke opgive Prisen, uden at jeg seer Tegningen.

Poulsen: Mester Bonnesen, har Baade til en Priis fra 60—120 Rd.

Bonnesen: Ja, jeg har Godtkjøbsbaade, men naar man kommer og bestiller et Fartøi, gjør jeg det ikke til godt Kjøb, saa bliver det ordentligt gjort. Naar Nogen kommer og siger, hvad koster den 14 Fods Baad, og, efterat have erfaret Prisen, siger, jeg kan kjøbe den til den og den Priis paa et andet Sted, svarer jeg: De kan faae den ligesaa god her til samme Priis. De Baade, som Poulsen nævnede, har jeg selv bygget, men de ere alene af Fyrretræ.

70. Lütken: Naar man vilde sige til Dem: De skal drive et Baadeværft saa stort, at det kan vedligeholde Marinens Baade og bygge nye, troer De saa, at De vilde kunne gjøre det billigere end paa det kgl. Værft?

Bonnesen: Nei, det troer jeg ikke.

71. Lütken: De troer ikke, De vilde kunne have nogen Fordeel, naar De skulde gjøre det billigere?

Bonnesen: Nei, det troer jeg ikke.

72. Poulsen: Veed De, hvad en Tømmermand koster paa Værftet med Alt hvad han har foruden hans Dagløn?

Bonnesen: Jeg har vidst det ganske nøie, da jeg var ved Holmen, jeg troer 6—7 Mk.

(Bøcher: Middelprisen er, naar alle Omkostninger tages

med, for Skibsbyggeriet 7 Mk. 8 ß. pr. Mand daglig, deri er Alt regnet, Mesterfalair, Pension, kort sagt, alt muligt; det bliver Middelprisen for 1858—59, naar man tager alle 4 Klasser og alt hvad der til Skibsbyggeriet er medgaaet.)

73. Lütken: Det bliver vist samme Priis paa de private Værfter, troer De ikke det? Den Priis af 9 Mk., De før omtalte, er vist alene for de Første?

Bonnesen: Det er naturligt, at ikke Alle have den høieste Dagløn; der er Nogle, som endogsaa kun have halvt saameget, f. Ex. Lærlinge. I saa Henseende maa man jo have en Norm at gaae ud fra.

74. Formanden: Er denne Forskjel reent efter Mesterens Skjøn (Bonnesen: Ja); volder den aldrig Vanskeligheder (Bonnesen: Jo), Folkene gaae da deres Vei (Bonnesen Ja). Er Prisen den samme paa alle Værfter?

Bonnesen: Der er fuld Ligelighed. Naar et Værft laaner Folk til et andet, som jo kan hænde, følger en Seddel med paa Daglønnen, som de ere vante til at faae, og den udbetales dem da; ligeledes naar en Mand forlader sit Arbeide hos en Mester, giver denne ham en Seddel, hvorpaa den Dagløn, han her faaer, staaer skrevet, og han faaer da den samme Dagløn hos den nye Mester.

75. Formanden: Naar De tænker Dem som privat Værftsforstander at staae i samme Forhold til Arbeiderne som Staten, vilde De da ikke føle Dem trykket og bundet; kan De som privat Mand tænke Dem saaledes bundet? Arbeidets almindelige Beskaffenhed er jo den samme paa det Kgl. og de private Værfter; men Mandskabets Forhold er jo aldeles forskjelligt, paa det Kgl. Værft ere de faste, ordnede i Classer, pensionsberettigede o. s. v., paa de andre Værfter ere de derimod antagne med nogle Dages Opsigelse. Naar De betragter disse to forskjellige Arbeidsvilkaar, kunde De saa tænke Dem, som privat Mand at staae i et saadant Forhold til Deres Arbeidere, som ved det Kgl. Værft?

Bonnesen: Naar jeg skulde vælge, vilde jeg helst have det

som paa de private Værfter. Man kan da, naar man ikke er fornøiet med en Mand, give ham Afsked strax, hvad man ikke kan gjøre ved Holmen.

76. Formanden: De mener altsaa, at det til Arbeidets bedre Fremme er godt, at der finder et løsere Forhold Sted mellem Værftsforstanderen og Arbeiderne, saa at han kan blive dem qvit, naar han vil?

Bonnesen: Det er min private Mening. Jeg vil helst have det saaledes, at jeg kan afskedige mine Folk, naar jeg vil.

77. Formanden: De frygter ikke for, derved at blive afhængig af Deres Folk, at De, naar Conjunkturerne blive gunstige for Folkene, f. Ex. i Tilfælde af Krig, kan komme til at mangle Arbeidskraft?

Bonnesen: Dertil maa man jo tage Hensyn; men man giver ikke Folk Afsked, naar man ikke kan faae Andre istedet.

78. Formanden: Men Folkene kunne jo ogsaa selv gaae deres Vei?

Bonnesen: Ja, men jeg synes dog, at det er bedre, at man kan give dem Afsked. Jeg har nogle Lærlinge paa Contrakt, paa 5—6 Aar; men jeg vil ikke mere gaae ind derpaa, for man er da bunden til at holde dem saa længe.

79. Formanden: Er der nu nogen Regel i det private Forhold med Hensyn til Varigheden af Lærlingecontrakter?

Bonnesen: Paa Pladserne har man slet ingen Contrakt med dem; de komme ind og faae en ringe Daglon i Begyndelsen. Den bliver forhøiet, eftersom de kunne fortjene mere. I Begyndelsen have de 1 Mk. 8 ß. til 2 Mk., to Gange om Aaret bliver der tillagt dem noget, indtil de naae den fulde Daglon, som er 9 Mk.

80. Formanden: Hvorlænge varer det?

Bonnesen: Eftersom deres Evner udvikle sig; Nogle naae det aldrig; men der hengaaer almindeligt 5—6, undertiden ogsaa 7—8 Aar.

81. Formanden: De veed jo, hvor lang Tid det tager, inden en Mand ved Orlogsværftet kan komme i første Klasse;

kan en flink Arbeider paa et privat Værft hurtigere arbeide sig op til det høieste Trin?

Bonnesen: Ja, der tager man slet ikke Hensyn til, hvorlang Tid en Mand har været der; naar en Mand har været hos mig i 3 Aar og fortjener det, faaer han høiest Dagløn; derved opmuntrer man dem.

82. Formanden: Det er altsaa en Omstændighed, som væsentlig bidrager til at fordyre Arbeidet ved Værftet, at det Hele er ordnet klassevis; der er saaledes ikke den Spore, som ved de private Værfter, og altsaa udrettes der mindre?

Bonnesen: Det opmuntrer dem ialtfald mere; de ville jo stræbe efter at naae en høiere Betaling; men staae de i en Klasse, hvor de have en ringere Mand foran sig, ville de ofte tænke, førend han er af Veien, kunne vi ikke komme frem, og derfor stræbe de maaskee mindre, end de ellers vilde gjøre.

83. Formanden: Hvormange af Deres Folk anseer De for de Bedste, som faae 9 Mk. om Dagen?

Bonnesen: For Øieblikket har jeg kun meget faa. I de sidste 2 Aar har jeg ikke havt Noget at bestille; det er reent daarligt. Jeg har kun en Formand, som har 9 Mk. og som faaer lidt Brænde om Vinteren, og for Resten har jeg kun Lærlinge.

84. Lütken: Anseer De de paa Holmen oplærte Folk for bedre Arbeidere, for at staae over de Private?

Bonnesen: Nei, det troer jeg ikke, men de ere ligesaa flinke som de Private.

85. Lütken: De antager altsaa ikke, at Skolen paa Holmen er bedre?

Bonnesen: Det troer jeg kommer ud paa Eet.

86. Formanden: Den Undervisning og Øvelse, som gives paa Holmen ved Skolen, paa hvad Maade erhverves den af dem, som arbeide privat?

Bonnesen: Naar en Lærling kommer ind paa Pladsen, faaer han en ældre Tømmermand, som han kalder sin Kammerat; han bliver hos ham og faaer Underretning af ham; han oplærer ham

i det Praktiske. Vil saadan en ung Mand lære Theori, maa han benytte Aftentimerne dertil.

87. Formanden: Hvad Leilighed er der for ham til at faae Veiledning?

Bonnesen: Ingen anden, end at han maa betale derfor. Nu er der jo Søndagsskolerne, men tidligere maatte de gaae til Assistenterne ved Holmen i Aftentimerne, og der lære.

88. Hage: I den Tid, De var Mester paa Holmen, er det da af og til faldet Dem ind, at der var Mænd i første Klasse, som maaskee ikke burde være uden i anden, og at der var Folk, som stode i de andre Klasser, som snarere burde være i bedste Klasse?

Bonnesen: Aa jo, det har jeg nok fundet; men det kan der jo ogsaa skee Forandring i. Der var engang en Mand, med hvem jeg i Forveien talte om, om han ikke kunde indsee, at han ikke fortjente høieste Daglon, og at han derfor vilde blive indstillet til at komme ned i 2den Klasse, hvilket ogsaa skete.

89. Hage: Finder det hyppigt Sted, at en Mand nedsættes fra bedste Klasse?

Bonnesen: Kun i enkelte Tilfælde.

90. Hage: Finder det Sted, at Nogen paa Grund af Dygtighed forfremmes hurtigere end ellers.

Bonnesen: Nei det troer jeg ikke finder Sted paa Holmen.

91. Formanden: De troer altsaa ikke, at Nogen paa Grund af Dygtighed kommer op; naar der saaledes er en Plads ledig i en Klasse, og der er en Mand af fortrinlig Dygtighed, som har en 3—4 Ældre foran sig, viger han saa for dem, eller rykker han op foran dem; med andre Ord, skeer Oprykningen efter Anciennetet alene eller tages der Hensyn til fortrinlig Dygtighed?

Bonnesen: Jeg synes der burde tages Hensyn til den Dygtigste.

92. Formanden: Erindrer De Exempler paa, at man har gjort det?

Bonnesen: Nei, saavidt jeg veed, skeer Oprykningen gradviis, saaledes at de Ældre komme først.

93. Formanden: Altsaa en fortrinlig Dygtig kan ikke springe foran en Ældre?

Bonnesen: Nei, det troer jeg ikke; det er i det mindste ikke forekommet mig.

94. Böcher: Afhang det ikke af Dem som Mester paa Holmen at indstille Folkene til Avancement ved Nytaarstid (Bonnesen: Jo); De kunde altsaa tage Initiativet?

Bonnesen: Det kunde jeg, men man lagde sig da derved ud med Folkene.

95. Formanden: Det staaer for Folkene, som det skulde være saaledes, som de siger, det gaaer (Bonnesen: Ja).

96. Lütken: Hvilke Underofficerer mødte om Morgenen ved Klokkelydningen sammen med Mandskabet paa Baadeværftet, hvor De var Mester?

Bonnesen: Begge Formænd.

97. Lütken: Havde De nogen Mestersvend?

Bonnesen: Nei. Der var 2 Qvarteermænd; Formændene staae under dem.

98. Lütken: Møde de Alle ved Klokkelydning? (Bonnesen: Ja). Er det Dem bekjendt, naar Mestersvendene møde?

Bonnesen: Nei, jeg havde ingen Mestersvend.

99. Lütken: Og De veed ikke, hvad Tid de skulde møde, om ved Klokkelydning?

Bonnesen: Det veed jeg ikke.

100. Lütken: Havde De nogen Instrux som Mester fra Holmens Chef? (Bonnesen: Ja). Hvori Alt det stod, De skulde udføre? (Bonnesen: Ja). Hvad Tid begynder Arbeidet, efter at Klokken har hørt op at lyde?

Bonnesen: Et Qvarteerstid efter.

101. Lütken: Spise Folkene ikke, førend de begynde at arbeide? (Bonnesen: Nei). Heller ikke om Sommeren? (Bonnesen: Nei).

102. Lütken: Naar pleiede De at møde?

Bonnesen: Kl. 7—7½, men undertiden ogsaa Kl. 5.

103. Hage: Brugte De Sjouere?

Bonnesen: Ja, de bleve antagne om Morgenen.

104. Formanden: Af hvem?

Bonnesen: Sjouerformanden antager dem i Almindelighed.

105. Hage: De opgav, hvormange Sjouere De vilde have, og Formanden skaffede dem; var De tilfreds med deres Arbeide i det Hele taget?

Bonnesen: Ja, der var jo somme Tider Nogle, der ikke vare flinke til at arbeide.

106. Hage: Hvad var Daglønnen?

Bonnesen: 3 Mk.

107. Hage: Og hvad var Daglønnen for Mænd af den Klasse i Byen?

Bonnesen: Den var meget høiere, 5—6 Mk.

108. Hage: Hvorfor troer De, man kan faae dem til den Dagløn?

Bonnesen: Fordi de ere ringere til at arbeide.

109. Hage: De mener altsaa, at den slettere Deel af Sjouerne, som ikke kunde faae Arbeide hos Private eller andetsteds, gik til Holmen.

Bonnesen: Ja, naturligviis.

110. Hage: Hvori bestaaer Formandens Fordeel af at skaffe Sjouere, har han fast Løn, eller maae de betale ham Noget?

Bonnesen: Det veed jeg ikke, han har nok af Holmen 1 Rd. om Dagen.

111. Hage: Finder De det hensigtsmæssigt, eller vilde De foreslaae Forandringer med Hensyn til Sjouerne, deres Betaling og Maaden, hvorpaa Sagen er indrettet?

Bonnesen: Nei, for den Betaling de faae, kan det nok gaae an med deres Arbeide, men det er ogsaa i Forhold derefter.

112. Hage: De vilde finde det fordeelagtigere at give en høiere Løn og faae bedre Folk?

Bonnesen: Ja, det holder jeg mere af; men paa den

anden Side arbeide de nok for hvad de faae; 3 Mk. kunne de nok fortjene.

113. Hage: Men De mener, det var ringe Folk?

Bonnesen: Ja, det er behageligt at have Folk, der arbeide raft; det er kjedeligt at gaae og see paa Folk, der ikke arbeide; Jeg brugte iøvrigt kun et Par om Dagen.

114. Formanden: Havde De Deres Opmærksomhed henvendt paa, hvorledes Baadene bleve bevarede?

Bonnesen: Det kunde ikke være bedre; der er jo udmærkede Baadeskure; der er temmelig lidt Plads; i de nye, der ere indrettede, hænge derfor en Deel af Baadene.

115. Formanden: Hvori sætter De Godheden?

Bonnesen: Deri at Baadene staae godt, tørre og ikke udsatte for formegen Gjennemtræk. De ere ogsaa ordnede paa en saadan Maade, at man med Lethed kan skyde dem ud, og der er lyst nok til at kunne see enhver Baad, man vil have. Man kan ikke faae bedre Baadeskure, end de have der.

116. Bøcher: Antager De det fordeelagtigt at have de Sjouere, man benytter daglig, faste, altsaa bestandig have dem som faste Folk, at man derhos sørgede for, at de Sjouere, man brugte, bestandig vare noget nær de samme; troer De, at der derved vilde spares ved det daglige Arbeide, at det vilde gaae hurtigere?

Bonnesen: Det er bedre, naar man holder dem faste.

117. Bøcher: Havde De de samme Folk?

Bonnesen: Somme Tider, naar jeg kunde; til enkelte Arbeider havde jeg næsten altid de samme Folk.

2. Skibsbygmester Brandt.

118. Puggaard: Hvad er Deres Arbeidsløn om Sommeren for de forskjellige Klasser Tømmermænd, hvad giver De første Klasse?

Brandt: 9 Mk.

119. Puggaard: Anden Klasse?

Brandt: Vi have dem lige fra 1 Mk. 8 ß. til 9 Mk., fra 2 ß. for Timen, der er den ringeste Dagløn, og saa fremdeles, 1 ß. mere for hver Time.

120. Puggaard: Hvad antager De Middelprisen er for de Folk, De har i Arbeide?

Brandt: Omtrent 7 Mk.

121. Puggaard: Have de ogsaa andre Fordele fra Værftets Side foruden deres Dagløn, eller er det i Et og Alt?

Brandt: Det er uden Salair; 1/6 regnes til Salair.

122. Puggaard: Men have Folkene ikke andre Fordele, faae de Brænde?

Brandt: Ja, Brænde, man ikke kan bruge til andre Ting, som Spaaner; hvad der derimod kan bruges til Kiler, Knaber o. desl. maae de ikke tage.

123. Puggaard: Maae de selv tage, eller bliver det dem anviist?

Brandt: Det bliver dem anviist.

124. Hvormange Folk mener De, en Qvarteermand kan have Opsigt med?

Brandt: Det beroer paa, hvormange Steder de ere fordeelte.

125. Puggaard: Da de havde „Najaden" under Reparation, hvormange Arbeidere kunde een Qvarteermand da overse?

Brandt: 60—70; men det kommer an paa, hvor de ere fordeelte, og paa Arbeidets Beskaffenhed.

126. Puggaard: Hvad er deres Arbeidstid om Sommeren?

Brandt: Fra Kl. 6 om Morgenen til Kl. 7 om Aftenen.

127. Puggaard: Hvad Hviletid gives der?

Brandt: 1/2 Time til Frokost, 1 Time til Middag, 20 Minuter til Vesper.

128. Puggaard: Hvad er deres Arbeidstid om Vinteren?

Brandt: Fra Kl. 8 om Morgenen til Kl. 4 om Eftermiddagen.

129. Puggaard: Er der saa Ophold?

Brandt: De have 1/2 Time til Middag. De møde 20

Minuter før 8, og det faae de til Frokost; til Vesper have de intet.

130. Puggaard: Hvad er Arbeidslønnen om Vinteren?

Brandt: 8 Mark, 1 Mark om Timen, for de Bedste, for de Ringere gaaer den forholdsviis nedefter.

131. Puggaard: Hvad regner De til Vintermaaneder?

Brandt: Det er noget forskjelligt, efterſom det er klart i Veiret, og vi have indvendigt eller udvendigt Arbeide. Indtræffer det med Regn og Snee eller det er mørkt i Veiret, Dagene korte, og vi have indvendigt Arbeide, er det tidligere.

132. Puggaard: Hvad antager De Gjennemſnitsdaglønnen er om Vinteren for Folkene?

Brandt: I ſamme Forhold ſom om Sommeren, 1 Rd.

133. Puggaard: Hvormange Tømmermænd har De ſelv for Tiden under Tilſyn?

Brandt: ca. 250.

134. Puggaard: Der er kun een Mester, der har Tilſyn med dem, er De iſtand til at holde dem til Arbeide? (Brandt: Aa Ja). Hvormange Qvarteermænd er der?

Brandt: Det beroer paa, hvorledes Arbeidet er ſpecificeret, 4, 5, 6.

135. Puggaard: 6 til 250 Mand?

Brandt: Det beroer paa, hvorledes Arbeidet er fordeelt; undertiden kunne de være fordeelte til 4.

136. Puggaard: Der arbeides paa Holmen om Sommeren fra Kl. 5 om Morgenen til Kl. 4 om Eftermiddagen, de private Værfter derimod fra Kl. 6 Morgen til Kl. 7 Aften; mener De nu, at der bliver mere Arbeide udført paa de private Værfter end paa Holmen?

Brandt: Det veed jeg ikke; jeg veed nok, at derſom jeg lod Folkene møde Kl. 5, og lod dem gaae hjem Kl. 4, fik jeg ikke ſaameget udrettet; det er ſaa godt et Stykke af Dagen fra 4 til 7. Jeg mener, at Kl. 5 er for tidligt at begynde, de maae da ſtaae ſaa tidlig op, idet de Folk, der have en meget lang Vei, maa være oppe Kl. 3--3½. Jeg tænker mig ogſaa, at, naar

de have Fritid fra Kl. 4, ere de meget tilbøielige til at paatage sig mere Arbeide; de komme da maaskee saa seent til Sengs og saa tidlig op, at de ere for trætte til at arbeide.

137. Puggaard: Gaae Deres Folk hjem at spise?

Brandt: Nogle gaae hjem; de, der boe paa Amager, spise paa Pladsen.

138. Puggaard: Troer De, at Tømmermænd kunne arbeide godt om Eftermiddagen, naar de faae kold Middagsmad?

Brandt: Det troer jeg nok, det bliver til en Vane; der er jo ogsaa, naar de finde, at de trænge dertil, Steder nok, hvor de kunne faae varm Mad, deels paa Pladsen, deels paa Gaden.

139. Poulsen: Indgaaer De Accord om Skibstømmerarbeide?

Brandt: Aa ja, men ikke ret ofte, da mit meste Arbeide er Reparation, og der er det vanskeligt med mange Ting at give dem i Accord. Udhugninger og Udrensninger i Klædning og Spanter lade sig ikke gjøre i Accord.

140. Poulsen: Troer De, at man ved Accord faaer mere Arbeide udført, og at det er fordeelagtigere for Bygherren end Dagleie?

Brandt: Det troer jeg, især ved nye Skibsbygninger, hvor ingen Hindring kan møde.

141. Puggaard: Hvilke Midler har De til at bringe Arbeiderne til Flid og Orden?

Brandt: Naar de ikke arbeide flinkt, maae de gaae; jeg vil da ikke have dem; det vide de, og de ere jo under bestandigt Tilsyn. Man lægger Mærke til, hvorvidt de have præsteret, hvad de skulle, hvorledes det passer, naar de komme dermed; det er ikke godt at forklare, men de maa jevnlig eftersees.

142. Puggaard: Troer De, at en Udenforstaaende, som ikke kjender Arbeidet i dets mindste Detail, kunde bedømme det f. Ex. Eieren af Værftet?

Brandt: Nei, det troer jeg ikke vil gaae.

143. Puggaard: Kan det ikke være overladt til Andre

end Dem selv at bedømme, hvorvidt en Tømmermand skal sættes op eller ned i en anden Klasse?

Brandt: Nei, det troer jeg ikke, det vil da sige, naar det ikke var en Mand af Faget.

144. Formanden: Men naar en Mand af Dem antages at høre til første Klasse, vil han vel ikke let blive nedsat?

Brandt: Det vil sige, naar han bliver ældre, ikke længere kan præstere Arbeidet, da gaaer han gjerne ned af; ellers holder han sig, saalænge han præsterer det; naar en Mand bliver svagelig eller ældre, bliver han ogsaa sat til andet Arbeide.

145. Formanden: Hvorlænge pleier da en Mand at holde sig flink?

Brandt: Det er forskjelligt, jeg har et Par Stykker paa 65—66 Aar, men det er sjeldent, de holde saa længe ud; naar de ere noget ind i Halvtredserne, begynder deres Arbeide at tabe sig.

146. Formanden: Hvor hurtig kunne flinke Folk naae den høieste Løn?

Brandt: Deres Læretid er almindelig 8 Aar; det kommer jo ogsaa an paa, hvor tidlig de komme til det, om strax naar de ere confirmerede, altsaa naar de ere en 14—15 Aar, eller først senere, naar de ere en 17—18 Aar.

147. Formanden: Men flinke Fok kunne dog til deres 25—30 Aar komme blandt de første Arbeidere? (Brandt: Ja).

148. Poulsen: Har De nogen Beregning pr. løbende Alen til Afbenyttelse ved Deres Accordberegning? (Brandt: Ja).

149. Poulsen: Det skeer ikke efter et Skjøn?

Brandt: Nei, der bliver en stor Forskjel mellem løbende Alen efter Skibets Figur.

150. Puggaard: Erindrer De, da De lagde Dæk i „Freia", hvilken Accord blev dengang sluttet?

Brandt: Den blev lagt til 12 ß. pr. Alen; det var 4 og 6 Tommers Dæk.

151. Puggaard: Har De nogen Accord for at sætte Klædning, f. Ex. 4 Tommer, pr. løbende Alen?

Brandt: Det har jeg, men det varierer, det beroer ogsaa paa Skibets Figur.

152. Puggaard: Men De kan dog opgive det? (Brandt: Ja). Slutter De ogsaa Accord om at lægge Dæk? (Brandt: Ja), det afhænger vel ogsaa af Skibets Figur?

Brandt: Ja, og hvorledes Træet er beskaffent, om meget maa sauges eller hugges fra.

153. Hage: De har bygget adskillige nye Skibe i Deres Tid? (Brandt: Ja). Har Arbeidet dertil mere været udført i Accord eller Dagløn?

Brandt: Det har været i Dagløn. Jeg har ikke i Kjøbenhavn bygget nye Skibe, jeg har der kun havt med gamle at gjøre.

154. Hage: Kjender De Bygningsmaaden af vore Orlogsfartøier, er De saa fortrolig med den, at De tør sige, at De som privat Skibsbygger vil kunne levere det og det Fartøi til den Priis? jeg indseer, at De ikke strax kan besvare dette Spørgsmaal.

Brandt: Nei, det er umuligt.

155. Hage: Har De været noget paa fremmede Skibsværfter? (Brandt: Ja). Er De ogsaa kjendt med de større engelske Skibsværfter?

Brandt: Ja, det er rigtignok endeel Aar siden, jeg har været der, men jeg har været paa de større Værfter.

156. Hage: Er det forekommet Dem, at Arbeidet udføres paa samme Maade som her, eller finder De, at man udretter mere her?

Brandt: Det bliver udført med større Nøiagtighed her, derom er jeg overbeviist.

157. Hage: Det er Dem bekjendt, at i de senere Aar ere Priserne paa Skibe billigere i England end her hos os, naar man vil lade bygge?

Brandt: Men dersom der bliver bygget paa samme Maade som her, troer jeg det bliver dyrere der.

158. Hage: De veed, at en Tømmermands Dagløn er der det Dobbelte mod her?

Brandt: Jeg har havt Leilighed til at see mange Slags Bygninger, vi have jo mellem Aar og Dag mange Nationers Skibe, men jeg har endnu ikke fundet noget bygget som her; vore ere bedre, navnlig hvad Sammenarbeidet, Forboltningen o. desl. angaaer.

159. Bøcher: Anseer De det, at udføre Detailarbeidet af Skibsspanter f. Ex. med stor Uleilighed, for at faae det smukt udført, for heldigt, og at det har sin Værdi med Hensyn til Skibets Varighed?

Brandt: Jeg har nok seet nogle Steder, at der bliver spildt en heel Deel Penge derved; at man høvler alle Spanterne troer jeg ikke er rigtigt, fordi man dog senere, naar de alle samles, maa hugge af. Jeg anseer det derfor for overflødigt.

160. Bøcher: Og Skibet har ikke godt deraf, De antager ikke, at det virker til at conservere Skibet længere?

Brandt: Nei, jeg har ikke endnu seet nogen Bygning, hvori der ikke er hugget af paa Spanterne, naar de ere komne op; først da vil det være den rette Tid at høvle dem.

161. Wiborg: De sætter Priis paa, at de blive høvlede?

Brandt: De maae ikke alene hugges, men ogsaa høvles.

162. Puggaard: Pleier de at bore i Accord, ansættes det da pr. Fod eller pr. Alen?

Brandt: Er det i gamle Skibe, er man udsat for at træffe paa Spiger; det kommer ogsaa an paa, om det er Eeg eller Fyr, om det er nyt eller gammelt.

163. Puggaard: Jeg tænker paa et nyt Skib af Egetræ?

Brandt: Der gives almindelig $2^1/_2$ ß. pr. hvert 16 Tommer langt Hul.

164. Puggaard: Det er til Nagler eller Bolte?

Brandt: Til Nagler paa $^5/_4$ Tommer, til de mindre; det

kommer ogsaa an paa, om de skulle bore under Bunden eller lige paa Siden; under Bunden have de lidt mere.

165. Puggaard: Har De nogensinde kalfateret og forhudet et Skib i Accord?

Brandt: Kalfateret aldrig, men forhudet.

166. Puggaard: Kan De opgive Prisen paa at forhude Skibe, hvad kostede det f. Ex. at lægge Metal paa Najaden?

Brandt: Den har omtrent 1200 Plader, og den kobbrede vi med 40 Mand paa een Dag.

167. Puggaard: Der var een Qvarteermand foruden Mesteren? (Brandt: Ja).

168. Hage: Var det 40 af bedste Sort?

Brandt: Nei, det var Gjennemsnitsprisen.

169. Hage: De kunde dog maaskee sige, hvis der blev stillet Dem den Opgave at bygge et Skib som Najaden, hvad det vilde koste her i Kjøbenhavn?

Brandt: Ja det kan jeg, men ikke strax.

170. Rothe: Anseer De det nødvendigt, at der er en Qvarteermand paa hvert Sted, hvor Arbeiderne ere fordeelte? Naar De havde 250 Mand fordeelte paa 10—12 forskjellige Steder, vil det saa være nødvendigt at have en Formand paa hvert Sted?

Brandt: Nei, Halvdelen er maaskee ved at kalfatere, og naar Skibene ligge ved Siden af hinanden, kan een godt overse 2 Skibe; vi bruge derfor ogsaa Flaader, hvor man kan spadsere fra det ene Skib til det andet. Det retter sig efter Arbeidets Beskaffenhed. Naar jeg, som nu, har et gammelt Skib, hvor Skibshuden er taget af, hvor der er meget at efterse, er der en Mand, som bestandig gaaer og seer efter hver Mand, der hver har sin Deel at udføre, og dersom en Mand glemmer Noget, bliver der trukket af i hans Dagløn; der er en Qvarteermand, som seer efter; man kan jo ikke være tjent med det paa anden Maade.

171. Poulsen: Hvori bestaaer Qvarteermandens Tilsyn? Seer han paa, at de arbeide, eller skal han bedømme Arbeidet?

Brandt: Der er jo mange Ting; man veed jo hvad en Mand kan gjøre, naar de sætte Planker paa; kalfatere de, veed man, hvormange Naader de i Almindelighed kunne faae færdige; ved det stadige Tilsyn maa der lægges Mærke til, at de bestille Noget; der gives jo Folk blandt dem, som kunne arbeide 1/2 Gang saameget som andre, derfor maae de ikke drive, og gjøre de det, maae de finde sig i, at de blive afskrukne.

172. Poulsen: De mener altsaa, at, selv om Qvarteermanden ikke bestandig er tilstede, kan han bedømme, om de have udrettet, hvad de skulle?

Brandt: Jeg gaaer altid igjennem med Qvarteermændene, hvad Folkene blive satte til, og om Aftenen gjennemgaaer jeg, hvad de have bestilt, og vi ere der jo desuden hele Dagen.

173. Lütken: Hvad Tid møde Deres Qvarteermænd?

Brandt: Saavel han som jeg møde 1/4 Time før Folkene, for at vi kunne tale med hinanden; han maa altsaa være der før Folkene.

174. Lütken: Møder De hver Morgen, naar Klokken lyder? (Brandt: Ja). Mener De, det vilde have Indflydelse paa Arbeiderne, at de ikke vilde præstere, hvad de kunde, naar De ikke mødte? (Brandt: Ja). De er selv tilstede ved Fordelingen af Folkene? (Brandt: Ja).

175. Bøcher: Maa Qvarteermanden hos Dem gjøre Regnskab om Detaillen af Arbeidet?

Brandt: Jo, i Løbet af Dagen, efterat Klokken er lydt; enhver Detail for hvert Skib maa bemærkes. Til at føre hele Regnskabet over Accorderne har jeg en Forvalter.

176. Bøcher: Kunde De tænke Dem det nødvendigt paa nogetsomhelst Værft, det være nok saa stort eller nok saa lille, at hele Arbeidet fordeles saaledes, at man havde en Qvarteermand for hver 16 Mand, eller er det overflødigt?

Brandt: Det troer jeg.

177. Bøcher: Men naar man byggede nye eller reparerede gamle Skibe?

Brandt: Ja, jeg troer han vilde faae for megen Tid disponibel.

178. Lütken: De sagde, De brugte til 250 Mand indtil 6 Qvarteermænd, men at De ogsaa undertiden kun brugte 3; hvorledes faaer De nu de 3, naar De skal bruge dem?

Brandt: Det er dem, der kaldes Hjælpe-Qvarteermænd; naar der ikke er Noget for dem at gjøre som Qvarteermænd, arbeide de for sig selv, for ikke senere at komme i Collision med de andre Arbeidere.

179. Lütken: Arbeide de aldrig paa samme Sted, hvor de føre Opsyn?

Brandt: Nei aldrig.

180. Wiborg: De sagde, at De havde bygget nye Skibe; har De prøvet paa at bygge dem i Accord, ved Spantehugning? (Brandt: Aa ja). Kalfatering? (Brandt: Aldrig). Naar De skulde gjøre Accord om Spantetildannelsen, lader De saa først Tømmeret afskjære, og danner Siderne ved Saugen og ikke ved Øxen.

Brandt: Deels ved Saugen og deels ved Øxen.

181. Wiborg: Foretrækker De Saugen?

Brandt: Ja, naar Tømmeret er saa tykt, at det kan betale sig, bruger jeg altid Saugen.

182. Wiborg: Ogsaa til Skabelonens Hugning?

Brandt: Ja, naar det betaler sig.

183. Wiborg: Naar De tager Planker under Tildannelse til hvilketsomhelst Brug, hvorledes undersøger De da, førend De sætter dem under Saugen og Øxen, Qvaliteten, for at forvisse Dem om, at De ikke spilder Arbeidsløn; jeg antager nemlig, at De inden Tildannelsen har en nøiagtig Bragning af Tømmeret; bruger De Boer eller Øxe eller Saug, for at forvisse Dem om Tømmerets Godhed?

Brandt: Alle Dele.

184. Wiborg: Skjærer De af Enden, enten det har Udseende af at feile Noget eller ikke?

Brandt: Nei aldrig, naar der ikke er Feil at see i Enden;

vi ſlette kun med Øxen i Enden, med mindre Træet er ſort, at man ikke kan ſee Noget.

186. Wiborg: Har De benyttet andet Skibsmateriale end Eg og Fyr?

Brandt: Nei, ikke ſynderligt.

187. Wiborg: De ſagde før, at De ikke akkorderede Kalfatering, hvad Grund har De dertil?

Brandt: Der maatte ſaa være en Kvarteermand til hver Mand, thi ellers var jeg ikke vis paa, at Arbeidet blev gjort, ſom det ſkulde, at navnlig Værket blev ſlaaet ſaa dybt ind, ſom det ſkulde.

188. Wiborg: Hvorfra faaer De det Tømmer, De bruger?

Brandt: Det meſte er ſjællandſk, fra Fredensborg, Frederiksborg og Sorø.

189. Wiborg: Hvorledes faaer De det, da Marinen jo tager forſt?

Brandt: Vi faae Meget, ſom Marinen aldrig har ſeet. Vi tage intet Tømmer, ſom har den mindſte Feil, fordi, naar vi paatage os en Fortømring, det Træ, der bliver kaſſeret, falder os ſelv til Laſt.

190. Wiborg: Naar De faaer Materiale, anſtiller De ſaa Beſigtigelſe paa Pladſen eller i Skoven?

Brandt: Begge Dele. Undertiden bliver det os tilkjørt eller bragt med Fartøi, ſaa bliver det beſigtiget paa Pladſen, men undertiden ſende vi ogſaa en Mand dertil.

191. Wiborg: Men vil Sælgeren underkaſte ſig det?

Brandt: Det falder os ſelv til Laſt; vi kjøbe det paa Stedet pr. Cubikfod.

192. Wiborg: Efter en Gjennemſnitspriis?

Brandt: Nei, Priſen er høiere eller lavere, efterſom Træet er meer eller mindre fugtigt.

193. Wiborg: Anſeer De det for gavnligt, at det er fældet en vis Tid om Aaret? (Brandt: Ja.) Tager De Intet, uden at det er fældet i Vintermaanederne? (Brandt:

Nei.) Men hvorledes forvisser De Dem derom, naar De ikke selv besigtiger Træet i Skoven, hvoraf kan De see det?

Brandt: Det kan man nok see; almindelig kan man see det paa Safterne; der er flere i Træet, naar det er fældet om Sommeren. Man kjender jo ogsaa dem, som levere Træet, de ere os ikke ubekjendte.

194. Wiborg: Lader De Træet afbarke?

Brandt: Ikke gjerne.

195. Wiborg: Antager De, det er skadeligt for Tømmeret, at Træet bliver barket af?

Brandt: Ja, det troer jeg. Jeg har tænkt mig, at naar man afbarker Træet, er det ligesom man tager Klæderne af et Menneske og lader ham staae og blive forkjølet.

196. Wiborg: De besigtiger Deres Tømmer paa Pladsen, kjøber De det, uden at besigtige det paa Stedet?

Brandt: Nei, det bliver besigtiget paa Stedet. Vi have faaet Partier fra Sverrig, der bleve besigtigede paa Stedet.

197. Wiborg: Hvad er Deres Priis paa bedste Egetømmer?

Brandt: 2 Rd. er det høieste; vi sælge det for 9, 10 og 11 Mk.

198. Wiborg: Men hvad giver De derfor?

Brandt: Ja, det er høist forskjelligt, undertiden kan jeg kjøbe det til 4—5 Mk. pr. Fod, men saa faaer jeg maaskee flere Stykker, som jeg ikke kan bruge.

199. Poulsen: De sagde, De befattede Dem med Eg og Fyr; er der ikke ved Reparationer almindelig forekommet Teak og Mahogny?

Brandt: Jo, alle Sorter ere forekomne.

200. Paulsen: Har De ikke havt bestemte Tilfælde, at De kan sige, hvilke disse andre Træsorter have været, om de ere bedre, varigere?

Brandt: Nei, men jeg har seet Fyr i alt Træ, saavel i ostindisk som afrikansk Teak, Mahogny o. desl. Jeg har Prøver deraf.

201. Poulsen: Kan De ikke opgive noget bestemt Tilfælde, hvor De veed, at saadant Fyr har viist sig i Skibene?

Brandt: Ja, der er Dampskibet „Eideren", der fandt man Fyr i næsten alle Træsorter; det var bygget af Teak, almindelig Eg, Mahogny og flere Slags andet Træ fra Indien, det var næsten altsammen i samme Grad angrebet.

202. Poulsen: Veed De ikke, om man har nogen større Garanti ved at benytte Teak?

Brandt: Nei, det har ikke viist sig, jeg har seet flere Steder, at Teak har taget Fyr.

203. Hage: Har De seet Fartøier, byggede heelt af Teak og Mahogny, som have taget Fyr?

Brandt: Her var et engelsk Skib, som blev solgt for et Par Aar siden, der var hovedsagelig bygget af Teak, og deraf fik vi Noget, men da vi skulde til at bruge det, var næsten hvert Stykke fuldt af Fyr.

204. Hage: Er det Dem bekjendt, at Fartøier, byggede af Teak, have været ansete for uforgængelige?

Brandt: Ja, det er mig bekjendt.

205. Hage: Naar De har seet Fyr i Skibe, har det saa været en Undtagelse i Mahogny og Teak, men derimod meget hyppigt i almindelig Eg?

Brandt: Nei, det har man ikke saa ofte Leilighed til at see; Pluraliteten er bygget af Eg eller Fyr, der kommer ikke saamange Skibe, der ere byggede af Teak og Mahogny?

206. Rothe: Kan man faae saameget Teak man vil have?

Brandt: Ikke her, men i England maaskee.

207. Hage: De omtalte før Forhudning af Skibe; med Hensyn til Varigheden og Prisen, ønskede vi nu at vide, hvad De foretrækker, Metal eller Kobber?

Brandt: Jeg troer, at Metal er at foretrække. Vi have to Gange havt Tilfælde med reent Kobber, hvoraf Huden i det ene Tilfælde var opslidt i 7, i det andet i 16 Maaneder.

208. Hage: Var det dansk? (Brandt: Ja.)

209. Wiborg: Var der ellers ikke Noget i Veien, var der f. Ex. ikke Jernbolte? (Brandt: Nei.)

210. Hage: Hvorlænge har en Hud af Yellow-Metal varet?

Brandt: Fra 3—10 Aar.

211. Hage: Erindrer De Briggen „Sirius", der farede bestandig paa Middelhavet, er det Dem bekjendt, at den i 11 Aar gik med sin Hud af Metal? (Brandt: Nei.)

212. Formanden: Kjender De Priisforholdene?

Brandt: Nei.

Puggaard: Reent Kobber koster 52 ß., Yellow-Metal 41 ß.

213. Nothe: Har De ikke havt Exempel paa, at Kobberforhudning har varet mange Aar?

Brandt: Jo, der har været enkelte Dampskibe, men vi meente, det var, fordi de foer bestandig i mindre salt Vand; Dampskibet „Frederik den 6te" havde sin første Hud i 15—16 Aar, indtil den forliste.

214. Nothe: Det kommer vel an paa, i hvilket Farvand de seile?

Brandt: Ja, og paa Skibenes Former.

215. Hage: De vilde foretrække Metal for Kobber, naar man tager Hensyn til Prisen; er det Dem bekjendt, at Skibe med forskjellig Hud have faret paa de samme Farvande, og at Varigheden har viist sig forskjellig?

Brandt: Det har jeg ikke havt Leilighed til at bemærke; men naar jeg eiede et Skib, og det skulde forhudes, vilde jeg foretrække Metal.

Tredie Møde, den 13de September.

1. Maskininspecteur Wain.

1. Formanden: Hvorvidt finder De ved Deres Værksteder det nu stedfindende System med nogle Forandringer, som kunde indføres i enkelte Retninger, uden at rokke ved Grundlaget, hensigtsmæssigt, eller vilde De foretrække aldeles frit Arbeide?

Wain: Som det for Øieblikket er, er det vist i det Hele bedst indrettet.

2. Formanden: Vil De nærmere forklare, hvorledes Forholdet er ordnet?

Wain: Fortiden betale vi enhver Mand, som han fortjener, fra 4 til 8—9 Mk. om Dagen. Man tager dem først som private Arbeidere, og seer, hvad de due til. Naar de ere dygtige, bliver Lønnen forhøiet.

3. Flensborg: Er 5te Afdeling ikke faste Folk, deelte i 4 Klasser, som ved Skibsbyggeriet?

Wain: Jo.

4. Formanden: Er Forholdet da for Deres Vedkommende som for de Andres?

Wain: Nei ikke ganske. Qvarteermændene og Formændene ere ogsaa Arbeidere, de have ikke som paa Værftet alene Tilsyn med Mandskabet, men ere satte i deres Klasse som bedste Mænd og deeltage i Arbeidet.

5. Formanden: Men ellers har De fast Mandskab efter de samme Regler som de øvrige. I hvilket Forhold staaer det til de frie Arbeidere?

Wain: Vi have i det Hele omtrent 102 Mand private Arbeidere, som ikke ere faste, og 57 faste. Der er endeel Vacancer; vi skulde nemlig have 110 Mand, men Corpset bestaaer for Øieblikket kun af 87 Mand.

6. Formanden: Med Hensyn til denne Deel af

Mandskabet, som er fast, anseer De da Forholdet hensigtsmæssigt ordnet?

Wain: Ja meget godt.

7. Formanden: De har 4 Klasser ligesom ved den øvrige Deel af Holmen (Wain: Ja).

8. Formanden: Efter hvilke Regler skeer Oprykningen?

Wain: Efter Dueligheb.

9. Formanden: Ikke efter Anciennetet?

Wain: Jeg tager intet Hensyn dertil.

10. Formanden: Hvad vilde De anfee for hensigtsmæssigst, at beholde endeel af Mandskabet som fast antaget og iøvrigt have frie, leiede Arbeidere, eller at have et større Antal fast antaget, eller omvendt at have saagodtsom alle frit antagne?

Wain: Jeg mener, at der burde være 2 Klasser, den ene af dem, som fare med Dampskibene, og den anden af dem, som blive paa Værftet. De første troer jeg burde helst være faste, ligeledes antager jeg det rigtigst, at Mesterswendene, Qvarteermændene og Assistenterne blive fast ansatte. Alle de andre skulde være private Arbeidere, der, naar de vare dygtige, skulde kunne rykke op i Underofficeersklassen.

11. Formanden: I hvilket Antal tænker De Dem nu Forholdet hensigtsmæssigt ordnet mellem dem, der have Tilsyn med Arbeiderne, og selve Arbeiderne?

Wain: Der er for Øieblikket i Værkstederne 2 Mesterswende, og det er de Eneste, som have Ansvar foruden mig; vi have Ingen, som have Ansvar for noget Arbeide, uden dem, som ikke selv udføre noget Arbeide.

12. Formanden: Hvormange Formænd og Qvarteermænd har De?

Wain: 2 Qvarteermænd og 6 Formænd.

13. Formanden: Til hvormange Folk?

Wain: I det Hele nok 157, jeg er dog ikke ganske sikker paa Tallet.

14. Formanden: Anseer De det for det rette Forhold?

Wain: Det kan i enkelte Tilfælde være temmelig lidt. Vi

have Ingen, som have Ansvar, de uden 2 Mesterſvende, og det er temmelig lidt Tilsyn til saamange Arbeidere. Hvis de arbeidede paa et Sted, var det tilstrækkeligt, men ere de paa flere Steder, er det for lidt. Vi bygge paa flere Steder og have Værksteder og Dampskibene at passe.

15. Formanden: De mener altsaa, at der burde være flere Mesterſvende?

Wain: Flere Mesterſvende og Maskinmestere.

16. Formanden: Antallet af Formænd og Qvarteermænd finder De tilstrækkeligt?

Wain: Ja, thi skulle vi have en Plads som Formand besat, naar vi have private Arbeidere, kunne vi meget let faae ham; vi kunne da gjøre som i de private Værksteder, altid vælge de bedste Folk, som kunne erstatte Formanden. Det have vi ogsaa nu gjort; vi have taget Formand og Qvarteermand som private Arbeidere, og da vi ikke have kunnet faae dem for mindre Gage end den, der er bestemt for Formænd og Qvarteermænd, ere de blevne satte paa disse Pladser, men ikke for at have Ansvar som vi Andre.

17. Flensborg: Det er altsaa kun som Arbeidere (Ja); Qvarteermændene og Formændene ere Underofficerer, de skulle paasee deres Rode, men de skulle ogsaa selv arbeide med?

Wain: Ja, det bedre Slags Arbeider gjøre Mesterſvendene og Maskinmestrene, vi arbeide alle med.

18. Formanden: Hvad Løn maa De give de private Arbeidere?

Wain: Vi have givet dem 9 Mk. 8 ß. om Dagen, det er det Høieste; men det har kun været Enkelte, i Gjennemsnit har det været 1 Rd.—1 Rd. 8 ß.

19. Formanden: Anſee de private Arbeidere det for et Bedrelag, der omtrent svarer til det, de Faste faae?

Wain: Mange ville hellere være private end i fast Tjeneste, fordi de have Leilighed til at faae mere Gage; der er nogle Enkelte, som jeg, naar de vilde, strax vilde ansætte fast.

20. Formanden: Hvad er Arbeidstiden?

Wain: Om Sommeren fra Kl. 5 Morgen til Kl. 4 Eftermiddag; om Vinteren som de Andre.

21. Formanden: Anseer De den for hensigtsmæssig?

Wain: Om Sommeren troer jeg, det er for tidligt. I de private Værksteder arbeide de fra Kl. 6 Morgen til Kl. 6 Eftermiddag, men i Reglen til Kl. 7. Skulde vi have den Tid, vilde det tage længere Tid med Frokost, Middag og Vesperkost, og det er næsten ei muligt paa Holmen, fordi de ikke kunne faae det, uden at der er Mønstring tre Gange om Dagen. Jeg troer derfor, at, saaledes som det nu er, er det saa godt som muligt, med Undtagelse af at det er for tidligt om Morgenen. Thi skal en Mand saa tidlig til sit Arbeide, maa han i Seng seneſt Kl. 8—9, da han maa op Kl. 4, og saa kan han ikke faae Tid til at spise saa tidlig om Morgenen. Jeg troer Kl. 6 vilde være bedre. Det kan jo være ligesaa godt fra Kl. 6 Morgen til Kl. 5 Eftermiddag som fra Kl. 5 til Kl. 4. Jeg troer det vilde være en god Tid om Morgenen, Arbeidstiden vilde blive den samme. Mønstringen, hvorved der nu spildes ½ Time, kunde ogsaa falde bort, ved at Mesterſvenden eller Maskinmesteren saae efter, om Enhver var ved sit Arbeide til den Tid, han skulde. Vi mønstre nu Folkene i Værkstederne og tage intet Hensyn til, om han ogsaa er mønstret ved Porten.

22. Formanden: Hvad skeer, naar Nogen kommer for silde?

Wain: Der bliver trukket fra hans Gage, 1 eller 2 Timer, som han fortjener. Vi have flere Gange trukket af Gagen, vi holde paa, at der mødes præcis Kl. 5.

23. Formanden: Benyttes Accordarbeide ved det Arbeide, De foreſtaaer?

Wain: Ja, saameget som muligt.

24. Formanden: Hvor benyttes Accordarbeide væsentligt?

Wain: I Kjedelværkstedet, der gjøres næsten Alt i Accord. Det Værste er kun, at vi mangle en heel Deel Værktoi, som Dreierbænk, Dreierbor, Slotmaskine.

25. Formanden: Har De andraget paa deres Anskaffelse?

Wain: Vi have ikke Plads til dem i Værkstedet.

26. Formanden: Det er altsaa for lidet?

Wain: Meget for lidet.

27. Formanden: Hvor gammelt er det?

Wain: Siden 1851.

28. Formanden: Fandt De det allerede dengang for lidet?

Wain: Ja.

29. Formanden: Har De gjort Foreſtilling derom til Beſtyrelſen (Wain: Ja).

30. Formanden: Vil De forklare Dem nærmere med Henſyn til det Accordarbeide, der bliver indgaaet, og efter hvilke Regler, De gaaer frem ved Arbeidets Bortaccordering?

Wain: Efter det forſkjellige Slags Arbeide, der udføres, bliver det taxeret. For Dampkjedelarbeide give vi 3 – 5 ß. pr. Pund. Det er omtrent hvad der betales i private Værkſteder efter Accord. For Smedearbeide betale vi ſtykke- eller pundeviis, efterſom Arbeidet er beſkaffent; ſmedede Navler betale vi i hundredeviis, ſmedede Bolte ligeſaa o. ſ. v.

31. Formanden: Hvem tager Beſtemmelſe om Arbeidet?

Wain: Det gjør jeg alene. Undertiden ved ſtørre Arbeider taler jeg med Directeuren; men i Reglen gjør jeg det alene og tager da ſom oftеſt Meſterſvenden paa Raad med.

32. Formanden: De forhandler altſaa med Folkene (Wain: Ja). Kan det hende, at Folkene ſige Nei?

Wain: Ja, jeg har havt et ſaadant Tilfælde igaar.

33. Formanden: De fandt, det var for lidt?

Wain: Det var netop en Cylinder til en ny Maſkine til en Kanonbaad; de fandt, det var for lidt.

34. Formanden: De forhandler altſaa med dem, ſom ved en almindelig Kontrakt?

Wain: Vi opſætte en Kontrakt imellem os, ſom de

underſkrive. Men hvis de arbeide raſk, giver jeg dem et lille Tillæg, ſom undertiden er hændet.

35. Formanden: Bliver der ved ſaadan Aftale ogſaa ſpurgt om, hvorlang Tid der maa bruges til Arbeidet? (Wain: Nei). I hvilke Tilfælde bruge de ikke Akkordarbeide?

Wain: Til Smaareparationer, hvor der ofte kun arbeides 1/4, 1/2, 3/4 ogſaa 2—3 Dage; men ſaameget ſom muligt bruge vi Akkord. Paa „Slesvig" tog vi Akkord, der kunde vi udregne, hvormeget der vilde medgaae, og der beregnede vi det pundeviis.

36. Formanden: Det langt overveiende Antal Arbeide udføres altſaa i Akkord?

Wain: Ja, f. Ex. Kanonbaadene og Flydedokken ere tagne i Akkord; for den ſidſte betale vi kun 2 ß. pr. Pund.

37. Formanden: De har aldrig Vanſkelighed ved at faae Arbeidere? (Wain: Aldrig). De faaer flinke Folk?

Wain: Aa ja, undertiden maae vi tage dem, ſom komme først; due de ikke, ſende vi dem ſtrax bort. I Førſtningen havde vi ſtor Vanſkelighed. Maſkinbygning var endnu dengang ikke udviklet her i Landet; men nu er det gaaet fremad, ſaa vi nu uden Vanſkelighed og med Lethed kunne faae Folk. Af dygtige Arbeidere er der ikke mange, men vi have fra Kleinſmedene og lignende Haandværkere Folk, hvoriblandt der er mange flinke.

38. Formanden: Kan De beholde de flinke Folk i lang Tid?

Wain: Ja, vi have dem ligeſaalænge ſom i de private Værkſteder; men undertiden gaae de jo bort.

39. Formanden: Er der for de private Arbeidere Beſtemmelſer for Sygdomstilfælde o. desl. (Wain: Nei). Der bliver ikke trukket Noget af Betalingen, der gaaer til en Sygekaſſe?

Wain: De have en, ſom de ſelv indbyrdes have indrettet.

40. Formanden: Men deri blander De Dem ikke?

Wain: Nei.

41. Hage: Hvorlænge har De i det Hele været i Marinens Tjeneste?

Wain: Jeg har været i Kgl. Tjeneste siden 1844, og i min nuværende siden 1849.

42. Hage: Deres nærmeste Foresatte er Kapitain Tuxen? (Wain: Ja). Modtager De deres Ordrer til Arbeiderne fra ham eller fra Marineministeriet?

Wain: Almindeligt fra ham; de gaae gjennem ham til mig.

43. Hage: De har kun med ham at forhandle om, hvad der skal udføres? (Wain: Ja). Har De i den Tid, De har været i Deres nuværende Stilling, indført mange Reformer i den Deel af Bestyrelsen, De har under Dem?

Wain: Ja, hvad Folkene angaaer.

44. Hage: Ikke med Hensyn til Værkstederne og deres Indretning?

Wain: Alle Indretninger har jeg besørget.

45. Hage: Er der flere Indretninger indført og anskaffet efter Deres Foreslilling? (Wain: Ja). Alt hvad der i den Henseende er skeet, har De givet Forslag til? (Wain: Almindeligt, dog ikke altid). Men de større og væsentligere Reformer har De foreslaaet? (Wain: Ja). Akkordarbeidet skeer i Penge, efter hvad De før sagde, har De intet Akkordarbeide i dagviis? (Wain: Nei). Naar De anførte, at Gjennemsnittet af Deres Arbeidsløn for frie Arbeidere var fra 6 Mk. til 6 Mk. 8 ß., antager jeg, at De mener Sommermaanederne fra April til October?

Wain: Nei vi kunne ingen Forskjel gjøre; naar vi forandre deres Gage om Vinteren, gaae de deres Vei; det er ordnet paa samme Maade Sommer og Vinter.

46. Hage: Vilde De, om man, ved at indrette Arbeidstiden som de Private, fra Kl. 6 Morgen til Kl. 7 Eftermiddag med passende Ophold til Frokost, Middag og Besper, kunde faae fra 10—10½ Times Arbeide om Dagen, anse det for formeget eller passende?

Wain: I Almindelighed vil jeg, efter den Erfaring, vi have

gjort her, anſee 9½ Times Arbeide om Dagen for paſſende. For Øieblikket er Arbeidstiden 55 Timer om Ugen.

47. Hage: Vilde De finde nogen Betænkelighed ved at lade alt Arbeide, ſom bliver udført under Dem, gaae over til frit Arbeide?

Wain: Saavidt jeg kan ſee, have vi Arbeidet billigere end vi kunne faae det privat.

48. Hage: Jeg mener, om De vilde have Betænkelighed ved at afſkaffe faſte Folk, og ſtole paa den frie Concurrence?

Wain: Nei, med Undtagelſe af Underofficerer.

49. Hage: De har ikke fundet Vanſkelighed ved at faae dygtige Folk, ſaamange de behøvede?

Wain: Nei aldrig.

50. Hage: De anførte med Henſyn til Værkſtederne, at der er viſſe Mangler; ere de for meget ſpredte, og ere de for ufuldſtændige i Størrelſe, Bygning o. desl.?

Wain: De ere ufuldſtændige i Størrelſe.

51. Hage: Har De gjort Forſlag om at faae det, De manglede, deels af Bygninger deels af Værktøi?

Wain: Da der først var Spørgsmaal om Værkſteder, gik Kapitain Tuxen og jeg Sagen igjennem, og foreſloge, at Maſkinværkſtederne ſkulde ligge paa Ankerøen og bygges ſaaledes, at alle Dampfkibene kunde ligge omkring Øen. Jeg troer, det blev afſlaaet. Vi indrettede da Maſkinerne paa det Sted, vi nu have dem, ſaa godt Pladſen tillod det, men jeg ſagde ſtrax, at jeg ikke troede, at den vilde være tilſtrækkelig ſtor.

52. Hage: Naar indgav De Forſlag til Marineminiſteriet?

Wain: Saavidt jeg huſker i 1851.

53. Hage: Og det var et formeligt Forſlag om at ſamle Værkſtederne, for at faae Arbeidet gjort ſaa billigt og henſigtsmæſſigt ſom muligt? (Wain: Ja). Men har De gjort Forſlag til Miniſteriet om at faae det Værktøi og de Indretninger, De mangler?

Wain: Ikke til Miniſteriet.

54. Hage: Værkstederne ere saaledes indrettede, at det ikke kan hjælpe Dem at faae bedre Værktøi, end De nu har?

Wain: Jeg kunde nok bruge noget enkelt, hvoraf jeg ogsaa har faaet endeel, det er fornemlig en Dreiebænk.

55. Hage: Er det væsentlige Dele De mangler, som De har foreslaaet, men ikke faaet?

Wain: Det er fornemlig en Slottemaskine.

56. Hage: Er det længe siden, De har foreslaaet den (Wain: Først i Aar). Vilde De anse det for at være til det Offentliges Tarv, vilde der udrettes noget Nyttigt, ved at faae Værkstederne forenede og meer samlede end nu? (Wain: Ja). De vilde da kunne gjøre endeel større Arbeider billigere end for Tiden?

Wain: Ja, efter vor Erfaring er det Arbeide, vi gjøre i Maskinværkstedet, $^1/_4$ à $^2/_5$ billigere end vi faae det fra Private. I Almindelighed er det saaledes ved store Arbeider.

57. Hage: De har bygget Kanonbaade med Dampkraft? (Wain: Ja). Hvormange? (Wain: 3 ere næsten færdige). Kan De opgive, hvormeget de have kostet i det Hele?

Wain: Den Første kostede med alt Jernarbeide, men uden Maskinerie, 19,600 Rd.; den Anden vil rimeligviis koste et Par Tusind Rd. mindre, den har kostet en 2,500 Rd. mindre i Arbeidsløn; den Tredie vil blive billigere endnu end den Anden, den vil koste os i det mindste 1,000 Rd. mindre.

58. Hage: Ere de alle eens i Størrelse og Kraft?

Wain: Ganske eens; Nr. 2 har samme Størrelse i Cylinderen men mere Damptryk.

59. Hage: Har De gjort dem alle 3?

Wain: Kun Nr. 2 og 3.

60. Hage: Har De gjort dem ganske efter Nr. 1, eller har De indført Forandringer?

Wain: Jeg har gjort Forandringer.

61. Hage: Hvis Arbeide er det bedste?

Wain: Jeg troer, man er bedre fornøiet med vore egne.

62. Hage: Har De contraheret med Private om Kanonbaade?

Wain: Jeg har kun leveret Tegning.

63. Hage: De kjender ikke de Vilkaar, hvorunder der er contraheret med Private om Kanonbaade?

Wain: Ikke ganske.

64. Hage: Heller ikke, om der i Øieblikket er Kontrakt om en eller flere?

Wain: Jeg troer om 3.

65. Hage: Har De gjort nogen Maskine til nogen af vore Orlogsmænd, eller ere de alle fremmede?

Wain: De ere alle fremmede. Tegningen til den, der er under Bygning, har jeg gjort.

66. Hage: Kunne de ikke udføres heri Landet?

Wain: „Skjold" er udført her efter min Tegning. Akkorden for „Skjold" var 450 Rd. pr. Hestes Kraft, Alt iberegnet.

67. Hage: Har De været ude med nogle af vore egne Damporlogsmænd?

Wain: Ja, altid, naar de ere blevne prøvede.

68. Hage: Har De været tilfreds med dem fra Deres Standpunkt, er det forekommet Dem, at de vare saa gode som muligt?

Wain: Jeg har ikke været tilsøes med dem, og kjender dem ikke som Søfkibe, kun hvad Maskinen angaaer.

69. Hage: Men de kunne gjøre den Fart, som kan forlanges af dem efter Maskinens Kraft?

Wain: Det troer jeg nok.

70. Hage: Kunde De ikke have overkommet at bygge dem paa Holmen?

Wain: Vi kunne ikke bygge Maskinerne. Det vil udfordre større Værksteder, flere Folk; vi have nu saa meget at bestille, som vi kunne overkomme.

71. Hage: Vilde De anse det fordeelagtigt, om man ogsaa kunde udføre alle den Slags Arbeider?

Wain: Efter min Erfaring troer jeg, det vilde være fordeelagtigt.

72. Hage: De har nu været mange Aar paa Holmen, og havt Leilighed til at see den hele Bedrift der, er det nu ikke forekommet Dem, at der med Nytte kunde være forskjellige Ting at gjøre, og at der i forskjellige Dele i det Hele taget ved Værftet kunde indføres Reformer?

Wain: Jeg har ikke seet synderligt meget udenfor vore egne Forhold, dermed have vi fuldkommen nok at bestille, med alle Skibene og Værkstederne, og har derfor ikke blandet mig i Andet.

73. Hage: Er det ikke Tilfældet, at De i mange Henseender er kommet i Forbindelse med andre Bestyrelsesgrene paa Holmen, og er det da ikke forekommet Dem, at Et eller andet kunde være bedre eller ikke var saa godt, som det kunde være?

Wain: Der mangler Kraner, Maskinkraft og Værktøi, det er den væsentligste Mangel, jeg kan see.

74. Hage: Ogsaa udenfor Deres Fag?

Wain: Ja; men det maa jo komme an paa, om ikke disse Maskiner og dette Værktøi vil koste mere, om ikke den Capital, der ligger i dem, vil blive større end det, der kan indvindes ved dem.

75. Hage: Det Materiale, De skal bruge, bliver det leveret eller afhentet?

Wain: Det afhentes.

76. Hage: Er den Transportmaade hensigtsmæssig, eller vil De foreslaae den bedre indrettet?

Wain: Transporten til Værkstederne er bequem; Vi have en Kran lige ved Værkstederne, hvorefter vi sætte det paa Jernbanen.

77. Hage: Bruger De Sjouere?

Wain: Meget sjeldent.

78. Hage: Hvorledes anskaffer De dem?

Wain: Paa samme Maade, som de øvrige ved Holmen; men vi bruge meget faa.

79. Hage: De har ikke nogen bestemt Mening om, hvorvidt dette Sjouerarbeide er rimelig indrettet eller ikke?

Wain: Nei, vi bruge dem saalidt som muligt. Naar vi

have Transporter, benytte vi Jernbanen saameget som muligt. Det er kun, naar vi arbeide ved Skibene, at vi kunne benytte dem en Dags Tid.

80. Formanden: Mener De, at der kan anvendes Maskinkraft, hvor man nu bruger Sjouere?

Wain: Ja; men det er et Spørgsmaal, om det vil lønne sig. Naar vi have store Kjedler, bruger jeg mange Folk, ved „Skjold" brugte jeg en 180—200 Mand til at sætte Dampkjedlen ind; der kan man gjerne bruge Dampmaskiner istedetfor Folk; men det er jo kun til enkelte Ting, og det vil være et Spørgsmaal, om den Capital, der staaer i en saadan Ting, vil give et tilsvarende Udbytte.

81. Formanden: Antager De, at Arbeiderne i Smedien have naaet den Udvikling og Dueligheb, som er ønskelig, naar de fik fuldstændigere Værksteder og Maskiner? (Wain: Nei). Hvorledes mener De, at det kunde opnaaes?

Wain: Ved at lære af dem, som have seet Noget i Udlandet. Heri Byen kunne de ikke lære det. De maae reise og see det andre Steder. Ingen har maaskee seet en stor Damphammer, et Damp-Valtseværk, en Flammeovn troer jeg heller ikke, de have seet, og det er aldeles nødvendigt. Vi have meget gode Smede, men de mangle Værktøi.

82. Hage: Smedien ligger ikke under Dem?

Wain: Nei, kun hvad der hører til Maskinværkstedet.

83. Hage: Faaer De ikke Noget leveret fra Smedien? (Wain: Sjeldent).

84. Formanden: Kunne Drenge med Fordeel benyttes til at passe Maskinerne?

Wain: Vi benytte en heel Deel.

85. Formanden: Hvormange har De?

Wain: For Øieblikket have vi 6 Drenge; jeg troer, at Drenge blive de flinkeste Arbeidere, naar de blive oplærte fra unge af.

86. Formanden: Hvorlænge staae de som Drenge?

Wain: De begynde, naar de ere confirmerede, og arbeide

4—5 Aar, det er den almindelige Tid, saa at det i det Hele bliver en 7 Aar.

87. Poulsen: Har De havt Leilighed til at anstille Sammenligninger mellem Bekosteligheden ved Arbeider paa Orlogsværftet og tilsvarende Arbeider fra private Værksteder?

Wain: Ja, f. Ex. en Dampkjedel og Dampmaskine har jeg sammenlignet med en engelsk. Vi arbeide her i Almindelighed billigere. Jeg er kommen til det Resultat, at vi her have det 20—30 pCt. billigere end ethvert andet Sted.

88. Poulsen: Hvorpaa støtter De det?

Wain: Vi have ingen Fortjeneste. Naar en Privat gjør Arbeidet lægger han 100 pCt. til; vi lægge derimod kun 50 pCt. til, og vi have ofte vort Arbeide udført i Accord billigere end Private.

89. Poulsen: Troer De ikke, at ved det offentlige Arbeide maa den store Mængde af Tilsyn medføre større Udgifter, end hvor den private Mand foreståaer et privat Værft?

Wain: Jeg troer ikke, at nogen privat Mand kan concurrere med os; han kan da ikke leve deraf, det er umuligt. Vi faae vort Arbeide færdigt leveret ved Accord ligesaa billigt som den private Mand, og vore Udgifter ere ikke nær saa mange.

90. Hage: Lægger De til Udgifterne Noget for Bygningsslittage? (Wain: Ja 50 pCt.) Ved alle Arbeider?

Wain: Ja, ved alle, saavel private som kongelige.

91. Flensborg: Er der ogsaa taget Hensyn til hele Holmen?

Wain: De 50 pCt. skulle dække hele Capitalen, Maskiner, Smedie, alt er indbefattet deri, og de kunne dække Alt.

92. Hage: Antager De, at dette Tillæg af 50 pCt. vilde, hvis De var privat Værftseier og De skulde leve af Deres Capital, dække alle Deres Udgifter?

Wain: Efter den Erfaring, vi have gjort i flere Aar i Værkstederne, ere vi komne til det Resultat, at disse 50 pCt. dække Alt; der er ingen Fortjeneste, men Gage, Capitalen i Værkstederne, Bygninger, Pladsleie, Værktøi, Bestyrelse, Alt er indbefattet i de 50 pCt. og er akkurat dækket.

93. Hage: Naar De eiede hele Orlogsværftet, vilde De saa ogsaa staae Dem ved at lægge disse 50 pCt. til, eller vilde De ikke komme til at sætte Penge til?

Wain: Jeg vilde ikke sætte Penge til, men heller ikke tjene Noget.

94. Hage: De har vel ikke regnet Bygningerne til nogen høi Priis?

Wain: Til den, vi have faaet opgivet.

95. Hage: Ere Kanonbaadene byggede efter Tegninger, leverede af Dem?

Wain: Alle Detailtegninger har jeg leveret, den udvendige er leveret fra Constructionskammeret.

2. Skibsbygmester Petersen.

96. Lütken: Hvorledes er De tilfreds med det System, der nu er paa Holmen, med Hensyn til at arbeide med faste Arbeidere?

Petersen: Jeg er opdraget paa Holmen, og har ikke seet noget Andet, undtagen forsaavidt vi undertiden have havt private Arbeidere, der have arbeidet med de Andre, f. Ex. i Krigstiden. Hvad Systemet angaaer, troer jeg ikke andet, end at man med fuld Foie kan være tilfreds dermed.

97. Lütken: Troer De ikke, det vilde befordre Arbeidet, naar de Folk, der ere under Dem, vidste, at De havde Ret til, naar Løverdag kom, og De ikke havde været fornoiet med en Mand, at sige til ham: „Du skal ikke komme igjen paa Mandag?"

Petersen: Jeg negter ikke, at det kunde undertiden være nyttigt; men det er ogsaa den eneste Anke, der kan anføres mod faste Folk, at de ikke saa let lade sig afskedige som Private. Derimod er der en anden Ting, som vanskelig vil opnaaes ved private Haandværkere, og det er den Dygtighed, som almindelig gjennem en lang Tid, igjennem flere Generationer, er nedarvet; den vil gaae aldeles tabt ved de Private, den vil man neppe kunne vedligeholde som ved faste Folk.

98. Lütken: Troer De ikke, hvis man gik over til Daglønner-Tømmermænd og -Skibsbyggere, at det da vilde udvikle

sig dertil, at det blev de samme Folk, som kom? See vi hen til de private Pladser, er de jo de samme Folk, de have Aar ud og Aar ind?

Petersen: Der vilde vistnok danne sig en fast Stok, paa samme Maade som nu; men for at det skulde skee, var det nødvendigt, at Holmen lønnede dem ganske med de samme Fordele, som de Private: i Krigstilfælde f. Ex., da have vi seet, at Arbeidskraften er dyr, og saa vilde de uden videre gaae derhen, hvor de kunne faae Meest.

99. Lütken: Hvorledes har De været fornøiet med de private Arbeidere, De har havt paa Holmen?

Petersen: Den største Mængde, vi have havt, var navnlig i Krigens Tid, da Arbeidernes Natur fordrede, at vi maatte have mange Folk; jeg kan ikke sige, hvorvidt det var blandt de Bedste vi fik, men de kunde neppe sættes i Sammenligning med Flere af de Yngre af vore faste Folk; disse ere mere routinerede med de Arbeider vi have paa Holmen, de besidde en større Haandfærdighed og ogsaa langt mere Tænksomhed og Dygtighed end de private; dermed vil jeg ikke sige, at der ikke findes private Tømmermænd, som kunne maale sig med vore, men dem troer jeg rigtignok, at de holde paa saa meget som mueligt paa Pladserne.

100. Lütken: Men kan De sige mig en Grund, hvorfor, naar vi ved Holmen skulle bruge en Deel Tømmermænd, f. Ex. 100, og de blive antagne og kom derind, de ikke skulde vedblive at søge deres Arbeide der, naar de vidste at der var Arbeide der, saalænge de opførte sig godt?

Petersen: Bleve de lønnede ligesaagodt ved Holmen som paa Pladserne, var der jo vel nok Noget, der vilde binde dem til den; men det er vanskeligt at forudsige. I disse Tider, hvor der er stor Arbeidsledighed, vilde det ikke være vanskeligt, men hvis der blev meget Arbeide, som for faa Aar tilbage, er det vanskeligt at svare paa, hvorledes det da vilde stille sig.

101. Lütken: Naar de fik samme Løn paa Orlogsværftet som paa Pladserne, mener De saa, at de vilde blive der? (Petersen: Ja) og erhverve sig samme Færdighed, som Holmens Folk

nu have? (Peterſen Ja.) Hvis nu Marinebeſtyrelſen vilde overgaae fra det nærværende Syſtem til et løſt Arbeidsſyſtem, hvorledes mener De da, at Overgangstiden burde finde Sted?

Peterſen: Ja det er Noget, ſom ligger udenfor mine practiſke Indſigter, og det er viſt meget vanſkeligt at beſvare. Det kunde jo ſkee paa flere Maader. For det første maatte der finde en Overeenskomſt Sted med de Folk, ſom ere penſionsberettigede; og man maatte dernæſt blive enig om, hvorvidt man vilde beholde dem, naar de kunde ønſke at blive i Tjeneſten ſom private; der maatte træffes et Arrangement med dem, hvorom jeg Intet kan ſige.

102. Lütken: Har De Vakancer?

Peterſen: Nogle enkelte, men det er ikke mange.

103. Lütken: Har De ikke tænkt Dem den Maade, at man ikke udfyldte Vakancerne, men ſaae, hvorledes de løſe Folk vilde forholde ſig til de faſte?

Peterſen: For flere Aar tilbage troer jeg, man begyndte at holde til ſamme Tanke, at gaae over til Private, og paa Grund deraf bleve en heel Deel Vakancer tilbageholdte. Det havde en meget ſkadelig Indvirkning, ſom jeg ſenere ſaae, foruden i andre Retninger navnlig i den, at vi aldeles manglede Lærlinge. Ingen blev antagen. Skulde derfor en ſaadan Forandring ſkee, fordi man fandt den nødvendig, mener jeg, den burde ſkee ſtrax, jo før jo hellere, thi ellers kunde man let vende om igjen. Det var viſt bedſt, paa engang at gjøre Forandringen; man maatte jo beholde ſaamange af det faſte Mandſkab, man kunde, under de private Forhold.

104. Lütken: De mener, at man ſkulde ſaavidt muligt formaae det faſte Mandſkab til at give los paa de Rettigheder, de nu have, og ſtrax overgaae?

Peterſen: Ja, men med de Penſionsberettigede maatte der jo ſkee et andet Arrangement.

105. Lütken: Vilde det ikke være den ſimpleſte Maade, at overgaae efterhaanden ſom nyt Mandſkab kom ind?

Peterſen: Det kunde vel ogſaa ſkee paa den Maade; men det er vanſkeligt at ſige, hvilket der vilde være det Rette.

106. Formanden: De antydede, at for nogen Tid siden havde De Vanskelighed ved at faae Lærlinge, idet ingen blev antagen (Petersen: Det var nærmest i Krigsaarene), hvorlænge varede det?

Petersen: En 2—3—4 Aar, jeg kan ikke saa nøie huske det.

107. Lütken: Der kan jo ikke være Noget i Veien for at antage Lærlinge; de kunne jo blive private (Petersen: Ja). Hvorledes er De fornøiet med Jernarbeidet fra Smedien og Værkstederne?

Petersen: Meget godt, baade med Hensyn til Varighed, Nøiagtighed og Størrelse.

108. Lütken: Har der ikke oftere været gjentagne Klager over Smedearbeidet?

Petersen: Jeg kan nok erindre, at jeg har hørt det, men det kan jo være et ganske enkelt Tilfælde. Over Jernet til Skibet troer jeg ikke, der er klaget; det var nok kun over noget Arbeide til Takkeladsen, der var knækket over.

109. Lütken: Kjender De Noget til Prisen for det Jernarbeide, der leveres, f. Ex. Knæerne til den nye Fregat?

Petersen: Dermed have vi Intet at gjøre, det ligger under Beregningscontoiret.

110. Lütken: Vilde der være Noget i Veien for at forskrive Knæerne til den Fregat, der staaer paa Stabelen, fra England?

Petersen: Det har jeg ikke Sagkundskab til at besvare; saameget troer jeg imidlertid dog at kunne sige, at det vil være vanskeligt at smede dem ud, saa vi kunne være tjente dermed, og uden at der vil blive formeget Arbeide; thi naar de blive smedede ud i England, kunne de ikke gjøres med den Nøiagtighed, at de jo maae eftergaaes her; de maatte have fuldstændige Skabeloner at smede efter; de passe som oftest overmaade godt her.

111. Lütken: Hvorledes er De tilfreds med de Sjouere, De faaer til Hjælp ved Deres Arbeide?

Petersen: De ere overordentlig flinke. Nu for Øieblikket har Mesteren jo ikke saamange Sjouere, som han tidligere har

havt, paa Grund af at Udtagelsen af Træ fra Tømmeroplaget er lagt under dette, saa at det besørges derfra til os. Vi bruge derfor de dygtigere Sjouere til Opreisning af Materialet i Skibene, til Reengjøringsarbeide o. desl.

112. Lütken: De ere jo meget ringe betalte?

Petersen: Ja ganske vist.

113. Lütken: Har De aldrig tænkt over, hvoraf det kunde komme, at de, skjøndt de ere slet betalte, dog kunne være meget gode?

Petersen: Vi have ogsaa havt det Tilfælde, at vi have havt Vanskelighed ved at faae Sjouere, naar der har været meget Arbeide i Byen; naar der er Arbeidsløshed i Byen er det en Selvfølge, at de tye til Holmen; men det har nu og da været vanskeligt for os at faae dem, og vi have da, naar de have forlangt det, maattet lægge 8 ß. til om Dagen.

114. Lütken: Forekommer det Dem, at de Sjouere, der benyttes paa Holmen, ere arbeidsføre og dygtige Folk?

Petersen: Ja, i det Hele taget er det en langt bedre Klasse Folk, end man havde for en 20—30 Aar, da den meest bestod af forfaldne Subjekter, da Andre ikke vilde gaae paa Holmen og arbeide; det er imidlertid en anden Klasse Mennesker vi nu have.

115. Formanden: Hvori søger De Grunden til denne Forandring?

Petersen: Det er vanskeligt at sige; der er formodentlig Trang til Arbeide.

116. Lütken: Er det Dem bekjendt, at Sjouerlønnen her paa Pladserne er 1 Rd., medens den paa Holmen kun er 3 Mk. 8 ß., og De mener dog, at det Mandskab, der benyttes, er brugeligt?

Petersen: Der kan jo nok være Enkelte derimellem, som ikke kunne sættes i Sammenligning med Enkelte paa Pladserne.

117. Lütken: Troer De ikke, det vilde være fordeelagtigere at faae en bedre Klasse Sjouere; man maatte betale dem høiere,

men naar man saa ved Siden deraf behøvede et langt mindre Antal, var det saa ikke fordeelagtigt for Tjeneften?

Peterſen: Der vilde naturligvis være en større Concurrence paa den Maade; det vilde vist være den bedſte Maade til at faae bedre Kræfter paa.

118. Lütken: Hvorledes anvender De Sjouerne, er der faſte til hver Rode?

Peterſen: Nei, de ſtaae aldeles under Meſterens ſpecielle Commando, og gjøre de almindelige Arbeider ſnart for den ene, ſnart for den anden Rode; de arbeide ſamlede ligeſom Arbeidets Natur fordrer det; ſkal Tømmer tages i Skib, gjøre de det ſnart for den ene, ſnart for den anden Underofficeer.

119. Lütken: De har altſaa ingen beſtemte Sjouere til beſtemte Roder? (Peterſen: Nei.) Antager De ikke, at det var godt at have beſtemte Mænd til hver Rode, ſom man beholdt i længere Tid?

Peterſen: Det er Noget, ſom vi ikke have paa Holmen. I Almindelighed blive Lærlingerne det første Aar, de ere paa Holmen, benyttede til at gaae efter Sømmaterialer o. ſ. v. og det troer jeg nok, jeg vil holde paa.

120. Lütken: Men antager De ikke, at det er ſkadeligt for Lærlingerne at benyttes til Haandlangerarbeide, iſtedetfor at arbeide Noget i det første Aar?

Peterſen: Det er kun i Mellemtiden, de gjøre det; forøvrigt øve de ſig ſtrax i Arbeidet. Det er omtrent paa ſamme Maade paa Pladſerne.

121. Lütken: Troer De, Sjouere kunne bruges til Boltſlagerarbeide?

Peterſen: De maatte da have været længere Tid derved, ſaa at de havde faaet Færdighed deri; det maa ogſaa læres, og det maatte da være de ſamme beſtandig.

122. Lütken: Troer De, at Sjouere overhovedet kunne anvendes til nogetſomhelſt Slags Haandværksarbeide, til Arbeide, hvor man ſtadig kunde være tilſtede hos dem?

Peterſen: I det Tilfælde, at Sjoueren har været Haandværker i Forveien, er der ingen Tvivl om, at han kan arbeide ſom Haandværker, men ſaa maatte han have Betaling ſom ſaadan.

123. Lütken: De troer ikke, at der er nogen videre Pengefordeel derved?

Peterſen: En Mand, der kan præſtere noget Haandværksarbeide, vil neppe gjøre det ved Holmen og tage Sjouer-Dagløn derfor.

124. Lütken: Er det nu de ſamme Sjouere, De har beſtandig?

Peterſen: I Almindelighed have vi gjerne de ſamme hos den ſamme Meſter. Det har ſine Fordele, at de da vide Beſked med Arbeidet, og det er ogſaa en Fordeel ved Holmens Sjouere, at de ere bekjendte med alle Lokaliteter.

125. Lütken: Naar et ſpecielt ſvært Arbeide udføres, ſkeer det da ved at de nødvendige Folk fra forſkjellige Steder paa Værftet ſamles, for at udføre det, eller blive alle Tømmermændene tillige tagne til Hjælp, f. Ex. til Kjølhaling, i et givet Øieblik?

Peterſen: Det er meget ſjeldent, det hændes; men det er ſkeet.

126. Lütken: Antager De det vil være fornuftigt at gjøre det, at ſtoppe med Øxen og gaae hen og tage fat paa Taillerne?

Peterſen: Hvis Folkene ere i Nærheden, kan det jo være Tilfældet, at det kan være hensigtsmæssigt, naar man ikke har Andre ved Haanden; i Almindelighed ere de Folk, der ere i Nærheden, de, ſom ſkulle tage fat, efterſom Skibet bliver hivet over; de kunne altſaa ikke undværes, med mindre de ſkulle tages fra Bygningen, og derved ſtandſes Arbeidet, ſaa der maaſkee vil tabes mere end der vindes. Naar vi reiſe Stevn, ſkulle alle Tømmermænd med; de kunne ikke beſtille Noget, førend de have faaet det op og rettet det af.

127. Lütken: Ere Tømrerne ved Dokning behjælpelige med Indhalingen?

Peterſen: Jeg har ikke været tilſtede derved. Saameget

veed jeg dog, at der maae være Tømrere rede, naar Skibet kommer ind, for at kunne stille det.

128. Lütken: Naar De har havt private Arbeidere, har det været de bedste heri Byen.

Petersen: Det har været meget ordentlige Folk, naar det har været til høieste Dagløn.

129. Lütken: Hvad mener De om den Løn, der gives paa Holmen for Arbeidet; troer De, der er noget Tilfælde, hvor en høiere Løn vilde bidrage til at faae bedre og mere Arbeide og derved tillige billigere?

Petersen: Det maatte jo være paa den Maade, at det tillige skete som en Opmuntring. Det er vanskeligt at sige, hvorvidt det vilde være rigtigt, ligefrem at forhøie Daglønnen gjennem alle Grader, det vilde jo blive i samme Maalestok; eller om det maaskee ikke vilde være bedre, at de hurtigere kunde avancere op i øverste Klasse; thi det er factisk, det Tilfælde har jeg selv, og der er vist Flere af de andre Mestere, hvem det gaaer paa samme Maade, at især i næstøverste Klasse er der Mange, som gjerne kunde fortjent at have høieste Dagløn for mere end 10 Aar siden.

130. Lütken: Vil De ikke forklare, hvorledes Oprykningen skeer gjennem de forskjellige Klasser?

Petersen: Hver Klasse har et bestemt Antal Folk; naar de skulle rykke op, tager man de Bedste og de Ældste af de Bedste; de Andre maae da staae tilbage for dem og vente med Avancementet. Mestrene gjøre Indstilling derom, hver for sit Vedkommende, til Fabrikmesteren.

131. Lütken: Er det ikke almindeligt, at denne Indstilling lyder paa, at den Ældste er den Bedste, er det hyppigt, at der skeer Forbigaaelse?

Petersen: Hyppigt? — Nei, det kan jeg ikke sige.

132. Lütken: Erindrer De i de senere Aar, at Nogen er bleven forbigaaet til Avancement fra en Klasse til en anden?

Petersen: Det kan jeg godt erindre, jeg har selv forbigaaet Flere.

133. Lütken: Men er det undtagelsesviis, at Nogen forbigaaes eller ikke?

Petersen: Man maa tage det fra den Betragtning, at en Mands Dygtighed kan ikke altid saaledes veies; det er meget vanskeligt at sige, hvorvidt af to duelige Mænd den Ene kan være lidt dygtigere end den Anden. Det er kun det, jeg mener, at naar det er saaledes, at de kunne gjøre det samme Arbeide, naar jeg finder, at de ere lige dygtige og flinke, maa det alene komme i Betragtning; der kan ikke være Tale om Talent, thi Folks Talent synes jeg ikke skal være det eneste, der gjør Udslaget.

134. Lütken: Sæt, at De har 10 Mand, som ere udmærkede, Mænd mellem 30 og 40 Aar, som, naar de forlode den kgl. Tjeneste, kunde faae fast Arbeide andetsteds; antager De ikke, det vilde være heldigt, hvis de kunde faae den Arbeidsløn, deres Arbeide fortjener, vilde det ikke befordre Tjenesten?

Petersen: Jo, men som Forholdene ere nu, kan det ikke lade sig gjøre.

135. Lütken: Men De anseer det dog for heldigt, at Arbeidet blev betalt efter sin Værdi, De vilde anse det for en Fremgang? (Petersen: Ja.)

136. Formanden: Hændes det oftere, at de i første Klasse blive satte ned?

Petersen: Det er ikke sjeldent; naar de tabe i Arbeidsdygtighed, maae de sættes ned, for ellers kunde vi ikke faae de Andre op.

137. Formanden: Naar pleier det at hænde, er det aldeles personligt, eller har De en almindeligere Erfaring?

Petersen: Naar de blive henved de 60, er det sjeldnere, at de ere saa arbeidsdygtige, det falder jo af sig selv, at de saa ikke kunne paatage sig alle Arbeider, deres Syn og Kræfter tabe sig, og saa er det Regelen, at de blive satte ned, først i 2den Klasse og senere faae de Pension; det er gjerne en Begyndelse til Pensionen; fra 2den, 3die Klasse kunne de pensioneres. Der er dem, som blive satte tidligere ned, naar de Forventninger, man havde gjort sig om dem i 1ste Klasse, efter at de ere komne der, ikke

have holdt Stik, at de enten ere efterladende eller have andre Feil.

138. Formanden: Men det er forholdsmæssigt sjeldnere?

Petersen: Ja.

139. Rothe: Bliver Nogen sat ned fra 2den og 3die Klasse, uden at han er avanceret op til 1ste Klasse?

Petersen: Ja, der er dem, som aldrig komme i 2den Klasse. Der er noget, man under dette System næsten er nødt til, for at være nogenlunde retfærdig imod en Mand; skjøndt man ikke finder ham saa dygtig, at han kan komme i Betragtning med En, han staaer lige med, kan det dog hænde, at han ikke er saa daarlig, at han skulde vedblive at staae tilbage for alle de Yngre; han avancerer da sildigere, maa staae noget længere i sin Klasse end de Andre.

140. Formanden: Der springes aldrig en Klasse over?

Petersen: Nei, hverken ved Oprykning eller Nedsættelse.

141. Lütken: Er det ikke Tilfældet, naar en Mand kommer i første Klasse, at hans bedste Tid er forbi?

Petersen: De ere da i Almindelighed en 40 Aar, og saa have de endnu deres Kræfter og en betydelig Erfaring og Routine.

142. Lütken: Hvorledes skeer nu Avancementet til Underofficeer, til Formand og Qvarteermand?

Petersen: Der vælger man dem af første Klasse, som man anseer bedst skikkede dertil. Finder man Ingen der — de kunne gjerne være dygtige Tommermænd, uden at man finder, at de have de nødvendige Qvalificationer til at være Underofficerer — kan man tage dem fra anden Klasse. Indstillingen skeer til Fabrikmesteren fra Mesteren, der kjender dem bedst, og i hvis Interesse det jo er, at faae til sin Hjælp dem, der ere de dygtigste.

143. Lütken: Kan De nævne Exempel paa, at en Mand, der ikke var i første Klasse, er bleven Underofficeer?

Petersen: Det er flere Aar siden, at det skete.

144. Lütken: Det næste Skridt er til Mestersvend?

Petersen: Ja, men det er Fabrikmesterens Sag.

145. Lütken: Har Mesteren ingen Medvirkning i den Henseende?

Petersen: Jo, men i Almindelighed ere de forud udsete dertil. Der er kun Faa, der ere qualificerede til at være Mesterſvend; ved en ſaadan forſtaaer man jo en Mand, der ſkal have de Kundſkaber, at han ogſaa kan være Mester, og der er ſaa Faa af dem.

146. Lütken: Hører der Examen til, for at blive Mesterſvend?

Petersen: Nei, ikke umiddelbart forinden; de have aflagt Examen i Skibsbyggerſkolen.

147. Lütken: Der gaaer ingen Prøve forud?

Petersen: Nei, men den have de jo aflagt ved at gjennemgaae Praxis.

148. Lütken: Er der nogenſinde kommet Underofficerer, Formænd eller Qvarteermænd, ind fra Private?

Petersen: Ved Skibsbyggeriet ikke i min Tid, eller ſaavidt jeg kan mindes.

149. Lütken: Derimod har De faaet en Mester fra Byen?

Petersen: Ikke ved Skibsbyggeriet, men ved Baadebyggeriet.

150. Lütken: Antager De ikke, det kunde være i Tjenestens Interesſe, at der kom friſk Blod ind ved Folk, der ikke vare opdragne ved Holmen?

Petersen: Det maatte da være paa den Maade, at de nuværende Embedsmænd eller Mestere ikke duede Noget.

151. Lütken: Jeg mener de Underordnede, Underofficererne.

Petersen: Det troer jeg neppe; de Underofficerer, vi have, hænge tilfulde i Arbeidet, og kjende det meget nøie; der er ſlet Intet, jeg kunde tænke mig, der vilde vindes ved at tage en privat Qvarteermand fra Byen; han vilde være ubekjendt med Indretningen ved Holmen, vilde ikke kunne lede Arbeidet; det ſamme vilde være Tilfældet med Mestrene. Hvad de Skibsbyggere angaaer, vi have i Kjøbenhavn, ere de jo meeſt vante til at reparere Skibe, de bygge næſten aldrig noget nyt; der er maaſkee de Mestere, ſom ſlet ikke have havt med noget nyt Arbeide

at beſtille. Men der hører noget ganſke Andet til at behandle det nye Arbeide, end til at rive et Stykke Tømmer ud og ſætte et andet Stykke ind i Stedet. At de kunne udfolde ligeſaa ſtor Dygtighed, ſom de paa Holmen, er udenfor al Tvivl, men der vil hengaae nogen Tid.

152. Lütken: Flaadens Reparation er en ſaa vigtig og betydelig Deel, at de maaſkee iſær kunde anvendes derved?

Peterſen: Ja, det vilde viſt nærmeſt være derved.

153. Lütken: Troer De ikke, at Underofficererne ere temmelig indgaaede med Mandſkabet, at den Forbindelſe, hvori de have ſtaaet til dem fra tidlig Tid, kan gjøre, at de ikke kunne have dem under den ønſkelige Commando?

Peterſen: Det kan ikke negtes, at det maaſkee nok kan være grundet, at der herſker flere Forbindelſer og Bekjendtſkaber, end ønſkeligt; men hvorvidt det Samme ikke kunde være Tilfældet, naar det var private Folk, kan jeg ikke ſige.

154. Lütken: Forekommer det Dem dog ikke rimeligt, at den Mand, der blev tagen lige fra et andet Værft, vilde, naar han var en dygtig Mand, faae en ganſke anden Overvægt over Folkene, end den, der har levet ſammen med dem under almindelige Forhold?

Peterſen: Det troer jeg ikke, iſær derſom den Overvægt, en Mand ſkal have over ſine Folk eller Undergivne, maa være begrundet i, at han beſidder en ſærdeles og betydelig ſtørre Dygtighed og Kjendſkab til Tingene; thi det kunde let hænde ſig, ſom Forholdene nu ere, at en ſaadan Mand blandt ſine Undergivne traf paa en Mand, der vidſte bedre Beſked end han ſelv, og det vilde ikke være godt.

155. Lütken: Men der er jo dog kommet en Udlænding ind, Meſter Wain, hvormed Holmen har været godt tjent?

Peterſen: Ja, men her ſtiller Sagen ſig ganſke anderledes; det Forhold, hvori han er kommet ind, er et aldeles fremmed; hvad derimod Skibsbyggeriet angaaer, da ſtaaer det her paa et ſaadant Standpunkt, at man kan være det bekjendt, baade hvad Udførelſen og Dygtigheden angaaer.

156. Lütken: Hvorledes forekommer Dem Forholdet at være mellem Antallet af Tilsynsmænd og Arbeidere; der er jo nu omtrent 1 Underofficeer for hver 16 Mand; anseer De dette Forhold for passende, eller mener De, at der er for mange?

Petersen: Jeg antager, at det kan være nogenlunde passende; dersom de kunde f. Ex. faae 20, troer jeg, det ogsaa nok kunde gaae.

157. Lütken: De antager, at 20 vilde være Maximum af hvad der kunde tilsees?

Petersen: Ja, det kommer alt an paa Omstændighederne og paa hvad Maade, de bruges. Er det ved meget spredt Arbeide, kan en Underofficeer ikke tilsee saamange, men er det ved nogenlunde samlede Arbeider, kan han maaskee overse flere.

158. Lütken: Kunde der være Noget i Veien for at faae en Klasse Folk, som var i første Betalingsklasse, som i fornødent Fald kunde bruges til Opsyn?

Petersen: Det Tilfælde have vi havt, at i Mangel paa Underofficerer, i Sygdomstilfælde eller ved Dødsfald, har man været nødt til at ansætte en Tømmermand under Navn af Underofficeer; han har da faaet en Gratification for sin Tjeneste.

159. Lütken: Og naar han ikke har været benyttet længere, har han igjen taget fat med Øxen?

Petersen: Ja, naar han ikke er avanceret til Formand.

160. Lütken: Men troer De, der vil være Noget i Veien for at indskrænke Antallet af Underofficererne?

Petersen: Efter min Erfaring troer jeg ikke, det vil være godt. Der vil vist ikke kunne være Noget i Veien for at gaae saavidt, at de faae 20 Mand at tilsee; men man maa ikke glemme, at i Flaaden ere Underofficererne spredte paa forskjellige Steder; det er nærmest Flaademesterens Sag at fordele dem; undertiden maae 10 Mand sendes hen at gjøre et Stykke Arbeide, og med dem maa der være Tilsyn; der kan ogsaa være Tilfælde, hvor der anvendes flere eller færre.

161. Lütken: Udgaaer Fordelingen af Mandskabet fra Mesteren?

Peterſen: Vi faae vort Arbeide anviiſt af Fabrikmeſteren; vi faae af ham Ordre paa det Arbeide, vi ſkulle udføre.

162. Lütken: Hvor tidt faaer De den?

Peterſen: Naar et nyt Arbeide ſkal paabegyndes, f. Ex. naar der ſkal bygges en Corvet, en Fregat eller desl., faae vi Ordre fra Fabrikmeſteren; før have vi faaet den directe fra Overequipagemeſteren. I denne Ordre er indeholdt, hvorvidt denne Bygning agtes fremmet paa en vis given Tid, f. Ex. paa et Aar, og derefter indrette vi Fordelingen af vore Folk, det vil ſige, vi give hver af Underofficererne Arbeide, og beſtemme, hvem af dem der ſkal arbeide derved, og give dem de Folk, vi anſee for tilſtrækkelige. Meſteren fordeler ſelv Folkene.

163. Lütken: Nærmere detaillerede Ordrer faaer De ikke under Arbeidets Udførelſe?

Peterſen: Vi faae kun Tegning og den Folkekraft, vi ſkulle have; er den ikke tilſtrækkelig til at fremme Arbeidet, uden at andre lide derunder, maae vi anmelde det og faae flere Folk.

164. Lütken: De faaer vel ſaa en almindelig Ordre, og ordner ſelv Reſten? (Peterſen: Ja). I Reglen arbeider vel hver Rode for ſig?

Peterſen: Ja, Meſteren fordeler de forſkjellige Arbeidere ved Skibene; er een Rode ikke tilſtrækkelig, kommer der to, f. Ex. naar man arbeider ved at tilhugge Spanter, naar et Skib ſkal paabegyndes, naar man ſkal tilhugge Stevn, Kjøl og deslige. Man føger ſaavidt muligt, at hver Underofficeer har ſit Mandſkab, men det kan ikke altid lade ſig gjøre; men man maa, ſaavidt muligt, ſørge for, at det ene Arbeide ikke kommer i Colliſion med det andet.

165. Lütken: Hvorledes indretter De Tilſynet, naar De deler en Rode, og den kommer til at arbeide paa flere Steder?

Peterſen: Hvis det ene Sted er langt fra det andet, ſender man 2 Underofficerer, hvis man har dem; har man dem ikke, lader man den Ene gaae fra det ene Sted til det andet.

166. Lütken: Vilde det ikke være rigtigt i ſaadanne Til-

fælde, at der var en Sætte-Underofficeer, at Commandoen gaves til den Ældſte, forſaavidt han kunde overtage den?

Peterſen: Nei, det behøves ikke, thi man kan jo fra Tid til anden ſee, hvad de have beſtilt. Desuden maae jo Underofficererne ſaa tidt være fraværende, de maae ſørge for Træet, der ſkal bruges.

167. Lütken: Hvad Tid møde Underofficererne om Morgenen?

Peterſen: Ved Klokkelydningen, og Meſterſvenden ligeſaa.

168. Lütken: Er det efter Inſtrux, at Meſterſvenden møder?

Peterſen: Nei, efter gammel Vedtægt.

169. Lütken: Hvad Beviis har De for, at de møde, er der nogen Control dermed?

Peterſen: Nei, men det behøves heller ikke.

170. Lütken: Har De nogen Inſtrux ſom Meſter?

Peterſen: Nei.

171. Lütken: Er der ingen Beſtemmelſe om, naar Meſteren om Morgenen ſkal møde paa Holmen?

Peterſen: Nei; jeg møder efterſom Arbeidets Natur kræver det; naar min perſonlige Nærværelſe er nødvendig ved Arbeidet, møder jeg ligeſaa tidlig ſom Folkene, men det er ſjeldnere Tilfældet at det indtræffer; jeg møder ſom oftest Kl. 7, eller om Vinteren ſenere, og gaaer hjem til ſamme Tid ſom Folkene.

172. Lütken: Hvem ſætter Folkene i Arbeide om Morgenen, er det Qvarteermanden eller Meſterſvenden?

Peterſen: Vedkommende Underofficeer ſætter ſine Folk i Arbeide; for Reſten behøves det ikke, de ere i Almindelighed i Arbeide, de tage fat om Morgenen paa det Arbeide, de forlode om Aftenen; efterhaanden ſom de blive færdige dermed, faae de andet, der anviſes dem af Underofficeren.

173. Lütken: Det er altſaa Rodeunderofficeren, der paaſeer, at de ſtrax begynde?

Peterſen: Ja, og Meſterſvenden.

174. Lütken: Hvorlænge varer det efter Klokkelydningen, inden de komme til Arbeidet?

Peterſen: Indtil de have faaet deres Arbeidsklæder paa.

175. Lütken: Spiſe de ikke først Frokoſt? (Peterſen: Nei). Hvor lang Tid medtager Mønſtringen?

Peterſen: Med Mønſtringen og hvad dermed ſtaaer i Forbindelſe gaaer der vel et Qvarteerstid.

176. Lütken: Hvori beſtaaer det Opſyn, der igjen er over Meſteren, hvorledes er det hele Overopſyn paa Holmen organiſeret?

Peterſen: Min nærmeſte Foreſatte er Fabrikmeſteren; med Hensyn til mine techniſke Forretninger, ſelve Skibsbyggeriet, har jeg kun Fabrikmeſteren at ſtaae til Anſvar; med Hensyn til Orden, Ro oſv. Eqvipagemeſteren.

177. Lütken: Hvorledes er Forholdet mellem Eqvipagemeſteren og Inſpectionsofficeren og det arbeidende Mandſkab? Naar f. Ex. Inſpectionsofficeren eller Eqvipagemeſteren kommer hen til en Rode, hvor de ikke arbeide, ſom han ſynes; hvorledes er Forholdet ſaa, er der nogen Inſtrux i ſaa Henſeende?

Peterſen: Nei, det bliver i Almindelighed meldt til Meſteren; men det hænder ikke hyppigt.

178. Formanden: Af hvem bliver det meldt?

Peterſen: Af vedkommende Officeer, for at Meſteren kan underſøge, hvorledes det hænger ſammen.

179. Lütken: Hvad Skriveri har De om Dagen, har De meget Regnſkabsvæſen?

Peterſen: Til det forſkjellige Skriveri og Regnſkabsvæſen har jeg en Skriver. Vore daglige Contoirforretninger beſtaae i, at gjennemgaae de Regnſkaber, han forfatter om de indleverede Rapporter, og underſkrive hvad der forefalder. Det er de løbende Forretninger. De vigtigſte ere, at lægge Planen for det fremtidige Arbeide, at ſørge for at holde det vedlige, og det er jo egentlig det Væſentligſte. Der kan naturligviis ikke være tilſtrækkelig Tid dertil paa Holmen, og vi maae derfor tildeels gjøre det hjemme. Opmaalinger, forberedende Tegninger og deslige maae vi i Almindelighed udføre hjemme, for dertil udfordres en længere Tid,

end man i Almindelighed kan opholde sig paa Contoiret, hvor man desuden hvert Øieblik bliver afbrudt.

180. Lütken: Lider Tilsynet ved Skibsbyggeriet ikke ved dette Skriveri paa Contoiret?

Petersen: Skriveren udfører det materielle Skriveri, vi gjennemgaae det kun; han fører og Regnskabet.

181. Lütken: Men De giver ham dog Ordre med Hensyn dertil?

Petersen: Det er en gammel Forretningsgang, som enhver Skriver er hjemme i. Han trækker ud af Rapporterne de Ting, der blive forbrugte af Materialier, og sætter det paa Rapporten.

182. Formanden: Fra hvem faaer De Rapporten?

Petersen: Fra Underofficererne. Vi afgav tidligere en Rapport hver Uge, nu er det forandret til hver Maaned. Paa hver Maanedsrapport bliver der anført, hvad hver Underofficeer har bestilt, hvormange Folk han har havt, hvad Materiale han har brugt af Søm, Spiger o. s. v. og af Tømmer; det skal igjen trækkes ud af Bøgerne, gjennemsees o. s. v.

183. Lütken: Holder Qvarteermanden daglig Regnskab over, hvad der er udført af hans Rode?

Petersen: De notere det og indberette det hver Maaned. De holde Bog over det Materiale, de forbruge, som de specielt notere i deres Lommebog; det bliver derefter senere confereret og sendt op paa Contoiret, hvor Skriveren maa uddrage det og sørge før, at det kommer paa Rapporten.

184. Lütken: Alt Materiale reqvirerer De?

Petersen: Ja, hos Tømmerinspecteuren, og ved Hovedmagasinet det Øvrige.

185. Lütken: Der føres Regnskab derover? (Petersen: Ja). Hvorledes bliver det controlleret og revideret?

Petersen: Først faaer jeg det; jeg bliver heftet for det. Efterhaanden som det skal bruges, bliver det fordret til Underofficererne; det bliver da ført ind i Udgiftsbøgerne og derfra igjen optaget paa Rapporten; det gaaer nu til Beregningscontoiret og derfra til Hovedmagasinet. Paa samme Maade gaaer det

med Tømmermaterialet. Den egentlige Revision skal først skee af Mesteren, der attesterer hver Underofficeers Rapport, og saa gaaer den til Fabrikmesteren.

186. Lütken: Indsender De aarligt Regnskab?

Petersen: Der bliver taget en Extract hver Maaned, og med Hensyn til Folketallet bliver der givet en Aarsrapport, hvori hele Folketallet angives. Jeg har fortløbende Conto med Hovedmagasinet og Tømmeroplaget; hvad der ikke er forbrugt, staaer jeg i Skyld og Debet for.

187. Lütken: Kan der finde nogen nøiagtig Control Sted, naar der f. Ex. til et Skib er reqvireret saa og saamange Kubikfod Tømmer, føres der saa nogen Control i den Henseende?

Petersen: Det er just ikke skeet hidtil, Ingen har seet det efter; men det er Noget, der kan skee til hvad Øieblik det skal være; men jeg veed ikke af hvad Grund det skulde skee, for det kan ikke komme nogetsteds hen.

188. Lütken: Af Kobber f. Ex. bruges der jo meget; finder der nu ingen Revision Sted, naar Deres Regnskab udviser, at der er forbrugt saa og saa mange Pund Kobberbolte, for at undersøge, om det er medgaaet eller kan være medgaaet til Bygningen?

Petersen: Nogen Revision over Mesteren har jeg ikke havt nogen Erfaring om. Man veed nu engang, at Mesteren reviderer det; det er en let Sag for ham, han kan tælle det, saavel Plader, som Søm, Spiger o. desl., derimod er det meget vanskeligt for en Anden, og jeg troer heller ikke, der er nogen Grund dertil.

189. Lütken: Med andre Ord: Mesteren er den Øverste?

Petersen: Ja, og jeg troer heller ikke, det kan blive anderledes.

190. Formanden: Naar der udleveres mere Materiale, end det senere hen viser sig, der har været nødvendigt, saa maa der jo opgives, hvad der er blevet tilovers, at ikke Alt, hvad der er blevet udleveret, er blevet forbrugt, hvorledes forholder De Dem saa?

Peterſen: Naar vi tage Noget ud, f. Ex. et ſtørre Parti Tømmer, og der bliver Noget tilovers, ſaa levere vi det ikke tilbage, men ſtaae i Debet derfor, indtil vi blive udſlettede derfor.

191. Formanden: Er der en Regel, hvorefter der i ſaa Henſeende forholdes? (Peterſen: Nei). Hvorlænge kan man vente dermed, er der heller ingen Regel derfor?

Peterſen: Nei, men exiſterer der en Debet for en længere Tid, f. Ex. et Aar, faaer man en Paamindelſe derom.

192. Formanden: Har det hændet Dem?

Peterſen: Nei, vi faae gjerne hvert Aar, naar Tømmer-contoiret opgjør ſit Regnſkab, Underretning om, hvad vi ſkylde, og det er en Paamindelſe, om enten at levere det tilbage eller faae det forbrugt. Det er ſidſt paa Aaret, at de opgjøre deres Regnſkab, jeg veed ikke om det er kort før Nytaar eller Finants-aarets Begyndelſe.

193. Formanden: Er det paa ſamme Maade ved Hovedmagaſinet?

Peterſen: Der have vi det ſaaledes indrettet, at, hvad courante Artikler angaaer, ſom Søm, hvoraf vi jo bruge mange, dem levere vi ſjeldent tilbage; de gaae jo nok med til andre Arbeider, ſelv om man engang ſkulde have forlangt flere.. Metal-ſpiger holde vi derimod ikke af, at have for mange ſtaaende paa vor Conto. Vi kunne i flere Aar have ſtore Metalſpiger liggende, ſom vi ſtaae i Skyld for; der ſkeer ingen Paamindelſe i ſaa Henſeende. Naar man leverer dem tilbage i ſamme Maaned, hvori de ere udtagne, tager Forvalteren dem tilbage, men ſkeer det i en følgende Maaned, kan det ikke ſkee uden der foretages en Beſigtigelſe. Naar man derfor faaer nogle tilovers fra et Skib, veed man, at man rimeligviis vil komme til at bygge et andet, hvor man da venter at kunne faae Brug for dem. Hvad Hoved-magaſins-Artikler angaaer, gjennemgaae Skriveren og Meſteren dem hver Maaned, naar vi gjøre vor Extract, for at ſee, om der er, hvad der ſkal være tilovers. Det er vanſkeligere med Tømmermaterialet at ſige, om der ogſaa er, hvad der ſkal være tilovers; thi det kan let hænde ſig, at et Træ er blevet brugt,

uden at blive noteret; men saa veed man ogsaa, at det er brugt, der kan ikke skee Noget.

194. Lütken: Er De tilfreds med Opsynet paa Holmen? (Petersen: Ja). Troer De, der stjæles Noget?

Petersen: Saavidt jeg kjender til Holmen i den Tid, jeg har været der, og det er ligefra Barn af, troer jeg vigtignok, at vi ere gaaede betydeligt fremad til det Bedre, ikke alene i denne men ogsaa i andre Retninger. Efter de Fortællinger, jeg har hørt om hvad der tidligere gik i Svang, troer jeg, der herskr en ganske anden Moralitet end for 50 Aar siden.

195. Lütken: Troer De, at der for Tiden skeer Underslæb, at Ting af Betydning praktiseres ud fra Holmen? (Petersen: Nei). Troer De ikke, at et bedre Opsyn vilde være til Fordeel? Har De nogensinde tænkt derover?

Petersen: Det vil altsaa sige Politiopsyn, det troer jeg ikke.

196. Lütken: Kunde Opsynet over Arbeiderne ikke være anderledes?

Petersen: Det troer jeg ikke; at have et mindre Opsyn, vilde under de nærværende Forhold være meget betænkeligt.

197. Lütken: Har den yngste Klasse Underofficerer tilstrækkelig Myndighed over sine Folk?

Petersen: Det have de; jeg opfatter det saaledes, at de forstaae at sætte sig i den nødvendige Respekt.

198. Lütken: Men troer De, at det altid lykkes; det er Folk, de have været sammen med fra Barnsbeen?

Petersen: Med Hensyn til den egentlige Myndighed, eller hvorvidt de kunne bringe dem til at gjøre mere end almindeligt, er jo vanskeligt at sige.

199. Lütken: Er der ikke stor Forskjel paa Deres Kvarteermænd; forekommer det Dem ikke, at de faae mere udrettet i een Rode end i en anden?

Petersen: Der kan jo være stor Forskjel paa Folkene; det beroer paa forskjellige Omstændigheder; man maa see at bruge

ſine Folk ſaaledes, at Enhver kommer paa rette Sted; Hoved-ſagen er, at benytte ſig af Folks Egenſkaber.

200. Lütken: Naar De nu har faaet en Qvarteermand, ſom De efter et Aars Forløb ſeer, De ikke kan bruge, hvad ſaa?

Peterſen: Det er ikke indtruffet uden ved Svagheb; jeg kan ikke mindes, der nogenſinde har været en Underofficeer, med hvem jeg ikke har været fornøiet.

201. Lütken: Men hvad er der ſaa ſkeet?

Peterſen: Jeg veed kun, at der har været Underofficerer, ſom ikke ere blevne Qvarteermænd; de avancere ikke, og man ſøger at ſkille ſig ved dem, de maae da penſioneres, da de ikke kunne gaae tilbage i Tømmermændenes Klaſſe; men det er en vanſkelig Sag, naar man har været uheldig, at blive af med dem.

202. Lütken: Hvorledes er Qvarteermandens eller Formandens Stilling, naar der arbeides i Accord; have de Fortjeneſte af Accorden? (Peterſen: Nei). Underofficererne blive altſaa paa deres Dagløn? (Peterſen: Ja). Vilde De ikke anſee det for rigtigt, at de havde endeel af Fortjeneſten?

Peterſen: Jeg troer nok, det kunde gavne.

203. Lütken: Kunde De tænke Dem, at Arbeidet vilde derved blive mindre godt udført? (Peterſen: Nei). De vilde altſaa anbefale, at de fik Andeel?

Peterſen: Ja fuldkommen, jeg troer ikke, det vilde være til mindſte Skade. Der er jo desuden Flere, der ſee paa Arbeidet, Meſterſvenden og Meſteren maae ſee paa det; Meſterſvenden ere i Almindelighed de praktiſke Forretninger overdragne.

204. Lütken: Naar der af en Rode arbeides i Accord, kan ſaa Qvarteermanden være fraværende?

Peterſen: Han er naturligviis ikke videre fraværende, end de øvrige Forretninger kræve, naar han f. Ex. ſkal ſøge Træ eller beſørge Rapporter, ellers kan han ikke være borte, men maa ſee efter Arbeidets Udførelſe.

205. Lütken: Naar en Rode er deelt i to Dele og der er Accord for hver Deel, kan dog ikke een Qvarteermand være tilstede paa begge Steder?

Peterſen: Ikke paa eengang, men Arbeidet er saa af den Natur, at det nok ligefuldt kan efterſees.

206. Lütken: Hvem henter Materialier til Roden, f. Ex. Spiger?

Peterſen: Den yngſte Lærling henter gjerne Som og Spiger, Hovedmagaſins Materiale, til Contoiret, hvor det bliver indført i en Contrabog, Underofficeren, har, ligeſom ogſaa i en, jeg har paa Contoiret. Senere ſætter Skriveren Materialierne paa Rapporten efter Bøgerne paa Contoiret. Underofficeren kan ſaaledes af ſin Bog ſee, at han ikke er ſkrevet for mere, end han har forlangt.

207. Lütken: Underofficeren gaaer altſaa ikke med?

Peterſen: Nei, han bliver ved ſin Rode og ſender efter hvad han vil have. Med Hensyn til det øvrige Materiale henvender Underofficeren ſig directe til Tømmerinſpecteuren om det Træ, han ſkal bruge, om Dimenſionen, Størrelſen og Formen, og efter den Anviisning, vi da faae af Tømmeropſynsmanden, maae vi kunne finde det. I Almindelighed ſkulle vi søge det ældſte Træ. Derpaa gaaer Underofficeren ud, for at ſee, hvor det er, og derſom han kan bruge det, giver han Anmeldelſe om, at det maa blive bragt. Det bliver saa ſkrevet op af Underofficeren, og af Tømmeropſynsmanden indført i Tømmerregnſkabsbogen og desuden ſkrevet paa min Debet, hvor det bliver ſtaaende, indtil det af Underofficeren indrapporteres, at det er forbrugt, hvorpaa Meſteren bliver udſlettet derfor.

208. Lütken: Ere de Sjouere, De bruger, ſaavidt muligt, de ſamme?

Peterſen: I Almindelighed. For Øieblikket er Tallet ſunket temmelig ned; jeg har kun 4—6 hver Dag.

209. Lütken: Hvilke Accordarbeider finde Sted ved Skibsbyggeriet, naar er det begyndt?

Peterſen: I 1853.

210. Lütken: Er det efterhaanden udvidet?

Peterſen: Ja, lidt efter lidt.

211. Poulſen: Hvilke Tegninger og Forklaringer modtager De fra Conſtructionskammeret, og hvilke maa De ſelv udføre?

Peterſen: Vi faae derfra Skibet afſlaaet i fuld Størrelſe. Derefter gjør eller lader Meſteren gjøre Skabelonerne, og fordeler Spanterne efter den Længde, ſom enten forud er given paa Tegningen, eller efter den, han veed, han kan faae i Tømmerbeholdningen. Efter disſe Skabeloner blive de faſte Spanter tilhugne. Af andre Tegninger faae vi en Gjennemſnitstegning, ſom viſer Kjølen. Saa faae vi en Plan af hvert Dæk tillige med Aptering, kort ſagt, vi faae Alt hvad der gaaer ud paa at viſe Skibets Form og Oplysninger om forſkjellige Hoveddele; men Samlingen af Skibet er Meſterens egen Sag. Vi maae altſaa først gjøre en Opklodsningstegning, for at fordele Træerne ſaaledes, ſom vi vente at kunne faae dem. Efter denne og en Opmaaling, hvorpaa vi ſætte Maal, udfører nu den Underofficeer, hvem Arbeidet ſpecielt er overdraget af Meſteren, dette, ligeſom han ogſaa faaer mundtlige Forklaringer, naar det behøves. Dernæſt faae vi en Tegning af Skibet indvendig, ſom viſer Forbindelſen af de forſkjellige Dele, Kjøldeling o. ſ. v. Derefter maae vi atter gjøre paa ſamme Maade Opmaalinger, ſom hver Underofficeer faaer ſpecielt for det Arbeide, der er ham betroet. Paa ſamme Maade have vi det ogſaa med det Udenbords. Vi faae kun een Tegning til hvert Dæk, vi maae gjentage dem, vi kunne ikke faae dem fra Kammeret, dertil er der vel ikke Tid. Det maa derfor være Meſterens Sag at gjøre dem, og det vilde heller ikke være godt anderledes; thi naar han beſtandig ſkulde give detailleret Beſkeed, kom man ingen Vei; vi maae derfor gjøre det paa den Maade. Paa ſamme Maade viſe vi Forbindelſerne og hvad dertil hører, Daksplankerne o. ſ. v., og deraf maae vi atter gjøre Opmaalingen; man maa undertiden flere Maaneder forud være forberedt paa at give Folkene Noget at beſtille, og derfor have en Maſſe Forarbeider liggende færdige,

at man til enhver Tid kan forsyne dem med Arbeide; thi det er for sildigt at tænke derpaa i det Øieblik, Underofficeren kommer og siger, at nu er han færdig med et vist Arbeide. Han kan jo heller ikke vente saalænge, men maa ogsaa noget i Forveien sige det, for at man kan give ham den fornødne Beskeed, at han, naar Folkene blive færdige, kan give dem Noget at bestille, saa at de arbeide og ikke drive. Jeg har nu været Mester i 7 Aar, og jeg troer, vi ere gaaede til det Bedre.

212. Hage: De yttrede før, at dersom vi nu gik over til et frit Arbeidssystem, maatte man betale ligesaa godt, som nu paa de private Værfter; er da efter Deres Mening den private Løn for Tømmermænd og andre Arbeidere høiere paa de private end paa det kgl. Værft? (Petersen: Betydeligt høiere). De har altsaa regnet ud, hvormeget f. Ex. en Tømmermand af hver Klasse koster Staten, og lagt til Deres Beregning: Pensionsberettigelsen, Bopæl, Kost o. s. v.?

Petersen: Jeg har ikke gjort en bestemt Beregning, det er kun et løseligt Overblik. En Tømmermands Dagløn ved Holmen er beregnet til noget over 1 Rd. om Dagen, deri er Alt iberegnet, Kost o. s. v., men naturligviis er der ikke taget Hensyn til hans Adgang til Pension.

213. Hage: Har De taget Huusleien med?

Petersen: Ja, den er taget med i Beregningen.

Hage: Ja, den er billigere i Nyboder end i Byen.

Petersen: Der kan nok være den Leilighed, der kan være billigere, men det er vanskeligt at sige.

214. Hage: Det er altsaa ikke nogen nøiagtig Calcule, som gjør, at De antager, at det bliver dyrere at have private Folk? (Petersen: Nei). Endskjøndt De mener, at de private Arbeidere blive dyrere betalte, er der dog ingen Mangel paa Folk, som ville træde i den Tjeneste, som er slettere aflagt?

Petersen: Den Maade, hvorpaa vi faae vore Tømmermænd completterede, er ved at de som unge Mennesker komme ind som Lærlinge.

215. Hage: Men der er altid nok, der melde sig?

Peterſen: Ja jeg maa dog bemærke, at disſe Lærlinge ere i Forhold langt bedre aflagte end de paa Pladſerne; netop af den Grund ſøge derfor Mange at faae deres Børn anbragte paa den Maade; ved at faae dem ind i Holmens Tjeneſte ere de forſørgede. Men Forholdet gaaer ikke i ſamme Grad frem; en Tømmermand paa Holmen er ikke ſaa godt aflagt, ſom en paa de private Værfter.

216. Hage: Han bliver alligevel i Tjeneſten?

Peterſen: Ja han maa, forſaavidt det er ham vanſkeligt at forlade den.

217. Hage: Er der Exempel paa, at Nogen har forladt den kgl. Tjeneſte og gaaet i privat?

Peterſen: Ja, enkelte, men meeſt blandt de yngre Folk.

Fjerde Møde, den 14de September 1860.

Skibsbygmeſter Peterſen.

(Fortſættelſe fra forrige Møde).

218. Lütken: Hvorlænge har De været Meſter ved Holmen?

Peterſen: Siden 1855; men jeg maa bemærke, at jeg har foreſtaaet Skibsbyggeriet tidligere. Da nemlig Meſter Funch i Sommeren 1853 overtog Tømmerinſpecteurforretningerne, blev jeg anſat ſom Meſterſvend, og foreſtod ſom ſaadan Skibsbyggeriet i 2 Aar.

219. Lütken: Var der dengang noget Akkordarbeide?

Peterſen: Jeg troer, jeg var den Førſte, der begyndte derpaa. Den nye Ordre til at begynde paa Akkordarbeide var dengang netop kommen; vi begyndte da at ſamle Spanter. Ordren kom til os fra Miniſteriet gjennem Fabrikmeſteren. Jeg tør ikke ſige, om det var tidligere, men vi begyndte ikke derpaa før 1853.

220. Lütken: Har De siden den Tid udvidet Akkordarbeidet?

Peterſen: De første Ting, jeg gjorde Akkord paa, vare saadanne Ting, hvorom vi havde en bestemt Erfaring; f. Ex. saadanne samlede Arbeider som Spanter, som tidligere have været gjorte i et Slags Akkord, men paa en anden Maade; de samlede nemlig et viſt Antal Spanter i en bestemt Tid, og bleve de færdige forinden, bleve de frie.

221. Lütken: Vil De forklare, i hvilken Udstrækning Akkordarbeide for Tiden benyttes?

Peterſen: Vi benytte det f. Ex. ved Sletning, hvor man selv har en bestemt Idee om, hvor stort et Fladerum en Mand kan præstere, og senere lidt efter lidt er man gaaet over til andre Arbeider f. Ex. Klædning, det er ogsaa et mere sammenhængende og reelt Arbeide.

222. Lütken: Akkorderer De stykkevis eller i Partier?

Peterſen: Vi akkordere i Partier; det stemmer ogsaa med den Maade, hvorpaa Ordren er given. Man kan vel ogsaa tage enkelte Stykker, naar Arbeidet er af den Natur, at 2 Mand ere samlede; men det er ganske enkelte Arbeider. Det er som oftest store samlede Arbeider, hvor det ene hænger sammen med det andet; derfor har jeg i Almindelighed givet Akkord paa Klædning paa hele Partier og et viſt Antal Folk dertil i dagvis, saa at hvad de vinde paa denne Akkord faae de Betaling for.

223. Lütken: Naar et Arbeide skal udføres i Akkord, paa hvad Maade afsluttes det da, hvem er Mellemmand mellem det Offentlige og Folkene?

Peterſen: Mesteren træder selv personlig i Underhandling med Folkene.

224. Lütken: Naar De vil have et viſt Arbeide udført, kalder De saa En eller To eller hele Mandskabet, der skal gjøre det, sammen?

Peterſen: Nei, jeg bestemmer det i Forveien. Det maa være saa betids gjort, at Akkorden kan være afsluttet til den Tid, jeg vil benytte Arbeidet. Efter de Notitser, jeg skriftlig har, eller

efter den Overbeviisning, jeg har om Arbeidet, gjør jeg Overslag over, hvor lang Tid, jeg mener, de maae kunne gjøre det og dog vinde Noget. Naar dette er gjort, har jeg i Forveien bestemt, hvilken Underofficeer der skal gjøre det; han har i Almindelighed en Rode Folk, og er der Nogen derimellem, jeg ikke vil have i Akkord, eller der kan være andre Grunde til at give dem et andet Arbeide, maae de træde ud, og Roden maa, hvis det gjøres fornødent, suppleres med Andre. Jeg foreslaaer da Nogle Akkorden, de tale med Resten, og man seer da at komme overeens om den.

225. Lütken: Naar de saa ere komne overeens, bliver den vel approberet af Fabrikmesteren, eller er Deres Mening afgjørende?

Petersen: Nei, saa skriver jeg Akkorden op, deels for Fabrikmesterens deels for mit eget Vedkommende, for at jeg kan bruge det senere; jo flere Betingelser jeg har, desto lettere er det for mig, naar jeg senere skal afslutte en anden Akkord, og derfor skriver jeg saa bestemte Betingelser, som muligt, i Akkorden; de Folk, der deeltage i Akkorden, blive opførte, og saa kommer den til Fabrikmesteren.

226. Lütken: Som forkaster eller approberer den?

Petersen: Det gjør han ikke, da Ansvaret for Arbeidet hviler paa Mesteren, i Tilfælde det, naar en Akkord er færdig, viser sig, om det har været heldigt eller ikke.

227. Lütken: Er det aldrig indtruffet, at Deres Akkord ikke er bleven approberet af Fabrikmesteren?

Petersen: Nei.

228. Lütken: Hvorledes bliver nu en saadan Akkord indrettet, med Hensyn til Betalingen? De siger deri: det og det Arbeide skal udføres i f. Ex. 20 Dage; naar det nu bliver udført f. Ex. i 18 Dage, vinder Mandskabet altsaa 2 Dages Dagløn?

Petersen: Ja, det er kun, som Forholdet er i sin Almindelighed. Naar jeg beregner en Akkord, har jeg i Almindelighed antaget, at Folkene burde vinde 1/4 for hver Dag, da jeg ikke kan troe, at de skulle anstrenge sig forgjeves; hvad der er derunder anseer jeg for at være for lidt.

229. Lütken: Naar altsaa et Akkordarbeide er bestemt til at udføres i 20 Dage, bliver det i Regelen udført i 15?

Petersen: De have udført det paa mindre end 15; de have vundet meer end 1/4 paa hver Dag.

230. Lütken: I hvor lang Tid antager De, at det Mandskab, som har afsluttet Akkorden, i Dagløn vil kunne udføre det samme Arbeide?

Petersen: Jeg har bestræbt mig for, at Marinen vandt ligesaameget.

231. Lütken: De antager, at til det Arbeide, de nu gjøre i 15 Dage, vilde de have brugt 25; at der vilde have været 10 Dages Forskjel? (Petersen: Ja).

232. Formanden: I hvilken Form kommer Folkenes Binding dem tilgode?

Petersen: Naar de f. Ex. have vundet 5 Dage paa Akkorden, bliver de opførte med 5 Dages Dagløn, i Forhold til deres Klasse, extra.

233. Formanden: Hvor stor er den Extradagløn?

Petersen: Som den almindelige, som den, de have.

234. Formanden: Deres Løn beholde de (Petersen: Ja); naar Arbeidet er akkorderet til 20 Dage, faae de Intet, naar de akkurat blive færdige dermed 20 i Dage?

Petersen: Der er f. Ex. Akkord paa 20 Dage og de udføre den i disse Dage, da er det, som om der ingen Akkord var, og de vinde Intet, men saa har Akkorden været uheldig for dem.

235. Formanden: Med andre Ord: De mener, ingen Akkord uden i Forhold til Dage (Petersen: Ja)?

236. Lütken: De akkorderer aldrig om en vis Sum Penge for et vist Arbeide? (Petersen: Nei). Forekommer det Dem ikke, at der er en stor Forskjel, at det Arbeide, som De selv antager kan udføres i 20 Dage, og som De siger i Regelen kan udføres i 15, ikke bliver udført i mindre end 25 Dage, naar der gives Dagløn?

Petersen: I de Tilfælde, hvor jeg har lagt mine Notitser til Grund, har jeg i Almindelighed beregnet den Tid, som de

have været om lignende Arbeider tidligere, f. Ex. Beklædning. For nu at gjøre Akkorden tjenlig for Tjeneſten, har jeg paa den Maade deelt det, at jeg har regnet ſaameget fra, ſom den ſkulde have; naar jeg f. Ex. havde fundet, det var 25 Dage, hvori det var udført, har jeg ſat det til 20 Dage, altſaa trukket 5 fra, ſom ere komne Marinen til Gode; det Andet beregner jeg til Akkorden.

237. Formanden: Det Arbeide, ſom ſædvanlig, naar ingen Akkord var, vilde have taget 25 Dage, ſætter De altſaa til 20, og det vil oftere kunne gjøres i 15. Er det ſaa Deres Mening, at det ikke uden med ſtor Anſtrengelſe kan gjøres i 15 Dage? (Peterſen: Ja).

238. Formanden: Kunne Folkene i længere Tid holde en ſaadan ud, naar de anſpores dertil af egen Intereſſe, eller vil det angribe dem?

Peterſen: Jeg troer virkelig, at det vilde angribe og ſvække dem, derſom det beſtandig ſkulde gaae ſaaledes; i en længere Tid kan det nok gaae, det have vi havt Exempler paa.

239. Formanden: Hvorledes bliver Forholdet, naar Akkorden ikke bliver færdig i 20 Dage, men f. Ex. i 21?

Peterſen: Det er endnu ikke hændet. I ſaa Fald ſkal Meſteren give en Erklæring, hvorvidt Folkene have arbeidet flinkt; da miſte de Intet af deres Løn.

240. Formanden: Er det aldrig indtruffet, at de have miſtet, fordi de ikke ere blevne færdige?

Peterſen: Nei, de have altid vundet.

241. Lütken: Vil Mandſkabet gjerne gjøre Akkord?

Peterſen: Jo, det vil det nok; men jeg kan ikke nægte, at den Maade, hvorpaa vi ſlutte Akkord, er mere til Fordeel for Folkene, fordi de kunne nægte Akkord, naar de ville, og der ligger altid noget ubehageligt i, naar man har beregnet en Akkord og troer, at de kunne komme ud af det, at de da ere bange for, at de ikke ville kunne det. Naar ſaa en Akkord er tilbudt, ønſker man gjerne at føre den igjennem fra Meſterens Standpunkt; det

var bedre, naar det ikke var ſtillet ſaaledes, men at Folkene vare nødte til at antage Akkorden.

242. Lütken: Vil De ikke paaviſe en Maade, hvorpaa de kunde være nødte dertil?

Peterſen: Hvorvidt det kan lade ſig gjøre, veed jeg ikke; men den eneſte Maade, hvorpaa denne Ulempe kunde fjernes, var, men dertil hører mere Erfaring, end man nu har, at der blev en Tarif; ſaa ſpurgte man, om de vilde, og ſaa var man færdig med al Parlamentering.

243. Lütken: Derſom der var en ſaadan, kunde De da tvinge dem dertil?

Peterſen: Ja, det var maaſkee, hvis det ſkete, at gribe formeget ind i deres frie Villie, at tvinge dem.

244. Lütken: Troer De ikke, at det, naar der var et løſere Forhold mellem Værftet og Mandſkabet, vilde gaae bedre?

Peterſen: Jo, det kunde nok være; det kunde da ſkee paa den Maade, at man gav enkelte Arbeider efter de Regler, ſom engang vare beſtemte, i Akkord til Andre udefra Byen.

245. Lütken: Er der ſtrengere Tilſyn med Akkord- end Daglønnerarbeide, er det nogenſinde indtruffet, at De har maattet kaſſere det?

Peterſen: Nei, i den Henſeende kan jeg ikke andet end roſe vore Folks Samvittighedsfuldhed; enten de arbeide uden eller i Akkord, gjøre de det godt.

246. Formanden: Staaer nu ikke den ene Mand den anden i Veien; hænder det ikke, at Nogle kunne have Lyſt, Andre ikke, til at antage Arbeidet; er der i Reglen Nogen, der beherſker de Andre?

Peterſen: Det indtræffer ſjeldent; en enkelt Gang kunne Nogle af de Flinke føre Ordet.

247. Formanden: De mindre Flinke følge da med?

Peterſen: Ja, der er ſjelden Vanſkeligheder. Naar En beder om at blive fri, fordi han har en eller anden Svaghed, bliver han fri, ſaa ſætter man en Anden i hans Sted. Det er

vanskeligt under de nærværende Forhold, at tvinge Nogen til Akkord; men saa flytter man dem; man kan altid faae Andre.

248. Formanden: Naar De slutter saadan Akkord, har De saa bestemte Lister, Tariffer eller sligt, De lægger til Grund for Deres Forslag til Folkene, eller har De ikke Andet end hvad deres egen Erfaring siger Dem; De har ikke Optegnelser, som i Fremtiden kunne være til Hjælp?

Petersen: Jo, jeg har mine skriftlige Optegnelser, som jeg benytter og supplerer efterhaanden.

249. Formanden: Er det Dem bekjendt, at der tidligere paa Holmen har været saadanne Tariffer udarbeidede?

Petersen: Nei, det har jeg aldrig hørt.

250. Rothe: Paa hvad Maade bliver den Dagløn beregnet, som godtgjøres Folkene?

Petersen: Det er ganske den samme Dagløn, som de ellers have. Gevinsten beregnes i hele, halve, 1/4 eller 3/4 Dage af det, som i Reglementerne staaer opført som egentlig Dagløn, efter den Klasse, hvori Folkene staae.

251. Rothe: Men tager De Udsigten til Pension og alle de andre Goder med under Daglønnen? (Petersen: Nei). Naar man beregner, hvad han tjener, til 7 Mk. 8 ß., er det ikke 7 Mk. 8 ß. han faaer godtgjort for hver Dag, men hvad der i Tabellerne staaer opført som hans Dagløn, som kun er en Deel deraf?

Petersen: Andet faaer han ikke, kun forsaavidt Kosten staaer dyrere end almindeligt, faaer han mere.

252. Lütken: De er altsaa af den Mening, at Akkordarbeide er fordeelagtigt saavel for Mandskabet som for Værftet, og De forklarer, at det er i stadig Fremgang?

Petersen: Ja, jo mere Akkord vi faae, jo flere lignende Ting faae vi at sammenligne. Har en Akkord været noget for rundelig for Folkene, bliver den altid mindre rundelig næste Gang; iøvrigt maa det ansees for meget misligt at sætte en Akkord, hvorved Folkene tabe; det Hele skal jo være til Opmuntring for

Folkene, dog saaledes, at der ogsaa bliver en passende Gevinst for Værftet.

253. Lütken: Uagtet Akkordarbeidet er i stadig Fremgang, kan det dog vist udvides i en endnu høiere Grad end det skeer?

Petersen: Aa ja, det troer jeg nok.

254. Lütken: Vil De forklare, hvilke Dele i Skibsbyggeriet man endnu fordeelagtigt kan udføre i Akkord, men hvor den ikke bliver benyttet?

Petersen: Mester Fugelsang har ved „Skjold" og den nye Fregat anvendt Akkordarbeide ved at tilhugge Spantetræer; det er nu lidt vanskeligt at beregne, men det ligger jo for en Deel noget i Forholdet. For det Første ere Træerne, som skulle bruges, en heel Deel ueensartede, saa at der er mere Arbeide paa det ene end paa det andet Træ; der er jo ogsaa adskillige Træer, der falde daarligt ud, blive kasserede. For at en saadan Akkord skulde kunne bringes igjennem med noget mere Sikkerhed, troer jeg, der maatte være flere Forarbeider end nu, f. Ex. at Træerne vare saavidt, at man med nogenlunde Sikkerhed kunde sige, at de ikke vilde blive kasserede, at f. Ex. Enderne vare skaarne af dem, det tager jo alene lang Tid at skære dem af, og saa kunne de muligen blive kasserede. Dersom Saugmaskinen var i Nærheden af Skibsbyggeriet, kunde man der have Folk, der ikke bestilte andet end skære Træerne efter deres Skabeloner, skære Enderne af og desl., saa at Arbeidet kunde deles paa den Maade, at nogle havde Akkord paa een, Andre paa en anden Ting. Istedetfor, som man nu er nødt til, at hugge Træet, kunde det da ogsaa skæres paa Maskinen. Vi skære vel en heel Deel paa den senere Tid, hvor Materialet er af den Beskaffenhed, at det kan bringes frem og tilbage; men ved større Træer vil Transporten overstige, hvad der kunde tjenes derved. Saugmaskinens Beliggenhed er for Skibsbyggeriet meget uheldig.

255. Lütken: Hvilke andre Arbeider kunne udføres i Akkord, uden at det for Tiden skeer; lægger De Dæk efter Akkord?

Petersen: Ja, jeg troer i Grunden, at jeg har anvendt

Akkord paa de fleste mere udstrakte Arbeider, med Undtagelse af Spantehugning.

256. Lütken: Hvormange Mand har De under Dem?

Petersen: Jeg har i Gjennemsnit henved 90 Mand med Lærlinge.

257. Lütken: Hvormange af dem giver De i Gjennemsnit om Aaret Arbeide i Akkord og hvormange i Daglon?

Petersen: Det kan jeg ikke mindes, men jeg kan opgive det idetmindste for det sidste Aar.

258. Lütken: Er De overbeviist om, at Akkordarbeidet er ligesaa godt udført som Daglønnerarbeidet.?

Petersen: Ja! Vi have naturligviis brugt den Skjønsomhed, at de Arbeider, hvor det kunde befrygtes, at Arbeidet skulde blive mindre godt udført, have vi ikke givet i Akkord.

259. Lütken: Har man kalfateret i Akkord?

Petersen: Jeg troer, at Mester Fugelsang fornylig har gjort det.

260. Lütken: Hvad er Deres Mening derom?

Petersen: Jeg troer, det kan lade sig gjøre, fordi der er strengt Tilsyn nok, og det kan vistnok paasees, at det ikke gjøres uden Tab for Arbeidets Godhed.

261. Lütken: Naar De nu slutter Akkord, er det saa udtrykkeligt specificeret, hvilke Arbeider der skulle udføres af Sjouere, f. Ex. Spantereisning, hvor der jo er en Mængde Sjouerarbeide.?

Petersen: Ja! Alt hvad der skal heises op paa Stilingen gjøres af Sjouere, men det øvrige Sjouerarbeide paa Stedet, som at tage det fra Stedet selv og sætte det paa sin Plads, gjøre Tømmermændene selv. Men jeg maa dog her bemærke, at naar der er Akkord ved saadant Arbeide, og Tømmermændene gjerne ville forcere det, generer det dem ikke at gjøre det Arbeide, Sjouerne skulde gjøre, blot for ikke at vente. Jeg maa ogsaa bemærke, med Hensyn til det Akkordarbeide, hvor det kunde synes, at de vandt mere end ellers, at det for en Deel ligger deri, at der er mere Villighed til at hjælpe hverandre netop

med Sjoueriet; det ligger ikke alene i den egentlige Hugning eller Bearbeidelse af Materialet, men i den hele Maade, haorpaa de arbeide, navnlig at de ikke lade nogen Tid gaae tabt.

262. Lütken: Ved disse skriftlige Akkorder omtales det ikke, hvad Arbeide der skal udføres af Sjouere?

Petersen: Jo, det staaer i Akkorden, det maa bestemt siges i Akkorden, for at der ikke skal være Tvist om, hvad Arbeide de, og hvad Arbeide Sjouerne skulle gjøre. At tage Planker op paa Stillingen, har aldrig været Tømrernes Arbeide. Ved Spantereisning kunde det gjerne hænde sig, at man, naar man havde Mangel paa Tømmermænd, maatte tage Sjouere til Hjælp, men det vil neppe være fordeelagtigt, fordi der ikke tidt er Leilighed til, at Sjouere der kunne anvendes; men, som sagt, det maa bestemt betegnes, hvad Hjælp de skulle have.

263. Lütken: Gjøres der ogsaa Akkord med Sjouerne ved saadant Arbeide, eller ere de i Dagleie?

Petersen: I Almindelighed i Dagleie; vi have tidligere havt Akkord; Spantereisning har dog aldrig været i Akkord.

264. Lütken: Kommer det under Skibsbyggeriet eller Equipagen?

Petersen: Det er en Akkord, som Mesteren ene afslutter, men det hører under Equipagen.

265. Lütken: Har De nogensinde kalfateret i Accord?

Petersen: Nei, naar jeg undtager Dæk, det gjøre vi i Almindelighed i Akkord.

266. Lütken: Men ikke udenbords Kalfatering? (Petersen: Nei.) Hvorfor ikke?

Petersen: Det har ikke været almindeligt. Vi have egentlig talt en Art af Akkord, men de faae ikke Noget derfor. Der er en bestemt Bedtægt, hvormange Naader om Dagen eller i en given Tid de skulle bege; det kan undertiden være strengt nok.

267. Lütken: Naar de blive færdige før Tiden, faae de saa Lov til at gaae hjem?

Petersen: Nei; de blive ikke færdige før Tiden, de sørge for at have det færdigt.

268. Rothe: Men naar det ikke bliver færdigt?

Peterſen: Det bliver i Almindelighed færdigt, det er ſaadan en gammel Regel.

269. Hage: Er Tilſynet lige ſtrengt, enten Folkene arbeide i Akkord eller i Dagløn? Faaer Ingen Paamindelſe om at arbeide flinkere. Skeer det oftere til dem, der arbeide i Akkord end til dem, der arbeide i Dagleie?

Peterſen: Dem, der arbeide i Akkord, behøves det i Almindelighed ikke at give nogen ſaadan Paamindelſe.

270. Hage: Men er Tilſynet lige ſaa ſtrengt?

Peterſen: Det maa det være.

271. Hage: Naar det er lige ſtrengt, er det ſaa ikke forekommet dem rimeligt, at det, der udføres i Akkord i 15 Dage og betales med 20, og hvortil ellers bruges 25 Dage, kunde og burde udføres i ſamme Tid under ſamme Tilſyn i Dagarbeide, naar Folkene nogenlunde gjøre deres Pligt, ſom i Akkord.

Peterſen: En Mand kan gjerne ſtaae ſtødt ved ſit Arbeide; men naar der ingen Opmuntring eller Gevinſt er at vente, vil man, om de ogſaa ſtaae nok ſaa ſtødt ved deres Arbeide, dog ikke med det bedſte Tilſyn bringe det ud deraf.

272. Hage: Hvorledes er det nødvendigt, at føre ligeſaa ſtrengt Tilſyn med Akkordarbeidet ſom med Dagarbeidet, naar ikke hele Tilſynet gaaer ud paa, at der ſkal arbeides ſaa meget, ſom billigt kan forlanges?

Peterſen: Naar de arbeide i Akkord, er Tilſynet fra Underofficerernes Side nærmeſt beregnet paa, at Arbeidet bliver godt; det øvrige Tilſyn, om de arbeide, behøves ikke; de ſørge ſelv for at vinde ſaameget ſom muligt, og derſom man kunde bringe det ligeſaavidt uden Akkord ved ſtrengere Tilſyn, behøvedes Akkorden ikke.

273. Hage: De mener altſaa dog, at der ikke arbeides ſaa flinkt, ſom der burde, uden at man har Akkord?

Peterſen: Der kan arbeides ſaa flinkt, ſom der bør arbeides i Dagløn; der er Forſkjel paa, om de arbeide ſaa flinkt,

ſom de bør, eller om de ville anſtrænge ſig, for at erhverve en Belønning.

274. Hage: Har De nogenſinde forſøgt ved Akkordarbeidet at bringe private Arbeidere til at concurrere om ſaadant, for at ſee, om deres egne faſte eller de private Arbeidere vilde gjøre det billigſt?

Peterſen: Nei, det har jeg ikke. De Private har man i Almindelighed ikke kunnet bruge for ſig alene, ſaaledes ſom de Faſte; vi have maattet blande dem mellem hverandre.

275. Hage: Veed De nogen gyldig Grund, hvorfor Arbeiderne ikke ligeſaa godt kunne udføres af frie, ſom af faſte Arbeidere?

Peterſen: Der er viſt ingen Tvivl om, at de kunne udføres ligeſaagodt i Akkord af frie ſom faſte Arbeidere, naar de for Reſten ere lige gode.

276. Lütken: Ere de Midler, der anvendes til Skibenes Conſervation under Bygningen, henſigtsmæsſige? (Peterſen Ja.) Vilde det ikke være henſigtsmæsſigere, hvis de kunde bygges i lukket Huus?

Peterſen: Jo, det kan ikke negtes.

277. Lütken: Naar Skibene ere i Oplag, har De da Erfaring, om Conſervationen er ſaa god, ſom den burde være?

Peterſen: Jeg har ikke ſynderligt dermed at gjøre. Det kunde maaſkee taale endeel mere Tilſyn. Det er temmelig indſkrænket, da det har med mange andre Ting at gjøre. I ſaa Henſeende kunde der maaſkee gjøres noget mere.

278. Poulſen: Troer De ikke, det var henſigtsmæsſigt, om flere Planker bleve tagne ud af Skibet?

Peterſen: Det troer jeg ikke.

279. Hage: Det er altſaa ikke Skik endnu, at bygge Orlogsmænd under Tag?

Peterſen: Saaſnart Spanterne ere reiſte, bliver der ſat et mobilt Tag paa.

280. Lütken: De vilde finde det fordeelagtigt, om man byggede dem aldeles i Huus?

Peterſen: Ja, hvis det kunde ſkee.

281. Lütken: Det Fordeelagtige vilde være, at Folkene kunde arbeide uforſtyrret i alt Veir (Peterſen: Ja.), og at Skibets Materiale, navnlig Træ, vilde bedre conſerveres, end naar det bygges ſom nu?

Peterſen: Den Side, ſom vender mod Syd, vilde f. Ex. bedre beſkyttes end nu.

282. Lütken: Antager De, at det i det Hele taget vilde for det Offentlige være en nyttig Ting at indføre Bygning under Tag (Peterſen: Ja), naar De tager i Betragtning alt hvad Huſet vil koſte at bygge og vedligeholde?

Peterſen: Ja det er jo en vanſkelig Beregning at gjøre, og det er jo i det Hele vanſkeligt at ſige, uden at have gjort nogen Beregning over, hvorvidt det kunde ſvare Regning. Efter mit Skjøn vilde det ſvare Regning.

283. Lütken: Antager De, at et Skib vilde hurtigere kunne bygges færdigt i Huus end paa nærværende Maade?

Peterſen: Ja, der er jo Tider, f. Ex. naar man begynder paa et Skib om Vinteren, hvor man er nødt til, fordi der ingen Steder er, hvor Folkene kunne være i Læ, at lade dem, ſaa ofte det ſtormer og regner, gaae bort fra deres Arbeide. Vi maae derfor lade dem gaae til noget Andet, ſom vi maae have liggende i Reſerve; men der ſpildes Tid ved, at de maae løbe fra det ene til det andet.

284. Lütken: Om Vinteren, hvor det jo meeſt hænder, kan det vel ſkee, at det Meſte af Dagen paa denne Maade gaaer bort?

Peterſen: Det vil jeg ikke ſige. Men der gaaer Meget tabt ved Opholdet frem og tilbage. Er det f. Ex. Byggeveir, vil man jo ikke trække Folkene bort, fordi man ſeer, at der er Tab forbundet dermed. Derfor venter man, ſaalænge man kan, i Haab om, at det vil være forbigaaende, men der ſkeer jo altid noget Ophold.

285. Lütken: Har De i sidste Sommer havt Tilfældet, at De har maattet tage Folkene fra et Arbeide og sætte dem til et andet?

Petersen: Jeg har for mit Vedkommende været i det heldige Tilfælde, at da jeg bygger Dampfregatten „Jylland", der er næsten færdig, har jeg i daarligt Veir kunnet placere Folkene ved Jernkanonbaaden Nr. 3 ombord i Fregatten, hvor de ere under Tag.

286. Poulsen: Troer De ikke, at saadanne Huse maaskee kunde være til særdeles Nytte ved at heise Tømmer, reise Stevn og Spanter, naar der var faste Indretninger anbragte dertil? De har maaskee ikke seet noget saadant?

Petersen: Nei, jeg har desværre ikke været andre Steder end paa Holmen.

287. Poulsen: Troer De, der derved vilde opnaaes Besparelse ved Arbeidet?

Petersen: Derom er ingen Tvivl.

288. Poulsen: Antager De, det vilde være Dem til Nytte i Deres Stilling, at De kom til Udlandet, for at see fremmede Værfter? (Petersen: Ja.) De har aldrig reist, kjender intet andet Værft end det danske, har ikke arbeidet paa private?

Petersen: Jeg har kun havt Leilighed til at see nogle private Pladser her. Jeg har havt alle Controlforretninger, f. Ex. ved „Gerda".

289. Poulsen: Med hvilke Skibes Bygning har De havt at gjøre her paa Værftet?

Petersen: Det første Skib, jeg overtog, var „Niels Juel", som jeg har bygget færdigt, og saa godt som begyndt paa, desuden har jeg bygget „Najaden" færdig, „Dannebrog" færdig og paabegyndt Fregatten „Jylland".

290. Hage: Har De nogensinde henvendt Dem til Ministeriet om en Reiseunderstøttelse? (Petersen: Nei.) Er det Dem bekjendt, om Nogen af Deres Colleger har gjort det?

Peterſen: Jeg troer det ikke; det er viſt Noget, man maa vente med, til Miniſteriet anſeer det fornødent.

291. Hage: Da De ſagde, at De var temmelig bekjendt med de private Værfter, har De ſaa gjort nogen Beregning over, hvad et Skib af dem, De har bygget, koſter færdigt fra Deres Haand?

Peterſen: Da det ligger under Beregningscontoiret, har jeg ikke tænkt derpaa. Jeg har Materialier dertil med Henſyn til Folkekraften; med Henſyn til det Øvrige kjender jeg ikke Priſerne.

292. Hage: De har ikke gjort en Sammenligning mellem de private og offentlige Bygningsforetagender?

Peterſen: Nei.

293. Hage: Sørges der i det Hele taget for en god Opbevaring og Conſervation af det forarbeidede Materiale til Skibene?

Peterſen: Det vil altſaa ſige, førend de komme i Skibet til Skibsbygmeſteren. Jeg troer ikke, de kunne opbevares bedre end de blive.

294. Hage: Er Forraad af Materiale i tilſtrækkelig og god Mængde tilſtede?

Peterſen: Holmen er viſtnok forſynet i tilſtrækkelig Mængde. Man kan vel ſige, at der nu og da kan ſpores Mangel paa enkelte vigtige Stykker, men, ſaavidt jeg kan mindes, har der altid været klaget over, at de vigtigſte Stykker vare vanſkeligere at faae; men det er jo en Selvfølge, f. Ex. Stevntømmer og det krummeſte Spantetræ. Det er en Maxime hos os, og begrundet i en Ordre, at man ſkal ſøge at bruge det ældſte Træ, man kan faae, og det bliver ogſaa overholdt; men det viſer ſig, at netop til de vanſkeligſte Stykker maa man bruge temmelig ungt Træ, man kan ikke faae det anderledes. Derimod kan jeg nok ſige, at med Henſyn til de ordinaire Sorter have vi formeget. Det ſeer man hvert 6te Aar, da bliver Tømmeret gjerne gjennemſeet, og ſaa er der en Maſſe af temmelig ensartede Stykker, ſom altſaa bliver liggende og tildeels maa bruges til ringere Dimenſioner, f. Ex. naar det bliver ſkaaret. Noget bliver bortfølgt; men naar man kan bruge det til mindre

Dimensioner, troer jeg, Værftet i Regelen staaer sig bedre derved end ved at sælge det. Paa Papiret kan det vel see ud, som Bygningerne bleve dyrere, men i Realiteten vindes der derved.

295. Lütken: Er der noget bestemt Tilfælde, hvor De erindrer, at der er blevet brugt Tømmer, skjøndt det var for svært, til et Fartøi?

Petersen: Det kan godt have arriveret, at jeg har taget ældre Tømmer og brugt til mindre Dimensioner end det har været bestemt til; hvilket ved en større Bygning ikke har saa meget at betyde. Jeg skal f. Ex. overtage Bygningen af en Corvet; for at forberede et nødvendigt Arbeide har jeg taget Klædningstømmer til Brig fra 1850, hvoraf haves en stor Masse, og ladet det i Saugmaskinen skjære til Ribber og Kraveller; der er vel adskilligt skaaret bort, men vi have faaet godt tørt Træ deraf som er 10 Aar gammelt.

296. Lütken: Af de svære og vigtigere Stykker er altsaa Forraadet paa Holmen undertiden ringe, saa at De maa tage andet Træ?

Petersen: Man kan ikke sige de svære, men de meget krumme, dem have vi i den senere Tid brugt en Masse af.

297. Lütken: Til hvilket Skib har De maattet tage mindre godt Tømmer?

Petersen: Ikke mindre godt, men ungt. Det er anvendt ved „Niels Juel" og det Skib, som jeg nu bygger.

298. Lütken: Antager De, at det er af særdeles Vigtighed for Skibets Varighed, at Tømmeret er gammelt og luftet?

Petersen: Ja, men derfor bruge vi ogsaa den Fremgangsmaade, at vi hugge det til en Tid i Forveien, og det er navnlig Hovedtingen, at Yderskallen er godt tørret.

299. Lütken: De har altsaa i Almindelighed ikke Noget at erindre ved at der kommer for friskt Tømmer i Skibene. De mener, det er ganske undtagelsesviis?

Petersen: Ja, jeg troer, man overhovedet kan sige, at der kommer ret godt tørt Tømmer i vore Skibe.

300. Lütken: Har De nøie Kjendskab til Fyr, som den er almindelig i Skibe, byggede her?

Petersen: Jeg har endnu kun havt liden Leilighed til at observere den, da jeg ikke har Noget med Udhugningen at bestille.

301. Lütken: Men De har dog vist hørt tale derom paa Holmen. Nogle af vore Skibe ere angrebne deraf, f. Ex. „Geiser".

Petersen: „Geiser", saavelsom „Skirner" bleve byggede temmelig hurtigt.

302. Lütken: Erindrer De, hvad Slags Tømmer der kom i „Geiser"?

Petersen: Jeg var dengang Overteermand hos Mester Fugelsang, og troer, at den hurtige Bygning var Skyld deri.

303. Hage: Er der ingen af de Skibe, hvis Bygning De, saalænge De har været paa Holmen, har havt med at bestille, som nu lide af Fyr? (Petersen: Nei.) Har De nogen Frygt for, at de yngre Træer, De har været nødt til at tage til vigtigere Stykker, ville være farlige med Hensyn til at sætte Fyr i Skibet?

Petersen: Man conserverer det som man kan, man hugger det i Forveien, sørger for, det er en god Træsort, hvad der gjør meget til Sagen, og isolerer det, enten ved at lægge Papiir med Steenkulstjære imellem eller paa anden Maade. Det ældre er jo naturligviis det bedste; men det har aldrig været anderledes ved vore Skibes Bygning; de krummeste Træer ere i Almindelighed blevne søgte blandt det unge Træ. Naar jeg bygger et Skib, og er nødt til at tage Træ fra forrige Aar, anseer jeg det for ungt.

304. Hage: Er der foraarsaget Ophold i Folkenes Arbeide af Mangel paa disse Ting?

Petersen: Nei, jeg har ikke maattet standse, fordi de ikke fandtes paa Holmen; men der kan nok have været Tilfælde, at Træ er blevet kasseret, som de arbeidede paa, og at man har maattet lade dem gaae til andet Arbeide, til de have faaet søgt andet Træ op.

305. Lütken: Finder De Arbeidstiden nu paa Holmen hensigtsmæssig?

Petersen: Det kan jo betragtes fra mere end eet Standpunkt;

længe før min Tid har Arbeidstiden der været den samme, som paa Pladserne; de kom Kl. 6, gik hjem om Middagen, og kom tilbage om Eftermiddagen, og blev der da til Kl. 6 om Sommeren. Jeg har ikke hørt noget Godt fra den Tid. For det Første gik de hjem, og kom nu og da just ikke tilbage i en Tilstand, hvormed man kunde være tjent med dem paa Holmen. For det Andet skeete der stort Ophold med Paa- og Afmønstring o. s. v.; der maatte være samme Control med dem om Middagen, som nu om Morgenen, og fra det Standpunkt vilde jeg derfor aldeles ikke tilraade at lade dem gaae hjem.

306. Lütken: Troer De ikke, det vilde være hensigtsmæssigt, at Folkene om Sommeren havde en længere Hviletid, at de kunde sove?

Petersen: Det kan ikke negtes, at ½ Time Middag om Sommeren er temmelig lidt.

307. Lütken: Dersom de nu kom om Morgenen Kl. 6, fik et Qvarteer eller 20 Minutter til Frokost, en Time til Middag, og istedetfor at gaae hjem Kl. 4 gik hjem Kl. 5, vilde Arbeidstiden være den samme, kun ½ Time mindre; men troer De ikke, man vilde faae ligesaameget Arbeide udrettet paa denne Maade, som nu, og at det vilde være behageligere for Folkene?

Petersen: Jeg troer ogsaa nok, at der maaskee ikke vilde blive udført mindre Arbeide end nu; men et andet Spørgsmaal er det, om Folkene vilde føle sig mere tilfreds dermed end nu.

308. Lütken: Bliver den lange Eftermiddag ikke af Mange anvendt til privat Arbeide?

Petersen: Jo, det slaaer ikke feil.

309. Lütken: Vil da ikke, naar de staae op Kl. 4 og arbeide til Kl. 4 paa Værftet, og saa igjen privat, Arbeidet paa Holmen lide derved?

Petersen: Det kan gjerne være; men det kan ikke negtes, at den Mand, som anvender sin Tid paa den Maade, erhverver sig endeel Færdighed, som ogsaa kommer Tjeneften til Gode.

310. Hage: Troer De virkelig, at han ved sit Hjemmearbeide erhverver sig Færdighed til det Arbeide, han skal udføre paa Holmen? (Petersen: Ja.) Vilde De ikke hellere ønske, at De fik Folk om

Morgenen, uden at de havde været beſkjeftigede med ſtrengt Arbeide, efter at De vare komne hjem om Eftermiddagen?

Peterſen: Jeg ſkal ikke negte, at derſom Folkene kunde blive beſkjeftigede paa Holmen ſom nu hos Private, og altſaa fik ſamme Øvelſe, vilde Tilfældet blive det ſamme, og Folkene opnaaede ogſaa at faae et Tillæg, det vil ſige, de fortjente mere.

311. Formanden: Hvilke Beſkjeftigelſer tænker De Dem, hvilken Øvelſe udenfor Holmen, ſom de ikke kunde faae paa den?

Peterſen: Min Mening er, naar de arbeide hjemme, ſom Tingene nu ere, erhverve de ſig mere Øvelſe. Den Mand, ſom beſtiller Noget hjemme, bliver øvet i Meget, ſom kan komme Holmen til Gode, han faaer en Erfaring i Meget, ſom han ſavner paa Holmen; de fortjene jo ogſaa Noget. Den Mand, der nu f. Ex. arbeider hjemme ſom Snedker, faaer paa den Maade en udvidet Øvelſe.

312. Wiborg: Vilde De anſee det for et Gode, at Arbeidstiden blev udvidet fra Kl. 6 til Kl. 6 eller længere, efter Dagens Længde, naar de fik en forøget Løn derfor?

Peterſen: Ja, det troer jeg vilde være godt. Jeg troer, Folkene vilde være tilfreds dermed.

313. Lütken: Men ſaa vilde de ikke faae varm Spiſe for om Aftenen?

Peterſen: Nei, om at gaae hjem kan der ikke være Tale.

314. Wiborg: Nu faae de heller ikke varm Spiſe, de gaae fra Holmen til det private Arbeide, de faae ikke varm Spiſe før Kl. 8 om Aftenen. Er det ikke ſaa?

Peterſen: Jo. Der er jo en Maade, hvorpaa det kunde ſkee, men det er en farlig Sag, nemlig at etablere paa Holmen, ligeſom paa Pladſerne, ſaadanne Anſtalter, hvor de kunne faae det. Jeg antager, det vilde være til Skade, maaſkee endogſaa i oekonomiſk Henſeende for dem, om der var ſaadanne Steder; jeg er derfor glad ved, at vi ikke have dem.

315. Hage: Er der ikke et Udſalgsſted for Sjouerne?

Peterſen: Jo, men det er ſtrengt forbudt Tømrerne at komme der; de kunne ikke komme der, uden at ſtjæle ſig dertil.

Det er et ordentligt Udſalg, men, ſom ſagt, kun for Sjouerne, ikke for nogen anden Deel af Mandſkabet.

316. Formanden: De kan ikke tænke Dem et Marketenderi, under ſtrengt Tilſyn, indrettet paa Holmen?

Peterſen: Nei, det vilde blive vanſkeligt for Meſtrene, ſelv med det ſtrengeſte Tilſyn, at paaſee, at Folkene ikke gik derhen til urette Tid, og det er ogſaa et Spørgsmaal, om det ikke i oekonomiſk Henſeende vilde have ſkadelige Følger for dem.

317. Lütken: Er der med Henſyn til Skibenes Varighed Anledning til at antage, at Egetømmeret ikke er ligeſaa godt ſom andet Tømmer?

Peterſen: Jeg har ikke andet Kjendſkab dertil end hvad jeg har hørt af Officererne.

318. Lütken: De kan altſaa ikke oplyſe, om Tømmeret her er af en anden Qvalitet end andre Steder? (Peterſen: Nei.) Er det Dem bekjendt, at man andre Steder bruger andre Træſorter end her?

Peterſen: Ja, at de f. Ex. bruge Teak, Mahogny o. desl. Her er det udelukkende øſterſøiſk og danſk Eg, af det ſidſte kun lidet, det meſte kommer fra Tydſkland.

319. Lütken: Troer De, det er fordeelagtigt at anvende andre koſtbarere Træſorter, end dem vi nu bruge?

Peterſen: Derſom det var muligt at bygge Skibe af lutter danſk Eg, vilde det være det fortrinligſte, jeg kjender.

320. Lütken: De anførte før, at Fyr var meget ſjeldent i vore Skibe, og at Flaadens Skibe varede en lang Tid?

Peterſen: Ja, men det ligger viſt ogſaa for en heel Deel i Maaden, hvorpaa Bygningen finder Sted, i den Forſigtighed, der anvendes, at det paaſees, at Træ, der er mistænkt, ikke bruges.

321. Lütken: Har De Noget at erindre mod den Maade, hvorpaa Træerne ere tilhugne, naar de komme hertil?

Peterſen: Jeg har ikke noget væſentligt at erindre mod den Tilhugningsmaade, ſom anvendes.

322. Wiborg: Mener De ikke, at de have taget temmelig

meget af i Skovene; mener De ikke, at Barkkanten burde være større?

Peterſen: Den Bemærkning, troer jeg altid har været gjort, at de nok kunde lade noget mere Barkkant ſtaae.

323. Wiborg: Er det Dem ikke bekjendt, at man ſkal ſtræbe efter at faae Træet ſaa ſkarpkantet ſom muligt?

Peterſen: Nei; Barkkant kan ikke ſkade, er den paa Træet ſkader den ikke.

324. Wiborg: Kjender De Vilkaarene, hvorunder man modtager Tømmer med Barkkant, at man deler det, $^1/_2$ falder bort, $^1/_2$ vinder man, antager De det for et rigtigt Forhold?

Peterſen: Det kan viſt ikke tages rimeligere eller billigere.

325. Hage: De anførte, at De kjender kun fremmede Værfter og Byggemaader af de Officerer, ſom have reiſt. Det er jo temmelig hyppigt, at Officerer udſendes, for at underſøge fremmede Værfter, ſkeer det da ikke, at Frugten af disſe Underſøgelſer meddeles Dem ſkriftligt, trykt eller mundtlig?

Peterſen: Jo, jeg har f. Ex. faaet Rapporterne fra Capitain Schønheyder; vi faae jevnlig Udbyttet af ſlige Reiſer.

326. Lütken: Paa hvad Maade udlosſes Tømmeret, naar det kommer hertil?

Peterſen: Det er Tømmerinſpecteurens Sag.

327. Lütken: Finder De, at det er en god Maade, hvorpaa det gjøres?

Peterſen: Det kan viſt ikke gjøres paa anden Maade.

328. Lütken: Hvad mener De, der ſkulde gjøres, for at ſpare Penge; var det f. Ex. til Nytte, at lægge Spor, vilde det ikke meget befordre Arbeidet?

Peterſen: Jo, det vilde det, at lægge dem fra visſe Steder til Skibene; Tømmeret kunde da derfra kjøres til det Sted, hvor det ſkulde ſynes; men ſaa maatte der være ſaamange Spor, at Flere kunde losſe paa engang, der er jo ſtundom 3 Skibe paa ſamme Tid.

329. Lütken: Hvorledes finder Stuvningen Sted i de Skjerme, ſom ere indrettede, hvorledes udføres Arbeidet derved?

Peterſen: De almindelige Skjerme, vi hidtil have havt, vare oprindelig aabne paa Siderne og lukkede for Enderne; de vare almindelig byggede af Stolper. Senere er der for Enderne anbragt bevægelige Klapper, for at Luften kan trænge ind derigjennem. Disſe kunne tages af. Det underſte Lag ligger 1—1½ Fod over Jorden, der almindelig er brolagt. Mellem dem og dem, der lægges ovenpaa, bliver der lagt Pinde, ¼ Tomme tykke, for at Tømmeret ikke ſkal brænde paa hinanden. Det ligger med Enden udefter, ſaa at Enhver, der ſøger Træ, kan ſee og finde det efter det Numer, han har faaet Anviisning paa, eller efter den Længde og Dimenſion, han troer at kunne bruge. Naar man har fundet, hvad man ſøger, mærker man det gjerne ud og gjør Anmeldelſe til Tømmerinſpecteuren eller Opſynsmanden, ſom foranſtalter det Fornødne, for at trække det ud. Ligger det ovenpaa, er det jo let at trække ud med Tailler; ligger det derimod nedenunder, er der betydeligt Arbeide, for at faae det frem, det ene Stykke maa baxes paa det andet, for at faae det frem, man ſkal bruge.

330. Lütken: Troer De ikke, det kunde ordnes paa en ſimplere Maade?

Peterſen: Derom er ingen Tvivl, man kunde have Maſkiner. Først maatte man have bevægelige Kraner, til dermed at løfte det Tømmer, man vilde have; dernæſt kunde der ogſaa gjøres den Indretning, at det ikke blev ſtuvet ſom nu; det vilde fordre ſtørre Plads, men yde ſtørre Fordele, idet man kunde trække de underſte Stykker ud uden at forſtyrre de øverſte; det kunde maaſkee indrettes med Reoler, men den Tanke ſtaaer ikke ſaa klar for mig, at jeg kan detaillere den. Naar Skurene iſtedetfor at vende Siden vendte Enden mod Sporveien, er der intet Spørgsmaal om, at man kunde trække Tømmeret ad Sporveien ind i dem; der kunde da være Kraner omtrent ſom paa et Pakhuus eller paa anden Maade, og ſaaledes kunde man let fra ethvert Sted paa Sporveien faae Tømmeret op.

331. Lütken: Og ſaa derfra kjøre det til Tildannelſesſtedet? (Peterſen: Ja.) De antager altſaa, at den Maade,

hvorpaa Tømmertransporten nu finder Sted paa Holmen ved Hjælp af Heste, ikke er hensigtsmæssig, men kostbar?

Petersen: Ja, men man kan vel alligevel ikke undvære Hestene.

332. Bøcher: Har De nogensinde bemærket og beregnet, hvormange Menneskers Arbeide der gaaer til, for at tage Tømmer ud, navnlig naar det ligger langt nede i Stabelen?

Petersen: Nei, tidligere laa det under Mesteren, men i den senere Tid ligger det under Tømmerinspecteuren at tage Tømmeret ud; man veed saaledes ikke, naar det tages ud, og kun de, som have dermed at gjøre, kunne gjøre Beregningen.

333. Lütken: Naar en ny Bygning skal paabegyndes, udtages saa paa engang de forskjellige Stykker til Kjøl, Spanter o. s. v.?

Petersen: De vigtigste Stykker, hvoraf man ikke vil have liggende tilovers, tager man ud med noget mere Forsigtighed; man veed jo, hvormange Stykker man vil have til Kjølen og hvor store de skulle være; man veed ogsaa, hvormange Stykker man skal bruge til hele Opklodsningssystemet, Stevnen o. s. v., dem tager man ud stykkeviis.

334. Lütken: Anvendes der nu derved en god Oekonomi, saa at der ikke tages for svære Stykker, det Første det Bedste?

Petersen: Jeg melder, hvad jeg skal bruge, og vælger det, jeg vil have, og det besørger Tømmerinspecteuren taget ud; mindre vigtige Stykker, Spanter og Planker, tager Underofficeren i Massen og det kan jo controlleres.

335. Formanden: Kan Tømmerinspecteuren ikke gjøre Indsigelse derimod?

Petersen: Jo, naar han kan skaffe mig noget ældre.

336. Lütken: Det er altsaa Underofficeren, som udtager de mindre væsentlige Ting?

Petersen: Ja i Almindelighed; det vil sige, naar man begynder en Bygning, tager man en masse, naar det bliver anviist af Tømmerinspecteuren, det ældste af den Slags, man antager at

kunne bruge; for at spare Arbeide, tager man saameget som muligt.

337. Lütken: Er der ikke hos Mesteren Tilboielighed til at tage mere Tømmer af svære Dimensioner end nødvendigt, for ikke at faae det kleint og bringe det tilbage igjen?

Petersen: Nei, det troer jeg ikke; der hersker her Tendents til Oekonomi, som om det var vort eget, vi brugte, idetmindste gjør jeg mig megen Samvittighed derved.

338. Lütken: Men De er jo ikke altid tilstede, hvad jo ogsaa er umuligt?

Petersen: Alt stort Tømmer er jo det, man specielt henvender sin Opmærksomhed paa; hvad Spantetømmer angaaer, som jo er temmelig eensartet, da tager man det ældste, og man maa søge at faae det brugt; der kan jo nok være et Tømmer førere end det andet, men det kan ikke hjælpe at holde det tilbage.

339. Lütken: De har den overveiende Stemme, ogsaa med Hensyn til Kassation af Tømmeret?

Petersen: Der bliver givet Indberetning til Fabrikmesteren om det Træ, som er kasseret; det bliver da besigtiget ved Besigtigelsescommissionen, bestaaende af en Underofficeer, en Mester, tidligere var det Tømmerinspecteuren, og Fabrikmesterens Inspectionsofficeer. Jeg har i de senere Aar havt dermed at bestille.

340. Lütken: Er der da en høiere Autoritet end Mesteren, der afgjør, om Tømmeret skal benyttes eller ikke?

Petersen: Nei; for Besigtigelsescommissionen skal Mesteren kun godtgjøre, om det skal kasseres eller ei; men han behøver ikke at lade det komme paa det Sted i Skibet eller overhovedet i Skibet. Er man saaledes i Tvivl om Noget; har man med Hensyn til en enkelt Ting Mistanke om, at det har en eller anden Feil; frygter man for at sætte det paa et Sted, hvor det vil kunne gjøre Skade, raadfører man sig med Fabrikmesteren.

341. Lütken: Bliver Skibet debiteret for det Tømmer, De lægger tilside?

Petersen: Det bliver undersøgt og faaer en Charakteer,

„til Spaanehaven" o. desl. Den Forskjel, der er mellem den Charakteer, det havde, da man udtog det, og den, det nu faaer, falder Skibet til Last, altsaa baade hvad der borthugges af Kubus, og hvad det taber i Charakteer eller Værdi, falder Skibet til Last.

342. Lütken: Altsaa kan saaledes af 2 Skibe af samme Tegning det ene blive dyrere end det andet? (Petersen: Ja.) For at tage den sidste Bygning, kan De saaledes anføre, hvormeget der kan komme et Skib til Last, er det betydeligt?

Petersen: Ja, jeg kan erindre, at ved Spantehugningen havde jeg somme Tider maanedlig henved 40 Træer paa Kasserelisten.

343. Hage: Af hvad Kubikindhold?

Petersen: 11 Tommer Kant og 6—7 Alen lang.

344. Lütken: Bortsælges saadant Tømmer?

Petersen: Det kommer an paa, hvormeget der er hugget ud; jo mere Træet nærmer sig sin Fuldendelse, desmindre er det værd. Undertiden faaer man Træer ud af saadanne Partier, som man strax kasserer, uden at gjøre noget Forsøg paa dem; det falder da Skibet til Last, skjøndt de aldeles ikke ere brugte til det.

345. Formanden: Kunde De tilnærmelsesviis angive i Procent, hvormeget der saaledes bliver ført et Skib til Last?

Petersen: Man har gjort forskjellige Sammenligninger med forskjellige Skibe, men de ere faldne forskjelligt ud. Man kan tænke sig omtrent 1/5; jeg tør imidlertid ikke sige det med Bestemthed; man kan see det paa Beregningscontoiret.

346. Lütken: Hvad er Hensigten med den Fremgangsmaade at skære Enden af Tømmeret, enten der er slette Kanter eller ikke, enten det seer sygeligt ud eller ikke?

Petersen: Den Fremgangsmaade har existeret saalænge jeg kan erindre, længe før min Tid. Jeg anseer den for temmelig nødvendig. Erfaring viser, at ikke sjeldent, men som oftest finder det Sted, at naar man har et Træ og man skærer det af 3 Tommer fra Enden, kan den, om om den seer aldrig saa frisk ud, være raadden, naar man kommer længere, og klover man det

da, begynder det at raadne 1 Tomme fra Enden. Vilde man tilhugge det, uden at skære Enden af, for at sætte det op i Skibet, havde man spildt Tid.

347. Hage: Kan det Samme ikke opnaaes ved Boring? Vilde det ikke være tilstrækkeligt at skære Enden af, efter at man ved Boring havde opdaget Feil?

Petersen: Det er muligt.

348. Wiborg: Naar De nu skærer Enden af et Stykke Tommer, paa hvilket De ingen Feil har seet, og derefter ingen Feil opdager, er De jo dog ved dette Snit ikke mere sikker, end De var, forend De skar Enden af?

Petersen: Naar den Ende, man skærer af, er frisk, kan man være temmelig sikker paa, at der ingen Feil er, med mindre det skulde være locale. Naar man skærer en Ende af paa en 5—6 Tommer, kan man være temmelig sikker derpaa.

349. Wiborg: Men dog ikke sikkrere, end før De skar Enden af, naar den ingen Feil havde?

Petersen: Jeg antager, at den Feil er kommen, medens det har ligget paa Oplaget, det har ikke havt den fra nyt, da det blev besigtiget. Jeg mener, at Safterne tørres fra Enden, og saa forraadner det strax, men naar det Raadne er skaaret bort, antager jeg, at hele Træet er frisk, naar der ingen lokale Feil er. Det er gjerne ved gamle Træer, det skeer, aldrig ved nye.

350. Wiborg: Er det brugt ved Holmen, saalænge De erindrer? (Petersen: Ja). De har aldrig seet noget Andet?

Petersen: Nei, undtagen Træet har været meget kort.

351. Wiborg: Kan De anføre Exempel paa, at De har afskaaret raaddent og fundet frisk? (Petersen: Nei). Troer De, at det Tab, der lides ved Tid og Arbeid, i Kubus af Træet, bliver erstattet ved at Raadenskaben falder bort?

Petersen: Jeg kan ikke anføre Andet, end at man er meer sikker paa Træet, naar Enden er skaaren af. Man mener, det er en begyndende Fyrudvikling, og saa anvender man ikke mere end nødvendigt paa det. Det var godt, om man kunde gjøre det med Saugmaskinen, nu skeer det med Haandkraft.

352. Hage: Beed De, hvorledes Forholdet er, naar Enden er skaaren af, mellem feilfrit og beskadiget?

Petersen: Nei, men vel 1 af 10. Det finder meest Sted ved ældre, aldrig ved yngre Træer; derfor antager jeg, at det er Raadenskab, som har udviklet sig ved at Safterne ere sygnede.

353. Lütken: Hvorledes finder De Forraadet af Planker og Brædder, er der passende Dimensioner og Udvalg af alle Størrelser?

Petersen: Med Hensyn til Plankerne kan det ikke negtes, at hvad der gjælder om krumme Træer, gjælder ogsaa om lange Planker, at derpaa have vi undertiden Mangel.

354. Lütken: Kan De nævne et bestemt Exempel, hvor De har manglet?

Petersen: Nei, men der komme vi til samme Resultat. Saalænge vi kunne lade os noie med de ordinaire Længder, f. Ex. 12 Alen, have vi nok af dem i de ældre Aargange, men naar vi ville have over 16 Alen, f. Ex. 18, maae vi tye til de yngre Aargange og undertiden maaskee tage nyere Planker end man gjerne vil.

355. Lütken: Anseer De det af megen Vigtighed, at de ere tørre, at de have ligget paa Oplag? (Petersen: Ja). Af større Vigtighed end for Tømmeret med Hensyn til Fyranstikning?

Petersen: Med Hensyn til Tømmeret troer jeg, det er det vigtigste, at det er særdeles tørt, inden Plankerne komme paa.

356. Böcher: Troer De ikke, at den Mangel, De siger, der er paa svært krumt Tømmer og Planker, kan være opstaaet derved, at de Dimensioner, hvoraf Skibene ere byggede i de senere Aar, ere betydeligt større end de, hvoraf man tidligere har bygget, eller rettere, at Oplaget er formindsket paa Grund deraf?

Petersen: Det troer jeg ikke; med Hensyn til Dimensionerne have vi ingen Mangel, vi have svært Tømmer nok til de Dimensioner, vi bygge; men det er, som sagt, kun hvad Formen angaaer, at der kan være Tale om disse enkelte Ting, jeg har nævnet. Jeg har ikke hørt andet, end at det altid har været saaledes, men de ere komne ud af det alligevel.

357. Poulsen: Troer De ikke, at Skibene ere saa varige, fordi de ligge stille i Flaaden, og at de, dersom de strax kom ud og gjorde en Reise til Vestindien et Par Aar, ogsaa da vilde være udsatte for, at der gik Fyr i dem, ligesom de fremmede Skibe?

Petersen: Det kom jo an paa, hvor de kom hen, i hvad Egn de kom f. Ex. i de tropiske. Jeg har af Traditionen hørt om en Corvet, bygget længe før min Tid, det var „Diana", og den blev bygget meget hurtigt; den kom til Vestindien, og var strax angreben; den blev bygget op 4 Aar efter.

358. Lütken: Er De bekjendt med Saugmaskinens Indretning?

Petersen: Med Hovedgangen, ikke Detaillerne ved den.

359. Lütken: De vilde vel have den beliggende saa nær ved Bygningerne og Sporveien som muligt (Petersen: Ja), og vilde vel anse det for heldigt, om den blev flyttet?

Petersen: Det vil jeg ikke sige, for der er en Deel Ting, med Hensyn til hvilke det er hensigtsmæssigst at have den beliggende, hvor den ligger. Kunde man derimod faae en Maskine indrettet ved Skibsbyggeriet selv, saa at man lige kunde trække Tømret derhen, var det en ganske anden Sag; man kunde da faae afskaaret paa et Par Minuter, hvad man nu bruger ½ Time til, og man kunde da maaskee ogsaa paa Maskinen lade Enderne afskære, istedetfor nu at Haandsaugen bruges.

360. Lütken: De kunne jo bringes fra Bygningen til Maskinen og igjen tilbage, gjøres det ikke?

Petersen: Jo, de Ting, jeg lader forberede, blive daglig, saameget der kan ligge paa Jernbanevognen, transporterede derhen; men er der større Ting, f. Ex. et Stykke paa 17—18 Alen lang og 14—16 Tommer Kant, hvor der kun er et Par Snit, man vil have gjort, kan det ikke betale sig at transportere det derhen; derfor foretrække vi at gjøre det med Haandsaug. Var Maskinen i Nærheden, vilde det derimod betale sig.

361. Lütken: Hvorledes bliver Tømmeret transporteret, ved Heste eller Folk?

Peterſen: Af 2 eller 4 Sjouere, frem og tilbage, af dem vi have ved Saugmaſkinen. For Oekonomiens Skyld bruge vi den Fremgangsmaade, at der altid ſtaaer Vogne læsſede, ſom de tage ud med ſig om Morgenen og tilbage om Aftenen. Der ſtaaer altid en Vogn med de Ting, der ſkulle til Saugmaſkinen, og naar Sjouerne ſkulle ud til denne, tage de den med, og bringe den tilbage, naar de gaae derfra.

362. Lütken: Hvem beſørger den daglige Transport til Saugmaſkinen?

Peterſen: Tømmerinſpecteuren.

363. Lütken: Der bruges jo i Reglen ikke Heſte. Veed De hvorfor?

Peterſen: Ved ſvære Ting have de brugt Heſte; hvor Læsſet ikke er ſaa ſtort, bruge de almindelig Sjouere.

364. Lütken: Bliver Saugmaſkinen benyttet i den Udſtrækning, den kan?

Peterſen: Den bliver meget brugt, den ſkærer en ſtor Deel for Meſtrene, Alt, hvad der kan betale ſig med Henſyn til Transporten; dernæſt en heel Deel, ſom kommer fra Tømmeroplaget, til Planker og Brædder.

365. Lütken: Der er altſaa endeel Saugarbeide, ſom udføres med Haandkraft og kunde udføres af Maſkinen, naar den laa nærmere? (Peterſen: Ja). Men er der til det Arbeide, den kan udføre formedelſt ſin Beliggenhed, tilſtrækkelige Sauge?

Peterſen: Ja, den er overordentlig godt indrettet, man har Langſaug, der ſkærer flere Snit paa engang, Rundſaug til hele Planker, og mindre Rundſauge til Brædder, ligeledes Høvle, ſaa der ſtaaer ikke Noget tilbage at ønſke.

366. Lütken: Det er altſaa alene Beliggenheden, der er i Veien.

Peterſen: Ja, blot med Henſyn til Skibsbyggeriet.

367. Puggaard: Kunne de ſkære Krumſnit paa den?

Peterſen: Nei.

368. Hage: Troer De ikke, det vilde være fordeelagtigt, om De havde en transportabel Dampſaugmaſkine?

Peterſen: Det troer jeg ikke.

369. Hage: Saa De kunde have den nær ved Skibsbyggeriet i Forbindelſe med flere Circulairſauge. Vilde De da ikke kunne udføre ved dem mange Arbeider, hvortil De nu bruger Haandkraft?

Peterſen: Derom er ingen Tvivl; men Skibsbyggerierne ligge jo nær hinanden, alle 3 Beddinger ligge jo tæt ved hinanden; en faſtſtaaende Saugmaſkine vilde derfor viſtnok være bedre.

370. Lütken: Er der foruden Saugmaſkinen ved Deres Arbeide nogen Maſkine, ſom De kunde tænke Dem henſigtsmæſſig, hvormed De ikke er forſynet, kort ſagt, et eller andet mekaniſk Middel til dermed at fremme Arbeidet?

Peterſen: Vi have i ſin Tid faaet adſkillige, jeg troer, vi ere i den Henſeende ret vel forſynede.

371. Lütken: Hvorledes løfte de Tømret op til Skibet?

Peterſen: Ved Hjælp af Buk og Tailler.

372. Lütken: Troer De ikke, der i den Henſeende kan gjøres Noget, for at gjøre Arbeidet lettere?

Peterſen: Det troer jeg ikke.

373. Lütken: Er Arbeidet paa Holmen ikke dyrt, og kan der ikke anvendes nogen Ting, hvorved det kan blive billigere, og en bedre Oekonomie end nu opnaaes?

Peterſen: Ja, det er jo egentlig dertil, at Alt refererer ſig. Hvad en ſtørre Oekonomie angaaer, ville jo alle de Ting, ſom nylig have været paa Tale, bidrage dertil. Der er jo ogſaa i den Henſeende gjort betydelige Fremſkridt, i det man jo i den ſenere Tid har brugt Saugen langt mere til at bortſkære det overflødige Træ end tidligere, og der er ingen Tvivl om, at i jo ſtørre Udſtrækning det ſkeer, vil baade Arbeidslønnen og Materialier blive billigere, fordi man faaer mere ud, end naar det hugges bort i Spaaner; det er derfor Noget af det Vigtigſte, at Saugen bliver anvendt ſaameget ſom muligt.

374. Lütken: Er det Dem bekjendt, at der paa Holmen er bygget en Lastlægter, som har været overordentlig dyr?

Petersen: Den har jeg ikke havt med at gjøre. Jeg har hørt tale om nogle Beregninger, og det er anført, at Grunden kan være, at man har benyttet ældre Tømmer, der havde større Dimensioner end nødvendig. For Resten kan jeg ikke sige Noget om den Sag.

375. Hage: Anseer De det for at være en Besparelse eller Fordeel for Værftet, naar der af de almindelige Træsorter anskaffedes mindre, end hidtil er skeet, saa at man ikke aarlig behøvede med stort Tab at sælge kasseret; De anførte jo nylig, at de almindelige Træsorter vare tilstede i Overflod, og at der aarlig maatte kasseres en heel Deel, som var bleven for gammelt?

Petersen: Det bliver ikke kasseret, men stillet til Disposition; men kan gjerne ende med at blive kasseret. Det er vanskeligt at sige Noget derom; skulde man ved Indkjøbet kun tage det kostbarere Træ ud, og maatte man vrage mere, maatte Træet blive dyrere, naar man ikke vilde tage det Ene med det Andet. Ved at anskaffe Træ i Udlandet er der heller ingen Tvivl om, at, naar man kun vilde kjøbe de vigtigste Træer, man skulde bruge, vilde man komme til at give meer for dem.

376. Lütken: Vilde det ikke være Mestrene en meget nyttig Maade at fremme Arbeidet paa, naar de havde den Magt over Folkene, at de, som paa de private Værfter, kunde afskedige dem?

Petersen: Det er en stor Fordeel, som de private Mestere har forud for Holmens.

377. Lütken: Nu er jo Forholdet saaledes, at naar en Mand ikke er absolut uduelig eller stjæler, bliver han sin Tid ud?

Petersen: Ja, vi ere jo endnu lidt i en Overgangsperiode, vi ere endnu ikke komne udover den Tid, da Folkene skulde tjene 20 Aar; af dem have vi en heel Deel. Nu skulle de tjene 6 Aar, naar de have været Lærlinge ved Holmen, og saa kunne vi jo afskedige dem hvert tredie Aar. Naar først Alle ere i den Periode, kan det maaskee blive bedre. Det kan jo ogsaa være

Tilfældet, at en Privat ikke synes om en Mand og vil skaffe sig af med ham; men, naar han forbedrer sig, dog beholder ham. Jeg kan vel ikke negte, at det paa en Maade er bedre at have private Folk, men paa den anden Side maa jeg ogsaa tilstaae, at den Arbeidsdygtighed, som nu er tilstede under de nærværende Forhold, maaskee vanskeligere vil kunne skaffes tilveie ad den private Vei; men der vil vel ogsaa da dannе sig en fast Stok, saa det dog mulig vilde komme af sig selv.

378. Lütken: De mener, der maatte være meget dygtige Underofficerer?

Petersen: Paa deres Dygtighed for Tiden er der Intet at klage; de ere saa dygtige som det kun er muligt.

379. Formanden: Vilde De som Mester finde, at Myndigheden snarere vilde lettes, naar De stod aldeles fri ligeoverfor Folkene, end naar der var en Capitulation paa kortere Tid f. Ex. eet Aar?

Petersen: Det er vanskeligt at sige; det vilde vel blive noget nær det samme, som om man havde private Folk; man vilde ikke, ligesom nu Private, afskedige dem, saalænge der ikke var Noget i Veien; man vilde altid, ligesom nu, tage i Betænkning at gjøre det.

380. Poulsen: Med Hensyn til Lærlinger er der jo en bestemt Tid, som de skulle tjene?

Petersen: Ja, almindelig 4 Aar, og det troer jeg er rigtigt.

381. Poulsen: Troer De ikke, det vilde være rigtigere, at det var overladt Mesteren eller vedkommende Person, under hvem han arbeidede, at bestemme det?

Petersen: Jeg troer, det er rigtigt, at fastsætte en bestemt Læretid; det finder jo Sted overalt i enhver Art af Haandværk, og Erfaring viser, at før det 20de Aar due de ikke til at være Tømmermænd ved Holmen. Det kan jo vel hænde, at der er dem, som ikke kunne lære det paa 4 Aar, og der maatte vel derfor ogsaa sættes et Maximum.

382. Poulsen: Vilde det ikke være en større Opmuntring at overlade hele Tidsspørgsmaalet til Mestrene?

Petersen: De maatte da have Lov til, naar En efter 5—6 Aar ikke fortjente at blive Svend, at see at skaffe sig af med ham.

383. Hage: Naar en saadan Lærling i 2 Aar havde viist saa stor Dygtighed, at han fortjente at forfremmes, vilde De da ikke anse det rigtigst at forfremme ham?

Petersen: Det kom an paa, om det var en Privat, det maatte da forudsættes, at han var ældre, da han kom paa Holmen, eller havde de fornødne Kræfter; thi naar de blive confirmerede og ere en 14—16 Aar, kan man ikke antage det.

Bilag: Skibsbygmester Petersens Skrivelse af 4de October 1860.

I Anledning af den høitærede Commissions Spørgsmaal til mig, om hvormange af mine Folk, der have arbeidet i Accord, f. Ex. i Aaret 1859, skal jeg herved have den Ære at indberette, at af 105 Mand, som i ovennævnte Aar har arbeidet under mig, har 83 Mand været i Accord saaledes som anført nedenfor, nemlig:

1	Mand	havde	Accord	paa	92	Dage,	og deraf vundet	20¼ Dag.
2	—	—	—		92	—	—	19¾ —
12	—	—	—		80	—	—	17¾ —
3	—	—	—		75	—	—	16¾ —
1	—	—	—		71	—	—	14¾ —
2	—	—	—		70	—	—	15¾ —
1	—	—	—		68	—	—	15¼ —
1	—	—	—		65	—	—	15½ —
1	—	—	—		63	—	—	14¼ —
2	—	—	—		60	—	—	14 —
1	—	—	—		59½	—	—	14 —
1	—	—	—		55	—	—	12½ —
6	—	—	—		55	—	—	12¼ —
2	—	—	—		53½	—	—	12½ —
1	—	—	—		53	—	—	11¼ —
3	—	—	—		51	—	—	12 —
1	—	—	—		49	—	—	10¾ —
1	—	—	—		48	—	—	11 —
2	—	—	—		47½	—	—	11 —

44 Mand.

44	Mand.								
1	Mand havde Accord paa		$47\frac{1}{2}$	Dage,	og	deraf	vundet	$11\frac{1}{2}$	Dag.
1	—	—	$45\frac{1}{2}$	—	—	—		$10\frac{1}{2}$	—
2	—	—	$45\frac{1}{2}$	—	—	—		9	—
2	—	—	45	—	—	—		$10\frac{1}{2}$	—
3	—	—	$42\frac{1}{2}$	—	—	—		10	—
1	—	—	$41\frac{1}{2}$	—	—	—		10	—
7	—	—	$39\frac{1}{2}$	—	—	—		$9\frac{1}{2}$	—
4	—	—	39	—	—	—		9	—
1	—	—	38	—	—	—		9	—
1	—	—	$35\frac{1}{3}$	—	—	—		$8\frac{1}{2}$	—
2	—	—	33	—	—	—		8	—
1	—	—	31	—	—	—		$6\frac{3}{4}$	—
1	—	—	30	—	—	—		7	—
1	—	—	$29\frac{1}{2}$	—	—	—		7	—
1	—	—	28	—	—	—		7	—
1	—	—	$23\frac{1}{2}$	—	—	—		$5\frac{1}{2}$	—
4	—	—	16	—	—	—		$4\frac{1}{2}$	—
1	—	—	16	—	—	—		$3\frac{1}{4}$	—
2	—	—	17	—	—	—		$3\frac{1}{2}$	—
2	—	—	9	—	—	—		2	—

Jalt 83 Mand.

Jeg skal her tillade mig at benytte Leiligheden til at berigtige en lille Misforstaaelse hos den høitærede Commission af min udtalte Mening om hvad jeg anfaa for et passende Forhold imellem den accorderede Tid for et Arbeides Udførelse og Gevinsten herpaa, hvilken Misforstaaelse er fremkommen ved mine mindre tydelige Udtryk, og er først senere kommen mig i Erindring. Jeg anførte nemlig, at jeg anfaa $\frac{1}{4}$ af Arbeidstiden for at være en passende Gevinst for Folkene, og at jeg benyttede dette Forhold som Grundlag for mine Beregninger; dette blev forstaaet af den høitærede Commission saaledes, at naar der var sluttet Accord om et Arbeide paa 20 Dage, da vilde 5 Dage være en passende Gevinst, og naar man antog at Tjeneften skulde vinde lige saameget, da vilde dette Arbeide fordre 25 Dage i Dagløn.

Min Mening var egentlig den, at jeg ved Arbeidstiden forstod den Tid Folkene arbeidede i Accord, saa at naar Accorden var 20 Dage, skulde Arbeidet udføres i 16 Dage for at vinde $\frac{1}{4}$ heraf eller 4 Dage; naar Tjeneften nu skulde vinde lige saameget,

faa vilde 24 Dage være Tiden for det tilsvarende Arbeide i Dagløn.

Jeg bruger i det Hele taget kun denne Undtagelse for at have noget at gaae ud fra, naar jeg beregner en Accord directe fra Dagløns-Arbeidet. Har der til et vist Arbeide været anvendt f. Ex. 384 Mand, beregnet til 1 Dag, i Dagløn, og samme Arbeide ønskes udført i Accord af 16 Mand, saa bliver Dagløns-Arbeidet 24 Dage. 1/6 af de 24 Dage eller 4 Dage fradrages til Fordeel for Tjenesten, og de øvrige 20 Dage giver jeg Folkene i Accord, hvoraf de kunne vinde saa meget som det er dem muligt; vinde de mere end jeg har anseet for passende, da bliver næste Accord paa lignende Arbeide noget reduceret.

Femte Møde, den 17de September 1860.

Tømmermester Witkow.

1. Lütken: Hvorlænge har De været i Holmens Tjeneste?

Witkow: Fra 1827, jeg blev Underofficeer 1835 og Mester 1848.

2. Lütken: Hvorledes er De tilfreds med de Arbeidere, De har under Dem?

Witkow: Overhovedet meget godt.

3. Lütken: Har De tænkt paa, om det var rigtigt, at overgaae fra faste Arbeidere med lang Capitulation til et Arbeidssystem, hvorefter man brugte Haandværkere i Dagløn?

Witkow: Jeg har oftere tænkt derover, fordi denne Sag tidt har været omtalt ved Holmen, og jeg har troet, at man kunde ligesaa godt arbeide med private som med faste Folk, men jeg troer ikke, at Tjenesten vil være tjent med lutter private. Jeg er kommen til det Resultat, at Tjenesten ikke kan være tjent dermed; jeg troer imidlertid ikke, det er nødvendigt at have saamange faste Folk; thi eftersom Arbeiderne faae mere Dygtighed i Haandteringen, behøves der et ringere Antal Folk end før; ved Hjælp af Sang-

værket og Maskinerne blive jo ogsaa mange Arbeider udførte paa en hurtigere Maade end før, og derfor troer jeg nok, at f. Ex. Antallet af de Folk, jeg har, kunde indskrænkes Noget. Jeg har for Øieblikket 64 faste Tømmermænd og 8 Lærlinge.

4. Lütken: De mener, man kunde indskrænke de faste Arbeidere, naar De kom til at arbeide under en friere Form?

Witkow: Man maatte naturligviis, naar man skulde arbeide under en friere Form med private Folk, sikkre sig ved Holmen en fast Stok, hvoraf der maatte tages Underofficerer osv.

5. Lütken: Hvis De kunde gjøre det, som De antager for rigtigt, hvormange faste Folk vilde De da have?

Witkow: 40 Mand vilde jeg antage for tilstrækkeligt.

6. Lütken: Have de private Arbeidere viist sig at være ligesaa gode som de faste?

Witkow: De have ikke viist sig at være bedre, men snarere maadeligere, fordi bedre Arbeidere ikke ere gaaede til Holmen, saalænge de have tilstrækkeligt Arbeide i Byen, da de der kunne tjene næsten en halv Gang mere end ved Holmen.

7. Lütken: De mener altsaa, at de private Haandværkere, De har havt paa Holmen til Daglon, ikke have staaet over de faste?

Witkow: Paa ingen Maade.

8. Lütken: Men under dem?

Witkow: Undertiden har man faaet maadelige, som have staaet under de faste, men da har man jo kunnet viise saadanne bort.

9. Lütken: De mener altsaa, at de have været omtrent som de faste?

Witkow: Som Halvdelen, dog ringere. Hvis man kunde dele de faste Folk i 2 Klasser, have de aldrig staaet over den bedste, men snarere under den.

10. Lütken: Har De aldrig havt faste Folk, som De kunde ønske at sende bort?

Witkow: Det har undertiden været Tilfældet.

11. Lütken: Har De da ikke tænkt ved Dem selv, det kunde være godt, om jeg kunde blive denne Mand qvit?

Witkow: Jo undertiden, men der har i altfald været meget faa Tilfælde af denne Art.

12. Lütken: Troer De ikke, at det i ethvert Tilfælde vilde være fordeelagtigt, at man indskrænkede Capitulationstiden fra 3 Aar til kortere Tid, hvis man ikke vilde gaae over til fri Daglon? De er nu af den Mening, at man ikke strax skal gjøre det ganske, men kun for en Deel. Men vil De ikke foretrække, at indskrænke den faste Stoks Capitulationstid fra 3 Aar til 1 Aar?

Witkow: Jeg troer ikke, at det vilde have væsentligt at betyde.

13. Lütken: Har det aldrig været Tilfældet blandt Deres Mandskab, at en Mand de 2 første Aar af sin Capitulationstid har været mindre arbeidsom og efterrettelig, og derimod det sidste Aar, da han var bange for at blive afskediget, har taget sig op?

Witkow: Nei det Tilfælde er aldrig indtruffet; de arbeide i Almindelighed flinkt, for at komme frem og rykke op i de høiere Klasser.

14. Lütken: Naar man gik over til et ganske frit Dagløns-arbeide af Haandværkere, troer De da, at man behøvede at frygte for i Krigstid at komme til at mangle Arbeidere?

Witkow: Det er vanskeligt at sige. Dersom der var privat Arbeide af en saadan Beskaffenhed, at de derved kunde tjene Mere vilde det vel skee.

15. Lütken: Saasnart Daglønnen blev forhøiet, vilde de altsaa komme?

Witkow: Nok muligt; men de private Arbeidere foretrække dog de private Værfter for Holmen, selv naar de staae paa aldeles lige Fod.

16. Lütken: Hvorfor det?

Witkow: Jeg troer, fordi de ikke ere bundne hele Dagen; de have Middagstid, hvori de kunne gaae hjem til deres Familie og spise deres varme Mad, hvad de ikke kunne paa Holmen.

17. Formanden: De sagde, at det faste Mandskab kunde indskrænkes. Hvorfor antager De, at man ikke, naar man kunde indskrænke Antallet, reent kunde lade det falde bort, saa at man

blot havde faste Underofficerer, og iøvrigt frie Arbeidere under sig?

Witkow: Man reflekterede, at naar der var fuldt op af Arbeide andetsteds, vilde de gaae deres Vei.

18. Formanden: Man vilde da komme til at betale dem høiere, men har De ingen anden Grund, hvorfor De anseer det betænkeligt?

Witkow: Jeg har den Grund, at Holmens Arbeider ere af en anden Beskaffenhed end andre. De Folk, som arbeide derved, maae have et eget Kjendskab dertil; man fordrer Arbeidet udført med større Soliditet end de private Arbeider, og dertil hører mere øvede og dannede Folk.

19. Formanden: Mener De ikke, at Forholdet vilde ordne sig saaledes, hvis man tænkte sig frit Arbeide udviklet og benyttet, at uagtet begge Parter kunde skilles ad, vilde de dog blive længe sammen?

Witkow: Saa vilde det omtrent blive det Samme.

20. Lütken: Anvender De mange Sjouere?

Witkow: Ja jeg for mit Vedkommende har mange. Jeg har idag 67, i Løverdags havde jeg 64, fordeelte paa 11—12 Steder, men deraf er omtrent Halvdelen til Arbeider, som høre udenfor Holmens egentlige Tjeneste. De arbeide ved de nye Bygninger, Smedien, Kabysmagasinet, ved Jordarbeider, ved Udfyldingen af Murene og ved Planering af Holmen. Det er Jordarbeider, som slet ikke vedkomme det ordinaire Tømmerarbeide eller Pælehuggerarbeide, men som jeg fører Control med.

21. Lütken: Anvender De Sjouere i Forening med Deres Tømmermænd til Haandværksarbeide, f. Ex. til Boltslagerarbeide?

Witkow: Nei dertil kan man ikke bruge dem, medmindre de have været Smede. En Skræder og en Skomager kan det ikke.

22. Lütken: De har aldrig forsøgt at oplære en saadan Sjouer til at yde saadan Hjælp?

Witkow: Nei, der har heller ikke været Anledning dertil. Vi have ikke saa megen Bolte- Uddrivning eller -Indslaaning at gjøre daglig; der skal ogsaa Øvelse til det Arbeide.

23. Lütken: De Sjouere, som De nu har, er det de samme, De faaer hver Dag?

Witkow: Naar man er fornøiet med dem, og de ønske det, er det de samme, man faaer hver Dag, saavidt de møde.

24. Lütken: Er det hyppigt Tilfældet, at De faaer de samme?

Witkow: Ja navnlig dem, vi bruge til Jordarbeide, have vi havt meget længe. De ere endnu fra den Tid, vi brugte dem ved Dokken; de ere udmærkede, og vi holde paa dem saa stærkt, vi kunne.

25. Lütken: Det Princip gjøres altsaa gjældende, at De faaer de samme Folk til det samme Arbeide, saavidt De møde.

Witkow: Ja, og de fleste arbeide i Akkord, hvorved de tjene meget Mere.

26. Formanden: Altsaa for Deres Vedkommende er det ikke ganske daarlige Arbeidere, De faaer?

Witkow: Vi have de Bedre i Akkord.

27. Formanden: Hvorledes er det ordnet? Hvorledes slutter De en saadan Akkord?

Witkow: Efter visse Cubikfavne at udgrave, planere, lade Pramme og desl.

28. Lütken: Hvad kan en Sjouer tjene om Dagen?

Witkow: Omtrent ligesaameget til, som hans Daglon er, naar de ere antagne til 3 Mk. 8 ß. Almindelig kunne de tjene 2 Mk. à 2 Mk. 8 ß. til. Mange udgrave 2 Schackter og planere en stor Strækning, medens Andre ikke kunne udføre det Halve.

29. Wiborg: De siger, at Udgravning, Opfyldning og Transport har De Akkord paa?

Witkow: Ja de extraordinaire Udgravninger og Opfyldninger ved Muurværket, ligesom alle Planeringsarbeider ere ikke tagne med; de ligge aldeles udenfor den Contract, der er sluttet.

30. Lütken: Hvorledes er De tilfreds med den Klasseinddeling, som nu finder Sted blandt Haandværkerne?

Witkow: Jeg troer den er hensigtsmæssig. Jeg har tænkt meget derover. Grunden, hvorforjeg troer, det er hensigtsmæssigere bedre end kun at have 2 Klasser, er, at man kan henvise enhver Mands Dygtighed paa rette Plads, 1ste, 2den, 3die ellet 4de Klasse.

31. Lütken: Vil De ikke forklare, hvad Middel De har til at skaffe en Mand i 3die Kl. f. Ex., hvis det er en udmærket dygtig Mand, op i 1ste Kl.

Witkow: Det kan jeg ikke, og jeg beklager, at det ikke kan skee, at man ikke kan forfremme det Mandskab, hvormed man er tilfreds. Naar der ikke var et bestemt Antal i hver Klasse, naar det stod Vedkommende frit for at forfremme Manden til den Klasse, han fortjente, uden Hensyn til hans Alder, saa at han fik Betaling for sit Arbeide og ikke for sin Alder, var det meget bedre. Det var da heller ikke saa vanskeligt, naar han blev alderstegen, naar Arbeidskræfterne aftage, at aftrække noget af Betalingen; det var da lettere for ham at gaae ind derpaa og for Bestyrelsen at fordre, at han maatte finde sig deri, end naar de nu have arbeidet 20—25 Aar for ringere Daglon; thi nogle arbeide en 24—25 Aar, førend de komme i øverste Klasse.

32. Lütken: Men saa forekommer det mig ikke, at De kan være fornøiet med den nuværende Inddeling?

Witkow: Dermed er jeg meget godt fornøiet, naar det ikke var bestemt, at der skulde være et fast Antal i hver Klasse.

33. Lütken: De vil altsaa have Betalingsklasser og ikke Avancementsklasser?

Witkow: Ja.

34. Lütken: Hvorledes skeer nu Oprykningen fra en Klasse til en anden?

Witkow: For mit Vedkommende alene efter Dygtighed uden Hensyn til Alder.

35. Lütken: Gjør De et andet Princip gjældende blandt Deres Folk, end der i Reglen finder Sted hos Andre?

Witkow: Principet har undertiden været saadant, at Vedkommende har meent, den Mand har været mange Aar i Tjeneften,

han er en meget skikkelig og brav Mand, jeg kan derfor nok lade ham rykke op foran de Yngre. Det Princip har gjort sig gjældende til sine Tider.

36. Lütken: Det gjør sig vel ogsaa gjældende endnu?

Witkow: Jeg holder meget strengt paa, og Directeur Tuxen ogsaa, at det alene kommer an paa at skaffe Manden en større Betaling for hans Arbeide, ikke for hans Alder.

37. Lütken: Indstilling til Oprykning skeer fra Mesteren til Directeur Tuxen? (Ja.) Deres Mandskab er i saa Henseende alene undergivet ham?

Witkow: Ja.

38. Lütken: Kjender De noget Middel, hvorved en Mand, som f. Ex. var i 4de Klasse, men egnede sig til at være i anden, med et Skridt kunde komme derop uden at gaae igjennem 3die Klasse?

Witkow: Nei.

39. Lütken: Har De ingen Exempler paa, at en Mand er gaaet op i 3die Klasse, og Aaret efter i 2den formedelst udmærket Dueligheb?

Witkow: Nei; det er almindeligt Tilfældet, at der forud er saamange i Klassen, som ogsaa ere udmærket duelige, og af dem foretrækker man dem, der have staaet længst i Klassen.

40. Formanden: Naar De anbydede, at De fandt Inddelingen i 4 Klasser hensigtsmæssig, men at det var en Mangel ved den nuværende Ordning, at Antallet er begrændset af dem, der kunne komme ind i de 4 Klasser, er det saa ikke under Indtrykket af Deres tilvante Klasseinddeling, at De anbefaler disse 4 Klasser uden et bestemt Tal i hver? Kan der saaledes skjelnes saa nøiagtigt imellem dem, at man kan sige, han hører til 1ste, 2den, 3die eller 4de Klasse?

Witkow: Det troer jeg meget godt man kan. Paa private Pladser, er det ligesaa, der har man endogsaa mange flere Klasser, og betaler dem efter deres Arbeide. Der staaer ofte meget gamle Folk paa 11—12 ß., og ligesom her sondres de ogsaa der efter Vedkommendes Skjøn over deres Dygtighed.

41. Formanden: Altsaa, jo flere Klasser der blev, desto lettere maatte det da blive for Mesteren at gjøre Ret og Skjel?

Witkow: Ja, efter den Klasseinddeling, vi nu have, er der meget Mandskab, som aldrig er kommen længere end i 4de Kl. Jeg har selv en gammel Skolekammerat, som kom ind paa Holmen samtidig med mig, som endnu staaer i 4de Kl. Andre naae kun til 3die, Andre til 2den Kl.

42. Lütken: Paa hvad Maade blev De Mester, da De ansattes i Holmens Tjeneste, avancerede De fra Formand?

Witkow: Jeg er gaaet alle 4 Klasser igjennem. Jeg blev derpaa Formand, Qvarteermand, Mesterſvend og Mester. Efterat jeg havde bygget Dæmningen paa Dokken, som der ikke var gjort Noget ved i 50 Aar, blev jeg indstillet til Mesterſvend hos Kolby. Da han døde, blev jeg Mester i hans Sted, efterat jeg længe havde været Mesterſvend.

43. Nothe: Tog De ikke Examen paa Constructionskammeret?

Witkow: Jo, jeg har taget begge Examiner der.

44. Lütken: Deres Underofficerer og Formænd ere Alle Folk, der ere lærte op paa Holmen; De har Ingen, der ere komne fra private Værfter?

Witkow: Nei, jeg har En, som har gaaet paa Skibsbyggerſkolen, men han er oplært i Haandværket.

45. Lütken: Har De aldrig tænkt, at det kunde være onskeligt, at faae friske Kræfter ind, ved at faae Underofficerer fra Pladserne, fra de private Værfter?

Witkow: Nei, det har jeg aldrig tænkt over.

46. Lütken: Troer De ikke, at Forbindelsen mellem Underofficerer og Mandskab er mindre heldig for Arbeidets Fremme?

Witkow: Man vælger til Underofficerer de meeſt fremragende, dygtige og paalidelige Folk, og de skille sig meget snart og let fra Kammeratskabet, saa jeg har aldrig følt nogen Ulempe derved. Saasnart de faae Commandoen, ere de ikke mere Kammerater med dem. Mesteren og andre Vedkommende maae paasee, at

de udøve den Commando, de bør. At der hos Adskillige kan være Kammeratskab, at de see igjennem Fingre med dem, kan vel være muligt, men derfor troer jeg ikke det vilde være bedre at tage Private.

47. Lütken: Kan De ikke tænke Dem, naar De skulde have en ny Formand, og De kjendte en særdeles duelig Mand, om hvem De vidste, at De kunde betroe ham ethvert Arbeide, og at han var dygtigere end Nogen af dem, De havde i Deres Afdeling, at De kunde foretrække ham?

Witkow: Det troer jeg neppe jeg vilde, thi jeg har i første Klasse Tømmermænd, saa flinke, at jeg vil betroe dem alt muligt Arbeide.

48. Lütken: Har De nogen Mestersvend under Dem?

Witkow: Ja, men han er gammel, 20 Aar ældre end jeg.

49. Lütken: Naar Deres Plads skal besættes engang i Tiden, er der saa passende Folk dertil?

Witkow: For Øieblikket er der ingen; Mestersvenden kan ikke overtage den, men der er et Par Yngre, som have lært paa Skibsbyggerskolen, som skulle forberedes dertil, de ere endnu kun avancerede til Tømmermænd.

50. Lütken: Naar Deres Tømmermænd avancere til Underofficeer, maae de da aflægge nogen Prøve?

Witkow: Nei.

51. Lütken: Heller ikke naar de blive Mestersvend?

Witkow: Nei, der er den Bestemmelse nu, at de, der skulle være Mestere og Mestersvende, maae have gjennemgaaet Skibsbygningsskolen, Constructionskammeret, hvilket ikke altid før har været Tilfældet.

52. Lütken: De skulle altsaa gjennemgaae Skolen? (Witkow: Ja). Men ikke aflægge nogen Prøve?

Witkow: Nei.

53. Lütken: Har De nogen Instrux som Mester?

Witkow: Nei; jeg veed hvad jeg skal udføre. Det maa jo være mig bekjendt, hvad der fordres af mig, efterat jeg har været saamange Aar ved Holmen.

54. Lütken: Hvormange Qvarteermænd og Underofficerer har De i Forhold til Deres Arbeidsstyrke?

Witkow: Der er 5 Underofficerer til 64 Mand og 8 Lærlinge, omtrent 1 til hver 13 Mand.

55. Lütken: Vilde der være Noget i Veien for at indskrænke dette Antal?

Witkow: Hos mig vilde det være vanskeligt, fordi den Arbeidsstyrke, jeg har, arbeider overalt paa Holmen. Mine 64 Mand ere fordeelte paa 20 Steder paa Holmen, saa hver Underofficeer har 4—5 forskjellige Arbeidssteder at vandre om til.

56. Lütken: Deres Folk ere stadig spredte?

Witkow: De ere aldrig samlede. Om Vinteren søge vi saavidt muligt at have endeel Mandskab til Rappertarbeide, hvortil der vel er 6 Mand om Sommeren, men desto flere om Vinteren, navnlig i de sidste Aar, da vi have havt en Snees Mand dertil.

57. Lütken: Hvis vi tænke os 20—25 Arbeidere samlede, troer De saa ikke, at Tilsynsmændenes Tal kan indskrænkes, uden Skade for Arbeidet?

Witkow: Naar Arbeidet er samlet, kunne Qvarteermændene tilsee 16—20 Mand. Jeg har selv tilseet 60 Mand paa Dokarbeidet paa Christianshavn, baade faste og private.

58. Lütken: Men der har jo altid været 1 Underofficeer til 16 Mand?

Witkow: Der var ogsaa kun en halv Snees faste Folk, Resten var private.

59. Lütken: Og De saae ingen Ulemper deraf?

Witkow: Nei.

60. Lütken: De veed jo, at ved Skibsbyggeriet paa Holmen arbeide i Almindelighed hele Roder samlet.

Witkow: Ved store Skibsbyggerier paa Beddingerne der skal jeg ikke negte, at det er baade min og Fleres Mening, at Antallet af Mandskabet i Roderne kan forøges, uden at derfor Arbeidet vil komme til at lide derved, navnlig ved det nye Skibsbyggeri.

61. Lütken: Der kan altid skaffes Underofficerer tilveie, ved at lade de bedste Folk i Roden lede Arbeidet?

Witkow: Ja, det bruges.

62. Lütken: Bruger De det for Tiden?

Witkow: Jeg ikke, fordi det ikke er fornødent; men saa giver man en saadan Mand 1 Mk. til om Dagen efter Directeurens Bestemmelse, og saa arbeider han ikke selv med, men betragtes som Underofficeer.

63. Lütken: Vilde der være Noget i Veien for, at en saadan Mand arbeidede med, samtidig med at han førte Tilsyn med 3—4 Mand, der arbeide særskilt fra Roden?

Witkow: En 3—4 Mand arbeide aldrig for sig. Underofficeren maa saa gaae fra det ene Sted til det andet. Han vilde aldrig kunne arbeide og blive staaende derved, han maatte hyppigt forlade det, for at see til de Andre og skaffe Materialier. Foregik der noget uforudseet Tilfælde, vilde Arbeidet stoppe og der kunde ikke blive gjort Noget, før Underofficeren kom. Det finder Sted ved Smedien, der kan det skee. Ved Skibsbyggeriet kan det ikke finde Sted.

64. Lütken: Indrettes Arbeidet saaledes, at Opsynet let kan føres?

Witkow: Ja, det er jo i vor egen Interesse.

65. Lütken: Efter hvad De før nævnte om, da De var Qvarteermand ved Holmen, vilde man jo, ved Benyttelsen af overordentligt duelige og dygtige Underofficerer, kunne komme til at indskrænke Tilsynets Antal?

Witkow: Nei; naar man har et betydeligt Antal Folk, fordrer det meget Arbeide at føre Tilsyn med dem; vi havde ogsaa en Mængde Folk til en høiere Dagløn, end de have i Tjenesten, Tilsynet var ogsaa concentreret paa et Sted, det lod sig derfor gjøre, især da jeg dengang var ung og rask.

66. Lütken: Ere Deres Formænd unge Folk?

Witkow: Ingen af dem ere gamle. Jeg har 2 Formænd og 3 Qvarteermænd. Den ældste er omtrent 52—53 Aar og den yngste 35 Aar.

67. Lütken: Naar en saadan Mand ikke avancerer, hvorlænge kan han saa blive ved at fungere som Underofficeer?

Witkow: Til han falder over sine egne Been, det vil sige, der maa jo være en Grændse; men der er stor Forskjel i saa Henseende.

68. Lütken: Og saa afskediges og pensioneres de?

Witkow: Ja.

69. Lütken: Har de meget gamle Underofficerer ved Holmen?

Witkow: Det troer jeg ikke. De afskediges omtrent ved det 60de Aar og derover.

70. Lütken: Kan nu en Mand i den Alder virkelig drive et Arbeide?

Witkow: Ja, meget godt.

71. Lütken: Hvilke Arbeider udføres af Deres Folk?

Witkow: Det er alle de Arbeider, der ligge under Directeuren for Huus- og Vandbygningsvæsenet, alle Bolværker og Fortøiningspæle o. desl., saavelsom alle Huusbygningsarbeider foruden en stor Deel Inventarium til Takkelloftet og Tøihuset. Jeg regner, der gaaer 26 fra til fast Arbeide, saa at der bliver 38 tilbage, som bruges til Arbeide ved Bolværker o. desl.

72. Lütken: De er aldrig i Forlegenhed med disse Folks Tid, De overlader aldrig nogle til Skibsbyggeriet?

Witkow: Det har aldrig fundet Sted; vi have tvertimod havt Folk fra Skibsbyggeriet og Mastemageriet. Før jeg blev Mester, bleve nogle udlaante til Smedkerværkstedet.

73. Lütken: Alle Reparationer paa Huusbygninger udføres af Dem? Ingen er bleven liciteret bort?

Witkow: Vedligeholdelsen af selve Bygningerne har aldrig fundet Sted ved Licitation undtagen Muurarbeidet.

74. Lütken: Hvad Control er De underkastet paa Holmen?

Witkow: Control af Underdirecteuren, Directeuren, Inspectionsofficeren, Equipagemesteren og af Værftets Chef.

75. Lütken: De nævner Inſpectionsofficeren og Equipagemeſteren, i hvilket Forhold ſtaaer De til dem?

Witkow: Med Henſyn til Sjouerne, ſom væſentlig høre under Equipagemeſteren.

76. Lütken: Men har han Noget at beſtille med Deres Arbeides Udforelſe?

Witkow: Nei, men med Henſyn til Politiordenen har man at henvende ſig til ham, og naar Noget foregaaer, ſom ikke er, ſom det ſkulde være.

77. Lütken: Deres Formænd og Qvarteermænd møde ved Klokkelydningen og ſætte Folkene i Arbeide? (Witkow: Ja). Og Meſterſvenden?

Witkow: Naar Klokkelydningen er ophørt.

78. Lütken: Men der er ingen Control med, naar han møder?

Witkow: Kun forſaavidt Meſteren gjør det, ved ſelv at komme ved Lydningens Ophør eller Begyndelſe, for at ſee om Arbeidet er ſat igang.

79. Lütken: De har ikke nogen Ordre ſom Meſter om, hvad Tid De ſkal møde, og hvad Tid De maa forlade Holmen?

Witkow: Min Beſtalling har jeg ikke. I min Meſterſvendsbeſtalling ſtaaer der, ſaavidt jeg erindrer, at jeg ſkulde være tilſtede ved Arbeidets Begyndelſe, men der er ikke Tale om dets Ophør.

80. Lütken: Hvad Tid møder De almindeligt paa Holmen?

Witkow: Sædvanligt Kl. 7 eller 7½; undertiden tidligere, ved Klokkelydningen, efter Arbeidets Beſkaffenhed; thi det er jo ikke af den Beſkaffenhed, at det Alt bliver færdigt paa en Dag, og at man ſkal ſætte Folkene i Arbeide næſte Dag; det bliver jo færdigt til forſkjellige Tider, og man ſørger for, at Underofficererne og Qvarteermændene flere Dage i Forveien vide, hvad der ſkal beſtilles. Det maa man aftale.

81. Lütken: Troer De ikke, det vilde være gavnligt, at Meſteren mødte ved Klokkelydningen?

Witkow: Jeg troer, det vilde være overflødigt. Naar jeg har 20 Steder, kan jeg ikke være paa dem alle paa eengang. Paa det første Sted kan jeg være i rette Tid, men der vilde gaae over 1½ Time inden jeg kom til det sidste.

82. Lütken: Men naar De vexlede, vidste Ingen naar De kom?

Witkow: Men naar jeg kommer engang imellem, efterat Klokkelydningen er ophørt, troer jeg, at naar Ingen tænker, jeg kommer, gjør jeg mere Nytte, end naar de vide, at jeg kommer. Enhver har Lov til at komme lige til det sidste Klokkeslag ind ad Jernporten og faae Mødetegn, som de da aflevere. Enkelte kunne maaskee gjøre en lille Afstikker; men Underofficererne vente da paa dem, til Mønstringen er tilendebragt, almindeligt paa 10 Minutter, og saa vandrer Enhver til sit Sted. Kommer han ikke heller nu, indeholdes en Deel af hans Løn.

83. Lütken: Mønstre de ikke paa de Steder, hvor der arbeides? (Witkow: Nei). Hver Rode mønstrer for sig?

Witkow: Ja, hver Underofficeer for sig, og saa blive de sendte bort.

84. Lütken: Det er altsaa de yngste Underofficerer, der gjøre det; Mestersvenden har ikke Noget dermed at gjøre?

Witkow: Ja, han er jo tilstede. De gaae til deres Arbeide strax fra Arbeidsskuret, hvor de have deres Tilhold, og saa holde vi jo selv Control for Tømrenes Vedkommende. Det er omtrent 14 Dage siden at vi have begyndt, naar de ikke have ligefrem Accordarbeide, at notere, hvad hver Mand bestiller om Dagen, for at kunne controllere ham, og det bliver skrevet hver Ugedag.

85. Lütken: Er det gjennem Opmaaling?

Witkow: Ja forsaavidt det kan skee. Rodemnderofficererne opmaale det og indføre det i Lomme-Bøgerne, som forelægges mig, og naar jeg finder Udsættelse derved, fremhæver jeg det for Directeur Tuxen.

86. Lütken: Og saa kommer det til at staae paa de Uge-rapporter som de indsende?

Witkow: Ja det vil sige i Meldingerne til Directeuren.

87. Lütken: Det er altsaa kun en privat Foranstaltning, De har truffet.

Witkow: Ja, for at forvisse mig om deres Dygtighed, og fornemmelig er det Vedkommendes Mening, at Underofficererne derved skulle controllere, hvad der bestilles hver Dag.

88. Lütken: Har De sporet gavnlige Følger deraf?

Witkow: Det forekommer mig rigtignok, men det kan gjerne være, jeg har taget feil. Jeg har gjennemgaaet Bøgerne, og har saaledes havt Leilighed, til at controllere det Hele. Der er mange Arbeider, som ikke paa denne Maade lade sig controllere, men der er ogsaa Mandskab, som man kan sætte ud paa Amager og hvor det skulde være, og dog være sikker paa, at de arbeide godt; imidlertid kan det Modsatte jo ogsaa være Tilfældet.

89. Lütken: Hvori bestaaer Deres daglige Skriveri og Regnskabsvæsen?

Witkow: Jeg for mit eget personlige Vedkommende har først Controllen med alle Accordarbeider, Sjouere, faste og private Haandværkere. Jeg har for Øieblikket 14 private Tømmersvende. Dernæst opgjør jeg, hvad Enhver fortjener ved Accord. Det er gjerne Fredags og Løverdagformiddagsarbeidet, ligesaa for Sjouerne, saa at de om Løverdagen kunne faae udbetalt, hvad der tilkommer dem. Men det er blot Beregningen, jeg gjør, som jeg derpaa giver til Skriveren, der reenskriver og sætter den paa Rapporten, som jeg underskriver. Noget stort Skriveri har jeg ikke, men kun nogle Momenter, som behoves, for at Regnskabsvæsenet kan gaae sin Gang.

90. Lütken: Lider nu ikke Tilsynet ved Holmen derved, at Mesteren har for Meget at gjøre med Regnskabsvæsenet? Troer De at Deres Arbeide vilde blive bedre udført, naar De kunde være mere tilstede derved?

Witkow: Jeg troer, at man kan meget godt overkomme det, med den Assistance, man har til Skriveriet. Jeg troer ikke at der kunde være en bedre Indretning ved Skriveriet.

91. Lütken: Have Underofficererne tilstrækkelig Myndighed over Mandskabet.

Witkow: Ja.

92. Lütken: De mener, at de ere fuldkommen uafhængige af det?

Witkow: Ja, jeg har ikke mærket noget videre Sammenhold. Undertiden kan man nok mærke, at der er En, som er mindre skarpseende med Arbeidet, men saa maa man selv være med.

93. Lütken: Naar De indstiller til Forfremmelse til Qvarteermand — det er jo Mesteren som indstiller — hvilke Egenskaber seer De saa paa?

Witkow: Med Hensyn til Qvarteermændene er det saaledes, at naar en Mand er duelig til Formand og er indstillet dertil, er han ogsaa i Almindelighed duelig til at blive Qvarteermand.

94. Lütken: Naar De nu skal bruge en Formand, hvorledes finder De saa ham?

Witkow: Han skal først være en udmærket dygtig og flittig og tro Arbeider, kunne skrive ordentlig og forstaae sig paa Tegning; man vælger derfor først og fremmest En, der har gaaet paa Skibsbygningsskolen og har nogen Praxis.

95. Lütken: Skulle de saa aflægge nogen Examen før de blive Formænd?

Witkow: Nei. Det er ikke nødvendigt at have gjennemgaaet Skibsbygningsskolen, men jeg foretrækker det altid, naar en saadan har gjort det, samtidig med at han her har erhvervet sig praktisk Dueligheb.

96. Lütken: De anseer det for rigtigt, at saavel praktisk som theoretisk Dygtigheb afgjør, naar han skal avancere eller ikke?

Witkow: Ja.

97. Lütken: Sees der paa Anciennetet ved disse Valg?

Witkow: Man tager snarere de Ældste end de Yngste til Formænd.

98. Lütken: Har De taget en Mand af 2den Klasse til Formand?

Witkow: Nei, undtagen han har været paa Conſtructions-kammeret.

99. Lütken: Det har altſaa været Tilfældet?

Witkow: Ikke hos mig, men jeg troer En ved Skibsbyggeriet.

100. Lütken: Paa Prøve tager De dem ikke?

Witkow: Ikke undtagen naar en 4—5 Mand ere paa et andet Sted, ſaa tager man En og ſiger til ham: Paſs nu paa dem; thi paa den Maade kan Meſteren jo ſee, hvad han duer til; ved at give ham nogle Folk at ſee til, vil man ſnart ſkjønne, om han er ſkikket dertil.

101. Lütken: Har De mange, ſom due dertil?

Witkow: Ja. Vi have paa den Maade en 3—4, ſom godt kunde være Underofficerer, men der er den Feil ved dem, at de ikke kunne ſkrive og ikke regne og forſtaae dem endnu mindre paa Tegning, hvad der fremtidig maa anſees nødvendigt for en Underofficeer.

102. Lütken: Have Underofficerer, naar der arbeides i Accord, Deel i Fortjeneſten?

Witkow: Aldeles ikke.

103. Lütken: Anſeer De det for rigtigt?

Witkow: Baade for rigtigt og ikke rigtigt. Naar man vilde lade dem have Deel i Fortjeneſten, maatte man noie controllere, at de ikke anbefalede dem til mindre Arbeide end de ſkulde. Det er altſaa noget vanſkeligt at give dem Deel i Fortjeneſten, men paa den anden Side have de ſtørre Arbeide, ſtørre Anſtrengelſe med at ſkaffe foreget Materiale tilſtede.

104. Lütken: De anſeer det for rigtigt at give dem Andeel af Fortjeneſten?

Witkow: Jeg anſeer det for rigtigt, at de fik en Belønning, at de, der havde ſaameget ſom muligt fremſkyndet Accordarbeide, fik et Gratiale. Andeel i Accordarbeidet anſeer jeg ikke for rigtigt at give dem.

105. Lütken: Har det aldrig været brugt, at give en ſaadan Mand Gratification?

Witkow: Det er mig ikke bevidſt; jeg troer ikke det bruges.

106. Lütken: Hovedsagelig hentes det Materiale, der skal bruges til Deres Arbeide?

Witkow: Jeg forlanger det hos Tømmerinspecteuren; han leverer det undertiden paa den Plads, jeg forlanger, eller vi hente det selv.

107. Lütken: Hvem søger det ud?

Witkow: Enten vi selv eller han leder det ud af Tømmerbeholdningen.

108. Lütken: Ved at tale med andre Mestere har jeg forstaaet det saaledes, at Tømmerinspecteuren ikke udleverede det, men kun anviste, hvad der skulde tages, og at det alene var Mesteren eller hans Underofficier, der tog det ud.

Witkow: Ja han maa mærke Tømret, om det kan bruges efter sin Skabelon. Mesteren maa bestemme, om det kan bruges. Tømmerinspecteuren siger blot, hvor det ligger. Naar Mesteren siger: de 20 Stkr. Tømmer kan jeg bruge, og har skrevet paa det, at han kan bruge det, tager han det ud og kjører det hen, hvor det skal bruges.

109. Lütken: Paa samme Maade gjør De det?

Witkow: Nei, jeg maa som oftest, naar jeg skal tage mit ud, søge hele Stablen igjennem, for at finde det; især Fyrretømmer hente vi i Tømmergraven og slæbe det hen, hvor vi skulle bruge det.

110. Lütken: Antager De det for en heldig Forretningsgang, at enhver Mester tager sit Tømmer ud? bliver ikke derved Tømmer vraget, som ellers ikke vilde blive vraget?

Witkow: Det troer jeg ikke, idet mindste ikke hvad Fyrretømmer angaaer.

111. Lütken: Troer De ikke, at det var en heldigere Forretningsgang, naar Tømmerinspecteuren var den, der anviste og udleverede Tømret?

Witkow: Han har altid pleiet at anvise de ældre Beholdninger.

112. Lütken: Bruger De nogensinde, at Kvarteermændene gaae bort fra Roden, naar der arbeides i Accord?

Witkow: Nei.

113. Lütken: Naar De f. Ex. har 8 paa et Sted og andre 8 paa et andet, saa kan han ikke være begge Steder?

Witkow: Nei, men ved Accordarbeidet er hans Nærværelse ogsaa mindre nødvendig. Med Hensyn til Arbeidskraften, drive de sig selv, naar de faae det betalt; Soliditeten derimod er det Første, og det maa han efterse.

114. Lütken: Naar De har 16 Mand i en Rode, og de 8 have Accord paa et Sted og de 8 andre paa et andet, saa kan Underofficieren ikke være tilstede paa begge Steder; han maa gaae frem og tilbage. Har De ikke mærket, om Arbeidet lider derved?

Witkow: Hvor der er Accordarbeide, kan det ikke lide Noget. Vedkommende faaer en Tilretteviisning, naar de ikke have udført det Arbeide, de have kunnet, medens Underofficeren har været borte.

115. Lütken: Ja Arbeidets Fremme lider ikke derved, men Soliditeten?

Witkow: Nei, Arbeiderne ere ikke af anden Beskaffenhed, end at Underofficererne altid kunne faae Leilighed til at see efter, at de blive udførte, som de skulle.

116. Lütken: Har De tænkt Dem nogen anden Maade, hvorpaa Controllen paa Værftet kunde føres, end nu? Vil De ikke udtale Dem i Almindelighed om, hvorledes De mener, at Controllen er paa Værftet med Hensyn til Arbeidet?

Witkow: Jeg troer ikke, at den kan være bedre end den nu er. Der er tilstrækkelig Control, naar Underofficererne, Mesterſvenden og Mesteren gjøre, hvad de kunne, men de kunne ikke være paa alle Steder. Naar der er en inspectionshavende Officier, kan han, naar han seer Folkene drive, gjøre Anmeldelse til Mesteren og Chefen.

117. Lütken: De mener, at Equipagemesteren og hans Officier ogsaa tilsee Arbeiderne?

Witkow: Ja, det har man seet Exempler paa, at naar de see dem drive, sige de det strax.

118. Lütken: Benytter De Accordarbeide meget?

Witkow: Ja, naar det er et reelt Arbeide, hvor det lader sig gjøre, give vi det i Accord, naar vi kunne komme overeens med Folkene.

119. Lütken: Ville Folkene gjerne arbeide i Accord?

Witkow: Ja.

120. Lütken: Paa hvilken Maade ordner De det Accordarbeide? Hvem gjør Forslag dertil?

Witkow: Jeg bruger den Fremgangsmaade, at jeg siger til Underofficererne og Mesterſvenden: Gjør mig et Forslag om, hvorlænge de og de Folk kunne være om det Arbeide, og saa maa jeg beregne det saagodt jeg kan, efter den practiſke Erfaring jeg har, og de Optegnelſer, jeg har om Folkenes Vard og Dygtighed; derefter tager jeg en Beſtemmelſe, om det kan blive Fordeel for dem at gaae ind derpaa. Er det Tilfældet, have de Accordarbeide, og saa faaer vedkommende Underofficier en Blanket, hvorpaa der er ſkrevet, hvori Arbeidet beſtaaer, og hvormange Dage 5—6 Mand ere tilſtaaede til dette Arbeides Udførelſe, og saa maa han føre Bog over, hvem og hvormange Folk, der arbeide derved, og naar saa Arbeidet er færdigt, bliver det opgjort, hvormeget de have udført og hvormeget de have tjent derved. Samtidig bliver det indført i en trykt Bog, ſom vi have hos os — jeg veed ikke, om de have en saadan andre Steder.

121. Lütken: Hvor er den trykte Bog?

Witkow: I mit private Værge.

122. Lütken: Har De Ordre til at føre den?

Witkow: Det er efter Directeur Tuxens Ordre.

123. Lütken: Bliver Accorden approberet af Directeuren eller er De den Afgjørende?

Witkow: I Almindelighed er jeg den Afgjørende.

124. Lütken: Bliver den fremlagt for Directeuren, eller har De Fuldmagt til at afſlutte den?

Witkow: Jeg har ligeſom en Fuldmagt; thi jeg troer, at han har den Tillid til mig, at jeg ikke vil gjøre Andet, end hvad Tjeneſten kan være tjent med. Hvad angaaer de nye Bygnings-

Planerings- og Brolægningsarbeider, saa fra det Øieblik Lieutenant Bauer blev Underdirecteur og paatog sig at udføre det, antager og betaler jeg de Folk, han bruger, og gjør Regnskab for dem, men han bestemmer Accorden for dem.

125. Lütken: Hvorlænge er det siden, De begyndte paa Accordarbeide?

Witkow: Vi have havt det, saalænge jeg har været paa Holmen, hvor jeg kom 1827. Det bestod dengang i, at naar man havde Accord i et vist Antal Dage paa et Stykke Arbeide, og man vandt nogle Dage, havde man Lov til at gaae hjem.

126. Lütken: Ja, men den nuværende Accorderingsmaade?

Witkow: Den er fra 1856.

127. Lütken: Er den foranlediget ved en Ordre fra Værftets Chef?

Witkow: Jeg troer det ikke, idetmindste kan jeg ikke erindre det, men der er en mundtlig Tilladelse; jeg kan ikke huske noget Skriftligt. Tjenesten er imidlertid meget vel tjent med, at saameget som muligt kan blive gjort i Accord.

128. Lütken: Udvides Accordarbeidet bestandigt?

Witkow: Forsaavidt det er hensigtsmæssigt, og det er reelt Arbeide, hvorom man kan fælde en Dom.

129. Lütken: Kan det udvides endnu mere i Deres Afdeling? Er der noget Arbeide under Dem, som hensigtsmæssigt kan gives i Accord, men som udføres i Daglon?

Witkow: Nei, ikke uden forsaavidt der har været et Tryk paa, at der ikke maatte tjenes saameget ved Accord; thi saa skal der for mange Penge til. Det er heller ikke onskeligt, at man skal sige til en Mand, hvor meget han maa tjene ved Accorden, thi siger man til ham: Du maa ikke tjene mere end 12 ß. eller 1 Mk. om Dagen, forstaaer han visselig at indrette sig derefter; og hermed er man ikke tjent.

130. Formanden: Hvorledes anstiller De Beregningen for Dem selv?

Witkow: Efter praktisk Erfaring, og hvad man ellers kan vide derom; tildeels ogsaa efter private Accordpriser. Jeg be-

regner det paa mange forskjellige Maader. Jeg beregner, hvormeget enhver Mand skal levere for sin Dagløn, og saa siger jeg f. Ex.: I 6 Dage skal han levere saa meget Arbeide, men saa lægger jeg 1/3, 1/4 eller 1/5 til efter Omstændighederne, og fordrer at de ved Accorden skulle arbeide saameget mere, fordi jeg troer, at Accorden skal være saaledes, at Tjenesten og Manden kunne være tjente dermed. Hvormeget en Mand kan tjene ved en saadan Accord, er forskjelligt efter hans Flid og Dygtighed. Nogle kunne slet ikke arbeide paa den Maade. En dygtig Mand, idetmindste privat, hvor der er Leilighed til at tjene meget, har man seet kan tjene en Halvdeel — 1/4 er ganske almindeligt — mere til Daglønnen. Jeg har havt En, der endog kunde tjene over Halvdelen og mere over Daglønnen. Med det Samme saaer det Offentlige Arbeiderne hurtigere udførte, og kan hjælpe sig med et ringere Antal Folk i samme Tid. Jeg anseer ikke nogen Accord for heldig, naar den ikke er stillet saaledes, at saavel Tjenesten som Manden har Fordeel deraf.

131. Formanden: Men Manden vinder dog Mere efter Deres Mening?

Witkow: Han kan kun tjene det, han arbeider til. I Forhold tjener han maaskee mindre, skjøndt han har større Fortjeneste i kortere Tid. Man gjør sig Umage for, at Tjenesten kan vinde derved.

132. Lütken: Naar der nu er et Arbeide, som De vil have udført i Accord, og De efter Overveielse med Underofficeren er kommen til det Resultat, at det kan udføres i 20 Dage; nu giver De det bort i Accord; Hvormange Dage regner De saa i Reglen, at Folkene skulle vinde?

Witkow: Det er forskjelligt. Almindeligt 1/4. Naar de ikke kunne vinde det, er det ikke tænkeligt at faae Accord opstillet; thi naar Folkene skulle arbeide for et Overskud af 5—6 ß., arbeide de ikke med al Kraft. Det er altsaa fra 1/4 til 1/3.

133. Lütken: Det vil altsaa i Reglen blive udført i 15 Dage, men ogsaa i mindre?

Witkow: Lidt, men ikke Meget. Der er Ingen, der kan gjøre det i 1/3 mindre, men Mange i 1/4 mindre.

134. Lütken: Naar vi tænke os det samme Arbeide givet i Dagløn, som De efter Overveielse har fundet kunde udføres i 20 Dage, og som i Accord udføres i 15 Dage, i hvor lang Tid vil det da blive udført efter Dagløn?

Witkow: I 22—23—24 Dage.

135. Lütken: Naar De nu sætter 20 Dage, saa er det, fordi De har den Overbeviisning, at det kan udføres i 20 Dage. Er det en Feil, naar det saa ikke udføres i 20 Dage?

Witkow: Naar jeg er kommen til den Overbeviisning, at de skulle have 20 Dage dertil, skulle de i Accord gjøre det i 16—18 Dage, og saa kunne de dog vinde 2—4 Dage.

136. Lütken: De anseer det ikke billigt, at en Mand skulde arbeide saa stærkt i Dagløn, at det blev færdigt i 20 Dage?

Witkow: Jeg troer det vilde være billigt at forlange det, men umuligt at faae dem til det.

137. Formanden: For det Accordarbeide, der staaer under Dem, kjender De ingen anden Accordbetaling end efter Dage, om der vindes nogle Dage eller ikke?

Witkow: Jo, man kunde ogsaa gjøre det ved Opmaaling, men det giver mere Ulejlighed med Beregningen ved den endelige Opgjøren. Naar man har givet en Mand et Arbeide i Accord, som han f. Ex. skal udføre i 24 Dage, saa holder man sig dertil. Udfører han det f. Ex. i 18 Dage, udregner man saaledes paa den bedste og letteste Maade den Fortjeneste, der tilkommer ham. Jeg har ogsaa for nylig indført en ny Maade at indrette Betalingen paa, for at rette lidt paa Klasserne, hvilken Directeur Tuxen har approberet. Naar jeg har 10 Dage til et Stykke Arbeide og der vindes 2, saa regne vi hver Dag til 1 Rd. om Sommeren og 5 Mk. om Vinteren. Ved hvad de saaledes vinde — 1/4 er det Almindeligste — tjene de i 4de Klasse ved Accorden lige saa meget som de i 1ste Klasse. Forskjellen i Dygtigheden er jo allerede betalt ved den høiere Dagløn, og hvis derfor en

yngre Mand er ligesaa dygtig som en ældre, faaer han ved Accord-arbeidet, hvor kun Arbeidet og ikke Alderen skal betales, den Ret, der tilkommer ham.

138. Formanden: Men det har ikke været brugt i synderligt Omfang?

Witkow: Jeg har først nylig begyndt derpaa, det er en reen Accord, for hver Dag, de vinde, faae de 1 Rd.

139. Lütken: Anseer De det heldigt for Accordarbeidet, at Mandskabet kan negte, at arbeide i Accord? Mandskabet er jo her paa en Maade Herre, hvis vi tænke os, at en Rode siger: Vi ville ikke accordere, vi have ikke Lyst til at arbeide stærkt. Er det nogensinde truffet Dem, at en Rode har negtet at tage Accord?

Witkow: Undertiden, men det er sjeldent. Det er jo ikke store Partier, man har med at gjøre, vel en 6—8 Mand. Det har fundet Sted, at man har havt ondt ved at faae dem til Accord, fordi de som oftest gjøre for store Fordringer, fordi de troe, at de ikke kunne komme ud af det.

140. Lütken: De have ikke reentud negtet det?

Witkow: Nei, for mit Vedkommende ikke. De have tvivlet noget om, hvorvidt de kunde komme ud af det, men have da sagt: Vi vide, at De ikke vil gjøre os Uret, vi ville gaae ind paa det, vi ville prøve det. De ere ikke altid istand til at vurdere det, som jeg.

141. Lütken: Troer De ikke, man vilde faae Accordarbeide billigere, naar man arbeidede i Accord med frie Folk, som, naar de ikke vilde tage Accordarbeidet, maatte gaae deres Vei?

Witkow: Nei, det troer jeg ikke.

142. Lütken: Hvem af en Rode slutter nu Accorden om Arbeidet med Dem?

Witkow: Man henvender sig til et Par af de ældste, bedste og dygtigste Folk, og siger: Nu kunne I raadslaae med de Andre derom.

143. Lütken: Raadslaae nu alle 16—20 Mand?

Witkow: Det skeer Dagen iforveien, saa tale de derom, og undertiden slutter man det paa Stedet.

144. Lütken: Ligger der nogen Opmaaling til Grund for Betalingen? Har De ikke faaet nogle Lister eller Sligt derfor? Har De ingen andre Optegnelser, som De lægger til Grund, end dem, De selv lægger til Grund for de sidste Aar?

Witkow: Jeg for mit Vedkommende benytter mig af de trykte Accordpriser, der ere bestemte i Byen mellem Mestrene og Svendene ved Tommer- og Muurlauget. Dermed sammenligner jeg saa, saavidt Arbeidet kan sammenlignes, men undertiden kan det ikke lade sig gjøre, fordi vore Arbeider ere forskjellige fra de private.

145. Lütken: Bliver Accordarbeidet udført ligesaa godt som Dagløsarbeidet?

Witkow: Ja, i saa Henseende er der ikke Noget at erindre, vore Arbeidere ere meget samvittighedsfulde ogsaa i Accordarbeide; men jeg kan ikke negte, at vore Dagløsarbeidere gjøre undertiden Mere af det end der behøves. Det er ogsaa en Grund til at trække lidt af ved Accordarbeidet.

146. Hage: De anførte, at De til Veiledning brugte de trykte Accordpriser, De har faaet fra Byen fra Murer- og Tommerlauget. Er det Dem bekjendt, at der i den senere Tid er skeet en meget betydelig Nedsættelse i disse Priser?

Witkow: Ja det er.

147. Hage: Og at de saakaldte Priiscouranter ingenlunde nu gjælde for det meste Arbeide, der udføres?

Witkow: Det veed jeg meget godt.

148. Hage: De anførte, at det Arbeide, der af Folk, som have Accord, udføres i omtrent 15 Dage, vil efter Deres Mening i Gjennemsnit kræve 23 Dages Arbeide paa Dagløn. Dagløsarbeiderne arbeide altsaa en halv Gang slettere end dem, der arbeide i Accord. Vilde De nu, naar De havde Folk paa Dagløn, være tilfreds med, at de ikke arbeidede mere? Vilde De klage derover?

Witkow: Jeg vilde gjøre mig Umage for, at faae dem til at arbeide i Accord.

149. Hage: Vilde De ikke finde, at de Folk arbeidede ringe og langsomt, naar de brugte 23 Dage til et Arbeide, som de i Accord kunde udføre i 15 Dage?

Witkow: Jeg vilde finde mig meget uhyggelig derved, men jeg troer ikke, der er Noget at gjøre derved; det finder vistnok Sted overalt.

150. Hage: Men vil den Underofficeer, som forestaaer Arbeidet, ikke klage over, at de ikke arbeidede, som de burde?

Witkow: Jo, det vil han, men derved vil man ikke faae Mere udrettet.

151. Hage: De anførte, at Underofficererne foretage Opmaalingen af det udførte Accordarbeide?

Witkow: Ja, under Mesterens Tilsyn. Mestersvenden er ogsaa tilstede og opmaaler efter Underofficeren.

152. Hage: Men De selv maaler ikke Mestersvenden efter?

Witkow: Jo, naar jeg har Tid, men Mestersvenden giver mig sine Opmaalinger, hvorved han controllerer Underofficeren, og paa ham stoler jeg ligesaa godt som paa mig selv.

153. Hage: Har De ingensinde fundet Underofficerernes Opmaaling feil?

Witkow: Nei aldrig.

154. Hage: De nævnte før Deres Overordnede, som igjen controllere Dem. Seer De hyppigt ved Arbeidernes Udførelse de Overordnede paa Værftet?

Witkow: Ja.

155. Hage: Hvem er det?

Witkow: Min nærmeste Foresatte er Direkteur Tuxen, og under ham Underdirecteur Bauer, og over dem Orlogsværftets Chef, og med Hensyn til Ordenen og Mønstringen er der Inspectionsofficeren og Equipagemesteren.

156. Hage: Komme de hyppig paa Pladsen og til bestemt Tid?

Witkow: De komme til meget forskjellige Tider, men hver Dag, og vi tale da med dem om Arbeidet, ligesom de ogsaa tale med os, da de jevnlig have Noget at tale med os om.

157. Lütken: Hvad mener De om Arbeidstiden paa Holmen? Er den heldig?

Witkow: Jeg har overveiet den Ting, og jeg troer, at den er saa heldig for Tjenesten og Arbeidet, som den kan være, efter Aarstidernes Beskaffenhed og i det Hele taget.

158. Lütken: De veed, at det er en anden Arbeidstid end den, der almindeligt bruges?

Witkow: Folkene komme en Time tidligere om Morgenen, og gaae tidligere hjem.

159. Hage: Hvorfor troer De, at den er heldig?

Witkow: Der arbeides ligesaa længe paa Holmen, som ved privat Arbeide. Uanseet at de gaae hjem Kl. 4, arbeide de mere paa Holmen, da de ikke kunne forlade Holmen som for, da de gik ud og kom igjen, hvilket giver Anledning til megen Forstyrrelse. Jeg veed nok, at der er dem, der ønske, at Arbeidstiden skal være fra Kl. 6 om Morgenen til Kl. 5 om Eftermiddagen, men det troer jeg er feilt; thi Morgenstund har Guld i Mund. Den varmeste Tid er om Sommeren efter Kl. 1—2, saa blive de allerede trætte af Varmen, og ere endnu mere trætte i den sidste Time. Jeg troer, at den tidlige Morgentime er langt at foretrække for Eftermiddagstimen.

160. Lütken: Er der ikke mange af de faste Folk, der have privat Arbeide om Eftermiddagen?

Witkow: Enhver flittig og dygtig Familiefader, som har sin Familie kjær, gjør det; mange arbeide den halve Nat med.

161. Lütken: Troer De, at en saadan Mand, som har arbeidet den halve Nat, kan være arbeidsdygtig den næste Morgen paa Holmen?

Witkow: Det er sørgeligt nok, at han skal søge Arbeide andre Steder. Han er vel arbeidsdygtig, men saa arbeidsdygtig som han kunde være, troer jeg ikke han er.

162. Lütken: Men derved maa jo den kgl. Tjeneste lide

Skade, naar Arbeidstiden er saaledes indrettet, at han kan anvende 3—4 Timer paa privat Arbeide, og ved saa at komme Kl. 5 om Morgenen den næste Dag ikke har physiske Kræfter.

Witkow: Mange kunne nok gjøre det, naar de forresten føre et ordentligt Levnet. Der er Andre, der arbeide den halve Nat med, men de vilde gjøre det, selv om de arbeidede paa Holmen til Kl. 7.

163. Lütken: Derved bliver altsaa Accordarbeidet en stor Regulator?

Witkow: Ja; thi derved fortjene de Mere, og kunne affee det private Arbeide. De ere mere anstrengte i Tjenesten, og kunne ikke paatage sig privat Arbeide. Derimod troer jeg, at det vilde være en meget god Ting, om Mandskabet regelmæssigt kunde faae en Time, istedetfor ½, til Middag. Det er ikke meget, og naar de ikke kunde gaae bort, vilde de hvile ½ Time. De Ældre kunne ikke engang spise deres Mad i ½ Time. Følgen er, at de, uden at hverken Underofficeren eller den inspectionshavende Officeer kan paasee det, putte Maden i Munden paa en anden Tid, og saa kunne de i den halve Time gaae hen og lægge sig.

164. Lütken: Er det almindeligt Tilfældet, at de spise i Arbeidstiden og sove i Fritiden?

Witkow: Det er ikke almindeligt, men man kan ikke forhindre det; men det er rimeligt, at naar man faaer det at vide, naar man kommer efter det, at de spise, det saa formenes dem.

165. Lütken: Hvorledes kan man give dem en Time fri om Middagen, uden at de skulde arbeide længere om Eftermiddagen?

Witkow: Ja det skulde være en Naadessag. Jeg troer, at de vilde have flere Kræfter efter Hvilen end før, og at de vilde arbeide kraftigere om Eftermiddagen. Naar Man hviler, vil Man faae saameget mere Styrke.

166. Lütken: Det er aldrig forekommet Dem, at det er for tidlig en Arbeidstid om Morgenen?

Witkow: Nei, jo tidligere om Morgenen, jo bedre, navnlig om Sommeren.

167. Lütken: Ja, naar man kunde faae dem til at gaae ifeng tidlig nok om Aftenen?

Witkow: Det sørge Folkene selv for. Der kan være unge, der kunne blive længere ude om Aftenen, men saa kunne de ikke møde til rette Tid, og saa blive de straffede ved Afkortning af deres Daglon, og skeer det hyppigere, blive de yderligere straffede.

168. Lütken: Ja det er der her ikke Spørgsmaal om, men kun om, hvorvidt Legemet bliver mindre arbeidskraftigt, end det kunde være, fordi det faaer for lidt Søvn?

Witkow: Det er vanskeligt at forbyde Manden at arbeide udenfor Holmen; man kan ikke foreskrive ham, hvorledes han maa anvende sin Tid udenfor Holmen.

169. Lütken: De er altsaa ikke af den Mening, at det skulde være heldigt at begynde en Time senere. Vilde Arbeidet ikke være vel tjent dermed?

Witkow: Det troer jeg ikke. Eftermiddagstimen vilde ikke være saa frugtbringende, som Formiddagstimen.

170. Lütken: Men tænk Dem nu, naar de havde 1, $1^1/_4$ eller $1^1/_2$ Time fri til at sove i, vilde de da ikke være mere arbeidsdygtige? Naar de f. Ex. arbeidede fra Kl. 6 til Kl. $5^1/_2$ med $1^1/_2$ Time fri?

Witkow: Ja, saa var der Sandsynlighed for, at der vilde blive udført mere Arbeide, men det var da ikke mere end billigt, at de fik mere Betaling; de bleve affkaarne fra privat Fortjeneste, og have nu dog mindre Løn end paa de private Værfter.

171. Hage: Er det hyppigt Tilfældet, at flere af Deres Folk forlade Orlogsværftet for at arbeide paa private?

Witkow: Nei, thi der er desværre ikke saa meget Arbeide der nu, som tidligere.

172. Hage: Tidligere, da der var stærkt Brug for Folk paa private Værfter, forlod da Deres Folk Dem for at søge dertil?

Witkow: Ja i ældre Tid forlod de os. Jeg veed det ikke

af Erfaring, men jeg har hørt, at i 1812 og 1813 forlod mange Arbeidet.

173. Hage: Ja men i den nyere Tid, da De anførte, at Priſerne vare høiere paa de private Værfter?

Witkow: Enhver Mand har Ret til at fordre to Fridage om Maaneden. Dem søgte de at faae beſatte med privat Arbeide.

174. Hage: Men forlod de i den nyere Tid den kgl. Tjeneſte, for at faae den høiere Betaling, ſom blev given paa private Værfter?

Witkow: Nei.

175. Hage: Hvorfor troe Folkene da, at de vilde tjene betydeligt mere paa de private Værfter?

Witkow: De Fornuftigere gjøre det ikke, men de Ufornuftige have gjort det og ere gaaede ind paa Pladſerne, fordi de ſtod paa ringere Dagløn paa Holmen, end de kunde tjene der. Her derimod er der ſtadigt Arbeide og det er et ſtort Gode, hvad de Fornuftige meget godt indſee.

176. Hage: De antager altſaa dog, at de, der arbeide paa de kgl. Værfter, ere ligeſaa gunſtigt ſtillede, ſom de, der arbeide paa private?

Witkow: Overhovedet troer jeg, at de ere det med Henſyn til faſt Arbeide, at de roligt kunne gaae hjem og vide, hvor de næſte Dag ſkulle ſøge deres Arbeide.

177. Lütken: De bruger jo mange Sjouere til Deres Arbeide? (Witkow: Ja). Til hvilke Arbeider anvender De dem?

Witkow: Til at ſlæbe Tømmer, rydde op paa Arbeidsſtedet, til Jordarbeide, men aldrig til Haandværksarbeide.

178. Lütken: De har jo Sjouerarbeide udført i Accord?

Witkow: Ja ved at ſlæbe Tømmer, men væſentlig ved Jordarbeide.

179. Lütken: Fører De ſaa Bog derover?

Witkow: Ja, alt Accordarbeide bliver indført i en Bog.

180. Lütken: Med hvem ſlutter De Accord? Med en Formand?

Witkow: I Almindelighed med Folkene selv, med Afdelinger paa 6, 8, 10 Mand. Jeg siger: Ville I grave de Cubikfavne, oplosse de Pramme for den Betaling?

181. Lütken: Er det de samme Folk, De i Almindelighed faaer til Sjouerarbeide?

Witkow: Ja, saavidt muligt.

182. Lütken: Hvorledes er De fornøiet med dem?

Witkow: I Almindelighed overmaade godt.

183. Lütken: Hvad Daglon faae de?

Witkow: Den er almindelig 3 Mk.: naar der er lidt sværere Arbeide faae de 3 Mk. 8 ß., men der er dem, der kun have 3 Mk.; 6 gaae og skrabe Spaaner sammen og rydde op, de have den ringeste Daglon 3 Mk.; ellers faae de 3 Mk. 8 ß. Desuden kan der undertiden blive givet dem Noget til; naar man seer at de arbeide flinkt under vanskelige Omstændigheder, saa faae de et lidet Tillæg.

184. Lütken: Er De bekjendt med, hvad Sjouerdagslonnen er ved privat Arbeide her i Byen?

Witkow: Ikke i det Hele taget. Jeg veed, der er Sjouere, der faae 5 Mk. ved de private Arbeider paa Holmen, som Murmester Deintzer udforer.

185. Lütken: Ere hans Sjouere til 5 Mk. ikke meget bedre end Holmens til 3 Mk. 8 ß.?

Witkow: De arbeide til Kl. 7 om Aftenen fra Kl. 6 om Morgenen. Naar vore arbeide til Kl. 7 om Aftenen, faae de 5 Mk., nemlig 8 ß. for hver Time efter Kl. 4, naar vi ere nødte til at beholde dem.

186. Lütken: Det er altsaa ikke de bedste Sjouere, som søge til Holmen, men dem, som ere blevne tilbage, efterat Andre have faaet dem, de ville have?

Witkow: De Folk gaae, hvor de kunne tjene meest. Der har været Tider, hvor vi ikke have kunnet faae dem, vi kunde bruge, ikke engang til samme Priser som i Byen, saa at der endog var Mangel paa Sjouere paa Holmen.

187. Lütken: Troer De ikke, man kunde faae det Arbeide udført billigere ved færre og dygtigere Folk?

Witkow: Nei jeg troer ikke, at dygtigere Arbeidere end dem, vi have, kunne drives op i hele Kjøbenhavn. Sjouerne paa Holmen ere i det Hele taget gode. Da jeg kom der, var det meeſt ſtraffede Perſoner og Ladegaardslemmer, ſom vare nødte til at ſøge at komme til at gaae paa Holmen, for at kunne beviſe at de havde Arbeide. De gjorde da, hvad de vilde, eller gjorde ſlet ikke Noget. Nu er det bedre Folk, endeel Haandværkere, ſom i denne Tid have været nødte til at tye til Holmen ſom Sjouere.

188. Lütken: Og arbeide de virkelig ſaaledes, at Priſen kommer ud af det? er deres Arbeide 3 Mk. 8 ß. værd?

Witkow: Det maa det ſom ofteſt være; ellers tager man ikke ſaadanne Sjouere.

189. Lütken: De ſiger, at man ikke kan faae andre til de Priſer?

Witkow: Nei, naar der er ſtærkt Arbeide i Byen, maa man finde ſig i at give dem meer; mindre end 3 Mk. kan man dog ikke byde en Mand for en Dags Arbeide.

190. Lütken: Men en Mand, ſom ingen Kræfter har?

Witkow: Ja, ſaa tager man ham ikke, men lader Tømrerne og Haandværkerne tage Haand i med, naar det ſkorter paa Sjouere.

191. Lütken: Tage Sjouere Tømmeret ud, eller gjøre Tømmermændene det?

Witkow: Nei jeg bruger aldrig Tømrere dertil.

192. Lütken: Har De Noget at beſtille med Saugmaſkinen?

Witkow: Jeg har ikke Andet at gjøre dermed, end at jeg faaer ſkaaret betydeligt derpaa, baade Planker og Lægter.

193. Lütken: Faaer De Alt ſkaaret derpaa?

Witkow: Alt, hvad der henſigtsmæssigt kan ſkjæres, for at anvende Haandkraft ſaa lidt ſom muligt.

194. Lütken: Hvorfor lader De ikke Alting ſkjære derpaa?

Witkow: Fordi Transporten er for koſtbar. Det koſter undertiden mere at transportere til Saugmaſkinen, end det enkelte Snit er værd.

195. Lütken: Paa hvilken Maade transporterer De til Saugmaskinen?

Witkow: Ad den bequemmeste Vei, ad Jernveien. Hvad der ligger i Nærheden af Bolværket, smider man udenbords og trækker det gjennem Kanalen, tager det derpaa op, læsser det paa Vogne og kjører det paa Jernbane til Saugen.

196. Lütken: Bruger De Heste til at kjøre med paa Jernbanen?

Witkow: Nei Sjouere.

197. Lütken: Troer De ikke det var rigtigst at bruge Heste?

Witkow: Nei jeg troer det var spildt Arbeide. Der maa jo dog Folk med. Der er jo dobbelt Spor. 4 Mand kjøre 16—20,000 Pund paa en Vogn.

198. Lütken: Men det trækker een Hest.

Witkow: Men de skulle dog gaae Veien; saa kunne de med det samme godt skyde paa Vognen.

199. Lütken: Er De tilfreds med Saugværkets Beliggenhed?

Witkow: Jeg kan ikke Andet end være fornøiet dermed.

200. Lütken: Troer De ikke det vilde være bedre, hvis det laae ved Skibsbyggeriet?

Witkow: Det troer jeg er aldeles ligegyldigt, da Jernbanen er anlagt.

201. Lütken: Naar vi tænkte os den ved Beddingerne og i Nærheden af Tømmerstuerne, vilde det da give mindre Arbeide?

Witkow: Det troer jeg vilde være meget ubetydeligt.

202. Lütken: Transporten vilde være mindre.

Witkow: Ja, men det skal dog transporteres, og man vilde have det Samme at gjøre dermed, at tumle, bare det, lægge det paa Vognene.

203. Lütken: Er De forsynet med de tilstrækkelige Maskiner til Deres Bedrift?

Witkow: Ja.

204. Lütken: Mangler De ingen?

Witkow: Nei, Rambuk have vi ved Maskinkraft efter det nyere System, saa at hvad vi før brugte 36 Mand til, kunne nu 12 udføre.

205. Hage: Har De havt den længe?

Witkow: Jeg fik den 1847 ved Dokken, og senere, da jeg byggede Dæmningen paa den nye Dok, fik vi 16 nye Bukke, som bleve anskaffede paa eengang og nu ere gaaede over til Holmen, idetmindste de 12 deraf.

206. Hage: Har De ikke tidligere gjort Foreſtilling om at faae ſaadanne Bukke?

Witkow: Jo om et Par vægtigere til de ſtørſte Rammninger til Fortsoiningspæle. Vi maatte før have 50 Mand til Ramſlaget, og ſaa var det vanſkeligt at gjøre, det kan nu indſkrænkes betydeligt.

207. Hage: Men det varede endeel Aar, inden de fik et tilſtrækkeligt Antal?

Witkow: Nei øieblikkeligt, den første Gang vi ſkulde bruge Rambukken, fik vi den. Den bruges nu, men meget ſjeldent.

208. Flensborg: Hvad man ſparer i Kræfter, bruges det ikke i Tid?

Witkow: Ja for ſaavidt; men hvor alle Haandtagene ere faſtgjorte i Mantelen, hvorved de 50 Toug ſpændes, der arbeide de kun for at trække Kraften fra hverandre og rive hinanden overende, men nu da al Kraften er concentreret, gaaer det bedre. Fordelen ved hele Rammningen er væſentlig kun, at Antallet af Folkene bliver mindre. Virkningen bliver 3 Gange ſaa ſtor. Vi udrette med $^1/_3$ Folk med Maſkinen det Samme ſom før. Jeg troer, at det er en Fordeel, at man nu kan arbeide med 12 Mand iſtedetfor før med 36. Det har Erfaringen viiſt, at en Pæl, ſom før koſtede 25 Rdlr., nu koſter kun 8—9.

209. Lütken: De ſavner altſaa ikke ved Deres Arbeide nogen Maſkinkraft, ſom kunde anvendes med Fordeel ligeoverfor Haandarbeide?

Witkow: Nei, væſentlig ikke.

210. Lütken: Er der noget mindre Væſentligt?

Witkow: Vi ſøge at hjælpe os ſaa godt vi kunne med Kran, Reiſebukke, Tallier.

211. Lütken: Noget beſtemt mangler De ikke?

Witkow: Nei; ikke for Øieblikket. Der vil maaſkee blive en Maſkinſaug til Forlængelſen af Beddingen Nr. 1, hvor hele

Bygningen væsentlig skal foretages 7—8 Fod under Vandet, men det er Altsammen Smaating, som ikke bruges almindeligt.

212. Wiborg: Har De ikke faaet nogen ny Maskine til at trække Pæle op med?

Witkow: Nei.

213. Wiborg: Er det Dem ikke bekjendt, at der existerer saadanne Maskiner i England?

Witkow: Nei, vi bruge almindeligt Dunkrafter.

214. Lütken: Har De nogensinde tænkt over Arbeidets større eller mindre Billighed paa Holmen, ved at sammenligne det med andre Arbeider, navnlig ved Arbeider fra Byen?

Witkow: Det forekommer mig, at det stiller sig Noget dyrere end privat Arbeide.

215. Lütken: Bolværksarbeidet er ogsaa dyrere?

Witkow: Ja.

216. Lütken: Kan De angive noget Forholdstal?

Witkow: Nei.

217. Lütken: Hvorpaa støtter De det Skjøn, at det er dyrere?

Witkow: Jeg har seet Regninger paa private Bolværker; men der maa ogsaa tages Hensyn til, at der var ikke anvendt den Omhyggelighed, som hos os, og naar en privat Mand skal have et Bolværk, saa kan han gaae hen paa en Tømmerplads og søge Træ ud af de Dimensioner, han skal bruge, men paa Holmen er det ikke sagt, at de Dimensioner ere tilstede i Beholdningen, der ikke kan være saa sorteret, som en privat Tømmerplads; men vi maae ofte finde os i at tage større, end der behoves, og man vil desuden gjerne have det stærkt, saa at man ikke seer saameget paa det; men det koster Noget mere, naar vi ikke ere vel-sorterede med Materiale.

218. Hage: Hændes det da ikke, at De, naar det bliver for kostbart at tage af Deres egen Beholdning, gaaer til de private Tømmerhandlere og kjøber?

Witkow: Nei, saa ere vi nødte til at gjøre Indberetning derom, og saa bliver det forskrevet.

219. Hage: Men De kan altsaa faae det, naar De forlanger det?

Witkow: Vi faae Alt det, vi forlange, men større end det, vi forlange.

220. Hage: Gjør De ogsaa Foreſtilling om, at De har faaet ſtørre Dimenſioner, end De har forlangt?

Witkow: Det beroer paa, om det Stykke, der bliver fraſkaaret, kan bruges. Det bliver da anvendt til andet Brug og fradrages Beregningen.

221. Hage: Naar De kunde bære Dem ad ſom de private Bolværkseiere, kunde De da gjøre det billigere?

Witkow: Det troer jeg ikke, fordi de ſaa ſjeldent agte paa, at Vandbygningsarbeider blive godt udførte. Bolværksarbeider kunne udføres paa forſkjellige Maader. Man har Exempel paa at et Bolværk er væltet ud. Det ſtaaer, men hvorlænge, er et Spørgsmaal.

222. Lütken: Er det hyppigt Tilfældet, at det, De behøver af Materialier, er af for ſvære Dimenſioner?

Witkow: Nei det er ſjeldnere.

223. Hage: Mener, De at alle private Bolværkseiere bygge uſolidt, for at faae det billigt?

Witkow: Nei, fornuftige Folk gjøre det ikke.

224. Hage: De har vel altſaa ſeet ligeſaa godt Arbeide om Deres, der var billigere end Deres?

Witkow: Ikke billigere, men ligeſaa godt.

225. Wiborg: De ſagde, at en af Aarſagerne til at Deres Arbeide blev dyrere end det private, var, fordi de Private kunde gaae ind paa Tømmerpladſerne og tage netop de Dimenſioner, de ſkulde bruge, uden at ſkulle ſkjære Noget fra. Har De noget Begreb om, hvad Forſkjellen er paa Priſen, naar De kjøber i Detail paa en Tømmerplads, og naar det bliver ordineret i ſtore Partier?

Witkow: Naar man ordinerer i Partier, ſom Tilfældet er paa Holmen, ſaa kan det forholdsmæsſigt være meget billigere end paa Tømmerpladſene, fordi de ſkulle ogſaa tjene derpaa.

226. Wiborg: De sagde, at Arbeidet kunde blive billigere, naar Tømmeret kjøbes paa Tømmerpladsen; men er der ikke stor Forskjel i Prisen for dem, der kjøbe i Detail?

Witkow: Forsaavidt vi have Materialet, bliver det billigere; men det vil altid blive Tilfældet, naar man skal tage større Dimensioner, uden Hensyn til Prisen, at det vil blive dyrere, end naar man kan træffe de Dimensioner, man behøver.

227. Lütken: Er Beholdningen da ikke godt assorteret med Hensyn til Dimensioner og de forskjellige Slags Tømmer, der bruges paa Holmen?

Witkow: For Øieblikket; men det var meget ønskeligt, at tilstrækkeligt Tømmer anskaffes. Vi have gjort Indstilling derom, og ved vigtige Arbeider er det et stort Tab, at mangle Tømmer. Til forestaaende Arbeider ved Beddingen Nr. 1 skal jeg bruge 250 Bjelker 14 Tommer Kant, som vi ikke have, men vi vente dem hver Dag.

228. Lütken: Er der flere Ting?

Witkow: Det er det væsentligste Arbeide, som har maattet vente. Vi have heldigviis en stor Deel billigt Tømmer fra Dokkens Beholdning, hvoraf vi gjøre Brug, og det er dobbelt heldigt, fordi vi, dersom vi havde nyt og vaadt Tømmer, da maatte lade dette ligge, men nu bliver det meget Brag, som Holmen fra ældre Tid er i Besiddelse af, aldeles brugt, hvormed vi kunne være tjent; thi man kan ikke undre sig over, at man tog det bedre, naar man kunde faae det.

229. Hage: De mangler 250 Bjælker 14 Tommer Kant. Kunde De ikke hjælpe Dem med mindre Dimensioner?

Witkow: Vi have ikke anseet det for ønskeligt at holde mindre Dimensioner.

230. Hage: Kan de ikke hjælpe Dem med andet Træ?

Witkow: Nei, saameget mindre, som det i den senere Tid har viist sig, at Orm angribe Pælene.

231. Hage: Men De anvender dog Midler mod Orm?

Witkow: Ja, naar man kan indslaae Pæleøm deri.

232. Lütken: Har De Grund til at antage, at noget af det Materiale, som De benytter, bortkommer ved Tyveri?

Witkow: Nei.

233. Lütken: Hvorledes forholdes med det Tømmer, der findes cassabelt under Arbeidet?

Witkow: For mit Vedkommende er det af den Beskaffenhed, at naar jeg ikke kan bruge det til det Ene, er der Noget, der kan afskjæres og afkortes og tages til Andet. Derved undgaaer man Besigtigelse, som jo skal finde Sted, hvis det skal kasseres. Undertiden maa man afskjære en Bjælke, fordi man ikke kan see, at den har nogen Feil, men alligevel er der Raaddenskab og Feil deri.

234. Lütken: Naar De tager en Bjælke ud, som ikke duer, og som altsaa kasseres, bliver saa Bygningen debiteret for den. Skibsbygmesteren har forklaret, at naar der er taget Tømmer ud til et Skib og det kasseres, bliver det betragtet som Ros, og Værdien af det, fradraget den Tjeneste, det gjør, debiteret Skibet?

Witkow: Saa kommer det til Spaanehaven, men saa er det urigtigt at debitere Skibet derfor.

235. Lütken: Det er altsaa ene hos Skibsbyggerne og ikke hos Dem selv?

Witkow: Nei vi bruge alting.

236. Lütken: Men det kunde dog være Tilfældet, at De havde udtaget et Stykke Tømmer, som var raaddent og maatte kasseres?

Witkow: Ja, saa lade vi det gaae i Spaanehaven.

237. Lütken: Men hvad følger deraf?

Witkow: Jeg kan ikke mindes, at jeg har været i det Tilfælde, men jeg antager, at det saa maatte lægges Bygningen til Last.

238. Lütken: Men anseer De det for rigtigt?

Witkow: Nei.

239. Lütken: Mener De, at Holmen i Almindelighed er

forſynet ſaa længe i Forveien med det Tømmer, der ſkal benyttes, at det er tilſtrækkeligt tørt, naar man ſkal bruge det?

Witkow: Hvad vedkommer det Materiale, jeg bruger, er det meeſt Fyrretræ, og det kan man ikke vel conſervere paa anden Maade, end ved at lægge det i Vandet. Vi have ſjeldent tørt Træ til Vandbygningsarbeider; men Hunstømmer, iſær naar det er ſvært Materiale, maa man, hvis man ſkal bruge det, udtage nogen Tid iforveien, for at det kan henligge og tørre og ikke komme vaadt i Bygningen, hvor det ſkal være Bjælker og Trævæark.

240. Rothe: Har De aldrig været paa fremmede Værfter eller andre udenfor Orlogsværftet, for at gjøre Dem bekjendt med Arbeiderne der?

Witkow: Nei desværre.

241. Rothe: Men De vilde anſee det for godt og hensigtsmæssigt, om De kom til at ſee, hvorledes de der bar dem ad?

Witkow: Ja det troer jeg. Man kunde have godt af at ſee det, efterat have gaaet Skibsbygningsſkolen igjennem og lært noget Phyſik; man kunde dog lære Noget.

242. Rothe: De er aldrig indgaaet med nogen Foreſtilling til Deres Foreſatte, om at faae Leilighed til at ſee Arbeidet paa andre Steder?

Witkow: Nei, jeg har kun engang gjort en løſelig Hentydning, om at tages med, naar der gik et Skib til England; man ſagde kun, at der kunde jo nok være Eet og Andet at ſee, men det blev derved.

243. Hage: De faaer regelmæssig Meddelelſe fra Officererne, ſom reiſe, om hvad de have erfaret, Tegninger o. ſ. v.?

Witkow: Ja ſidſt, da Capt. Schønheyder reiſte, fik vi en tryft Rapport om hans Reiſe. Jeg kan ikke mindes, at vi før har faaet noget Saadant.

244. Flensborg: Var der nu Noget i den Rapport, ſom angik Dem?

Witkow: Saavidt jeg mindes, ikke; det var meeſt om Skibsbyggeriet og Smedien, men Intet, ſom kom mig ved.

Sjette Møde, den 18de September 1860.

Snedkermester Lind.

1. Lütken: Naar kom De i Holmens Tjeneste?

Lind: 1809 som Dreng. Jeg har været Snedkerlærling og Svend i 14 Aar, Mester fra 1837.

2. Lütken: Hvad er Deres Mening med Hensyn til Organisationen af Arbeidet paa Holmen?

Lind: Vi have ved Snedkerværkstedet baade private og faste Folk. De private have i Almindelighed overgaaet de faste, men mig er det ganske ligegyldigt, om jeg har private eller faste. Med de private kan jeg snart blive færdig, naar der er Noget iveien, men det kan jeg ikke med de faste. Der er mange Omstændigheder, naar der er Noget iveien med dem.

3. Lütken: I hvad Forhold staae Deres faste Snedkere mod de private, dem, De antager?

Lind: Det har været forskjelligt, for Øieblikket staaer det lige, jeg har 24—25 af enhver Slags.

4. Lütken: Og De finder Dem ligesaa tilfreds med dem, De har i dagviis, som med dem, der staae i fast Tjeneste?

Lind: Ja.

5. Lütken: Hvem antager de private Arbeidere?

Lind: Jeg, og bestemmer deres Løn paa Approbation af Fabrikmesteren.

6. Lütken: Hvad Betaling faae de private Folk?

Lind: Nogle have 4 Mk., men den høieste Betaling er 1 Rd. til Kl. 4.

7. Lütken: Er den høiere i private Snedkerværksteder?

Lind: Det er sjeldent. Naar der gives saadan Daglon paa privat Arbeide, er det for største Delen i Accord. Naar det er hele Dagen og en dygtig Arbeider, faaer han paa private Steder Noget mere end 1 Rd.

8. Lütken: Troer De, det vilde være hensigtsmæssigt for

Arbeidets Udførelse og billigere, hvis De fik Lov til, ogsaa at tage den anden Halvdeel af Mandskabet af private?

Lind: Det vilde blive Et og det Samme; det ringe Antal Folk, jeg har, kan ikke gjøre Udslaget.

9. Lütken: Altsaa naar De fik en Ordre, at fra den og den Dag vilde Arbeidet blive ordnet paa den Maade, vilde De ved Deres Arbeide ikke møde nogen Vanskelighed ved Udførelsen deraf?

Lind: Nei.

10. Lütken: Vilde De betragte det som et Fremskridt, hvis det blev ordnet paa den Maade?

Lind: Det maatte Tiden vise. Der er ingen Erfaring derfor, men jeg troer, at det vilde blive det; thi de fleste faste Svende, jeg har, have lært i Byen. Idetmindste de halve og derover ere ikke komne til os som Lærlinge. Forholdet i Byen blandt Snedkerne har jeg stræbt at lære at kjende, jeg er kommen og kommer stadig paa de bedste Værksteder, for at lære lidt mere at kjende end Holmen; forresten kommer jeg ogsaa blandt Tømrere og Murere. I Tiden før Handelskrisen vare de Folk, jeg da havde af private, maadelige, fordi de kunde faae over det Dobbelte andetsteds; men da Krisen kom, forandrede Sagen sig Noget, og de Folk, jeg nu har, ere udmærket dygtige Folk, som jeg er meget godt fornøiet med. De bedste have kun 5 Mk. 8 ß., og da Arbeidet stillede sig saaledes, at det kunde lade sig gjøre, anbefalede jeg, at de 15 daarligste af dem gik, saa jeg har nu kun 25 tilbage, medens jeg har havt over 70.

11. Lütken: Naar man gik over til frit Arbeide, vilde der formodentlig ikke være Noget at frygte for, at man ikke skulde kunne faae Folk, naar man vilde betale dem?

Lind: Nei, til de Arbeidere vi behøve, kunne vi faae de fornødne Snedkersvende.

12. Formanden: Naar De faaer flinke Folk, beholder De dem da?

Lind: Jeg har havt en 16—17 Stykker, som have været længe hos mig; der er andre, jeg har havt i 10—12 Aar og

ſom ere fra 1848, da jeg fik 70. Tidligere har jeg nemlig havt Tømmermænd, men det var ikke ſaa heldigt, fordi det, ſelv om de vare dygtige, tog endeel Tid, indtil de ſatte ſig ind i Arbeidet. Det er nu ogſaa aldeles ophørt indtil videre.

13. Lütken: Hvis De nu tænker Dem, at Forandringen i Arbeidets Organiſation ſkulde indtræde nu, mener De da, at det burde ſkride frem efterhaanden, for at ſee, hvorledes det vilde udvikle ſig ved Benyttelſen af frie Arbeidere?

Lind: Ja.

14. Lütken: Hvad er Deres Mening om at bruge Tømmermænd til ſimplere Snedkerarbeide?

Lind: Tømrerne ville nødigt arbeide ſom Snedkere, og jeg vil nødigt have dem, fordi de ikke arbeide med Lyſt; og Folk, der ikke arbeide med Lyſt, holder jeg ikke af.

15. Hage: Har det altid været faſte Tømmerſvende?

Lind: Ja.

16. Hage: De har ikke forſøgt med frie?

Lind: Nei, det er ikke blevet forſøgt.

17. Hage: Naar Forholdet er ſaaledes, at der er gjenſidig Ulyſt til at have Tømmerſvende, vilde det Samme vel ogſaa finde Sted, naar De fik Lov til at tage frie Tømmerſvende?

Lind: Ja, det vilde man vel aldrig gjøre, fordi det ſtrider mod al Natur, naar man kunde faae Snedkere, da at tage Tømrere.

18. Bocher: Er det ikke begrundet i, at der undertiden var for mange Tømmerſvende og Pælehuggere, og at man derfor har taget dem til Snedkerværkſtedet?

Lind: Da man oprindelig begyndte dermed, var det Skibsbyggere, man tog.

19. Bocher: Men nu, da Tømrerne ere ſkilte fra Skibsbyggerne?

Lind: Saa fik vi først Tømmermænd fra de 3 Skibsbygmeſtere. De gav mig naturligviis de Daarligſte, og deraf kom et daarligt Reſultat, hvad der ogſaa var ganſke naturligt. Saa behøvede de dem ſelv paa Skibsbyggeriet. Derpaa ſkulde jeg

have Pælebukkere. Jeg gjorde Foreſtilling derimod, men det hjalp ikke; jeg ſkulde have dem og ikke Andre. Saa forandrede det ſig Noget, fordi de ere mere Huustømrere, og de mødte med ret godt Værktøi, og det gik bedre. Derpaa fik vi en Underofficeer, ſom ſkulde mere betragtes ſom Opſyn end lede Arbeidet, og ſaa gik det bedre og fredeligere. De Andre vare mere urolige Hoveder.

20. Lütken: Var ikke Tømrernes Løn den ſamme ſom Snedkrenes?

Lind: Nei, den var høiere.

21. Lütken: Altſaa var der ingen Grund til at bruge Folk, der vare mindre egnede til Snedkere, naar de kunde faae Snedkere?

Lind: Nei, i hele Verden vilde man ikke bruge dem.

22. Lütken: Naar De kun vil benytte virkelige Snedkere til Deres Arbeide, vil De vel heller ikke bruge Sjouere til det ſimple Arbeide?

Lind: Det har jeg prøvet. I Kjøbenhavn paa mindre Snedkerværkſteder er det høiſt oconomiſk, navnlig for en Meſter, ſom kun har faa Folk. Naar han ſelv ſkjærer ſit Træ ud, kan han tjene Meget derved, naar han bærer ſig fornuftigt ad. Det er tidligere brugt ved Snedkerværkſtedet, at Enhver har ſøgt ſit Træ i Beholdningen, men nu ſiden Saugværket er i Nærheden deraf, opbevarer jeg ſelv Materiale tildeels gammelt afſkaaret, ſom vi da have liggende, naar vi ſkulle bruge det efterhaanden. Tidligere ſaae jeg, at der gik en 9—10 Mennesker og keeg op ad Brædderne, uden at beſtille Noget. Saa indførte jeg det, man brugte i Byen, at jeg tog en Sætteunderofficeer til at ſkjære til, men da han ikke kunde overkomme det Altſammen, havde vi Sjouere til Hjælp, deriblandt Snedkere og Stolemagerſvende.

23. Lütken: Var det forinden Saugmøllen kom?

Lind: Nei, det er en 3—4 Aar ſiden.

24. Lütken: Var det Træ først ſkaaret?

Lind: Ja, det var ſkaaret over i Længden.

25. Lütken: Hvem leder det?

Lind: Den tidligere nævnte Sætteunderofficer, en af de faste Folk.

26. Lütken: Og dertil bruger han Sjouere?

Lind: Ja, og foruden at de skære det til, bære de det op, og naar man da skal forfærdige et Arbeide, er der Træ til det.

27. Lütken: Det er altsaa et Tilfælde, hvor Sjouere anvendes med Fordeel som Snedkere?

Lind: Ja, de have ogsaa arbeidet ved Høvlebænken.

28. Rothe: Det kan dog vel kun være, forsaavidt der mellem Sjouerne er Snedkere; thi De kan dog ikke bruge en almindelig Sjouer til at assistere Dem ved Arbeidet?

Lind: Nei, enhver Haandtering fordrer en vis Duelighed.

29. Rothe: En simpel Sjouer er altsaa ikke nok til at assistere Dem, det maa være Snedkere?

Lind: Vore Sjouere maae ogsaa være af den Beskaffenhed, at de kunne gaae alene. Paa Holmen gaaer en Underofficeer efter Enhver, der skal bestille og bære Noget. Det maa ikke være saaledes. Enhver af vore maa vide, hvor enhver af vore Ting ligger, han maa ene gaae over paa Gammelholm og hente Kobber og Messingbeslag og Andet, som er af Værdi. Vi maae have Folk, som have været i en Haandværksstilling, ellers vilde de være altfor dyre.

30. Wiborg: De sagde, De brugte saadanne Folk endogsaa ved Høvlebænken?

Lind: Ja.

31. Hage: Paa de Tider, da man har belemret Dem med Tømmersvende, som De ikke ønskede, og som De ikke troede var til Fordeel, har De da gjort Foreſtilling til Deres Overordnede mod denne Praxis?

Lind: Ja, jeg gjorde Paastand paa at blive fri derfor.

32. Hage: Ja, men det hjalp ikke?

Lind: Den Praxis existerer ikke længere.

33. Hage: Det er ikke i den nyere Tid?

Lind: Nei.

34. Lütken: Har De mange Sjouere?

Lind: Det er forskjelligt; jeg har altid 4, undertiden 5, 6, 7, 8.

35. Lütken: Er deri indbefattet dem, der hjælpe til, eller er det foruden dem?

Lind: Det er med dem.

36. Lütken: Er De fornøiet med dem til den Betaling, de faae?

Lind: Ja, tidligere vilde Ingen gaae for den Betaling, naar de fik 3 Mk.; thi de vidste, at de maatte arbeide Meget ved Holmen. Da jeg saaledes fik det usleste Mandskab, talte jeg med Equipagemesteren, saa fik de 3 Mk. 8 ß.

37. Lütken: Troer De det vilde være fordeelagtigt for Deres Bedrift, hvis De fik Sjouere af en bedre Art, naar De istedetfor at betale dem 3 Mk. 8 ß. fik frie Hænder til at betale, hvad deres Arbeide var værd, saa at De gav 4—5 Mk. om Dagen? Troer De, at De da fik bedre Folk?

Lind: Jeg troer, at for den Tid og for det Arbeide, De gjøre, er det nok.

38. Lütken: Men tænke vi os nu, at De havde en rask Mand og De kunde give ham 5 Mk., vilde han da ikke forholdsviis udrette Mere?

Lind: Det faae Snedkersvende hos Private; dertil vilde jeg ikke gaae.

39. Lütken: Det Arbeide, som Sjouerne have hos Dem, er jo heller ikke saa svært som ved Skibsbyggeriet, saa at de bedre kunne taale det?

Lind: Men det er vedholdende. Naar Tømmeret er læsset paa Vognen, gaae Sjouerne der bagefter, men vort Sjouerarbeide er ikke af den Slags.

40. Lütken: Hvad er Deres Mening om de Sjouere, som De seer paa Holmen? Ere de i Besiddelse af den physiske Kraft, at de kunne udrette Noget?

Lind: Det er stærke Folk; de ere stærke nok, naar de blot have Lyst til at arbeide. Det er gode Folk til de Priser.

41. Lütken: Veed De Priſerne for Sjouere paa de private Pladſer?

Lind: Ja, det er forſkjelligt. Almindeligt have de 1 Rd. De, der have mindſt, have 40 ß. men det er undtagelſesviis.

42. Lütken: Hvad er da Grunden til, at man paa Holmen kan faae Folk til 3 Mk. 8 ß.?

Lind: Det kan jeg ikke ſvare paa, men jeg troer, at paa Pladſerne arbeide de raſkere. De give dem i Almindelighed Arbeide, ſom man kan overſkue. Pladſerne ere jo mere indſkrænkede end Holmen. Jeg er kommen meget ind paa Pladſerne iſær paa Larſens Plads, i mine yngre Aar.

43. Lütken: Men med Henſyn til Snedkerværkſtedet troer De ikke, at det vilde være Fordeel for Deres Bedrift, hvis De fik Sjouere til høiere Priſer?

Lind: Nei, er der Noget iveien med Sjouerne, faae de deres Afſked, og vi tage Andre.

44. Poulſen: Har De andre Maſkiner til Deres Hjælp end Saugmaſkinen?

Lind: Ja, en Høvlemaſkine.

45. Poulſen: Til at høvle Brædder med?

Lind: Ja, ogſaa til Kjælliſter.

46. Lütken: De udtalte, at De var ligeſaa tilfreds med de private ſom med de faſte Folk. De troer ikke, at det har Noget at betyde med Henſyn til Deres Bedrift, at Lærlingerne blive oplærte paa Holmen?

Lind: Aldeles ikke.

47. Lütken: Deres Snedkere ſtaae formodentlig paa ſamme Maade, ſom Skibsbyggerne, med Henſyn til Betalingen?

Lind: Ja.

48. Lütken: og ere inddeelte i Klaſſer?

Lind: Ja.

49. Lütken: Antager De, at den Forſkjel i Betalingen, ſom der er for de forſkjellige Klaſſer af Haandværkere, er fordeelagtig?

Lind: Folkene ſkulle gaae gradviis fra den ene Klaſſe til

den anden. Jeg mener, at de Yngre maae vente. Saaledes er det nu engang blandt de faste Folk. Blandt de 24 faste Mand er der meget brave og dygtige Folk; Forskjellen er ikke meget stor.

50. Lütken: De har altsaa Folk i 4de Klasse, som ere ligesaa dygtige som de i 1ste?

Lind: Ja.

51. Lütken: Har De Folk i 4de Klasse, som De anseer for fuldkommen dygtige Arbeidere?

Lind: Ja.

52. Lütken: Forekommer det Dem da ikke uheldigt, at af to Mænd, som præstere det samme Arbeide, bliver den ene betalt høiere end den anden?

Lind: Ja, men man kan dog ikke lade ham avancere, for han er kommen; thi den ene har været der i længere Tid og den anden er kommen bagefter, og der er Mange, der have Anciennetet før dem.

53. Lütken: Ja, De kan ikke gjøre det nu; men vilde De ikke anse det for hensigtsmæssigt, hvis De kunde betale enhver af de faste Folk efter det Arbeide, han kunde udføre?

Lind: Nei; jeg troer, at selv med private vilde jeg lade Anciennneteten gaae forud. Det gjør hele Verden, naar der er en dygtig ældre Mand, faaer han Mere end den Yngre, der er ligesaa dygtig. Det skeer ogsaa paa andre Steder. Man gjør Noget mere af den ældre Tjener i hele Verden, altsaa ogsaa hos os.

54. Formanden: Efter Deres Mening er Forskjellen for Deres Folks Vedkommende ikke saa stor. Forsaavidt vi tænke os flere Klasser — vi behøve jo ikke at holde os til 4 — kunde De dog ikke tænke Dem, at Mesteren bedst saae sig istand til at fremme Arbeidets Drift, ved at han kunde ordne Betalingen efter Dygtighed, saaledes at den ikke sank under et vist Minimum i de forskjellige Betalingsklasser?

Lind: Jeg har været hos Tømmermester Kerm som ungt Menneske i endeel Aar. Han havde mange Tømmersvende, de havde alle ligemeget i Dagløn, enten de havde været der i et eller flere Aar; men Forskjellen laae deri, at efterhaanden, naar der brugtes færre

Folk paa Grund af den slettere Aarstid, afgik de Yngste først, og saa fremdeles; undertiden var der kun Polerere tilbage.

55. Formanden: Men hos andre private Mænd f. Ex. Skibsbyggerne vil De finde en meget forskjellig Daglønsbetaling.

Lind: Ja, paa Larsens Plads var der Nogle, der havde 1/4 mere, saa de kunde have næsten 2 Rdlr. om Dagen.

56. Formanden: Er det sjeldent blandt de Private, at en Mand efter hans Dygtighed sættes op eller ned i Betalingen?

Lind: Naar de blive ældre, faae de mindre. Blandt dem, jeg har, er En paa Grund af Alder sat ned fra 1ste til 2den Klasse.

57. Formanden: Oprykningen gaaer altsaa væsentlig efter Anciennetet?

Lind: I den senere Tid ikke. Der var En, som jeg fandt var den bedste baade af de private og de faste, og han kom saa hurtigt op i første Klasse.

58. Formanden: Hvor gammel var han?

Lind: 40 Aar. Han kom i 1847 i 4de Klasse og er iaar kommen i 1ste.

59. Formanden: Det er saare sjeldent, at det skeer saa hurtigt?

Lind: Ja.

60. Hage: De omtalte En, der blev nedsat, var det paa Grund af Alder eller af Mangel paa Dygtighed?

Lind: Paa Grund af Alder; hans Syn blev svækket.

61. Hage: Men De sagde, at de Ældre almindeligt have høiere Løn?

Lind: Saalænge de ere arbeidsdygtige.

62. Hage: De sagde, at det var en Fordeel ved de private Arbeidere, at man kunde lade dem gaae, naar man vilde. Nu er De tilfreds med de faste Folk, De har; men i den lange Tid, De har været Mester, har De vist truffet paa Folk, som De kunde ønske at komme af med, fordi De var mindre tilfreds med dem?

Lind: Ja, det er vist nok.

63. Hage: Det er hyppig forekommet, saalænge De har havt faste Folk i Deres Tjeneste?

Lind. Ja.

64. Hage: Naar De gjør Akkord om Arbeide med de frie Folk, gjør De vel omtrent ligesom med de faste?

Lind: Ja.

65. Lütken: Vil De forklare, hvorledes Oprykningen skeer fra den ene Klasse til den anden.

Lind: Deels efter Anciennetet, deels efter Dygtighed.

66. Lütken: Hos Dem vel meest efter Anciennetet?

Lind: Det vil jeg ikke sige. Der er ogsaa Mange, der avancere efter Dygtighed. Var der f. Ex. En, som ikke kunde følge med de Andre, vilde jeg ikke kunne begaae mig med Folkene, hvis jeg lod ham rykke op.

67. Lütken: Kan De erindre noget Tilfælde, at en Mand er avanceret uden at være den ældste?

Lind: Nei.

68. Formanden: Jo, den Mand, De selv tidligere nævnte.

Lind: Ja, skjønbt der var en Anden, der var i lige Alder med ham, tog jeg ham, fordi han meest fortjente det.

69. Lütken: Hvormange Formænd har De?

Lind: 2 Qvarteermænd og 1 Formand, men Ingen Mesterſvend.

70. Lütken: Naar De skulde have en ny Formand enten ved Dødsfald eller ved Afgang, hvorledes vilde De saa faae en saadan Mand?

Lind: Det skeer mere ved Fabrikmesteren; man faaer ham fra Constructionsskolen. Jeg har været Mester i 24 Aar. I Begyndelsen havde jeg ingen Formand eller Qvarteermand. Jeg var Formand over det Hele og havde 20 Mand. Jeg var der hver Morgen for at see paa Mønstringen, og naar Snedkersvendene vare mønstrede, besørgede jeg Sjouerne og arbeidede selv med. Saaledes gik det i Førstningen et Aarstid. Jeg valgte da til Mønstringen to, som vare de bedste af Svendene, og lod dem skifteviis forestaae det. I Løbet af den Tid henimod Marts

Maaned blev den ene af dem dræbt ved et uheldigt Tilfælde, og kun den anden blev tilbage. Det var en meget dygtig Arbeider, men han kunde hverken læse eller skrive eller tegne, men da jeg saae, at han var godt skikket til det, han skulde være, lærte jeg ham det, og han læser, skriver og tegner nu godt.

71. Lütken: Har De aldrig faaet Formænd fra Byen?

Lind: Nei.

72. Lütken: Har De tænkt over, om det ikke var rigtigt ved given Leilighed at faae Underofficerer fra private Værksteder ind paa Holmen?

Lind: For Øieblikket kunne alle de faste Folk være Underofficerer; thi de, jeg har, ere ikke som Holmens Folk i Almindelighed. Der har undertiden været Tømmermænd, som skreve godt, men det gjør den private Svend ikke; han arbeider godt.

73. Lütken: Er det ikke et temmeligt stort Antal Tilsynsmænd, De har?

Lind: Det kommer an paa, hvormange Arbeidere man han, som skulle ledes.

74. Lütken: Hvormange Folk har De da?

Lind: Jeg har Noget mere end jeg skulde. Jeg har Folk paa Dokken paa Christianshavn, hvilke arbeide paa Huusbygninger alene uden Tilsyn, da det er private Folk. Vi levere dem deres Materialier. De private Folk fra Byen ere ikke vante til, at Nogen gaaer og kiger paa dem hele Dagen. Værkstedet indeholder omtrent 50 Mand, som 1 Mand paaseer. Den anden gaaer om fra Skib til Skib; der har været de Tider, da han har havt 12 13 Skibe at tilsee, saa at han ogsaa har nok.

75. Lütken: Det er vel navnlig om Foraaret, De har Mandskabet spredt ved Udrustningen af Skibene.

Lind: Det er hele Aaret rundt. De ere altid ude. Den Mand, som er Formand, arbeider selv, og maaskee mere end enhver Svend.

76. Lütken: De har 3 Underofficerer til nogle og 50 Mand; og De mener ikke, at det kan indskrænkes?

Lind: Nei, jeg behøver de to, og den 3die arbeider mere end nogen Anden.

77. Lütken: Deres Folk ere ikke inddeelte i Roder?

Lind: Nei.

78. Hage: De siger, at Deres Formænd arbeide selv med jevnligt.

Lind: Ja.

79. Hage: Er det ikke sjeldent Tilfældet med Formændene paa Holmen?

Lind: Ja det bestaaer ikke i at høvle, men kun i enkelte Ting, der skulle afslaaes.

80. Hage: Men er det ikke usædvanligt paa Værftet, at de arbeide med?

Lind: Hos Smedene arbeide de med.

81. Hage: Ellers ikke? Ikke blandt Tømrerne?

Lind: Nei, men Formanden for Billedhuggerne arbeider ogsaa med.

82. Formanden: Mener De, at det gik an, naar De ikke havde saamange Underofficerer, som nu, og De ved enkelte Leiligheder fandt det nødvendigt ved et Arbeide, som var længere borte, at have et Tilsyn, da at tage en af de flinkeste Svende, og blot med Hensyn til det Arbeide lade ham udføre Tilsynet som Underofficeer, saa at han, naar det var forbi, traadte tilbage igjen.

Lind: Ja, der maa stadig være En, som Vedkommende, f. Ex. Fabrikmesteren, kan henvende sig til. Naar jeg er i een Ende af Holmen og Fabrikmesteren i en anden, maa der være en bestemt Person, som han kan henvende sig til, for at faae Beskeed om Et og Andet, hvad det nu kan være, og hvem han kan gjøre de Meddelelser, han maatte finde Anledning til. Med Hensyn til Underofficeren er det ikke nok at see paa, hvad der kan gjøres, og lede det, men han skal fra først af afslaae Arbeidet, og det kan man ikke vente, at Alle skulle sætte sig ind i, fordi de ere Snedkere; thi det er Et at være Snedker i Almindelighed, og et Andet at være Snedker paa Holmen. Jeg skal ikke alene sørge for, at

Snedkerne, men ogsaa at Smedene faae alt muligt afslaaet. Til Alt hvad jeg behøver af disse Folk, for at et Arbeide, der skal udføres, kan blive et Hele, naar det er færdigt, maa jeg levere Tegninger og Afslagning; jeg udfører mange Tegninger, naar jeg skal udføre et Arbeide. Hovedtegningen og Grundtegningen faaer jeg fra Fabrikmesteren, men alt Andet maa jeg selv affatte.

83. Hage: Dertil ere vel Deres Underofficerer dygtige?

Lind: Nei dertil have de ikke Tid. Der er kun en af dem, som har bestaaet Examen ved Constructionsskolen med Udmærkelse. Han har lært at tegne, men jeg har selv lært ham noget mere, da jeg har gaaet paa Akademiet, hvor man bedre lærer Snedkertegning. Han har lært Skibsbygningstegning. De Andre ere ikke andet end Snedkersvende, kun at de ere lønnede Noget bedre end de Andre. Det er hele Forskjellen.

84. Lütken: Vil De ikke forklare, hvorledes Tilsynet finder Sted paa Holmen. Hvad Tid møde Deres Formænd?

Lind. Ved Klokkelydningen.

85. Lütken: Og De selv?

Lind: Til forskjellig Tid. I Førstningen, da jeg var bleven Mester, mødte jeg ved Klokkelydningen, for at lede Alt. Nu møder jeg ikke mere ved Klokkelydningen. Jeg møder nu til meget forskjellig Tid, og ikke altid først paa Holmen, men ogsaa tidt paa andre Steder f. Ex. paa Søcadetacademiet, Gammelholm og Dokken.

86. Lütken: Hvorledes kommer De paa Søcadetacademiet, det er vel undtagelsesviis?

Lind: Nei, naar Cadetskibet er løbet ud, er der endeel at tage vare hele Sommeren, hvor jeg da leder alt Arbeidet, saavel Snedker-, Murer-, som Tømmerarbeidet. Ved Siden deraf maa jeg ogsaa passe Dokken, Gl. Holm, Proviantgaarden.

87. Hage: Er der hyppig Arbeide for Dem paa Søcadetacademiet?

Lind: Nei, i de senere Aar ikke meget. Der har tidligere været meget. Naar Cadetskibet er gaaet ud, udbedre vi, hvad der skal udbedres.

88. Bøcher: Er der ogsaa meget Snedkerarbeide paa Proviantgaarden?

Lind: Tidligere har der været meget. Nu er det sjeldent.

89. Lütken: Troer De ikke, at det vilde være en bedre Organisation, at Mestrene skulde møde ved Klokkelydningen? Kan De ganske stole paa, at Deres Formænd sætte Folkene i Arbeide?

Lind: Ja dem, jeg har tillært, det er egentlig 3, tør jeg sætte lige med de Bedste i Søetaten, af hvad Navn nævnes kan.

90. Lütken: Har De ikke tænkt over, om der kunde være et bedre Opsyn med Arbeidet end nu?

Lind: Jeg skal ikke have nogen Mening om andre Steder end hos mig, men der forekommer det mig at være saa godt som det er muligt, og det vide de overalt paa Holmen.

91. Lütken: De mener, at et forøget Opsyn vil ikke bidrage til en større Oekonomie, og at det er saa godt som det kan være?

Lind: Ja man vilde blive miskjendt i høi Grad, dersom man tænkte anderledes.

92. Lütken: Have Underofficererne, Formænd og Kvarteermænd, tilstrækkelig Myndighed over Folkene?

Lind: Ja.

93. Lütken: Ere de ikke indgaaede med dem?

Lind: Aldeles ikke.

94. Lütken: Hvilke Pligter have Kvarteermændene og Formændene daglig at opfylde?

Lind: De møde ved Klokkelydningen, mønstre Folkene, og begive sig derefter med dem til Værkstedet, hvor de komme Kl. 5½. Den ældste Mand faaer Nøglen til at lukke op. Underofficererne følge efter, saasnart Mønstringen er i Orden. Tidligere, naar de kom Kl. 5½, spiste de, men naar han kom, vare de i Arbeide. Nu er man bleven fornuftigere, og har givet dem ¼ Time til at spise Frokost i.

95. Lütken: Spise de ikke alligevel?

Lind: Nei, det er overmaade sjeldent. De private Folk

ere ikke vante til dette Væsen. Man indretter sig derfor gjerne saaledes, at Alle spise Kl. 8 om Sommeren.

96. Lütken: Bliver det Mandskab, der gaaer til Skibene, mønstret paa samme Sted?

Lind: Der er 3 Underofficerer, og hver har sine Folk; han i Værkstedet har sine Folk; han udenfor har med saamange andre Ting at gjøre, og saa have vi en, der har Opsyn med Sjouerne, men han gaaer aldrig med dem, men leder kun Arbeidet.

97. Lütken: Naar Folkene ere satte i Arbeide, have disse 3 Underofficerer at tilsee, at de arbeide flittigt og solidt? De have ikke noget andet at tage vare?

Lind: De skulle naturligviis skrive op, hvad der bruges.

98. Lütken: Have Kvarteermanden og Formændene nogen Deel i Fortjenesten, naar der arbeides i Akkord?

Lind: Nei.

99. Lütken: Troer De, at det vilde være hensigtsmæssigt, at Underofficererne paa Holmen havde Deel i Fortjenesten?

Lind: Ja.

100. Lütken: Troer De ikke, at Arbeidets Soliditet vilde lide derved?

Lind: Nei, da Mesteren ikke har nogen Andeel, vilde han paasee det.

101. Lütken: Saa vilde der udfordres en større Control fra Mesterens Side?

Lind: Den finder allerede Sted nu.

102. Lütken: Hvorledes faaer De de Materialier, som De bruger?

Lind: Planker og Brædder har jeg i Debet paa eller ved Værkstedet.

103. Lütken: Henter De Intet fra Hovedmagasinet?

Lind: Jo, der tager jeg gjerne et bestemt Qvantum.

104. Lütken: Hvem henter det?

Lind: Sjouere. Der er en Svend med, men ingen Under=

officeer. De have Contrabogen med, og naar de saa komme tilbage, veies det.

105. Lütken: De faaer det efter Vægt, og saa controllerer De, om der ikke bliver Noget borte underveis?

Lind: Ja.

106. Lütken: Naar der arbeides i Akkord paa Skibene, maa Kvarteermanden eller Formanden jo undertiden være fraværende? Han kan vel ikke altid være tilstede?

Lind: Nei.

107. Lütken: Ved en Bedrift som Deres arbeide vel en 4—6 Mand paa et Akkordarbeide?

Lind: Nei, det har jeg ikke sagt. Hver Mand staaer paa sine egne Been.

108. Formanden: De nævnte, at De tog Deres Materialier i Debet; hvorledes hænger det sammen dermed?

Lind: Man har en Arbeidsplan for det følgende Aar, og derefter kræver jeg, hvad jeg behøver.

109. Formanden: Lægges Planen Aaret forud?

Lind: Jeg veed, hvad Ministeriet vil have udført. Hvad der skal gjøres bliver meddeelt, inden Aaret begynder, og derefter gjør jeg en Opgjørelse over, hvad jeg behøver for hele Aaret, og det bliver da udleveret mig for det næste Aar. Men jeg tager det ikke fra Hovedmagasinet paa den Maade. Derfra tager jeg kun lidt ad Gangen, og Træmaterialerne efterhaanden som de blive leverede, hvilket skeer efter Licitation, naar de, der have paataget sig at levere dem, komme med dem.

110. Lütken: Har De paa Snedkerværkstedet begyndt meget med Akkordarbeide?

Lind: Ja allerede 1817, da jeg kom, var der Akkordarbeide.

111. Lütken: Det var saaledes, at naar de havde udrettet noget Bestemt, fik de Lov til at blive hjemme?

Lind: Ja, dengang blev det betalt paa den Maade. Nu er der Regler for Akkordarbeide, som Fabrikmesteren har givet. Jeg danner mig ogsaa selv Regler.

112. Lütken: Har De ikke taget Andres Erfaring til Hjælp?

Lind: Jo de Privates har jeg fulgt i mange Aar. Jeg har seet, hvorledes de bære sig ad, og saa har jeg overført det paa Holmen.

113. Lütken: Har De faaet Optegnelser fra private Værksteder?

Lind: Nei jeg bruger aldrig Optegnelser, jeg har det i Hukommelsen, men jeg maa gjøre opmærksom paa, at naar jeg giver Akkordarbeide, tager jeg Hensyn til, om Manden er i 1ste, 2den, 3die eller 4de Klasse. Forskjellen i Lønnen er vel ikke meget, men maa dog tages med, og derfor regner jeg min Accord derefter. Vil jeg give Nogen Accord, tager jeg Hensyn til, hvorlænge han kan være derom, naar jeg beregner det i Dagløn og derpaa i Accord. Derefter beregner jeg det i Kvadratmaal og siger: jeg vil give Saameget pr. Kvadratalen. Dersom Manden er i 1ste Klasse, faaer han et mindre Antal Dage at gjøre det i, end naar han er i 2den Klasse, den i 3die Klasse faaer flere Dage end den i 2den, og den i 4de flere end den i 3die, saa at det kommer igjen, som jeg sagde, at de faae deres Flid lige belønnet uden Hensyn til Klasser.

114. Lütken: De forlanger altsaa mere Arbeide af dem i 1ste Klasse, end af dem i 2den, 3die og 4de?

Lind: Ja; thi han har jo mere i Dagløn.

115. Formanden: Men De accorderer jo med den enkelte Mand?

Lind: Naar jeg f. Ex har 400 Qvadratalen af en bestemt Slags, saa faaer hver Mand sine 100 Qvadratalen at gjøre, men han i 4de Kl. faaer længere Tid til at udføre det, end han i 1ste, saa at Betalingen er eens for det Hele.

116. Lütken: Lad os tænke os, at De skulde bygge en Kahyt i en Fregat; der er adskillige Smaating at opsætte, Skodder, Køier osv. Gjør De da aldrig en saadan Akkord, at De tager 10 af Deres Folk, og siger, hvad de skulle have for at

gjøre det Arbeide og søger at komme overeens med dem om, hvad de skulle have for den Kahyt?

Lind: Ved tidligere Akkorder har man aldrig spurgt Folkene om, hvad de vilde have. Man har sagt, hvad man vilde give, og saaledes kom man overeens med dem. Jeg underhandler aldrig med dem.

117. Lütken: Et saadant Arbeide, som jeg nævnte, giver De i Akkord?

Lind: Ja, f. Ex. ved Heimdals Omaptering blev Alting gjort i Akkord. Skodderne bleve først leverede i Akkord, og senere opsatte i Akkord.

118. Lütken: Ved Opstillingen kunde De dog ikke gjøre Akkord med hver Mand?

Lind: Nei, der var 3 Mand, der havde den Akkord.

119. Lütken: Hvormeget vandt de 3 Mand ved den Akkord?

Lind: 1/3.

120. Lütken: Hvis De nu ikke havde gjort Akkord, hvorledes troer De da, at det vilde have stillet sig? Et Arbeide, som De anslaaer til f. Ex. 20 Dage i Dagløn, vil det i Akkord blive udført i 13 Dage?

Lind: Ja, naar det var 18 Dage i Dagløn, vilde de i Akkord have udført det i 12 Dage.

121. Lütken: Men hvis De, istedetfor at udbyde det i Akkord, havde ladet dem udføre det i Dagløn, hvormange Dage troer De saa, at de faste Folk vilde bruge til at udføre det?

Lind: Maaskee 25.

122. Lütken: Det er altsaa fra 13—25. Forekommer det Dem ikke, at det er en temmelig rundelig Accord at give dem?

Lind: Ja, det er forskjelligt. Jeg har en Mængde Accorder noterede, og der seer jeg, at de variere.

123. Formanden: De henfører det Alt til Dage?

Lind: Jeg siger: Jeg vil give Saameget for Kvadratalen i Penge, og naar jeg saa veed hans Løn, regner jeg det ud i Dage.

124. Lütken: Men synes De ikke, at det er en stor For-

skjel, at et Arbeide, som i Dagløn udføres i 25 Dage, i Accord kun bruger 13? Synes De ikke, at det er en temmelig stor Fortjeneste, De giver Manden?

Lind: Det veed jeg dog ikke.

125. Hage: Vilde den Mand gjøre sin Pligt, som var 25 Dage om det? Vilde De være tilfreds med hans Arbeide?

Lind: Ja, jeg troer det.

126. Hage: De vilde ikke finde, at han drev i den Grad, at De kunde ønske at afskedige ham?

Lind: Jeg er gaaet saavidt i denne Sag, som jeg kunde. Der er en Tømmermester, som er bleven en rig Mand ved sin Forretning. Jeg har kjendt ham som Svend. Jeg har spurgt ham, hvad han sagde derom. Jeg har sagt til ham: Jeg veed De har Dagleierfolk; kan man fordre, at en Mand, der arbeider i Dagløn, skal arbeide, som naar han arbeider i Accord. Saa har han svaret: Nei; det har jeg aldrig gjort, og fordrer det ikke af mine Folk; thi man kan ikke fordre, at en Mand i Dagløn skal arbeide med den Ild og Kraft, som En i Accord.

127. Hage: Er der skeet nogen Forandring i de sidste 4—5 Aar i Accordbetalingen?

Lind: I den senere Tid har jeg forandret hele Accorden.

128. Hage: Har De gjort den billigere?

Lind: Ja, det troer jeg.

129. Hage: Er det paa Grund af, at De selv er kommen til mere nøiagtigt at kunne beregne Accordarbeidet, eller er De paa Grund af de faldne Priser efter Krisen kommen dertil?

Lind: Det vil jeg ikke sige. Det er forsaavidt man gaaer ud fra saa mange Dage. Da Dagens Priis er mindre, bliver Prisen altsaa ogsaa mindre.

130. Hage: De har foretaget en Reduction, paa Grund af at Arbeidets Priis er falden i de sidste 3 Aar?

Lind: Ja.

131. Hage: De veed, hvorledes det staaer i Byen i dette Øieblik. Vil De finde Anledning til derefter endnu at forsøge Arbeidet billigere gjort?

Lind: Jeg vil ſtræbe derefter.

132. Hage: Mener De, der er ſærdeles Anledning dertil for Øieblikket?

Lind: Nei, jeg troer ikke, at de Private, jeg har, kunne lønnes ringere end 5 Mk. à 5 Mk. 8 Sk., og derpaa grunder ſig Accorden. Der er kun det at ſige, at naar en Mand har gjort et Stykke Accordarbeide til en vis Priis, og jeg finder, at Betalingen er for ſtor, faaer han mindre næſte Gang.

133. Formanden: Troer De, at faſte Folk kunne uden Overanſtrengelſe holde ud, ſaaledes ſom de gjøre, naar de anſpores af en fordeelagtig Accord, eller troer De, at de arbeide ſtærkere end de i Længden have godt af?

Lind: De vilde ſagtens holde op af ſig ſelv, derſom deres Kræfter ſkulde tage af.

134. Formanden: De mener altſaa, at de kunne holde det ud?

Lind: Ja; i Byen er jo næſten Alt Accordarbeide, men man kan ikke ſee paa Manden, at han arbeider i Accord, hverken paa Holmen eller i Byen. Man kan ikke ſee paa dem, at de anſtrenge ſig; netop de, ſom ere dygtige Accordarbeidere, lade, ſom de ikke anſtrenge ſig, men anvende en ſtadig Kraft.

135. Formanden: De ſagde, at De tog noget Henſyn til, i hvad Klaſſe de vare, der fik Accord. Kan De ikke forklare det nærmere? De forlangte lidt Mere af dem i 1ſte Klaſſe?

Lind: De fik en kortere Arbeidstid.

136. Formanden: De mener altſaa, at de kunne gjøre det i kortere Tid, og faae derfor en ſtrengere Accord?

Lind: De faae det jo bedre betalt. Jeg regner, enten de ere i 1ſte eller 4de Klaſſe, ligemange Penge for Accorden, f. Ex. 8 ß. Kvadratalen. Derſom han i 4de Klaſſe kan gjøre det i ſamme Tid, ſom den Anden i 1ſte Klaſſe, faaer han jo mere, derved at han faaer flere Dage.

137. Formanden: De beregner det altſaa efter Dage, og giver ham lidt mere Tid dertil. Altſaa til et Arbeide, ſom vil

tage 10 Dage for ham i 1ste Klasse, vil De give ham i 2den 11, ham i 3die 12 og ham i 4de 13½?

Lind: Ja.

138. Formanden: Mener De, at dette ved Accordarbeide er hensigtsmæssigt? Synes De ikke, at det var i sin Orden, at netop den Flinke gjennem Accordarbeide tjente mere, at han, naar han i en vis Tid kunde udføre et Arbeide, fik det betalt derefter, uden Hensyn til i hvad Klasse han stod.

Lind: Jeg troer, at den Maade, jeg nys nævnte, er den bedste Maade, thi ellers vilde Folkene komme til mig og sige, at der var Uretfærdighed tilstede; thi de mene, at de Alle skulle have ligemeget for deres Arbeide.

139. Lütken: De accorderer i Almindelighed altsaa om visse Penge for et vist Arbeide, og det gjør De saa til Dage. Det er en compliceret Regning.

Lind: Det beregner jeg for mig selv.

140. Lütken: Have Arbeiderne nogen selvstændig Indskydelse paa Accorden? Naar De vil have gjort saa og saa mange Kvadratalen Skodder, henvender De Dem da til f. Ex. 4 Arbeidere og siger: Vi skulle have det gjort, og tilbyder dem saa Prisen derfor?

Lind: I Almindelighed faaer kun Een Accord. Saa skriver jeg en saadan Accord og giver ham den, men spørger ham ikke derom; jeg veed, han kan staae sig derved til Maade, og saa kommer det kun an paa ham selv. Han negter det sjeldent eller aldrig. Undertiden taber han derved.

141. Lütken: Har De nogen bestemt Ret over en i Tjenesten staaende Mand til at sige: Du skal arbeide i Accord?

Lind: Nei.

142. Lütken: Men de sige aldrig nei.

Lind: Nei.

143. Lütken: Troer De ikke, at det kommer deraf, at De har været temmelig velvillig i Deres Tilbud med Hensyn til Accord?

Lind: Nei, det troer jeg ikke; der er ogsaa Ting, som jeg

ikke kjender, uagtet jeg har været Mester i saamange Aar. Der var f. Ex. et Stykke Arbeide, en Nedgangskappe, som jeg havde. Saa sagde jeg til to private Svende: Ville I gjøre det i ti Dage, omendskjøndt jeg godt vidste, at de ikke kunde det. De vare 20 Dage derom.

144. Lütken: Fik de saa kun Betaling for ti Dage?

Lind: Nei for 20 Dage. Fabrikmesteren vilde have jaget dem fra Skibet, men jeg sagde, det var mig, der havde taget feil. Jeg troer de gjorde det i 18 eller 20 Dage, og de arbeidede godt og hurtigt. De burde snarere have havt noget Mere. De fik saa et andet Stykke Arbeide, hvorved de kunde tjene noget, for at de ikke skulde sige, at jeg var uretfærdig.

145. Formanden: De fik altsaa ikke mere end for de 20 Dage?

Lind: Nei, naar en Accord gives Nogen paa Holmen, saa, dersom de vinde Noget, faae de det, men dersom de bruge længere Tid, tabe de ikke noget.

146. Lütken: Ere alle Deres Accorder saaledes, ogsaa med Private? De tabe aldrig Noget? Hvis Mandskabet ikke udfører det i den accorderede Tid, faae de Daglon?

Lind: Ja, de tabe aldrig; vinde de Noget, faae de det.

147. Formanden: Selv om Mesteren finder, at de burde have udført det hurtigere? Selv naar de bruge dobbelt saa lang Tid og Mesteren mener, at de burde have udført det i $^1/_3$ eller $^1/_4$ mindre Tid?

Lind: Er det en privat Mand, vil han blive afskediget. Det er forøvrigt aldrig forefaldet.

148. Formanden: Er den Ordre givet Dem fra Fabrikmesteren, at Ingen skal kunne tabe?

Lind: Ja.

149. Hage: I den private Virksomhed finder det ikke Sted; det er Dem vel bekjendt, at naar Accorden er sluttet, skulle Folkene staae ved den, enten de vinde eller tabe. Det er altsaa en temmelig eensidig Maade, hvorpaa De accorderer?

Lind: Ja, man maa være meget forsigtig.

150. Hage: Der maatte altſaa være en ganſke overordentlig Anledning til at klage over Folkene, naar de ſkulde indſtilles til at nægtes Dagløn for de Dage, de brugte mere til Arbeidet? Det maatte have været en overordentlig Forſømmelſe?

Lind: Ja, det forſtaaer ſig.

151. Formanden: De anſeer Dem maaſkee ikke engang berettiget til, at nægte Folkene Betaling for de Dage, ſom de brugte mere?

Lind: Nei, ſaa maatte man have havt et daarligt Tilſyn med dem. Det meſte Arbeide ſkeer paa Værkſtedet, ſaa at Tilſynet er meget let. Det vilde ſnart opdages, hvis de vilde narre.

152. Lütken: Det er altſaa en meget fordeelagtig Maade at arbeide paa, ſaavel for de Private ſom for de Faſte?

Lind: Ja, de kunne ikke tabe.

153. Formanden: De anſeer Dem ikke berettiget til at afſlutte en Accord med nogen af det private Mandſkab paa Vilkaar, ſaaledes at han ſkulde ſtaae ved den, ogſaa da naar han ikke fik Arbeidet færdigt til den aftalte Tid?

Lind: Accorden er eens med hele Mandſkabet.

154. Formanden: Med hvilken Opſigelſe antages de private?

Lind: Fjorten Dage.

155. Formanden: Og paa Dagløn, indtil han gaaer efter Opſigelſen?

Lind: Ja, naar han arbeider dygtigt.

156. Formanden: Og den Accord, ſom ſlutter ſig dertil, er en Sag for ſig ſelv?

Lind: Ja.

157. Formanden: De kunde altſaa ikke i den Tid, efterat han var opſagt, lade være at give ham Dagløn, ſelv om han ikke holdt ſig Accorden efterrettelig?

Lind: Nei.

158. Bøcher: De har nu ſluttet Accord om et Arbeide med en ſaadan Mand paa 18 Dage, og De mener, at han kunde gjøre det paa Accord i 12 Dage, og vilde bruge 24 Dage i

Dagløn. Sæt nu, at han er 26 Dage om det, giver De ham saa ogsaa Dagløn i de 2 Dage, der gaae over de 24?

Lind: Ja. Jeg har havt en fast Mand, som gjorde et Arbeide i 10 Dage, og det samme Arbeide gjorde en privat Mand i 21 Dage, og det var i Accord.

159. Bøcher: Kom det af Dovenskab?

Lind: Nei, det var en ældre Mand, der imidlertid havde gjort hvad man kunde forlange af ham.

160. Formanden: Og han fik sine 21 Dages Dagløn?

Lind: Ja, han havde rigtignok kun 4 Mk. om Dagen. Den anden, som gjorde sine Ting i Tiden, var en af de faste Folk i 4de Klasse.

161. Lütken: Anvendes Accord-Arbeide i vid Udstrækning?

Lind: Dersom Omstændighederne tillode det hos mig, vilde Meget kunne gaae anderledes, end det gjør. Naar man kunde vente, til det blev færdigt, og ikke skulde sørge for at man fik en Masse Arbeide færdigt i kort Tid, navnlig hvor det er et samlet Arbeide, vilde det stille sig anderledes. Jo flere Folk der ere samlede til et Arbeide, desto mere er man vis paa at komme til at tabe derved. I Værkstederne i Byen udfører Mesteren Arbeider med en eneste Svend i længere Tid, og holder han to Svende dertil, bliver det naturligviis færdigt paa en kortere Tid, men det koster ham da ogsaa Mere.

162. Lütken: De anvender altsaa Accord saa meget som muligt?

Lind: Ja, naar Omstændighederne tillade det.

163. Lütken: De lader intet Arbeide udføre i Dagløn, som hensigtsmæssigt kunde udføres i Accord? Er der noget Arbeide, som De ikke udfører i Accord?

Lind: Ja, Reparationsarbeide ikke gjerne, men det have vi sjeldnere.

164. Lütken: Naar De nu forfærdiger Stole og Borde til Skibene, bliver det saa udført i Accord?

Lind: Ja, Stolene have været udførte i Accord.

165. Lütken: Mener De, det er hensigtsmæssigt at lade saadanne Ting som Møbler udføre paa Holmen? Troer De ikke, det vilde være billigere at kjøbe dem i Byen?

Lind: Nei, det troer jeg ikke. Jeg var i den russiske Fregat Svetlana, som var her for at blive repareret. Der bleve Møblerne liciterede bort. Efter hvad jeg senere har hørt af Capt. Schønheyder, har det havt til Følge, at det har kostet mange Penge at vedligeholde dem, da de ikke vare solide. Det var franske Møbler. Hele Skibet var bygget i Frankrig, og det er een af de Slags Ting, som jeg ikke skal ønske at komme til at reparere igjen, thi det er Eet at have Ting, som bruges i et Huus, og et Andet at have dem til Orlogs, hvor de ødelægges.

166. Lütken: Stærkt Arbeide kan vel ogsaa gjøres i private Værksteder. Troer De ikke, at slige Ting kunne gjøres ligesaa godt og billigere paa et privat Værksted end paa Holmen?

Lind: I 1844—45 blev der leveret til Postvæsenets Tjeneste til Geiser 36 Stole. I 1848, altsaa ikke længe efter, blev den sidste Stol baaren som Pindebrænde derfra. Man har ikke været bedre til at behandle Stolene hos os end andre Steder. Der har man ikke gjort sig den Uleilighed at lange Stolene ned i Prammene, men har staaet paa Kobryggen og smidt dem ned i Prammene, det er circa 14—15 Alen ned, og de holdt.

167. Lütken: Kan De opgive Prisen paa en Stol?

Lind: 3 Rd., men det er med Rørsæde. En Snedkermester i Byen tager Alting nøie, thi naar man vil gjøre det billigt, maa man være sparsom. Limen f. Ex., som man anseer for Ingenting, er saa tynd, at den ligner gult Vand, og den limer han med. Det er ikke Tilfældet hos os, naar Limen skal bruges, underkastes den en Prøve, om den er god.

168. Wiborg: Koster en Rørstol 3 Rd.?

Lind: Ja, endogsaa noget mere. Jeg troer, man kan kjøbe dem for 14 Mk. i Byen. Til Geiser blev der ogsaa kjøbt Servanter af Mahognytræ, og de kostede, saavidt jeg erindrer, 36 Rd. Stykket. De bleve ogsaa snart bragte os, sammenbundne som Pindebrænde, for at laves hele igjen.

169. Lütken: Vil De ikke udtale Dem om Arbeidstidens Hensigtsmæssighed, om det er rigtigt, at Arbeidstiden begynder saa tidligt om Morgenen, eller om De mener, at det vilde være rigtigere, at begynde en Time senere om Morgenen og blive en Time længere ved om Eftermiddagen, naar Folkene saa fik en Time til Middagshvile? Arbeide de Folk, som De har, privat om Eftermiddagen?

Lind: Ja, jeg troer Arbeidstiden er hensigtsmæssig.

170. Lütken: Anseer De det for hensigtsmæssigt for Tjenesten, at disse Folk, som have arbeidet paa Holmen 13 Timer, arbeide privat? Kunne de arbeide om Eftermiddagen uden at deres Kræfter lide derved? Faae saadanne Folk den tilstrækkelige Hvile?

Lind: Den ordentlige Mand, som lever ordentligt, kan nok holde det ud. Det eneste, som jeg skulde have Noget imod, var den meget tidlige Mødetid.

171. Lütken: Troer De, at en Mand, som har udført i Accord et Arbeide i 12—13 Dage, som De anslaaer til 20 Dage, som altsaa har arbeidet flinkt, og som møder Kl. 5 om Morgenen, kan gaae hen og arbeide?

Lind: Ja. Det gjør en Mand gjerne, naar han kan fortjene Noget.

172. Lütken: Men i længere Tid kan han dog ikke vedblive?

Lind: Jo.

173. Hage: Vil han ikke faae en Time mere Søvn, naar man begyndte senere paa Holmen?

Lind: Jo.

174. Lütken: Spise Folkene ikke under Arbeidet?

Lind: Det tillades ikke.

175. Lütken: Stjæle de dem ikke til det, for at sove om Middagen?

Lind: Hos os kan det ikke skee. Tillade de sig det, kan det kun være i Smug.

176. Lütken: Saa faae de ikke megen Søvn om Middagen?

Lind: Nei, de Fleste læse, men det er nu allerede en Forandring til det Bedre, at de have Frokosttid, hvad De ikke havde før.

177. Lütken: For Dem er Saugmaskinen naturligviis meget heldigt placeret?

Lind: Ja.

178. Lütken: Anseer De den heldigt beliggende for de andre Arbeider?

Lind: Ja, nu er der jo Jernbaner dertil.

179. Lütken: Naar Snedkerværkstedet og Saugmaskinen laae høiere oppe mod Skibsbyggeriet, troer De saa ikke, det var bedre for at transportere Arbeidsmaterialierne?

Lind: Det gaaer jo nu meget let med Jernbanen. Med fire Mennesker har jeg seet blive transporteret saa meget, som 16 Heste kunne trække paa Steenbro.

180. Lütken: Hvad er Deres Mening om Saugmaskinen?

Lind: Jeg troer, at den er meget god og gavnlig, navnlig for saadanne Træmaterialier, som ellers vilde ligge hen, uden at Nogen brugte dem. Nu derimod bruger man det, efter at det er behandlet under Saugen.

181. Lütken: Benyttes den i sin fulde Udstrækning? Bliver Alting der høvlet og sauget?

Lind: Ja, jeg seer f. Ex. til den Corvet, der staaer paa Stabelen, er den bleven benyttet med den største Flid og Økonomi. Der blev sauget og skaaret af forskjellig Tykkelse og Brede, som var saa propert og godt behandlet, som det vel er muligt.

182. Lütken: Har De ikke Arbeide, som bliver udført ved Haandkraft, hvortil Saugmaskinen kunde benyttes? Lader De f. Ex. skjære Enden af Træ med den Maskine?

Lind: Nei, det kan man ikke med den Maskine. De kunne heller ikke gjøre Sidehugning af Træ dermed, dertil maatte de have en Horizontalsaug, og det have de ikke.

183. Lütken: Er der andre Maskiner, som De kunde ønske at have paa Deres Værksted?

Lind: Jeg har for længe siden opgivet sire, men har ingen faaet leveret. Det er en mindre Saugmaskine eller rettere en Circulairsaug, en Baandsaug, sat i Forbindelse med Dampen, dermed kunde jeg skjære krumt. Saa ønskede jeg gjerne en Slottemaskine. De Huller, man stemmer med et Jern, vilde bevirkes ved den Maskine, og endelig en Boremaskine.

184. Lütken: Og De har indgivet Begjæring derom?

Lind: Ja, for et Par Aar siden.

185. Lütken: Og De har gjentaget denne Begjæring?

Lind: Ja.

186. Hage: De har gjentagende Gange mindet derom skriftligt?

Lind: Nei, mundtlig til Fabrikmesteren; han har taget sig deraf, og Wain har faaet Ordre til at forfærdige den. Jeg har endogsaa tegnet en saadan Maskine, den saakaldte Baandsaug, saaledes som den forfærdiges og kjøbes i Paris. Den er af Jern og Træ, men jeg vil gjerne have den af Jern alene.

187. Hage: De vilde altsaa kunne have faaet den i en Maaned, naar den var bleven bestilt i Udlandet.

Lind: Der gjør man 10 Saugblade til den.

188. Lütken: Kunne disse Maskiner opstilles i et Locale som Snedkerværkstedet? (Lind: Ja.) Og drives ved Damp?

Lind: Ja.

189. Lütken: Naar De fik disse Maskiner, var De saa forsynet med Maskiner, saa at Haandkraft kunde spares? (Lind: Ja.) Og saaledes at alt det Arbeide, der kunde udføres med Maskiner, blev det?

Lind: Ja.

190. Lütken: Er Arbeidet paa Holmen i det Hele taget for dyrt? Har De anstillet Sammenligninger mellem større Arbeider fra Dem og større Arbeider fra private Snedkere, f. Ex. Arbeidet ved en Kahyt?

Lind: Det er netop en saadan Sammenligning mine Bestræbelser ere gaaede ud paa.

191. Lütken: Har De gjort nogen saadan Sammenligning?

Lind: Ja saavel i Qvadratalen som paa anden Maade.

192. Lütken: Har De havt Leilighed til f. Ex. at sammenligne Kahytten i et Orlogsskib med Kahytten i et andet Skib, udført paa et privat Værft?

Lind: Nei.

193. Lütken: Er det Deres Mening, at Arbeidet paa Holmen ikke er for dyrt?

Lind: Nei, jeg tør nok sige, at i Forhold til Arbeidets Godhed er det hverken for dyrt eller for billigt, men har den rette Priis. Jeg kan sige, at der er Arbeider, som ere forfærdigede for 20 Aar siden, som, skjøndt de ere meget brugte, baade Vinter og Sommer paa Skibene, ere aldeles de samme, som for 20 Aar siden.

194. Lütken: Men det Samme kunde jo have været gjort paa et privat Værksted ligesaa godt?

Lind: Det kan ikke negtes, men de gjøre det ikke.

195. Hage: Dersom De var Eier af dette Snedkerværksted, dersom det Hele var Deres private Eiendom, var der saa ikke nogen Forandring, De vilde indføre deri, for at det skulde svare bedre Regning, under de samme Soliditetshensyn?

Lind: Det klæder mig maaskee ikke godt at sige det, men jeg har gjort Alt for det, som om det var mit eget, saa jeg veed ikke, at der kunde skee nogen Forandring.

196. Hage: Men der kunde dog være en Forandring, som De ikke havde kunnet gjennemføre.

Lind: Jeg veed ingen.

197. Hage: Da nævnte De dog selv, at De manglede visse Maskiner i Deres Bedrift; De anførte Fordelen ved at bruge frie Folk istedetfor faste, fordi man kunde lade Dem gaae. Saafremt hele Bedriften var Deres egen, vilde De vist kunne

foretage adskillige Forandringer, men De har vel ikke overveiet, hvilke Forandringer De vilde søge satte igjennem.

Lind: Der er skeet mange Forandringer i den Tid, jeg har været Mester, men de ere komne successivt, efterhaanden som jeg har tænkt mig dem, men saaledes idet Hele taget en Generalforandring har jeg aldrig tænkt mig.

198. Lütken: De forarbeidede Sager, som holdes i Forraad til Skibenes Brug, blive de tilstrækkeligt opbevarede og conserverede?

Lind: Ja, siden 1853, da jeg tillige blev Magasinforvalter for Snedkermagasinet.

199. Lütken: De mener altsaa, at det bliver fuldkommen betryggende conserveret.

Lind: Ja.

200. Lütken: Og det Materiale, der har været tilsøes, bliver ogsaa indtil Anvendelsen, da det kommer i Skibene, fuldkommen conserveret?

Lind: Det bliver sat hen i Snedkermagasinet, og staaer da hen, indtil vi kunne gjøre det istand.

201. Lütken: Er Forraadet af raa Materialier i Værkstedet tilstrækkeligt baade i Qvantitet og Assortiment?

Lind: Jeg maa dertil svare, at i den sidste Tid har jeg ikke havt Overflod af Materialier. Der var en Tid, da jeg havde 14000 Brædder, men da syntes man, at jeg havde for mange.

202. Lütken: Vilde De antage det for rigtigt, at De havde større Forraad?

Lind: Ja naar jeg havde større Plads at lægge det paa. Jeg har det deels i Forraad og deels ude, hvor jeg maa sætte Tag over det.

203. Lütken: Troer De, at det vilde være hensigtsmæssigt, at have det bedre bevaret?

Lind: Ja, og saa maatte det ikke flyttes for langt fra Arbeidet. Jeg kunde nok faae et Skuur ved Værkstedet, men

det gaaer ikke derop af sig selv, og Transporten frem og tilbage koster jo en heel Deel.

204. Lütken: De vilde altsaa anse det for heldigt, at De havde et Opbevaringssted i Nærheden, istedetfor at nu undertiden Meget af Deres Materiale staaer i fri Luft?

Lind: Ja.

205. Lütken: Kan det undertiden hænde, at De mangler Materialier? (Lind: Nei). Men undertiden tørt Træ? (Lind: Ja). Har De Grund til at antage, at noget af Materialet paa Holmen er bortkommen ved Tyveri?

Lind: Nei, jeg har i den Tid, jeg har været Mester, ikke erfaret noget Tyveri paa Værkstedet, uden dengang jeg havde Tømrere, og de af dem, som havde gjort det, ere komne ud af Tjenesten. Engang de skulde samle Spaanerne om Middagen, blev der pludselig et Jern borte. Jeg lod Alt gjennemsøge uden at det fandtes. Jeg meldte det da til Inspectionsofficeren, og inden man gik hen for at hente deres Spaaner, laae det deri aabenlyst.

206. Lütken: Har De nogensinde besøgt fremmede Orlogsværfter?

Lind: Nei, jeg har seet alle private Værksteder heri Byen og alt det fremmede Snedkerarbeide, som har været her, deels i amerikanske, deels i engelske, deels i franske, deels i russiske og deels i svenske og norske Skibe.

207. Hage: Og det bedste var?

Lind: Jeg tør næsten sige, at „Kamschatkas", som var leveret i Amerika, var det bedste.

208. Hage: Var det bedre og solidere end det danske?

Lind: Det har jeg ikke sagt. Alle dens Rapperter vare af Mahognytræ. De havde godt Materiale til billig Priis.

209. Poulsen: Kjender De Snedkerarbeidet f. Ex. i „Triton", som er over 20 Aar gammelt. Troer De ikke det er saa godt, som Snedkerarbeide behøver at være?

Lind: Jo, jeg var der, dengang de arbeidede paa Triton og det er godt endnu, men dermed er dog ikke Alt sagt. Naar

jeg f. Ex. seer saadant Snedkerarbeide, saa seer det overmaade godt ud og maaskee bedre end vort, men det kommer an paa, hvorledes det er funderet. Jeg skal ikke tale om Triton, jeg saae, hvorledes Arbeidet der blev gjort. Det er et Mønster for os, saaledes som det er gjort. Jeg saae den samme Mand, der lavede det, lave Noget i Dampskibet Uffo, men det var gjort paa den Maade, at han maatte reparere derpaa, før han afleverede det. Jeg har ogsaa seet paa Snedkerværkstedet, at de reparerede Portene to Gange, inden de afleverede dem. De forarbeidedes om Vinteren, og om Sommeren, da Varmen kom, havde den slaaet sig.

Syvende Møde, den 20de September 1860.

---

1. Grovsmedmester Degenkolw.

1. Lütken: Naar kom De i Holmens Tjeneste?

Degenkolw: Den 1ste Januar 1818 som Dreng, jeg har altid været i Holmens Tjeneste og er avanceret op paa den almindelige Maade.

2. Lütken: Hvormange Mand har De under Dem?

Degenkolw: Det faste Antal skulde være 107 med Underofficererne.

3. Lütken: Har de noget Nummer vacant for Tiden?

Degenkolw: Ja, men jeg har ogsaa havt overcomplette over det, der er bestemt. Jeg har et Par flere Lærlinge, end jeg skulde have.

4. Lütken: Har De private Smede til Arbeide for Tiden?

Degenkolw: Ikke mere end to Filehuggere. Jeg havde 52—53 i Krigens Tid og nogle af dem bleve efter Krigen. Den sidste er først afgaaet iaar.

5. Lütken: Har De mindre Arbeide nu?

Degenkolw: Nei, ikke mindre end der altid har været.

6. Lütken: Eller havde De Vakancer, der bleve udfyldte?

Degenkolw: Nei, men det er befalet, at de skulde afgaae.

7. Lütken: I den Tid, De havde dem, havde De da vakante Nummere?

Degenkolw: Ja, undertiden 10—20.

8. Lütken: Som nu ere blevne udfyldte?

Degenkolw: Ja. I Krigens Tid blev der kun Faa antagne. Naar Nogen døde eller gik ud af Tjeneſten, blev der et heelt Hul deri, men disſe Nummere ere blevne erſtattede med Private eller Drenge.

9. Lütken: Men ſenere ere disſe Huller blevne udfyldte med Private fra Byen?

Degenkolw: Ja, deels med Private og deels med Lærlinge. I ſidſte Efteraar blev der antaget fire, to ad Gangen, iaar er der Ingen kommet.

10. Lütken: Hvorledes var De fornøiet med de private Svende De havde?

Degenkolw: Vi brugte dem aldrig til Andet end til at hjælpe til, vi kunde ikke bruge dem til andet. De kjendte ikke andet Arbeide end det, Smedene ere vante til i Byen: Heſte-Beſlagning, Huusbygningsarbeide og deslige. De kunde ikke bruges til ſværere Arbeide, men vi brugte dem til at hjælpe til, og dertil vare de flinke Folk.

11. Lütken: Have Smedene her paa Pladſerne da ikke ogſaa meget ſvært Arbeide?

Degenkolw: Men ſaa lønne de Private deres Folk ſaa godt, at de blive paa Stedet og ikke tage derfra.

12. Lütken: Hvorledes blive de private Smede lønnede?

Degenkolw: Almindeligt med 7 Mk., forreſten 6 Mk. og de Simpleſte 5 Mk.

13. Lütken: Men De finder ikke, at de ere ligeſaa gode ſom dem, De har i faſt Tjeneſte, og ſom ere oplærte af Dem ſelv?

Degenkolw: Nei, dem kunne de langtfra opveie. Nogle af dem vare ret gode, men saa fik de ogsaa en bedre Betaling, nemlig 7 Mk., men det var ikke ret længe, at de vare der, saa toge de bort.

14. Lütken: Det var altsaa ikke de bedste, De kunde faae?

Degenkolw: Det vil jeg ikke sige; der var ingen bedre at faae til den Priis, skjøndt vi søgte overalt, thi en saadan Mand kan faae 2 Rd. om Dagen, og saa kunne vi ikke faae bedre Folk til 7 Mk. Jeg veed Formænd, der have mere, de have 2—3 Rd. paa de større Steder.

15. Lütken: Ja som Underofficerer og Formænd?

Degenkolw: Ja det er dem, der forestaae Arbeidet. I Byen kaldes de Mesterswende, men det er ikke andet, end almindelige Swende; naar de komme hen paa et andet Værksted ere de igjen kun Swende.

16. Lütken: Men som almindelige Swende have de dog ikke den Betaling.

Degenkolw: Nei kun 6—7 Mk. om Dagen.

17. Lütken: Naar De kunde faae saadanne gode private Smedeswende, vilde der saa være noget i Veien for at benytte dem i Værksstedet?

Degenkolw: Nei, men for Øieblikket ere Rumrene besatte, og der kan ikke tages flere; der kan ogsaa gaae en rum Tid hen, inden de blive bekjendte med det Arbeide, der er der. De ere heller ikke vante til at arbeide efter Tegninger; Tømmermændene bestille Arbeidet, som det skal være, og Smedene levere det efter Maal; her maae vi gjøre Alt efter Tegning.

18. Lütken: Men det maa jo være Underofficerernes Sag?

Degenkolw: Nei, vi lade udføre en Tegning, og derefter skal Arbeidet gjøres, og det kjende de private meget lidt til.

19. Lütken: Men de simple Smede have ikke noget med Tegning at gjøre, det angaaer jo kun Formanden eller Mesterswenden?

Degenkolw: Nei, vi have ogſaa Mænd, ſom forſtaae at arbeide efter Tegning; det er kun 4—5 der ere Formænd, medens der er nogle og tyve Ild-Steder. De andre ere bedre Svende.

20. Lütken Gaaer Formanden da fra den ene Ild til den anden?

Degenkolw: Nei, han foreſtaaer Arbeidet ved ſin Ild og kommer ikke længere end der, det Øvrige er Meſterſvendens Sag. Formanden har een Ild, hvorved han arbeider fra Morgen til Aften.

21. Lütken: Arbeide Formændene ſelv med?

Degenkolw: Ja alle uden Undtagelſe. Formændene og Qvarteermændene arbeide ſelv med ved Smedene, men ikke ved de andre Profeſſioner.

22. Lütken: Det er altſaa en anden Ordning end ved Skibsbyggerne?

Degenkolw: Ja der har han 12—16 Mand, ſom han har Opſigt med og ſom han ſkal ſætte i Arbeide; men her maae Underofficererne og Qvarteermændene ſelv arbeide, ja Meſterſvenden ſelv gaaer ikke fri, han maa for Øieblikket arbeide med ved et Arbeide.

23. Lütken: Han hamrer da ikke ſelv med?

Degenkolw: Nei, han foreſtaaer Arbeidet og viſer, hvorledes de ſkulle bære ſig ad; han maa ogſaa være i Arbeidsklæder og det maae Underofficererne være i dagligdags. Ingen har videre med det andet Mandſkab at beſtille end med de 5—6—8 Mand, ſom de faae, efterſom Arbeidet er ſtort til. Formændene og Qvarteermændene have hver kun med den Ild at beſtille, hvor de ere ſatte til. Meſterſvenden ordner alt det Øvrige.

24. Lütken: Men der maa jo dog være mange Ilde, hvor der ingen Formand er, og ſaa maae de vel tildeels ogſaa kunne undværes ved alle Ildene?

Degenkolw: De kunne det vel, men naar der er noget vigtigere Arbeide, ſaa kunne de ikke betroe Svendene til at gjøre det, og en Formand er ikke for andet at regne end en bedre lønnet Svend.

25. Lütken: Det er altsaa det sværeste Arbeide, der kommer til disses Ilde?

Degenkolw: Ja det sværeste og det vigtigste Arbeide saae Formændene og Qvarteermændene.

26. Formanden: Der er jo ingen anden Forskjel mellem Formændene og Qvarteermændene, end Lønnen?

Degenkolw: Nei ikke anden end Lønnen.

27. Lütken: Kjender De private Værksteder i Byen?

Degenkolw: Lidt, f. Ex. Jacob Holms Plads, Wilders og Krøiers Plads.

28. Lütken: Hvorledes synes De om det Arbeide, der udføres der?

Degenkolw: Jeg veed det ikke. Jeg kommer der meget sjeldent; naar det er Arbeide af Vigtighed, saae de Holmens Smede til at udføre det om Aftenerne og om Søndagen, ellers gjøre de det selv.

29. Lütken: Hvis vi kunde tænke os, at vi i Morgen ingen faste Arbeidere havde, troer De saa, at De vilde møde alvorlig Vanskelighed ved at gaae ud paa Christianshavn og tage alle Smede til at arbeide her.

Degenkolw: Ja de mindre Arbeider for Tiden kunne de muligen udføre, men de større Arbeider lade de nok være.

30. Lütken: Hvad kalder De de større Arbeider?

Degenkolw: De have aldrig i Byen Leilighed til at see et Stykke Jern paa en halv Snees Lispund ophedet paa engang.

31. Lütken: Er det Knæsmederiet?

Degenkolw: Det have vi ikke, det ere vi for Tiden færdige med.

32. Lütken: Ankere smeder De ikke?

Degenkolw: I flere Aar have vi ikke gjort noget, men iaar have vi gjort 2 til Kanonbaaden Nr. 3.

33. Lütken: Hvilket Arbeide er det sværeste, De har udført iaar?

Degenkolw: Knæerne og Baandene i Lasten til Fregatten Jylland.

34. Lütken: Og det Arbeide troer De ikke kan udføres af Folk, der ikke tidligere have seet det?

Degenkolw: Det er en Umulighed.

35. Lütken: Hvorlænge vilde De være om at lære dem det, naar De beholdt Deres egne Formænd og Qvarteermænd?

Degenkolw: Saa vilde der ikke gaae lang Tid hen, thi de Private have vi ogsaa maattet lære det allesammen. Der gaaer en Maanedstid hen, naar De ikke ere altfor dumme. Vi maatte altid sætte et Par Private sammen med 3—4 faste Folk; thi ellers var det umuligt for dem at komme tilrette dermed.

36. Lütken: Troer De ikke, at vi vilde faae billigere Arbeide, naar vi fik private Folk istedetfor faste Folk? Vilde det ikke tiltale Dem selv som Mester, at De, naar De ikke var tilfreds med en Mand, kunde sige til ham, at han strax kunde gaae sin Vei?

Degenkolw: Ja det maatte vi ogsaa bruge, dengang vi havde private Folk, thi der var nok mange skikkelige, men ogsaa mange slemme deriblandt.

37. Lütken: Er det ikke ogsaa Tilfældet med de faste Folk?

Degenkolw: Nei, der er en god Disciplin mellem dem. De Andre vare formelig uartige. Naar man vilde fortælle dem, at de arbeidede for ringe, vare de uartige, men saa var der ikke videre ved det, end at vi sagde til dem, de kunde gaae paa Løverdag.

38. Formanden: Kunde De lade dem gaae, naar De vilde, fra Dag til Dag?

Degenkolw: De skulde have 8 Dages Opsigelse, men naar de vare uartige eller fulde eller der var andre slige Grunde dertil, maatte de gaae strax.

39. Formanden: De sagde, at 2 til 4 vare blevne antagne imellem de Faste; hvorlænge havde de prøvet dem først?

Degenkolw: Nogle havde været der 6—8 Aar, nogle ogsaa kun ½—1 Aar; men det kan man snart see, naar en Mand har arbeidet ½ Aar, om der er noget ved ham eller ikke.

40. Hage: Jeg vilde gjerne vide Vægten af de to Ankere, de omtalte.

Degenkolw: 400 Pd. Stykket.

41. Hage: Hvad koste de?

Degenkolw: Det kan jeg ikke besvare, det er Fabrikmesterens Sag.

42. Lütken: Men ere de faste Folk saa udmærkede Folk, at De aldrig kunde ønske at blive nogle af dem qvit?

Degenkolw: Det er i det mindste sjeldent, at de ere daarlige. Der er saaledes 2 til Nytaar, der have udtjent deres Capitulation, som jeg har været misfornøiet med; de faae ikke deres Capitulation fornyet igjen.

43. Lütken: Har De været misfornøiet med dem alle de tre Aar?

Degenkolw: Ja de ere mindre villige til at arbeide.

44. Lütken: Saa vilde det have været en Fordeel for Dem, naar De havde havt dem paa den Maade, at De havde kunnet lade dem gaae, istedetfor at De nu har havt dem i 3 Aar?

Degenkolw: Ja.

45. Formanden: Vare de i Holmens Tjeneste for 3 Aar siden?

Degenkolw: Nei, de vare private. De ere ikke gaaede op fra Lærlinge, de have kun været de 3 Aar i Tjenesten.

46. Lütken: Vilde De hellere have en kortere Capitulationstid end 3 Aar?

Degenkolw: Aa nei; Ja undtagelsesviis kunde det være godt.

47. Lütken: De gode Folk vilde det jo ikke skade?

Degenkolw: Nei, men det kunde vel være, at det kunde være til Skade for Tjenesten. Det skadede vel ikke, at der var Opsigelse paa 1/2 Aar, thi naar de vidste, at de opførte sig godt, reflekterede de ikke at blive opsagte.

48. Formanden: Er det forefaldet, at De har fundet, at Een i fast Tjeneste strax burde afskediges?

Degenkolw: Nei ikke uden naar de have begaaet Tyveri, saa ere de blevne affkedigede efter Rets Dom, ellers er det ikke hændet.

49. Lütken: De mener altsaa, hvis man vilde overgaae fra faste Folk til private, at man paa en Maanedstid kunde uddanne Folkene til at arbeide i større Smedier, naar De beholdt de duelige Underofficerer, som De er i Besiddelse af.

Degenkolw: Ja til at være behjælpelige kunde man uddanne dem i en Maanedstid, men til selv at gjøre Arbeidet og foreſtaae det, vilde der gaae lang Tid. Lærlinge maae gaae i mange Aar, inden de kunne udføre et hvilketsomhelſt Arbeide, selv mindre.

50. Lütken: De mener altsaa, at en saadan Skole, som de have gaaet igjennem her i Landet, inden de ere blevne private Smede, er saa slet, at de ikke kunne udføre Noget?

Degenkolw: Nei, det vil jeg ikke sige, men der bliver ikke udført større Arbeider her i Byen. Der er ingen Brug derfor, saa at de ikke kunne faae Leilighed til at uddanne sig deri, det er ikke Folkenes Skyld, men Leilighedens; thi ellers kunde de, naar der er god Lyst, ligesaa godt som de paa Holmen, blive ferme og dygtige; men der er som sagt ingen Leilighed for dem dertil i Byen.

51. Lütken: Nu venter De jo snart at komme til at flytte bort, og faae et ganske nyt Værksted paa Nyholm. Antager De nu, at Deres Arbeidere ere saa udviklede i Dueligheb, at de kunne bruges i et med Maskiner fuldstændigt forsynet Værksted?

Degenkolw: Nei, det kan jeg ikke sige.

52. Lütken: Har De været i Udlandet?

Degenkolw: Nei, der har aldrig været givet Nogen af os Leilighed til at komme ud og see Noget andetsteds.

53. Lütken: Er De bekjendt med den større Udvikling, som er skeet i Deres Professsion i den sidste halve Snees Aar?

Degenkolw; Jeg har ikke været nogetsteds og har intet seet, uden hvad jeg har læst og hørt af Andre, og hvorledes

man ellers kan tænke sig, det gaaer til; til at see Noget har hverken jeg eller nogen af Mesterſvendene faaet Leilighed.

54. Lütken: Mener De da ikke, man burde give Nogle af de Yngre Leilighed til at lære det?

Degenkolw: Jo, naar de bleve sendte et Par Aars Tid til Udlandet, for at gjøre sig bekjendte dermed ved selv at arbeide.

55. Lütken: Har da aldrig nogen af Deres Underofficerer været sendt til Udlandet?

Degenkolw: Jo der har været een i England, dengang Ægir og Hekla bleve byggede, det var i 1841. Senere har ingen været der. Han var imidlertid kun paa det Maskinfabrik, hvor Maskinerne bleve gjorte. Det var i London. Der saae han ikke andet end Maskinerne. Der var ingen Hammersmedie der; det blev gjort altsammen i Manchester. Han har ikke seet andet end Maskinværkstedet.

56. Lütken: De vilde naturligviis kunne paapege en ung Mand, som med Fordeel kunde reise til Udlandet?

Degenkolw: Ja.

57. Lütken: De har nu ingen Maskiner i Smedien uden Damphammeren og Dampmaskinen?

Degenkolw: Vi have to Damphammere, en større og en mindre.

58. Lütken: Og De bruger Damp til at blæse til Ilden med?

Degenkolw: Dampmaskinen bruges til at blæse til 7 Ildsteder; de øvrige Blæsebælge maa Mandskabet selv trække; ogsaa bruges den til Damphammeren og et lille Blæseværk, til Dreiebænken og Borebænken og nogle andre Smaating.

59. Lütken: Bruger De Sjouere i Forening med Deres Smedesvende?

Degenkolw: Nei, det er idetmindste meget sjeldent. Det er flere Aar, siden vi gjorde det, og da kun 2 ad Gangen.

60. Lütken: Hvem trækker Bælgen?

Degenkolw: Smedesvendene. De skiftes en halv Time ad Gangen.

61. Lütken: Kunde det ikke være rigtigt at have Sjouere dertil?

Degenkolw: Nei, naar Jernet er i Ilden, have de ikke videre at gjøre. Nogle maae da gjøre Værktøiet istand, medens de Andre blæse. Der er da kun 3 Mand ved Ilden, saa at Sjouere vilde være overflødige. Det er kun ved enkelte Leiligheder, ved større Arbeider, at vi have en Mand til at blæse, ellers ikke.

62. Lütken: De har ikke tænkt over, at Sjouere kunde anvendes sammen med Smede, naar De tænker Dem et nyt indrettet Værksted?

Degenkolw: Der er ikke Noget, der forefalder, hvorved jeg har Brug for Sjouere. Jeg har otte Arbeidsmænd, som i Grunden kunde kaldes Sjouere. De kiende ikke noget til Professionen og de blive brugte ved Leiligheder, hvor vi ellers kunde bruge Sjouere. De ere i fast Tjeneste og kaldes Smedearbeidsmænd. Jeg har 8, og deraf gjør een Nattevagt og en anden er Fyrbøder ved Dampmaskinen, saa der egentlig kun er 6 tilbage.

63. Lütken: Er det tilstrækkeligt?

Degenkolw: Undertiden er der Brug for Flere, men i denne Tid er det tilstrækkeligt.

64. Lütken: Naar der er Brug for Flere, faaer De saa Sjouere hos Equipagen?

Degenkolw: Nei.

65. Lütken: Troer De ikke, det var rigtigt ved given Leilighed at benytte Sjouere; jo mere man kan undgaae at tage fra Professionen, jo bedre?

Degenkolw: Vi hjælpe os saa godt vi kunne med de faste Folk. Hvad der kan opsættes til en anden Dag, opsætte vi, naar vi kunne det, og hjælpe os med dem, vi have.

66. Lütken: Har De altid Brug for de 8 Mand?

Degenkolw: Ja, der er i Grunden kun 6, thi den ene er Nattevagt, saa at han er fri om Dagen, og den Anden er Fyrbøder ved Dampmaskinen, og Een er i Værkstedet paa Nyholm, saa at der her paa Gammelholm kun er 5.

67. Lütken: De har den samme Klasseinddeling som der er ved Skibsbyggerne, en første, anden, tredie og fjerde Klasse?

Degenkolw: Ja.

68. Lütken: Forekommer det Dem at være en hensigtsmæssig Maade at inddele det faste Mandskab paa?

Degenkolw: Ja, det er ret godt.

69. Lütken: Ere de bedste Folk altid i første Klasse?

Degenkolw: Ja, det skulde de være.

70. Lütken: Men ere de det?

Degenkolw: Ja, forsaavidt en Mand bliver gammel kan det være, at han i det sidste Aar, han staaer i Klassen, naar han skal pensioneres, ikke er saa dygtig; saa bliver han nedsat i anden Klasse, naar han hellere ønsker det, og i tredie Klasse, naar han bliver ældre og ikke kan svare til hvad han skal, eller ogsaa bliver han, naar han ønsker det, pensioneret.

71. Lütken: Men er der i anden Klasse Folk, der ere ligesaa gode, som de i første?

Degenkolw: Ja enkelte, men de kunne ikke komme op af Mangel paa Plads. Der maa kun være et bestemt Antal.

72. Lütken: Troer De ikke, det vilde være rigtigt, at en Mand blev betalt efter det Arbeide, han udførte?

Degenkolw: Jo, men saa vilde der komme Flere op i den ældste Klasse, naar de duede dertil, det vilde være til Tjenestens gode Gavn, thi det vilde anspore Folkene til at være flittige og lægge Vind paa at blive duelige, thi saa vidste de, at de fik en høiere Betaling.

73. Lütken: De mener altsaa ikke, at den nuværende Klasseinddeling bør bibeholdes, men at det, naar man beholdt fast Mandskab, var bedst, at enhver Mand betaltes efter sit Arbeide?

Degenkolw: Ja, det vilde være baade til Tjenestens og til Folkenes Fordeel; man kunde hurtigere erholde duelige Folk, thi de vilde selv hjælpe til af al Kraft for at faae høiere Dagløn.

74. Lütken: Efter hvilke Regler skeer Oprykningen fra den ene Klasse til den anden?

Degenkolw: De Dueligſte rykke op, ſelv om de ikke ere de Ældſte i Klaſſen.

75. Lütken: Altid?

Degenkolw: Ja almindeligt.

76. Lütken: Kan De ſige et Exempel, hvor den Ældſte ikke er avanceret, men en yngre Mand?

Degenkolw: Den Dueligſte rykker op, om der end ere flere Ældre i Klaſſen; de Yngre komme til at rykke op, naar de Ældre ikke kunne udføre Arbeidet ſaa hurtigt og godt; den Bedſte rykker altid op.

77. Lütken: Falder ikke den Ældſte og Dygtigſte ſammen?

Degenkolw: Jo, det kan arrivere.

78. Lütken: Finder det ikke i Almindelighed Sted?

Degenkolw: Nei.

79. Lütken: De vilde kunne opgive et Exempel?

Degenkolw: Der er en Mand, der arbeidede ſig op efterhaanden fra 4de til 3die Klaſſe og derefter til 2den Klaſſe; han var dygtig, da han kom op, men ſaa blev han ſtaaende der, og kan ikke komme videre. Det er ſom om Forſtanden ikke kan komme videre, og ſaa avancere de ikke.

80. Lütken: Springer en dygtig Mand nogenſinde en Klaſſe forbi?

Degenkolw: Nei, det er ikke ſkeet i Smedien i mange Aar.

81. Lütken: Har De ladet en Mand avancere meget hurtigt, med et Aars Mellemrum?

Degenkolw: Det er et meget ſjeldent Tilfælde. Det er ſkeet engang med eet Aar, men det Almindelige er 2 Aar.

82. Lütken: Kan De f. Ex. ikke erindre det Tilfælde, at der for Øieblikket er en Mand i 4de Klaſſe, ſom er en dygtig Arbeider og kan præſtere ligeſaa godt Arbeide, ſom En i førſte Klaſſe?

Degenkolw: Nei, det er der ikke.

83. Lütken: Er det Dem, der beſtemmer Opryknингen?

Degenkolw: Jeg gjør Indſtilling til Fabrikmeſteren.

84. Lütken: Og den bliver altid tagen til Følge?

Degenkolw: Ja. Mange Gange gaae de Mænd, der ere ældre i Klassen, til Fabrikmesteren, for at gjøre deres Ret gjældende, fordi de ere ældre, men det er ikke skeet i Smedien. Om det har havt Følger andre Steder, veed jeg ikke, men jeg troer det.

85. Lütken: De mener, at det ikke hos Smedene har havt Følger, at man har henvendt sig til Fabrikmesteren?

Degenkolw: Ja.

86. Lütken: Men De siger, det skeer andre Steder?

Degenkolw: Ja, saavidt jeg har hørt, have Enkelte paatalt, at de ere blevne tilsidesatte.

87. Lütken: Det have de Ret til, men har saa Fabrikmesteren forandret Mesterens Indstilling?

Degenkolw: Det veed jeg ikke, men jeg veed, at der er skeet Indsigelse.

88. Lütken: De har altid faaet den Mand forfremmet, som De vilde?

Degenkolw: Ja.

89. Lütken: Vil De ikke forklare os, hvorledes det gaaer med Valget af Deres Underofficerer, Formænd og Qvarteermænd?

Degenkolw: Det gaaer paa samme Maade. Naar der er en Underofficeers Plads vacant, faaer den dygtigste Smed i første Klasse den.

90. Lütken: Indstiller De ogsaa ham til Fabrikmesteren?

Degenkolw: Ja.

91. Lütken: Hvormange Formænd og Qvarteermænd har De?

Degenkolw: Der skal være 7, men der er 8. Vi havde nogle Overcomplette, men da Kjedesmederiet i Byen blev nedlagt, kom det ind paa Holmen, og saa fik vi en Underofficeer til.

92. Lütken: De smeder jo ingen Kjeder?

Degenkolw: Jo, Ankerkjeder blive forandrede og reparerede.

93. Lütken: Men De smeder ingen nye?

Degenkolw: Nei, de blive forskrevne fra England, men alt Kjedegods til Takkeladsen bliver tit gjort heelt nyt. Det

havde Casperſen tidligere, men nu gjøre vi det paa Holmen; forſaavidt Takkelmeſteren ikke ſelv har Kjeder, ſom han ſender ind til at reparere og gjøre om.

94. Lütken: Saa ſmeder De dem; de blive ikke kjøbte?

Degenkolw: Ja, vi ſmede dem.

95. Lütken: Har De altid blandt Deres Folk i 1ſte Klaſſe kunnet finde duelige Folk, ſom De vilde indſtille?

Degenkolw: Ja.

96. Lütken: Har De aldrig taget Nogen i 2den Klaſſe og indſtillet ham?

Degenkolw: Nei.

97. Lütken: Har De aldrig i en yngre Klaſſe havt Mænd, ſom De hellere vilde indſtille?

Degenkolw: Nei.

98. Lütken: Er der en beſtemt Ordre til at indſtille Folk fra 1ſte Klaſſe?

Degenkolw: Nei, men det er jo en ligefrem Følge, at den ældſte Klaſſe bliver taget; men var der Ingen, ſaa vilde vi gaae til den næſte Klaſſe, men det er ikke arriveret.

99. Lütken: Har De nogenſinde faaet Underofficerer fra private Værkſteder?

Degenkolw: Jeg har aldrig havt Leilighed dertil; en enkelt Privat er kommen ind i Tjeneſten ſom et ganſke ungt Menneſke paa 20 Aar. Han arbeidede ſig op til Underofficeer og er nu Meſterſvend.

100. Lütken: Hvormange Meſterſvende har De?

Degenkolw: 3; 2 paa Gammelholm og 1 paa Nyholm.

101. Lütken: Er det ikke for mange?

Degenkolw: Vi have ſaameget at beſtille, at mange Gange Ingen af os er paa Værkſtedet. En er i Dampmaſkinen, en Anden paſſer Værkſtedet, men undertiden maa det ſtaae tomt, naar vi Alle ere andre Steder henne og Alle ere beſkjeftigede.

102. Lütken: Troer De ikke, at det vilde være heldigt, om De fik en Meſterſvend ind, ſom havde reiſt i Udlandet?

Degenkolw: Ja, enten det eller ogsaa at en af vore fik Leilighed til at reise og see det.

103. Lütken: Men troer De ikke, at det i det Hele taget vilde være godt at faae frisk Blod ind?

Degenkolw: Meget muligt, naar det var en Mand, der forstod sine Ting.

104. Lütken: Tage Deres Underofficerer ikke nogen Examen?

Degenkolw: Nei.

105. Lütken: De gjøre heller ingen Prøve for at blive Mestersvend?

Degenkolw: Nei.

106. Lütken: De mener altsaa ikke, at Deres Underofficerers Antal kan indskrænkes?

Degenkolw: Nei, paa ingen Maade; men jeg maa tillade mig at bemærke, at af de 8 ere 2 ved Værkstederne paa Nyholm, de øvrige 6 ere ved Værkstederne paa Gammelholm.

107. Bocher: Antager De ikke, at det vilde være heldigt, at Alt, hvad der angik Smedene, var samlet paa eet Værksted?

Degenkolw: Jo, nu er der paa 3 Steder Transport med Materialierne, fra Gammelholm til Nyholm. Det vilde være en Fordeel baade for Folkene og Arbeidet, at det Hele blev samlet paa eet Sted.

108. Lütken: Det er vel ogsaa Hensigten med det nye Værksted, at det skal være samlet paa eet Sted og opført paa den hensigtsmæssigste Maade. Naar vi nu tænkte os, at De fik blot private Mænd ind i Smedien, maatte De saa vedblive at have saa mange Formænd, vilde De saa ogsaa indrette Deres Ilde paa samme Maade?

Degenkolw: Ja, det er indrettet saa hensigtsmæssigt, som det kan være.

109. Lütken: At der altid maa være en Formand, en af

de bedſte Folk, til at foreſtaae de ſtore Ilde, er rimeligt, men ikke ved Ilde af ſimplere Natur?

Degenkolw: Der er Ilde af forſkjellig Størrelſe og efter Størrelſen er der dygtigere Folk ved dem, for at der kan gjøres ſtørre Arbeider ved dem.

110. Formanden: Det vil altſaa ſige, at under den Form faae de dygtigere Svende høiere Betaling. Det er altſaa ikke paa ſamme Maade, ſom det man ellers kalder Underofficerer?

Degenkolw: Det er ganſke rigtigt.

111. Lütken: Under hvem ſtaaer Deres Værkſted?

Degenkolw: Under Fabrikmeſteren og Capitain Schønheyder.

112. Lütken: Men Underfabrikmeſteren har det daglige Overopſyn?

Degenkolw: Ja.

113. Lütken: Hvad Tid møde Deres Underofficerer om Morgenen?

Degenkolw: Kl. 5.

114. Lütken: Hele Aaret rundt?

Degenkolw: Ja, uden Undtagelſe.

115. Lütken: Og det er dem, der mønſtre Folkene og ſætte dem i Arbeide?

Degenkolw: Nei, Underofficererne mønſtre nok Folkene i Meſterſvendens Nærværelſe, men naar det er ſkeet, gaaer hver Mand til ſin Ild og Meſterſvenden ſætter dem ſaa i Arbeide.

116. Lütken: Møde Meſterſvendene ſammen med Folkene?

Degenkolw: Ja, ganſke beſtemt Kl. 5.

117. Lütken: Hele Aaret igjennem?

Degenkolw: Ja, Smedene møde til den Tid hele Aaret.

118. Lütken: Ere Ildene ſaa tændte, naar de komme?

Degenkolw: Nei, de tænde Ilden hver for ſig. Nattevagten gjør Ild ved Ovnen til Valtſeværket. Saa gaaer hver Mand hen og tager Ild derfra og tænder ſin med. Vi have ogſaa Damp oppe,

for at Hammeren kan være færdig til Brug, det skal Nattevagten ogsaa sørge for.

119. Lütken: Mesterſvendene møde altsaa Kl. 5, gjøre de det alle 3?

Degenkolw: Ja, uden Undtagelſe.

120. Lütken: Og naar møder De selv?

Degenkolw: En Times Tid efter, naar der ingen meget presserende Arbeider er, thi saa møder ogsaa jeg Kl. 5.

121. Lütken: I hvilket Værksted møder De saa?

Degenkolw: Det er forskjelligt, snart paa Gammelholm og snart paa Nyholm.

122. Lütken: Deres bedste Mesterſvend er vel paa Nyholm?

Degenkolw: Nei, de skifte. Hver er der 3 Aar ad Gangen.

123. Lütken: Hvorledes faaer De Deres Skriveri og Regnskabsvæſen udført?

Degenkolw: Jeg har en fast Skriver paa hvert Sted, een her og een paa Nyholm.

124. Lütken: Hvorledes faaer De Deres Materiale udleveret?

Degenkolw: Fra Hovedmagasinet.

125. Lütken: Ved en Bestilling?

Degenkolw: Ved en Contrabog, som er imellem Hovedmagasinet og Værkstedet, som Betjenten i Hovedmagasinet paategner og jeg paategner for Modtagelſen, hvergang Noget er taget ud, hvilket i Reglen skeer hver Uge.

126. Lütken: Og saa holder De Regnskab over Forbruget deraf?

Degenkolw: Det kommer paa Rapporten hver Maaned. Jeg fører over fra Contrabogen, hvad der er udtaget af det forskjellige Materiale.

127. Lütken: De har altsaa personlig ikke Noget at bestille med Skriveriet?

Degenkolw: Jo, det har jeg Meget at bestille med.

128. Lütken: Men De sætter Deres Skriver i Arbeide dermed og har saaledes ikke Stort at skrive?

Degenkolw: Ja, men han staaer ikke ene med Regnskabet. Jeg skal gjøre Regnskab for hvert Stykke Arbeide, hvormange Mand og hvor lang Tid, der er brugt dertil.

129. Lütken: Men lader De ikke Skriveren gjøre det?

Degenkolw: Nei, det kan han ikke. Han sætter det paa hver Conto, men jeg maa fra Værkstedet gaae hen og opgive ham det. Han udfører det, men jeg maa skrive det først, og saa reenskriver han det.

130. Lütken: Det vil ikke kunne undgaaes?

Degenkolw: Nei, naar jeg skal udføre, hvad der bliver forlangt af Fabrikmesteren, thi saa maa det være saaledes.

131. Lütken: Lider Opsynet fra Deres Side ikke Meget derved?

Degenkolw: Nei, thi jeg kan tage det paa hvad Tid af Dagen, der er Leilighed. Jeg kan gaae med Bogen i Haanden paa Værkstedet og skrive med Blyant.

132. Lütken: Have Deres Underofficerer tilstrækkelig Myndighed over Folkene?

Degenkolw: Ja.

133. Lütken: Hvorledes finde Folkene sig i at blive commanderede?

Degenkolw: De Faste godt nok, men de Private ikke. De ere ikke vante dertil.

134. Lütken: Vanskeligheden forekommer mig at ligge i de faste Folk, som ikke kunne sendes bort?

Degenkolw: Det er meget skikkelige Folk, der er ikke det Ringeste at klage over dem, de finde sig godt deri.

135. Lütken: Hvilke Pligter have Formændene og Quarteermændene at opfylde hver Dag?

Degenkolw: De møde ved Klokkelydningen og mønstre Folkene, Mønstringslisten bliver saa bragt op i Vagten til Mønsterskriveren.

136. Lütken: Men nu paa den Tid af Aaret, da deres Mønstringstid ikke er den almindelige?

Degenkolw: Saa bliver den sendt til Vagtcommandeuren, som paategner, at den er leveret til ham Kl. 6.

137. Lütken: Forklar den hele Fremgangsmaade noget nærmere?

Degenkolw: Naar Klokken holder op at lyde, kommer Listen ikke op før efter Kl. 6. Kommer der saa Nogen for sildig mellem Kl. 5 og 6, skriver Mestersvenden det. Naar Kl. er 6, bliver det bragt til Vagtcommandeuren, og han maa saa underskrive, at den har været der til det Klokkeslet.

138. Lütken: Troer De nu ikke, at der af Deres Underofficerer i saa Henseende bliver stukket Noget under Stolen?

Degenkolw: Nei, Portene blive laasede, saasnart Klokken er slaaet 5. De, der ikke ere mødte bestemt, maae saa blive udenfor, indtil Porten atter aabnes, men da komme de for sildigt.

139. Lütken: Er De aldeles overbeviist om, at de blive skrevne, naar de komme for sildigt?

Degenkolw: Ja det er ganske vist.

140. Lütken: Hvilke Egenskaber seer De paa, for at indstille en Mand til Underofficeer?

Degenkolw: At han er en duelig Arbeider, og en ædru og skikkelig Mand, og at han kan commandere Folkene, thi naar han ingen Commando har, sik han heller ikke Folkene til at gjøre deres Arbeide.

141. Lütken: Ja, men kan man ikke være en duelig Smedesvend uden at kunne commandere?

Degenkolw: Nei, naar han ikke kan commandere Folkene til at være sig behjælpelige, kan han ingen Vei komme, og saa staaer han tilbage, og det er en Ting, som ikke gaaer.

142. Lütken: Have Deres Qvarteermænd og Formænd nogen Andeel i Fortjenesten, naar der arbeides paa Accord?

Degenkolw: De faae den Tid, de vinde, betalt ligesom Folkene.

143. Lütken: De veed, at det er anderledes ved Skibsbyggerne?

Degenkolw: Ja der deeltage Underofficererne heller ikke i Arbeidet, men det gjøre de hos Smedene.

144. Lütken: Altsaa Qvarteermændene og Formændene have Andeel i Accorden, men Mesterſvenden ikke?

Degenkolw: Ja, det er kun dem, der ſelv arbeide.

145. Lütken: Da De er ligeved Magaſinet her, ſender De vel ingen Underofficeer med derover, naar De ſkal have Materialier, men kun en ſkriftlig Beſtilling?

Degenkolw: Der gaaer en Svend med Contrabogen, og ſaa faaer han Sjouere eller Arbeidsmænd med, og ſaa tage de, hvad vi behøve. Iſær til det Arbeide, der forekommer ſjeldent, er der kun lidt paa Værkſtedet, fordi Alt, hvad der er der, ſkal veies hvert Nytaar for Regnſkabets Skyld.

146. Lütken: Arbeides der meget i Accord hos Dem?

Degenkolw: Ja, i den ſenere Tid ikke ſaa ſjeldent.

147. Lütken: Kan De ſige i hvilken Udſtrækning? Naar begyndte man at arbeide i Accord hos Dem?

Degenkolw: Jeg har havt Accordarbeide i den Tid, jeg har været ved Holmen, men i tidligere Tid fik man ikke Betaling derfor, men Fridage.

148. Lütken: Hvorlænge er det ſiden, at man begyndte at give Penge derfor?

Degenkolw: Det er kun 3—4 Aar ſiden, det var i 1856.

149. Lütken: Var det efter Forſlag fra Dem, eller en almindelig Ordre fra Fabrikmeſteren?

Degenkolw: Der kom en Ordre fra Fabrikmeſteren, at, naar der arbeidedes i Accord, ſkulde Folkene have Betaling for hvad de vandt, og ikke Frihed ſom tidligere.

150. Lütken: Paa hvilken Maade ordner De dette Accord Arbeide?

Degenkolw: Det ordnes efter et viſt Skjøn. Vi, der Alle ere oplærte ved Profeſſionen, vide, hvad en Mand kan ud-

føre i en vis Tid, derefter bestemmes det. Vi have intet bestemt Regulativ.

151. Lütken: De har ingen Optegnelser eller Bøger fra ældre Tid?

Degenkolw: Jo.

152. Lütken: Fra hvad Tid ere de?

Degenkolw: De ere meget gamle. De ere paa Contoret fra ældre Mestere, som have efterladt dem, ligesom jeg vil efterlade mine, naar jeg forlader Værkstedet.

153. Lütken: Husker De, fra hvad Aarstal de ere?

Degenkolw: Nei, det er gamle Bøger.

154. Formanden: Ja, hvor gamle omtrent? Ere de fra forrige Aarhundrede?

Degenkolw: Det troer jeg næsten.

155. Wiborg: Kan De ikke erindre, fra hvilke Mestere, thi saa kan man bestemme deres Tid?

Degenkolw: Der er nogle fra Søndermann, som døde 1819, det er de ældste jeg veed.

156. Wiborg: Blev den Fregats Knær, som De har forarbeidet, gjorte i Accord?

Degenkolw: Ja.

157. Wiborg: Hvormeget antager De Folkene vinde ved saadant Accordarbeide?

Degenkolw: Det er ganske forskjelligt.

158. Wiborg: Ja lad os holde os til Knærne?

Degenkolw: Ja, der havde hver Underofficeer 4 Knær, som han havde i Accord i 10 Dage. Han kunde gjøre dem paa $8\frac{1}{2}$—9 Dage, høist paa 8 Dage.

159. Wiborg: Han vandt altsaa 2 Dage paa 10.

Degenkolw: Ja det var kun sjeldent, $1\frac{1}{2}$ Dag var det almindelige.

160. Wiborg: Er 2 Dage det høieste?

Degenkolw: Ja det er ganske vist.

161. Wiborg: Hvorlænge troer De Underofficeren vilde have været derom i Daglon?

Degenkolw: Han havde omtrent gjort dem paa 10 Dage. Det kunde han i det mindſte have gjort dem paa; det vide vi. Naar de have Accordarbeide, bryde de dem ikke om at holde Spiſetid, ſaa ſpiſe de, mens Jernet er i Ilden.

162. Wiborg: De troer ikke de vilde have været mere end 10 Dage derom, naar de ikke havde faaet Accord?

Degenkolw: Nei, det kunde de ikke være, thi ſaa vilde de blive mindede derom. Naar der er gaaet et Par Dage, ſee vi geſvindt, hvorlænge det vil trække ud. Ved Dampmaſkinen holde de heller ikke Spiſetid; de maae paſſe Leiligheden til at ſpiſe, naar Jernet er i Ilden.

163. Lütken: Naar De nu giver Folkene Accord, hvorledes bringes da en Accord tilveie? taler De med Formanden ved hver Ild?

Degenkolw: Ja, og ſaa ſiger jeg til ham: det og det Arbeide ſkal gjøres, det kan De faae i Accord.

164. Lütken: Og underhandler De ſaa med ham? (Degenkolw: Ja). Gjøre Folkene det ſaa?

Degenkolw: Som oftеſt gjøre de det.

165. Lütken: Men naar de nu ikke ville have det i Accord?

Degenkolw: Ja ſaa faae de det paa Dagløn.

166. Lütken: De kan ikke tvinge dem?

Degenkolw: Naar En ikke arbeider raſkt, kan jeg ſige det til ham, men naar en Mand ikke vil arbeide i Accord, kan jeg ikke tvinge ham dertil, men ſom oftеſt gjøre de det, og det er kun enkelte Tilfælde, at de negte det.

167. Lütken: Men det er dog ſkeet?

Degenkolw: Ja flere Gange.

168. Lütken: Det vilde De ikke kunne reſikere, naar De havde havt frie Arbeidere? Det kan jo undertiden være af ikke ganſke ringe Vigtighed for Tjeneſten, at faae et Arbeide gjort paa 8 Dage, iſtedetfor paa 10?

Degenkolw: Ja, men naar det er Tilfældet, kan man nok overtale dem dertil.

169. Lütken: Blive disse Accord-Overeenskomster approberede af Fabrikmesteren?

Degenkolw: Ja jeg gjør Indstilling til ham, om at der er Folk, der ønske at gjøre det Arbeide i Accord i saa og saa mange Dage.

170. Lütken: Approberes denne Indstilling nu altid, eller hændes det, at han forkaster den?

Degenkolw: Han har ikke forkastet nogen saadan, undtagen forsaavidt han undertiden har sagt, at der ikke skulde gjøres flere Accordarbeider for det Første, men at der skulde standses dermed; ellers har han ikke kasseret nogen.

171. Lütken: Af hvad Grund kom der Befaling, at der skulde standses dermed? Var det fordi Accordarbeidet var for dyrt?

Degenkolw: Nei, jeg troer det var i Slutningen af Finantsaaret. Der har formodentligt været for mange Accorder, men jeg kan ikke sige det sikkert. Der er kommet Ordre til, at nu maatte der stoppes for det Første, men det var kun en kort Tid, saa begyndte det igjen.

172. Lütken: Foretrækker De Accordarbeide fremfor Daglønsarbeide?

Degenkolw: Der er mange Ting, som ikke kunne gjøres i Accord, saaledes Reparationer og andre Smaaarbeider.

173. Lütken: Hvilke Arbeider synes De ikke om at give i Accord?

Degenkolw: Ja der er mange. Der er f. Ex. vanskeligere Stykker, med Hensyn til hvilke det umuligt kan beregnes, hvorlænge man er om at gjøre dem. Der er f. Ex. Opstanderne til Roret paa Skjold; det er ikke saa lille et Stykke Arbeide, og det er umulig at gjøre et saadant i Accord.

174. Formanden: Dersom et vist Antal Folk havde faaet 10 Dage til et Stykke Arbeide, men ikke bleve færdige til den Tid, hvad saa?

Degenkolw: Saa blev det anseet, som om Accorden ikke var indgaaet med dem, men de vandt ikke ved Accorden. Det har

været meget sjeldent, men det er dog arriveret, at de ikke ere blevne færdige i den Tid, som var givet dem.

175. Formanden: Men saa har det ikke havt andre Følger for dem?

Degenkolw: Nei, saa har det været, som om der ikke havde været indgaaet nogen Accord.

176. Formanden: Forekommer det Dem ikke mindre heldigt, da det alene er Værftet, der ubetinget er bundet, medens Folkene aldrig kunne tabe, men altid have Fordeel?

Degenkolw: Nei, paa den Maade ikke, men de have gjort deres Flid, men have ikke kunnet naae det.

177. Formanden: Men naar De nu fandt, at de ikke gjorde deres Flid?

Degenkolw: Ja saa faaer Fabrikmesteren det at vide.

178. Formanden: Men hvad Følger har det?

Degenkolw: Han kan tage Notits deraf; ellers veed jeg Intet.

179. Formanden: Men Folkene faae deres Betaling alligevel, der trækkes ikke Noget fra?

Degenkolw: Nei.

180. Formanden: Og De har ikke fundet Anledning til at gjøre Indstilling derom?

Degenkolw: Nei, jeg har seet Folkene gjøre deres bedste Flid.

181. Formanden: Men naar de nu ikke have gjort det? Naar de ikke have anstrenget dem, er der saa ikke Videre at gjøre derved?

Degenkolw: Nei, jeg har gjort Fabrikmesteren bekjendt dermed. Det er hændt engang, og det var en Underofficeer, som var svag paa Øinene og kunde ikke see, saa han tog feil; jeg gjorde Fabrikmesteren bekjendt dermed, og saa blev han sat til et mindre Arbeide.

182. Formanden: De pleier at slutte Accord med en Formand ved en Ild. Naar der nu er 5, 6, 7, 8 Mand foruden

Underofficeren og det er faſte Folk, kunne de være af forſkjellige Klaſſer?

Degenkolw: De ere gjerne af de ſimpleſte Klaſſer; der er En af 1ſte Klaſſe, nemlig han, der foreſtaaer Ilden, han er paa en Maade en Slags Sætte-Underofficeer.

183. Formanden: Hvorledes ordnes da Betalingen?

Degenkolw: De faae Betaling efter de Klaſſer, de ere i.

184. Formanden: Betalingen er altid efter Dage?

Degenkolw: Ja, de have et viſt Antal Dages Accord, og gjøre de det i et mindre Antal Dage, faa have de vundet ſaamange Dages Daglon efter deres Klaſſe, ſom Forſkjellen er.

185. Puggaard: De ſagde, at til 4 Knæer havde en Underofficeer 10 Dage, med hvormange Mand var det?

Degenkolw: Med 5 Mand.

186. Puggaard: Altſaa 6 i det Hele?

Degenkolw: Ja.

187. Puggaard: Hvad veier et Knæ til „Jylland" i Gjennemſnit?

Degenkolw: Henimod et Skippund.

188. Puggaard: Hvormange Knæer er der i en Fregat?

Degenkolw: Henimod 200 af forſkjellig Størrelſe.

189. Puggaard: Og De har Skabelon til hvert enkelt Knæ?

Degenkolw: Ja.

190. Puggaard: De gjøres aldrig efter Tegning?

Degenkolw: Nei det kunne de ikke, thi Skabelonen maa ſidde paa Væggen og fuges til, for at Knæet kan gjøres dertil.

191. Puggaard: De ſagde, at 4 Knæer bleve givne i 10 Dages Accord. Hvad antager De herefter, at et Knæ koſter i Arbeidslon?

Degenkolw: Det kan jeg ikke ſige nu, men jeg kan ſee det efter i mine Papirer. De ville koſte forſkjelligt, efter hvad Klaſſe Folkene ere i.

192. Puggaard: Een Underofficeer og 5 Mand, det er 6 Mand i det hele, det bliver altſaa 60 Dage?

Degenkolw: Ja.

193. Puggaard: Er det Dem ikke bekjendt, at et stort amerikanſk Skib „Golden Eagle", i ſidſte Vinter har faaet omtrent 200 Jernknæe ſatte ind her? Er det Dem bekjendt, at de ere ſmedede i England efter Tegning?

Degenkolw: Det kan nok være ved Hjælp af Baltſer, men det er ikke Knæ ſom vore.

194. Puggaard: Men er det Dem ikke bekjendt, at de ere gjorte efter Tegning?

Degenkolw: Jo, meget vel.

195. Puggaard: Det kan altſaa lade ſig gjøre?

Degenkolw: Ja, derom er der intet Spørgsmaal.

196. Puggaard: Troer De, at engelſk Jern kan bruges til Knæer i Orlogsſkibe?

Degenkolw: Ja, naar det er af det bedre engelſke Jern er der ikke noget til Hinder derfor.

197. Hage: De bruger altſaa udelukkende ſvenſk og norſk Jern? Har De aldrig brugt Jern fra Lowmore? (Degenkolw: Nei.) Slet intet engelſk Jern?

Degenkolw: Nei, ikke førend i de ſenere Aar, da vi have faaet Noget fra Maſkinværkſtedet; det er af det ſimplere, de have faaet tilovers fra Dokken, ellers have vi aldrig brugt det.

198. Hage: Er der da ikke Arbeider hos Dem, hvortil De bedre kan benytte det bedſte engelſke Jern, end ſvenſk?

Degenkolw: Det forefalder ikke hos os, men i Maſkinværkſtedet, hvor det ſkal poleres. Det har nemlig en mere eensfarvet Couleur end det ſvenſke og norſke; men det er ſaa rødſkjørt.

199. Hage: De forfærdigede 2 nye Ankere, ſom De nylig ſagde; var det i Accord?

Degenkolw: Nei.

200. Lütken: Hvormange Mand arbeidede derpaa?

Degenkolw: 5 Svende og en Underofficeer.

201. Hage: Altſaa 6 Mand, i hvormange Dage?

Degenkolw: Omtrent 18—20 Dage.

202. Hage: Om hvert Anker?

Degenkolw: Nei om dem begge.

203. Hage: Man gjorde tidligere alle Ankerne her, naar hørte man op dermed?

Degenkolw: Det var efter Krigsaarene, i Aarene nogle og halvtreds. Jeg gjorde nogle i 1854, det troer jeg, vare de sidste.

204. Hage: Af hvad Grund hørte De op dermed?

Degenkolw: Det kan jeg ikke sige, der er ikke kommet Ordre til at gjøre flere, men Aarsagen er mig ubekjendt.

205. Hage: De kan ikke opgive, hvad de Ankere dengang kom til at koste pr. Skippund?

Degenkolw: Nei.

206. Hage: Har De seet Ankere, som ere komne fra Udlandet? (Degenkolw: Ja). Vare de ringere end dem, De gjorde?

Degenkolw: De vare kun et simpelt Arbeide, men ellers meget gode, der er ikke Noget at udsætte derpaa, men de vare ikke saa pudsede som de, der blive gjorte her, og havde flere smaa Mangler, men ingen af væsentlig Betydning.

207. Hage: De anseer dem for ligesaa gode til Brug som Deres?

Degenkolw: Ja.

208. Hage: Og den større Puds, de satte derpaa, var ikke nødvendig?

Degenkolw: Nei, det var mere for Øiet.

209. Hage: Gjør De nogen Slags Søm? (Degenkolw: Nei). Spiger?

Degenkolw: Nei, naar vi gjøre nogle, er det enkelte til et enkelt Stykke Arbeide, ellers gjøre vi ikke Søm.

210. Bøcher: Er det Dem bekjendt, om der er meget gammelt Jern paa Holmen?

Degenkolw: Ja.

211. Bøcher: Er der et stort Qvantum fra forrige Tider?

Degenkolw: Det er ikke ret længe siden, ikke mere end

4 Aar siden, at Magasinet blev tømt, nu er der igjen et stort Parti.

212. Bøcher: Benytter De gammelt Jern til at smede nye Arbeider af.

Degenkolw: Ja.

213. Bøcher: Anseer De det for billigere eller dyrere, med Hensyn til Arbeidslønnen?

Degenkolw: Meget billigere og naar der var bedre Remedier at bruge dertil, vilde det endnu blive billigere, men det er gamle forældede Remedier, vi have, saa at det koster mere end nødvendigt, fordi det er kun gamle Sager.

214. Lütken: Er der ikke noget af det Arbeide, De forfærdiger, som De troer med Fordeel kan kjøbes i Byen efter Bestilling eller Licitation hos private Mestere, og gjøres billigere?

Degenkolw: Billigere vil jeg ikke sige. Der er f. Ex. gjort Jernbøiler med Møttriker og Plader til Rapperter hos Schmidt paa Holms Plads.

215. Lütken: Var det efter Licitation?

Degenkolw: Nei det var efter Accord med ham.

216. Lütken: Hvad fik han derfor?

Degenkolw: Jeg troer nogle og fiirsindstyve Skilling pr. Stykke.

217. Lütken: Hvorledes stillede vore Priser sig til dem, hvortil han leverede dem?

Degenkolw: Manden skulde have Noget at fortjene; han kunde altsaa ikke gjøre det til den Priis, som jeg; vi kunne gjøre det Noget billigere, men det var for at faae det gjort.

218. Lütken: Troer De, at De kan smede Knæer ligesaa billigt, som man faaer dem fra England?

Degenkolw: Det troer jeg ikke jeg kan.

219. Lütken: Hvorfor ikke?

Degenkolw: De have deres Jern for maaskee ¼ af den Priis det vilde koste her.

220. Hage: Af hvad Grund antager De, at Jernet i England kun koster ¼ mod her?

Degenkolw: Jo mod det ſvenſke og norſke, vi bruge her.

221. Hage: Tænker De Dem da det allerſletteſte i England, og det bedſte fra Sverrig her?

Degenkolw: Ja, det ſletteſte Jern bruges til Knæer i England. Vi have faaet Noget til Prøve. Der blev knebet lidt af det ene; naar det blev varmt og blev bøiet, knak det.

222. Hage: Kjender De Priſerne paa Jern fra Sverrig og fra England?

Degenkolw: I Sverrig koſter det 22—26 Rigsdaler, efterſom det er reent eller blandet.

223. Hage: Og hvad koſter det i England?

Degenkolw: Det veed jeg ikke, men det er meget billigere end det ſvenſke.

224. Hage: Hvad var det for Knæ, ſom De prøvede, der vare ſaa ſlette?

Degenkolw: Det var nogle, der vare beſtilte i England. Da de kom her, bleve de prøvede og revne itu paa Strækkemaſkinen, det ene gik halvt itu og det andet blev revet op. Men jeg maa tilſtaae, at naar Knæet er færdigt og det ſidder paa ſit Sted, gjør det ſamme Nytte, om det ogſaa er af det allerſletteſte Jern; men det gjør dog ikke den bedſte Nytte; thi vore gjøre ſamme Nytte, naar engang Skibet hugges op, thi da kunne Knæerne tages til et andet Skib. Da komme først Følgerne af, hvad der er godt og ſlet.

225. Hage: Antager De, at det vilde ſvare Regning for det Offentlige at ſætte gode Knæer i Skibene, for at kunne bruge dem igjen, naar disſe hugges op?

Degenkolw: Ja, „Jylland" og „Sjælland" have kun faaet Knæer fra ophuggede Skibe.

226. Hage: Hvorlænge kunne de ſaa have ſiddet?

Degenkolw: Jeg maa antage, at de ere komne i, da Skibet blev bygget.

227. Lütken: Er det virkelig Deres Mening, naar De ſaaledes erkjender, at Knæet, ſmedet af det ſletteſte Jern, gjør

ſamme Nytte ſom af det bedſte ſvenſke Jern, at det ſaa er økonomiſk at bruge det ſidſte?

Degenkolw: Ja, men naar Knæerne tages ud, kunne vi ikke anvende Jernet igjen, det lader ſig ikke omdanne.

228. Formanden: De ſeer nok, at naar De vil anſtille Sammenligning mellem de Priſer, hvorfor De kan levere dem, og den, hvorfor de kunne leveres i England, maa De ikke her vælge det bedſte og i England det daarligſte Jern, men det maa være Jern af ſamme Slags.

Degenkolw: Men vi gjøre dem ikke af engelſk Jern.

229. Formanden: Men de kunne gjøre dem deraf?

Degenkolw: Vi forſtaae ikke her at arbeide i det ſimpleſte og daarligſte Jern. Det maa jeg reentud tilſtaae, vi forſtaae det ikke, fordi vi aldrig have arbeidet deri. Der hører en ganſke anden Behandlingsmaade til, for at faae det til at blive til hvad det ſkal, og det kjende vi ikke; en ganſke anden, end til det ſvenſke og norſke Jern.

230. Hage: Det vilde altſaa have ſparet det Offentlige mange Penge, derſom De havde lært at arbeide i engelſk Jern?

Degenkolw: Ja, det er nok muligt.

231. Hage: De har aldrig gjort Foreſtilling til Fabrikmeſteren om at lære det?

Degenkolw: Nei det har jeg ikke gjort, og der har ogſaa beſtandig været udviiſt Omhyggelighed for, at der ikke kom engelſk Jern, for ikke at ſpolere det ſvenſke Jern, thi naar der kommer engelſk Jern imellem ſvenſk Jern, bliver det ſpoleret.

232. Hage: De mener, at det kun vilde være godt til et enkelt Arbeide at bruge engelſk Jern, naar De forſtod at anvende det?

Degenkolw: Det kan jeg ikke negte.

233. Hage: Men har De ikke gjort nogen mundtlig eller ſkriftlig Foreſtilling derom?

Degenkolw: Nei.

234. Hage: Er det aldrig yttret fra Fabrikdirecteuren

Ønske om, at nogle af Deres Folk skulde tilegne sig denne Kunst?

Degenkolw: Nei.

235. Hage: Det er bestandig af det kostbareste Jern, De har gjort Knæer?

Degenkolw: Ja, det vil jeg just ikke sige, at det er af det kostbareste, men det er meget godt Jern.

236. Hage: Det er det bedste?

Degenkolw: Ja.

237. Formanden: Har De med Anskaffelsen af Jernet at gjøre?

Degenkolw: Nei.

238. Lütken: Kan De erindre, naar disse Rappertbeslag paa Christianshavn bleve gjorte af Schmidt?

Degenkolw: Nei, men det kan jeg see i Bogen; det er 4—5 Aar siden.

239. Lütken: Antager De, at den Arbeidstid, som nu er ved Smedien, at den tidlige Mødetid hele Aaret er hensigtsmæssig?

Degenkolw: Ja, det troer jeg rigtignok den er.

240. Lütken: Troer De ikke, at det tager meget stærkt paa en Mands Kræfter, at staae op hele Aaret igjennem Kl. 4.

Degenkolw: Nei, det har jeg idetmindste prøvet paa mig selv. Jeg har aldrig hørt, at det har havt Indflydelse paa Nogen.

241. Lütken: Troer De, at Deres Folk blive ligesaa gamle og holde ligesaa meget ud, som Smedene i Byen, der staae op Kl. 6?

Degenkolw: Smedene møde i Almindelighed Kl. 5 paa de private Værksteder, det er sjeldent, de møde Kl. 6. Ere de nu begyndte at møde sildigere, saa er det først i den senere Tid, de have begyndt dermed; Smedene have altid begyndt Kl. 5.

242. Lütken: Ere Deres Folk ikke i Almindelighed meget ædruelige Folk?

Degenkolw: Det er der ikke noget at klage paa.

243. Lütken: De har altsaa ikke nogen Tro paa, at

navnlig den Tid, de begynde paa Arbeidet, skulde have nogen slet Indflydelse paa Mandens Kræfter?

Degenkolw: Nei, det har den slet ikke.

244. Lütken: Kjender De de private Smedes Arbeidstid?

Degenkolw: De have i Almindelighed tidligere begyndt Kl. 5, men i de senere Aar have Nogle begyndt Kl. 6, men ellers begynde de Kl. 5.

245. Lütken: Og saa have de Middagstid?

Degenkolw: Ja, 1—2 Timer.

246. Lütken: Og saa arbeide de igjen?

Degenkolw: Ja, til Kl. 6—7.

247. Lütken: De have altsaa en længere Arbeidstid?

Degenkolw: Nei, naar de have to Timer Middag, Vesper- og Frokosttid, saa bliver det omtrent det Samme.

248. Lütken: Troer De ikke, at en saadan Middagstid vilde være gavnlig for Folkene?

Degenkolw: Nei, desuden kunde det slet ikke lade sig gjøre for Smedene ved de større Arbeider. Man vilde derved faae et meget stort Tab, naar Jernet blev koldt og Ilden slukkedes, mens de holdt Middag. Der kan gaae hele to Timer hen om Morgenen, naar de skulle gjøre et Jern af betydelig Størrelse varmt. Naar de nu skulde holde Middag, saa vilde der atter gaae to Timer bort, og det vilde da atter blive et Tab. En Smed arbeider fordeelagtigst paa sit Arbeide, naar han kan blive ved. Nu faae de $^1/_2$ Time Middag, men ved større Arbeider faae de aldrig Middagstid.

249. Lütken: Heller ikke den halve Time?

Degenkolw: Nei, de gaae paa i Eetvæk.

250. Lütken: Men, naar de ikke have Accord, saa ville de dog have deres Fritid?

Degenkolw: De maae have deres Fritid, mens Jernet er i Ilden, det er $^1/_2$ eller $^3/_4$ Time og undertiden mere, da maae de spise; de have ikke, og have aldrig havt Middagstid ved Dampmaskinen; derimod i de mindre Værksteder holde de Middag, thi der kunne de faae Ild paa i 5 Minutter.

251. Lütken: Men naar Klokken ringer, stopper De saa ikke Dampmaskinen?

Degenkolw: Nei, den gaaer.

252. Lütken: Det er ellers almindeligt i de private Værksteder?

Degenkolw: Maskinen gaaer og Folkene, en 13, 14 Mand, arbeide her. Naar de skulde holde stille, vilde Ilden døe hen og Jernet blive koldt; naar vi saa skulde begynde igjen, gaaer der 1 Time eller 2 inden Jernet kan blive saa varmt, som da de holdt stille; det er et stort Tab. Det er indseet fra de ældste Tider, og de have ikke nogensinde holdt Middag.

253. Lütken: Holde de ikke Middag paa Maskinværkstedet paa Nyholm?

Degenkolw: Jo, men de have heller ikke saa store Stykker Jern i Ilden. Det er koldt Alt, saa det bliver ikke koldere.

254. Lütken: De har ogsaa smaa Ilde her?

Degenkolw: Ja, de holde ogsaa Middag.

255. Lütken: Men de store ikke?

Degenkolw: Jo, de større, men ikke i Dampmaskinen.

256. Lütken: Arbeide Deres Folk privat om Eftermiddagen?

Degenkolw: Ja, en Deel af dem i Byen, paa private Værksteder.

257. Lütken: Er der mange, der gjøre det?

Degenkolw: Ikke mange, men dog en Deel. De gaae hjem og spise, og de arbeide aldrig længere end til Kl. 8 eller 8½.

258. Hage: De sagde før, at naar der skulde udføres vigtigere Arbeider ved Skibsbyggerierne paa Pladserne, fik de Folk fra Dem?

Degenkolw: Ja, ved enkelte Leiligheder.

259. Hage: Hvad er det i Almindelighed for større Arbeider? Kan De nævne nogle?

Degenkolw: Ja, de gjorde nogle Knær til Skibene, som stode paa Beddingerne paa Holms Plads.

260. Hage: Vare de Knæer, som de saaledes gjorde, af engelsk Jern?

Degenkolw: Det er flere Aar siden; det var gamle Knæer, der dannedes om, saavidt jeg veed.

261. Hage: Have ingen af Deres Folk lært at arbeide i engelsk Jern ved de private Arbeider, som de jevnlig paatage dem?

Degenkolw: Nei, det er meget sjeldent.

262. Hage: De gjorde Kjettinger i sin Tid hos Dem, vare de ogsaa bestandig af svensk Jern?

Degenkolw: Nei, de vare forskrevne fra England.

263. Hage: Ja, men den Gang, De gjorde dem?

Degenkolw: Ja, saa vare de af svensk Jern.

264. Hage: Var der ikke private Værksteder, hvor der gjordes Kjettinger af engelsk Jern, dengang da De brugte svensk?

Degenkolw: Jo.

265. Hage: Men De anstillede aldrig Sammenligninger, skjøndt det engelske var meget billigere?

Degenkolw: Nei.

266. Lütken: Hvilke Maskiner har De savnet i Deres Værksted?

Degenkolw: Ja, nu for Øieblikket have vi det ganske godt med Maskiner; jeg har i de senere Aar faaet forskjellige, een til at skjære Skruer med, een til at bore med og en Dreiebænk.

267. Lütken: Naar har De faaet dem?

Degenkolw: Den sidste Maskine jeg fik, fik jeg efter Admiral Zahrtmanns Forlangende, da han var Overekvipagemester. Siden har jeg ikke faaet nogen.

268. Lütken: Mangler De Noget for Tiden? Har der ikke været nogen Ting — jeg taler ikke om det nye Værksted, som De skal have — som De savner i det gamle Værksted?

Degenkolw: En Dreiebænk; jeg har rigtignok 2, men kun paa den ene er der mekanisk Indretning, men der kunde ogsaa trænge til at komme en saadan paa den anden, saa at Staalet selv flyttede sig.

269. Lütken: Har De havt nogen Conference med Vedkommende om det nye Værksted?

Degenkolw: Nei.

270. Lütken: Det har De ikke med at gjøre?

Degenkolw: Nei.

271. Lütken: De har altsaa ikke opgivet, hvad Maskiner der skal til?

Degenkolw: Nei, Ingen har talt med mig derom.

272. Hage: Man har ikke spurgt Dem?

Degenkolw: Nei.

273. Lütken: Kan De paavise nogen Maade, hvorpaa en større Økonomie med Hensyn til Deres Arbeider kunde skaffes tilveie? Kan De tænke Dem Noget, hvorved Arbeidet kunde blive billigere?

Degenkolw: Nei, jeg gjør alt Muligt for at gjøre enhver Ting saa økonomisk som muligt.

274. Lütken: Antager De ikke, at det nye Værksted vil gjøre Forandring i Deres Priser?

Degenkolw: Jo, meget betydeligt, naar der kommer de tilstrækkelige Maskiner. Vi maae nu gjøre meget med Hænderne, som kan gjøres med Maskine, hvorved det vilde blive meget billigere.

275. Hage: Har De ofte gjort opmærksom paa, at det vilde svare Regning, om De havde de og de Maskiner?

Degenkolw: Ja, det har jeg talt med Fabrikmesteren om.

276. Hage: Det har De flere Gange gjort uden Resultat?

Degenkolw: Ja, kun naar det nye Værksted bliver anlagt, vil det være hensigtsmæssigt, at de Maskiner blive anskaffede.

277. Hage: Men i en lang Aarrække har De ofte af Mangel paa Maskiner maattet anvende flere Kræfter, altsaa ogsaa flere Penge, end nødvendigt?

Degenkolw: Ja, det have vi maattet gjøre, og da kom netop en Dag Admiral Zahrtmann og saae det, og spurgte, hvorfor det skete. Da jeg sagde ham, at det var af Mangel paa en

saadan Maskine, sagde han „Den skal De faae", og saa fik vi den.

278. Hage: Men det er ogsaa den væsentligste, De har faaet?

Degenkolw: Ja.

279. Formanden: Men De sagde jo, at De havde faaet flere Maskiner i de senere Aar?

Degenkolw: Ja, vi fik i 1850 en lille Boremaskine fra Gamst.

280. Formanden: Ikke andre?

Degenkolw: De andre havde jeg i Forveien.

281. Formanden: Hvilke?

Degenkolw: En Skruesskæremaskine og en lille Boremaskine.

282. Formanden: Ellers ingen?

Degenkolw: Nei.

283. Hage: Kjender De den nyere Tids Opfindelser i Deres Fag med Hensyn til Maskiner, fornemmelig til at sauge Jern? Veed De, at der i det Hele har fundet en stor Udvikling Sted? Kjender De de nyere Indretninger?

Degenkolw: Nei.

284. Hage: Meddeles Dem ikke Tegninger og Beskrivelser deraf?

Degenkolw: Nei, slet ikke Noget.

285. Lütken: Er der altid Forraad tilstede af de Materialier, De bruger?

Degenkolw: Ja. Af en enkelt Sort rundt Jern har der kunnet mangle, men det er ikke for Noget at regne; i Almindelighed er der gjerne, hvad vi behøve.

286. Lütken: Men De bruger alene svensk og norsk Jern?

Degenkolw: Ja.

287. Lütken: De har aldrig havt engelsk Jern?

Degenkolw: Nei, vi have ikke havt det før; i de senere Aar har der været Noget af det, som blev kjøbt ind til den nye

Dok, hvoraf der blev noget tilovers; det gik ind i vor Beholdning fra Dokken, og deraf have vi noget.

288. Lütken: Har De brugt det?

Degenkolw: Naar vi kunne bruge det efter de Dimensioner, det har, gjøre vi det, forsaavidt det er anvendeligt.

289. Lütken: Har De Grund til at antage, at Noget af det Materiale, De faaer, nogensinde bortkommer ved Tyveri?

Degenkolw: Nei, det har jeg ikke.

2. Dreiermester Svendsen.

290. Lütken: Naar er De kommen i Holmens Tjeneste?

Svendsen: Det er 41 Aar siden. Jeg kom ind som Dreng, kom derefter paa Constructionsskolen, blev Svend, gik Klasserne igjennem, blev Underofficeer og endelig Mester i 1841.

291. Lütken: Hvormange Folk har De under Dem?

Svendsen: 16 er det reglementerede Antal, for Øieblikket har jeg desuden 2 Arbeidsmænd og 2 Lærlinge, samt en Underofficeer, som er Formand.

292. Lütken: Hvad Arbeider udfører De?

Svendsen: Alt hvad der fordres til Marinens Brug, Blokværk, Apteringsarbeider, Huusbygninger og desl.

293. Lütken: Har De Noget at gjøre med Rappertarbeidet.

Svendsen: Enkelte Dele gjøre vi færdige, men selve Rapperten samles og gjøres færdig af Rappertmagerne.

294. Lütken: De 16 Mand, De har, ere de alle faste?

Svendsen: Nei, de 3 ere private.

295. Lütken: Hvorledes er De fornøiet med dem?

Svendsen: Jeg har beholdt dem tilbage som de Bedste af dem, jeg tidligere har havt, da Antallet var en betydelig Deel større.

296. Lütken: Af hvilken Grund er Antallet blevet indskrænket, er det af Mangel paa Arbeide til dem?

Svendsen: Nei, der er ligesaameget Arbeide nu, som dengang; men da der ingen Penge er til at lønne private Arbeidere med, maae vi indskrænke os til de faste. De daglige Arbeider blive udførte, men Magasinerne komme til at mangle.

297. Lütken: Er De fornøiet med de private Folk?

Svendsen: De 3 Mand, jeg har tilbage, er Kjernen af alt hvad jeg har havt, derfor har jeg beholdt dem.

298. Lütken: De ere ligesaa gode som de faste?

Svendsen: For endeel, de ere ikke saa øvede.

299. Lütken: De holder mere paa faste end private Folk?

Svendsen: Nei, naar jeg blot faaer dygtige Folk, kan den private tilfredsstille mig ligesaa godt som de faste, er det mig det Samme; men ubetinget at holde Private, finder jeg ikke tilraadeligt for Tjenestens Tarv. Naar vort Arbeide nu er bekjendt for dets Godhed, maa det især tilskrives endeel af det faste Mandskab, som nu er der og danner Kjernen for Arbeidsstyrken; en saadan maa man derfor fremdeles have at støtte sig til, ogsaa for at der af den kan udtages Underofficerer og Mestere; thi dertil ere de faste Folk bedst skikkede, da de ere opdragne paa Holmen og bedre inde i Forholdene end de Private. At alle Folkene ere faste, finder jeg ikke nødvendigt, men enkelte maae vist være det.

300. Lütken: Antager De, at det Arbeide, De udfører, er vanskeligere at udføre end almindeligt Dreierarbeide?

Svendsen: I Kjøbenhavn kan Ingen levere det som vi. Det øvrige Dreierarbeide, som mere henhører til Bygningsarbeide, Aptering af Skibe, kunne Flere levere, men Ingen som det Holmen leverer; med vort Blokkearbeide kan hverken det engelske, franske eller noget andet Lands sammenlignes. Holmens Arbeide er bedre, fordi de Andre ikke kunne faae den Betaling, de maae have, for at kunne levere godt Arbeide.

301. Lütken: Naar De havde Tid til at uddanne de private Arbeidere, mener De saa, at de vilde blive ligesaa gode som de, der komme ind som Lærlinge?

Svendsen: Ja, forsaavidt de have Dygtighed, naar de komme til Værkstederne, eller Anlæg til at erhverve den; de maae da ogsaa have Stadighed til at blive, og ikke løbe fra os; vi have ikke havt saa faa, der ere gaaede, fordi de ikke vare tilfredse, de fandt vore Fordringer for høie, og kunde ogsaa til enkelte Tider faae bedre Betaling andetsteds.

302. Lütken: Naar de havde faaet bedre Betaling, vare de vel ikke gaaede?

Svendsen: Det er muligt, at de saa vare blevne. De fik isvrigt 5 Mk., 5 Mk. 8 ß. og 6 Mk., derover ere vi ikke gaaede.

303. Lütken: Det er vel under den Priis, der gives i Byen?

Svendsen: Det kan jeg dog ikke sige; der kunne de vel undertiden tjene 7 Mk. og 8 Mk., men det største Antal fortjener ikke mere end 5 Mk. 8 ß. og 1 Rd.

304. Lütken: Troer De, det vilde være vanskeligere at holde Folkene paa Værkstedet, naar de stod i et løsere Forhold til det?

Svendsen: Jeg troer det ikke, det har i det mindste ikke hidtil været det.

305. Lütken: Men hvis man tænkte sig ualmindelige Forhold, f. Ex. Krigstilstand, troer De da ikke det vilde være vanskeligt?

Svendsen: Det kan man ikke ubetinget sige; saasnart man kan tilfredsstille Folk med Hensyn til Betalingen, kan man beholde dem; kan man ikke det, gaae de.

306. Lütken: Det er jo et mindre Antal, De bruger, saa Vanskeligheden derfor vel ikke vil være stor?

Svendsen: Nei, i det mindste ikke for Øieblikket.

307. Lütken: Vilde det ikke være fordeelagtigt at komme ind paa en mindre Capitulationstid?

Svendsen: Aa jo, jo mindre bundne Folkene ere, desto bedre.

308. Lütken: Men saa maa De jo komme til at fore-

trække det almindelige Arbeidssystem, at kunne opsige med 14 Dages Varsel?

Svendsen: Ja, for en Deel af Styrken, men ikke for den hele.

309. Lütken: Naar De havde en Underofficeer og et Par, som vare bundne, troer De saa, at det ingen Vanskelighed vilde frembyde, at have de Øvrige private?

Svendsen: Nei for Øieblikket troer jeg det i det Mindste ikke.

310. Lütken: Har De Drenge?

Svendsen: Ja, 2 Lærlinge, af hvilke den Ene skal være Svend til Nytaar.

311. Lütken: Har de Sjouere?

Svendsen: Tidligere havde jeg en 14 Stykker, for Tiden har jeg kun 2 til at skjære Træ og lignende Arbeide.

312. Lütken: Kan De i Deres Værksted anvende Sjouere, hvor De nu bruger Dreierswende?

Svendsen: Nei, det vilde være et uheldigt Forhold; de kunde ikke gjøre Arbeidet; Enkelte træde vel frem og sige, at de have lært Haandværket, men de kluddre kun.

313. Lütken: Er det altid de samme Sjouere, De har?

Svendsen: Nei, jeg ønsker gjerne at beholde dem, især de bedre Arbeidere, men for den Løn, de faae, 3 Mk. om Dagen, kan man ikke erholde gode Arbeidere.

314. Lütken: Med de Sjouere, De har, er De ikke ganske tilfreds?

Svendsen: Nei, men man er jo nødt til at beholde dem, da man ingen bedre kan faae; for Øieblikket ere de iøvrigt, naar jeg sammenligner, hvad der udrettes i Værkstedet, med den Betaling, de faae, meget gode.

315. Lütken: Troer De ikke, det vilde være fordeelagtigt for Dem, at De havde Folk til høiere Betaling, som kunde udføre mere Arbeide

Svendsen: Jo, de vilde arbeide mere tilfredse, Saugen vilde da gaae $1^1/_2$ Gang frem og tilbage, hvor den nu kun gaaer 1 Gang.

316. Lütken: Da De havde private Dreierſvende paa Værkſtedet, var det ſaa de Bedſte, der ſøgte til Dem?

Svendſen: Jeg ſøgte de Bedſte, jeg kunde faae; det var i det mindſte de Bedſte af dem, der kom. Da Tallet paa dem, man ſkulde bruge, blev ſtørre, maatte man tage, hvad man kunde faae, men Daglønnen blev da ogſaa ſat forſkjellig dereſter, til 5 Mk., 5 Mk. 8 ß. og 6 Mk.

317. Lütken: Men Nogen af dem, De havde, var dog vel dygtige Folk, ſkjønbt de kun fik 1 Rd?

Svendſen: De vare brugelige, men ubetinget at ſige, at det var ſærdeles dygtige Folk, kan jeg ikke. Da der var en ledig Plads i Værkſtedet, ſøgte jeg at faae den beſat med En af de Bedſte blandt de Private, efter Opfordring af Takkelmeſteren. En af de Bedſte beqvemmede ſig dertil, men han ſkal nu bort til Nytaar.

318. Formanden: Hvorfor?

Svendſen: Det tvungne Forhold generer dem, det kunne de ikke finde ſig i.

319. Formanden: Staaer De i Forhold til Takkelmeſteren?

Svendſen: Det er min Chef.

320. Formanden: Har Fabrikmeſteren Intet at ſige over Deres Værkſted?

Svendſen: Det vil jeg ikke ſige, men Takkelmeſteren er den, der nærmeſt har at ſige derover, han er min Foreſatte. Det er for den Sags Skyld ligegyldigt, hvem det ſtaaer under, naar der kun er en Officeer, der ſtaaer for det; men en Foreſat ſkal man have.

321. Lütken: Har De Klaſſer blandt Deres Folk?

Svendſen: Ja, 4.

322. Lütken: Anſeer De det for heldigt eller uheldigt?

Svendſen: Der kan jo ſiges meget for at klaſſificere Folkene; men der er den Ulempe ved Klaſſerne, ſom de nu ere, at den Dygtige ikke altid kan komme op, naar han fortjener det, men kun naar der er en Plads ledig, og deraf følger, at han ofte maa

ſtaae længe og vente i en lavere Klaſſe, end han efter ſin Dygtighed fortjente.

323. Lütken: Med andre Ord, De vilde anſee det for bedre, om enhver Mand blev betalt efter ſit Arbeide og ſin Dygtighed, iſtedetfor ſom nu at avancere op?

Svendſen: Ja, nu er det kun efter Anciennetet, at de ved Dødsfald og desl. rykke op.

324. Lütken: Efter Anciennetet?

Svendſen: Ja almindelig gives den Ældre Fortrinet.

325. Lütken: Rykke de altid op efter Anciennetet?

Svendſen: Ja, naar de iøvrigt ſtaae lige i Dygtighed; antages de i Dygtighed og god Opførſel at være hinanden paralelle, maa den Yngſte vige Pladſen.

326. Lütken: Springes der en Klaſſe forbi?

Svendſen: Sjeldent. Den Private, jeg før nævnte, traadte ſtrax ind i anden Klaſſe; han vilde ikke træde ind paa anden Betingelſe. Han forlangte egentlig at komme ind i første Klaſſe; men det ſatte jeg mig imod.

327. Lütken: Hvorfor?

Svendſen: Fordi man ſkal tjene nogen Tid, inden man kommer paa det høieſte Punkt.

328. Lütken: Men naar det var en fuldkommen dygtig Arbeider?

Svendſen: Naar han havde været meget udmærket, havde jeg gjort Forſlag derom.

329. Han har nu tjent i 3 Aar?

Svendſen: Nei kun i 2, men han faaer alligevel Lov til at gaae; det er en Velvillie man viſer ham.

330. Lütken: De vilde anſee det for heldigſt, at enhver Mand blev betalt efter ſin Dygtighed? (Svendſen: Ja!) Gjør de Indſtilling til Takkelmeſteren, naar en Mand ſkal avancere? (Svendſen: Ja!) Tages Deres Forſlag altid til Følge?

Svendſen: Ja, i Regelen altid.

331. Lütken: Kan De nævne noget Exempel, hvor det

ikke er fleet? (Svendsen: Nei!) De har kun 1 Underofficeer, der finder sjeldent noget Avancement Sted?

Svendsen: Naar hans Tour kommer, bliver han Qvarteermand.

332. Lütken: Det er kun en Betalingsforskjel.

Svendsen: Han er kommen fra Constructionsskolen, hvilket vil være det Nigtigste for Værkstederne.

333. Lütken: Har De gjort nogen Sammenligning mellem Bekosteligheden af Deres og privat Arbeide?

Svendsen: Det er dyrere.

334. Lütken: Hvilken Forskjel er der?

Svendsen: Det er forskjelligt, efterson Arbeidet er udført. Man finder meget Kludderi i Byen; Arbeidet har i Almindelighed ikke stort at betyde; naturligviis tænker jeg ikke her paa Kunstarbeider, som dem man seer hos Schwarts; i Reglen er det kun Marskandiserjager.

335. Lütken: Med hvilke Arbeider har De gjort Sammenligning?

Svendsen: Med Blokkedreierarbeide, Møbelarbeide og alt muligt.

336. Lütken: Kan De nævne Priser for dem i Byen?

Svendsen: Ja et Stolebeen kan f. Ex. dreies og poleres for 10—12 ß.; vi kunne ikke gjøre det under 18—20 ß., men det er ogsaa ganske andet Arbeide.

337. Lütken: Troer De, det er oekonomisk at gjøre dette kostbarere Arbeide?

Svendsen: Ja derom er intet Spørgsmaal.

338. Lütken: Har De i saa Henseende andet end et Skjøn at støtte Dem paa?

Svendsen: Det er vel fornemmelig paa et Skjøn, men dog ogsaa paa min Erfaring?

339. Formanden: Det er vel altsaa Varigheden, der især kommer i Betragtning.

Svendsen: Ikke blot Varigheden, men ogsaa Arbeidets Udførelse.

340. Formanden: Det varer altsaa ikke blot forholdsviis ligesaa længe, men endogsaa meget længere?

Svendsen: Ja, jeg maa ogsaa gjøre opmærksom paa, at vi arbeide i Reglen paa Holmen til Magasinoplag, og naar en Ting, det være sig en Blok eller hvilketsomhelst andet, har ligget i Magasinet i 15 à 20 Aar, skal det være ligesaagodt og maa det see ud, som om det var kommet der i Aar. Dette er ikke Tilfældet med det Arbeide, man har gjort i Byen, det kan man pille fra hinanden.

341. Poulsen: Troer De ikke, at Varigheden ligger mere i Træets Beskaffenhed, navnlig i at det er mere tørt, gjælder det f. Ex. ikke om Blokkene?

Svendsen: Træets Tørhed bidrager betydeligt til Blokkens længere Varighed; en Blok forarbeide de som oftest ganske principløst uden bestemte Regler.

342. Poulsen: Det ligger altsaa dog egentlig i Materialet?

Svendsen: Ja, men ikke alene i dets Godhed, men ogsaa i dets Anvendelse paa rette Maade.

343. Poulsen: Det ligger ikke i Arbeidet?

Svendsen: Jo; naar en Mand ikke sørger for, at der kommer fornødent Proportion paa behørigt Sted, bliver det ikke som det skal være. Hvad iøvrigt Arbeidets Udførelse angaaer, maa det dog ogsaa bemærkes, at naar Arbeidet betales simpelt, kan der ikke anvendes den Accuratesse derpaa, som der burde.

344. Poulsen: Er der gjort Forsøg paa at anvende Blokke af samme Størrelse fra Holmen og Private?

Svendsen: Vi have med mindre Skibe havt nogle fra Provindserne; der er ogsaa kommet nogle engelske med Dampskibene. De have i Almindelighed været af den Natur, at naar de havde gjort et eller to Togter, vare de heelt forbi.

345. Poulsen: De har altsaa ikke gjort Sammenligningen med Blokke, fra Mester Lameier heri Byen? (Svendsen: Nei!) Altsaa veed De ikke, om de kunne holde ligesaalænge som Deres?

Svendsen: Nei, men han erkjender selv, at han ikke kan levere dem saa gode.

346. Poulsen: Men De veed ikke, om de kunne vare ligesaalænge? (Svendsen: Nei!) De veed kun, at de, som De gjør, er dyrere?

Svendsen: Ja, i Regelen.

347. Bøcher: Er Deres Værksted med Hensyn til Blokkearbeidet forsynet med de nødvendige Maskiner?

Svendsen: Nei, deri staae vi langt tilbage.

348. Bøcher: Har De ikke Maskiner til at gjøre Skiver og til Metalbøsninger?

Svendsen: Jo, den sidste have vi, men den er gammel, den skriver sig fra 1814.

349. Bøcher: Hvor lang Tid er De om at gjøre en Blok fuldkommen færdig; hvorlang Tid antager De, der gaaer med til at forarbeide en Blok paa de Maskiner, De har paa Deres Værksted?

Svendsen: Det kommer an paa Størrelsen. Sætter jeg en enkelt Blok, 8 Tom. lang til et 2 Tom. Toug, kan den i Reglen tage $^3/_4$ eller $^7/_8$ Dag med Skive og Alt.

350. Bøcher: Troer De, det vilde være fordeelagtigt for Værftet, efter det ringe Qvantum, De forarbeider, at anskaffe de nyeste Maskiner, for at vinde Tid?

Svendsen: Ikke en Maskine af den Natur som den Brünnelske; den er aldeles uhensigtsmæssig for vort Behov, og der er den store Feil ved den og ved alle Blokkemaskiner, at alle Blokke, der fabrikeres derpaa, blive svagere end de som vi fabrikere; Blokkenes Figur fremkommer ved Cirkelsegmenter.

351. Bøcher: De troer altsaa ikke, det vilde være fordeelagtigt at anskaffe saadanne Maskiner?

Svendsen: Jo enkelte, der er f. Ex. reqvireret anskaffet en Sveitsemaskine, 2 Circulairborde. Øxen søge vi at banlyse, og at bruge Saugen istedet. Jeg har et Bord med Circulairsaug, det er af Træ, som har arbeidet paa tredie Aar, men nu begynder det at forgaae.

352. Formanden: Har De ikke andre Redskaber eller Maskiner?

Svendsen: Jo en Boremaskine, som ogsaa skulde fornyes, jeg har ligeledes en Bøsningsmaskine til Bøsninger, den skulde ogsaa fornyes; det var ligeledes ønskeligt, om vi kunde faae en Saugmaskine til større Arbeide, til at skære store Asketræer og store Pokkenholtskiver med. Det er fornemmelig dem, vi trænge til.

353. Formanden: Har der været gjort Forslag til deres Anskaffelse?

Svendsen: Ja, til de førstnævnte 3 Maskiner; det kan ikke nytte at komme med saamange; det er de nødvendigste, og derfor er jeg kommen først med dem.

354. Lütken: Hvori bestaaer Deres daglige Skriveri og Regnskabsvæsen?

Svendsen: Først i at optage alle forskjellige Arbeider. Det er jo Tilfældet i vort Værksted, hvor der er saamange Smaaarbeider at udføre, at en Svend kan have udført 2, 3, 4 forskjellige Arbeider i en Dag; der skal da gjøres Rede for, hvormegen Tid der er anvendt paa hvert Arbeide, og det skal opføres for alle 22 Mand i Værkstedet og sættes paa Rapporten. For hver Dag gives en saadan Rapport, den skal samles for hele Maaneden og fordeles paa hvert udført Arbeide; thi ellers kan man ikke komme til Kundskab om, hvad det har kostet.

355. Lütken: De har vel en Skriver, der udfører det?

Svendsen: Kun en halv, da han tillige er Skriver ved Saugmaskinen, men det er ham umuligt at besørge det alene. For Øieblikket har jeg faaet En til Hjælp fra Takkelmesteren, han er rigtignok ikke saa god som en rigtig Skriver; det er en yngre Mand, der endnu er lidt uøvet, men han understøtter den Anden saa godt han kan.

356. Lütken: Arbeide alle Deres Folk i Værkstedet?

Svendsen: Ja, men undertiden, dog ikke hyppigt, tillige ombord i Skibene, naar der er Noget at sætte op.

357. Lütken: Arbeide de i Akkord hos Dem?

Svendsen: Ja, nu og da, men vi kunne ikke levere Meget

i Akkord, paa Grund af de mange Smaaarbeider, vi have. Jeg er for Resten ingen Ynder af meget Akkordarbeide, fordi det let leder til Sjudskeri, og jeg vil gjerne have godt Arbeide. Forberedende Arbeide sætter jeg helst i Akkord, for der kan ikke finde synderlig Mislighed Sted, og saa sørger jeg for, at det bliver stillet saaledes, at Marinen faaer en liden og Manden en liden Gevinst. Akkordarbeide gaaer sjeldent ud over 6 Dage og ved en saadan Akkord kunne de vinde $^3/_4$, 1 ogsaa $^5/_4$ Dag, men det er da saaledes beregnet, at Værkstedet har vundet $^1/_4$ eller $^3/_8$ Dag. Naar jeg f. Ex. giver et Arbeide i Akkord, hvortil der under almindelige Forhold vilde medgaae 6 Dage, giver jeg ham Akkord derpaa i $5^1/_2$ Dage, saa vinde vi derved $^1/_2$ Dag, og hvis han gjør det i kortere Tid, bliver den hans.

358. Lütken: Er det enkelt Mand eller Flere i Forening?

Svendsen: Hos mig gives Arbeidet saameget som muligt til enkelt Mand. Jeg har kun havt et Tilfælde, hvor 2 Mand have sammen været i Akkord, den Ene var i 3die, den Anden i 2den Klasse, saa der kun var 4 ß. Forskjel i Daglønnen.

359. Lütken: Giver De dem Adgang til Gevinst efter Klasse?

Svendsen: Ja, beregnes den Ene til 88 ß., den anden til 92 ß., faae de deres Gevinst beregnet derefter.

360. Formanden: Hvis Manden nu brugte 1 Dag mere end Akkorden gik ud paa?

Svendsen: Naar jeg seer, at han har arbeidet ufortrødent, og jeg er overbeviist om, hvad jeg kan være, da jeg altid er i Værkstedet, at han har offret Marinen sine Kræfter, taber han Intet; thi jeg mener, at han da bør honoreres istedetfor at tabe Noget.

361. Formanden: Men naar De fandt, at han havde kunnet arbeide mere?

Svendsen: Saa klagede jeg til Chefen, der da maatte handle.

362. Formanden: Har De havt det Exempel?

Svendsen: Nei, et saadant Tilfælde kan ikke komme; thi de Folk, man giver Akkord, kjender man godt i Forveien; det er ikke Alle, man giver den, men kun dem, man kjender som flittige og redelige Mænd, der ville gjøre, hvad de skulle, selv om det ikke var i Akkord.

363. Lütken: Negte Folkene undertiden at arbeide i Akkord?

Svendsen: Ja, jeg havde det Tilfælde igaar; jeg havde givet 1800 Propper i Akkord, men saa kom der en Bestilling til Værkstedet paa 900; efterat have sluttet den første Akkord, vilde jeg lægge dem til og give en bestemt Tid dertil, men det vilde han ikke, og jeg fandt mig ikke beføiet til at gjøre videre Afslag i mine Fordringer, saa de bleve gjorte under almindelige Forhold.

364. Lütken: Saa vil De have Leilighed til at anstille en Sammenligning?

Svendsen: Det have vi saa jevnlig havt.

365. Lütken: Bliver Deres Accord approberet af Takkelmesteren?

Svendsen: Ja, jeg gjør Forslag og han approberer det.

366. Lütken: Deres Indstilling tages vel altid til Følge?

Svendsen: Ja.

367. Lütken: De anseer det altsaa ikke hensigtsmæssigt at udføre alt Arbeide i Akkord, saavel nyt som Reparationer?

Svendsen: Nei.

368. Lütken: Vil Soliditeten lide derved?

Svendsen: Det vil jeg just ikke ligefrem sige; det, jeg fornemmelig gaaer ud paa ved Akkordarbeide, er, at færdiggjøre Arbeiderne, f. Ex. ved en Blok, der kan jeg finde mig i at give Akkord paa alle Præparationsarbeiderne: Træets Tilhugning, Sidedannelsen, Skivedreining, Bøsninger o. s. v., men naar det Hele skal samles, og alt er paa Pladsen, maa jeg kunne stole paa, at Alt er godt og i Orden, og det holder jeg derfor ikke af at give i Akkord.

369. Lütken: Bliver Akkordarbeide ligesaa godt udført som andet Arbeide?

Svendsen: Det maa man strengt paasee, uden det maa Akkord ikke finde Sted.

370. Lütken: De troer altsaa ikke, at Deres Arbeide vil kunne udføres ligesaa godt og billigt i de private Værksteder?

Svendsen: Det vil jeg ikke ubetinget sige, naar Betalingen bliver derefter. De have ikke de Maskiner og Hjælpemidler, som vi, men derfor kunne de nok udføre godt Arbeide, dog ikke for den Betaling, de nu faae.

371. Formanden: Altsaa ikke billigere?

Svendsen: Nei, det kunne de ikke.

372. Lütken: Hvad synes De om Arbeidstiden paa Holmen?

Svendsen: Den er den hensigtsmæssigste, som den vel nogensinde kan være.

373. Lütken: Mener De ikke, at den tidlige Møden kan generere?

Svendsen: Nei, den kan ikke generere Nogen; for Marinens Vedkommende er enhver Morgen- og Formiddagstime dobbelt saa god som Eftermiddagstimerne efter Kl. 1½, især de senere.

374. Lütken: Troer De, det er heldigt, at de arbeide fra Kl. 5 Morgen til Kl. 4 Eftermiddag uden Hvile?

Svendsen: Der er kun den Feil tilstede paa Holmen, at den Tid, der er given til Middag, er for kort; der burde gives dem idetmindste 1 Time istedetfor ½.

375. Lütken: Og saa skulde de blive der længere?

Svendsen: Nei.

376. Lütken: Men saa blev Tiden jo indskrænket?

Svendsen: Ja, hvad der i Virkeligheden blev tabt, blev igjen vundet i Arbeide.

377. Lütken: Arbeide Deres Folk privat i Byen om Eftermiddagen?

Svendsen: Ja, Mange.

378. Lütken: Troer De nu ikke, at den Tilfredshed med Arbeidstiden ligger i, at Mandskabet har privat Fortjeneste om Eftermiddagen?

Svendsen: Her taler jeg ikke Mandskabets Sag, men om min Overbeviisning, her tager jeg ikke Hensyn til Mandskabet.

379. Lütken: Den Private deler sig dog ikke mellem 2 Arbeidsherrer?

Svendsen: Det Samme som hos de Private har tidligere været brugt paa Holmen; før gik de ogsaa hjem, men dette fandt man ikke godt; der spildes megen Tid derved, og det kan ikke nytte at smigre sig med, at det ikke skeer; naar de skulle gaae hjem og komme igjen, vilde der i det mindste gaae to halve Timer tabt af Arbeidstiden.

380. Lütken: Der kunde ikke være Tale om, at de maatte forlade Holmen. En længere Middagstid anseer De for nyttig, men ikke at de fik Lov til at sove en Time længere om Morgenen?

Svendsen: En længere Middag vilde være til Gavn, men naar de skulle arbeide længere, nytter det ikke; den, der vil have en Times længere Sovn, kan desuden faae den ved at gaae tidligere i Seng om Aftenen.

381. Lütken: Ja, men det er vanskeligt at faae Folk til at gaae tidlig i Seng, naar de arbeide om Aftenen?

Svendsen: Jeg har aldrig lagt Mærke til, at Folk have ruineret sig ved at arbeide hjemme.

382. Lütken: Men Menneskets Constitution kan ikke udføre mere end en vis Sum af Arbeide, og naar den bliver benyttet i privat Tjeneste, taber Holmen Noget af den?

Svendsen: Skulde der gjøres Noget, maatte det være at forbyde dem at arbeide privat; de skulde da aldeles offre deres Kræfter til Holmen.

383. Lütken: Har De Sjouere?

Svendsen: Ja, en 3—4 Stykker.

384. Lütken: Er det faste?

Svendsen: Jeg holder dem saalænge som muligt, om ikke for andet, saa for at undgaae Tyveri; naar Manden er redelig, holder jeg ham.

385. Lütken: Har De havt Tyveri paa Værkstedet?

Svendsen: Nei.

386. Lütken: Bruger De Saugmaskinværkstedet?

Svendsen: Ja, alt større Træ bliver skaaret der.

387. Lütken: De bruger det saameget som muligt? (Svendsen: Ja.) De kan ikke gjøre det i endnu større Udstrækning?

Svendsen: Nei, alt hvad jeg kan skjære hos mig selv, gjør jeg, for at undgaae Transporten; smaa Sager kan jeg skjære hos mig selv, men større kunne vi ikke udføre, og det kan derfor ikke undgaaes at sende dem derhen.

388. Lütken: Naar De fik de Maskiner, De mangler, vilde da alt Arbeide kunne udføres?

Svendsen: Ja, saa vare vi i enhver Henseende tilfredsstillede.

389. Lütken: Kan De sige Noget, hvorved Arbeidet i Deres Værksted kunde gjøres billigere?

Svendsen: Anbringelsen af Maskiner er det eneste, der kan gjøre Arbeidet billigere. Vi see det med Bordet med den circulære Saug; jeg tør nok sige, at Arbeidet med den gjøres idetmindste $^1/_2$ Gang billigere end tidligere. Inden vi havde den, maatte vi skjære med en Buesaug; nu løber Saugbladet 7—800 Gange rundt i Minuttet, før stod 2 Mand og trak derpaa.

390. Lütken: Det Materiale, der har været ombord, bliver det omhyggelig conserveret og bragt til Anvendelse?

Svendsen: Ja, naar det er færdigt, kommer det i Magasinet, og naar det har været tilsøes, og Skibet kommer hjem, bliver det efterseet, inden det indlægges i Magasinet.

391. Lütken: Har De tilstrækkeligt Forraad af raae Materialier?

Svendsen: Hvad Planker angaaer, have vi nok, der kan jeg finde tilstrækkeligt, som er 3 Aar gammelt; rundt Træ skal være 4 Aar, men dertil have vi ikke brevet det endnu; vi præparere derfor endeel Arbeider, som henstaae et Aars Tid, naar det kan lade sig gjøre, førend vi samle det, og saa retter det endeel paa det.

392. Lütken: Har De været paa fremmede Værksteder eller i Udlandet?

Svendsen: Nei; det var ønskeligt, om unge Mænd, der engang skulle træde i Virksomhed paa Holmen, kom til at see, hvad der ligger dem nærmest i deres Forhold.

393. Lütken: Har De gjort Indstilling i den Henseende?

Svendsen: Nei, men jeg har inderlig ønsket det; i Løbet af sidste Sommer blev der gjort mig et Tilbud om at gjøre en Reise til England, men det frabad jeg mig; jeg er nu for gammel, det skulde have været for 20 Aar siden.

394. Lütken: Hvem gjorde Dem dette Tilbud?

Svendsen: Takkelmesteren.

395. Lütken: Hvem kom saa med?

Svendsen: Det veed jeg ikke.

396. Lütken: Der kom ingen Underofficeer med? (Svendsen: Nei.) De anbefalede ikke Nogen?

Svendsen: Derom var der ikke Tale; der var kun Spørgsmaal om mig personlig.

Ottende Møde, den 24de September 1860.

1. Tømmerinspecteur Bjørn.

Den af Tømmerinspecteur Bjørn afgivne Forklaring til de af Commissionen stillede Spørgsmaal var i det Væsentlige følgende:

Det Meste af hans Tid er optaget af Saugmaskinen, hvor han er tilstede for at give Anviisning paa, hvorledes Tømmeret skal sauges, for at faae det Meste ud af det. Den under ham ansatte Opsynsmand besørger derimod i Almindelighed Tømmerets Modtagelse og Udlevering.

Naar Tømmeret kommer til Holmen, skal han tage mod det og sørge for at det bliver godt oplagt. Pladsen for de Skibe, der bringe det, anvises af ham efter indhentet Ordre fra Equipagemesteren; de have i Almindelighed deres bestemte Pladser, og kunne ikke komme nærmere til Oplagsstedet. Udlosningen foretages ved Sjouere og Heste. Med de Første

sluttes der i Almindelighed Accord, hvilket skeer paa den Maade, at naar f. Ex. Accorden lyder paa at tage en Ladning ud paa 4 Dage, og de faa gjøre det paa 3, faae de 4 Dages Løn; hvis de ere 5 Dage om det, faae de dog 5 Dages Løn. Transporten fra Lossestedet til Skurene skeer med Heste og paa firhjulede Vogne; der har vel været forsøgt med tohjulede Vogne, men de have ikke vist sig hensigtsmæssige; dog transporteres ofte enkelte Træer til Mesteren paa halve Vogne. Det vilde vel være godt for Transporten at have Jernspor, men der maatte da være mange saadanne, eller man vilde have de samme Vanskeligheder, som nu, ved Aflæsningen, da Tømmerne skulle lægges ved Siden af hinanden for Besigtigelsen. Denne opmaaler Tømmerne, mærker Dimensionerne, og sætter dem i hans Regnskab, hvorefter de bringes ind i Skurene.

Naar Tømmer skal udleveres af Beholdningen, kommer Mesteren eller en Underofficeer fra Mesteren til Tømmerinspecteuren med Opgave paa det Tømmer, der behoves. Denne udtager da det ældste, der haves af den Art, der begjæres, og af saadanne Dimensioner, at der bliver saa lidet at afhugge som muligt, men har dog ikke bestemte Regler i saa Henseende at følge, hvorimod han meest gaaer efter Skjøn og Erfaring. Han er ikke pligtig til at rette sig efter Mesterens Anvisning, med Hensyn til hvad der skal udleveres, men hvis han ikke kan blive enig med Mesteren eller Underofficeren, gaae de først til Inspectionsofficeren, og derefter, om fornødent, til Fabrikmesteren, som afgjør Sagen. Det er dog ikke hyppig, at der er Meningsforskjel. Hvad der udtages bliver meldt til Regnskabsføreren og sat i Mesterens Debet.

Controllen med Beholdningerne føres paa den Maade, at der engang om Aaret kommer Ordre fra Værftschefen, om at enkelte Partier skulle eftersees, hvilket da skeer ved Fabrikmesteren, Tømmerinspecteuren og den Skibbyggerunderofficeer, der har det daglige Tilsyn. Naar der er Spørgsmaal om at cassere Tømmer, besigtiges det af Commissionen, der bestaaer af en Inspectionsofficeer, en Skibbygmester og en Skibbygger-Formand.

Med Hensyn til Tømmerets Beskaffenhed maatte han be-

mærke, at der kommer endeel daarligt Tømmer hertil, dog ikke fra de danske Skove. Ogsaa endeel bliver raaddent, og der sælges undertiden hele Partier ved Auction, hvilket dog ikke ligger i at der anskaffes formeget Tømmer, men er grundet i Indførelsen af en forandret Bygningsmaade.

Af Sjouere bruger han daglig imellem 50 og 70 eller flere. Antallet reqvireres Dagen forud hos Eqvipagen, og retter sig efter de modtagne Begjeringer om Udlevering af Tømmer, der ligeledes Dagen forud skulle indgives til Tømmerinspecteuren. Opsyns-manden udtager da Sjouerne af de Folk, der altid af sig selv møde ved Klokkelydningen, og casserer dem, han ikke vil have; det er vel Inspectionsofficeren, der bestemmer det, men denne gaaer ikke udenfor Opsynsmandens Valg. De Sjouere, der saaledes faaes, ere meget gode, og i Almindelighed de samme. De faae 3 Mk. 8 ß. daglig, dog undertiden Nogle lidt mere, ligesom de ogsaa kunne vinde noget ved Accord.

2. Fabrikskriver Davidsen.

1. Formanden: Hvorlænge har De været i Deres nu-værende Stilling?

Davidsen: Siden 1858.

2. Formanden: Vil De forklare, hvori Deres Forret-ninger bestaae?

Davidsen: De bestaae i at beregne alle de Udgifter, som afholdes ved Værftet, ved Arbeidsstederne og i Værkstederne under de forskjellige Mestere.

3. Formanden: Hvem er Deres nærmeste Foresatte?

Davidsen: Fabrikmesteren.

4. Formanden: Vedkommer Deres Contoir kun de Ar-beider, der nærmest høre under Fabrikmesteren?

Davidsen: Nei, vi have ogsaa fra de andre Directeurer, vi faae opgivet Alt, hvad der bliver foretaget under enhver enkelt Autoritet, og samle det derpaa i Regnskabet.

5. Formanden: Lader os opløse Regnskabet i de for-skjellige Hovedbestanddele, hver for sig; forklar os da først den

Bogføring, som De bruger med Hensyn til hvad der hører under Fabrikmesteren.

Davidsen: Det er alle Skibes Vedligeholdelse, nye Skibes Bygning, ligesom Alt, hvad der henhører under Skibsbyggeriet?

6. Formanden: Hvorledes er Fremgangsmaaden i den Henseende?

Davidsen: Vi faae Rapporter fra Mestrene; jeg har en Bog for hvert Skib, saavel for hver ny Bygning som for de Skibe, der vedligeholdes.

7. Formanden: Og hvad er nu Deres Opgave med Hensyn til et saadant Skib?

Davidsen: At bestemme, hvad det har kostet; f. Ex. for et nyt Skib. Fra Mestrene, der have bygget Skibet, indkommer der Rapporter, hvorpaa der er opført Mandskab, Materialier og Alt, hvad der bruges til Skibet, for hver Maaned, og fra disse Rapporter bliver det saa uddraget og indført paa hvert Sted. Saaledes kunne vi see deraf, hvormange Træmaterialier, der ere medgaaede, hvormange Søm og deslige; derpaa bliver det beregnet efter Priser, som ere opgivne af Ministeriet.

8. Formanden: Altsaa Udgifterne til Mandskab og Materialierne. Der kan nu ikke være nogen Vanskelighed med Hensyn til Personerne; men kan De f. Ex. see, hvormange Arbeider, der ere udførte i Accord?

Davidsen: Ja det er specificeret.

9. Formanden: Saaledes, at De kan opgive hvormange Accordarbeider, til hvilke Priser og hvilke Arbeider. Det kan De Altsammen see af Rapporterne?

Davidsen: Anføre Arbeiderne kunne vi ikke, det veed Mesteren, vi bryde os kun om Summen.

10. Formanden: Men hvortil Summerne ere medgaaede?

Davidsen: Det kan man ikke see i vort Regnskab, men i Rapporterne.

11. Formanden: Med Hensyn til Materialierne siger

De, at Opgjørelsen finder Sted, efter bestemte Priser, der ere opgivne af Ministeriet. Naar har De faaet dem?

Davidsen: For nogen Tid siden; de ere ikke samlede; jeg har ikke alle de Priser, jeg skulde have.

12. Formanden: Hvor gammelt er det Contoir, hvori De er ansat?

Davidsen: Det er flere hundrede Aar gammelt.

13. Formanden: Men i sin nuværende Form?

Davidsen: Det er forandret betydeligt i 1858.

14. Formanden: Og der blev ikke dengang meddeelt Dem en Samling af Regler, hvorefter De skal forholde Dem?

Davidsen: Vi have en Instrux, hvorledes vi skulle beregne og anføre enhver Ting, hvortil vi skulle holde os.

15. Formanden: Kan De forklare os noget nærmere, fra hvilke Grundsætninger De gaaer ud, saa at man tydeligt seer Forholdet mellem, hvad der føres det enkelte Skib til Last, og hvad der føres paa Beholdningens Conto?

Davidsen: Beholdningen have vi ikke at bestille med; vort Contoir er blot for Forbruget.

16. Formanden: Men der er dog et væsentligt Forhold, der kommer i Betragtning. F. Ex. om det Tømmer, der tages ud og kasseres, bliver ført Skibet til Last eller ikke, har jo Indflydelse paa Regnskabet.

Davidsen: Tømmeret bliver udtaget til hvert Skib; hvad der kasseres, bliver ombesigtiget ved Tømmeroplaget, og hvad der bliver nedsat, bliver givet den Værdi det faaer, og Resten bliver fratrukken Skibet.

17. Formanden: Værdiforringelsen bliver altsaa lagt Skibet til Last?

Davidsen: Ja.

18. Formanden: Har det længe været Skik at undersøge, hvad hvert enkelt Skib koster?

Davidsen: Ja de nye Skibe, men ikke Vedligeholdelsen af de ældre.

19. Formanden: Man har altsaa altid dannet sig en klar Oversigt over, og stillet sig den Opgave at faae at vide, hvad hvert enkelt Skib har kostet at bygge?

Davidsen: Ja, det er en gammel Ting.

20. Formanden: Og De mener, at det har været Skik at føre Skibet til Last, hvad Tømmerbeholdningen led ved, at noget Tømmer, som var bleven udtaget og ikke kunde bruges paa den Maade, som det oprindelig var bestemt, kasseredes?

Davidsen: Ja.

21. Formanden: I hvilken Retning gaae de nye Regler?

Davidsen: Der er tidligere f. Ex. aldrig gjort Beregning over Skibes Vedligeholdelse, uden i enkelte Tilfælde, hvor det er bleven forlangt.

22. Formanden: Hvorlangt gaae disse Regler tilbage i Tiden?

Davidsen: De ere fra 1858.

23. Formanden: Kan De uden at gaae i altfor stor Detail anskueliggjøre, hvorledes man gaaer frem?

Davidsen: Man gaaer frem efter Rapporterne, ligesom ved de nye Bygninger. Hvad der bruges af Træmaterialier, bliver ført ind i en Bog, som indeholder alle Skibsreparationer, og forøvrigt bruges den samme Fremgangsmaade som ved nye Skibe.

24. Formanden: Altsaa naar der foregaaer en Reparation, blive nu de samme Regler fulgte, som ved den første Bygning. Har man ikke før 1858 gjort sig Rede for, hvad Vedligeholdelsen koster?

Davidsen: Nei.

25. Formanden: Laae det dog ikke nær ved alle større Reparationsarbeider?

Davidsen: Man har altid kunnet gjøre det paa Forlangende, men det er aldrig bleven beregnet; det er først fra 1858, at det skeer hver Maaned, saa at man til Dato kan see, hvad hvert har kostet.

26. Hage: Hvori var den tidligere Bogføringsmaade forskjellig fra den i 1858 indførte?

Davidsen: I Grunden var det den samme, men ikke saa fuldstændig. Alt blev indført dengang ligesom nu, men ikke beregnet, og de havde beregnet fra andre Steder, hvad der vedkom hvert Aars Skibsbyggeri.

27. Hage: Skyldtes denne forandrede Maade at føre Bøgerne paa en Foreſtilling fra Dem, eller blev den beſtemt uden nogen Samvirken med Dem?

Davidsen: Ja uden nogen Samvirken med mig.

28. Hage: De giver hvert Skib, nyt eller gammelt, en Conto ligetil det mindſte?

Davidsen: Ja.

29. Hage: De debiterer ligetil den mindſte Ting Priſen paa hvert Skib?

Davidsen: Ja, med Undtagelſe af Joller og mindre Farteier, der høre til Skibet.

30. Hage: Naar De indfører Noget i Deres Bøger, er det altid ſtøttet paa ſkriftlige Ovitteringer paa disſe Sager?

Davidsen: Det er ſtøttet paa Rapporterne, ſom ere underſkrevne af Meſtrene, obſerverede af Fabrikmeſteren eller vedkommende Directeur, og confererede i Tømmercontoiret o. ſ. v.

31. Hage: Derſom der blev givet Dem en mundtlig Anviisning til at indføre Noget i Deres Bøger, vilde De ſaa gjøre det?

Davidsen: Nei, jeg holder mig kun til Rapporterne.

32. Hage: Har De en Inſtrux derfor?

Davidsen: Ja.

33. Hage: Idet De debiterer et Skib for en Gjenſtand, fører De ſaa en anden Conto denne Gjenſtand til Credit?

Davidsen: Nei.

34. Hage: De har altſaa ikke noget Middel til en virkelig Afſtemning af Deres Bøger? (Davidsen: Nei.) Jeg ſigter til, hvad vi kalde det italienſke Bogholderi, hvori en Feil ikke

kan begaaes, uden at den strax kan findes ved at lede efter den; det fører De ikke?

Davidsen: Nei.

35. Hage: Vilde De anſee det for at være altfor vidtløftigt?

Davidsen: Ja, det troer jeg.

36. Formanden: Kjender De Noget til det italienſke Bogholderi?

Davidsen: Nei ikke ſaaledes, at jeg kan indlade mig derpaa.

37. Formanden: Kjender De ſaameget dertil, at De har kunnet tænke over, hvorledes det kunde anvendes ved Deres Bogholderi?

Davidsen: Nei, det troer jeg ikke, det kan.

38. Formanden: Har De i Deres Bøger en Conto for hele Tømmerbeholdningen?

Davidsen: Nei, det har Tømmercontoiret, jeg har blot, hvad der bliver forbrugt.

39. Formanden: Der kommer ikke Noget ind i Deres Bøger af, hvad der anſkaffes?

Davidsen: Vi have en Bog, ſom kaldes Tømmeroplagsmaſinets, og deri indføre vi ſaa, hvad Miniſteriet har betalt for Tømmer hver Maaned, ſaa at man kan ſee, om Magaſinet er voxet; og i ſamme Bog indføre vi Værdien af, hvad der er brugt; der have vi altſaa baade Indtægt og Udgift.

40. Formanden: Men der har De ikke hele Beholdningen? (Davidsen: Nei.) Der kan være en ſtor gammel Beholdning, ſom ikke ſtaaer i Deres Bøger?

Davidsen: Ja, men den have de ſaa paa Tømmercontoiret. I Inſtruxen fra Miniſteriet er det fordret, at vi ſkulle holde en Bog, hvoraf man kunde ſee Tilvæxten eller Forminds kelſen i Magaſinet, og ſaa føre vi den ſaaledes, at Alt, hvad der gaaer ind i Magaſinet, føres ſom Indtægt, hvad der bliver forbrugt eller ſolgt ved Auction føres til Udgift, og naar man ſaa i Aarets Løb vil ſee, om der er en Forøgelſe eller Formindſkelſe i Beholdningen, kan man ſee det deraf.

41. Formanden: Altſaa maatte den Conto være begyndt med en Beholdning af Tømmer af ſaa og ſaameget, og ſaa være tilført Forøgelſen og fradraget Formindſkelſen, derſom man ſkulde kunne ſee Beholdningen. Fik De ikke fra først af en Meddelelſe om, hvad der var i Behold?

Davidſen: Nei.

42. Formanden: I den første Maaned blev der kun indført, hvad der var kjøbt i den Maaned? (Davidſen: Ja.) De fik blot en Meddelelſe fra Miniſteriet om, hvad der var indkjøbt, altſaa blot Summen?

Davidſen: Ja.

43. Formanden: Udgangspunktet er blot, hvad der er anſkaffet i den Tid, Contoiret er ordnet, men det hele Detail-Regnſkab for Tømmerbeholdningen vedkommer ikke Dem?

Davidſen: Nei.

44. Hage: Altſaa De har ikke nogen Conto for noget Materiale paa Holmen, ſom begynder med en opgivet Beholdning? (Davidſen: Nei.) Det altſaa, der er opgivet Dem, er, formoder jeg, for at De ſkal vide de Priſer, der ſkulle noteres for hvert Skib?

Davidſen: Nei, det kan ikke ſees af Bogen; der bliver opgivet ſummariſk, at der er anſkaffet Tømmer for den og den Sum, og vi ſupplere, hvad der ellers gaaer ind i Tømmerværftet. Noget gaaer ud og Noget gaaer ind, det er Udgift og Indtægt.

45. Formanden: Ere ikke de Priſer, ſom ſkulle lægges hvert enkelt Skib til Laſt, opgivne af Miniſteriet?

Davidſen: Jo.

46. Formanden: Er det Dem bekjendt, efter hvilke Regler disſe Priſer beregnes?

Davidſen: Det kan jeg ikke ſige Noget om, men jeg antager, at det er Gjennemſnitspriſer.

47. Hage: Naar begynde Deres Contoirforretninger?

Davidſen: Om Sommeren er Tiden fra Kl. 7—2½.

48. Hage: Lukker De ſaa Contoiret Kl. 2½?

Davidſen: Ja, det er en Undtagelſe, at vi ere der til

Kl. 3½. Ellers maatte vi blive der til Kl. 4; det er en Begunstigelse vi have, at vi kunne gaae Kl. 2½, saa vi arbeide saaledes paa en Maade altid i Accord.

49. Hage: Ere Deres Bøger à jour?

Davidsen: Nei, for Tiden ikke ganske, men de kunne blive det i meget kort Tid; Forandringerne indtraadte saa pludseligt.

50. Hage: Hvorlænge kan en Conto staae tilbage, uden at være ført op med Alt, hvad der vedkommer den?

Davidsen: Der gaaer altid en Maaned, før vi kunne faae det, og saa ere vi omtrent en Maaned tilbage, inden vi ere færdige.

51. Hage: Er det Alt maanedlige Opgivelser?

Davidsen: Ja.

52. Hage: De har Intet, der vedkommer Dagen eller Ugen?

Davidsen: Nei, nu ikke, men i forrige Tider blev der altid rapporteret daglig.

53. Hage: Hvilket System anseer De for det bedste, det daglige eller det maanedlige?

Davidsen: Hvad Contoiret angaaer, troer jeg, at det maanedlige er det bedste, og jeg troer ogsaa, at det er nemmest, som vi gjøre det. Mestrene skrive daglig op og give os maanedlig deres Rapport.

54. Hage: Antager De ikke, at det vilde give større Sikkerhed for det Offentlige, naar De fik en hurtigere Indførsel?

Davidsen: Nei, det troer jeg ikke.

55. Hage: Har De nogen Kasse-Conto?

Davidsen: Nei.

56. Hage: Deres Bogholderi tjener altsaa kun til at Vedkommende kunne see, hvad der er anvendt paa hvert Skib, og i hvad Priis det staaer?

Davidsen: Ja, og hver Bygning.

57. Hage: De har slet ingen Control med Noget?

(Davidſen: Nei.) De indfører blot, hvad der hver Maaned opgives Dem til at indføre?

Davidſen: Ja.

58. Formanden: De ſagde, at De ikke var ganſke à jour paa Grund af de nye Regler, vil De forklare det nærmere?

Davidſen: Vi fik meget Mere at beſtille, og vi vidſte ikke hvormange Folk vi ſkulde bruge; ſaa fik vi ſenere efterhaanden een til, til vi ſaae, vi kunde hjælpe os.

59. Formanden: Vil De ikke forklare os, hvori dette mere Arbeide beſtod, var det, fordi Arbeidet ſkulde være nøiagtigere?

Davidſen: Nei, det var en ſtørre Maſſe Arbeide.

60. Formanden: Af hvad Beſkaffenhed?

Davidſen: Alt ſkulde nu beregnes.

61. Formanden: Jeg forſtod Dem, ſom om der tidligere var den ſamme Grundſætning gjældende, ſaaledes, at det nu kun var Reparationsarbeidet, der nu blev optaget med. Der kunde altſaa kun være Tale om de nuværende Reparationer, ſom nu tages med, men ikke om de tidligere, altſaa ikke om en Omarbeidelſe af de ældre Regnſkaber, men man holder ſig ſtadig kun til det, ſom kommer i Aarets Løb?

Davidſen: Ja, det bliver nu taget med.

62. Formanden: Beſtod det da i, at De havde for faa Kræfter?

Davidſen: Ja, vi kunde ikke beſtride det, og ſaa fik vi Folk til Forøgelſe; iaar ere vi 2 Maaneder længere fremme.

63. Formanden: Hvormange Folk er der paa Contoiret?

Davidſen: 6 foruden mig ſelv, hvoraf de 2 ere faſte Aſſiſtenter, de 4 andre ere Haandværkere, ſom kunne ſkrive, og ſom ere vante til Contoirforretninger, ſom kunne udføre en Opgjørelſe, tælle ſammen og føre ind i Bøgerne.

64. Hage: Bliver hver Poſt regnet efter?

Davidſen: Det gjør jeg ved Contra-Beregning.

65. Hage: Derſom De nu finder Noget, ſom De an-

tager for feilagtigt opgivet, hvorledes gjør De saa Deres Udsættelse?

Davidsen: Saa henvende vi os til Fabrikmesteren, Directeuren, som saa henvender sig til Vedkommende, som har udfærdiget Rapporten, Mesteren eller hvem det nu er, og han maa saa forklare, hvori det ligger.

66. Hage: Skeer det hyppigt, at der indløber saadanne Feil?

Davidsen: Nei.

67. Formanden: Er det mundtlig, at De forlanger Oplysninger?

Davidsen: Ja, det er for det Meste Bagateller, der kan være 2—3 Søm, som ikke ere opgivne.

68. Hage: I Deres Tid har ingen væsentlig Feil været at paatale?

Davidsen: Nei, og Grunden dertil er, at Skriverne nu ere Folk, som forstaae dem derpaa, hvad de ikke vare i forrige Tider.

69. Formanden: De mener Mestrenes Skrivere?

Davidsen: Ja.

70. Hage: Er der nogen Slags Control eller Contrabeviis? Naar der f. Ex. opgives Dem, at der er forbrugt de og de Søm, faaer De da opgivet fra den, der har udleveret dem, en lignende skriftlig Meddelelse, som De sammenholder med den fra den, der har modtaget dem?

Davidsen: Nei, det faaer jeg ikke, men det maae Rapporterne sige. Mesteren udtager, hvad han skal bruge, i Hovedmagasinet, og rapporterer det saa, men han har tillige en Conto i Hovedmagasinet, hvorpaa Alt bliver indført. Naar der udleveres Noget til Underofficeren, maa han skrive paa sin Rapport, hvad der er forbrugt; de faae i Reglen, hvad de skulle bruge, fra Mesteren, som har sin Beholdning. De skrive saa i Rapporten, hvortil og hvormeget de have forbrugt, den gjennemseer saa Mesteren og underskriver den. Det er den Control, som bliver ført.

71. Hage: Det kommer altsaa ikke Dem ved, om Hoved-

magasinets og Mesterens Opgivelser stemme? (Davidsen: Nei.) De gaaer blot efter Mesterens Opgivelser?

Davidsen: Ja, men Alt, hvad der bliver forbrugt, bliver samlet paa en Extract hver Maaned, som gaaer til Hovedmagasinet og der bliver confereret.

72. Formanden: De gjør en maanedlig Extract?

Davidsen: Ja, og der staaer paa for hver Mester, hvormeget han har brugt af hvert Materiale; den kommer til Hovedmagasinet og senere til Revisionen, og der er den samme Control med Tømmeret.

73. Hage: Men det er altsaa kun i det Tilfælde, at Hovedmagasinet finder en Feil, at De kan komme efter den?

Davidsen: Ja.

74. Hage: Vilde De ikke finde det correctere, om Magasinet gav sin, og Mesteren sin Rapport, for at De som Bogfører kunde controllere det?

Davidsen: Ja, naar det var en Bestemmelse, at vi skulde controllere det.

75. Hage: Arbeidet blev ikke sværere, og De opnaaede en nem Control, som De nu savner?

Davidsen: Ja, men det er ikke sagt, at Mestrene bruge Alt det i en Maaned, som de have udtaget. Men der er rigtignok en Extract til, som følger med fra Mesteren, hvorpaa hele hans Beholdning staaer, hvad han har udtaget og hvad han har forbrugt.

76. Hage: Der staaer hans Credit og Debet?

Davidsen: Nei, det bruge vi ikke paa Contoiret, thi vi føre ingen Control.

77. Hage: Men naar De kunde sammenholde det, med hvad han fik fra Hovedmagasinet?

Davidsen: Den gaaer til Hovedmagasinet, bliver der confereret, og der er Controllen.

78. Formanden: Men gjennem den Extract vilde De kunne controllere det; naar De fik Oplysninger nede fra Hoved-

magasinet, vilde De være istand til at føre en Control i Deres Contoir, hvilket De nu ikke kan?

Davidsen: Naar vi have udtrukket Alt af Rapporten, samle vi det, og see om det stemmer med hans Forbrug, og hvis det ikke stemmer, gjøres der Forespørgsel og Mesteren maa forklare, hvorledes det er.

79. Formanden: Men De blander Dem ikke i, hvad der ikke er forbrugt i Beholdningen?

Davidsen: Nei, det har Hovedmagasinet; og Tømmeroplaget, hvad Tømmeret angaaer; Takkelmesteren, hvad Takkelloftmagasinet angaaer, og paa samme Maade de øvrige Directeurer.

80. Formanden: De har nu angivet os Contoirets Virksomhed med Hensyn til Skibsbyggeriet. Vil De nu forklare os paa samme Maade dets Virksomhed med Hensyn til de andre Grene af Værftet?

Davidsen: Der er f. Ex. Takkelloftet, det er omtrent paa samme Maade; der faae vi en maanedlig Rapport fra Takkelmesteren, hvori der ligeledes staaer, hvormeget han har forbrugt til hvert Skib af Tougværk, Arbeidsløn, Materiale o. s. v., og saa bliver det overført paa hvert enkelt Skib.

81. Formanden: Det er altsaa paa samme Maade knyttet til hvert enkelt Skib? (Davidsen: Ja.) Og kun for saavidt?

Davidsen: Ja.

82. Hage: Regner De blandt Deres Udgifter netop den Daglon, som efter Tabellerne er udbetalt til de forskjellige Klasser, eller har De bestemt en vis Beregning pr. Mand?

Davidsen: Der er vedtaget en bestemt Beregning pr. Mand.

83. Hage: Antager De, at den dækker de Udgifter, der ere forbundne med Mandskabet, i Skikkelse af Bopæl o. s. v.? (Davidsen: Ja.) Hage: Hvormeget regner De for de forskjellige Klasser i Daglon?

Davidsen: Vi beregne for Skibsbyggerne 1 Rdlr. 4 ß. for Nogle, men det er forskjelligt for de forskjellige Haandværkere.

84. Hage: Regner De det klasseviis?

Davidsen: Nei, de ere samlede sammen i samme Beregning;

deri er beregnet Underofficererne med de Andre, Værktøiets Vedligeholdelse, Reparationer o. s. v.

85. Hage: Det er altsammen lagt til Grund for Deres Beregning?

Davidsen: Ja.

86. Poulsen: Hvorledes beregner De nu Mestrene og Mesterſvendene; der er jo kun en Mester og Mesterſvend ved hver enkelt Green. Beregner De ham i Forhold til de andre Arbeidere, eller bliver han beregnet som en Mand?

Davidsen: Han bliver ikke beregnet i Forhold til de Andre, men bliver beregnet for en Mand.

87. Bocher: Indeholdes han i Antallet af Mandskabet, eller i Daglønnen?

Davidsen: Ja han beregnes som en anden Mand i Fordelingen af Hovedberegningen.

88. Formanden: Han forsvinder altsaa aldeles, og kun Folkene blive opgivne?

Davidsen: Ja.

89. Formanden: Mesteren, Mesterſvenden, Svenden, og Underofficererne forsvinde i Hovedsummen?

Davidsen: Ja.

90. Poulsen: Jeg troede, at det toges saaledes, at der beregnedes en Mester for hver 70 Mand?

Davidsen: Ja, det var i ældre Tid, det var for 1858.

91. Hage: Tager De noget Hensyn til Værftets almindelige Udgifter i Deres Beregning over et Skibs Bekostning; jeg mener dermed, hvad man kan antage, at Bygningerne have kostet, Værftet og hvert Stykke i det Hele?

Davidsen: Nei.

92. Hage: Altsaa naar man vil udfinde, hvad et Skib virkeligt koster, maa man tage med i Betragtning, hvad Værftet i det Hele koster Staten. Naar De f. Ex. eiede Værftet og skyldte 1 Million Rigsdaler derpaa, som De forrentede med 50,000 Rdlr., og De saa byggede et Skib, kunde De ikke være tjent med, at levere Skibet, uden at lægge til hvert Skib en Deel af

disse 50,000 Rdlr.; men De lægger ikke til Deres Beregning nogen Sum til Skibets Bekostning af den Grund jeg anførte?

Davidsen: Nei.

93. Formanden: Er der i Deres Contoir Beregning for Andet end Skibe?

Davidsen: Ja Værftets Bygninger have vi alle i en Bog.

94. Formanden: Hvorlænge gaaer det tilbage?

Davidsen: Til 1858.

95. Formanden: Tidligere havde De ikke Noget i den Retning?

Davidsen: Nei.

96. Formanden: Men idet De saaledes holder Bog med alle Bygningerne, er der saa ikke gjort Forsøg paa at opgjøre, hvad hver Bygning har kostet? (Davidsen: Nei.) Man holder sig altsaa blot til, hvad der er kommet til af nye Bygninger og til Vedligeholdelsen af de ældre siden 1858.

Davidsen: Naar det bliver befalet, kan det skee.

97. Formanden: Men der er ikke opgivet noget for Deres Vedkommende? (Davidsen: Nei.) De fører de samme Conti for alt Arbeide, som udføres under de forskjellige Heelheder, som frembyde sig nærmest?

Davidsen: Ja.

98. Formanden: De nævnte Takkelloftet, er der andre Grene, som De har i Deres Bøger?

Davidsen: Tøihuset og Laboratoriet.

99. Formanden: Hvorledes er det indrettet i Deres Bøger?

Davidsen: Ganske paa samme Maade, der faae vi ogsaa Rapporter fra Vedkommende, og de føres ind i Bøgerne.

100. Formanden: Hvorvidt kan det knyttes til det enkelte Skib?

Davidsen: Hvad Tøihuset har, Kanoner o. s. v., er Magasingods og det kommer ikke paa Skibet, før det skal ud, naar det skal udrustes.

101. Formanden: Hvorledes fører De Deres Regnskab for Tøihusets Vedkommende?

Davidsen: Det er ligesom for Takkelloftet; vi faae en Rapport om, at til det Skib er forbrugt eller udleveret det, og saa føre vi det paa Skibets Conto og slette det ud af Tøihusets Conto, og saaledes kunne vi see, hvad der bliver forbrugt og udleveret. Faaer Skibet Mere end det behøver, leveres det tilbage til Tøihuset, og saa bliver det fraregnet Skibet.

102. Hage: De har ingen Conto, der hedder Tøihuset?

Davidsen: Jo.

103. Formanden: Men paa denne Underconto er det der refereret til det enkelte Sted?

Davidsen: Ja til de Skibe, hvortil det bruges.

104. Bodcher: Artilleriet kommer der jo først Rapport fra, naar Skibet udrustes, og saa føres det paa dets Conto. Fra Takkelloftet ligeledes. Desuden faaer De opgivet hvad der daglig forarbeides, deels til Magasinerne og deels til andre Steder, og det kommer saa paa hver sin Conto, saa at De faaer Detaillen paa forskjellige Steder i Regnskabet, og hele Driften paa Holmen paa sit Sted i Regnskabet? Er det ikke saa?

Davidsen: Ja.

105. Formanden: Jeg ønskede at faae noget nærmere forklaret om, hvad der ikke kunde henføres til et bestemt enkelt Skib?

Davidsen: Det kommer paa „Forskjellige Arbeider", naar det ikke kan henføres paa et bestemt Sted.

106. Bodcher: Er det ikke Magasinbeholdningen?

Davidsen: Nei, naar der er Noget, der bliver brugt, som man ikke kan henregne til et bestemt Sted, saa henhører det under „Forskjellige Arbeider."

107. Formanden: Hvormeget er det?

Davidsen: Ja det er ikke meget. I Almindelighed kan man sige, hvortil det bliver brugt.

108. Formanden: Dersom De faaer fuldstændige Opgivelser fra alle Steder, maa De ogsaa have en Opgjørelse som Magasinbeholdning. Er den der ikke?

Davidsen: Ja, hvad der gjøres til Magasinet bliver indført paa en Conto.

109. Formanden: Hvormange Conti har De nu? De har een for hver Skib, nyt og gammelt, een for Magasinbeholdningerne, een for Værftets Bygninger, een for „Forskjellige Arbeider?"

Davidsen: Ja, saa have vi Postvæsenet, Fyrvæsenet, Proviantgaarden, Udgifter til hver Bygning, kort til Alt, hvad der er Inventarium.

110. Formanden: Hvad vil det sige, at De har en Conto for Fyr- og Vagervæsenet?

Davidsen: For alt, hvad der bliver forarbeidet paa Værftet til Fyr- og Vagervæsenet, ligesom for Proviantgaarden have vi en Conto.

111. Flensborg: Faaer De ikke fra Mestrene opgivet, hvormange Mand der arbeide hver Dag og ligeledes fra Takkelloftet?

Davidsen: Nei, vi faae kun Arbeidslønnen paa Rapporten.

112. Flensborg: Men kan man hos Mestrene ikke see, hvormange Folk, der have arbeidet paa hvert Sted, og hvorefter Prisen er sat, og noget Lignende hos Takkelmesteren?

Davidsen: Vi faae Summen af Arbeidslønnen og Materialet.

113. Flensborg: De gjør da ingen Rede for de Folk, de have til at arbeide?

Davidsen: Jo der gaaer jo et heelt Regnskab ind til Ministeriet og der maa det opgives.

114. Formanden: Faaer De ogsaa Meddelelser af Equipagemesteren? (Davidsen: Ja.) Hvilke ere de?

Davidsen: De Sjouere, som udføre Transporter og andre Ting, som høre derunder.

115. Formanden: I hvilken Detail faaer De det?

Davidsen: Til hvert Sted, hvor de ere brugte.

116. Formanden: I fuldstændig Detail? (Davidsen: Ja.) Saa at der kan opgjøres, hvortil hver Mand er brugt?

Davidsen: Ja.

117. Formanden: De maa altsaa fra Deres Contoir kunne

opgive os alle Udgifter vedkommende Sjouervæsenet, og overhovedet alt, hvad der vedkommer Akkordarbeidet?

Davidsen: Ja.

118. Formanden: Altsaa De maa kunne fuldstændig oplyse, hvormeget der til det faste Mandskab er udbetalt for Akkordarbeide udover deres regelmæssige Daglon?

Davidsen: Ja.

119. Formanden: Har en saadan Opgjørelse fundet Sted i de senere Aar?

Davidsen: Til hvert Skib staaer Akkordarbeidet opført.

120. Formanden: Men De kan opgjøre det for hele Holmen paa Deres Contoir?

Davidsen: Ja.

121. Hage: Finder der nogen Revision Sted i Deres Contoir?

Davidsen: Nei.

122. Hage: Der er slet ingen, der bryder sig om og blander sig i, hvorledes De fører Deres Bøger?

Davidsen: Nei, det skulde da være Fabrikmesteren; og jeg fører dem ganske efter den Instrux, jeg har faaet.

123. Hage: De seer ingen andre hos Dem end Fabrikmesteren?

Davidsen: Jo, de øvrige Directeurer, fordi vi have en Bog, hvori der er indført Summer fra hver Directeur; den ligger aaben for hver Directeur. Vi samle i en Bog de forskjellige Udgifter under hver Directeur, saa at enhver af dem kan see, hvad han har brugt.

124. Formanden: Det er altsaa alene et Regnestykke efter de Opgivelser, De faaer?

Davidsen: Ja.

125. Nothe: Med Hensyn til Tømmerforbruget til Skibene, har De der forskjellige Conti i Deres Regnskab paa, hvad der virkelig er kommet i Skibet, og hvad der virkelig er taget ud, men derefter er blevet kasseret under Arbeidet?

Davidsen: Nei, men hvad der bliver kasseret ved Om-

beſigtelſe eller ſkaaret af eller bliver ſendt til Spaanehaugen, det kunne vi ſee og det bliver ſaa fradraget, hvad Skibet koſter.

126. Formanden: Naar f. Ex. et Stykke Tømmer gaaer ſom heelt ud, ſaa bliver det regnet til den fulde Værdi, det har, men naar det bliver kaſſeret f. Ex. gaaer til Spaanhaugen, ſaa bliver det regnet til den Værdi, det faaer, og ſaa fradraget Skibet, ſaaledes at Tabet gaaer paa Skibet; Differencen i Værdien falder Skibet til Laſt?

Davidſen: Ja.

127. Rothe: Jeg vilde vide, om denne Forringelſe gaaer ind under det almindelige Tømmer til Skibet, eller under en ſpeciel Conto under Skibet, ſaa at man til Slutning kunde ſige, at ſaa og ſaameget Tømmer er der medgaaet, og der er nedſat og kaſſeret ſaa og ſaameget?

Davidſen: Det kunne vi ſee.

128. Rothe: Ja ved at trække det ud, men De fører det ikke for ſig ſelv i to Conti?

Davidſen: Alt, hvad der bliver kaſſeret, føres for ſig ſelv; en Forringelſe bliver en forøget Udgift for Skibet.

Bilag: Marineminiſteriets Skrivelſe af 26de April 1858.

Da Miniſteriet var blevet opmærkſomt paa, at medens der ved Conſtructionskammeret føres nøiagtig Bog over Alt, hvad Flaadens Bygning og Vedligeholdelſe koſter, ſaa at derfra kan faaes Oplysning om hvad der er medgaaet af Materiel og Folkekraft for hvert Arbeide iſær, ſavnes en tilſvarende Bogføring over hvad der medgaaer til Indretninger og Anlæg, hvis Bekoſtning ikke kan belaſtes Skibsbyggeriet, ſaa har Miniſteriet fundet ſig foranlediget til at lade en Commiſſion, beſtaaende af Directeuren for Miniſteriets Commiſſariats Bureau, Directeuren for Maſkinvæſenet og Sø-Etatens Reviſor, ſammentræde for at underſøge og gjøre Forſlag til, hvorledes den i ſaa Henſeende nødvendige Bogføring paa bedſte Maade og med mindſt Bekoſtning kunde indrettes og iværkſættes.

De Forslag, som bemeldte Commission i sin Betænkning har fremsat, have i det Hele vundet Ministeriets Bifald, og i Overeensstemmelse dermed har Ministeriet fastsat, at den til Øiemedet nødvendige udvidede Bogføring skal føres i det Directeuren for Skibsbyggeriet underlagte Fabrikcontoir, samt derhos taget følgende Bestemmelser til Iværksættelsen af den omhandlede Forholdsregel.

Til Grundlag for Bogføringen, der nøie maatte slutte sig til Conto I. B. af Budgettet, ville Beløbene, der disponeres paa denne Conto, maanedlig blive opgivne Fabrikcontoiret derfra hvor de ere disponerede.

Fra Commissariats Contoiret vil saaledes blive opgivet det summariske Pengebeløb for det i den forløbne Maaned anskaffede og til Holmen leverede Egematerial, Master og Spiir, Fyrre- og andre Træmaterialier, Hovedmagasinsgjenstande, samt de specielle Pengebeløb for alle til andre Magasiner eller Værksteder leverede Gjenstande, tilligemed Udgifterne til Hesteleie, anskaffet Fourage m. m.

Endvidere vil der blive opgivet Netto-Beløbet for de ved Auction eller paa anden Maade solgte Gjenstande, særskilt for Egemateriel, Master og Spiir, Fyrre- og andre Træmaterialier samt Magasingjenstande, Refusioner for afgiven Assistance til Postvæsenet, Krigsministeriet m. Fl. og Private, Erstatning for tilføiede Beskadigelser paa Bolværker m. m. og endelig de Beløb, der igjennem andre Budgetconti ere belastede eller godtgjorte Budgetconto I. B., forsaavidt Værftet vedkommer.

Intendanterne ville, enhver for sit Vedkommende, have at meddele en Opgave (Schema 1 og 2), som viser Tjenestestyrken af det faste Mandskab, Antallet af Overcomplette, Vacancer, Udcommanderede eller Permitterede ved Udgangen af den forløbne Maaned, samt Beløbet af den for samme Maaned udbetalte Gage og Alderstillæg efter skeet Afkortning for Huus, Forlov og Absenter.

Sjouerskriveren vil have at opgive de tilfældige Indtægter, han efter sit Regnskab har havt i Maanedens Løb, og alle Udgifter fordeelte paa den i Schema 3 anførte Maade, saaledes at dette

viser for enhver især af Værftets Brancher, hvad der efter de af vedkommende Officerer attesterede Bilage er betalt:

i almindelig Sjouerløn,

til private Haandværkere,

til Marinens faste Mandskab for Extra-Arbeide og for Adskilligt.

For at sætte Sjouerskriveren istand til med Nøiagtighed at fordele Udgifterne, vil det være at paalægge Værftets Fagmænd, begge Equipagemestrene, samt Inspectionsofficererne ved Reberbanen og ved Dokken paa Christianshavn, hver især ikkun at attestere de Bilage, der vedkomme dem selv eller de dem underlagte Værksteder og Etablissementer. For at lette Sjouerskriveren Meddelelsen af denne Opgave har Ministeriet derhos bestemt, at han for Fremtiden ikkun har at aflægge maanedligt Regnskab, hvori Udgifterne ere ordnede paa den i Schema 4 viste Maade, men at han skal vedblive ugentlig at indsende en summarisk Regnskabs-Extract, der viser Regnskabets Indtægter og Udgifter samt Pengebeholdningen for den forløbne Uge. For at kunne paavise, hvortil de efter fornævnte Opgaver udgivne Penge for Folkekraft og Materiale ere anvendte, vil enhver af de ved Orlogsværftet ansatte Embedsmænd, hvem et eller flere Etablissementer eller Værksteder er underlagt, maanedligt have at indgive til Fabrikcontoiret en Rapport (Schema 5—7) og en Extract (Schema 8).

I Rapporten vises:

Antallet af det faste Mandskab, private Haandværkere, Sjouere og Indrullerede fra Logisskibet, der daglig har været til Arbeide ved de paagjældende Værksteder og Etablissementer;

Beløbet af de ved Sjouerskriveren efter vedkommende Embedsmands Attester gjorte Udbetalinger, fordeelte under almindelig Sjouerløn, Dagløn til private Haandværkere, Timepenge til det faste Mandskab og adskillige Udgifter;

Qvantiteten af det Materiel og andre Gjenstande, der enten er udtaget fra Hovedmagasinet og Tømmeroplaget, modtaget fra Leverandeurer udenfor Holmen eller forfærdiget i andre af Holmens Værksteder,

og endelig vises, hvortil det Mandskab, der er vedkommende Embedsmand underlagt, og de Materialier eller andre Gjenstande, som han eller hans Underhavende have modtaget, ere anvendte.

I den maanedlige Extract sammendrages og anføres i vedkommende Rubrikker:

Værkstedets eller Etablissementets reglementerede Arbeidsstyrke, Arbeidsdagenes Antal og Generalsummen af de præsterede Arbeidsdage, efterat Antallet af Syge, Absenter og Forlov etc. er fradraget, samt Pengebeløbet for Extra-Arbeide, Accord-Arbeide, private Haandværkere og Sjouere.

Disse maanedlige Rapporter og Extracter skulle indgives særskilt for hver enkelt Under-Afdeling eller Værksted og affattes paa en saadan Maade, at deraf med Lethed kan uddrages hvad der af Arbeidskraft og Materiel skal belastes ethvert Arbeide, om hvilket det er fastsat, at det skal have en egen Conto i Fabrikcontoirets Bogføring. Mandskabet anføres i Antal, Materialet i Maal og Vægt, og Værdien i Penge særskilt for Mandskab og Materiale.

For at lette Ansættelsen af Mandskab i Penge, vil Fabrikcontoiret ved Finantsaarets Begyndelse have at opgive de paagjældende Embedsmænd en Middelpriis pr. Mand i de dem underlagte Værksteder og Etablissementer, ved hvilken foruden Lønning, hvorunder er indbefattet Huus og Mundering til Værkstedets faste Arbeidere, er taget Hensyn til Indflydelsen af Sygdomstilfælde, Medaillepenge, Alderstillæg, Værktøispenge etc., med Tillæg af en vis Sum til at dække de Udgifter, der vedkomme Værkstedet i det Hele, og som derfor maae fordeles ligelig paa de forskjellige Arbeider. For at udfinde det sidste Beløb, føres ved hvert Værksted eller Afdeling en egen Conto for disse Udgifter, og ved Hjælp af denne Conto udfindes Middelprisen for det følgende Aar. Værdien af det medgaaede Material beregnes efter de fra Ministeriet opgivne Priser, hvilke, for at lette Beregningen, saavidt muligt ville blive simplificerede ved at eensartet Material sammendrages under faa Characterer, ved at Prisen paa alt Material efter Vægt sættes

pr. 100 Pd., pr. Pd. eller pr. Decimaler af Pd., istedetfor pr. Skpd., Lpd. o. s. v.

For de Gjenstande, der ere forfærdigede i det paagjældende Værksted eller Etablissement, og hvorfor der skal aflægges Regnskab, fremlægges vedkommende Regnskabsførers Qvittering, hvilken fra Fabrikcontoiret indsendes til Debitation i Revisions-Contoiret, hvorfra den derefter kan faaes tilbage med Paategning.

Forsaavidt det skulde vise sig, at de vedlagte Schemata til Rapporter og Extracter ikke i alle Tilfælde ere hensigtsmæssige, er Fabrikcontoiret bemyndiget til at foretage de fornødne Forandringer.

Ligesom det skal staae Værftets Embedsmænd og Fagmænd aabent, at indhente Oplysninger fra Fabrikcontoirets Bogføring, saaledes skal ogsaa dette Contoir være berettiget til at indhente Oplysninger hos alle Vedkommende, og at anvise hvorledes disse specielle Opgaver skulle affattes. Skulde Meningsforskjel opstaae, maa Constructionskammerets Anviisning nødvendigviis foreløbig følges, men Fabrikcontoiret skal holde en Protocol over slige Spørgsmaal, og denne skal efter Udløbet af det første Regnskabsaar indsendes til Ministeriet, for at nærmere Bestemmelse kan blive tagen.

For at Fabrikcontoiret kan være istand til at ordne og samle alle de i det Foregaaende nævnte Opgaver, Rapporter og Extracter, og til i rette Tid at indhente manglende Oplysninger, maae disse Documenter være Contoiret tilstillede seneſt 14 Dage efter Maanedens Udløb.

I Henseende til Førelsen af Bøgerne vil Ministeriet ikke foreskrive detaillerede Regler, men overlade Fabrikcontoiret, efter Omstændighederne at indrette Bøgerne saaledes, at det tilsigtede Øiemed, at erholde en Oversigt over hvorledes alt Material og Folkekraft ved Værftet er anvendt, opnaaes.

Imidlertid vil det være at iagttage, at der foruden to Hovedconti:

for Hovedmagasinet og

for Tømmeroplaget,

(paa hvilke Værdien af det i Aarets Løb modtagne eller for-

brugte Magasingods, Egetømmer, Master og Spiir og andet Træmaterial, til- og fraskrives saaledes, at Saldoen ved Regnskabsaarets Udgang viser, hvormeget Værftets Beholdninger ere formindskede eller forøgede),

endvidere føres en Hovedconto for:

Directeuren for Skibsbyggeriet,
" " Maskinvæsenet,
" " Artilleriet,
Takkelmesteren,
Inspectionsofficeren ved Reberbanen og Seildugsværiet,
" " Dokken paa Christianshavn,
Equipagemesteren paa Nyholm,
" " Gammelholm.

Paa disse Conti samles alle Indtægter og Udgifter, som efterat være sammenholdte med de forannævnte Opgaver fra Commissariats-Contoiret, Intendanterne og Sjouerskriveren, overføres og fordeles paa efternævnte specielle Conti:

for enhver ny Skibsbygning med Inventarium etc.,
" ethvert Skib under Reparation eller Flaadens og dens Inventariums Conservation,
" Kanonslotillen (Roebaade),
" Transportfartøier til Land-Etatens Brug,
" Værftets Bygninger og Inventarium,
" Vandbygning, Beddinger, Bolværker, Broer, Dokker o. s. v.
" andre Udgifter ved Værftet, saasom Brolægning, Reenholdelse, Vagthold, Sprøitevæsen, Belysning, Vandforsyning, Øsning, Pompning, Fortøining o. s. v.
" Flaadens Nordbaade, Pramme, Fartøier, Færger, Flaader o. s. v. i Brug ved Værftet,
" enhver Lastdrager,
" Holmens og Dokkens Materialboder samt Værktøi,
" Arbeider, der ikke directe vedkomme Holmen, saasom for Ministeriets Bygning, Cadetacademiet, Proviantgaarden, Skolerne o. s. v.

for Artilleriecorpsets Øvelser og Skoler, militair Tjeneste og Vagthold ved Krudttaarnene,
„ Matroscorpsets Øvelser og Skoler, samt militair Tjeneste,
„ Logisskibet,
„ Skibes Udrustning, hvortil henføres alle Udgifter, som for det paagjældende Skib ere medgaaede indtil det er oplagt, alt Gods efterseet og indlagt i Magasinerne samt Nyt forfærdiget istedetfor det Casserede,
Magasins Conto, hvorpaa henføres de Gjenstande, der forfærdiges til Marinens eget Brug, men for hvilke ikke haves øieblikkelig Anvendelse, og paa hvilken igjen afskrives hvad der udtages til Brug paa de andre Conti,
for Arbeider til H. M. Kongens Brug, Kongelige Dampskibe, Fartøier o. s. v.,
„ Batteriet Trekroner,
„ Christianso,
„ ethvert Fyrskib og Fyrvæsenet,
„ Vagervæsenet,
„ Vagere og Søtønder,
„ Postvæsenet,
„ ethvert Postdampskib,
„ ethvert Arbeide, der udføres for andre Autoriteter eller Private.

Forøvrigt er det en Selvfølge, at Bogføringen ikke netop skal bestaae af de ovennævnte Conti, som det overlades Fabrikcontoiret at forøge eller formindske efter Omstændighederne.

Ministeriet vilde anse det særdeles ønskeligt, at den omhandlede Bogføring kunde træde i Virksomhed fra indeværende Finantsaars Begyndelse, men hvis uovervindelige Hindringer mod Forhaabning skulde træde i Veien derfor, maatte den gjennemføres snarest muligt, og idet Ministeriet tjenstligst anmoder Deres Excellence om at ville foranstalte det videre Fornødne i denne Anledning, skulde man lige tjenstligst anmode Dem om, at ville indhente og hertil indsende et Forslag fra Directeuren for Skibsbyggeriet, om hvilken Forøgelse af Kræfter han anseer nødvendig for Fabrikcontoiret, deels strax for at indrette Bogføringen, og deels senere

naar den er kommen i Gang. Den fornødne Folkehjælp maatte engageres privat, indtil der maaskee senere kunde bevirkes en Forøgelse af Skriver-Antallet i det omhandlede Øiemed. De skematiske Papirer o. s. v. maa Fabrikcontoiret besørge trykkede.

Ministeriet har tillagt Intendanterne, gjennem Nyboders Commandant, den efter det Ovenstaaende fornødne Ordre, med Tilføiende, at trykkede skematiske Papirer ville blive Intendanterne tilstillede fra Fabrikcontoiret.

Niende Møde, den 25de September 1860.

1. Seilmagermester Scheller.

1. Lütken: Naar er De kommen i Tjeneften?

Scheller: 1828 som Dreng; jeg er avanceret op, har været Formand, Kvarteermand og havde Værkstedets Administration i et Par Aar som Kvarteermand, men jeg har aldrig været Mesterfvend; jeg er Mester fra 1855.

2. Lütken: Hvormange Svende har De?

Scheller: Naar Tallet er complet, 20.

3. Lütken: Ere de alle i fast Tjeneste?

Scheller: Ja, for Øieblikket har jeg ingen private Folk, men i Krigens Tid og senere har jeg havt.

4. Lütken: Hvorfor ere de blevne afskedigede?

Scheller: Fordi jeg ingen Brug har havt for dem.

5. Lütken: Havde de meldt sig under Krigen, fordi der var Trang til dem?

Scheller: Alle vore faste vare udcommanderede.

6. Lütken: Altsaa i Tilfælde af Udcommando beholder De næsten ingen hjemme?

Scheller: Nei, under Krigen ikke, da maatte vi tage endeel

Private. Vi havde næsten lutter Private i 3 Aar, saalænge Flaaden var ude.

7. Lütken: De havde vel Arbeide nok med at vedligeholde Seilene?

Scheller: Ja, der var Mangel paa adskillige Ting, og desuden blev der forfærdiget en stor Deel i Byen.

8. Lütken: Hvorledes var De fornøiet med de private Folk?

Scheller: Det stillede sig meget maadeligt; thi naar man har dem blandede mellem de faste Folk, er der en Misvisning mellem de to Klasser, fordi de faste Folk vide, at de staae under Subordination, men de Andre kunne gaae, naar de ville. Den ene sætter ondt Blod i den Anden; de Private tage sig Friheder, som de Andre ikke kunne gjøre, saalænge de ere paa Værkstedet. Jeg troer derimod, at naar jeg fik lutter Private, kunde man faae bedre Skik paa dem, thi saa kunde man lade dem gaae, naar man vilde, hvorimod man maa beholde de Faste, naar der ikke er nogen væsentlig Feil hos dem.

9. Lütken: Troer De, at man kunde faae bedre Skik paa de Private?

Scheller: Ja, naar man kun havde en af Delene, enten Faste eller Private.

10. Lütken: Hvorledes troer De Arbeidet vilde blive besørget med Private alene?

Scheller: Det er et Spørgsmaal, jeg næsten vil komme til at strande paa; thi det er ikke altid man kan faae Private. Vi have været i megen Forlegenhed, og have ingen kunnet faae.

11. Lütken: Men i Krigens Tid?

Scheller: Ja da bleve de twungne; det var ikke andre end udskrevne Folk.

12. Lütken: De sagde, at der blev gjort Arbeider i Byen, kan De erindre, hvad det var?

Scheller: Der blev syet nogle Kanonbaadspresenninger og endeel Seil til Kanonbaadene.

13. Lütken: Men ingen større Arbeider?

Scheller: Nei, det vi vare meeſt tilbage med vor Preſenninger til Kanonbaadene.

14. Lütken: Hvem havde det Arbeide?

Scheller: Det var fordeelt; Oldermanden fordeelte det.

15. Lütken: Hvorledes var det Arbeide udført?

Scheller: Overmaade godt.

16. Lütken: Bruger De ogſaa Fruentimmer til Seilmagerarbeide?

Scheller: Ja, til alt Flagarbeide, ogſaa meget ofte til det Indvendige af Køierne, Madratſer, Tæpper oſv., men ikke til Seilſyning.

17. Lütken: Bruger De Sjouere?

Scheller: Ja, vi have een Arbeidsmand. Der er kun normeret een, og det er for lidt; der er meget Arbeide med Rengjøring, Oprensning af Magaſinerne, med at give Føde til Kattene, til at gaae Byærinder oſv.

18. Lütken: De bruger altſaa ingen Arbeidsmænd til Profeſſionen?

Scheller: Nei, det kan jeg ikke.

19. Lütken: Har De Lærlinge?

Scheller: Der er normeret to, jeg har for Øieblikket tre, da der mangler 1 Mand i ſidſte Svendeklaſſe.

20. Lütken: Er det ſamme Syſtem gjældende for Seilmagerne, ſom blandt de andre Haandværkere i Holmens Tjeneſte, at de ere inddeelte i Klaſſer?

Scheller: Ja.

21. Lütken: Hvorledes er De fornøiet dermed? Finder De, at det er en god Maade at lønne Folkene paa?

Scheller: Ja, de Yngre finde det juſt ikke.

22. Lütken: Men De ſelv?

Scheller: Det kunde være en meget god Maade, naar det kunde gjøres paa den Maade, at naar en Mand fik en vis Grad af Færdighed, ſaa gik han op; det er et Tvangsſyſtem eller et Lotteriſpil for Manden; thi en Mand kan ſtaae i 4de Klaſſe og være dygtigere end Mange, der ſtaae over ham; om han ogſaa

er nok saa dygtig som Arbeider, maa han blive staaende, selv om han bliver 50 Aar og der ingen Plads er til ham. Der maa absolut Nogen døe eller afskediges foran ham, forinden han kan komme frem.

23. Lütken: De vilde altsaa anse det for bedre for Arbeidets og Tjenestens Fremme, naar Enhver blev betalt efter sin Dueligheд i Professionen?

Scheller: Det Princip troer jeg vil gjøre sig gjældende overalt.

24. Lütken: Vil De forklare, hvorledes Oprykningen skeer igjennem Klasserne?

Scheller: I Reglen staae de to Aar som Lærlinge i anden Lærlingeklasse, naar de blive antagne; derpaa ere de to Aar i i den første. Saa blive de Svende, naar de ere dygtige, i 4de Klasse. Jeg har havt et enkelt Tilfælde, at to have maattet staae som Lærlinge i 5 Aar. Naar de først ere komne op i 4de Klasse, rykke de op, naar der bliver Vacance i de andre Klasser, men det er ingen bestemt Tid, jeg kan see et Exempel paa mig selv, jeg stod i 4de Klasse i 9 Aar.

25. Lütken: Men da De havde været der i 5 Aar, var De vel ligesaa dygtig?

Scheller: Ja, jeg blev betroet saadanne Arbeider, som ellers bleve betroede Underofficerer. Men jeg maatte staae i 4de Classe, indtil der blev Plads til mig ved at nogle bleve pensionerede.

26. Lütken: Men De avancerede regelmæssigt fra den ene Klasse til den anden? Der gjøres ingen Spring? Hvis der er en Person, der er udmærket dygtig, kan han ikke gaae fra 4de til 2den Klasse?

Scheller: Nei.

27. Lütken: Ingen har sprunget nogen Klasse over?

Scheller: Jeg troer, jeg er den Eneste, der er bleven Formand fra 2den Klasse; jeg blev foretrukken dengang, fordi der i 1ste Klasse kun var ældre Folk, som ikke egnede sig til at blive Underofficerer; jeg var ellers ikke bleven det.

28. Lütken: Men i de 4 Svendeklasser avanceres der altid kun 1 Klasse op ad Gangen?

Scheller: Ja, der springes aldrig.

29. Lütken: De indstiller til Fa[illegible], hvem der skal avancere?

Scheller: Ja.

30. Lütken: Og den Indstilling tages vel altid til Følge?

Scheller: Ja, det er sjeldent, at der er Noget at bemærke.

31. Lütken: Er der undertiden Noget at bemærke fra Fabrikmesterens Side?

Scheller: Der kan være Een, som træder op mod en Anden og mener han er forurettet, men det bliver jo ikke taget til Følge.

32. Lütken: Hvormange Underofficerer har De under Dem?

Scheller: Een.

33. Lütken: Hvormange har De i Reglen udcommanderede med Skibene?

Scheller: Een eller to med hvert Skib; Skibe, som have to Seilmagere have i Reglen en i 4de Klasse og en i 1ste Klasse.

34. Lütken: Deres Folk arbeide i Almindelighed paa Værkstedet?

Scheller: Ja.

35. Lütken: Men der kan dog undertiden være lidt Arbeide paa Nyholm, hvorledes bærer De Dem ad dermed?

Scheller: Ja der kan f. Ex. være lidt Tagarbeide, som maa gjøres paa Stedet, men Taget bliver syet færdigt paa Værkstedet til at lægges paa, og bliver da bragt derhen.

36. Lütken: Deres Mandskab møder vel ved Klokkelydningen?

Scheller: Ja.

37. Lütken: Og Underofficeren møder til samme Tid, som Mandskabet?

Scheller: Ja.

38. Lütken: Og selv møder De?

Scheller: I Reglen 1 Time efter.

39. Lütken: Hvem er Deres nærmeste Foresatte?

Scheller: Capitain Schønheyder, Underfabrikmesteren.

40. Lütken: Vil De forklare, hvori Deres daglige Skriveri og Regnskabsvæsen bestaaer?

Scheller: Der er forskjellige Rapporter at skrive, og Copibøger at føre og en Deel Andet; dette gjøres af Skriveren.

41. Lütken: Hvorledes fører De Deres Regnskab?

Scheller: Hvad der er Forbrug bliver noteret af Formanden, som udleverer det og paaseer, at Alt behørigt anføres; senere bliver det indført i den maanedlige Rapport; dette gjælder saavel for Reparationer som for Nyt.

42. Lütken: Hvorledes faaer De de Materialier, De benytter. Blive de rekvirerede fra Hovedmagasinet?

Scheller: Ja paa en Contrabog.

43. Lütken: Paa Deres Requisition?

Scheller: Blot ved en Udleveringsseddel, saa faaer man det.

44. Lütken: Den er med Deres Underskrift?

Scheller: Ja.

45. Lütken: Bliver De debiteret fra den ene Maaned til den anden?

Scheller: Ja, der gaaer en Rapport fra Hovedmagasinet til Revisionen, og det bliver anført paa Rapporten fra Værkstedet.

46. Lütken: Finder der en Revision Sted paa Værkstedet, om den Beholdning, De staaer til Regnskab for, er tilstede?

Scheller: Ja hvert Aar.

47. Lütken: Ved hvem finder den Revision Sted?

Scheller: Ved Underfabrikmesteren, som bestemt møder dertil, naar han er hjemme; der gives en Ordre fra Værftschefen, som bliver aabnet, naar de komme i Magasinet, og deri er udpeget de forskjellige Dele, der skulle optages.

48. Lütken: I hvilken Udstrækning benytter De Accordarbeide?

Scheller: Alt, hvad nyt Seil er, seer jeg gjerne at faae gjort i Accord.

49. Lütken: Lykkes det Dem altid?

Scheller: Ja i Reglen.

50. Lütken: De har altsaa ikke nogen Myndighed over Folkene til at befale dem det?

Scheller: Nei, jeg kommer med et Tilbud om at sye af Seil af det Indhold paa de og de Dage; hvad de vinde derpaa, er fortjent.

51. Lütken: Hvorefter gjør De Deres Beregning?

Scheller: Jeg retter mig efter de gængse Priser i Byen for Svendene, og saaledes, at jeg gaaer ud fra, at Marinen vinder 20—25 pCt.

52. Lütken: Paa private Værksteder have de altsaa Lister derover?

Scheller: De have en vis Priis, de faae for, hvad de arbeide i Accord.

53. Lütken: Og de Lister er De i Besiddelse af?

Scheller: Nei; men jeg har arbeidet i Byen og kjender dem.

54. Lütken: Den Maade, De gjør Accord paa, er altsaa, at De siger til dem: Her er et Arbeide, som jeg antager kan udføres i 20 Dage, I skulle have 20 Dages Priis derfor?

Scheller: Ja.

55. Lütken: Naar De nu giver dem et saadant Arbeide, der kan udføres i 20 Dage, hvor lang Tid bruge de saa i Almindelighed for at udføre det?

Scheller: De tjene almindeligt 1/4.

56. Lütken: Altsaa udføre de det i 15 Dage?

Scheller: Nei, naar de udførte det i 15 Dage, tjente de for Meget, de ville komme til at arbeide derpaa i omtrent 17 Dage.

57. Lütken: Det er altsaa ikke 1/4.

Scheller: Det er i Forhold til det Arbeide, der gjøres. Naar de f. Ex. havde Accord paa 20 Dage, og de arbeidede i 16, havde de vundet 1/4.

58. Lütken: Hvis De nu ikke gav Folkene Accord, hvorlænge troer De da, de vilde være om at udføre det Arbeide?

Scheller: Jeg troer, at 1/3, maaskee Mere, næsten Halvdelen vilde gaae længere hen; naar de f. Ex. kunde gjøre det færdigt paa 16 Dage i Accord, vilde det næsten blive 24 Dage uden Accord.

59. Lütken: De accorderer med dem pr. Qvadratalens Indhold at sye, og det oversætter De igjen til Dagløn?

Scheller: Ja.

60. Lütken: Faaer hver Klasse en forskjellig Accord, eller faae de alle lige Accord?

Scheller: Accordarbeidet betales Manden efter den Klasse han er i.

61. Formanden: Det bliver altsaa altid oversat i Dage, og naar de faae Accord i 20 Dage, faaer Enhver betalt efter den Klasse, hvori han er?

Scheller: Ja.

62. Lütken: Er De berettiget til at gjøre Accord paa egen Haand, eller approberes den?

Scheller: Nei, den indstilles til Underfabrikmesteren og saa til Directeuren.

63. Lütken: Og De maa sætte Deres Navn under, det er jo formelig en skriftlig Accord?

Scheller: Ja.

64. Lütken: Maa De sammenkalde alle Folkene?

Scheller: Nei, jeg skriver det paa en Seddel og siger det til dem paa Værkstedet, naar de ere samlede for at holde Middag, saa overlægge de det, og naar de ere villige til at tage derimod, melde de sig og sige: Vi ere villige til at overtage den Accord.

65. Lütken: Hænder det undertiden, at de sige Nei?

Scheller: Ja.

66. Lütken: Af hvilken Grund?

Scheller: Fordi de indsee, at de ikke kunne tjene derpaa; det har ogsaa viist sig ved adskillige Arbeider, naar de have paataget sig en Accord, at de ikke have kunnet udføre den.

67. Lütken: Hvad skeer saa, naar de f. Ex. istedetfor 20 Dage have brugt 22?

Scheller: Saa maa jeg gjøre en Indstilling og skrive derpaa, at nagtet Folkene have arbeidet flittigt, have de ikke kunnet fuldføre Accorden.

68. Lütken: Folkene tabe altsaa Intet; de kunne altsaa intet Tab lide ved nogen Accord, men kun vinde?

Scheller: Ja.

69. Rothe: Hvis De nu syntes, at Folkene havde arbeidet slet under en Accord, at de f. Ex. havde dovnet?

Scheller: Saa er man berettiget til at trække fra dem?

70. Rothe: Er det skeet?

Scheller: Nei aldrig; men de have heller ikke arbeidet saaledes, at der var Grund dertil, i Almindelighed have de gjort dem den største Flid for at vinde Noget.

71. Rothe: De er altsaa berettiget til at mulktere dem?

Scheller: Ja, ogsaa ved det daglige Arbeide, dersom man synes, at de ikke have arbeidet, som de burde, kan man mulktere dem.

72. Rothe: Skeer det?

Scheller: Hos mig ikke.

73. Formanden: De accorderer gjerne med flere Folk?

Scheller: Almindelig 2—4 sammen, men ikke gjerne større Partier.

74. Formanden: Hvem bestemmer, hvormange der komme til at arbeide sammen i Accord?

Scheller: Svendene indbyrdes.

75. Formanden: De blander Dem ikke deri?

Scheller: Nei.

76. Formanden: Er det de Flinkeste, der holde sammen, eller er det blandet?

Scheller: De mere Erfarne tage gjerne een af de Yngre med til at hjælpe sig, fordi de have den Tanke, at de Yngre maae med, for ogsaa at blive dygtige.

77. Formanden: Altsaa det er Folkenes Sag imellem sig selv?

Scheller: Ja.

78. Lütken: Udføres Reparationsarbeide i Accord?

Scheller: Nei, kun enkelte Ting f. Ex. Randsler, hvori Mandskabet har sit Tøi, fordi det er et Arbeide, som ikke let kan controlleres, og derfor seer jeg helst at faae det gjort i Accord; der er i en saadan Randsel almindeligt 40 Snørehuller, og der kan være dem, hvor der kan være Reparation paa dem alle, og paa andre kan der kun være et enkelt; det kan ikke controlleres, og derfor har jeg i den senere Tid seet, at faae det i Accord, og jeg har seet, at man kommer meget længere dermed.

79. Lütken: Antager De det i det Hele for heldigt, at udføre alt Arbeide saavel nyt som gammelt i Accord, saavidt som muligt?

Scheller: Jeg troer ikke, at det vilde være til Skade.

80. Lütken: Anvendes det i sin fulde Udstrækning hos Dem?

Scheller: Saavidt jeg kan gjøre det, sætter jeg alt Nyt i Accord, men undertiden kan det være, at der er Arbeider, som ikke ere saa presserende, og naar man har gammelt Arbeide, maa man altid have Nogle dertil til Disposition, som da arbeide i Daglon.

81. Lütken: Troer De ikke, at Arbeidet vilde blive billigere, naar De istedetfor faste Folk havde frie Folk?

Scheller: Vi have havt private Arbeidere, men de have ikke villet arbeide til de samme Priser, som de faste Arbeidere, og saa ere de blevne derfra; men vi have faaet det billigere ved at lade det udføre af faste Svende.

82. Lütken: I et vist Antal Dage; ogsaa ved at betale de andre efter Alenindhold?

Scheller: Ja.

83. Lütken: Men har De saa ogsaa taget i Beregning Alt, hvad de Faste have, foruden Daglønnen?

Scheller: De Faste have ikke to Skilling mere, end hvad der staaer paa Reglementet.

84. Lütken: Men naar det Hele bliver slaaet sammen, den billigere Husleie, Hospital, fri Skole for Børnene, Pensionsberettigelse, er det saa ogsaa Tilfældet, at Arbeidet er blevet gjort billigere af de Faste, end af de Private?

Scheller: Ja.

85. Lütken: Hvilke Arbeider vare det?

Scheller: Der var f. Ex. de sidste Seil, som bleve syede af Private til de to Jernkanonbaade; de bleve syede paa Værkstedet og de have faaet en Priis, som overstiger den i Byen.

86. Lütken: Hvorledes er det gaaet til?

Scheller: Jeg kan ikke sige Grunden. Men vi kunde ingen Andre faae, og det var 2 Mand, som stode lidt i Misforhold ved Lauget, og vare komne uklar med nogle af Mestrene, fordi de vilde have høiere Løn, og de vare de Eneste, man kunde faae dengang.

87. Lütken: De kunde jo saa være blevne syede i Byen?

Scheller: De ere syede paa Holmen; de have faaet lidt over den Priis, som Svendene i Almindelighed faae i Byen.

88. Formanden: Hvorledes lønnede De de Private, der arbeidede hos Dem?

Scheller: Efter Seilenes Indhold og Alenmaal.

89. Formanden: Der var ikke Spørgsmaal om Dagarbeide?

Scheller: Nei.

90. Formanden: Kun om Accordarbeide i Forhold til det Arbeide, der leveredes?

Scheller: Ja og saa tjente de 7 Mk. 8 ß. til 8 Mk. om Dagen til Kl. 4.

91. Puggaard: Hvormeget fik de pr. Alen at sye?

Scheller: De fik $5^{3}/_{4}$ ß.

92. Puggaard: Kan De opgive, hvad det koster at sye Seil hos Dem med faste Folk pr. Alen?

Scheller: Øieblikkelig ikke, men jeg kan opgive det.

93. Puggaard: Er det Dem bekjendt, hvad de koste i Byen, naar man accorderer?

Scheller: Ja nogenlunde, men der er Forskjel. Der er dem, der gjøre det billigere end Andre, i Særdeleshed i den senere Tid, da der er bleven større Concurrence, idet der er kommet mange private Mestre til.

94. Puggaard: Troer De, at de kunne gjøre det billigere, end De for Marinen?

Scheller: Nei.

95. Hage: De har for Øieblikket 20 Mand?

Scheller: Nei, 17 Svende, de 3 Nummere ere vacante, og 3 Lærlinge. Af de 17 Svende ere to Seilmagere.

96. Hage: Ja altsaa dog 20 Mand, hvorlænge har det Tal staaet uforandret?

Scheller: I mange Aar.

97. Hage: De kan ikke noiere angive det?

Scheller: Det har været normeret før 1828, men enkelte smaa Forandringer har der dog været.

98. Formanden: De mener, at der har været nogle Vakancer?

Scheller: Ja.

99. Hage: Det var kun i Krigsaarene 1848—50, at De havde extraordinair Hjælp?

Scheller: Ja vi have ogsaa havt senere, men ikke i den Grad.

100. Hage: Men almindelig har De aarlig, naar man regner flere Aar sammen, kun havt de 20 Mand?

Scheller: Ja.

101. Hage: Er der slet ingen Forandring indtraadt i Arbeidernes Mængde, efter at man har ophørt at bruge saamange Seilskibe, med Hensyn til Reparationer? Vedligeholder De bestandig hvert enkelt Skibs Seilareal?

Scheller: Ja.

102. Hage: Saaledes at selv de ældste Skibsseil komme jevnlig til Dem til Reparation?

Scheller: Saasnart Seilene have været tilsøes, blive de efterseete.

103. Hage: Men naar de ikke have været tilsøes?

Scheller: Nei.

104. Hage: De har faaet Arbeide fra Byen og fundet Dem tilfreds dermed?

Scheller: Ja.

105. Hage: Ligesaa godt som med Deres eget Arbeide?

Scheller: Ja.

106. Hage: Hvorledes stillede Priserne sig for det Arbeide fra Byen mod Deres?

Scheller: Det kan jeg ikke afgjort sige, thi der blev leveret Tougværk og Kousser til.

107. Hage: De regnede ikke ud, om det blev billigere eller dyrere?

Scheller: Nei, jeg havde saameget at bestille, at jeg ikke kunde see derpaa, det var i Krigsaarene; det gik ud og sendtes hen, hvor det skulde bruges.

108. Hage: De sagde, at De ved at accordere fik Arbeidet 25 pCt. billigere end Byens? Men De kan ikke nøiere opgive Deres Priser mod Byens Priser, saa det er kun saadan en Calcule, De har gjort.

Scheller: Jeg kan kun vide det, ved at der gives mig Tid til at opkyse, hvad en Mand kan udrette, og hvad det koster at faae det samme syet færdigt paa et privat Værksted.

109. Hage: Men efter Deres Skjøn er Besparelsen 20—25 pCt.

Scheller: Ja.

110. Hage: De anførte, at De havde havt Lærlinge, der havde staaet indtil 5 Aar?

Scheller: Ja.

111. Hage: Naar De nu havde havt frie Hænder, var

det saa ikke Folk, som De helst vilde have været fri for, siden de vare saalænge om at rykke op?

Scheller: Det er den sædvanlige Tid i Byen.

112. Hage: Var det paa Grund af Udygtighed, at de stode saalænge?

Scheller: Den Ene var meget god, og den Anden havde en god Villie, og for ikke at forknytte denne blev den Første staaende med.

113. Hage: Naar De havde Deres Værksted for Deres egen private Regning og De havde aldeles frit Valg, hvad vilde De saa gjøre, vilde De saa have faste Folk eller vilde De hellere tage frie?

Scheller: Jeg vilde hellere, at det skulle staae mig frit for, at tage hvilke Folk jeg vilde.

114. Hage: De vil antage, at De i det Hele vilde staae Dem derved?

Scheller: Ja, det frie Valg maatte altid være det bedste.

115. Lütken: Antager De ikke, at der er mindre Sager ved Seilmagerværkstedet, som bestandig kunne forfærdiges i Byen paa billigere Maade?

Scheller: Det skulde være Køier og Randsler og saadanne smaa Sager.

116. Lütken: Troer De, at det kunde udbydes i Byen med Fordeel?

Scheller: Ja, og saa paa en Tid, hvor Arbeiderne ikke vare optagne.

117. Lütken: Troer De ikke, hvis De havde private Arbeidere, altsaa ikke en vis Styrke at beskiæftige, at man kunde udbyde saadanne Arbeider til Levering efter visse Bestemmelser, saa at De paa Værkstedet kun fik de sværere Ting?

Scheller: Ja, hvorfor de Arbeider kunne gjøres billigere i Byen, er, fordi Mestrene sidde med 5—6 Drenge paa Kosten alene. Skulde Svende sye det, kunde han neppe faae det billigere end her, maaskee knap saa billigt; det har viist sig med de Priser, man maatte give, naar man lod Arbeider udføre i Byen.

118. Lütken: Hvad er Deres Mening om Arbeidstiden?

Scheller: Jeg mener, at den er meget godt afpasset.

119. Lütken: Troer De ikke, at den begynder for tidlig?

Scheller: Folkene møde gjerne saa tidlig, for at slippe saameget før; de møde heller en Time før, naar de kunne komme tidligere bort, for at hjælpe paa deres private Sager.

120. Lütken: Det er vel ikke noget svært Arbeide at være Seilmager? Det tager ikke paa Kræfterne som at være Smed?

Scheller: Der er ingen stor Forskjel; naar man har siddet og syet f. Ex. paa et Underseil til en Fregat med 5 Tommers Lig, saa skal man nok føle det, ligesaa godt som Smeden, der slaaer med sin Hammer.

121. Lütken: Men De mener dog, at, naar de have syet fra Kl. 5—4, kunne de beskjeftige sig privat, uden at Kræfterne svækkes, hvad der ikke er Tilfældet med Smede og Tømrere?

Scheller: Men mange Smede og Tømmermænd gjøre det dog, og Seilmagernes private Arbeide er meest Sækkearbeide fra forskjellige Steder, som ikke tager paa Kræfterne.

122. Lütken: Kjender De andre Steder end Holmen, hvor en Arbeider har 2 Arbeidsherrer, en om Formiddagen og en om Eftermiddagen?

Scheller: Ja, der gives dem, som, naar de gaae fra Værkstedet, arbeide hjemme, hvad de nu kunne have, Fartøiseil eller Arbeide for En, der har en Sandbaad, eller deslige.

123. Lütken: Troer De ikke i Reglen, at det maa tage nogle af deres Kræfter bort at arbeide saa langt ud paa Aftenen, og saa begynde igjen Kl. 5 om Morgenen?

Scheller: Ja, det kommer an paa Mandens Natur; den, der ikke kan taale det, maa holde op dermed.

124. Hage: Lader os tænke os, at De havde private Folk paa Værkstedet, vilde De saa ikke heller have dem paa samme Maade som i Byen fra Kl. 6—6?

Scheller: Jeg indseer slet ikke, hvad gavnligt der er ved

at de skulde komme Kl. 6 istedetfor Kl. 5; ville de sove 1 Time længere, kunne de gaae 1 Time tidligere i Seng om Aftenen.

125. Lütken: Hvorfor troer De da, at de Private have det saaledes indrettet?

Scheller: Det er gammel Coutume.

126. Lütken: Troer De ikke, at det er vanskeligt at faae Overopsynet til at møde saa tidligt om Morgenen, og at det derfor er bedre at arbeide paa en Tid, hvor Alle kunne være tilstede?

Scheller: Jeg troer ikke, at det er nødvendigt, at Mestrene møde paa samme Tid som Folkene; der er ingen privat Mand, som, fordi han har en Deel Folk, hænger i Klokkeslettet Kl. 5—6 om Morgenen. Naar han har Arbeidere, maa han have en Mestersvend, som arrangerer Arbeidet, og som en fornuftig Mand sætter han ham Aftenen iforveien ind i hvad der skal foretages.

127. Lütken: Troer De ikke, at ved en privat Bedrift Mesteren er tilstede tidlig om Morgenen?

Scheller: Det skulde være et ganske overordentligt Tilfælde.

128. Lütken: Naar der er Accordarbeide, er det maaskee mindre nødvendigt, undtagen for at have Tilsyn med Arbeidets Udførelse; men ved Dagløn, troer De da ikke, at der bliver mere bestilt, naar den, som har en privat Bedrift, selv seer til?

Scheller: Saa har han ingen Brug for Mestersvenden, men skulde selv gaae og drive over sine Folk hele Dagen; naar han har en Mestersvend eller Underofficeer, som her, maa han stole paa ham og gaae ud fra, at han paaseer, at der bliver bestilt, hvad der kan og bør bestilles, og den Oversigt maa Mesteren have, naar han kommer, at han kan see, om der er bestilt Noget.

129. Lütken: Bruger De noget Maskineri paa Deres Værksted?

Scheller: Nei, alt vort Arbeide udføres ved Haandkraft.

130. Lütken: Kunde De tænke Dem nogen Maskine, som kunde lette Arbeidet?

Scheller: Nei, jeg kjender ikke nogen saadan.

131. Lütken: Vil De forklare os, hvorledes der bliver sørget for Conserveringen og Opbevaringen af brugte Seil og Flag?

Scheller: Naar det er færdigt, bliver det opbevaret paa Brixer, som ere aabne forneden, hvor Kattene kunne have deres Adgang, for at sørge for, at ingen Utøi kommer tilstede; der bliver det da stablet op og ligger der Aar ud og Aar ind, blot en Gang aarlig bliver det taget ud fra Magasinet og luftet ud, rystet og vendt om paa den anden Side.

132. Lütken: Det bliver Alt seet efter, baade Nyt og Brugt?

Scheller: Ja Alt, hvad der er i Magasinet.

133. Lütken: Flagene ogsaa?

Scheller: Ja.

134. Lütken: Blive de Seil, der komme hjem, omhyggeligt anvendte igjen, hvor de kunne anvendes?

Scheller: Ja.

135. Lütken: Hvorledes finder Besigtigelsen Sted, naar Skibenes Seil komme hjem?

Scheller: Saa tager man dem frem, eet ad Gangen, og kalder Folkene op, saamange der er; hver Mand har da sin Dug at gjennemsee; naar han finder en Smule, der mangler derved, saa bliver det bredt ud og saa prøver man, om det er raaddent, og finder man, at der er for meget Forraadnelse deri, lægger man det hen; førend den endelige Dom bliver fældet, har Underfabrikmesteren at see det, og mener han, at det er cassabelt, bliver det casseret; derpaa bliver det skrevet fra og opmaalt og kommer saa ind i Hovedmagasinet som casseret Seildug.

136. Lütken: Hvem er i den Besigtigelses-Commission?

Scheller: Jeg og Inspectionsofficeren paa Holmen.

137. Lütken: Efterat De har casseret det, bliver det lagt hen som gammelt Seildug?

Scheller: Jeg og Underfabrikmesteren bestemme, om det skal casseres eller repareres.

138. Lütken: Reparerer De med Gammelt eller med Nyt eller med begge Dele?

Scheller: I Reglen med Nyt.

139. Lütken: Aldrig med Gammelt?

Scheller: Vi have til ſine Tider Noget, der kaldes brugeligt Seildug, ſom er af Seil fra casſerede Skibe, og ſom ikke kan anvendes til Seil igjen, ſaa bruge vi det til at reparere Seilene med, naar de ere mindre gode; til Reparation af dem, der repareres 1ſte eller 2den Gang, bruge vi nyt, et Nummer lettere Seildug.

140. Lütken: Beſtemmer De eller Fabrikmeſteren, naar det ſkal repareres med Gammelt eller Nyt?

Scheller: Jeg.

141. Lütken: De har vel aldrig Mangel paa Forraad af det Materiale, De ſkal bruge?

Scheller: Nei.

142. Lütken: Hvor faaer De det Materiale fra, De ſkal bruge?

Scheller: Nu er det Seildug fra vort eget Væveri, ſom bliver nedlagt iaar.

143. Lütken: Har De havt Prøver af udenlandſk Seildug?

Scheller: Mange.

144. Lütken: Hvorledes var De fornøiet med det?

Scheller: Der er bleven ſprængt paa en Maſkine engelſk, danſk, ruſſiſk og franſk Seildug, men Reſultatet har dog beſtandig været til Fordeel for det danſke; det har baaret Noget mere, inden det ſprang.

145. Hage: De kan ikke opgive hvormeget?

Scheller: Jo, naar jeg maa opgive det ſkriftligt.

146. Lütken: Har De Grund til at antage, at Noget af det Dem anbetroede Materiale bortkommer ved Tyveri?

Scheller: Nei, der viſiteres hver Dag naar Mandſkabet gaaer fra Værkſtedet.

147. Poulſen: De ſagde før, at de prøvede Seildug ved

en Sprængemaskine; har De nogen Erfaring af Sprængemaskinen med Hensyn til Varigheden ligesom med Hensyn til Styrken?

Scheller: Nei, det har man ikke, jeg har skaaret Klyver af en engelsk og af en dansk Dug, men uden Resultat, det holdt ligegodt.

148. Poulsen: Uagtet Forskjellen ved Sprængningsprøven?

Scheller: Ja.

149. Hage: Hvorlænge antager De, at et Skibs Seil, naar De lægger dem op paa Magasinet, kunne bevare sig friske og gode?

Scheller: Vi have Seil, som have ligget i 30 Aar, og det har viist sig ved at sprænge en Dug af dem og en ny Dug, at de endnu ikke have tabt sig, det har staaet sig overmaade godt; derimod kan det ikke gaae an at lade dem ligge med Liig paa, thi da tabe Ligene sig.

150. Hage: Lader De dem ligge uden Liig?

Scheller: Ja de Seil, som høre til „Waldemar".

151. Hage: Men de, der ligge hen, tabe sig?

Scheller: Det er ikke Dugen, der taber sig; idetmindste ikke i den Grad som Ligene.

152. Hage: De vil altsaa antage, at selv om et Seil laae i 50 Aar, kan man tænke paa at faae Nytte deraf?

Scheller: Ja om de sidste 25 Aar ville tage Mere paa Seilet, end de første, kan jeg ikke godt sige; der er en Bestemmelse for, at vi efter 5 Aar skulle gjøre en Sprængning med det samme Slags som det sidste, men det sidste Resultat var overmaade tilfredsstillende.

153. Hage: De har altsaa ingen Prøve paa, at Seil, der have ligget overmaade længe, tabe sig, saa at de ikke kunne bruges?

Scheller: Nei, Seilduget ikke.

154. Flensborg: Taber Syningen sig ikke, gaaer den Syning, som anvendes mellem Liget og Seilet, ikke ogsaa itu, naar den bliver ældre?

Scheller: Nei nu ikke, da vi sye det med hvidt Garn; det er kun fra 1827, og det har været meget tilfredsstillende for

de Seil, der ligge hen. De Seil, der ere prøvede, „Waldemars" Seil, ere syede med hvidt Garn; de, der ere syede med Tjæregarn, f. Ex. „Danmarks" kunde jeg tage og rive istykker som Papiir.

155. Hage: De vil altsaa ikke have Betænkelighed ved, til nye Skibe at forandre gamle Seil, idetmindste Dugen?

Scheller: Nei, saafremt der kommer ny Liig om dem.

156. Hage: Vil De ikke opgive, hvormange Alen en Mand kan sye om Dagen f. Ex. af et Mersseil?

Scheller: Et Mersseil syer han mindre paa, naar man regner til det bliver færdigt, men han maa altid kunne sye $1^3/_4$ Alen i Timen i det Hele af Seildug.

157. Hage: Men lader os tage et Mersseil?

Scheller: Der svarer han det samme, $1^3/_4$ □ Alen i Accord i Timen.

158. Hage: Og i Dagarbeide?

Scheller: Omtrent $^1/_3$ mindre.

159. Hage: Lidt mere end en Alen?

Scheller: Omtrent $1^1/_4$ Alen.

160. Puggaard: Har De nogen Erfaring om, hvorlænge et Seil, syet af Dem, kan vare i et Skib i stadig Fart?

Scheller: Nei, vi have ingen Skibe havt i stadig Fart?

161. Puggaard: Har De ikke havt Udcommandoer i et Par Aar?

Scheller: Jo, men naar det er saa, blive de forsynede med to Sæt, saa at der slides paa mere. Med „Galathea" havde de 3 Sæt Underseil og Mersseil.

162. Lütken: De sagde, at intet Materiale bortkommer; erindrer De ikke for nogen Tid tilbage, at en Deel Flag befandtes at mangle paa Magasinet, var det ikke, mens De har havt det?

Scheller: Nei, det var længe før.

163. Lütken: Blive Beholdningerne eftersøgte hvert Aar?

Scheller: Ja.

164. Lütken: Men det fandt ikke Sted tidligere?

Scheller: Nei.

165. Lütken: Var det ikke en betydelig Deel, der manglede?

Scheller: Jeg var Svend dengang og havde ikke Leilighed til at faae Oplysning derom, men saavidt jeg kan erindre, var det ikke overordentlig meget, 6—700 Rdlr.; der var gaaet en meget lang Tid hen og den, der havde med Efterſynet og Regnſkabet at beſtille, taug ſtille dermed.

166. Rothe: I Anledning af Avancementet fra Klaſſe til Klaſſe, vil jeg ſpørge Dem, om det nogenſinde er ſkeet, at de have ſprunget den Ældſte forbi, naar en Yngre har været dygtigere?

Scheller: Ja.

167. Rothe: Saa er det ikke efter Anciënneteten men efter Dygtighed?

Scheller: Ja.

168. Rothe: De tager ſimpelthen den Yngſte, hvis han er den Dygtigſte?

Scheller: Ja og ſætter ham op.

169. Hage: Hændes det hyppigt?

Scheller: Nei, da Værkſtedet er ſaa lille, gaaer der hyppig lang Tid hen, inden en Plads bliver vacant, iſær naar der i de høiere Klaſſer ikke ere Folk, der ere over 30—40 Aar.

170. Rothe: Blive de ſatte ned i en lavere Klaſſe, hvis de ikke arbeide dygtigt i 1ſte Klaſſe?

Scheller: Ja, enten ſatte ned eller penſionerede.

171. Rothe: Men de blive ikke ſtaaende, naar de ikke kunne ſvare til det Arbeide, der forlanges i 1ſte Klaſſe?

Scheller: Nei.

172. Formanden: Det hændes vel ſjeldent, at Nogen bliver ſat ned?

Scheller: Ja. I Reglen ville de hellere bort og penſioneres.

173. Formanden: Det gaaer dem vel nær?

Scheller: Ja.

174. Formanden: Meſteren vil vel heller ikke gjerne foreſlaae det?

Scheller: Kun naar de forlange det ſelv; jeg har en Mand, ſom har været et Mønſter af en Arbeider i Marinen, han har tjent i over 40 Aar, er aldrig kommet for ſilbig eller har været

fraværende: han traadte tilbage for at der kunde blive Plads for en yngre Mand, som kom i hans Sted; han tilbød selv at ville træde tilbage i 2den Klasse, og saa fik han Løfte paa, at han skulde blive staaende i 2den Klasse, saalænge som muligt, fordi han gjorde denne Opoffrelse.

2. Reebslagermester Alberg.

175. Lütken: Naar kom De i Holmens Tjeneste?

Alberg: I 1823 som Dreng, jeg blev Svend 1825, Underofficeer 1835 og Mester 1845.

176. Lütken: Hvormange Arbeidere har De under Dem?

Alberg: For Tiden kun 26.

177. Lütken: Er det faste Folk?

Alberg: Ja.

178. Lütken: De har ingen Private?

Alberg: Nei for Øieblikket ikke, undtagen, at vi have nogle Indrullerede til Arbeidsmænd i disse Dage.

179. Lütken: Har De havt private Svende?

Alberg: Ja tidligere.

180. Lütken: Hvorledes var De tilfreds med dem?

Alberg: Meget godt; der har været nogle Enkelte, som jeg har maattet oplære; i at spinde og hegle have de været mindre dygtige; de Dygtigere beholdt vi, de mindre Dygtige bleve afskedigede.

181. Lütken: De har havt ligesaa dygtige private som faste Svende?

Alberg: Ikke strax, naar de kom, men de bleve snart meget duelige. Især kunde De ikke bruges ved Spindingen, men efterat de havde arbeidet i nogen Tid, bleve de ligesaa duelige. Vi træffe ogsaa adskillige mellem vore egne Folk, som vi ikke med Bestemthed kunne sige om, at de ere duelige.

182. Lütken: Vilde De foretrække at arbeide med private Folk istedetfor med faste?

Alberg: Jeg troer ikke, at det vilde være til Skade hos os, jeg troer det vilde være noget billigere.

183. Lütken: Har De noget Beviis derpaa?

Alberg: Vi have det Beviis, at vi gave en privat Svend 5 Mk. om Dagen, baade Vinter og Sommer, medens de faste Folk for det samme Arbeide kunde anslaaes noget høiere; kun i Krigens Tid arbeidede vi til Kl. 7, da fik en privat Mand 6 Mk. 8 ß. om Dagen, medens vore faste Folk fik et Tillæg for Overarbeide af 35 til 45 ß.

184. Lütken: Hvis vi tænke os, at De, ligesom i Krigens Tid, brugte flere Folk, vilde De saa ikke have Vanskelighed med at faae Folk?

Alberg: Nei, man vilde altid have saamange Private oplærte, som man kunde støtte sig til, thi at tage paa eengang lutter private Folk, er man ikke tjent med.

185. Lütken: Har De Drenge?

Alberg: Nei.

186. Lütken: Hvorledes blive de faste Folk recruterede, naar De ingen Lærlinge har?

Alberg: Det skeer med Forsæt, fordi Capitainen har meent, at det vilde have været urigtigt nu at complettere det Antal, vi have, fordi Banen skal hæves og fordi vi have det ligesaa billigt hos Private; naar der bliver noget mere Arbeide, end vi kunne udføre med de Faste, maae vi søge Private.

187. Lütken: Har der aldrig været Lærlinge?

Alberg: Jo, men i Løbet af 5—6 Aar er der ikke oplært Nogen, da jeg syntes, at det næsten var Synd at begynde, fordi vi havde hørt, at Banen skulde ophøre.

188. Lütken: Har De Sjouere?

Alberg: Ja til sine Tider.

189. Lütken: Har De faste Sjouere?

Alberg: Nei.

190. Lütken: Har De Arbeidsmænd?

Alberg: Ja 8.

191. Lütken: Og de arbeide i Forening med Svendene?

Alberg: Det er saa at sige kun Sjouerarbeide de have; det vilde være billigere at anvende Sjouere end faste Arbeids-

mænd; deres Arbeide bestaaer hovedsagelig i at drive Hjulene ved Spinding, og assistere ved Slaaningen.

192. Lütken: Har det været de bedste private Arbeidere, der ere komne til Dem?

Alberg: Ikke altid; det er ligesom de ere fyrige til. I Almindelighed træffer det sig, at vi faae de daarligste, thi enhver privat Mester jager de daarligste fra sig. Naar vi have truffet en god, have vi holdt paa ham og have været meget godt fornøiede dermed; vi have havt private Arbeidere i 10—12 Aar.

193. Lütken: De har den samme Klasseinddeling hos Dem som hos de Andre?

Alberg: Ja.

194. Lütken: Hvorledes er De tilfreds med den?

Alberg: Ja, den kan være god nok. Hos os er det undertiden slemt nok, da de komme tidligere op i 1ste Klasse hos os, paa Grund af, at Arbeidet er saa svært, at de tidligere bliver uduelige til at staae i Klassen; det er kun Faa, der naae at komme op.

195. Lütken: Mener De, at Arbeidet er saa svært, at det tager paa de physiske Kræfter?

Alberg: Ja, f. Ex. Heglingen irriterer Brystet; jeg har Mænd i 1ste og 2den Klasse, som ikke kunne udholde Heglingen, vi maae bære over med dem.

196. Lütken: Vilde De ikke foretrække, at Manden blev betalt efter det Arbeide, han udførte, saaledes som i de private Værksteder? Vilde det ikke være bedre, om enhver Mand blev betalt efter sin Dueligheb uden Hensyn, til om han var Svend i 1ste eller 4de Klasse?

Alberg: Jo, naar det kunde arrangeres hos os; naar der i de øverste Klasser bleve flere Pladser, og det er bedrøveligt, at dette ikke kan skee.

197. Lütken: Efter hvilke Regler skeer Oprykningen i Klasserne?

Alberg: Efter Dygtighed, Flid og Paapasselighed.

198. Lütken: Hvad Hensyn tager De til Anciennéteten?

Alberg: Naar der er en særdeles dygtig Mand, trækker man ham frem; naar saa 2 staae ved Siden af hinanden, trækker man den Dygtigste frem; det er ikke saa sjeldent, at En avancerer, som har staaet et Par Aar kortere i Klassen, fordi han er dygtigere; det gaaer ikke efter Alder.

199. Lütken: Men er det almindeligt?

Alberg: Ja naar han kan præstere det, der fordres.

200. Lütken: Springes der nogensinde en Klasse forbi?

Alberg: Nei.

201. Lütken: Ingen er fra 4de Klasse sprungen f. Ex. til 2den?

Alberg: Nei, tidligere er det skeet en eneste Gang, men det er over 20 Aar siden.

202. Formanden: Hvilken Klasse var det, der blev sprungen over?

Alberg: Det var en Mand, der blev Formand fra 2den Klasse, jeg er selv kommen fra 2den Klasse ind i 1ste Klasse som Overcomplet.

203. Lütken: Hvormange Underofficerer har De?

Alberg: En Quarteermand og to Formænd.

204. Lütken: De har 3 Underofficerer til 26 Mand, er det ikke for stort et Antal?

Alberg: Nei, ikke efter Arbeidets Fordeling. Vi have Folkene spredte til forskjellige Arbeider, saa det er vanskeligt at have færre Tilsynsmænd, naar det skal udføres under den Control, som fordres; en privat Mester behøver det ikke.

205. Lütken: Hvorfor ikke?

Alberg: Nei, han har saa heller ikke den Orden, som vi nu have.

206. Lütken: Erindrer De f. Ex. for 20 Aar siden, hvormange Svende der vare ved Rebslagerarbeidet?

Alberg: Vort almindelige Antal var da 24 à 28 Svende og 24 Arbeidsmænd; dertil var der 5 Underofficerer, 1 Mestersvend og 1 Mester.

207. Lütken: Hvis det nu var Deres egen Bane som privat Mester, vilde De dog ikke have det Antal Tilsynsførere?

Alberg: Nei.

208. Lütken: Hvormange vilde De have?

Alberg: Jeg vilde da stole paa Arbeiderne; en privat Arbeider har sjeldent mere end Mestersvenden, som ogsaa arbeider og ikke kan see til andre Arbeidere, end der hvor han ogsaa er. Forresten ere Mestrene ikke altid paa Banen. En privat Mester kan ikke holde sig bestandig i Banen, men maa være i Byen; der har han meget Andet at bestille.

209. Lütken: Har Fabrikmesteren Noget med Deres Værksted at bestille?

Alberg: Nei, det er underlagt Capitain Schierbeck.

210. Lütken: Deres Underofficerer møde jo sammen med Folkene ved Klokkelydningen og sætte dem jo i Arbeide?

Alberg: Ja.

211. Lütken: Hvad Tid møder De?

Alberg: Omtrent 1 Timestid efter Klokkelydningen. Er der nogen Slaaning, møder jeg ogsaa ved Klokkelydningen eller strax efter, hvor det er nødvendigt.

212. Lütken: Deres Skriveri og Regnskabsvæsen er vel indrettet paa samme Maade som de andre Mesteres; hvorledes er det indrettet?

Alberg: Hampen, kort sagt alt det Materiale, som Folkene faae, bliver veiet til hver Mand, og Alt, hvad de faae færdigt, bliver ligeledes veiet, og derpaa indført i en Bog.

213. Lütken: Hampen har De i Deres eget Magasin?

Alberg: Ja.

214. Lütken: Hvem er Regnskabsfører derfor?

Alberg: Det er Mesteren.

215. Lütken: Og det Regnskab indsendes hver Maaned?

Alberg: Ja i Extract til Admiralen.

216. Lütken: Og een Gang om Aaret bliver det efterseet; om Beholdningen er der?

Alberg: Ja jeg har netop i disse Dage optaget den; jeg har i dette Aar 3 Skpd. i Overskud fra ifjor.

217. Lütken: I hvilken Udstrækning anvender De Accord?

Alberg: Vi have Accordarbeide til alle Tider, vi have bestemt, hvad de skulle bestille til alle de forskjellige Klokkelydninger, som der skeer fra Sommer til Vinter.

218. Lütken: Og naar saa Manden er færdig med sit Dagværk, gaaer han?

Alberg: Ja; der er en Tarif, hvorefter enhver Mand skal gjøre sit Arbeide, og naar det er færdigt, er han fri.

219. Lütken: Men naar der er Flere derom, og der er Forskjel paa Dagværket, det kan falde mere svært for den Ene end for den Anden?

Alberg: Ja saa maa han blive længere, til Arbeidet er færdigt.

220. Hage: Ja medmindre Manden ikke befinder sig rigtig vel?

Alberg: Ja saa maa han gaae til Doctoren; saa maae vi løse ham af og sætte ham til et mindre anstrængende Arbeide.

221. Lütken: Mener De da, at han maa staae til efter Kl. 4?

Alberg: Nei længere kunne de ikke være paa Holmen.

222. Lütken: Men de ere almindeligt færdige Kl. $2^1/_4$; de have aldrig maattet blive til Kl. 4?

Alberg: Det er kun sjeldent; det er kun een Gang arriveret, at vi have maattet blive til Kl. $2^3/_4$. I disse Dage med de Indrullerede er det arriveret, at vi have maattet blive til Kl. $3^3/_4$.

223. Lütken: Har den Arbeidsmaade altid fundet Sted?

Alberg: Ja.

224. Lütken: Den maa da være begrundet i Arbeidets Natur?

Alberg: Ja, det vilde være vanskeligt, naar det ikke var saaledes. Vi behøve ikke strengt taget at jage paa Folkene; thi de jage paa dem selv, for at blive færdige med Arbeidet.

225. Lütken: Paa Deres Værksted er altsaa Daglønnen i Reglen fortjent Kl. $2^1/_4$?

Alberg: Ja omtrent.

226. Lütken: Ere de Lister, hvorefter det bestemmes, hvormeget en Mand skal udføre, udarbeidede af Capitain Schierbeck?

Alberg: Nei de ere for hans Tid, men der er gjort Forandringer deri, men de ere meget uvæsentlige. I min Tid har der altid været en saadan Tarif.

227. Lütken: De har altsaa ikke noget Accordarbeide, hvormed Manden fortjener over sin Dagløn?

Alberg: Nei, ikke uden at de arbeide over Tiden f. Ex. i Krigsaarene, saa kunde der være Accord til Kl. 7 om Aftenen; Naar de saaledes arbeide over deres Tid, saa faae de Mere.

228. Lütken: Ja først deres Accord, deres Forsagt og saa?

Alberg: Saaledes som tidligere antydet faae de 7 à 9 ß. for hver Time Arbeidet fortsættes efter at deres „Forsagt" er tilende.

229. Lütken: Er De bekjendt med Arbeidet paa de private Baner f. Ex. Jacob Holms?

Alberg: Som ungt Menneske arbeidede jeg paa private Baner i min Fritid. Nu er der hos Jacob Holms en ganske ny Tougværksfabrikation, som efter min Mening staaer under den gamle.

230. Lütken: Kjender De det Tougværk, som Holmen kjøber?

Alberg: Ja; der er bleven kjøbt fra Jacob Holms Bane, hvilket tidligere var meget godt, men nu staaer det under vort Tougværk, paa Grund af den nye Fremgangsmaade, som nu bliver brugt.

231. Lütken: Har De havt Leilighed til at gjøre Sammenligning mellem Priserne paa Holmens og paa Jacob Holms Tougværk?

Alberg: Vort har altid tidligere været billigere end hans, men da han saa fik disse Maskiner, som han nu har, er hans Tougværk sat ned fra 80 Rdlr. til 68 Rdlr. pr. Skpd., medens vort koster 73 Rdlr. Da han nu havde faaet disse Maskiner og leverede Holmen 50 Skpd., tog han ikke mere end 68 Rdlr., uagtet det var fabrikeret paa den gamle Maade, undtagen det 10-tommers Tougværk, som er slaaet paa den nye Maskine.

232. Lütken: Er der paa Holmen gjort Prøve med Deres og med Holms og andet Tougværk, hvorledes er den falden ud?

Alberg: Vort var det stærkeste, og derefter kom Holms, og saa det russiske, hvilket var endeel simplere end Holms; men jeg maa dog tillade mig at bemærke, at det, der blev gjort Prøve paa, ikke var af det maskinslaaede, men var slaaet paa den gamle Maade, men det fra Rusland var maskinslaaet og det viste sig endeel simplere end Holms. Det engelske, som jeg med Bestemthed tør sige, var slaaet af Maskingarn, var endnu slettere, end det russiske.

233. Hage: Men ved nu at tage Hensyn til Prisen?

Alberg: Prisen var 68 Rdlr. for Holms og knap 60 Rdlr. for det russiske.

234. Hage: Og Deres var 73 Rdlr.

Alberg: Ja foruden Capitainens Løn.

235. Hage: Ved at beregne, hvad Deres Tougværk koster, tager De ikke andet med, end Materiale og Folkeløn?

Alberg: Alt er taget med, Materiale, Folkenes Løn, hvad Underofficererne og Mestrene koste, det er taget med, Alt uden Undtagelse.

236. Hage: Men ikke noget for Bygningerne og Redskaberne og deres Vedligeholdelse og Slittage?

Alberg: Nei.

237. Hage: Deres Priser ere altsaa kun Materiale og Folkeløn?

Alberg: Ja og Opsynet, undtagen Capitain Schierbeck.

238. Hage: Hvor stort er det Kvantum, De aarlig producerer?

Alberg: Omtrent 600—620 Skpd.

239. Wiborg: Blev ikke ved Proverne mellem disse forskjellige Sorter Tougværk, vort Tougværk slaaet alene i den Anledning?

Alberg: Ja det var nylig slaaet for at faae det accurat ligesom det private, thi det var ogsaa nylig slaaet, da det blev leveret.

240. Wiborg: Men hvorledes kunde De vide, at det, der kom, nylig var slaaet?

Alberg: Jo, fordi De ikke have saadanne Maal paa Oplag paa private Steder.

241. Hage: Har De gjort nogen Beregning over, hvad saadant et Etablissement som Deres vilde koste at anlægge med samtlige de Bygninger og Inventarium, som De bruger?

Alberg: Jeg har hørt, at en Reberbane med Bygninger og Inventarium skulde koste 250,000 Rd.

242. Hage: Regner De saa ogsaa deri hensigtsmæssigt indrettede Redskaber?

Alberg: Jeg troer, vi have vore Maskiner saa fuldkommen gode som muligt.

243. Hage: Hvad vil De antage, at Deres Inventarium nu er værdt?

Alberg: Jeg vil antage en 30—40,000 Rd., bestemt ikke mere.

244. Hage: De vil altsaa indrømme, at naar De tager det med i Beregning, er det private Tougværk billigere end Deres?

Alberg: Ja, men der kunde mulig bygges en Bane for 100,000 Rd.; Grosserer Holm slog overordentlig godt Tougværk, da han havde den gamle Bane, en Bræddebane. I Udlandet seer man ikke andet, saaledes i Riga og Petersborg er det ene Bræddebaner, men tages der Hensyn til Styrken af vort Tougværk og dets Varighed, troer jeg, at det vil temmelig nær komme ud, at der ingen Gevinst er ved privat Tougværk.

245. Lütken: Sørges der tilstrækkeligt for Conserveringen og Opbevaringen af det forarbeidede Tougværk?

Alberg: Naar det er slaaet, afleveres det til Takkelloftet. Vi have havt tjæret Garn liggende, men i de senere Aar have vi ikke havt noget.

246. Lütken: De har altsaa ikke Noget at bestille med Tougværket. Naar det er færdigt, bliver det afleveret?

Alberg: Naar jeg har saameget, som en Pram kan lade, sender

jeg Bud til Takkelloftet, og saa bliver det derfra hentet og magasineret.

247. Lütken: De har vel altid havt tilstrækkeligt Forraad af raa Materialier, Hamp o. s. v.?

Alberg: Ja, undtagen i Krigens Tid, da manglede jeg.

248. Lütken: Har De Grund til at antage, at noget af det Dem betroede Materiale bortkommer ved Tyveri?

Alberg: Nei, det skulde da være Bagateller, men jeg har aldrig erfaret Noget.

249. Wiborg: Tager De ikke Deel i Besigtigelsen af Tougværket i Skibene, som komme hjem?

Alberg: Tidligere, men ikke nu. Naar Tougværk kommer hjem, har jeg ikke Noget dermed at gjøre, hvilket jeg har havt tidligere som Underofficeer.

250. Wiborg: De har ingen Idee om, hvormeget der kasseres og hugges op?

Alberg: Nei.

251. Hage: Hvormange Aar vil Deres Tougværk vedligeholde sin Styrke og Paalidelighed?

Alberg: Det kan jeg ikke sige, det maa Skipperen paa Takkelloftet bedre kunne sige. Naar jeg har afleveret Tougværket, har jeg ikke videre dermed at gjøre.

Tiende Møde, den 26de September 1860.

Skibsbygmester Gullack.

1. Lütken: Naar kom De i Holmens Tjeneste?

Gullack: 1835 blev jeg Lærling, 1849 Underofficeer. Siden 1857 har jeg, efter nogle Aar i Forveien at have været Mesterſvend, fungeret som Mester, idet jeg da overtog Masteværftet og 1858 Baadeværftet, 1859 blev jeg 4de Skibsbygmester.

2. Lütken: Hvad bestyrer De for nærværende Tid?

Gullack: Baadeværftet og Masteværftet.

3. Lütken: De har Intet med Skibsbyggeriet at gjøre?

Gullack: Nei.

4. Lütken: Anseer De den nuværende Ordning med faste Folk for hensigtsmæssig, eller foretrækker De, at Folkene staae i et løsere Forhold end for Tiden?

Gullack: Som De staae for Øieblikket, anseer jeg det hensigtsmæssigt; Forholdet er allerede løst noget mod tidligere; at det løses meer, troer jeg vilde være til Skade. Som det staaer nu med faste Folk, have vi dygtige Folk; det har viist sig, da vi navnlig i Krigsaarene havde et stort Antal private Folk ved Skibsbyggeriet, at de dygtigste blandt dem maatte stilles lige med de middelmaadigste af vore faste Folk; de af dem, der ere i 3die, 2den og 1ste Klasse, overgaae vist temmelig nær de dygtigste af de private Arbeidere.

5. Lütken: Har De havt mange private Folk under Dem?

Gullack: I Krigsaarene havde jeg som Qvarteermand en 60 under mig.

6. Lütken: Hvad Dagløn fik de?

Gullack: Det var forskjelligt. Det var vist ikke af de Bedste, skjøndt der var flere flinke Folk mellem dem; men endeel af dem kom her tvungne, de skulde til Orlogs og saa arbeidede de paa Værftet.

7. Lütken: Det var altsaa udskrevne Værnepligtige?

Gullack: Ja.

8. Lütken: Har De ikke paa Holmen havt af de bedst private Tømmermænd til at arbeide der?

Gullack: Det troer jeg ikke.

9. Lütken: Naar De fik private Folk, yngre Mennesker, som havde lært endeel, vilde De da ikke, naar de bleve ved at arbeide hos Dem i nogen Tid, komme til samme Resultat med dem som med de faste?

Gullack: Man skulde jo antage, at de, ved stadig at see og tage Deel i de Arbeider, man har at gjøre med, vilde opnaae

en vis Dygtighed, skjøndt det, der for en stor Deel bringer Dygtigheden, er, at der altid hos den flinke Mand er en Tanke om muligen at erholde de faa Pladser, der ere som Underofficerer. Det gjør, at han anstrenger sig og søger at erhverve al den Dygtighed, han kan faae.

10. Lütken: Det Samme vilde jo være Tilfældet, at den flinke Mand, selv om han stod i et løsere Forhold, vilde blive Underofficeer.

Gullack: Kunde man tænke sig det, maa man jo antage, at de Private ville kunne opnaae samme Dygtighed.

11. Lütken: Lægger De megen Vind paa de første Aars Uddannelse?

Gullack: Ja, tildeels. Det første Aar, de antages som Lærlinge, have de ikke stort Andet at gjøre end at passe op og bringe Materiale; i den Tid, der bliver tilovers derfra, sættes de snart til den ene, snart til den anden Mand. I det næste og især i det 3die Aar blive de satte til en fast Mand, som beholder dem til de rykke op som Svend eller blive Karl, som man kalder det; det er altid en af de bedste Folk, man vælger, hos hvem den unge Lærling bedst kan lære Noget. Der gjøres for Lærlingene alt muligt, for at bringe dygtige Folk ud af dem.

12. Lütken: Troer De ikke, at en privat Mand vilde, naar han kom ind paa Værftet, foretrække at arbeide der for ethvert andet Sted, naar han var vis paa at have Arbeide der, saalænge han gjør sin Pligt.

Gullack: Jo, det maa man antage, at naar han kunde faae noget Bedre, vilde han ogsaa foretrække det, skjøndt jeg troer, at Marinen har sværere Arbeide end paa de private Pladser, og at den fordrer dem bedre udførte, end de til alle Tider gjøre det paa private Pladser.

13. Lütken: Men troer De ikke, at enhver dygtig Tømmermand vilde foretrække en saa stor Bedrift, hvor han veed, at han altid, Sommer og Vinter, kan faae Arbeide, medens dette paa de private Pladser er afhængigt af Conjuncturerne, af Handel og Vandel o. desl.?

Gullack: Det skulde man troe, han vilde, saasnart han

følte med sig selv, at han kunde præstere, hvad der fordredes af ham.

14. Hage: Betalte De de private Folk, ligesaa høit som de bleve betalte paa de private Værfter?

Gullack: De, vi havde, der hvor jeg fungerede som Underofficeer, vare Folk, der vare udcommanderede som Søindrullerede. De fik deres Gehalt som saadanne, og desforuden, saavidt jeg veed, et Tillæg af 1 à 2 Mk.

15. Hage: De bleve altsaa ikke betalte saa høit som paa de private Værfter, hvor de tidligere havde arbeidet?

Gullack: De ikke. Senere har der været Private, som bleve betalte med 1 Rd., 5 Mk. og 4 Mk.; den høieste Dagløn var, saavidt jeg erindrer, 1 Rd.

16. Hage: Marinen har altsaa i det Hele taget betalt mindre?

Gullack: Ja, det troer jeg.

17. Hage: Og desuagtet mener De, at De kan gjøre samme Fordringer til disse Folk, som de, der betalte dem høiere?

Gullack: Om de have havt høieste Dagløn paa Pladserne, tør jeg ikke sige.

18. Hage: Efter Deres Mening havde de Alle mindre hos Dem end paa de private Værfter?

Gullack: Ja, de der havde høiest Dagløn hos os, havde mindre end den høieste Dagløn paa de private Pladser; men om samme Mand har havt høiest Dagløn paa de private Pladser, er mig ubekjendt. Imidlertid havde han her en Dagløn til den Høide, han kunde fortjene efter det Arbeide, han præsterede.

19. Hage: Som praktisk Mand er De formodentlig af den Mening, at naar man ikke betaler det samme som Andre, kan man ikke forlange bedre eller saa godt Arbeide?

Gullack: Ja, Arbeideren, mener jeg, bør betales efter det Arbeide, han præsterer.

20. Hage: Altsaa er det ikke nogen ganske korrekt Sammenligning mellem de faste Folk og de Private, De har antaget, paa Grund af, at De ikke har betalt dem saameget, som de

ellers kunde fortjene andre Steder, navnlig i Krigens Tid, hvor der var Brug nok for dem?

Gullack: Ja, jeg maa tilstaae, at det er mig ikke ganske klart. Den høieste Dagløn, de faste Folk have, var mindre end den, de Private havde, og dog udførte de faste Folk deres Arbeide deels hurtigere og deels bedre end de Private, end dem, der havde den høiere Dagløn.

21. Hage: Men den høie Dagløn, var den saameget som de Extraemolumenter eller den Bifortjeneste, de faste Folk have i Stikkelse af Huusleie, Pensionsberettigelse o. s. v., har De gjort den Beregning, har De taget alle mulige Ting i Betragtning, som ere i Faveur af de faste Folk og som de private ikke nyde noget Godt af?

Gullack: Det vil jeg ikke sige, at enhver Ting i den Tid er noiere bleven overveiet af mig; men holder jeg mig til de private Arbeidere, vi senere have havt, og lægger vort nærværende Reglement, hvori Alt er indeholdt, til Grund for Beregningen, ville de private Arbeidere have større Løn og udrette mindre og daarligere Arbeide, end vore bedste faste Folk for Øieblikket.

22. Hage: De har altsaa ikke forsøgt at faae de bedste private Arbeidere til den Løn, som de ellers kunde fortjene?

Gullack: Jeg har imidlertid ikke havt Noget dermed at gjøre, og, saavidt mig bekjendt, have de Private, vi have havt, ikke været af de Bedste paa Pladsen.

23. Formanden: Jeg forstaaer Dem saaledes, at i Krigstiden har De kun havt Indrullerede, og efter Krigsaarene har der været enkelte private Arbeidere? (Gullack: Ja.) Var det i et betydeligere Tal?

Gullack: Hvor jeg var, var det vist ikke mange. Jeg troer, saavidt jeg erindrer, at vi efter Krigen ikke havde mere end nogle og tyve.

24. Formanden: Og hvormange faste?

Gullack: Ved Skibsbyggeriet, hvor jeg var, var der henved 200. Dengang fungerede jeg som Mesterſvend under Mester Funch

og Mester Fugelsang. Hvor jeg fortiden er, ved Maste- og Baade-værftet, have vi Ingen.

25. Formanden: Det var altsaa omtrent 1/10. I Krigs-tiden var det alene Indrullerede? (Gullack: Ja) og foruden det, der tilkom dem, fordi de vare tagne ind til Tjenesten, fik de et mindre Tillæg.

Gullack: Vi havde ikke méd Udregningen at bestille, men efter hvad man hørte var det en Mk. over den Dagløn, de fik som Indrullerede.

26. Lütken: Anseer De det for fordeelagtigt, ikke at kunne sende en Mand bort i de 3 Aar, hvori han er antaget; ere Deres Folk saa udmærket dygtige, at det Ønske aldrig er opstaaet hos Dem, at blive af med dem, uden at der var Grund til at gjøre Indstilling derom, thi derpaa er der stor Forskjel?

Gullack: Klassen, de have naaet som Arbeidere, kan man altid holde dem i, saalænge de præstere, hvad man fordrer af dem, det skulde da være, at de henfaldt til en eller anden Last, som Drikfældighed, og man derfor kunde ønske at faae dem bort, hvad da kan skee ved at afskedige dem.

27. Lütken: Men der er dog noget Mellemliggende mellem, at en Mand forfalder til Drik og er en udmærket flittig og dygtig Arbeider; hvor man kunde ønske — og hvis han var privat Arbeider, vilde man gjøre det — at sige til ham: Du skal ikke komme igjen i Morgen?

Gullack: Saa har man Ret til at afkorte ham i hans Dagløn, og hjælper det ikke, er det altid en Klage, som vil gjøre, at han vil komme bort, i ethvert Tilfælde kunne vi bie, til Aaret er omme, og nedsætte ham i en anden Klasse.

28. Lütken: Der har dog vist været Tilfælde, hvor De har ønsket, at De var en Mand qvit?

Gullack: Jeg maa tilstaae, ikke blandt dem, jeg har havt med at gjøre.

29. Lütken: Har der aldrig været en eneste Mand, De kunde ønske at blive af med?

Gullack: Nei.

30. Poulsen: Naar De nu selv eiede hele Værftet og skulde betale Folkene, kunde De saa heller ikke ønske at bortfjerne En og Anden af dem, der staae under Dem, fordi De fandt, at han ikke gjorde Fyldest for de Penge, han fik? Er der nu ikke En og Anden, som De finder ikke gjør det Arbeide, han skulde, men som De taaler, fordi det er en skikkelig Mand, De ikke nænner at komme af med? Naar De betragter det, som om De selv skulde betale det Hele, er saa heller ikke det Tilfælde indtruffet, at der var en Mand, De kunde ønske at fjerne?

Gullack: Jeg troer næsten, jeg ubetinget tør sige Nei dertil. Det er jo imidlertid Noget, man ikke har overveiet, Spørgsmaalet bliver kastet ind, uden at man tidligere har tænkt derover; men maaskee jeg dog maa tillade mig at anføre et Beviis derfor. Som Sagerne nu staae, er der Mænd, som ere dygtige og som jeg virkelig vil gjøre Alt for, for at faae dem op i en høiere Klasse, fordi jeg erkjender, at de udrette Mere end der kan fordres efter den Løn, de faae; men det kan kun skee ved at nedsætte Andre, mindre dygtige. Det Øieblik, der nu var den mindste Smule, som kunde tale for, at en Mand ikke fortjente at staae i den Klasse, hvori han stod, kunde man ikke bære over med ham; thi det, at man derved kunde hjælpe en Dygtigere op, maatte gjøre, at man ikke kunde tage Hensyn til ham, der maatte sættes ned; men det Tilfælde er endnu ikke indtruffet. Der er for Øieblikket ældre Mænd ved Baade- og Masteværftet, som ere satte en Klasse ned, og jeg faaer rimeligviis et lignende Tilfælde i Aar. Man maa sige sig selv: Manden kan ikke gjøre Fyldest i den Klasse, hvori han staaer, og jeg troer, det temmelig samvittighedsfuldt tages til Følge.

31. Flensborg: Det er vel kun Baade- og Masteværftet, De her taler om, eller tager De ogsaa Hensyn til Arbeiderne ved Skibsbyggeriet?

Gullack: Det var nærmest Baade- og Masteværftet; ved Skibsbyggeriet har jeg kun været som Mestersvend, og der beroede den Ting paa Mesteren, hvilket muligen gjorde, man dengang ikke tænkte saa nøie derover. Imidlertid tør jeg næsten sige, efter hvad

jeg øieblikkelig kan tænke mig, at ogsaa der blev der temmelig taget Hensyn til, om Nogen i en eller anden Retning gjorde sig ufortjent til at staae i den Klasse, hvori han stod.

32. Lütken: I hvilket Omfang benytter De Sjouerhjælp ved Deres Arbeide?

Gullack: Ved Masteværftet kun naar vi have Trang for dem, enten ved at tage Mastetræer op af Mastegraven eller Rundholter til Flaaden; vi have ikke daglig Brug for dem, der kan endogsaa gaae Maaneder hen, uden at det er Tilfældet. Ved Baadeværftet have vi en Mand til at reengjøre Fartøierne, undertiden 2, naar vi have Træ i Svedekisten, alt efterson det efter Omstændighederne udkræves.

33. Lütken: Som Mesterswend ved Skibsværftet paa Nyholm brugte De mange, hvorledes var De fornøiet med dem?

Gullack: I de fleste Tilfælde meget godt; var der En og Anden, vi ikke kunde bruge, klagede vi, og han blev da viist bort.

34. Lütken: Var det hyppigt De fik Folk, De ikke kunde benytte? (Gullack: Nei.) De veed, at Sjouerdaglønnen paa Holmen er meget ringere end paa de private Pladser (Gullack: Ja), antager De ikke, at det vilde fremme Arbeidet, at man vilde faae mere udført, hvis man forholdsviis gav en høiere Dagløn og derved fik bedre Folk?

Gullack: Det kan nok være.

35. Lütken: Hvortil bruge de Sjouerne ved Skibsbyggeriet?

Gullack: Det er nærmest til at sjoue Træ fra Arbeidsskurene til vedkommende Skib, det er saa at sige alt muligt Sjouerarbeide, som ikke direkte er Tømmeroplaget vedkommende; Træet i ru Tilstand skal af Tømmeroplaget besørges til vedkommende Mesters Arbeidssted, alt Sjouerarbeide, som dertil udkræves, gjøres af de Sjouere, som Mesteren har.

36. Lütken: De Sjouere, som Mestrene have paa Nyholm, er det de samme Mennesker hver Dag?

Gullack: Ja, naar det ikke overskrider det engere Tal, der

er der ſtadigt hele Aaret igjennem; det udgjør en 4—6 – 8 Stykker, og damer ſaa at ſige et faſt Parti, ſom Meſteren altid faaer; ſkal han bruge over det Tal, er det mere blandede og mindre gode Folk, fordi enhver Meſter ligeledes har ſine beſtemte.

37. Lütken: Bruger De ikke Sjouere i Forbindelſe med Tommermænd, Skibsbyggere, ſom Haandlangere eller Sligt? (Gullack: Nei.) Troer De ikke, det kunde være fordeelagtigt ved viſſe Leiligheder at benytte dem? (Gullack: Nei.) De har ſelv for Tiden ingen private Folk ved Deres Værkſted, hverken ved Baade- eller Maſteværftet?

Gullack: Nei.

38. Lütken: Efter hvilke Regler ſkeer Oprykningen fra den ene Klaſſe til den anden?

Gullack: Efter Alder; naar der ikke er Noget at udſætte paa Manden, rykker han op, naar hans Tour kommer. Er imidlertid En eller Anden mere end almindelig fremragende, kan det nok hænde, at han kan ſpringe dem, ſom ere ældre, forbi.

39. Lütken: Er det ſjeldent Tilfældet?

Gullack: Det er mere ſjeldent, at det træffer ſig ved Skibsbyggeriet, at en Mand ſpringer en Anden forbi. I Reglen er det de Ældſte, ſom rykke op; indtræffer det Tilfælde, at Flere af et Hold, om jeg maa kalde det ſaa, ere lige gamle, og der ikke er ſaa mange Pladſer i næſte Klaſſe, ſkeer det ved Lodtrækning, naar Meſteren finder dem lige dygtige; er der Forſkjel, ſelv af mindre Betydning, i en eller anden Retning, bliver der taget Henſyn dertil, og Oprykningen finder da Sted derefter.

40. Lütken: Jeg forſtaaer ikke, hvorledes de bruge Lodtrækning. Folkene ere jo komne ind i Tjeneſten En efter Anden, og ſtaae med deres Nummere. Naar nu een Plads ſkal beſættes, faaer den Ældſte den, ſaafremt han er duelig; er der derimod 4 Nummere ledige, faae de 4 Ældſte dem, hvis de ere dulige?

Gullack: Men naar der kun er een Plads ledig og der er 4, ſom ere lige gamle, ſom ere avancerede paa en og ſamme Dag, og ſom Meſteren anſeer for lige dygtige, ſaa trække de Lod; er

der derimod Forskjel i en eller anden Retning, f. Ex. med Hensyn til Hurtighed, Arbeidets Udførelse, selv den moralske Character kan gjøre Udslaget, tages der Hensyn dertil.

41. Lütken: Antager De denne Klasseinddeling for hensigtsmæssig?

Gullack: Det var vistnok ønskeligere, om man, naar man fandt dem dygtige til en høiere Dagløn eller Klasse, da ikke behøvede at tage Hensyn til Tallet, men kunde indstille dem dertil; det vilde være en Opmuntring, en yderligere Spore for hver især til at drives fremad.

42. Lütken: Deres Mening er altsaa, at den nuværende Klasseinddeling vilde være bedre indrettet, naar hver Mand blev betalt efter sit Arbeides Værdi (Gullack: Ja), at det var Betalings- istedetfor Avancementsklasser?

Gullack: Ja.

43. Hage: De anførte, at det var under Skibsbyggeriet, at disse Oprykninger fandt Sted, undertiden efter Dygtighed, undertiden efter Alder, men sjeldent i det første Tilfælde; men ved Deres egen Bedrift, er der foregaaet Oprykninger, hvor en Yngre er sprungen en Ældre forbi, eller er det der altid skeet efter Alder?

Gullack: Destoværre har der i den Tid, jeg har været ved Masteværftet, saavidt jeg erindrer, ikke fundet nogen Oprykning Sted; men har der været nogen, har det været efter Alder samtidig med at det har været den Dygtigste.

44. Hage: Men dog altid efter Alder?

Gullack: Ja.

45. Formanden: De antog det hensigtsmæssigst, om man kunde lade Folkene rykke op efter Dygtighed uden Indskrænkning af Tallet; men dersom man vilde gjennemføre denne Tanke, troer De saa man kunde blive staaende ved 4 Klasser? Kunde det ikke gjøre sin Nytte, at man fik et større Antal Klasser? Det er Dem jo vist bekjendt, at paa de private Pladser, hvor der er en saadan Forskjel i Betalingen, kan der være Spørgsmaal om et noget større Antal af de forskjellige Klasser end netop 4. Vilde

derfor denne Tanke ikke nødvendigviis føre til en større Forskjellighed i Betalingsvilkaarene?

Gullack: Hvis man ikke vil blive staaende ved de 4 Klasser, man nu har, maatte det Tillæg, Folkene fik, være i samme Forhold; der vilde altsaa blive et mindre Spring mellem Klasserne, saa at, naar de nu fik 1 Rd. Tillæg om Maaneden, naar der var 4 Klasser, vilde de, naar der var et større Antal Klasser, faae et mindre Tillæg for hver Klasse.

46. Formanden: Er der ikke noget Vilkaarligt i at dele Arbeiderne i 4 Klasser? Faaer ikke det Hele en anden Karakteer, naar Systemet forandres til Betalingsklasser, hvor Enhver kan rykke opnaar han fortjener det, uden at man er begrændset til et vist Antal i hver Klasse; maa det ikke med Nødvendighed føre til et større Antal Klasser, til en større Graduering, hvor Mesteren med større Frihed kan bevæge sig mellem den høieste og laveste Klasse, hvilket navnlig vilde nærme sig til hvad der nu finder Sted paa de private Pladser?

Gullack: At det skulde lede til nogen Fordeel, kan jeg ikke see. Naar man bestandig vil stræbe hen til at naae en høiere Dagløn, forekommer det mig, at Klasseinddelingen har mindre at betyde. En Mand kunde godt staae i 4de Klasse, naar det kun var overladt Mesteren, naar han fandt ham dygtig til en høiere Dagløn, at indstille ham dertil, uden Hensyn til, om der var det bestemte Antal, som der nu er, i hver Klasse.

47. Lütken: Finder Nedsættelse undertiden Sted fra den ene Klasse til den anden? (Gullack: Ja.) Skeer det hyppigt?

Gullack: Det skeer hvert Aar ligesom Oprykningen.

48. Lütken: Hvad foraarsager en Nedsættelse, hvad bevirker, at De indstiller en Mand til at blive nedsat?

Gullack: Naar en Mand ikke gjør Fyldest i den Klasse, hvori han staaer, enten paa Grund af Alder eller Svaghed eller andre Aarsager.

49. Lütken: I hvilken Alder vil en Mand, naar det alene er Alderen, der bevirker hans Nedsættelse, i Reglen blive nedsat?

Gullack: I nogle og Halvtredſerne have vi Mænd i første Klasſe, ſom man kan ſige gjøre Fyldeſt i denne Klasſe. Naar de nærme ſig de 60, have de ikke Kræfter og heller ikke Lyſt. I det Hele taget er der ikke, naar de ere over de 50, mere nogen Spore, ſaa at de tænke ſig, at de kunne komme videre frem; de have kun at arbeide for at blive ſtaaende i den Klasſe, hvori de ere, og ſaa mene de, at, naar de blot kunne ſige ſelv, at de udrette det ſamme ſom de Andre i Klasſen, er det nok, hvorimod de før den Tid ſtræbe efter at komme frem.

50. Lütken: Vil Nedſættelſen i Reglen finde Sted mellem det 55 og 60 Aar?

Gullack: Jeg kan ikke ſige det beſtemt, men jeg troer ſaa omtrent i den Alder; men der er ogſaa Folk, ſom ere over 60 Aar. Jeg har en ved Maſteværftet i 2den Klasſe, ſom er noget over de 70. Til Nytaar gaaer han rimeligviis en Klasſe ned, thi med Hensyn til de Arbeider, hvortil han ſkal bruge ſin phyſiſke Kraft, kan han ikke gjøre Fyldeſt med de Andre, han er i Klasſe med. Derimod er han fra tidligere Tider bleven benyttet til alt Jernarbeide, ſom ſkal ſlaaes af; det har han den Aandskraft, der behøves, for at præſtere, ſaa at man nu og da, naar man er forlegen med at give ham noget Arbeide, kan give ham noget af den Slags.

51. Formanden: Naar kan efter Deres Erfaring en flink Arbeider i Reglen vente at komme i 1ſte Klasſe?

Gullack: Ja, vi have dem, ſom godt kunde fortjene at være der i en Alder af 27—28 Aar.

52. Formanden: Men komme de der til den Tid, ſom Forholdet nu er ordnet?

Gullack: Det er ſaa forſkjelligt; ved Skibsbyggeriet har det viiſt ſig, at de ere komne der tidligere, Nogle f. Ex. til 30 Aar, men i Reglen ſkeer det der, naar de ere 35—36 Aar.

53. Formanden: Ogſaa lidt ſenere?

Gullack: Der er dem, ſom komme ſenere, tidligere troer jeg Ingen kommer der.

54. Formanden: Altſaa en 15—20 Aar kunne de ſtaae i første Klasſe?

Gullack: 20 Aar kan man vel ſige i Gjennemſnit, naar der ikke er Noget at udſætte paa dem.

55. Formanden: Nedſættelſe, ſom Oprykning, ſagde De fandt Sted engang om Aaret?

Gullack: Ja, det finder regelmæssig Sted engang om Aaret.

56. Formanden: Man vil altſaa ikke let i Aarets Løb gjøre Indſtilling om en Mands Nedſættelſe? (Gullack: Nei.) Hvad Tid paa Aaret ſkeer det?

Gullack: Indſtillingen indgives ſidſt i October eller først i November, og en 3 Uger derefter ſkeer det, ſaa at det Hele kan være ordnet ved Nytaarstid.

57. Formanden: Det er ſaaledes uden Exempel, at der har været Spørgsmaal om at nedſætte en Mand i Midten af Aaret, f. Ex. i Foraaret?

Gullack: Ja; naar der var en Mand, ſom der i en eller anden Retning var Noget i Veien med, kunde det ſkee.

58. Formanden: Er det hændet Dem?

Gullack: Nei.

59. Hage: De har en Mand paa over 70 Aar, men han gjør Fyldeſt; De vil ikke let kunne ſætte en noget yngre Mand i hans Sted, ſom kunde gjøre Dem mere Nytte, paa Grund af den Færdighed, han har i at hugge Jern af?

Gullack: Det vil jeg ikke ſige, der kunde nok være yngre Mænd, der vilde gjøre mere Nytte ſom Arbeidere betragtede.

60. Hage: Ja, jeg ſpørger, om den Mand, De har paa over de 70 Aar, ikke gjør Fyldeſt paa Grund af de Egenſkaber ved ham, de beſkrev? (Gullack: Jo). Finder De det da ikke ubilligt, naar han gjør Fyldeſt, at han ſkal nedſættes?

Gullack: Nei, fordi Aar for Aar ſvækkes hans Tænkekraft, og det er jo ogſaa naturligt. Forrige Nytaar tænkte jeg allerede paa at ſætte ham ned, jeg overveiede det noie, men fandt, at for det Arbeide, han gjorde, kunde han nok endnu blive ſtaaende i

2den Klasse, jeg kom til det Resultat, at som staaende i denne Klasse gjorde han endnu Fyldest, og derfor lod jeg ham blive der. I Aarets Løb synes jeg imidlertid at have sporet, at han taber mere og mere paa Hørelsen, hans Aandskræfter tage af, og de Arbeider, hvormed han har at gjøre, ere gaaede meget tilbage. Jeg troer derfor nu med god Samvittighed, uden at gjøre nogen Synd, at kunne sætte ham en Klasse ned.

61. Hage: Hvorlænge er det siden, at han blev nedsat fra første til anden Klasse?

Gullack: Det kan jeg ikke sige, det er ikke skeet i min Tid.

62. Hage: Hvorlænge har han været under Dem?

Gullack: Siden 1857, da jeg kom til Masteværftet.

63. Hage: Men De fandt ham da fuldkommen arbeidsdygtig og flink? (Gullack: Ja).

64. Lütken: Hvorledes skeer Avancementet til Underofficeer?

Gullack: Det bestemmes af Mesteren; den', han finder dygtigst og i Besiddelse af de Egenskaber, man maa kunne fordre af en Underofficeer, indstiller han til Fabrikmesteren, og det er i Almindelighed efter denne Indstilling, at Manden rykker op til Underofficeer; det er Dygtigheden, som gjør sig gjældende.

65. Lütken: Søger De en saadan Mand i alle Klasser eller kun i første?

Gullack: Hvis der i de andre Klasser skulde være en Mand, om hvem man maatte sige, at han rager over dem i første, tager man naturligviis ham; men det Tilfælde indtræffer sjeldnere; thi naar der fandtes en Saadan, er det rimeligt, i det mindste har det meget for sig, at han da tidligere var kommen frem og var rykket op i første Klasse. Det har imidlertid truffet sig, at navnlig Mænd i anden Klasse ere rykkede op til Underofficeer, skjøndt der var Mænd i første Klasse, der med Hensyn til Hurtighed og Udførelse af Arbeidet var ligesaa gode som dem i anden Klasse; men man kunde føle, at som Underofficeer vilde disse drive Arbeidet bedre frem end de i første Klasse.

66. Lütken: Er De Underofficeer fra første eller anden Klasse?

Gullack: Jeg har gaaet Constructionsskolen igjennem og taget Examen. Medens jeg var paa Skolen, praktiserede jeg ligesom de Andre to Gange om Ugen, for at sætte mig ind i Arbeidet. Efterat have staaet som Assistent siden 1843 og praktiseret et Par Aar, rykkede jeg op som Qvarteermand og har saaledes ikke staaet i Klasserne.

67. Lütken: De var vel Lærling, da De kom ind paa Skolen?

Gullack: Jeg blev Tømmermand i 4de Klasse, medens jeg gik paa Skolen; efter Examen blev jeg Assistent.

68. Lütken: Blive Mestersvendene antagne paa samme Maade efter Mesterens Indstilling?

Gullack: Til Mestre og Mestersvende tages de, som have taget Examen ved Skibsbygningsskolen; men i det Øieblik Mesteren ikke fandt Vedkommende praktisk dygtig dertil, vilde han gjøre Fabrikmesteren opmærksom derpaa, og hans Indstilling vilde da blive taget til Følge. Hans Erklæring gjør sig ogsaa gjældende i saadanne Tilfælde.

69. Lütken: Efterat man har taget Examen ved Skolen, fordres der saa ingen, for at blive Mester?

Gullack: Nei, Dygtighed dertil lægger han for Dagen som Mestersvend; hans Function er at ordne alt det Praktiske under Mesterens Overopsyn; hvis han derfor som Mestersvend viste sig udygtig til at være Mester, kunde han ikke rykke op dertil.

70. Lütken: Troer De ikke, det vilde være hensigtsmæssigt, at Private kunde faae Adgang til at blive Mester ved Holmen? Naar vi tænkte os Arbeiderne satte i et løsere Forhold til Holmen enten som Dagleiere eller paa en kortere Capitulationstid, saa at der kom friske Kræfter ind paa forskjellig Maade, troer De saa ikke, det vilde være hensigtsmæssigt, at Adgangen blev muliggjort for Mænd, oplærte ved andre større Værfter, til strax at kunne begynde i en høiere Stilling?

Gullack: Jeg troer, det vilde være mindre heldigt, og jeg

synes ogsaa, at det har viist sig saaledes. Mester Bonnesen har jo været en saadan Mand, der udefra kom ind paa Holmen; han var der kun et Par Aar og traadte, saavidt mig bekjendt, ud igjen efter eget Ønske. Det synes ogsaa, at hos en privat Mand kan visse private Interesser være tilstede, hvilket ikke er Tilfældet hos dem, der staae som faste i Holmens Tjeneste.

71. Lütken: De bleve jo faste, saa Interessserne faldt sammen. Den der fra Begyndelsen af var privat Mester og lod sig ansætte i Kongens Tjeneste, var fra det Øieblik af, at han havde modtaget Hans Majestæts Udnævnelse til Mester, ikke længer privat.

Gullack: Jeg frygter dog næsten for, at Mandens hele Tanke og Færd vil være deelt mellem Marinen og andet Privat.

72. Lütken: Naar han var Mester paa Holmens Værft, kunde han ikke være Mester paa sit eget Værft. Spørgsmaalet er, om der ikke udenfor Holmen skulde være saadanne Kræfter og saadanne Folks Erfaring, som det var værd at benytte ved at engagere dem? Kunde det ikke tænkes, at der var private Mænd, som enten ved egne Arbeider eller ved hvad de havde seet paa andre Værfter i Udlandet eller heri Landet, havde erhvervet sig Kundskaber og Erfaringer, som det kunde være til Fordeel for Marinen at drage Nytte af?

Gullack: Jeg maa, hvis det ikke skulde see ud som Selvroes, tillade mig at bemærke, at jeg ikke troer, at der er dygtigere Mestre end Holmens at finde. Dermed vil jeg ikke sige, at de ere mindre dygtige Skibsbyggere, men der er neppe nogen Privat, der har seet det Hele med den Fuldstændighed, som den Mester, der har været paa Holmen lige fra ung af. Efter den Erfaring, jeg har med Hensyn til Udlandet, troer jeg rigtignok ogsaa, at man tør sige, at intet Skibsbyggeri maaler sig med vort.

73. Lütken: Hvor har De været i Udlandet?

Gullack: Paa de kongelige Værfter i England og Frankrig, og jeg tillod mig dengang at gjøre Fabrikmesteren opmærksom paa flere Ting, hvori de stode langt tilbage for os. Det viste sig

saaledes, at hvor Folkene skulde bruge deres physiske Kræfter til Arbeidet, stode de langt tilbage baade i Hurtighed og Arbeidets Udførelse, det gjorde jeg flere Gange Fabrikmesteren opmærksom paa, og han maatte erkjende, at det var saa. Det har ogsaa viist sig, at fremmede Skibsbyggere og andre Professionister, som have seet vort Skibsbyggeri, have almindeligt udtalt, at det er Noget af det Første, de have seet. Jeg veed ogsaa ganske vist, at da „Niels Juel" var i Plymouth, tog Præfecten Mestrene ombord og viste dem Dækket derpaa, som Noget af det Første, han havde seet. Dette er kun et Beviis for Rigtigheden af min Mening, at vort Skibsbyggeri maa sættes som Nr. 1.

74. Lütken: Ja, derom kan der være forskjellige Meninger. Det, hvorom jeg ønskede at høre Deres Mening, var, om det ikke vilde være hensigtsmæssigt, at der kunde komme Folk ind med Erfaringer, hentede fra andre Steder?

Gullack: Det vil sige, jeg tænker mig det saaledes, at der skulde ske en Forandring, som skulde være Staten og Marinen til Fordeel, men jeg kan ikke for Øieblikket see, hvorvidt det vilde blive Tilfældet.

75. Lütken: De troer altsaa, at, for at blive Mester ved Holmen, bør endogsaa den Fordring stilles, at Vedkommende har været Lærling og har gaaet Constructionsskolen igjennem, og paa denne Maade uddannet sig?

Gullack: Jeg troer, at enhver Mester kan gaae ind paa Holmens Affairer, men at det vil blive til Fordeel, troer jeg ikke.

76. Hage: Hvorlænge var De i Udlandet?

Gullack: 3 Maaneder.

77. Hage: Naar var det?

Gullack: I 1851.

78. Hage: Er det den eneste Gang, De har været i Udlandet? (Gullack: Ja). Og De var 3 Maaneder borte med Reisen frem og tilbage? (Gullack: Ja). Hvor opholdt De Dem?

Gullack: Jeg var 6 Uger i London og der omkringliggende

Værfter; jeg var saaledes 8 Dage i Portsmouth og 1—2 Dage paa hvert af de andre Værfter.

79. Hage: Det længste Ophold paa noget Værft var altsaa 8 Dage?

Gullack: Ja, paa de engelske Værfter. Vi vare daglig paa Værfterne, en Dag paa et, en anden paa et andet, men 8 Dage var det Høieste vi vare paa noget Værft i England.

80. Hage: De siger, at De har fundet, at vort Skibsbyggeri stod over, hvad De havde seet saavel i England som i Frankrig. Hvorledes er De nu kommen til det Resultat; hvad Sammenligning har De gjort; har De udregnet, at det og det af vidtløftigere Arbeider er paa et af de engelske Værfter udført af saa og saamange Mand mod saa og saamange her?

Gullack: Paa Værfterne i England havde jeg ikke Leilighed til saa nøie at kunne anstille Sammenligninger; thi man er der temmelig bunden. Man faaer, saa at sige, ikke Lov til ret længe at see paa en og samme Ting. Man har derfor Vanskelighed ved at anstille nogen Sammenligning.

81. Hage: Men trods disse Vanskeligheder har De dog fundet, at vort Skibsbyggeri staaer over det engelske og franske? (Gullack: Ja) og det uagtet De ikke er bleven sat istand til at anstille nogen noiagtig Sammenligning, men kun en ganske negligent?

Gullack: Ja, det er ikke Andet, end hvad man kan see, at Arbeidet har været mere overfladisk behandlet end vort.

82. Hage: Det, hvorved efter Deres Beskrivelse vort Skibsbyggeri staaer over de andre, er altsaa, at der findes her en smukkere Udførelse af Arbeidet?

Gullack: Det er mere eensartet, det er solidere. For navnlig at tage et Exempel med Lugekarme, da er der en Ting, som vi, ligesom i det Hele ved alt hvad vi fuge af Træ til Træ, søge at gjøre, nemlig at det bliver saa compakt til hvert Sted, at ingen Friction kan finde Sted. De bare dem ad paa den modsatte Maade, de søgte at danne en Trækant paa den Maade, at de fik to skarpe Kanter, og paa det ovenpaa ligeledes to skarpe

Kanter, nu satte de Skruetvinger paa og piinte saaledes det Ene ovenpaa det Andet. Derved fik det et meget tæt og smukt Udseende, men det er et Spørgsmaal, hvorlænge det staaer sig, naar det paavirkes af Solen og tørrer ind, og om man da ikke vil see Fugen, som man vanskelig vil faae at see hos os.

83. Hage: Det er altsaa Lugekarmenes forskjellige Bygningsmaade fra den, De bruger, der har slaaet Dem saameget?

Gullack: Nei, jeg valgte det blot som et Exempel, vi gaae ud paa at bringe Stivhed og Tæthed tilveie, de behandlede det mere overfladisk og søgte at faae et proprere Udseende; deres Arbeide var heller ikke saa solidt som vort.

84. Hage: Er Tømrets Sidehugning den samme som De saae i England og Frankrig? Er det Dem ikke bekjendt, at man i England og Frankrig nøies med mindre Dimensioner opad og giver Tømret tyndere Spidser end her, hvor vi søge at gjøre det aldeles lige. Er det efter Deres Mening en mindre solid Bygningsmaade?

Gullack: Er det Deres Mening, at Tømret er mere irregulairt i England og Frankrig end her?

85. Hage: Ja, anseer De det for mere usolidt?

Gullack: Naar det er Træ, der ligger isoleret, aldeles for sig selv, gjør det ikke Noget, om Tømret er regulairt eller irregulairt, kun ikke til Kjølen og Spanterne, da ellers Klædningen ikke kommer til at ligge, som den skal, og Skibet derved let bliver daarligt. Er det Træ, der skal fuges til hinanden, troer jeg det er en stor Fordeel, naar den ene Flade kan komme lige paa den anden.

86. Hage: Men De har ikke været istand til at beregne, hvilken Bygningsmaade der er den dyreste, enten den i England og Frankrig, eller den, vi følge her?

Gullack: Den Tanke opstod rigtignok hos mig i Toulon, thi der havde jeg bedst Leilighed til at see Noget. Ved nu at see paa Arbeidet om Morgenen, og igjen om Aftenen betragte, hvad de havde udrettet, opstod den Tanke hos mig, at det var mærkeligt, at der kunde tales om, at der byggedes billigere der;

jeg kunde ikke ret forstaae det efter hvad jeg havde seet, de havde udført, thi det vilde man have udført her hurtigere; men det maa vel ligge i deres mekaniske Hjælpemidler, naar de bygge billigere; senere er det ikke kommet mig saaledes i Tanker, at jeg har anstillet en Sammenligning.

87. Hage: Det er altsaa mere et Øiets Skjøn, der leder Dem til den Dom, De har fældet over andre Skibsbyggerier, nogen grundig Beregning har De ikke opstillet?

Gullack: Nei, ikke med Hensyn til Bekostningen. Jeg har kun seet hen til, hvor der arbeides Mand for Mand, og Folkene anvende deres physiske Kraft, og der kan jeg ikke sige andet, end at de staae tilbage for os.

88. Formanden: Hvor var De i Frankrig?

Gullack: Alene i Toulon, hvor jeg opholdt mig 3 Uger.

89. Formanden: Reiste De alene?

Gullack: Nei, med Fabrikmesteren.

90. Hage: De gav Dem vel da navnlig af med at see paa Baadebyggeriet?

Gullack: Nei, nærmest paa Skibsbyggeriet.

91. Hage: De var ikke dengang betegnet som Mester ved Baadebyggeriet? (Gullack: Nei). Af hvilken Sort Fartøier bygger De fleest?

Gullack: Klinkbyggede.

92. Hage: Hvilke Dimensioner faae de Fleste, tag hvad Sort Baade De vil?

Gullack: I den Tid jeg har været der, er det 23 Fods Fartøier og 14 Fods Joller.

93. Hage: Antager De, at De bygger dem billigere end paa private Værfter?

Gullack: Det tør jeg ikke sige.

94. Hage: Hvad koster et 23 Fods Fartøi, naar De tager alting med?

Gullack: Det er et Spørgsmaal, jeg virkelig ikke strax kan besvare. Det er Noget, der ligger under Beregningscontoiret.

Jeg kan nok gjøre det, men ikke strax, da jeg først maa uddrage det af mine Bøger.

95. Hage: Hvorlænge har De været i Deres nærværende Stilling? (Gullack: 2 Aar). Og i den Tid er det ikke faldet Dem ind at gjøre Beregning over, hvad et eneste af Deres Fartøier koster Staten?

Gullack: Jeg kan godt sige det, men jeg har ikke for hvert især gjort saadan Beregning, at jeg øieblikkelig kan besvare Spørgsmaalet.

96. Hage: De vil altsaa kunne opgive efter nærmere Eftersyn, hvad et 23 Fods klinkbygget Fartøi og en 14 Fods Jolle koster? (Gullack: Ja). Naar Alt tages med i Beregning, enhver Daglon, enhver Nagle, kort sagt, Alt? (Gullack: Ja). De kjender ikke Priserne paa de private Værfter paa lignende Fartøier?

Gullack: Nei, men saavidt mig bekjendt, ere de ogsaa forskjellige.

97. Nothe: De har jo ogsaa været paa Bornholm, og havde Tilsyn med Bygningen af „Hermod"? (Gullack: Ja). Har De ikke gjort nogle Erfaringer med Hensyn til Arbeidsmaaden og det hele private Skibsbygningsarbeide der?

Gullack: Jeg kan ikke andet end erkjende, at det var en flink Mand, jeg havde med at gjøre som Skibsbygger. Men man saae paa det Hele, at en privat Mand behandler sine Sager mere overfladisk, end vi ere vante til paa Holmen og navnlig ved Skibsbyggeriet. Her gaae vi ud paa, saasnart vi faae Ordre til at bygge et Skib, at lægge os en bestemt Arbeidsplan, og gaae det hele igjennem paa en saadan Maade, at Mesteren er istand til at sige, hvor enhver Bolt sidder. Det gjør den private Mand ikke, han lader det komme an paa Tilfældet, om der kommer Conflikt f. Ex. mellem Plankerne i den indenbords og udenbords Klædning, om Forboltningen i Forskalningen indenbords og udenbords karamboleer osv., hvilket aldrig eller dog sjeldnere vil være Tilfældet hos os.

98. Rothe: Havde De Exempel derpaa ved „Hermod", indtraf der Tilfælde, hvor De tydeligt kunde see det?

Gullack: Det skete ikke, thi dengang Mesteren vilde begynde paa den udenbords Klædning, gjorde jeg opmærksom paa Nødvendigheden af at affætte Maskin- og Kjedel-Strøer for at bestemme disses Forboltning, for at ikke Bolte fra Strøerne skulde komme paa Steder, hvor der allerede var Spiger fra Klædningen. Af Mester Becks Yttringer drog jeg i det Hele den Slutning, at de ikke lægges nogen bestemt Plan, hvorefter der bygges, og derved kan der let opstaae Omstændigheder, som gjøre Arbeidet mindre solidt.

99. Poulsen: Er det saaledes overalt blandt de Private eller blot der?

Gullack: Nei det var blot en Tanke, jeg gjorde mig.

100. Poulsen: De sagde før, at Frankrig mulig kunde bygge Skibe billigere, fordi de havde Maskiner, kunde De nævne nogle, som De kunde ønske her?

Gullack: Det var ikke min Mening, at de byggede billigere; men skulde det være Tilfældet, kunde jeg ikke uddrage det af Andet , end at det maatte ligge deri.

101. Lütken: Hvorvidt antager De, at Opsynet med Skibsbyggeriet er hensigtsmæssigt ordnet, med andre Ord, finder De, der er et rigtigt Forhold tilstede mellem de Tilsynshavende og de Arbeidende?

Gullack: Ja, det troer jeg.

102. Lütken: Mandskabet arbeider jo samlet i Roder, og til hver Rode hører en Formand eller Qvarteermand, hvormange Mand er der i Regelen i en Rode?

Gullack: I Gjennemsnit 15—20 Mand.

103. Lütken: Og dertil hører en Underofficeer? (Gullack: Ja.) Kunde Rodens Antal ikke forøges uden Skade for Tjenesten?

Gullack: Nei, det vilde upaatvivlelig blive til Skade for Tjenesten, hvis det forøgedes.

104. Hage: De siger 15—20 Mand i Gjennemsnit, men De maa dog kunne drage et skarpere Tal som Gjennemsnit. Kunde De ikke nævne det høieste og laveste Antal Mand i Roden under en Underofficeer?

Gullack: Der kan være Tider, hvor der kan være 10 Mand i Roden, og Tider, hvor der kan være 25; det retter sig efter Arbeidet.

105. Lütken: Da De fungerede som Mestersvend, hvormange Mand havde De da omtrent under Dem?

Gullack: 160—180.

106. Lütken: Og hvormange Underofficerer, Formænd og Qvarteermænd?

Gullack: 8.

107. Lütken: Altsaa 8 paa 160—180, eller omtrent 20 Mand i Roden? (Gullack: Ja.) Er det Dem bekjendt, at i England har man et større Antal Mand, omtrent 25, i hver Rode?

Gullack: Det kjender jeg ikke.

108. Hage: Heller ikke i Frankrig?

Gullack: Nei; det, der gjorde, at jeg maaskee ikke drog den Fordeel af Reisen, som jeg ellers kunde, var, at jeg ikke var Sproget mægtig; jeg gik derved glip af endeel, det var kun nu og da jeg erfarede Noget af, hvad Fabrikmesteren talte om.

109. Hage: De kunde ikke selv tale med nogen Tømmermand eller Policemand?

Gullack: Jeg kunde not gjøre mig forstaaelig for dem, og forstaae dem igjen, indtil der forekom techniske Udtryk, thi saa faldt det mig vanskeligt.

110. Hage: Gik det ligesaadan i Frankrig?

Gullack: Ja.

111. Lütken: Arbeider Roden stedse paa et Sted?

Gullack: Ikke altid.

112. Formanden: De nævnte før, at De i Krigens Tid som Underofficeer havde havt 60 Mand under Dem? (Gullack: Ja.) Hvorledes var da Forholdet dengang ordnet?

Gullack: Omtrent som nu, men det gjaldt om at benytte Kræfterne saameget som muligt, det var nødvendigt. Det var navnlig ved Kalfatering, jeg havde dette Antal af 60, saavidt jeg veed, af „Christian den 8de." Efterhaanden som en Underofficeer blev færdig med et Arbeide i det ene Skib, bleve de af hans Mandskab, som kunde undværes, sendte hen til andre Underofficerer, der havde mere paatrængende Arbeider, snart i Land, snart i Skibene. Jeg begyndte saaledes med et ringere Antal, men fik efterhaanden flere og flere til, indtil det naaede det Antal af 60, jeg nævnte.

113. Formanden: Kunde det da gaae an?

Gullack: Ved det Arbeide kunde det gaae; det var ved Kalfatering, hvor man kunde gaae fra den Ene til den Anden og paasee, at Arbeidet blev forsvarligt udført.

114. Formanden: Troer De ikke, at det ogsaa kunde lade sig gjøre ved andre Arbeider? (Gullack: Nei.) Skulde det alene være ved Kalfatering?

Gullack: Ja maaskee det ogsaa kan lade sig gjøre ved Afpudsning, Klædning og desl., hvor der almindelig er 2 Underofficerer, der passe paa Folkene; det kan i det Hele lade sig gjøre, hvor man har dem samlede til at arbeide, men ikke, hvor de arbeide mere spredt.

115. Lütken: Hvad Tid møde Underofficererne paa Holmen?

Gullack: Ved Klokkelydningen.

116. Lütken: Og Mesterſvenden?

Gullack: Strax efter, saa at han kan paasee, at Folkene begynde at arbeide, efterat de ere mønstrede og have faaet Arbeidstøiet paa.

117. Lütken: Er der nogen bestemt Tid, da Mestrene skulle møde paa Holmen?

Gullack: Ikke saavidt mig bekjendt.

118. Lütken: Hvad Tid møder De i Reglen?

Gullack: Paakræves det at møde ved Klokkelydningen, møde vi; i Reglen kommer jeg om Sommeren Kl. 6½ og om

Vinteren ſtrax efter Klokkelydningen, paa Grund af den ſenere Arbeidstid. I denne Tid har jeg maattet være ved Klokkelydningen, da Sjælland udruſtes, for at paaſee, at der ikke ſkal være Noget i Veien med Rundholterne, og for da ſtrax at kunne være ved Haanden.

119. Lütken: Der er altſaa ingen Regel for, naar Meſtrene ſkulle møde?

Gullack: Det er mig i det mindſte ubekjendt.

120. Lütken: Hvilke Pligter have Qvarteermændene og Formændene?

Gullack: De have at paaſee, at enhver Mand i Roden beſtiller, hvad han kan, og at Arbeidet bliver udført ſaaledes, at det kan forſvares.

121. Lütken: Er De tilfreds med den Myndighed, Underofficererne have over Mandſkabet, og udøve de den ſaaledes, at Arbeidet kan gaae tilbørlig hurtigt? (Gullack: Ja.) Ere alle Deres Underofficerer i Beſiddelſe af de Egenſkaber, De anſeer for ønſkelige?

Gullack: Ja, de, jeg har for Øieblikket.

122. Lütken: Have Qvarteermændene Skriveri?

Gullack: Ja, for alt det Arbeide, han har at beſtyre, ſkal han gjøre Rede, derom maa han indſende Rapporter.

123. Lütken: Han ſender Meſteren en daglig Rapport?

Gullack: Ja, og deri anfører han tillige alt det Materiale, der er forbrugt.

124. Lütken: Hvori beſtaaer Meſterens Skriveri?

Gullack: Det egentlige Skriveri beſørger Skriveren, Meſteren har kun et Overblik derover, han gjennemſeer det Hele og indeſtaaer for Rigtigheden deraf. Ved Maſteværftet ſtiller det ſig anderledes, der maa jeg ſelv beſørge Contoirforretningerne, fordi jeg ingen Skriver har; men det viſer ſig, at der er ſtørre Tab ved at afſee denne Skriverplads end ved at beholde den; thi det tager mig megen Tid. Rapporterne maa jeg ſaaledes beſørge hjemme, for at ikke Tilſynet ſkal lide derunder.

125. Lütken: De vilde anſee det for heldigt at faae en Skriver? (Gullack: Ja.) Har De gjort Indſtilling derom?

Gullack: Jeg har talt derom med Fabrikmeſteren, ſom ogſaa fandt det rigtigt, men om der ſkeer Noget, veed jeg ikke. Det er for Reſten ganſke nylig, han er tagen fra mig; det var egentlig kun En, jeg fik til Hjælp af Tømmermændene, men ham har man troet andetſteds at have bedre Brug for, og derfor har man taget ham fra mig.

126. Lütken: Man har vel troet, at De kunde undvære ham, uden at Tilſynet ſlappedes? (Gullack: Ja.) Men De troer, at De kunde føre mere Tilſyn, hvis De havde ham?

Gullack: Ja.

127. Flensborg: Kunde Skrivertjeneſten ved Baade- og Maſteværftet ikke forenes?

Gullack: Nei, ved Baadeværftet have vi det hele Regnſkab, ſom, naar det ſkal holdes i tilbørlig Orden, optager en Mands Tid, og det endda en routineret. Det er en af de bedſte Skrivere ved Holmen, og han er paa Contoiret fra om Morgenen tidlig til Kl. 4 om Eftermiddagen. Maanedsrapporterne ſkulle være inde til den 16de i Maaneden, men ved Maſteværftet trække de hen paa Slutningen af Maaneden, paa Grund af Forhandlinger med de andre Meſtere, og optage ſaamegen Tid, at de nu og da endogſaa trække ind i den næſte Maaned.

128. Formanden: Hvormegen Tid kan Skriveriet ved Maſteværftet daglig tage?

Gullack: De $^2/_3$ af Maaneden optages af Rapporterne og andre beſtemte Forretninger, og ſkulle ſaa Bøgerne holdes i den Orden, ſom er ønſkelig, vil dertil medgaae den øvrige Tid.

129. Formanden: Men hvormange Timer om Dagen?

Gullack: Fra om Morgenen til om Eftermiddagen Kl. 2—$2^1/_2$.

130. Formanden: De ſiger, at, naar De ingen Hjælp har, maa De ſelv udføre det Skriveri, ſom vedkommer Maſteværftet. Tager det Dem i Gjennemſnit 1—2 Timer om Dagen at beſørge det?

Gullack: Jeg kan ikke tage nogen bestemt Tid dertil, men jeg maa affee den, efterfom det kan ffee.

131. Formanden: Ja De maa gaae fra og til, men naar De famlede den hele Tid, hvormeget bliver det faa i Gjennemfnit om Dagen?

Gullack: Jeg vil for mit Vedkommende regne 2 Timer, men jeg maa tilføie, at naar jeg kommer hjem, maa jeg fortfætte Arbeidet.

132. Formanden: De maa regne den Tid med, det kommer ikke an paa Stedet, hvor Arbeidet udføres, men paa hele den Tid, det tager.

Gullack: Ja, faa kan jeg fige, at den halve Dag gaaer med, 5—6 Timer om Dagen.

133. Formanden: Den Tid maa De anvende paa Skriveri ved Mafteværftet alene? (Gullack: Ja.) Hvori beftaaer det da?

Gullack: Om Morgenen, efterat Folkene ere mønftrede, bliver der optaget en Rulle og krydfet af, hvem der er mødt for fildig.

134. Formanden: Hvormange Folk er der?

Gullack: 24. Saa fkal der holdes en Journal over hvad disfe 24 Mand udføre, deri fkal optages alt det Materiale, der bruges i Dagens eller Maanedens Løb. Saa maa der føres en Conto med Smed, Dreier, Seilmager, kort fagt over alle de forfkjellige Gjenftande, fom beftilles til Arbeidet, og det er ikke faa, det hører ogfaa med til Contoirforretningerne, det maa føres til Bogs, Beftillingerne fendes til vedkommende Mefter og atter indføres, naar vi have faaet dem. Saa er der alle Rapporterne, fom ikke optage faa lidt Tid. Jeg fkal blot fom et Exempel nævne, at til Baadeværftet har Mafteværftet at forfærdige alle Rundholter og Aarer, og jeg har havt det Tilfælde, at Arbeidet til Baadeværftet alene har optaget 5—6 Blade, blot for een Maaned, fordeelte paa nogle og tyve forfkjellige Conti. I Rapporten maa faaledes opføres t. Ex. 1/8, 1/5, 1/10 Pd. Kobber, og desl.

135. Formanden: Jeg kan forſtaae, at De de Dage, De ſkriver Maanedsrapporten, kan komme til at bruge ſaamegen Tid ſom en 5—6 Timer om Dagen, men jeg vil ſporge Dem, naar De fordeler de Timer, De anvender derpaa, paa alle Maanedens Arbeidsdage, hvormeget Arbeide faaer De ſaa i Gjennemſnit for hver Dag; ikke det, De virkelig har anvendt hver Dag, men naar De regner alle Timerne ſammen og dividerer dem med Arbeidsdagenes Tal, kan det ſaa blive mere end et Par Timer om Dagen?

Gullack: Ja, en 5—6 Timer om Dagen.

136. Formanden: Altſaa over 100 om Maaneden?

Gullack: Det gaaer ogſaa med. Naar det var et Stykke Arbeide, ſom jeg, naar jeg ſatte mig til det, kunde vedblivende fortſætte, vil jeg ikke ſige, at det vilde tage ſaameget Tid, men nu gaaer der megen Tid ſpildt ved at jeg idelig maa gaae fra det.

137. Formanden: Hvormegen Tid anvender De ved Baadeværftet, hvor De jo har en Skriver?

Gullack: Der har jeg ikke andet end at conferere, at underſøge, om det, der er ført paa Rapporten, er rigtigt, og at atteſtere det; det er meget let; men var det ikke Tilfældet, vilde det heller ikke være mig muligt at overkomme det.

138. Formanden: De mener altſaa, at de andre Meſtre, der have Skriveri, ikke dertil bruge mere end ½ Times Tid om Dagen?

Gullack: Ja.

139. Hage: Antager De den ſtore Detail i Skriveriet nødvendig for en betryggende Kontrol?

Gullack: For Kontrollen er det viſt ikke nødvendigt, men for Beregningen.

140. Hage: De anførte, ſagde De, i Deres Regnſkab ⅕ Pd. Kobber, 10 Spiger, var det da ikke rimeligere at tage paa engang, hvad De behøver, thi De veed jo dog hvad der hører til?

Gullack: Ja men det ligger i, at naar jeg har 2 Aarer at

forfærdige til et Skibs Fartøi og 6 til et andets, kan jeg ikke ſammenblande dem, det kan ikke hedde, jeg har brugt ſaameget til Baadeværftet, ſom vilde komme ud, naar jeg ſlog Alt ſammen, men hvert Skib maa holdes ſeparat. Der gaaer til hver Aares Beſlagning 1/5 Pd. Kobber og 10 ſmaa Kobberſøm, og derfor maa det opføres ſaaledes i Regnſkabet.

141. Hage: Men naar De veed, hvad der gaaer til hver Aare, kunde De ſaa ikke ſige: ſaamange Aarer leverede til det Fartøi, ſaamange til det; derved vilde den ſtore Specification for hver Aare undgaaes?

Gullack: Ja, men i det Tilfælde vi bruge gammelt Kobber, gamle Kobberplader, gjør det en Forſkjel. Naar vi nemlig have gammelt Kobber, bruge vi det; Vægten bliver den ſamme, men der bliver Forſkjel i Priſen.

142. Formanden: De troer ikke, at Skriveriet kan indſkrænkes, naar de Formaal, der ſkulle fyldeſtgjøres, fremdeles ſkulle opnaaes?

Gullack: Jeg troer i det mindſte ikke, det vil være noget betydeligt. Jeg maa for Reſten ſige, at tænkt over det har jeg ikke; jeg har kun ſeet at faae færdigt, hvad der har været, uden juſt at tænke ſaa dybt derover.

143. Lütken: Hvorledes føres Deres Regnſkab? de Materialier, De forbruger, reqvirerer De i Deres Stilling ſom Baadebyggermeſter og Maſtemager. Hvorledes faaer De dem?

Gullack: Hovedmagaſinsmateriale udtages paa Kontrabog, ſom er mellem mig og det; Forbruget deraf bliver ført paa hvert Sted, hvor det er anvendt, og ved hver Maaneds Slutning gjøres en Extract og Balance, ſom confereres med Hovedmagaſinet. Tømmermateriale udtages paa ſamme Maade; naar jeg ſkal have Træ, melder jeg det paa Tømmercontoiret og ſiger, hvad Dimenſioner jeg ſkal have; det bliver da anviiſt mig, hvor jeg har at tage det, og ſkrevet op ſaavel af mig ſom af fornævnte Contoir. Hvad der er forbrugt bliver ſom det øvrige Materiale opført i Rapporten paa vedkommende Sted, hvor det er anvendt.

144. Lütken: Maſtetræer og Alt, hvoraf der forfærdiges Rundholter, hører det under Hovedmagaſinet eller Tømmeroplaget?

Gullack: Under Tømmeroplaget. Alt Træmateriale hører under Tømmerkontoret, alt øvrigt Materiale under Hovedmagaſinet.

145. Lütken: Bliver dette Regnſkab revideret?

Gullack: Ja, Rapporten gaaer til Beregningscontoiret og derfra til Reviſionen.

146. Lütken: Finder der ved Aarets Slutning nogen Underſøgelſe Sted af det Materiale, ſom De efter Deres Regnſkab ſkulde have i Behold, naar De f. Ex. ſkulde have ſaamange Pund Kobber, ſaamange Nagler o. dsl. i Behold, bliver det saa revideret?

Gullack: Vi kunne vente, at det ſkeer med alt Regnſkabsgods, at en eller anden Ting bliver efterſeet, efterſom Chefen for Orlogsværftet finder det paſſende; det har imidlertid ikke endnu været Tilfældet hos mig.

147. Lütken: De ſagde Regnſkabsgods, ſkjelnes der da mellem Materialet?

Gullack: Til Regnſkabsgods regnes alt det Materiale, ſom er forarbeidet, t. Ex. Fartøierne med Tilbehør.

148. Lütken: Finder ellers ingen Opgjørelſe Sted af hvad De har i Behold?

Gullack: Med Henſyn til Træ opgive vi til Tømmercontoiret, hvad der er i Behold.

149. Lütken: Og naar det ikke ſtemmer med dets Bøger?

Gullack: Faae vi Notat, hvis ikke er det i Orden.

150. Lütken: Underſøgelſe af Materialet finder ikke Sted?

Gullack: Nei, ikke uden at vi ſelv overhale det for vort eget Vedkommende.

151. Lütken: Anvender De nogenſinde en Rode uden Qvarteermand?

Gullack: Nei, jeg har havt det Tilfælde i Aar, da Formand Holm var udkommanderet paa Skovhugſt medens vi havde Kranen og Dunkraften under Arbeide, at det var nødvendigt, at jeg søgte om Tilladelſe til at lade En af Folkene fungere ſom Underofficeer for

dem, der arbeidede paa Nyholm, da jeg ikke kunde affee nogen Formand fra Værkſtederne paa Gammelholm.

152. Lütken: Naar altſaa en Formand eller Qvarteermand er ſyg eller udkommanderet, tager De i Reglen en Tømmermand af første Klaſſe til Sætteunderofficeer?

Gullack: Ja, naar Arbeidet ſtiller ſig ſaaledes, at det er nødvendigt; ere Folkene ſamlede paa et Sted, lader jeg en Underofficeer tage 2 Roder.

153. Lütken: Har det ikke viiſt ſig at have Vanſkeligheder?

Gullack: Ved Skibsbyggeriet fordeler Meſteren, naar Arbeiderne tillade det, de Paagjældende til de andre Underofficerer eller trænger dem ſammen under de Underofficerer, ſom have Arbeiderne ſamlede paa et Sted; ere Arbeiderne ſplittede, gjør han hvad Øieblikkets Omſtændigheder tilſige ſom det Bedſte. Er det nødvendigt, kan en Underofficeer ikke undværes, ſkriver han til Fabrikmeſteren og faaer da En.

154. Lütken: Og ſaa bliver en Tømmermand gjort til Sætteunderofficeer?

Gullack: Ja.

155. Formanden: Naar han bliver Sætteunderofficeer, arbeider han da med eller har han blot Tilſyn?

Gullack: Kun Tilſyn.

156. Formanden: Og naar Konſtitutionen er forbi, træder han tilbage blandt de Andre i hans forrige Stilling?

Gullack: Ja.

157. Lütken: Have Formænd og Qvarteermænd nogen Deel i Fortjeneſten, naar der arbeides i Akkord? (Gullack: Nei.) Naar Materialier hentes fra Hovedmagaſinet eller andre Steder, ſkeer det da ved at De ſender en Underofficeer eller ved Sjouere?

Gullack: Meſteren ſender en Lærling — det maae Lærlingerne beſørge det første Aar — og naar han kommer med det, forſorvisſer man ſig om at han har faaet, hvad han ſkulde have.

158. Lütken: Underofficererne blive altſaa ikke ſendte til Magaſinerne?

Gullack: Nei, kun naar der indtræder Tilfælde, f. Ex. at han skal bruge Kobberplader eller Bly, at han vil see Tykkelsen eller Dimensionerne; ellers skeer det ikke.

159. Lütken: I hvilken Udstrækning benyttes Akkordarbeide, f. Ex. ved Baadeværftet?

Gullack: Alt nyt Arbeide, der forfærdiges, skeer i Akkord.

160. Lütken: Er De tilfreds med det Arbeide, der paa den Maade udføres? (Gullack: Ja.) Er det længe anvendt paa Holmen, var det, forinden De blev Mester? (Gullack: Ja.) Var det, forinden De blev Mestersvend? Erindrer De, naar det blev begyndt? Tidligere havde de forsagt Arbeide, saa at de, naar de vare færdige, blev frie og kunde gaae; erindrer De, naar man begyndte paa den nuværende Maade?

Gullack: Jeg erindrer det ikke ganske bestemt, vi have havt Akkordarbeide, medens jeg var Mestersvend, saa det kan vel være en 5—6 Aar siden.

161. Lütken: Naar nu f. Ex. et 23 Fods Fartøi skal bygges i Akkord, paa hvad Maade ordner De da Forholdet med Folkene?

Gullack: Naar det er et Fartøi, hvoraf man tidligere har bygget lignende, har man fulgt Arbeidet og seet, hvormeget Arbeide, der er blevet præsteret, hvad de have kunnet udføre; man sætter da en vis Tid dertil og lægger omtrent $^1/_4$ eller $^1/_5$ til som Gevinst, og spørger: Ville I gaae ind paa en Akkord paa den Tid? De maae da arbeide strengt, men $^1/_5$ af den Tid, der er tilstaaet, ansees passende som Folkenes Gevinst.

162. Lütken: Altsaa naar et bestemt Antal Folk f. Ex. i 20 Dage have bygget en Baad i Dagløn, vilde De næste Gang, en saadan skulde bygges, give dem Akkord paa 20 Dages Arbeide?

Gullack: Naar de i Dagløn havde bygget den i 20 Dage, vilde jeg bestemt tage Akkord paa 16 Dage og deraf ansee høist 3—4 Dage som Folkenes Gevinst.

163. Lütken: Altsaa vilde De give dem 16 Dages Dag-

løn derfor? (Gullack: Ja.) Og i hvor kort Tid vilde de udføre den?

Gullack: Naar de udførte den i 12—13 Dage, vilde jeg anſee det paſſende.

164. Lütken: Er det omtrent det, ſom nu finder Sted? (Gullack: Ja.) De har altſaa gjort den Erfaring, at hvad der før er bygget i 20 Dage, kan bygges i 13 Dage? (Gullack: Ja.) Naar De nu ſkulde bygge en tredie Baad, vilde De ſaa ogſaa anſee det for en paſſende Fortjeneſte for Folkene, eller vilde De finde, at det var for meget, og maaſkee iſtedetfor 16 Dage ſige 15 Dage?

Gullack: Saafremt jeg var tilfreds med Arbeidet og maatte ſige til mig ſelv, at de havde maattet ſlide, for at vinde 3 Dage, vilde jeg ikke gjøre nogen Forandring; men maatte jeg ſige til mig ſelv, de kunde knibes 1 Dag, de kunde beſtemt gjøre Arbeidet paa 12 Dage, vilde jeg knibe den Dag.

165. Lütken: Afſlutter De paa egen Haand Akkorden?

Gullack: Nei, vi have ikke uindſkrænket Magt til at afſlutte Akkord, det maa ſkee med Fabrikmeſterens Tilladelſe.

166. Lütken: Han approberer den?

Gullack: Ja, og i Reglen approberes Indſtillingen; men det kan jo nok hende, at han, naar han finder den for rundhaandet for Folkene, indſkrænker den Noget, men i Almindelighed antages den for god.

167. Lütken: Bygger De paa Baadeværftet alt Nyt uden Undtagelſe i Akkord? (Gullack: Ja.) Og Reparationsarbeide?

Gullack: Deraf gjøre vi Intet i Akkord. Jeg har engang havt Akkord paa at kalfatere Fartøier til Skibe, fordi der var lidt Jag dermed; jeg forſøgte det og det viſte ſig, at det var et meget heldigt Træf; men det er vanſkeligt at gjøre det, thi under Reparationen kan der opſtaae Ting, man ikke har kunnet ſee, og det har derfor ſine Vanſkeligheder at opgive en Akkord derpaa.

168. Lütken: Mandſkabet kan jo negte Akkord? (Gullack: Ja.) Anſeer De det for heldigt, at de kunne negte det?

De ere jo paa den Maade Herrer over, om de ville arbeide stærkt eller paa den almindelige vante Maade?

Gullack: Det har ikke truffet sig, at de have vægret sig ved nogen Akkord; selv om de have fundet den ubillig, ere de gaaede ind paa den; det har da vist sig, at de deels have vundet saare lidt, deels have tabt; det Sidste har været Tilfældet ved et Par Akkorder, hvor de ikke have kunnet udføre Arbeidet i den Tid, som ved Akkorden var forlangt.

169. Lütken: Fik de saa deres Betaling eller mistede de den?

Gullack: Nei, de fik deres Dagløn, thi jeg maatte erklære, at de havde arbeidet saaledes, at det var Synd at trække dem Noget af.

170. Formanden: De kjender ikke nogen anden Form for Akkordarbeidet end den, at et vist Arbeide bestemmes til at udføres i et vist Antal Dage? De kjender f. Ex. ikke den Maade, at man siger: Udføre I det og det Arbeide, skulle I faae den og den Betaling for et vist Quantum eller for hvert Stykke? (Gullack: Nei.) Altsaa Alt bliver henført til Dage? (Gullack: Ja.)

171. Lütken: Det er vel, fordi det faste Mandskab lønnes paa den Maade med fast Dagløn; men troer De ikke, det vilde være ønskeligere, om De kunde sige til Baadebyggerne, naar den Baad er færdig, faae I saa og saameget?

Gullack: Det er muligt, men den Maade er os ubekjendt.

172. Formanden: De seer, at Forholdet er ulige; thi dersom Folkene ikke have arbeidet meget slet, ere de visse paa at faae den samme Betaling, som om der ingen Akkord havde været; selv om de bruge 1—2 Dage til, vil det, naar De ikke finder, at de have arbeidet slet, gaae Folkene, som om der ingen Akkord havde været. Naar De er enig med Folkene om, at de skulle udføre et vist Arbeide i 14 Dage, men de bruge 15, stiller Betalingen sig, som om der ingen Akkord havde været, de faae 15 Dages Dagløn? (Gullack: Ja.) Der er ingen Liighed, Værftet

er bundet til at betale for de 14 Dage, men Folkene faae for 15 Dage, naar de bruge 15 Dage?

Gullack: Der kan indtræffe Omstændigheder, som ikke have været at forudsee; der kan arrivere Noget med Træmaterialet, som kan sætte dem tilbage, — det kan hænde med enkelte Ting, at de maae vente et Par Dage, paa Grund af tilfældige Omstændigheder, f. Ex. Feil i Træet og deslige, som ikke kan beregnes.

173. Formanden: Folkene kunne altsaa ikke tabe?

Gullack: Nei, men selv i saadanne Tilfælde vil Marinen have Fordeel, fordi Folkene have arbeidet stærkt, have anstrengt sig mere end ellers.

174. Lütken: Vilde De ikke foretrække at slutte Akkord om en Baad paa den Maade, at De, uden bestandig at komme til at sætte det til Dagløn, sagde: Naar I ere færdige til den og den Tid, faae I saa og saameget, til lige Deling som et Tillæg til Eders Dagløn? Det er aldrig faldet Dem ind, at prøve derpaa?

Gullack: Nei.

175. Lütken: Lad os tænke os, at De skulde slutte en Akkord med private Folk om f. Ex. 10 Baade. De vilde da sige til dem: Jeg skal have 10 Baade af den og den Slags, hvad skulle I have i Arbeidsløn, her ligge Materialierne? Folkene kunde ikke negte at tage imod Akkorden, som ved de Erfaringer, man havde gjort, efterhaanden vilde blive bragt ned til Minimum, saa at Tjenesten virkelig blev saa fordeelagtig behandlet som muligt, idet Erfaringen mere og mere vilde lære, hvormeget Folkene kunde bestille.

Gullack: Med Hensyn hertil troer jeg, vi ere temmelig gaaede fremad, idetmindste have vi stadig gjort saadanne Erfaringer, at vi nu kunne komme dem saa nær, som det vel er muligt. Naar der er et saadant Akkordarbeide, gaaer det Slag i Slag, Folkene ere intet Øieblik ledige; naar de, fordi der kommer Hindringer i Veien, maae slippe et Arbeide, tage de strax fat paa et

andet, fordi de Alle arbeide hen til at vinde saameget som muligt.

176. Lütken: Men bliver Akkordprisen ikke i Reglen lidt stivere, end den ellers vilde blive, fordi Mesteren veed, at Folkene have Ret til at sige nei, at, hvis han gik ned til det Yderste, han kunde, for at faa Arbeidet saa billigt som muligt, vilde Mandskabet sige nei, vilde det ikke akkordere, men arbeide i Dagløn, hvad der ikke kan være Tilfældet, naar Forholdet er løsere mellem Arbeidsherren og Arbeiderne?

Gullack: Naar Forholdet var løsere, kunde man sige: Ville I ikke tage Arbeidet i Akkord, kunne I gaae Eders Vei; som det nu er, at de kunne sige nei, kan jeg sige: „Arbeid blot fort", og saa gjælder det for Mesterens og Underofficerernes Vedkommende at paasee, at de ikke drive.

177. Lütken: Men naar nu Arbeiderne sige, vi ville ikke akkordere, har De intet Middel til at tvinge dem dertil, idet De ikke kan akkordere med Andre?

Gullack: Det Tilfælde er ikke indtruffet. Hvis 6—8 Mand, jeg tilbød en Akkord, sagde Nei, tog jeg Andre, som mulig gik ind paa den, selv om de virkelig følte, at de ikke kunde tjene Noget derved. Jeg har havt det Tilfælde med en Barkasse, som jeg bad om Tilladelse til at maatte udføre i Akkord, medens lignende tidligere vare blevne udførte i Dagløn. Da jeg ingen Erfaring havde, tog jeg fra Begyndelsen Stykke for Stykke og overveiede, hvormegen Tid en enkelt Mand behøvede, for at udføre det. Det Dageantal, jeg kom til, foreslog jeg Folkene; de sagde imidlertid, at det var for strengt, og stillede et Forlangende, som gik temmelig betydeligt ud over mit Forslag. Imidlertid talte jeg med Underfabrikmesteren, og jeg troer, jeg lagde 6 Dage til; derved vidste vi, at vi vilde komme Virkeligheden temmelig nær. Folkene gik fra Begyndelsen af tvungne til Akkorden, de sagde, vi skulle tage den og arbeide, saa vi kunne forsvare det, men vi tvivle om, at vi vinde Noget. Det viste sig temmelig heldigt, og jeg troer ikke, at Nogen vil byde os at negte at tage Akkord og sige, at de ville arbeide dagviis.

178. Flensborg: Troer De ikke, at Folkene blive for udslidte ved hver Dag at arbeide i Akkord?

Gullack: Ja, at forlange, at en Mand skulde arbeide i Dagløn som i Akkord, kunde man hverken forsvare for Manden eller Marinen. Han vilde da blive opslidt før Tiden, og Marinen kom til at udrede Pension til ham i en ung Alder og erstatte hans Plads med nye Kræfter.

179. Hage: Nu skeer jo alle Nybygninger i Akkord?

Gullack: Ikke i sin hele Udstrækning.

180. Hage: Men af Baade?

Gullack: Ja, der skeer det.

181. Hage: Hvorledes holde Folkene det da ud?

Gullack: Det er ikke de samme Folk, der altid blive brugte til Akkordarbeide. Naar jeg f. Ex. har 4 Mand i Akkord ved et 23 Fods Fartøi, blive de, naar de ere færdige dermed, anvendte til Reparationsarbeider, hvor de arbeide i Dagløn. Jeg sørger altid for, at de, saavidt muligt, skifte.

182. Hage: Har De mærket hos Folkene nogen Forringelse af Kræfter, naar de vedholdende have arbeidet i Akkord, have Folkene selv ønsket at være frie for vedholdende Akkordarbeide? (Gullack: Nei.) Det er altsaa blot et løst Skjøn, naar De mener, at de ikke kunne holde det ud? (Gullack: Ja.) Hvormange Mands Arbeide, hvormange Dage i Akkord behøves der, for at bygge et 23 Fods Fartøi?

Gullack: Det retter sig efter den forskjellige Arbeidstid, efter Dagenes Længde, det regnes altid i Timer.

183. Formanden: Hvormange Mand, hvormange Timer behøves der dertil?

Gullack: Det er umuligt at have det i Hovedet.

184. Hage: De anførte, at De havde bygget en Barkasje i Akkord, naar var det?

Gullack: Den blev færdig for en $1^1/_2$ Maaneds Tid siden.

185. Hage: De sagde, at de havde ikke før været byggede i Akkord? (Gullack: Ja.) Hvad var Grunden dertil?

Gullack: Det var noget nyt og ukjendt Arbeide, den var

diagonalbygget, som ikke tidligere havde fundet Sted, da der var Længdeklædning.

186. Hage: Det var altsaa en Konstruction, De ikke før havde havt at bygge? (Gullack: Ja.) Det var altsaa ikke den Slags Barkasser, som De tidligere havde bygget, men altid i Dagløn?

Gullack: Der har været bygget en af samme Tegning og Bygningsmaade, dog ikke i Akkord, men i Dagløn, fordi det var ukjendt, og man ikke vidste, hvor lang Tid det vilde tage.

187. Hage: Men hvorfor ere Barkasser af den gamle Konstruction blevne byggede i Dagløn?

Gullack: Det maa have været, førend Akkord kom i Gang.

188. Hage: Denne Barkasse er ganske ny, det er kun $1^1/_2$ Maaned siden?

Gullack: Der er een bygget før den i Dagløn, fordi Arbeidet var nyt og ukjendt.

189. Hage: Er det de eneste, der ere byggede i Deres Tid?

Gullack: Ja, den ene, den anden er bygget før min Tid.

190. Formanden: De anseer det altsaa for Deres Opgave at fordele Akkordarbeidet, at ikke en stor Deel af Folkene umiddelbart efter hinanden have Akkord?

Gullack: Der maa være Nogle udenfor Akkordarbeide, fordi vi stadig have Reparationsarbeider, og de kunne vanskeligt udføres i Akkord.

191. Formanden: Anseer De det som Deres Opgave at paasee, at ikke de samme Folk ere i Akkordarbeide lang Tid efter hinanden, og er De virkelig betænkt paa at lade Akkordarbeidet saaledes gaae fra Folk til Folk, at det ikke altid bliver de samme, fordi De mener, at det vil være for anstrengende? (Gullack: Ja.) I hvad Forhold kan Reparationsarbeide staae til nyt Arbeide, hvorledes staae de procentviis til hinanden, f. Ex. i det sidste Aar?

Gullack: Vi bygge i Reglen 10—12 nye Fartøier, og vi have til Reparation saamange, at det næsten balancerer med de

nye. Derefter vexler jeg med Folkene deels for Marinens, deels for Folkenes Skyld, og for at Fortjeneſten kan blive nogenlunde ligelig fordeelt.

192. Formanden: Naar nu nogle af Folkene ikke vare villige til at tage Akkord, vilde De saa tilbyde den til Andre?

Gullack: Ja, i det Tilfælde vilde jeg ſige, ville I ikke gaae ind derpaa, er der nok Andre, der ville det.

193. Formanden: Hvormange Folk tager De til en Akkord?

Gullack: Til en Jolle, 2 Mand, til et 23 Fods og et 26 Fods Fartøi 4, til et 30 Fods 6 og til Barkasſer 8.

194. Formanden: Høre de til ſamme Klaſſe?

Gullack: I Almindelighed arbeide 2 ſammen, en af 1ſte og en af 4de, en Ældre og en Yngre; naar der arbeides paa Akkord, tage vi gjerne to Kammerater og lade dem følges ad.

195. Puggaard: Til den Barkaſſe, De byggede for $1^1/_2$ Maaned ſiden, hvormange Mand og hvormange Dage brugtes dertil?

Gullack: Der var 8 Mand og, ſaavidt jeg erindrer, var der tilſtaaet dem 106 Dage. Hvis det ønſkes, ſkal jeg ſenere nøiagtigt opgive det.

196. Lütken: Til hvilket Skib var den?

Gullack: Ikke til noget beſtemt Skib; det var en 34 Fods.

197. Formanden: Vil De maaſkee ſkriftlig opgive, hvormange Mand og i hvormange Dage der arbeidedes paa den, ſamt dens Dimenſioner? (Gullack: Ja.)

198. Lütken: Antager De, det vilde være gavnligt at have Liſter med Opmaalinger for alt Deres Arbeide, for derefter at lade Akkordbetaling finde Sted, har De ingen ſaadanne? (Gullack: Nei.) og der er ingen efterladt af tidligere Meſtere? (Gullack: Nei.)

199. Formanden: Troer De, det lod ſig gjøre at udarbeide ſaadanne detaillerede Liſter, hvortil man kunde holde ſig ved Arbeidets Uddeling i Akkord?

Gullack: Ved Baadeværftet kunde det muligt lade sig gjøre, ved Mastеværftet derimod ikke, fordi det der er saa afhængigt af Træets Egenskaber; der kan være en Mast, paa det nærmeste sammenbygget, som vil tage længere Tid end en anden af lignende Dimensioner af samme Slags Træ, der kan være Forskjel i Tiden, fordi en enkelt Ting kan gjøre, at den ene tager mere Tid end den anden.

200. Lütken: Vil De forklare os, om der ogsaa ved Mastеværftet arbeides i Akkord?

Gullack: Ja, men i mindre Udstrækning; det gjælder kun større og sammenlagte Arbeider. Jeg har for Øieblikket en Akkord paa en Fokkemast; der er 10 Mand og de skulle have den færdig til Beslaaning i 40 Dage. Efter min Mening skulle de omtrent paa de 40 Dage vinde 1/5, hvorvidt det imidlertid vil slaae til, kan jeg endnu ikke sige med Bestemthed, men det er ved Mastеværftet saaledes at de maa slide forfærdeligt, for at vinde Tid, fordi det er meget svært Arbeide. Man deler Masten efter dens Længde i et vist Antal Rum, hvoraf hver Mand faaer sine, naar det gives i Daglon. Det samme skeer ogsaa, naar der arbeides i Akkord, men da er det Tilfældet, naar den ene Mand er færdig med sit Rum og seer, at en anden mangler noget, at han springer derhen og arbeider hos ham, saa man tidt seer Flere arbeide paa et Rum. Det kan man ikke forlange, naar de arbeide i Daglon, og man vil derfor tabe betydeligt ved at lade dem arbeide i Daglon, da man ikke kan fordre mere af hver Enkelt, end at han arbeider forsvarligt og ikke staaer og driver. Mastemagerne ere dem, som komme sværest til deres Fortjeneste.

201. Lütken: Bygger De alle nye Rundholter i Akkord? (Gullack: Ikke alle.) Hvilke da?

Gullack: I den Tid jeg har været ved Mastеværftet, ere Master, Bougspryd og faste Stænger, samt Under- og Mersе-Ræer til Linieskibe forfærdigede i Akkord; ligeledes endeel mindre Rundholdter, men ikke alle. Vi have ogsaa havt Aarer, f. Ex.

Granaarer i Akkord, og det synes at have været meget fordeel agtigt.

202. Lütken: Forfærdiges der Aarer paa Maſteværftet?

Gullack: Ja Granaarer, men Aſkeaarer faae vi fra Amerika.

203. Lütken: De anvender altſaa Akkordarbeide der i saa ſtor Udſtrækning ſom forſvarligt er, eller er der maaſkee endnu noget Arbeide, der ikke udføres, men nok kunde udføres i Akkord?

Gullack: Reparationsarbeider udføres ikke i Akkord, men kunne maaſkee nok lade ſig udføre.

204. Lütken: Hvad kalder De Reparationsarbeide?

Gullack: F. Ex. naar et Skib har været ude og kommer hjem, blive alle Rundholdter efterſete og reparerede; men ligeſom ved Baadeværftet er det vanſkeligt at vide, om der kan gives Akkord derpaa, thi der kan mange Gange under Reparationen opſtaae eller fremkomme Ting, ſom man ikke har tænkt ſig og ikke har kunnet tænke ſig i Forveien.

205. Lütken: Hvilke Reparationer kan der være paa Rundholdter, ſom man ikke kan ſee?

Gullack: Raadenſkab, ſom kan være tilſtede i en ſaadan Dybde, at man ikke kan ſee det.

206. Lütken: Alt nyt er ikke vanſkeligt at udføre i Akkord?

Gullack: Nei.

207. Lütken: Har De nogen Mening om, hvorvidt den Maade, hvorpaa Forſyningen med Materiale ſkeer, er henſigtsmæsſig?

Gullack: Nei, Maaden, hvorpaa det ſkeer, er mig ubekjendt.

208. Hage: Har De altid nok af det, De ſkal bruge? (Gullack: Ja.) Af tørt og godt Materiale? (Gullack: Aa ja.) Mener De dermed, at det undertiden mangler eller har manglet?

Gullack: Det kan jo tænkes, at de ſværere Dimenſioner ikke have været fuldkommen tørre; det fordrer jo mange Aar, men saa ſøger man gjerne at hjælpe paa det, ved at lade det ſkære til de yderſte Dimenſioner, og lade det henſtaae saa længe ſom muligt, for at faae det saa tørt, ſom man kan faae det.

209. Hage: Men undertiden har De dog maattet sætte det for frisk ind?

Gullack: Det vil jeg ikke sige.

210. Hage: Men dog ikke saa tørt, som man kunde ønske det?

Gullack: Man kunde maaskee nok ønske det mere tørt, men saa tørt var det umuligt at faae det.

211. Lütken: Hvad er Deres Mening om Arbeidstiden, anseer De den hensigtsmæssig, eller finder De, at den burde forandres?

Gullack: Jeg finder den saa hensigtsmæssig som muligt.

212. Lütken: Hvad troer De, at Grunden er til, at det kongelige Værft har en Arbeidstid, de private Værfter en anden?

Gullack: Det kan jeg ikke sige.

213. Lütken: Troer De ikke, det kommer deraf, at man har søgt at skaffe Folkene Adgang til at faae privat Erhverv om Eftermiddagen? (Gullack: Det er meget muligt.) Troer De, det er heldigt for Mandens physiske Kraft, at han skal saa tidlig op hver Morgen?

Gullack: Efter de Erfaringer, jeg har gjort, troer jeg ikke, det er til nogen Skade for Manden, og heller ikke til noget Tab for Marinen.

214. Lütken: Er det ikke meget anstrengende at staae op Kl. 4 og arbeide fra Kl. 5—5¼ til Kl. 11, med ½ Times Hvile, i den stærke Hede om Sommeren, og saa igjen til Kl. 4?

Gullack: Det kan nok være anstrengende.

215. Lütken: Kjender man nogetsteds i Udlandet paa kgl. Værfter, hvor De paa Deres Reise har været, en saadan Arbeidstid?

Gullack: Den var almindelig fra Kl. 6 om Morgenen til Kl. 6 om Aftenen med, saavidt jeg erindrer, ½ Time til Frokost og 1 Time til Middag.

216. Hage: Have de ingen Vesper?

Gullack: Jo, jeg troer 1 Qvarteer.

217. Lütken: Troer De ikke, det vilde være til Fordeel

for den kgl. Tjeneste, naar man kom ind paa en saadan Arbeidstid, at Folkene mødte Kl. 6 om Morgenen, havde ½ Time til Frokost og 1 Time til Middag, hvoraf de idetmindste havde den ½ til at sove i, og saa arbeidede længere om Eftermiddagen, for at godtgjøre det Tab, som Arbeidet derved led?

Gullack: Jo, naar man vilde benytte Tiden til Hvile, men jeg troer, det vilde være til Tab for Marinen, idet Folkene da maaskee vilde være mere trætte, naar de kom Kl. 6 end nu, da de komme Kl. 5. Den Mand, der er Drift i, staaer en Time op, førend han gaaer paa Holmen, for at sætte sine Sager istand, til at han, naar han kommer hjem, kan arbeide; naar han nu først skulde møde Kl. 6, vilde han dertil have 2 Timer istedetfor 1, og han vilde benytte dem ligefuldt; men det havde da den Indskydelse, at han kom sværere paa Holmen end nu.

218. Lütken: Troer De, at Nogen af de faste Tømmermænd staaer op Kl. 3—4? (Gullack: Ja.) og naar de komme hjem Kl. 4½ staae og arbeide endnu længere?

Gullack: Ja, der er dem, der staae og arbeide til Kl. 9—10.

219. Lütken: Troer De, at de Folk, der arbeide til Kl. 9½—10, kunne ved at sove 5 Timer faae tilstrækkelige Kræfter til næste Dag igjen at arbeide fra Kl. 4 om Morgenen til Kl. 9 om Aftenen?

Gullack: Ja netop, jeg troer, at de, der tage Sagen paa den Maade i deres Hjem, ere de driftige, dygtige og flinkeste Folk paa Holmen, og det synes at vise, at det ikke gjør dem nogen Skade at arbeide saaledes.

220. Hage: Er det Fleertallet af dem, der arbeide paa Holmen, som ogsaa arbeide privat hjemme? (Gullack: Ja.) Enten de arbeide i Dagløn eller i Akkord, arbeide de ligefuldt hjemme? (Gullack: Ja.) Altsaa de Folk, som efter Deres Mening anstrenge sig næsten over deres Kræfter ved Akkordarbeidet, kunne ligefuldt arbeide hjemme om Aftenen? (Gullack: Ja.) Saa synes jeg ikke, at Akkordarbeidet kan være saa farligt, siden de alvorligt kunne arbeide hjemme om Aftenen?

Gullack: Ved at de tjene lidt meer, kunne de pleie Legemet lidt bedre, det er vel Grunden.

221. Hage: De antager altsaa, at Manden kan slide stærkt paa Holmen og uden Skade arbeide videre hjemme?

Gullack: Det er netop Tilfældet, at hos de dygtigste Folk og dem, der slide meest paa Holmen, kan man om Aftenen Kl. 9 spore Lys i deres Fag Vinduer, og om Morgenen kan man, medens de faae lidt at spise og drikke, see dem sætte deres Træ i Liimklemme.

222. Formanden: Er det Dem bekjendt, om der er Folk paa private Værfter, der gjøre det samme?

Gullack: En stor Deel gjøre vist det samme, naar de kunne faae Arbeide.

223. Formanden: I den Henseende mener De altsaa, at der ikke er stor Forskjel?

Gullack: Man kan i ethvert Tilfælde ogsaa see private Svende seent om Aftenen komme hjem med deres Værktøi, hvilket jo maa være et Tegn paa, at de have havt Arbeide udenfor det, Mesteren giver dem.

224. Formanden: Har De lagt Mærke til, om Arbeiderne paa de private Værfter holde længere ud eller blive ældre end de paa Holmen? Har De lagt Mærke til, om der er nogen Forskjel i saa Henseende, eller om det i Almindelighed er det samme, om de holde lige længe ud, eller den ene Klasse bliver slidt op før den anden?

Gullack: Det er vist omtrent det samme.

225. Lütken: Er De fra den Tid, De var Mesterssvend, bekjendt med Beliggenheden af Tommerskurene? (Gullack: Ja.) Antager De, de ere hensigtsmæssigt beliggende, specielt med Hensyn til Tommerudlosningen og Udtagning af Stablerne? (Gullack: Ja.) Er det Arbeide, der nu skeer ved Udtagningen af Stablerne, ikke meget besværligt, kunde det ikke skee lettere?

Gullack: Det Eneste, det muligviis medfører, er, at naar jeg søger et Træ af visse Dimensioner og en vis Længde, og

det ligger dybt nede i Stabelen, er jeg ikke sikker paa, naar jeg faaer det ud, om jeg kan bruge det; det var vist heldigt, om hvert Lag laae saaledes, at man tydeligt kunde see Figuren, inden man fik det ud. Med Hensyn til Ind- og Udlosningen troer jeg ikke, der er Noget at indvende.

226. Lütken: Kan der ikke benyttes Kraner til at tage det ind og ud? Har De seet Tømmerskure andre Steder?

Gullack: Ja, navnlig i Toulon, og der laae Tømret kun i 2 Lag.

227. Lütken: Var der transportable Kraner til at tage det ud med?

Gullack: I England havde de en lignende, som vi have paa Nyholm.

228. Lütken: Men De troer dog, at hvis vi tænkte os, at vi skulde have nye Skjerme, kunde de bygges hensigtsmæssigere end de nu ere? (Gullack: Ja) og at derved kunde spares betydeligt Arbeide ved Ind- og Udlosningen? (Gullack: Ja). Bruges der ikke hver Dag et ikke ringe Antal Sjouere til dette Arbeide?

Gullack: Der bruges vist en heel Deel dertil.

229. Lütken: Har De ikke nogen nærmere Kundskab dertil fra den Tid, De fungerede som Mestersvend?

Gullack: Ikke til det Antal, som var nødvendigt til at udtage det.

230. Lütken: Stillede det sig ikke for Dem, som om der medgik et uforholdsmæssigt Antal Folk til dette Arbeide, og at det ved Hjælp af mekaniske Midler kunde udføres i kortere Tid og paa en simplere Maade, naar Alting var indrettet derefter?

Gullack: Jo, det kunde det.

231. Lütken: Lader De Meget skjære paa Saugmaskinen? (Gullack: Ja). De lader det bringe fra Gammelholm til Saugmaskinen?

Gullack: Nei, de Sager, som meest blive skaarne, ere for det meste paa Nyholm. Ved Udtagningen deraf lade vi det bringe

til Saugmaſkinen og ſkaaret efter de opgivne Dimenſioner; og faae det derpaa bragt over til Baadeværftet.

232. Lütken: De benytter den altſaa ſaameget ſom muligt? (Gullack: Ja). Var den paa Nyholm, da De var ved Skibsbyggeriet? (Gullack: Ja). Hvad mener De om dens Beliggenhed ligeoverfor Skibsbyggeriet?

Gullack: Den er mindre heldig. Det var bedre, om den laae nærmere det Arbeide, hvortil den ſkal benyttes; imidlertid ſynes det at afhjælpes Noget ved Jernbanen, i det mindſte er det nu en heel Deel lettere end før.

233. Lütken: Vilde den blive mere benyttet, hvis den laae nærmere ved Skibsbyggeriet?

Gullack: Det vilde viſt ikke være ſtort, jeg troer, den benyttes ſaa meget, ſom det kun er muligt at benytte den.

234. Lütken: Er Deres Værkſted forſynet med Maſkiner, er der Noget, De ſavner?

Gullack: Nei.

235. Lütken: Hvorledes ſørger De for Opbevaringen af Baadene?

Gullack: Naar de ere færdige, blive de henſatte i Skurene, og, ſaavidt det kan lade ſig gjøre, bliver der ſat et Overtræk over dem, for at holde Snavs borte og forhindre Luftens Paavirkning.

236. Lütken: De antager, at de blive tilſtrækkeligt og ſaa godt ſom muligt conſerverede?

Gullack: Ja ſaa godt ſom Omſtændighederne paa nogen Maade tillade det. Man kunde nok ønſke at have et ſtørre Terrain til ſin Raadighed, ſaa at der kunde afgives mere Plads til dem. En Ting, man ſavner, naar Skibene ſkulle have Fartøier, er, at i ſamme Skuur, hvor de repareres, maae de males, hvilket har til Følge, at, naar man ſkal have dem ud, ſee de mindre anſtændige ud, end Tilfældet vilde være, naar man havde ſaameget Plads, at, naar Baadebyggeren var færdig med dem, kunde de ſættes hen paa et andet Sted, hvor da Maleren kunde tage fat paa dem. Det vilde være meget bedre end nu.

237. Lütken: Med Hensyn til den virkelige Conservering af dem er der vel Intet at bemærke?

Gullack: Nei.

238. Lütken: De udtalte Dem før med Hensyn til Forraadet af raa Materiale. Har De Noget at bemærke med Hensyn til Qvantiteten og Assortimentet af de Ting, De skal bruge? Har De været i det Tilfælde, at De skulde bruge Noget og ikke har kunnet faae det?

Gullack: Det har truffet sig, at man har manglet en Ting, men det er da blevet afhjulpet i Løbet af nogle faa Dage, saasnart Vedkommende er bleven underrettet derom.

239. Lütken: De har altid faaet tilstrækkeligt tørt Træ til Baadene?

Gullack: Med Hensyn til Træmaterialet er der ikke Noget i Veien i den Henseende. Vi have en eneste Gang en kort Tid følt Savnet af mindre Knæer; men det var ikke noget Tab for Marinen; vi maatte tage større Knæer, som vi maatte lade skjære til mindre, men vi fik flere af et saadant Stykke. Det varede, som sagt, kun en kort Tid, nu er det afhjulpet, og vi ere godt forsynede.

240. Lütken: Har De Grund til at antage, at Noget af Materialet bortkommer fra Værkstedet ved Tyveri?

Gullack: Nei, paa den Maade kan der vist Intet gaae ud af Holmen.

Bilag: Skibsbygmester Gullacks Skrivelse af 27de Sept. 1860.

Hermed skal jeg tillade mig at opgive den Folkekraft og de Materialier, som ere anvendte til Bygning af efternævnte Fartøier, nemlig:

En 14 Fods Jolle; Længde 14 Fod, Brede 4 Fod 5 Tom. og Dybde 2 Fod.

Forfærdiget i Accord af 2 Mand i 34 Arbeidsdage.
Fortjent 8 —

Tilsammen 42 Arbeidsdage,
som Accorden var indgaaet paa.

Forbrugte Materialier.

Træmaterialier.

Dygtig Opl. Baad	$3^1/_2$ Al.	7	Tom.,	6	Tom.,	22	Tom.	Bugt.
do. Bundſtok	$1^1/_2$ „	9	„	8	„	10	Grader.	
	$1^1/_2$ „	8	„	7	„			
Middel Egeplanke		9	Tom.,	$5^1/_4$	Tom.,	$3^7/_8$	Alen.	
Holmensbrug do.		11	„	$1^1/_2$	„	6	„	
		8	„	$1^1/_4$	„	8	„	
Almeplanke		20	„	$1^1/_2$	„	5	„	
		6	„	$1^1/_2$	„	6	„	
		16	„	$1^1/_4$	„	4	„	
		13	„	1	„	8	„	
		7	„	$^1/_2$	„	5	„	
		11	„	$^1/_4$	„	$29^1/_4$	„	
		10	„	$^1/_4$	„	37	„	
		9	„	$^1/_4$	„	14	„	
		8	„	$^1/_4$	„	$28^3/_4$	„	
		7	„	$^1/_4$	„	$24^3/_4$	„	
		6	„	$^1/_4$	„	18	„	
		5	„	$^1/_4$	„	$11^3/_4$	„	

Nagler, Søm etc.

Kobbernetnagler med Plader	4	Tom.	2	Stkr.
	3	„	14	„
	$2^1/_2$	„	46	„
	$2^1/_4$	„	0,58	Pd.
	$1^1/_2$	„	6,87	„
	$1^1/_4$	„	190	Stkr.
	1	„	560	„
Smaa Kobberſøm			0,62	Pd.
Skibsſøm paa	4	„	30	Stkr.
	3	„	45	„
	2	„	105	„
Dykkeſer, hele			0,47	Pd.
halve			0,21	„
Laaſeſøm, hele			0,33	„
Patent Kobberforhudningsplade			$2^1/_2$	„
Stopfarve, hvid			$^1/_2$	„
do. guul			$^3/_4$	„
Tyk Terpentin			1	„
Fernis			$^3/_8$	Pot.
Slibelærred			1	Ark.
Karduuspapiir			$2^1/_2$	Alen.

Et 23 Fods Sidefartøi; Længde 23 Fod, Brede 6 Fod 6 Tom. og Dybde 2 Fod 6 Tom.

Forfærdiget i Accord af 4 Mand i 40 Arbeidsdage.

Fortjent 10 —

Tilsammen 50 Arbeidsdage,

som Accorden var indgaaet paa.

Forbrugte Materialier.

Træmaterialier.

Dygtig Opl. Brig	$3^3/_4$ Al.	10 Tom.,	9 Tom.,	23 Tom.	Bugt.
do. Bundst. Baad	$1^1/_2$ „	9 „	6 „	10	Grader.
	$2^1/_2$ „	10 „	6 „		
Egetofteknær				6	Stkr.
Middel Egeplanke		10 Tom.,	$4^1/_2$ Tom.,	$15^1/_2$	Alen.
		10 „	2 „	14	„
		9 „	2 „	$27^1/_2$	„
Baadebrugs Egeplanke		11 „	1 „	$10^1/_2$	„
Almeplanke		18 „	$1^1/_2$ „	3	„
		12 „	$1^1/_4$ „	5	„
		12 „	1 „	7	„
		11 „	1 „	2	„
		10 „	1 „	$10^1/_2$	„
		5 „	1 „	6	„
		10 „	$^3/_4$ „	6	„
		11 „	$^1/_2$ „	$26^1/_4$	„
		10 „	$^1/_2$ „	$38^1/_2$	„
		9 „	$^1/_2$ „	$51^3/_4$	„
		8 „	$^1/_2$ „	91	„
		7 „	$^1/_2$ „	102	„
		6 „	$^1/_2$ „	$78^1/_2$	„
		5 „	$^1/_2$ „	$33^1/_2$	„
Fyrreplanker eller Brædder		3	„	2	Stkr.

Nagler, Som etc.

Kobbernetnagler med Plader	$4^1/_2$	Tom.	1	Stkr.
	$3^1/_2$	„	54	„
	3	„	24	„
	$2^3/_4$	„	2,24	Pd.
	$2^1/_2$	„	1,65	„
	$2^1/_4$	„	22,75	„

Kobbernetnagler med Plader	2	Tom.	4	Pd.
	$1^1/_2$	„	7	„
	$1^1/_4$	„	645	Stkr.
	1	„	880	„
Skibsſøm paa	4	„	150	„
	3	„	200	„
	2	„	200	„
Dykkeſer paa	2	„	190	„
hele			0,57	Pd.
halve			0,10	„
Valſet Kobber paa 6 Linier			$3^1/_2$	„
Brugelig Kobberforhudningsplade			$3^1/_2$	„
Fernis			$1^1/_8$	Pot.
Tyk Terpentin			$1^1/_4$	Pd.
Kardunspapiir			$5^1/_4$	Alen.
do.			2	Ark.
Stopfarve, hvid			1	Pd.
Lys Grundfarve			2	„
Bomuldsgarn			$^1/_4$	„
Slibelærred			2	Ark.

En 30 Fods Travaille; Længde 30 Fod, Brede 8 Fod og Dybde 2 Fod 10 Tom.

Forfærdiget af 6 Mand i Accord i $52^3/_4$ Arbeidsdage.

Fortjent $13^1/_4$ —

Tilſammen 66 Arbeidsdage,

ſom Accorden var indgaaet paa.

Forbrugte Materialier.

Træmaterialier.

Dygtig Bundſt. Baad	$2^3/_4$	Al.	10	Tom.,	9	Tom.	12	Grader.
	2	„	10	„	9	„		
Middel do.	$1^3/_4$	„	8	„	7	„	10	„
	$1^3/_4$	„	9	„	7	„		
do. do.	2	„	9	„	10	„	13	„
	$2^1/_2$	„	10	„	11	„		
Baadebrugs Knæ	2	„	7	„	6	„	9	„
	$2^3/_4$	„	7	„	6	„		
do. Krumtømmer	$2^1/_2$	„	5	„	4	„	10	Tom. Bugt.
do. do.	$2^3/_4$	„	8	„	8	„	14	„ „

Dygtig Egeplanke.....	10	Tom.	$5^1/_2$	Tm.	$19^1/_2$	Alen.
	10	„	$2^1/_2$	„	11	„
	8	„	$2^1/_2$	„	$12^1/_2$	„
	10	„	2	„	$16^1/_2$	„
	9	„	2	„	26	„
Holmensbrugs Egeplanke	13	„	$1^3/_4$	„	$8^3/_8$	„
	9	„	$1^1/_2$	„	$14^1/_4$	„
	8	„	$1^1/_2$	„	$18^3/_4$	„
Almeplanke	16	„	4	„	$2^1/_4$	„
	8	„	4	„	$11^1/_4$	„
	16	„	2	„	10	„
	8	„	2	„	$11^1/_2$	„
	16	„	$1^1/_2$	„	$11^1/_2$	„
	13	„	$1^1/_2$	„	$8^1/_4$	„
	11	„	$1^1/_2$	„	8	„
	7	„	$1^1/_4$	„	3	„
	12	„	1	„	$2^1/_4$	„
	10	„	1	„	$8^3/_4$	„
	12	„	$^1/_2$	„	$17^1/_4$	„
	11	„	$^1/_2$	„	$152^1/_4$	„
	10	„	$^1/_2$	„	$79^3/_4$	„
	9	„	$^1/_2$	„	$118^3/_4$	„
	8	„	$^1/_2$	„	$93^3/_4$	„
	7	„	$^1/_2$	„	$113^1/_4$	„
	6	„	$^1/_2$	„	33	„
Middel Fyrreplanke	8	„	$2^3/_4$	„	$6^1/_2$	„
	11	„	3	„	16	„

Nagler, Søm etc.

Kobbernetnagler paa	$6^1/_2$	Tom.	1	Stfr.
	$5^1/_2$	„	8	„
Kobbernetnagler med Plader.....	$5^1/_2$	„	23	„
	4	„	41	„
	$3^1/_2$	„	126	„
	$3^1/_4$	„	12	„
	3	„	15,85	Pd.
	$2^1/_2$	„	24,85	„
	$2^1/_4$	„	3,55	„
	$1^1/_2$	„	30,75	„
	1	„	224	Stfr.
Jernnetnagler med Plader	4	„	40	„
Smaa Kobbersøm			0,75	Pd.
Skibsøm paa.....	$4^1/_2$	„	10	Stfr.
	4	„	90	„

Skibsſøm paa	3	Tom.	250	Stkr.
	2	„	350	„
Huusſøm paa	4	„	20	„
	2	„	50	„
Laaſeſøm, hele			0,55	Pd.
Dykkeſer paa	2	„	140	Stkr.
hele			0,15	Pd.
halve			0,15	„
Patent Kobberforhudningsplade			3	„
Brugelig do.			3	„
Lys Grundfarve			3	„
Fernis			1 1/2	Pot.
Bomolie			1/4	„
Malerpenſel			1	Stk.
Stopfarve, ſort			3	Pd.
gul			2	„
Olierevet Mønnie			1/2	„
Tyk Terpentin			3 1/2	„
Bomuldsgarn			5/8	„
Karduuspapiir			7 1/2	Alen.
do.			1/4	Bog.
Slibelærred			4	Ark.

Endvidere:

Den ſidſt diagonalbyggede Barkas af 34 Fods Længde, 9′ 6″ Brede og 3′ 10″ Dybde er forfærdiget af 8 Mand i Accord i 85 Arbeidsdage.

Fortjent 20 1/2 —

Tilſammen 105 1/2 Arbeidsdage, ſom Accorden var indgaaet paa.

Ellevte Møde, den 29de September 1860.

1. Skipper ved Takkelloftet Lorentzen.

1. Lütken: Naar blev De anſat?

Lorentzen: Som Skipper i 1853; jeg var iforveien Høibaadsmand og havde arbeidet ved Takkelloftet i 4 Aar, da jeg blev Skipper.

2. Lütken: Vil De forklare, hvori Deres Forretninger bestaae?

Lorentzen: Jeg har Regnskab med Skibenes Takkellads, og med Alt hvad der forbruges af Tougværk, Jerngods og Blokværk til Forfærdigelsen af samme; ligeledes med Ankere, Kjeder, Varpegods o. desl.; jeg fører dette Regnskab ved Hjælp af 3 Skrivere.

3. Lütken: De forestaaer Arbeidet paa Takkelloftet?

Lorentzen: Ja og foreslaaer, hvad der er hensigtsmæssigt, for Takkelmesteren.

4. Lütken: Men De bærer Ansvaret for Arbeidets Udførelse paa Takkelloftet?

Lorentzen: Ja.

5. Lütken: Hvorledes udfører De det Arbeide? Naar der skal gjøres ny Takkellads til et Skib, bliver det da udført i Accord eller i Dagløn?

Lorentzen: Efter almindelig Betaling.

6. Lütken: Der arbeides slet ikke i Accord?

Lorentzen: Nei, det kan ikke godt lade sig gjøre.

7. Lütken: Der er aldrig bleven brugt Accordarbeide?

Lorentzen: Nei.

8. Lütken: Naar De skal gjøre et Undervant eller Stængevant, arbeider De saa paa den almindelige Maade, at Arbeidet bliver sat ud, og Underofficererne have Ansvar til Dem for hvert Stykke; Folkene faae deres almindelige Løn og intet Tillæg, hvis de arbeide strengt? Er der aldrig bleven brugt nogen anden Maade?

Lorentzen: Nei, der er ikke bleven brugt anden Maade undtagen ved Kabellaringers Forfærdigelse, men det er mange Aar siden, og da fik Folkene Lov at gaae hjem, naar de vare færdige.

9. Lütken: Men en extra Betaling, naar de udførte mere, er aldrig bleven brugt?

Lorentzen: Nei, det kunde ikke gaae an. Naar vi skulle sætte et Vant ud, maae nogle Trosser staae i 8 Dage og mere

inden de faae dem strækkede af; det kommer an paa Kulden eller Varmen og paa Trossens Beskaffenhed, hvorlang Tid de skulle have til at strække dem i. Vi kunne altsaa ikke give dem i Accord, thi førend de ere strækkede kan det ikke skee.

10. Lütken: Saa maa det skee, efterat de ere strækkede, inden Faconneringen begynder?

Lorentzen: Ja.

11. Lütken: Har De nogen Deel af Værftscorpset under Dem til at arbeide paa Nyholm paa Takkelloftet?

Lorentzen: Ja. For Tiden 31, iberegnet Dagvagterne ved Contoiret og Magasinerne.

12. Lütken: Hvortil bruger De de 31 Mand?

Lorentzen: Til at rense og bevare Kjeder, tage imod dem fra Skibene og placere dem paa deres forskjellige Steder. Ogsaa bruges de, naar det forefalder, til at hente Ankere fra eller bringe dem til Smedene, ligesom til at hente Jerngods fra Gammelholm og Alt hvad Smedene faae færdigt samt nyt Tougværk fra Reberbanen.

13. Lütken: Disse 31 Mand have deres egen Underofficeer?

Lorentzen: De have en fast ansat Quarteermester, som forestaaer Arbeidet under min Ledelse.

14. Lütken: Har De altid Brug for disse 31 Mand?

Lorentzen: Ja for Størstedelen; der kan være enkelte Gange om Sommeren, der ikke er Brug for saamange, men saa sende vi dem op paa Loftet til Matrosarbeide ved Takkelladserne. Den største Deel af Folkene i Værftscorpset ere gamle Matroser, som ere udsatte for een eller anden Svaghed, som de ikke kunne blive fri for. For at blive ved Brødet blive de Arbeidsmænd.

15. Lütken: Har De altid Brug for dem paa Loftet?

Lorentzen: Ja, dog kunde maaskee Arbeidsmændenes Antal indskrænkes lidt, men jeg troer ikke, at det vilde være til stor Fordeel for Marinen, da den saa, naar den trængte dertil, maatte tage Sjouere istedet, hvilke ikke ere saa solide dertil.

16. Lütken: Hvormange Mand troer De, at De kunde undvære?

Lorentzen: Vi have kun 31 hjemme. Resten er udkommanderet; Alt hvad vi have i Tjeneſten ſom Arbeidsmænd er 42, hvoraf der er 8 paa Gammelholm ved Nordbaaden og Bradbænken, nu have vi kun 31, og det Antal kan indſkrænkes til 20—22.

17. Hage: Men De mener dog, at De ſaa af og til maatte have extra Folk? (Lorentzen: Ja). Naar De ſparede 10 Mand Aaret igjennem, hvormange Mand troer De ſaa De gjennemſnitsviis vilde behøve i en Tid?

Lorentzen: Det vil fornemmelig være i en 6 Maaneder, at der vilde være Trang til 8—10 Mand.

18. Hage: Men vilde det være billigere end dem, De har nu, naar De kunde hjælpe Dem med Sjouere?

Lorentzen: Naar det blev almindelige Pligtſjouere, maatte vi have 10 iſtedetfor 8, de magte ikke ſaameget.

19. Hage: Skjøndt Deres Folk ere gamle ſvækkede Matroſer?

Lorentzen: De ere dog gode til det Arbeide, og ſaa det Kjendſkab, de have dertil.

20. Hage: Ja, men kan De ikke af Sjouermængden udſøge Folk, ſom havde Kjendſkab til det Arbeide?

Lorentzen: Ja, men vi have dem ikke beſtandigt; naar de blive anſtrengte lidt for meget den ene Dag, ſaa komme de ikke den anden Dag.

21. Hage: De mener, at Deres Beſparelſe af Mandſkab vilde indſkrænke ſig til 6 Maaneder af Aaret?

Lorentzen: 5—6 Maaneder, det er det Hele.

22. Hage: Hvorledes beſkjæftiger De dem, De har formange?

Lorentzen: Man ſætter dem paa Loftet til Takkelladſen.

23. Hage: Er det et Arbeide, ſom ikke behøvede at gjøres?

Lorentzen: Nei, det er et Arbeide, som ikke haster, det jager ikke dermed, naar ikke et Skib skal ud. Vi kunne arbeide hele Aaret igjennem derpaa; hvis vi ikke blive færdige den ene Maaned, gjemme vi det og blive færdige den anden; vi lægge det hen til vi kunne blive færdige dermed, men tage ikke al Takkelladsen paa engang, naar der er et Fartøi, der har været ude.

24. Lütken: Er der af de 31 Mand, De har, Nogle, som have faste bestemte Arbeider, som blive brugte andre Steder end paa Takkelloftet?

Lorentzen: Der er Een ved Contoiret, men ham regner jeg ogsaa til Takkelloftet; han gaaer Skriveren tilhaande, gaaer Ærinder om med Papirer og saadant hos Takkelmesteren og om Vinteren passer han Kakkelovnen. Saa er der Een hos Takkelmesteren, som henter og bringer forskjellige Ting og er Ordonnants hos ham. Saa er der Een, som udleverer alt Linegods o. desl. Endvidere er der Dagvagter i Underhuset, i Blokmagasinet og paa Jernmagasinet, i Alt 6 Mand.

25. Lütken: Er det ikke formange?

Lorentzen: Nei, de kunne ikke undværes, enhver af dem har Sit at passe.

26. Lütken: Troer De de 31 Mand gjøre Fyldest for den Betaling, de faae om Aaret? (Lorentzen: Ja). At man ikke vilde kunne faae det Arbeide billigere end den store Sum det koster at holde 30 faste Sjouere om Aaret?

Lorentzen: Nei det troer jeg ikke.

27. Bøcher: Naar De havde Takkelloftet for Dem selv privat, vilde De saa give 6000 Rd. ud for det Arbeide, som de 30 Mand udføre?

Lorentzen: Det var jeg nødt til, naar jeg skulde have det udført og have det udført fra Aar til Aar.

28. Bøcher: Jeg spørger om De vilde benytte 6000 Rd. til det, de gjøre nu, eller om De vilde tage Folk, naar De absolut skulde bruge dem og da betale, hvad deres Arbeide koster, og de Dage, De ikke brugte dem, undgaae at tage dem?

Lorentzen: Ja det er vel nok muligt, at jeg vilde være noget mere ſparſommelig, men der vilde da ogſaa meget blive ſat til Side. Det vilde ikke blive gjort ſaa accurat, naar man ſkulde gjøre det med mindre; det vilde blive maadeligere gjort og endeel vilde ſlet ikke blive gjort.

29. Hage: De vedbliver Deres Mening, at 20—22 Mand vilde være tilſtrækkeligt i de 6 Maaneder af Aaret, og i de øvrige 10 Mand til?

Lorentzen: Ja i det Hele, naar vi trænge dertil.

30. Hage: Har De kun een Underofficeer?

Lorentzen: Ja ved de 30 Mand af Værftscorpſet.

31. Hage: Hvormange Underofficerer har De da i det Hele?

Lorentzen: 24 Baadsmænd, Baadsmandsmather og Overteermeſtre til at gaae tilſøes med Skibene.

32. Hage: Ja jeg mener dem, De har til Hjælp til at føre Tilſyn med de 31 Mand?

Lorentzen: Dertil have vi kun 1 Underofficeer.

33. Lütken: Kunde der ikke gjøres nogen Indſkrænkning i Værfscorpſets Antal yderligere end de 20 Mand, ſom De tænker Dem for Deres Vedkommende? Bruger De af disſe Folk til Transport, til at hente med fra Gammelholm? (Lorentzen: Ja). Har De nogen daglig Communication med Gammelholm?

Lorentzen: Nei ikke daglig, et Par Gange om Ugen, naar Smedene ere færdige, eller der ſkal hentes Noget fra Hovedmagaſinet, ſaa maae vi gaae derover.

34. Lütken: Ja men naar nu Alt paa Gammelholm er overflyttet til Nyholm, vil der ſaa ſpares betydeligt Arbeide for Deres Vedkommende? De henter nu fra Gammelholm Smedenes Arbeide, Hovedmagaſinsartikler, alt Tougværk; dets Transport beſørger De jo?

Lorentzen: Ja.

35. Lütken: Beſørger De den ved Værftskorpſet eller ved Matroſer?

Lorentzen: Ved Værftskorpset, men der kommer 2—3 Matroser med for at hente Trosserne, for at de ikke skulle beskadiges.

36. Lütken: Der vil altsaa være en ikke ringe Besparelse af Mandskab naar denne Overflyttelse er skeet?

Lorentzen: Ja, ud i Tiden.

37. Lütken: Modtager De det nye Tougværk, naar det er slaaet paa Reberbanen?

Lorentzen: Ja, naar Reebslagermesteren har slaaet et vist Antal Trosser færdige, sende vi en Pram og losser det op, og saa gaaer det ind i mit Regnskab og i Magasinet.

38. Lütken: Paa hvilken Maade conserverer De det, hvorledes er alt det nye Tougværk henstuvet?

Lorentzen: I et Kammer ovenpaa.

39. Lütken: Med Luft imellem?

Lorentzen: Nei, tæt ovenpaa hinanden, med saa lidt Luft som muligt, og saa trække vi Seildug over for at bevare det saa meget som muligt mod Luft, og der bliver tillukket saa meget som muligt.

40. Lütken: Er det en stor Beholdning, De har?

Lorentzen: Den er ikke saa ringe nu.

41. Lütken: Kapper De Tougværk ud til hvert Skib?

Lorentzen: Ja, alt løbende og staaende Gods.

42. Lütken: Er der da ikke kommen en Ordre til Takkelloftet for en 6—7 Aar siden, som bestemmer, at det Gods, som ikke er faconneret, skal ikke udkappes, før Skibene skulle ud?

Lorentzen: Jo.

43. Lütken: Saa gjør De det altsaa ikke; naar en Fregat f. Ex. bliver færdig, forarbeider De den faconnerede Deel af Tougværket, men det løbende Gods, som ikke skal faconneres, bliver ikke kappet førend der kommer Ordre til at Skibet skal ud?

Lorentzen: Ja.

44. Lütken: Naar et Skib kommer hjem, bliver Takkel-

ladsen jo efterseet og henlagt? (Lorentzen: Ja.) Men det løbende Gods bliver ikke benyttet til andre Skibe? (Lorentzen: Nei.) Nu er Fregatten „Niels Juel" kommen hjem, og „Sjælland" gaaer ud; faaer denne nu „Niels Juels" løbende Gods, eller faaer den ganske nyt; det er samme Tegning?

Lorentzen: Den faaer nyt løbende Gods.

45. Lütken: Selv om det andet er brugeligt?

Lorentzen: Ja.

46. Hage: Har De Gods liggende til hvert enkelt Skib?

Lorentzen: Ja, paa det løbende nær; Kjettinger og Tougværk er der nok af.

47. Hage: Alle de vigtigere Dele har De liggende, til hvert Skib, som findes i Flaaden? (Lorentzen: Ja.) Er der noget af det Gods, som hører til gamle Seilskibe, som er brugeligt til andre? (Lorentzen: Ja.) Altsaa til et nyt Skib vil der være en Mængde Gjenstande, som De kunde tage af et gammelt Skibs Beholdning?

Lorentzen: Ja, saafremt det passer.

48. Hage: Men en stor Deel vil kunne tilpasses?

Lorentzen: Ja.

49. Hage: Er alt det, De har liggende, saa vel conserveret, at ethvert Skib kunde udrustes dermed, eller maatte der anskaffes nyt?

Lorentzen: Ja, endeel Nyt maatte der anskaffes. Hvad der findes, kan bruges altsammen paa det nær, der kan blive for kort eller ikke kan passe.

50. Hage: Har De ikke Noget, som har ligget saalænge, at De frygter for at det er for mørt?

Lorentzen: Jo, en enkelt Deel er der nok.

51. Hage: Hvad lider meest ved at ligge hen?

Lorentzen: Det gjør Tougværk.

52. Hage: Hvorlænge antager De Tougværk kan conserveres brugbart paa Loftet?

Lorentzen: 20—25 Aar.

53. Hage: Men efter den Tid anseer De det for usikkert? (Lorentzen: Ja.) Har De noget, der har ligget i 25 Aar?

Lorentzen: Nei, nu ikke.

54. Hage: Har De meget liggende?

Lorentzen: Nei, vi have renset ud; det sidste var fra „Frederik den 6te", dertil blev der lavet nyt.

55. Hage: Til de gamle Skibe har De efter 25 Aar lavet nyt løbende Gods?

Lorentzen: Ja, kasseret det mindst brugbare, og taget det bedste derfra og brugt det til mindre Fartøier.

56. Hage: Men de gamle Fartøier have jo faaet nyt løbende Gods?

Lorentzen: Det løbende er ikke anskaffet af nyt.

57. Hage: Forstaaer De ved løbende de mindre Dele af Tougværket? Alt Barpegods? (Lorentzen: Ja.)

58. Hage: Det ligger til hvert Skib?

Lorentzen: Barpegodset ikke.

59. Rothe: Alt, hvad De forarbeider, har De liggende i Magasinet; hvad der skjæres ud af Trosser, bliver kun kappet ud, naar Skibet skal ud?

Lorentzen: Ja, til de større Skibe; til de smaa holdes løbende Gods altid udkappet, fordi de bruges hyppigst.

60. Hage: Nye Trosser, der anskaffes idag og ligge i 25 Aar, ophøre de at være paalidelige?

Lorentzen: Vi have aldrig havt nogen liggende saalænge i Magasinet, vi sørge altid for at bruge af de ældste.

61. Hage: Saaledes at De anskaffer nye naar de skulle bruges, for at de ikke skulle blive gamle?

Lorentzen: De, der ere Forbrug underkastede, blive kun 4—5 Aar gamle.

62. Hage: Har De mange Ankertoug liggende til større Skibe?

Lorentzen: Ja.

63. Hage: Skjøndt man nu bruger Ankerkjettinger?

Lorentzen: De bruges kun til at sende med ud til Reserve, men den største Deel er gamle.

64. Lütken: De nævnte, at den største Deel af de gamle Skibes Vanter og staaende Gods kunde benyttes til nye; troer De, at man kunde tage Godset af „Thetis", og med Fordeel ompasse det til en af de nye Fregatter?

Lorentzen: Ja, saafremt det kun blive lang nok.

65. Bocher: Antager De, at de Takkelladsarbeider, der foretages paa Takkelloftet, ikke alene ved faste Arbeidsmænd, men ogsaa ved Matroser, vilde kunne gjøres ved private Folk? Antager De, at det er nødvendigt at have fast ansatte Folk dertil?

Lorentzen: Ja.

66. Bocher: De antager altsaa ikke, at der her i Byen er private Folk, Matroser, som man kunde tage ind i Tjeneften til at gjøre det omhandlede Arbeide, og at man derved kunde faae Kræfter til at gjøre det paa en billigere Maade?

Lorentzen: Nei, det antager jeg ikke; der ere nok Matroser, men af de 3—4 vi have faaet fra Byen er der kun en eneste, der er god; det er en Halvbefaren, der er kommen i Tjeneften, og som vi saa have oplært; de Heelbefarne fra Byen er der ikke Noget ved.

67. Bocher: Men naar man nu udskrev Folk til Tjeneste af de befarne Klasser, troer De saa, at De kunde faae ligesaa gode Arbeidere som de faste, vi have paa Loftet?

Lorentzen: Det skulde de først øves i, og saa vilde der gaae et Par Aar.

68. Bocher: De mener, at der vilde gaae et Par Aar for at øve en dygtig fuldbefaren Coffardi-Matros deri?

Lorentzen: Ja, det vilde tage et Par Aar, inden han kom ind i det Arbeide.

69. Lütken: De mener, at en Coffardi-Matros ikke har saa megen Leilighed til at lære at forfærdige Takkellads?

Lorentzen: Ja, de kjende kun meget lidt dertil, det bliver gjerne forfærdiget paa Pladserne; der er nok endeel, men det er

ikke sagt, at vi kunne faae fat paa dem; de, der er noget ved, ville vist ikke gjerne ind til os.

70. Hage: Hvorfor ikke?

Lorentzen: De tjene vist Mere privat.

71. Hage: Hvad tjene Deres Folk i Gjennemsnit?

Lorentzen: Jeg husker det ikke saa nøie, men de Heelbefarne tjene vel 250—300 Rd. om Aaret.

72. Hage: Men har De saa ogsaa taget i Betragtning alle de andre Fordele, han har ved at være fast; billigere Husleie, fri Skole, Pensionsberettigelse, har De taget det med i Beregning, naar De nævner 250—300 Rd.?

Lorentzen: Nei.

73. Hage: Der er ingen Lyst hos Deres Folk til at forlade Tjenesten for at komme ud i Byen?

Lorentzen: Nei.

74. Hage: Er Corpset complet?

Lorentzen: Nei, langtfra.

75. Hage: Hvormange mangler der?

Lorentzen: Det kan jeg ikke sige; der er for Tiden i det Hele kun 77, Heel- og Halvbefarne tilsammen.

76. Lütken: De har altsaa Vanskelighed ved at faae Lærlinge til at gaae ind? (Lorentzen: Nei.) Men hvad er da Grunden til at Corpset ikke er complet?

Lorentzen: Jeg veed ikke anden Grund, end at Afskillige ere traadte ud af Tjenesten for nogle Aar siden og Numrene ere ikke besatte endnu.

77. Lütken: Men De kan ikke opgive, hvormange vakante Nummere der ere for Øieblikket?

Lorentzen: Jeg troer nogle og tredive, men bestemt kan jeg ikke sige det.

78. Formanden: Har De nogle overcomplette?

Lorentzen: Nei.

79. Formanden: De sagde, at for nogle Aar siden traadte Afskillige ud. Hvorfor gjorde de det?

Lorentzen: Ja, hvad Grunden var, veed jeg ikke, det er nogle Aar siden, i 1846 eller 1847.

80. Formanden: Hvormange traadte der ud?

Lorentzen: Paa 1 Aar over en halv Snees.

81. Formanden: De forlangte deres Afsked?

Lorentzen: Ja.

82. Formanden: Var deres Capitulationstid da omme? (Lorentzen: Ja.) Og saa vilde de ikke fornye Capitulationen?

Lorentzen: Nei.

83. Hage: Der kom vel Ingen af dem igjen?

Lorentzen: Nei, slet Ingen.

84. Rothe: De tog vel Ingen ind igjen, naar de kom, efterat de havde forladt Dem?

Lorentzen: Nei, de vilde vist ikke faae Lov dertil.

85. Rothe: Var det de Dygtigste, der gik?

Lorentzen: Nei, det kan jeg ikke sige. Der var Nogle meget slinke, men nogle af dem vare daarlige, de gik til Udlandet.

86. Puggaard: Har De med Rigningen at gjøre; naar et Skib skal tilsøes, rigger De det saa?

Lorentzen: Der er en Baadsmand, der takler det under en Officeer. Jeg har saaledes tidligere taklet mange af vore Skibe.

87. Puggaard: Naar De f. Ex. skal rigge en Corvet tilsøes, hvormange Mand og Dage bruger De saa for at gjøre det færdigt, for at sætte det løbende og staaende Gods ind, for at skyde Stænger, hænge Ræerne og sætte Seilene o. s. v., er det ikke Deres Arbeide? (Lorentzen: Jo.) Kan De sige os, hvormange Mand og hvormange Dage De bruger dertil? Lad os f. Ex. tage Corvetten „Heimdal" eller hvilken De vil?

Lorentzen: Jeg kan ikke huske, hvormange Mand, men i Krigsaarene taklede jeg „Thetis" paa 9 Dage.

88. Puggaard: Hvormange Folk var der om det?

Lorentzen: Det kan jeg ikke sige; vi vare vist 100—150 Mand.

89. Puggaard: Men har De ikke for nylig sendt en af Corvetterne tilsøes?

Lorentzen: Jo, men jeg har ikke holdt Control med, hvormange Folk der var.

90. Rothe: Maa De hente Godset fra Oplagsstedet?

Lorentzen: Ja, vi maae hente det fra flere Steder, deels fra Gammelholm og deels fra Nyholm.

91. Poulsen: Skeer den Tiltakling med faste Folk?

Lorentzen: Nei, kun for en Deel.

92. Poulsen: Ellers med Indrullerede?

Lorentzen: Ja, hvis vi have dem.

93. Poulsen: Og naar De Ingen har, og der skal takles et Skib til?

Lorentzen: Saa tage vi Nogle fra Artilleriet og Nogle fra andre Steder paa Værftet.

94. Poulsen: Var det en usædvanlig hurtig Tiltakling af „Thetis" i ni Dage?

Lorentzen: Ja, eftersom Alt var spredt, og vi slet Intet havde paa Stedet; Alt skulde hentes fra sine Steder, Rundholter o. s. v.

95. Hage: Det var hurtigere end ellers?

Lorentzen: Ja.

96. Hage: Havde De saamange Mand, som der kunde komme til?

Lorentzen: Ja, men det var ikke af de bedste Folk.

97. Hage: Arbeidede de over Tiden?

Lorentzen: Ja, vi arbeidede flere Gange til Kl. 7 om Aftenen fra Kl. 5 om Morgenen.

88. Hage: Men ikke hver Dag?

Lorentzen: Nei, og heller ikke med alle Mand. Der var ogsaa andre Arbeider, som skulde være færdige, hvorved Mandskabet maatte arbeide.

99. Lütken: Var det ikke hele Equiperingen, der medtog 9 Dage? (Lorentzen: Jo.) Tiltaklingen var jo kun en Deel af Arbeidet?

Lorentzen: Ja, det var den hele Eqvipering.

100. Hage: Dog ikke Armeringen?

Lorentzen: Jo, det Hele; vi bragte Kanoner ombord, det henhører Alt under Eqviperingen.

2. Skipper ved Brabbænken Freese.

101. Lütken: Naar er De kommen i Kongens Tjeneste?

Freese: Jeg er kommen ind som Dreng, paa sædvanlig Maade, blev Underofficeer 1835 og Skipper 1853.

102. Lütken: Vil De forklare, hvori Deres Forretninger bestaae paa Nyholm?

Freese: Alt svært Arbeide paa Holmen, som de Andre ikke kunne udføre, kommer til Brabbænken, Kjølhaling, Masters Ind- og Udtagelse, Ophaling paa Beddinger, Kjedlers og Dampmaskiners Ind- og Udtagelse o. desl.

103. Lütken: Hvem er Deres underhavende Underofficeer?

Freese: Jeg har tvende Underofficerer, en Baadsmand fra Takkelloftet, som skifter hvert Aar, og saa en Regnskabsfører, som er ved Værftcorpset.

104. Lütken: Har De ellers ingen Værftscorps-Underofficeer under Dem?

Freese: Nei ingen anden end Regnskabsføreren. Trænge vi til en ved svært Arbeide, siger jeg det til Eqvipagemesteren, og saa skriver han til Takkelloftet.

105. Lütken: Er der da kun een Underofficeer fra Værftscorpset til Tjeneste paa Nyholm?

Freese: Jo til Holmens andet Arbeide.

106. Lütken: Hvormange Mand har De under Dem?

Freese: 10 faste Mænd af Værftscorpset og 2 Mand af Matroscorpset.

107. Lütken: Kan De ikke forklare, hvorledes den Deel af Værftcorpset, som anvendes til Arbeide paa Nyholm, er fordeelt paa de forskjellige Steder?

Freese: Ved Bradbænken og Kranen er der 8 Mand, med Skriveren og Dagvagten paa Kranen er der 10.

108. Lütken: Har De med Brolægningen at gjøre?

Freese: Nei, det er Capitain Sommer; han har 100 Mand af Værftscorpset under sig, endeel af dem afleverer kun deres Brik ved Bradbænken, og saa gaae de til deres forskjellige Steder.

109. Lütken: Kan De undvære nogen af de 12 Mand, De har under Dem?

Freese: Nei; for Øieblikket har jeg 10 faste Mand af Værftscorpset Dag ud Dag ind; naar jeg skal bruge flere, faaer jeg dem af Inspectionsofficeren ved den Parade, som afholdes ved Klokkelydningen over Værftscorpset.

110. Lütken: Af Listen over Fordelingen af Mandskabet fremgaaer, at der er fast ansatte Folk af Værftscorpset paa forskjellige Steder af Nyholm; antager De det ikke for hensigtsmæssigt, at samle disse Arbeider mere, at sprede dem mindre?

Freese: De, som ere ved Bradbænken, kunne ikke undværes.

111. Lütken: Hvad bestille de da der?

Freese: Naar vi have udvendigt Arbeide ere de nødvendige, for at de kunne være med tilhjælp; men naar vi ikke have udvendigt Arbeide, skibmande de Seisinger, Stropper, Plattinger, Skibsmandgarn, som bruges paa hele Holmen. Jeg har erfaret, at, naar vi have Folk, som ikke ere vante dertil, bliver ikke det Halve gjort, som af dem, der ere vante dertil.

112. Lütken: Anseer De det fornødent, at der er to Skippere paa Nyholm, en paa Bradbænken og en paa Flaaden? Troer De ikke, at Arbeidet vilde kunne gaae bedre, naar De tænker Dem en Skipper, der havde Commandoen over alle Arbeider, der forefalde paa Nyholm, ikke alene det De har, men ogsaa det Sorensen har, og at denne ene Skipper igjen havde to eller flere Underofficerer under sig.

Freese: Jeg troer, at en Skipper er nødvendig paa hvert Sted, thi det skeer ofte, at der er Forhalinger og Arbeider paa Holmen, hvortil der fræves Observation.

113. Lütken: Men naar De havde Baadsmænd under Dem, der vare Dem ansvarlige, kunde De saa ikke betroe en Saadan at forhale et Skib, troer De ikke, at det kunde være hensigtsmæssigt?

Freese: Det kunde gaae, naar der paa hvert Sted var en Høibaadsmand fast paa Stedet, men uden det kunde det ikke gaae.

114. Lütken: De mener, at der skulde være faste Underofficerer under Skipperen?

Freese: Ja, de maatte have Befalinger af ham, men Tjenesten vilde tabe derved; hvis de skulde skifte hvert Nytaar, som nu ved Bradbænken, hvor jeg faaer en ny hvert Nytaar, vilde det ikke gaae.

115. Lütken: Men Spørgsmaalet er, om det vilde være gavnligt for Tjenesten, og om man vilde spare Arbeidskræfter, naar man havde een Commanderende istedetfor 2, som ere hinanden sideordnede?

Freese: Jeg troer, det er det Rigtigste som det nu er; jeg troer, at naar man tager sig af det som man bør, med Lyst, vil der spares Saameget paa Arbeidskræfterne, at den Skipper mere tjener sin Løn. Naar der er en Skipper paa Bradbænken og en paa Flaaden, da virke de saa kraftigt, at det ikke blev fornødent, at der var en Underofficeer til. Jeg mener, han sparer Saameget, som han selv har i Gage.

116. Hage: Er det af de allerstærkeste Folk, som staae under Dem, siden De har det værste Arbeide?

Freese: Nei, der er smaa Folk imellem.

117. Hage: De lægger ikke synderlig Vægt derpaa?

Freese: Nei, det er kun deres Conduite.

118. Hage: Alle Deres Folk ere faste?

Freese: Nei, jeg har kun 12 faste.

119. Hage: Det vil sige, at de øvrige kunne tages af alle Slags Folk?

Freese: Ja, det er ligemeget.

120. Lütken: Dagvagterne i Flaaden har De jo Ingenting at gjøre med, der er en til hvert Skib?

Freese: Ja, af de smaa Skibe høre der 2—3 til en Dagvagt.

121. Lütken: Kan nu det Arbeide optage en Mands Tid en heel Dag, da det jo kun er at lufte Skibet ud?

Freese: Ja, der er jo Meget at bestille med at reengjøre.

122. Lütken: Hvormange Dagvagter er der?

Freese: Jeg troer 30.

123. Lütken: Naar vi nu tænke os, at der var en Dagvagtsunderofficeer, som ved Klokkelydningen fordeelte Folkene og selv tilsaae Arbeidet, troer De da ikke, at Udluftningen og Reenholdelsen vilde blive ligesaa god som nu, og at derved dog vilde spares endeel Folk?

Freese: Men der paahviler Dagvagterne Ansvar.

124. Lütken: Han har dog ikke noget Regnskab?

Freese: Men han skal melde Alt til Skipperen; han skal passe alle Brandredskaberne o. desl.; skal hver Morgen eftersee, om det er der, og reengjøre Alt. Naar Skipperen har andre Arbeider, gaae de i Land til disse Arbeider. De samle sig da til de Skibe, hvor det er meest fornødent.

125. Lütken: Naar vi istedetfor 30 Dagvagter tænke os en Dagvagtsunderofficeer med 15 Mand, som delte f. Ex. i 3 Hold behandlede hver sin Gruppe af Skibe, troer De da ikke, at Arbeidet vilde blive udført ligesaa godt?

Freese: Det er muligt, men jeg synes, at for hvert Skib, man eier i sin Flaade, maa man have En til at passe det; har man Raad til at have et Skib, har man ogsaa Raad til at have en Dagvagt, og duer han ikke, skal han smides bort.

126. Lütken: Men er der altid Brug for en saadan Mand?

Freese: Er der ikke Noget, saa gaaer han til andre Arbeider, f. Ex. til de Skibe, der skulle slaaes læns.

127. Hage: Hjelper nu den ene Dagvagt den anden?

Freese: Ja.

128. Hage: Naar der nu ligge to Linieskibe ved Siden

af hinanden med Dagvagter ombord, og der ikke er Noget at beſtille i det ene, men Meget i det andet?

Freeſe: Saa ſamle vi dem ſammen, hvor der er meeſt at beſtille. Ligeledes ved Fortøininger, naar der ſkal hales eller fires et Sted, ſamles de ſammen.

129. Hage: Men om Sommeren bliver han ombord paa Skibet uden at komme derfra?

Freeſe: Han gaaer derfra, naar han har været ombord og viſiteret; kun naar der er Tømmermænd ombord, er han der for at paſſe Laternen, for at gjøre reent og for at tage Spaaner bort.

130. Lütken: Antager De, at der naar Værftet er ſamlet paa Nyholm, kan gjøres Indſkrænkning i Værftscorpſet?

Freeſe: Det kan være, naar det Mandſkab, ſom gjør Vagt ved Hovedvagten, blev taget af Artilleriet eller Matroscorpſet.

131. Lütken: Have de Folk, De har under Dem, Arbeide med Transporter til Gammelholm?

Freeſe: Nei.

132. Lütken: Af Deres vilde De altſaa Ingen kunne affee?

Freeſe: Nei, dem maa jeg meget bede om at beholde, thi der er Arbeide for dem Alle.

133. Lütken: Kan ikke Noget af det Arbeide, De har, udføres af Sjouere?

Freeſe: Nei, de kunne maaſkee paa Holmen gjøre det, men paa Bradbænken gaaer det ikke.

134. Bøcher: Hvad er det for Folk, de have i Værftscorpſet? Er det udſatte Matroſer, der ikke due til at fare ſom Matroſer?

Freeſe: Der er flinke Folk imellem dem.

135. Bøcher: Ja, jeg mener med Henſyn til den phyſiſke Kraft; de ere vel Alle udſatte af den Tjeneſte, hvori de ſkulde gjøre Fyldeſt ſom kraftige Mænd; men da de ikke due dertil, ſaa ere de blevne ſatte til Værftscorpſet. Troer De ikke, at der kunde faaes Folk af den Slags udenfor Holmen?

Freeſe: Vi faae Flere ved Værftscorpſet, fordi de mangle

Drift; de kunne ikke blive Underofficerer, saa at de staae iveien; de komme da til Værftscorpset, og ere der fortræffelige Folk.

136. Bøcher: Naar de mangle Drift paa Takkelloftet, synes jeg, at de ogsaa maae mangle Drift til det øvrige Arbeide?

Freese: Nei, de due ikke til Underofficerer, men selv ere de dygtige og have dog Æresfølelse. Jeg har faaet Folk ind fra Byen og de ere blevne flinke Folk, thi det veed jeg, at f. Ex. blandt dem, som vi have faaet ind, er der en Husar, det er en flink Mand og som jeg kan sige har Talent og Haandelag, hvad der er det Væsentligste. Det er en flink Mand, han gaaer tilveirs og er en af mine bedste Folk, men han er fast, han er nu oplært; jeg har Nytte af, hvad der er lært paa ham.

137. Rothe: Enten de komme fra Takkelloftet eller fra Byen, skal der Tid til at lære Arbeidet? Dygtige Matroser kunne altsaa ikke gjøre det, uden at have lært det?

Freese: Nei, naar en Matros skal kvandse en Mast, staaer han tilbage for mine faste Bradbænksfolk.

138. Hage: Hvorlænge er De om at danne en Mand?

Freese: Et Par Aars Tid. Der er mangfoldige Arbeider og det er ikke alle de kunne lære. Da jeg var ved Matroscorpset, kunde jeg ikke lægge Seisinger paa Takkelloftet saa hurtig, som mangen Anden, omendskjøndt jeg var ung dengang.

139. Bøcher: Naar De nu havde et mindre Antal faste dygtige og oplærte Folk til at gjøre Arbeidet og, til at bruge daglig, saamange De dertil vilde anse nødvendigt, vilde der saa være Noget i Veien for at det øvrige Antal blev taget, naar De brugte det, og naar De ikke brugte det, ikke blev taget?

Freese: Derfor kunde der ikke være Noget til Hinder.

140. Bøcher: Troer De, at det kan betale sig at lade dem lægge Seisinger?

Freese: Det er et meget vigtigt Arbeide, det skal Holmen have.

141. Bøcher: Troer De, at det er billigt betalt med den Dagløn, naar de specielt gjøre det Arbeide og ikke andet?

Freese: Ja, det er billigt, deres Dagløn er blot rimelig, vi kunne intetsteds faae det for den Dagløn, hvorfor de gjøre det.

142. Hage: Det var ikke et Arbeide, som gamle og svage Mennesker kunde gjøre, naar de vare øvede deri?

Freese: Nei, der skal Kræfter til at lægge en Faldseising.

143. Puggaard: Men spænde De Skibmandsgarn? (Freese: Ja.) Bliver det ikke for dyrt?

Freese: Ja.

144. Puggaard: Og lægger De Plattinger?

Freese: Nei.

145. Hage: Det behøves der ikke Kræfter til?

Freese: Det kan en svag Mand gjøre, og en Mand, som er kommen fra Hospitalet, kan ogsaa gjøre det i de første Dage og fortjene sin Dagløn derved; ældre Folk kunne ogsaa gjøre det.

146. Lütken: De maa jo som Skipper kjende det Sjoermandskab, som bruges paa Holmen? (Freese: Ja.) Hvad er Deres Mening om de Folk, due de noget?

Freese: Ja, en Deel af dem.

147. Lütken: Kjender De den Dagløn, de faae?

Freese: Den er 3 Mk., 3 Mk. 8 ß., 4 Mk. for Nogle, naar de have meget svært Arbeide.

148. Lütken: Kjender De Daglønnen paa private Pladser?

Freese: Den er 6, 7 eller 8 Mk.

149. Lütken: Paatager De Dem privat Arbeide?

Freese: Ja.

150. Lütken: Sammenlign dem til 6 Mk. i Byen og dem til 3 Mk. paa Holmen; med hvem af dem er De bedst fornøiet? Hvem troer De ere de billigste Arbeidere?

Freese: De til 1 Rd. ere bedre, men undertiden faae vi paa Holmen Sjouere, som vi ikke synes om.

151. Lütken: Men troer De ikke, at, naar man istedetfor at tage Folk til 3 Mk. 8 ß., tog samme Slags Folk som paa Pladserne, at, idet De vilde benytte et færre Antal Folk, vilde De faae Arbeidet billigere udført?

Freese: Ja, naar man kunde faae flinke Folk, men til sine

Tider bruger man 200 Mand, og der vil altid ſnige ſig baar-lige ind.

152. Hage: De ſagde nylig, at en Deel vare ſlinke Folk og en Deel ikke, vil De antage, at f. Ex. Halvdelen ere Folk, ſom De helſt vilde være frie for?

Freeſe: Nei, ſaamange ikke.

153. Hage: 1/3 da?

Freeſe: Ja, neppe det.

154. Hage: Altſaa mellem 1/3 og 1/4 og om dem antager De ikke, at de ere 3 Mk. eller 3 Mk. 8 ß. værd?

Freeſe: De kunde være bedre dertil end de ere, men jeg maa dog gjøre opmærkſom paa, at Sjouerformanden bærer ſig ſaa godt ad, ſom han vel kan; naar en Underofficeer ſkal have Folk, lader han ham vrage ud blandt dem, der ere; de Øvrige gaae hjem, og jeg, der hver Dag ſeer dem, er overbeviiſt om, at det er de ſvageſte, ſom vi afviſe.

155. Hage: Men 1/2—1/4 ere dog Folk, ſom De helſt vilde være frie for?

Freeſe: Ja, det afhænger ogſaa af Aarstiden, Sommer-dage kniber det mere for at faae gode Folk, thi ſaa er der nok at beſtille; om Vinteren faae vi meget bedre Folk.

156. Hage: Giver De Sjouerne ſamme Løn om Vinteren ſom om Sommeren?

Freeſe: De faae mindre om Vinteren, thi da er 3 Mk. 8 ß. det høieſte.

157. Hage: Det er jo ogſaa den høieſte Løn om Sommeren med Undtagelſe af nogle Faa, ſom faae 8 ß. til.

Freeſe: Ved ſvært Arbeide faae Alle 4 Mk., ſaaledes ved Ballaſtarbeide.

158. Hage: Men 4 Mk. er den høieſte om Sommeren og 3 Mk. 8 ß. den høieſte om Vinteren?

Freeſe: Ja, medmindre Equipagemeſteren giver ham 8 ß. til, naar han har faaet Mere gjort, end man kunde vente.

159. Lütken: Vilde De anſee det for en Forbedring eller for Noget, der ikke vilde have væſentlig Betydning, naar man

overgik fra at bruge Sjouere til 3 Mk. 8 ß. til Sjouere til 1 Rd. Det er Spørgsmaalet, om det vilde blive billigere, om Sjouerregningen vilde blive mindre?

Freese: Den vilde blive større, end den nu er, men vi vilde faae bedre Folk til 1 Rd.

160. Lütken: Har De med Dokningen at bestille? (Freese: Ja.) Hvad Folk bruger De dertil? Skipperen i Flaaden varper Skibet til Dokken?

Freese: Ja, og saa tager jeg Sluſen af, og naar Skibet er sat ind, saa sætter jeg Sluſen for.

161. Lütken: Og naar der saa er pompet, hvem sætter saa Støtterne til?

Freese: Flaadens Mester.

162. Lütken: Hvormange Mand benyttes til Dokningen af en Fregat?

Freese: Med den nye Dok har jeg Intet at gjøre; i den gamle bruges 70 Mand i Alt; jeg løfter Sluſen med 60 Mand og saa maae de Andre 10 sætte Varpene; naar jeg har lettet Sluſen, gaae de ombord, hale ind og naar Skibet er inde, sætter jeg Sluſen.

163. Lütken: Det er Værftcorpset og Sjouere?

Freese: Vi tage saamange af vore egne, som vi kunne faae til Raadighed; hvad vi mangle faae vi af Sjouere.

164. Lütken: Og Tømmermændene forstøtte det?

Freese: Ja.

165. Hage: Hvorlænge varer det Arbeide fra Deres Side?

Freese: En halv Dag; ved Middag ere vi gjerne paa Nyholm ved vore andre Arbeider, men det beroer meget paa den forskjellige Strømning, thi der er stor Forskjel paa at hale et Skib ud med eller mod Vind og Strøm; er det et Skib, der skal ud til Nyholm, saaer Skipper Sørensen de fornødne Kræfter af mig.

166. Lütken: Har De været i Udlandet? (Freese: Ja.) Med Skibene? (Freese: Ja.) Men De har ikke reist, for at see paa fremmede Værfter?

Freese: Nei.

167. Lütken: Hvorledes er De fornøiet med Kranerne, har De tænkt Dem noget bedre?

Freese: Jo; som Mastekraner ere de gode, saafremt der var mekaniske Spil istedetfor Gangspil, men til at løfte Dampkjedler og Dampmaskiner ind og ud af Skibe ere de uhensigtsmæssige. For saadant Arbeide vilde det være bedre om det søndre af de nordre Mastehuse vare borte; der kunde da lægges Jernskinner fra Maskinværkstedet og til Hammeren; naar Man saa havde en Svingkran til at tage Kjedler og Maskiner ind og ud med og en Vogn til Sporet, vilde mange Penge kunne spares.

168. Lütken: Kunde De bruge den til større Skibe?

Freese: Nei, jeg frygter for, at der ikke vilde være Plads til større Skibe ved de nordre Mastehuse. Saafremt der bliver et nyt Maskinværksted bygget paa Dokkeøen, saa kunde der bygges en stor Svingkran, og paa en saadan burde der da strax tages fat, saasnart som muligt; det vilde betale sig i Tiden og engang skulle vi dog have den; saa kunde Kjedler og Maskiner ind- og udtages directe i og fra Skibene uden at de først skulle i Pramme.

169. Bøcher: Hvormange Folk har De brugt og i hvormange Dage; hvormeget har det kostet?

Freese: Til at losse en Fregats Maskine ud, have vi brugt 7--7½ Dag om Sommeren.

170. Bøcher: Hvormange Mand?

Freese: Det er forskjelligt, men med en Kjedel gjerne 60 Mand; kniber det, maa man tage flere. Der bruges 60 Mand til at tage Maskinen ud af et Skib og i Land i 7½ Dag.

171. Hage: Naar De nu havde en saadan Svingkran, som De omtalte, hvormange Mand vilde De saa behøve?

Freese: 30 Mand.

172. Hage: I hvor lang Tid?

Freese: I meget kortere Tid end som nu.

173. Hage: Vilde De antage, at De kunde gjøre det i den halve Tid?

Freese: Ja, naar der var en saadan Kran, kunde det gjøres i den halve Tid og med det halve Mandskab.

174. Hage: De Gier, De nu har, lide vel meget derved? Slider De dem qvart op?

Freese: Nei, vi slide dem heelt op.

175. Hage: Ved een eneste Losning?

Freese: Nei, før de faae deres Afskeed, faaer Equipage-mesteren dem at see, og han er saa nøieseende, at det godt kan hænde, at de springe, naar vi bruge dem.

176. Hage: Naar De nu nafbrudt havde af den Slags Losninger, hvormange troer De da, De kunde besørge med een Gie, før De maatte cassere den?

Freese: Jeg antager en Snees Losninger, men man maatte være meget forsigtig, de kunne let skamfiles.

177. Hage: Da De nu ved at faae den nye Svingkran vilde spare Meget, har De saa omtalt til Deres Foresatte, hvor onskeligt det var at faae en?

Freese: Nei det har jeg ikke behøvet, thi de vide det alle.

178. Hage: Vilde De mene, at De vilde være nærgaaende mod Deres Foresatte, om De gjorde Dem opmærksom paa, hvad De vilde finde nyttigt at indføre?

Freese: Nei, det troer jeg slet ikke, men naar jeg har talt til Een og Anden derom, have de sagt „ja det er maaskee nødvendigt, men der er ingen Penge".

179. Hage: I hvormange Aar har De følt Savnet af en saadan Svingkran?

Freese: Saalænge jeg har været Skipper; det er nu paa ottende Aar.

180. Hage: I 7 Aar altsaa har De savnet den?

Freese: Ja næsten ugentlig.

181. Hage: Men De har bestandig hørt, at der ingen Penge var?

Freese: Ja, for ellers fik jeg en saadan; jeg har talt med Capitain Sommer om at faae et mekanisk Spil, men mine Foresatte have svaret mig, at det vilde være for kostbart; Vedligeholdelsen blev i Forening med den første Udgift dertil ligesaa dyr, som at skaffe disse Folk.

182. Lütken: Hvis man ved Kranen paa Nyholm, der jo som den nu er, er ret god som Mastekran, vilde anbringe nogle mekaniske Spil, vilde det være en dyr Forandring?

Freese. Vi fik i den forrige Ekvipagemesters Tid 2 Spil med Bomme og de vare dyre, men de andre vilde blive endnu dyrere.

183. Hage: Hvor fik De dem fra?

Freese: Jeg troer fra Gamst.

184. Hage: Og De kan ikke erindre Prisen?

Freese: Nei.

185. Lütken: Troer De, at de mekaniske Spil burde sættes i Forbindelse med Dampkraft?

Freese: Var der en Dampmaskine i Nærheden, vilde det være hensigtsmæssigt; kommer der en Svingkran paa det ene eller andet Sted i Nærheden af en saadan, antager jeg det for rigtigt.

186. Hage: Vilde De saa antage, at der vilde være større Sikkerhed for, at der ingen Ulykke passerede ved et saadant større Arbeide?

Freese: Nei. Vor Kran, vi have, er sikker, der er ikke det mindste, at sige derpaa. Jeg vilde snarere tro det Modsatte; den lille Svingkran er sprungen med mindre Vægt, end den skulde have baaret. Den skulde have baaret 15,000 Pd., men sprang med 9,000 Pund.

187. Hage: De har vel ikke hørt hvad en saadan Svingkran vil koste?

Freese: Nei, men jeg antager, at en stor Svingkran vil koste 80,000 Rdlr.; vi maae dog engang have den og det var godt, om vi havde den til næste Aar.

188. Hage: De vilde helst have den strax?

Freeſe: Ja, jeg vilde takke Enhver mange Gange, der ſkaffede mig den; den vilde ſpare mange Penge, og det var ſmukt, naar Andre kom paa Holmen, navnlig udenlandſke Officerer, at vi havde en Saadan. De ſee paa de høie Gier og paa de mange Favne Tong, man ſkal have. Det ſpilder Tid og Dagløn.

189. Hage: De ſynes ikke om, at fremmede Folk komme og ſee den Maade, hvorpaa det gaaer nu?

Freeſe: Det bryder jeg mig ikke om, thi de ſee, at vi arbeide flinkt og med Lyſt, men det er for Tingen ſelv.

190. Lütken: Er De fornøiet med den lille Svingkran ved Maſkinværkſtedet? (Freeſe: Ja.) Arbeider De med den?

Freeſe: Ja.

191. Lütken: Er den gjort her?

Freeſe: Nei, den er kommen fra England.

192. Lütken: Hvad Vægt bærer den?

Freeſe: 15000 Pund i det Høieſte; var den der ikke til at losſe og lade med, ſaa vilde det ſamme Arbeide blive langt dyrere; Spillet er paa Kranen.

193. Lütken: Hvad Arbeide udfører De i Accord for Deres Vedkommende?

Freeſe: Intet.

194. Lütken: Har De, naar De bruger Sjouere, Ingen i Accord? (Freeſe: Nei.) Naar De ſkal ſætte et Skib paa Land heller ikke?

Freeſe: Nei, jeg troer der er en Ordre, ſom ſiger, at vi ikke maae gjøre det; jeg vilde heller ikke ſtemme derfor ved det Arbeide at ſætte et Skib op; der kan være Ting, ſom Ingen kan ſee; der kan være en Bolt igjennem Kjølen eller Et og Andet iveien, ſom ſtopper os, ſaa at det ikke er godt at give Accord. Saalænge Folkene, naar de have Accord, ſee, at det kan gaae fort, gaaer det, men kommer der en ſaadan Stopper, tabe de Lyſten og blive ligegyldige, naar de ſee, at de ikke kunne vinde Noget. Naar vi derimod havde en Optrækkerbedding, hvor man var vis paa, at der Intet kunde være iveien, kunde det gaae an; da behøver man ikke ſaamange Folk.

195. Lütken: De mener en mekaniſk Optrækkerbedding paa Nyholm med Alt, hvad dertil hører? Troer De den vilde betale ſig?

Freeſe: Ja.

196. Lütken: Har De mange Skibe at opſætte om Aaret?

Freeſe: I den ſidſte Tid ikke, da vi have faaet den nye Dok, men før, da vi have ſat Corvetter, Brigger, Dunkrafter, Fyrſkibe o. ſ. v.

197. Bøcher: Det er Dem dog bekjendt, at der bygges en Flydedok? (Freeſe: Ja.) Kan den ikke gjøre den ſamme Nytte for de mindre Skibe?

Freeſe: Ja, men jeg mener, den ſkulde være ſtærkere end Flydedokken, thi denne vil i det Høieſte blive til Fyrſkibe. Jeg meente til Brug ved ſtørre Skibe; jeg antog, at naar vi fik een af de bedſte, vilde Skibene gaae til os iſtedetfor til Sverrig, og det vilde betale ſig i Tiden, naar vi havde een. Det er bleven ſagt, at nu, da vi have Dokken, er den overflødig, men det troer jeg ikke.

198. Hage: Vilde det være rigtig efter Deres Mening, hvis vi fik en ſaf de ſtørre Flydedokker, ſaaledes at de ſtørre Skibe kunde komme op?

Freeſe: Nei, den er god ſom den er, det kan ikke hjælpe os, at den er ſtørre; nu kan den lette en Transportbaad og kan fure den ind og dermed har man Meget vundet, at man ikke ved et Skib, en Baad eller ethvert Fartøi, der ſkal ſættes paa Land, ſkal lette det i Enden.

199. Hage: Have Alle følt Mangelen af en Optrækkerbedding og en Svingkran?

Freeſe: Nei ikke de Andre, thi kun jeg og Equipagemeſteren have dermed at gjøre.

200. Hage: Har De talt med Capitain Sommer derom?

Freeſe: Han ſvarede, at da vi have en Dok, ſom ofte ſtaaer ledig, fandt han den overflødig.

201. Hage: Det blev ikke anført der, at de ingen Penge havde?

Freeſe: Nei.

Tolvte Møde, den 28de September 1860.

1. Skipper i Flaaden, Sørensen.

1. Lütken: Naar er De kommen i Holmens Tjeneste?

Sørensen: 1817, som Dreng; jeg blev Underofficeer, Baadsmandsmath 1830, og Skipper 1856, men allerede fra 1853, medens jeg var Hoibaadsmand, har jeg fungeret som Skipper, og har fra den Tid bestandig gjort Tjeneste som Skipper i Flaaden.

2. Lütken: Vil De forklare os, hvad De har at bestille som saadan?

Sørensen: At forhale og fortøie Skibe, at holde Regnskab med Fortøiningstougene og Kjettingerne, Kulseil og alt Varpegods; jeg fortøier og forhaler Skibene, saaledes, at det er forsvarligt.

3. Lütken: De er ansvarlig for Fortøiningerne?

Sørensen: Ja.

4. Lütken: Hvormange Folk har De under Dem?

Sørensen: Jeg har en Baadsmandsmath fra Takkelloftet, som skifter hver 3die Maaned, 2 Underofficerer fra Værftscorpset og Flaadens Dagvagter, 26—32 Mand. Har jeg Brug for flere Folk, faaer jeg dem af Værftcorpset eller Sjouere.

5. Lütken: Da De benytter saamange Sjouere, maa De godt kjende Sjouerstyrken paa Holmen, og hele det Mandskab, der benyttes hertil. Hvorledes synes De om de Folk?

Sørensen: Undertiden i Sommerens Tid, naar der er Meget at bestille i Byen og andre Steder, faae vi daarlige Folk og undertiden slet ingen; vi maae da opsætte Arbeidet.

6. Lütken: Har De maattet gjøre det? (Sørensen: Ja.) Er det indtruffet hyppigt?

Sørensen: Nei, en enkelt Gang, men undertiden er det et daarligt Mandskab, disse Sjouere.

7. Lütken: Har De arbeidet paa private Pladser?

Sørensen: Ja meget, som Matros.

8. Lütken: Men ikke som Baadsmand og Skipper? (Sørensen: Nei.) De kjender vel de Folk, som benyttes der? (Sørensen: Ja.) Ere de bedre?

Sørensen: Noget bedre, end dem vi faae; der er Nogle, som ikke kunne bruges, og derfor er det nødvendigt, at vi have faste Folk, som kunne føre dem frem. Naar jeg skal bruge Underofficerer, maa jeg mangen Gang tage Folk af mine Dagvagter til at gaae med som Underofficerer og føre Sjouere frem til Arbeidet.

9. Lütken: Troer De, at det vilde blive billigere at benytte de bedre Folk til en høiere Dagløn, istedetfor de Slette, som De nu faaer til 3 Mk. 8 ß.?

Sørensen: Det kom an paa, hvorlænge de arbeidede.

10. Lütken: Naar vi tænke os et bestemt Arbeide, der skulde udføres, f. Ex. et Arbeide, hvortil der paa Holmen medgaaer 100 Mand af dem, de der faae, troer De da, at man paa de private Pladser vilde kunne udføre det samme Arbeide med et betydeligt ringere Antal end 100, f. Ex. med 60 eller 50?

Sørensen: Det troer jeg dog ikke.

11. Lütken: Spørgsmaalet er, om et Arbeide, hvortil man nu paa Holmen bruger 100, af den Slags Folk, som vi nu faae, ved at bruge bedre og færre Folk, derved vilde blive besparende for Kassen?

Sørensen: Ja det vilde det.

12. Lütken: Lader os tage Forhalinger. De skal hale et Linieskib fra Nyholm til den gamle Dok og dertil skulde De bruge 100 Mand af de Sjouere, som De faaer fra Equipagemesteren. Naar vi nu tænke os bedre Folk, saaledes som de bruges paa de private Pladser, troer De da, det Arbeide kunde udføres med 60?

Sørensen: Ja det kunde det, men jeg har, naar jeg tænker den Tid, da jeg var Baadsmand og fungerede som Skipper, naar jeg skulde varpe, faaet Nogle af Artillericorpset og nogle Matroser og saa vare vi 120 Mand; men i den senere Tid har jeg kun havt 70 Mand, og naar det var rigtig gode Folk kunde jeg gaae

endnu længere ned, til c. 60 Mand til at forhale et Linieſkib med.

13. Lütken: Det var kun et Afſlag fra 70—60 Mand, altſaa 10 Mand, ſaa vilde det ikke være nogen Beſparelſe i Priſen paa Arbeidet, naar de paa Pladſerne faae 5 Mk. eller 1 Rd.?

Sørenſen: Nei de faae 7 Mk. og ſaa arbeide de til Kl. 7 om Aftenen, og her holde de kun ud til Kl. 4.

14. Flensborg: Troer De, at De kunde faae Folk, troer De, at private Sjouere gaae ligeſaa gjerne paa Holmen og arbeide, ſom paa de private Pladſer?

Sørenſen: Nei, det gjøre de ikke.

15. Formanden: Hvorfor ikke?

Sørenſen: Ja det kommer an paa, maaſkee naar Arbeidslønnen var ſat ligeſaa høi ſom paa de private Pladſer.

16. Formanden: Vi forudſætte, at det ſkeete. Hvorfor ſkulde de ſaa ikke lige ſaa gjerne komme paa Holmen, ſom paa andre Pladſer?

Sørenſen: Ja ſaa vilde de vel nok kunne faae dem, det troer jeg ſelv.

17. Lütken: De ſagde før, at alle Flaadens Dagvagter ſtaae under Dem?

Sørenſen: Ja 26 til 32.

18. Lütken: Ere de alle dygtige Folk.

Sørenſen: Ja.

19. Lütken: De har altſaa en Dagvagt til hvert Skib?

Sørenſen: Ja men hvert Skib har to, naar det er udcommanderet. Undertiden har en Dagvagt tvende Skibe at paſſe.

20. Lütken: Troer De, det er en god Maade, ſom det nu er indrettet med Dagvagttjeneſten, at der er een Mand til hvert Skib, naar det er oplagt?

Sørenſen: Ja, ſom ſkal gaae ombord hver Morgen.

21. Lütken: Hvad har han da at beſtille?

Sørensen: Han skal holde reent; naar han var der hver Dag, kunde han pompe Vandet ud.

22. Lütken: Det er han jo.

Sørensen: Ja men i det Øieblik jeg skal til at forhale, maa jeg tage ham tilligemed Sjouere; vore Arbeider ere undertiden saaledes, at de kunne gaae og arbeide 3—4 Dage i Flaaden uden at komme til Skibene.

23. Lütken: Hvad bestille de saa?

Sørensen: Saaledes skulde vi idag, naar jeg ikke havde været her, have forhalet „Sjælland", vi skulle have „Thor" og „Hekla" bort og Dagen gaaer med til disse 3 Skibe.

24. Lütken: Men disse Forhalinger ere dog ikke saa overordentlig hyppige?

Sørensen: Nei, men der er dog altid Arbeide nok, forskjelligt, som jeg har skrevet op og som skulde udføres.

25. Lütken: Troer De ikke, at det vilde kunne gaae bedre med Dagvagtsarbeidet paa den Maade, at der var en Dagvagtunderofficeer, som ved Klokkelydningen fordeelte sine underhavende Dagvagter efter Arbeidets Beskaffenhed i de forskjellige Skibe?

Sørensen: Nei jeg mener, at det er bedre, at der er een til hvert Skib, selv om han bruger 3—4 Timer om Dagen dertil; han kan da holde Skibene i Orden især om Vinteren, naar Kragerne komme, thi da er der meget Arbeide ved at de gjøre sig urene.

26. Lütken: Troer De virkeligt, at de 30—32 Mand, som ere Dagvagter, udføre Arbeide for den Betaling, de koste?

Sørensen: Ja.

27. Lütken: Troer De ikke, at det kunde udføres for en mindre Betaling end af de Dagvagter, De nu har, naar Dagvagterne blev undergivne en Underofficeer, som deelte dem i f. Ex. 3 Hold, saaledes at hver fik sin Gruppe af Skibe, vilde der ikke derved kunne spares en halv Snees Mand?

Sørensen: Men nu er det bestemt saaledes af Capitain Sommer, at paa de Skibe, som have Tømmermænd ombord, skal Dagvagten bestandig være; og saa gaae der saamange fra

disse 32, som ere udkommanderede eller paa aparte Steder, der er nemlig een ved Mastehuset og een ved Kammeret, saa at jeg f. Ex. idag kun har 7 Mand til Tjeneste; de gaae og visitere de Skibe, hvor der er Tømmermænd ombord, og suge Vandet ud og saa ere de ogsaa til anden Tjeneste.

28. Lütken: Til den almindelige Dagvagtstjeneste havde De idag kun 7 Mand? (Sørensen: Ja). Hvor ere de Andre?

Sørensen: I de Skibe, hvor der er Tømmermænd.

29. Lütken: Men der er dog ikke 20 Skibe, som have Tømmermænd ombord?

Sørensen: Nei men saa er der een ved det nordre Mastehuus og een ved det søndre Mastehuus, hvor de lukke op og passe paa, at Ingen kommer ind og tager noget; der maa være hver Dag en Dagvagt der; saa er der een paa Kammeret; saa er der to ombord i „Skjold", og saa bliver der ikke mange tilbage. I alle Dampskibene, hvor der er Fyr, skal der være Dagvagter hele Dagen for at passe paa Ild og Lys.

30. Lütken: Men der er dog ikke altid Ild og Lys i Dampskibene?

Sørensen: Jo der er Lys i Lanternerne, de arbeide der hver Dag, saa der maa hver Dag være Dagvagt.

31. Lütken: Ved Bradbænken har De Ingenting at bestille?

Sørensen: Nei, vi assistere der, naar der skal en Mast ud, naar der skal hales et Skib ud fra Kranen, naar Masten skal lettes og tages ud, og ved Kjedler, ved alt, hvad der forefalder, assisterer jeg med mine Folk.

32. Lütken: Men ikke ved Brolægning?

Sørensen: Nei.

33. Lütken: Med Oprydning har De heller ikke noget at gjøre?

Sørensen: Nei.

34. Lütken: Materialgaarden, Sprøiterne og Pumpningen?

Sørensen: Ja kun ved det sidste, det maa Sjouere passe og øse lens der.

35. Bøcher: Efter Listen er der ansat en Underofficeer og 3 Mand til Sprøite Prammene daglig, er det ikke saa?

Sørensen: Der er ansat 5.

36. Bøcher: Nu vel 5, er det Deres Folk?

Sørensen: Mine Sjouere hjælpe mange Gange til at øse lens, men der er hver Dag 5.

37. Bøcher: Men hvad bestille de 5 Mand, som ere fast ansatte der?

Sørensen: De arbeide med Slangerne, som ligge under Brandmesteren.

38. Bøcher: Kunne de gjøre det hver Dag?

Sørensen: Jeg veed ikke hvorledes Forholdet er der.

39. Flensborg: Er det ikke dem, der staae som Brandfolk og høre under Chefen for Maskincorpset?

Sørensen: Det veed jeg ikke, de opholde dem paa Nyholm og have med saameget at bestille, at der er nok for dem at tage vare paa.

40. Bøcher: Saa er der 15 Mand til Vagttjeneste, er det paa Hovedvagten?

Sørensen: Ja, men de høre under Freese.

41. Bøcher: Saa er der 9 Mand til Reservefolk, til Kokketjeneste, høre de ogsaa under Freese?

Sørensen: Ja alle de Folk har han.

42. Bøcher: Saa er der til Reserve 3 Underofficerer og 16 Mand, har De nogen Hjælp af dem?

Sørensen: Nei, jeg har nok 3 Underofficerer hos mig, men det er ikke dem.

43. Bøcher: Af hele den Besætning af 8 Underofficerer og 106 Mand ved Holmen, har De kun 3 Underofficerer og 32 Dagvagter?

Sørensen: Der er Nogle udkommanderede af dem, men de ere fastansatte i Flaaden, og saa er der to Værftunderofficerer og 1 Baadsmandsmath for at lære Flaadens Tjeneste; de have

ogsaa været paa Bradbænken, for at de kunne være ved alt muligt Arbeide, og, naar de avancere op, kunne gribe ind deri.

44. Bøcher: De antager ikke, at naar man reducerede disse Folk, De har, til een eller to Underofficerer og 12—15 Mand faste i Tjenesten og Resten saa blev suppleret med private Folk, naar De fik Brug for dem, at De kunde hjælpe Dem dermed?

Sørensen: Nei, jeg vilde før beholde dem end at tage Andre, thi saa veed jeg, at jeg har faste bekjendte Folk, og de 32 Mand er ikke for mange, der er Arbeide nok.

45. Bøcher: Der er fuldt Arbeide for dem hele Aaret til den Daglon, de faae?

Sørensen: Ja, og naar der engang er mindre Arbeide tager jeg saa mange færre Sjouere, saa har jeg dem at holde mig til.

46. Bøcher: Men De har dog ikke det samme Arbeide til hver Dag af den Slags, De har med at bestille; er det fornødent at have et saa stort Antal Folk hele Aaret som faste i Tjenesten, kunde de ikke reduceres til et mindre Antal faste i Tjenesten, saa at De, naar De skulde bruge dem, fik Folk udefra?

Sørensen: Nei, det kan ikke gaae an, thi det er mange Gange Tilfældet, at der kan være Tømmermænd i alle Skibene, og man maa da have Dagvagter til at see til.

47. Flensborg: Bruger De ikke Folk til at ise med?

Sørensen: Jo til at ise med omkring Rorene og Fartøierne.

48. Bøcher: Det er da ogsaa kun et interimistisk Arbeide, det er ikke hele Aaret.

Sørensen: Men det er dog godt at have faste Folk at holde sig til, thi det kan ikke gaae med ene Fremmede.

49. Lütken: Antager De det fornødent, at der er to Skippere, een ved Bradbænken og een ved Flaaden?

Sørensen: Ja mange Gange kan der være meget Arbeide; i alle Tilfælde have Skipperne meget at bestille, med Kjedler,

Maſter oſv., jeg ſkal aſſiſtere med at tage Kjedler, Maſter ud og desl., og ſaa ſkal jeg forhale.

50. Lütken: Troer De ikke, at Kræfterne kunde bedre benyttes, naar man havde een Skipper over hele Arbeidet med to Underofficerer under ſig?

Sørenſen: Nei Een kunde ikke komme ud af det, naar man baade ſkulde forhale og være ved Kranen.

51. Lütken: Ja han kan kun være paa eet Sted, men ſaa maa han kommandere ſine Underofficerer hen til Alt, hvor han ikke ſelv kan være tilſtede.

Sørenſen: Det gaaer ikke.

52. Lütken: Hvorfor ikke?

Sørenſen: De ere for unge; jo ældre man bliver, jo mere Intereſſe føler man for Arbeidet, og den Yngre kjender heller ikke til det; han er ikke ſaa raſk ſom Skipperen ſelv.

53. Hage: Har De dygtige Underofficerer?

Sørenſen: Jeg har 3.

54. Hage: Som De er fornøiet med? (Sørenſen: Ja.) Kunne de udføre, hvad De kommanderer dem til, og kan De ſaa ſtole paa at de opfylde, hvad De paabyder dem?

Sørenſen: Ja, men det er kun Smaaarbeider, jeg overdrager dem, thi at forhale en Fregat eller et Linieſkib kunne de ikke.

55. Hage: De maae dog være vante dertil?

Sørenſen: Nei.

56. Poulſen: Troer De ikke, at De medens De var Underofficeer kunde forhale et Linieſkib?

Sørenſen: Jeg blev ikke betroet dertil, og Erfarenhed er dog ſtørſt, naar man bliver ældre.

57. Hage: Jeg troede, at jo mere Tillid man viſte den Slags Folk, deſto bedre gjorde de deres Arbeide, har De ikke fundet det?

Sørenſen: Ja, andre Arbeider, men ikke større; jeg troer, at det er rigtigt at lade dem gaae ſucceſſiv frem.

58. Lütken: Har De foruden Dokningen noget at gjøre med Gammelholm?

Sørensen: Nei, det har Schjødt med at bestille.

59. Lütken: Men for Deres Forretningers Vedkommende paa Nyholm, har De ikke andet paa Gammelholm at bestille end med Dokningen?

Sørensen: Nei.

60. Lütken: Med Hensyn til hvad De har at bestille vil der ikke kunne gjøres nogen Indskrænkning ved Gammelholms Nedlæggelse?

Sørensen: Nei.

61. Lütken: Undtagen, at De vil faae færre Forhalinger?

Sørensen: Ja og saa kunde det gjerne være, at Skipperen i Flaaden fik hvad Schjødt har.

2. Høibaadsmand Schjødt.

62. Lütken: Naar er De kommen i Tjenesten?

Schjødt: 1823, som Lærling; jeg blev Underofficeer 1832 og Høibaadsmand 1844. Jeg er nu ansat ved Bradbænken paa Gammelholm.

63. Lütken: Hvori bestaae Deres Forretninger?

Schjødt: Jeg forfærdiger Skjærliner til Flaaden, forfærdiger ny og reparerer gammel Takkellads til Flaadens Fartøier, lægger Faldseisinger og forarbeider Seisinger for Dokken og hele Holmen, jeg har Materialboden og alt Arbeide i Hovedmagasinet, Transporter ved Chalupskurene, ved Masteværftet, hvor jeg tager de svære Mastetræer op.

64. Lütken: Deres nærmeste Foresatte er jo Ekvipagemesteren?

Schjødt: Ja.

65. Lütken: Bruger De mange Sjouere paa Gammelholm?

Schjødt: Jeg har slet ingen; jeg bruger aldrig Sjouere.

66. Lütken: Hvad Mandskab har De under Dem?

Schjødt: Med Underofficererne ere vi 22, som bruges

ved Bradbænken. Der er 3 Underofficerer af Værftscorpset. Der er een ansat i Materialboden som Regnskabsfører og de to Andre ere ansatte ved Lægteren Nr. 1 og Fyen Nr. 3, hvilke Baade de føre.

67. Lütken: De siger, at De har kun 22 i det Hele? (Schjødt: Ja). Men vi have her en Liste, hvorefter De skulde have 41 Mand?

Schjødt: Ja det er den hele Deel af Værftcorpset, som forretter Arbeidet paa Gammelholm, men ved Bradbænken er kun 22 Mand.

68. Lütken: Ja ved Bradbænken staae her 3 Mand, til Brolægning 2, Chalupskurene 2, Hovedmagasinet 8, Materialboden 1. Til Pompning, Øsning og Sprøiteprammen er det Deres Folk? (Schjødt: Nei). Vagthold og Kudsketjeneste?

Schjødt: Nei. Der er 18 Mand paa Bradbænken, hvoraf 10 til Baadene, 5 til hver, 4 roe paa Færgen mellem Christiansholm og Gammelholm, een er hos Doctoren og gjør Ordonnantstjeneste og een er i Materialboden, og saa er der 2 Brolæggere.

69. Lütken: Vil De sige os, i hvilke af de forskjellige ansatte Poster der kan gjøres Indskrænkning med Hensyn til Mandskabets Antal?

Schjødt: Af dem jeg har under mig er der ham i Materialboden.

70. Lütken: Paa Bradbænken har De efter Listen 3 Mand?

Schjødt: Nei 5, der er 4, der roe paa Færgen, og een er hos Doctoren som Ordonnants.

71. Bøcher: Pumpning og Øsning regner De det med?

Schjødt: Nei det har jeg slet ikke at gjøre med.

72. Lütken: Der er 5 til hver Baad og 2 Brolæggere, som gjøre reent og reparere paa Holmen, det var 12, 4 roe paa Færgerne, det var 16, een er Ordonnants hos Doctoren, det var 17 og een i Materialboden, det var 18?

Schjødt: Ja.

73. Flensborg: Naar de 10 Mand ikke bruges paa Baadene, arbeide de saa ikke hos Dem paa Bradbænken?

Schjødt: Jo.

74. Flensborg: Men det er den mindste Tid, de ere paa Baadene?

Schjødt: Ja.

75. Hage: De besørger Transporten fra Gammelholm til Nyholm?

Schjødt: Ja Alt, hvad der gaaer fra Gammelholm til Nyholm, Varer og Transport, Alt uden Undtagelse.

76. Hage: Hvor lang Tid af Aaret mener De, at De er beskjæftiget med denne Transport?

Schjødt: Det kommer an paa Udrustningen.

77. Hage: Troer De Halvdelen af Aaret?

Schjødt: Nei kun Fjerdedelen.

78. Flensborg: Ellers vilde De vel heller ikke faae saa meget gjort af Skibmandsgods?

Schjødt: Nei.

79. Hage: Der er dog andre Folks Fartøier, som fare mellem de to Værfter?

Schjødt: Nei ikke undtagen der kan komme Lastdragere med Brænde til Holmen, ellers ikke.

80. Hage: De transporterer altsaa baade svære og lette Sager, saasom Tømmer, Master og Sager fra Smedeværkstedet?

Schjødt: Nei dermed har jeg ikke noget at gjøre.

81. Hage: Der er altsaa Andre, der befordre det?

Schjødt: Ja der er Jernfartøier dertil.

82. Rothe: Det er altsaa Armeringen og Desarmeringen af Skibene, men ellers har De ikke noget at gjøre med Værkstedernes Transporter?

Schjødt: Nei.

83. Hage: Det er altsaa kun hvad der vedkommer Skibene og deres Udrustninger?

Schjødt: Ja.

84. Hage: Er der 10 Mand ved Baadene foruden eller med de 2 Underofficerer?

Schjødt: Der er 5 Mand og en Underofficeer med hver Baad.

85. Hage: Altsaa 12 ialt?

Schjødt: Ja.

86. Bøcher: Vil De recapitulere de Folk, De har paa Gammelholm. Der skulde være 4 Underofficerer og 41 Mand paa Gammelholm af Værftcorpset?

Schjødt: Ja.

87. Bøcher: Deraf skulle 3 være paa Bradbænken, hvormange har De?

Schjødt: 5.

88. Bøcher: Ved Brolægning skulle der være 2?

Schjødt: Ja.

89. Bøcher: Ved Chalupskurene?

Schjødt: Det er ikke af mine Folk, men der er 2.

90. Bøcher: Ved Hovedmagasinet skulde der være 8?

Schjødt: Jeg troer der er kun 7.

91. Bøcher: Ved Materialboden 1?

Schjødt: Ja 1 og en Underofficeer.

92. Hage: Er den Underofficeer stadig der med en Mand?

Schjødt: Ja, men Manden har ogsaa en Bestilling ved Fyrvæsenet, han har Ordonnantstjeneste.

93. Bøcher: Til Ordonnantstjeneste hos Overequipagemesteren skulle der være 2? (Schjødt: Ja). Til Pumpning og Øsning 1 Underofficeer og 9 Mand?

Schjødt: Ja.

94. Hage: Stadigt?

Schjødt: Ja de ere ogsaa til Vagttjeneste om Natten.

95. Bøcher: Ved Sprøitehusene og Sprøiteprammene er der 32? (Schjødt: Ja). Til Vagthold og Kudskietjeneste 6?

Schjødt: Der er 2 Vægtere og 4 Kudske.

96. Bøcher: Som Baadeførere til de 2 Nordbaade,

2 Underofficerer? (Schjødt: Ja). Og i Reserve 5 Mand? (Schjødt: Ja). Ja det er ganske overeensstemmende med vor Liste, men hvorledes faaer De nu 22 eller 18 Mand til Bradbænken, som De sagde før?

Schjødt: Vi have 10 Mand til Baadene.

97. Bøcher: Hvad er det for Folk?

Schjødt: De høre til Værftcorpset.

98. Bøcher: Hvorfra ere de tagne?

Schjødt: Fra Takkelloftet.

99. Bøcher: Men de høre ikke til det Antal af Værftcorpset, som er opgivet paa Gammelholm, de 4 Underofficerer og de 41 Mand; de høre altsaa ikke dertil?

Schjødt: Nei.

100. Bøcher: De har altsaa foruden det Antal Folk, som vi nu have gjennemgaaet, 10 Mand fra Takkelloftet?

Schjødt: I det Hele har jeg 18 Mand paa Bradbænken foruden Underofficeren, deraf ere de 10 ved Baadene.

101. Rothe: Men de 10 ved Baadene høre jo ikke til de 41?

Schjødt: Nei.

102. Formanden: Det, der er os uklart, er, at vi have faaet en Fortegnelse over Folkene ved Gammelholm og vi finde, at de Folk, De har nævnt, findes ved Bradbænken, Brolægning, Materialboden osv., men de 10 ved Baadene kunne vi ikke finde, altsaa drage vi den Slutning, at der paa Gammelholm maa være ikke 41 men 51 Mand?

Flensborg: De 10 Mand af Værftcorpset ere de ikke egentlig opførte paa Takkelloftets Regning og laante ud til Gammelholm for at besætte Baadene?

Schjødt: Jo.

103. Formanden: Altsaa ere de udenfor de 41 og det bliver i Virkeligheden 51, det bliver altsaa Resultatet. De sagde jo ogsaa selv, at de vare fra Takkelloftet.

Schjødt: Ja det er disse 10 som ere fra Takkelloftet.

104. Bøcher: Behøver De alle de 4 Underofficerer paa Gammelholm?

Schjødt: Der er Een, som er Regnskabsfører ved Materialboden, to ved Bradbænken, som tillige ere Baadførere; disse tre staae under mig; den fjerde er Øfer-Underofficeer og staaer ikke under mig; de to Baadførere ere altid til Tjeneste ved forskjelligt Arbeide, undtagen i Sygdomstilfælde, og naar de ere borte med Baaden; vi ere alle Mand tilstede der undtagen i Sygdomstilfælde, men naar de ere til Udsjou ved Hovedmagasinet og Chalupperne, maae de gaae med Folkene, og forresten passe de deres Baade.

105. Bøcher: Naar De nu havde 2 Underofficerer paa Gammelholm til at bestyre Arbeidet, som jo kunde gaae fra det ene Sted til det andet, vilde De saa ikke kunne udføre Arbeidet med 2 Underofficerer?

Schjødt: Ja det samme Arbeide, det er der ikke noget iveien for.

106. Bøcher: Anseer De det fornødent, at der stadig er 8 Mand ved Hovedmagasinet, opførte med Løn og Kost hele Dagen Aar ud og Aar ind? Kan der daglig være Arbeide for 8 Mand?

Schjødt: Nei det troer jeg ikke, thi naar der er noget mere, noget specielt Arbeide, maae vi tage Folk fra Bradbænken.

107. Bøcher: Jeg gaaer ud fra, at naar der er Arbeide for 20 Mand maae de skaffes, men det er jo kun engang imellem; daglig 8 Mand til at gaae paa Hovedmagasinet anseer De vel ikke fornødent?

Schjødt: Der kommer jo rigtignok Reqvisitioner hver Dag om Udlevering.

108. Bøcher: Saa mener De, at man kunde reqvirere Folk ogsaa til det daglige Tilsyn; hvormange Faste anseer De da fornødent?

Schjødt: 4.

109. Bøcher: Altsaa 4 istedetfor 8?

Schjødt: Ja.

110. Bøcher: Ved Materialboden er der anſat 1 Underofficeer og 1 Mand. Er den Underofficeer fornøden der, eller vilde ikke een af de to Underofficerer vi have talt om, der gjøre Tjeneſte paa Gammelholm, kunne paſſe den med?

Schjødt: Jeg mener, at hele Boden kunde lukkes; det er ikke nu, ſom det har været før. Da der blev bygget Skibe her, brugte de den, fordi de ſkulde have Materialier, men nu er der Ingenting.

111. Bøcher: De mener altſaa, at den kunde gaae ind?

Schjødt: Ja og hvad der bruges daglig, kunde de jo faae udleveret ved Brabbænken.

112. Bøcher: Til Pompning og Øsning 1 Underofficeer og 9 Mand; anſeer De de 9 Mand fornødne; pomper De hver Dag hele Aaret med 9 Mand?

Schjødt: Ja omkring paa Holmen fra Sumpene og ſaa kan der være Pramme.

113. Bøcher: Er der fuldt Arbeide hver Dag fra Klokkelydningen for 9 Mand til den Tjeneſte?

Schjødt: Nei.

114. Bøcher: Hvor ſtort et Antal mener De, at den Tjeneſte kunde gjøres med daglig af faſt anſatte Folk, thi nogle Folk maae jo altid være faſte; mener De, at det var tilſtrækkeligt, naar De havde 4 eller 3 Mand faſt og De ſaa, naar der ſkulde pompes, tog Sjouere?

Schjødt: Jeg maa gjøre opmærkſom paa, at disſe Folk ſkiftes til at have Nattevagt, 2 hver Nat, og de øſe om Natten og patrouillere hver anden Time langs Holmen og efterſee alt rundtom paa Holmen; om Morgenen lyde de Klokken og derpaa komme der to Andre, ſom afløſe dem.

115. Bøcher: Ja, ſaa maatte man maaſkee have 3 Skifter, 6 Mand?

Schjødt: Ja.

116. Bøcher: Antager De, at det kunde gjøres med 6 Mand faſt iſtedetfor med 9?

Schjødt: Ja det antager jeg.

117. Bøcher: Saa er der anſat til Sprøiteprammene og Sprøitehuſene 3 Mand, hvad beſtille de?

Schjødt: Jeg veed ikke andet, end at de komme hver Mandag og ſee til Sprøiterne, de høre til Sprøitefolkene og have hjemme paa Nyholm.

118. Hage: Komme de hver Dag fra Nyholm?

Schjødt: Det veed jeg ikke, jeg har kun ſeet dem hver Mandag, de arbeide beſtandig paa Nyholm.

119. Bøcher: Men lader os holde os til Gammelholms Sprøite, De antager altſaa ikke, at de ere fornødne der, de have ikke noget at beſtille, De ſeer dem kun eengang om Ugen?

Schjødt: Ja, naar de komme i Sprøitehuſet og efterſee.

120. Hage: Antager De ikke, at det Mandſkab, ſom er anſat ſom Nattevagt, kunde paſſe den Tjeneſte med? (Schjødt: Jo.) Det Antal De opgav?

Schjødt: Ja.

121. Bøcher: Saa er der anſat til Vagthold og Kudſketjeneſte 6 Mand?

Schjødt: Der er 2 Kudſke og 2 Arbeidsmænd.

122. Bøcher: Hvormange Heſte er der?

Schjødt: 6.

123. Bøcher: Og dertil er der 4 Kudſke og 2 Hakkelſeſkærere?

Schjødt: Ja jeg veed ikke om de 2 Nattevagter regnes med, men det gjøre de vel.

124. Bøcher: De 2 arbeide i Stalden og de 4 kjøre?

Schjødt: De to ere Vægtere paa Holmen, 3 ere Kudſke og 1 Hakkelſeſkjærer.

125. Hage: De 4 paaſe de 6 Heſte, men gjøre ingen anden Tjeneſte?

Schjødt: Jo, i Stalden er der Een hver Nat.

126. Hage: Kjøre de da om Natten?

Schjødt: Nei.

127. Bøcher: Saa er der 5 i Reſerve. Veed De, hvad de Folk bruges til?

Schjødt: Nei, undtagen at de skulde være kommanderede hver Dag som Ordonnantser paa Contoirerne eller i Ministeriet.

128. Formanden: Men de Folk staae jo ikke under Dem, saa at det kan nok være, at De ikke veed saa lige, hvad de have at gjøre?

Schjødt: Nei, de staae ikke under mig.

129. Flensborg: Hvem staae de da under?

Schjødt: Underofficeer Kiel.

130. Flensborg: Staae de ikke under Ekvipagemesteren?

Schjødt: Jo, det gjør Alt, hvad der er paa Gammelholm.

131. Hage: Har De yttret Dem om Unødvendigheden af at vedligeholde Materialboden?

Schjødt: Nei, men jeg har af Erfaring seet, hvad der bliver udleveret om Dagen, det er Ingenting.

132. Hage: Men De har ikke talt med Ekvipagemesteren om, at man kunde hæve den?

Schjødt: Nei.

133. Hage: Og han heller ikke til Dem?

Schjødt: Nei.

134. Hage: Under hvem staae Kudskene og Staldfolkene?

Schjødt: Under Eqvipagemesteren.

135. Hage: Har der i mange Aar været det samme Antal?

Schjødt: Ja.

Bilag.

visende hvad der er udbetalt til Mandskabet ved Orlogsværftet i Fin forunden den almindelige Daglon, for Arbeider der ere udførte i Ac sa

	Finantsaaret 1858—59.				
	Den hele Arbeidskraft.		Vundet i Accord.	Betalt for Extra-arbeide.	Den h
	Faste og Private.	Med Mesters-salair, Værk-stedsudgivt ɔc.			Faste og Private.
	Arbeidsdage	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Arbeidsdag
1ste Skibbygmester ...	48,410.	53,390. 60.	329. 91.	2. 32½	47,803.
2den — ...	42,730¾.	46,567. 63.	42. 35.	560. 92.	41,158.
3die — ...	25,888.	28,094. 23	237. 6½.	63½	26,652.
Baadeværftet	7,437½.	9,477. 23.	756. 92.	.....	7,604.
Mastеværftet	5,490¼.	7,167. 12.	154. 59.	.....	5,297.
Snedkerværkstedet	18,057.	19,017. 43	98. 42.	.....	17,716.
Seilmagerværkstedet ..	9,180¼.	8,606. 28	394. 42.	40. 25.	8,558.
Grovsmedeværkstederne	34,156.	54,085. 55.	555. 59.	379. 4.	33,366.
Kleinsmedeværkstedet ..	9,192¾.	13,361. 64.	245. 62.	.....	9,319.
Billedhuggerværkstedet	840¾.	883. 63.	.....	.....	837.
Tommeroplaget	1,139.	1,233. 50.	.....	2. 2.	1,139.
Saugmaskinværkstedet.	1,761½.	1,928. 8.	515. 10.	.. ..	1,822.
Langsaugskjæringen...	1,962.	.....	2,615. 49.	.....	3,718.
Maskinværkstedet.....	33,194¼.	51,217. 58.	10.	424. 2.	41,144.
Tommerværftet.....	21,033.	25,077. 42.	489. 56.	100. 31.	22,404.
Sproiteslangeværkstedet	1,958.	1,729. 74.	86. 69.	132. 3.	2,014.
Rapertværkstedet.....	3,561.	4,127. 30.	93. 79.	4. 40.	4,160.
Bosſemagerværkstedet.	5,271¾.	5,809. 40.	18. 91.	.....	4,547.
Stoihuſet	55,036.	52,175. 84.	.....	55. 79.	56,506.
Artillerietakkelloftet ...	2,500¾.	2,799. 31.	.....	.....	1,852.
Laboratoriet	6,242¾.	6,442. 43.	.....	.....	6,126.
Takkelloftet	41,462¼.	32,451. 19.	.....	18. 93.	29,587.
Dreierværkstedet	7,548½.	8,858. 46.	.....	.....	7,636.
Reberbanen.....	8,655¼.	9,687. 74.	.....	23. 14.	9,046.
Bæverværkstedet	4,041.	2,994. 78.	.....	.....	4,396.
Transport..	396,750¼.	447,184. 55.	6,644. 74½.	1,744. 1.	394,407.

a v e,

rene 1858—59, 1859—60, samt de fire første Maaneder af 1860—61, Extraarbeide, samt hvad den hele Udgivt til Folkehold har belobet i dsrum.

naatsaaret 1859—60.			Fra 1/4 til 31/7 1860.			
Arbeidskraft.	Bundet i Accord.	Betalt for Extra-arbeide.	Den hele Arbeidskraft.		Bundet i Accord.	Betalt for Extra-arbeide.
Med Mesterlalair, Værkstedsudgivt ɔc.			Faste og Private.	Med Mesterlalair, Værkstedsudgivt ɔc.		
Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Arbeidsdage	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
52,072 74.	2,337. 77½	10. 69½	16,506½		1,225. 93½	3.
44,371. 80.	116. 37½	67. 89½	13,098¾		197. 38½	24. 35.
28,795. 54.	911. 83½	3. 73½	8,533½		194. 47.	8.
9,641. 5.	405. 42.	.....	2,484½		277. 6.	
6,857. 46.	212. 25.	3. 76.	1,621½		160. 76.	8. 32.
18,502. 43.	16. 46.	14. 63.	4,641½		115. 53.	
8.275. 34.	381. 18.	27. 43.	2,456½		86. 85.	
52,938. 4.	833. 2.	253. 13.	9,691¾		293. 2.	71.
13,652. 13.	144. 33.	7. 64.	2,543¼		37. 47.	5. 24.
875. 90.	.....	.....	284¼		.....	
1,233. 88.	.....	.....	299.		.....	
2,088. 27.	112. 86.	18. 72.	742.		126. 45.	
.....	4,723. 81.	.....	689.		981. 36½	
67,952. 91.	159 42.	402. 55.	13,709½		2.	127. 69.
25,796. 30.	706. 2.	362. 84.	5,324¼		311. 51.	70. 54.
1,762. 27.	60. 20.	117. 82.	653.		46. 68.	43. 40.
4,821. 6.	89. 94.	.....	1,494½		.....	
4,916. 6.	.....	.....	1,716½		.....	
52,011. 94.	.....	.....	8,587¼		.....	
1,928. 62.	.....	.....	803.		.....	
6,383. 17.	.....	.....	2,264½		.....	
31,397. 95.	.....	1. 21.	7,941¼		.....	1. 88.
9,898. 42.	.....	.....	2,331½		15. 50½	
10,182. 24.	.....	26. 42.	2,582½		.....	
2,850. 24.	.....	.....	1,226.		912. 56.	
459.206. 20.	11,211. 17½	1,318. 79½	112,225¾		4,984. 83.	355. 62.

Er ikke endnu beregnet.

	Finantsaaret 1858—59.				Fi
	Den hele Arbeidskraft.		Bundet i Accord.	Betalt for Extra-arbeide.	Den hele
	Faste og Private.	Med Mesterſalair, Værkſtedsudgivt ꝛc.			Faste og Private.
	Arbeidsdage	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Arbeidsdage
Transport..	396,750¼.	447,184. 55.	6,644. 74½.	1,744. 1.	394,407.
Eqvipagen paa Nyholm.....	9,982¾.	9,231. 81.	.....	531. 22.	11,538.
Brabbænken.....	6,489¼.	5,968. 10.	.....	138. 5.	5,363.
Flaaden.....	8,836.	7,991. 58.	.....	718. 16.	7,905.
Materialboden.....	1,154½.	1,092. 56.	.....	2. 72.	1,148.
Eqvipagen paa Gammelholm.....	8,306½.	7,527. 79.	.....	430. 7.	7,887.
Brabbænken.....	4,779½.	4,200. 1.	.....	118. 32.	4,939.
Materialboden.....	405½.	358. 49.	.....	.....	210.
Bodkerværkſtedet.....	2,242¼.	2,625. 18.	.....	.....	2,296.
Inſpectionen i Dokken paa Chriſtianshavn.	2,632½.	2,276. 58.	....	81. 46.	2,551.
Opſynet med Hans Majeſtæt Kongens Chaloup, Miniſteriets Ordonantſer ꝛc.	3,516.	3,106. 53.	.....	.....	3,516.
	445,095.	491,563. 38.	6,644. 74½.	3,764. 9.	441,760.

ıantsaaret 1859—60.			Fra 1/4 til 31/7 1860.			
Arbeidskraft.	Bundet i Accord.	Betalt for Extra-arbeide.	Den hele Arbeidskraft.		Bundet i Accord.	Betalt for Extra-arbeide.
Med Mesterſalair, Værkſtedsudgivt ıc.			Faſte og Private.	Med Mesterſalair, Værkſtedsudgivt ıc.		
Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Arbeidsdage	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
459,206. 20.	11,211. 17½.	1,318. 79½.	112,225¾.		4,984. 83.	355. 62.
10,194. 34.	.....	906. 47.	2,760½.		.....	277. 47.
4,816. 52.	.....	126. 41.	1,971.		.....	34. 76.
6,872. 84.	.....	768. 47.	2,626½.		.....	252. 24.
1,050. 24.	.....	5. 88.	381½.		.....	
7,059. 33.	.....	413. 24.	2,686.		.....	130. 32.
4,296. 82.	.....	.....	1,711¾.		.....	
181. 33.	.....	.....	52½.		.....	
2,664. 81.	.....	.....	858.		.....	
2,196. 50.	.....	300. 84.	819¼.		.....	98. 32.
3,258. 39.	.....	.....	1,152.		.....	
501,797. 52.	11,211. 17½.	3,840. 26½.	127,244¾		4,984. 83	1,148. 81.

Er ikke endnu beregnet.

Sø-Etatens Conſtructionskammer, den 12te October 1860.

O. Suenson.

Davidsen.

Regnskab

over

Indtægter og Udgifter

ved

Orlogsværftet

i Finantsaaret 1859—60.

Oversigt.

Vedkommende Arbeidskraften.

" Materialier samt Sum af Materialier og Arbeidskraft, ordnede aaledes at de ere specificerede for hvert Værksted eller Afdeling paa Værftet, og amlede under de forskjellige Bestyrelses Brancher.

Ovenstaaende Udgifter samlede og ordnede efter de Steder og Øiemed, hvortil e ere anvendte.

Sammendrag.

A.

	Opgave fra In			
	Reglementeret Styrke.	Over-complette.	Vacante.	Udcom bered Permit
Directeuren for Skibsbyggeriet.				
1ste Skibsbygmester	56,914.	1,509.	1,770.	2
2den do.	45,474.	2,091.	2,567.	2,1
3die do.	28,600.	789.	720.	.....
Baadeværftet	8,008.	572.	572.	.....
Masteværftet	8,008.	789.	789.	.....
Snedkerværkstedet	8,008.	858.	858.	.....
Seilmagerværkstedet.....	6,864.	69.	69.	6
Grovsmedværkstedet.....	30,602.	2,313.	2,526.	.....
Kleinsmedværkstedet	8,580.	572.	572.	2
Billedhuggerværkstedet	1,716.	286.	858.	.....
Tømmeroplaget.....				
Saugmaskinværkstedet				
Beregningscontoiret	.....	.....	.....	.....
(opgivet fra Commissariatet).				
Langsaugskjærerne				
	202,774.	9,848.	11,301.	3,2
Directeuren for Maskinvæsenet.				
Maskinværkstedet	35,178.	528.	12,846.	7,4
Tømmerværftet	22,022.	18.	311.	.....
Sprøiteslangeværkstedet	2,288.	.....	.....	.....
	59,488.	546.	13,157.	7,4
Transport...	262,262.	10,394.	24,458.	10,7

t.

ıftgjo- Styrke.	Gage og Alderstillæg.	Opgave fra Sjouerskriveren. Private Folk.	Marinens faste Mandskab for Extraarbeide.	Sjouere.	Tilsammen.
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
,424.	32,674. 3				
,882.	25,246. 95				
,669.	16,708. 40				
,008.	4,836.				
,008.	4,914. 8				
,008.	4,665. 51				
,177.	3,073. 64				
,389.	20,635. 51				
,356.	5,599. 39				
,144.	849. 68				
.....	.....	.....	300.		
,065.	119,203. 35	22,968. 74	5,549. 3	20,600. 9	168,321. 25
,367.	15,862. 15				
,729.	12,866. 4				
,288.	1,035. 1				
,384.	29,763. 20	30,981. 77	1,598. 74	14,651. 77	76,995. 56
,449.	148,966. 55	53,950. 55	7,147. 77	35,251. 86	245,316. 81

A.

	Opgave fra Int			
	Reglementeret Styrke.	Over-complette.	Vacante.	Udcom derede Permitt
Transport...	262,262.	10,394.	24,458.	10,7
Directeuren for Artilleriet.				
Rappertværkstedet				
Bøssemagerværkstedet	1,716.	.....	286.	.....
Sølvhuset				
Artillerietakkeloftet	96,382.	3,205.	4,153.	29,3
Laboratoriet				
	98,098.	3,205.	4,439.	29,3
Takkelmesteren.				
Takkeloftet	62,634.	1,282.	5,115.	15,8
Dreiværkstedet	5,720.	286.	927.	.....
	68,354.	1,568.	6,042.	15,8
Inspectionsofficeren ved Reberbanen og Seildugsvæveriet.				
Reberbanen.....	10,582.	.....	1,785.	
Væverværkstedet..				
	10,582.	.....	1,785.	
Transport...	439,296.	15,167.	36,724.	55,9

nstgjs-Styrke.	Gage og Alderstillæg.	Opgave fra Sjouerskriveren. Private Folk.	Marinens faste Mandskab for Extraarbeide.	Sjouere.	Tilsammen.
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
449.	148,966. 55	53,950. 55	7,147. 77	35,251. 86	245,316. 81
430.	900. 86				
129.	34,369. 87				
559.	35,270. 77	.....	97. 46	.....	35,368. 27
930.	24,672. 12				
079.	2,735. 27				
009.	27,407. 39	2,884. 8	10. 39	980. 24	31,282. 14
752.	4,781. 39	935. 48	50. 22	386. 24	6,153. 37
752.	4,781. 39	935. 48	50. 22	386. 24	6,153. 37
769.	216,426. 18	57,770. 15	7,305. 88	36,618. 38	318,120. 63

A.

	Opgave fra Int			
	Reglementeret Styrke.	Over-complette.	Vacante.	Udcom dered Permit
Transport...	439,296.	15,167.	36,724.	55,9
Eqvipagemesteren paa Nyholm.				
Eqvipagen				
Bradbænken				
Flaaden				
Materialboden				
	48,334.	.....	661.	2,5
Eqvipagemesteren paa Gammelholm.				
Eqvipagen				
Bradbænken				
Materialboden				
Bødkerværkstedet	2,860.	.....	286.	.....
Opsynsmanden ved Kongens Chaloup, Ministeriets Ordonantser og Skriveren hos Chefen for Officeerscorpset.....				
	2,860.	.....	286.	.....
Tilsammen for begge Eqvipage-	51,194.	.....	947.	2,5
	490,490.	15,167.	37,671.	58,5

		Opgave fra Sjouerſkriveren.			Tilſammen.
ınſtgjø- Styrke.	Gage og Alderstillæg.	Private Folk.	Marinens faſte Mandſkab for Extraarbeide.	Sjouere.	
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
,769.	216,426. 18	57,770. 15	7,305. 88	36,618. 38	318,120. 63
		.....	1,622. 22	13,996. 64	
5,101.	19,386. 11				
2,574.	1,661. 75				
2,574.	1,661. 75	.....	408. 64	1,212. 4	
7,675.	21,047. 86	.....	2,030. 86	15,208. 68	38,287. 48
9,444.	237,474. 8	57,770. 15	9,336. 78	51,827. 10	356,408. 15

B. S

	Egetræ.	Fyrretr
	Rd. ß.	Rd.
Opgivet fra Commissariatet	116,867. 38	32,669.
Opgivet fra Commissariatet. Muurarbeide	.....	.....
Opgivet fra Commissariatet. Hovedmagasinet	.....	.....
Opgivet fra Commissariatet. Malerarbeide	.....	.....
Opgivet fra Commissariatet. Blikkenslagerarbeide	.....	.....
Opgivet fra Commissariatet. Maskinerier til Linieskibet Skjold og Dampfregatten Jylland.....	.....	.....
Opgivet fra Commissariatet. Glarmesterarbeide	.....	.....
Opgivet af Sjouerskriveren. Directeuren for Skibsbyggeriet.....	.....	.....
Opgivet af Sjouerskriveren. Maskinvæsenet	.....	.....
Opgivet af Sjouerskriveren. Artilleriet	.....	.....
Opgivet af Sjouerskriveren. Takkelmesteren	.....	.....
Opgivet af Sjouerskriveren. Equipagemesteren paa Nyholm	.....	.....
Opgivet af Sjouerskriveren. Equipagemesteren paa Gammelholm .	.....	.....
	116,867. 38	32,669.
Afleveret fra forskjellige Værksteder, Skibe ꝛc.	18,165. 19	8,531.

Sam

Summa for Material, opg. af Commissariatet (a).
Adskilligt, opg. af do. og Sjouerskriveren (b) .....
Summa for Material, afleveret til Magasinerne fra skjellige Værksteder, Skibe ꝛc. (c).....

Summa for Arbeidskraft, opg. af Intendanturen ..
Summa for do., opg. af Commissariatet og Sjouerskri

Anmærkning. a, b, c, d, f. vide Anmærkning Pag. 430.

t.

tetræer og reſpirer.	Materialier til Hovedmagaſinet.	Materialier og Redſkaber til andre Magaſiner og Værkſteder.	Bogebrænde.	Adſkilligt.
Rd.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
180.	137,729. 25	128,894. 85	2,491. 93	18,095. 60
.....	.....	22,665. 61		
.....	.....	19,552. 12		
.....	.....	18,441. 71		
.....	.....	456. 32		
.....	.....	166,854. 10		
.....	.....	597. 95		
.....	.....	.....	.....	1,920. 43
.....	.....	.....	.....	1,857. 34
.....	.....	.....	.....	613. 64
.....	.....	.....	.....	51. 84
.....	.....	.....	.....	891. 75
.....	.....	.....	.....	931. 48
180.	137,729. 25	357,462. 78	2,491. 93	24,362. 24
115.	88,768. 71	157,028. 94		

g.

401 Rd. 24 ß.
62 — 24 -

609 — 57 -
474 Rd. 8 ß.
934 — 7 -

(d) 944,373 Rd. 9 ß.

(f) 356,408 — 15 -

1,300,781 Rd. 24 ß.

A.

	Faste Folk.				
	Antal.	Syge.	Borte.	Rd. ß.	A
Directeuren for Skibsbyggeriet.					
1ste Skibsbygmester	47,803.	938.	1,336.	52,072. 74	...
2den do.	38,245.	842.	2,630.	41,566. 62	2,
3die do.	26,128.	647.	683.	28,305. 82	
Baadeværftet.....	7,604.	49.	66.	9,641. 5	...
Masteværftet	5,297.	221.	40.	6,857. 46	...
Snedkerværkstedet	7,116.	104.	129.	8,992. 30	10,
Seilmagerværkstedet.....	5,908.	92.	731.	6,929. 4	2,
Grovsmedværkstedet.....	30,052.	1,030.	281.	47,692. 5	3,
Kleinsmedværkstedet	8,111.	96.	217.	11,875. 55	1,
Billedhuggerværkstedet.	837.	42.	14.	875. 90	...
Tømmeroplaget	1,139.	.....	2.	1,233. 88	..
Saugmaskinværkstedet	1,800.	.....	.....	2,068. 55	
Beregningscontoiret.....	858.	.....	.....	866. 88	..
Langsaugfjærerne	.....	.....	.....	.....	..
	180,898.	4,061.	6,129.	218,978. 12	21,
Directeuren for Maskinvæsenet.					
Maskinværkstedet.....	15,892.	259.	7,476.	29,539. 2	25,
Tømmerværftet	15,787.	275.	557.	18,072. 71	6,
Sprøiteslangeværkstedet	2,014.	22.	22.	1,762. 27	..
	33,693.	556.	8,055.	49,374. 4	31,
Transport...	214,591.	4,617.	14,184.	268,352. 16	53

t.

	Extraarbeide.		Siouere.		Hefte.		Tilſammen.
d. ß.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.	Rd. ß.
.....	2,348. 51	6,637.	4,640. 61	396.	661.	59,722. 90
05. 18	184. 31	3,698.	2,475. 4	17.	28. 32	47,059. 51
89. 68	915. 61	2,306.	1,601. 80	30.	50.	31,363. 3
.....	405. 42	514.	332. 24	.....	.....	10,378. 71
.....	216. 5	769.	465. 29	.....	.....	7,538. 80
10. 13	31. 13	2,565.	1,597. 24	.....	.....	20,130. 80
46. 30	197. 44	143.	137. 7	.....	.....	8,609. 85
45. 95	1,086. 15	20.	12. 72	68.	85. 83	54,122. 78
76. 54	152. 1	572.	369. 93	.....	.....	14,174, 11
.....	.....	.....	.....	.....	.....	875. 90
.....	.....	15,978.	11,441. 8	3,823.	6,371. 70	19,046. 70
19. 68	18. 72	3,147.	2,293. 50	.....	.....	4,400. 53
.....	300.	.....	.....	.....	.....	1,166. 88
23. 81	.....	.....	.....	.....	.....	4,723. 81
17. 43	5,855. 47	36,349.	25,366. 68	4,334.	7,196. 89	283,314. 67
13. 89	562. 1	.....	478. 84	.....	.....	68,993. 80
23. 55	1,068. 86	18,979.	15,574. 6	6.	10.	42,449. 26
.....	178. 6	.....	.....	.....	.....	1,940. 33
37. 48	1,808. 93	18,979.	16,052. 90	6.	10.	113,383. 43
54. 91	7,664. 44	55,328.	41,419. 62	4,340.	7,206. 89	396,698. 14

A.

	Faste Folk.				P
	Antal.	Syge.	Borte.	Rd. ß.	An
Transport...	214,591.	4,617.	14,184.	268,352. 16	53,
Directeuren for Artilleriet.					
Rappertværkstedet	4,160.	250.	29.	4,821. 6	...
Bøssemagerværkstedet	4,547.	.....	10.	4,916. 6	...
Sølvhuset	56,506.	1,411.	30,180.	52,011. 94	...
Artillerietakkelloftet	1,852.	.....	.....	1,928. 62	...
Laboratoriet	6,126.	119.	36.	6,383. 17	...
	73,191.	1,780.	30,255.	70,060. 89	...
Takkelmesteren.					
Takkelloftet	29,587.	974.	17,769.	31,397. 95	...
Dreierværkstedet	4,553.	61.	90.	5,901. 88	3,
	34,140.	1,035.	17,859.	37,299. 87	3,
Inspectionsofficeren ved Reberbanen og Seildugsvæveriet.					
Reberbanen	7,922.	108.	121.	9,194. 68	1,
Væverværkstedet { Væverе og Koner } .... (udbetalt ved Commissariatet).	.....	.....	.....	.....	4,
	7,922.	108.	121.	9,194. 68	5,
Transport...	329,844.	7,540.	62,419.	384,907. 68	61,

	Extraarbeide.	Sjouere.		Heſte.		Tilſammen.
). ß.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.	Rd. ß.
34. 91	7,664. 44	55,328.	41,419. 62	4,340.	7,206. 89	396,698. 14
.....	89. 14	.....	.....	.....	.....	4,911. 4
.....	.....	.....	.....	.....	.....	4,916. 6
.....	.....	.....	.....	.....	.....	52,011. 94
.....	.....	.....	.....	.....	.....	1,928. 62
.....	.....	.....	.....	.....	.....	6,383. 17
.....	89. 14	.....	.....	.....	.....	70,150. 87
.....	1. 21	645.	413. 18	.....	.....	31,812. 38
96. 50	.....	1,239.	746. 94	.....	.....	10,645. 40
96. 50	1. 21	1,884.	1,160. 16	.....	.....	42,457. 78
87. 52	26. 42	1,296.	518. 24	418.	507. 25	11,234. 19
50. 24	.....	.....	.....	.....	.....	2,850. 24
37. 76	26. 42	1,296.	518. 24	418.	507. 25	14,084. 43
89. 25	7,782. 9	58,508.	43,098. 6	4,758.	7,714. 18	523,391. 30

	Faste Folk.				
	Antal.	Syge.	Borte.	Rd. ß.	An
Transport...	329,844.	7,540.	62,419.	384,907. 68	61,7
Eqvipagemesteren paa Nyholm.					
Eqvipagen	11,538.	116.	1,800.	10,194. 34	...
Bradbænken	5,363.	302.	797.	4,816. 52	...
Flaaden	7,905.	133.	480.	6,872. 84	...
Materialboden	1,148.	.....	.....	1,050. 24	...
	25,954.	551.	2,077.	22,934. 2	...
Eqvipagemesteren paa Gammelholm.					
Eqvipagen	7,887.	90.	13.	7,059. 33	...
Bradbænken	4,939.	226.	104.	4,296. 82	...
Materialboden	210.	.....	.....	181. 33	...
Bødkerværkstedet	2,296.	8.	16.	2,664. 81	...
Opsynsmanden ved Kongens Chaloup, Ministeriets Ordonantser og Skriveren hos Chefen for Officeerscorpset.....	3,516.	.....	.....	3,258. 39	...
	18,848.	324.	133.	17,460. 76	...
Inspectionsofficeren ved Dokken paa Christianshavn.....	2,551.	48.	2.	2,196. 50	...
Tilsammen for begge Eqvipagemesterne og Dokken paa Christianshavn	47,353.	923.	2,212.	42,591. 32	...
	377,197.	8,463.	64,631.	427,499. 4	61,7

	Extraarbeide.		Sjouere.		Heſte.		Tilſammen.
. ß.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.	Rd. ß.
89. 25	7,782. 9	58,508.	43,098. 6	4,758.	7,714. 18	523,391. 30
.....	906. 47	10,530.	9,518. 48	1,192.	1,977. 12	22,596. 45
.....	126. 41	2,615.	1,999. 46	2.	3. 32	6,945. 75
.....	768. 47	7,215.	4,864. 47	.....	.....	12,505. 82
.....	5. 88	32.	19. 32	.....	.....	1,075. 48
.....	1,807. 31	20,392.	16,401. 77	1,194.	1,980. 44	43,123. 58
.....	413. 24	1,673.	1,224. 44	1,361.	1,656. 25	10,353. 30
.....	.....	.....	.....	.....	.....	4,296. 82
.....	.....	.....	.....	.....	.....	181. 33
.....	.....	263.	185. 89	.....	.....	2,850. 74
.....	.....	.....	.....	.....	.....	3,258. 39
.....	413. 24	1,936.	1,410. 37	1,361.	1,656. 25	20,940. 66
.....	300. 84	.....	144. 28	.....	1,840.	4,481. 66
.....	2,521. 43	22,328.	17,956. 46	2,555.	5,476. 69	68,545. 94
389. 25	10,303. 52	80,836.	61,054. 52	7,313.	13,190. 87	591,937. 28

B.

	Egetræ.	Fyrretræ.	Mastetræer og Fyrre-Spirer.	Spaanehaugs Egetræ.	Spaanehaugs Fyrretræ.	B bro
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd
Directeuren for Skibsbyggeriet.						
Constructionskammeret	.....	.....	.....	.....	.....	...
1ste Skibsbygmester.	90,911. 25	14,320. 93	.....	75.72	208.23	...
2den do. ...	30,570. 22	3,332. 77	.....	263. 8	60	...
3die do. ...	25,973. 22	4,651. 36	.....	116.29	240.88	...
Baadeværftet	1,296. 9	1,169. 33	.....	12.80	7.36	...
Masteværftet	579. 52	1,208. 90	7,411. 5	53.57	105.42	...
Snedkerværkstedet...	995. 51	10,935. 43	.....	.....	.....	...
Seilmagerværkstedet .	.....	.....	.....	.....	.....	...
Grovsmedværkstedet .	.....	5. 86	.....	.....	.....	...
Kleinsmedværkstedet .	.....	.....	.....	.....	.....	...
Billedhuggerværkstedet.....	.....	156. 94	.....	.....	3.72	...
Tømmeroplaget	6,113. 36	27,452. 91	1,315.73	2,440.52	157.28	3,02
Saugmaskinværkstedet	1,383. 2	4,675. 48	.....	.....	.....	...
Beregningscontoiret .	.....	.....	.....	.....	.....	...
Langsaugskjærerne ..	.....	.....	.....	.....	.....	...
	157,822. 27	67,910. 19	8,726.78	2,962.10	723.61	3,02
Directeuren for Maskinvæsenet.						
Maskinværkstedet ...	.....	.....	.....	.....	.....	...
Tømmerværftet	12,649. 36	14,748. 36	.....	1,367.22	891.52	...
Sprøiteslangeværkstedet.....	.....	.....	.....	.....	.....	...
	12,649. 36	14,748. 36	.....	1,367.22	891.52	...
Transport	170,471. 63	82,658. 55	8,726.78	4,329.32	1,615.17	3,02

t.

nelt de.	Materialier fra Hoved-magasinet.	Holmens Mestere.	Byen.	Summa af Materialier.	Folkekraft.	Tilsammen.
ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
..	.....	.....	151.	151.		
..	7,494. 22	2,380. 6	4,054. 51	119,445. 4	59,722. 90	
..	28,604. 47	972. 52	3,141. 48	66,885. 26	47,059. 51	
..	16,030. 89	431. 5	5,319. 91	52,763. 72	31,363. 3	
..	1,727. 61	184. 87	5. 29	4,403. 47	10,378. 71	
..	684. 83	258. 70	56. 20	10,358. 35	7,538. 80	
..	3,038. 47	3,989. 42	1,498. 69	20,457. 60	20,130. 80	
..	33,131. 15	3,010. 25	539. 72	36,681. 16	8,609. 85	
..	55,015. 56	10. 31	622. 76	55,654. 57	54,122. 78	
..	6,223. 32	19. 49	1,014. 79	7,257. 64	14,174. 11	
..	17. 21	.....	.....	177. 91	875. 90	
64	40. 37	.....	.....	42,044. 29	19,046. 70	
..	871. 11	18	44. 9	6,973. 88	4,400. 53	
..	.....	.....	.....	.....	1,166. 88	
..	.....	.....	.....	.....	4,723. 81	
64	152,879. 41	11,257. 1	16,448. 64	423,254. 13	283,314. 67	706,568. 80
.	12,175. 48	334. 89	47,383. 47	59,893. 88	68,993. 80	
.	8,226. 67	3,215. 42	19,824. 65	60,923. 32	42,449. 26	
.	667. 68	5. 48	42	673. 62	1,940. 33	
.	21,069. 87	3,555. 83	67,208. 58	121,490. 86	113,383. 43	234,874. 33
64	173,949. 32	14,812. 84	83,657. 26	544,745. 3	396,698. 14	941,443. 17

B.

	Egetræ.	Fyrretræ.	Mastetræer og Fyrre-Spirer.	Spaanehaugs Egetræ.	Spaanehaugs Fyrretræ.	B bro
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd
Transport	170,471. 63	82,658. 55	8,726.78	4,329.32	1,615.17	3,0
Directeuren for Artilleriet.						
Kappertværkstedet ...	600. 7	155. 63	.....	40.34	11.13	...
Bøssemagerværkstedet	.....	.....	.....	.....	.....	...
Støibhuset	.....	.....	.....	.....	.....	...
Artillerietakkelloftet..	.....	.....	.....	.....	.....	...
Laboratoriet.....	.....	.....	.....	.....	.....	...
	607. 7	155. 63	.....	40.34	11.13	...
Takkelmesteren.						
Takkelloftet	.....	.....	.....	.....	.....	..
Dreierværkstedet	67. 80	3,684. 4	.....	.....	.....	..
	67. 80	3,684. 4	.....	.....	.....	..
Inspectionsofficeren ved Reberbanen og Seildugsværeriet.						
Reberbanen	.....	.....	.....	.....	.....	..
Væverværkstedet	.....	.....	.....	.....	.....	..
	.....	.....	.....	.....	.....	..
Transport	171,139. 54	86,498. 26	8,726.78	4,369.66	1,626.30	3,0

melt ıde.	Materialier fra Hovedmagasinet.	Holmens Mestere.	Byen.	Summa af Materialier.	Folkekraft.	Tilsammen.
ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
.64	173,949. 32	14,812. 84	83,657. 26	544,745. 3	396,698. 14	941,443. 1
..	108. 84	28. 12	.....	944. 21	4,911. 4	
..	212. 64	62. 16	6. 16	281.	4,916. 6	
..	347. 24	6,911. 26	1,232. 74	8,491. 28	52,011. 94	
..	1,254. 92	516. 93	5. 13	1,777. 6	1,928. 62	
..	415. 2	6,434. 3	2,093. 49	8,942. 54	6,383. 17	
..	2,338. 74	13,952. 54	3,337. 56	20,436. 13	70,150. 87	90,587. 4
..	945. 57	45,268. 5	.....	46,213. 62	31,812. 38	
..	628. 52	1,310. 50	45. 5	5,735. 95	10,645. 40	
..	1,574. 13	46,578. 55	45. 5	51,949. 61	42,457. 78	94,407. 43
..	33,351. 68	41,340. 79	.....	74,692. 51	11,234. 19	
.	2. 34	.....	14,333. 75	14,357. 13	2,850. 24	
.	33,354. 6	41,340. 79	14,333. 75	89,049. 64	14,084. 43	103,134. 11
.64	211,216. 29	116,684. 80	101,373. 66	706,180. 45	523,391. 30	1,229,571. 75

B.

	Egetræ.	Fyrretræ.	Mastetræer og Fyrre-Spirer.	Spaanehaugs Egetræ.	Spaanehaugs Fyrretræ.	B bro
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd
Transport	171,139. 54	86,498. 26	8,726.78	4,369.66	1,626.30	3,0
Eqvipagemesteren paa Nyholm.						
Eqvipagen	.....	.....	.....	.....	.....	...
Bradbænken	.....	.....	.....	.....	.....	...
Flaaden	.....	.....	.....	.....	.....	...
Materialboden	.....	.....	.....	.....	.....	...
	.....	.....	.....	.....	.....	...
Eqvipagemesteren paa Gammelholm.						
Eqvipagen	.....	.....	.....	.....	.....	...
Bradbænken	.....	.....	.....	.....	.....	...
Materialboden	.....	.....	.....	.....	.....	...
Bødkerværkstedet....	81. 29	1,148. 94	.....	.....	.....	...
Opsynsmanden ved Kongens Chaloup, Ministeriets Ordonnantser og Skriveren hos Chefen for Officeerscorpset	.....	.....	.....	.....	.....	...
	81. 29	1,148. 94	.....	.....	.....	...
Inspectionsofficeren ved Dokken paa Christianshavn.						
Dokken paa Christianshavn	.....	.....	.....	.....	.....	...
Transport	171,220. 83	87,647. 24	8,726.78	4,369.66	1,626.30	3,02

nelt ıde.	Materialier fra Hovedmagasinet.	Holmens Mestere.	Byen.	Summa af Materialier.	Folkekraft.	Tilsammen.
ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
.64	211,216. 29	116,684. 80	101,373. 66	706,180. 45	523,391. 30	1,229,571. 75
..	4,274. 49	.....	417. 82	4,692. 35	22,596. 45	
..	2,353. 51	1,718. 59	3. 80	4,075. 94	6,945. 75	
..	.....	764. 32	.....	764. 32	12,505. 82	
..	908. 19	10. 66	.....	918. 85	1,075. 48	
..	7,536. 23	2,493. 61	421. 66	10,451. 54	43,123. 58	53,575. 16
..	.....	703. 48	892. 57	1,596. 9	10,353. 30	
..	1,633. 12	2,194. 24	.....	3,827. 36	4,296. 82	
..	73. 72	1. 48	.....	75. 24	181. 33	
..	400. 14	3.	.....	1,633. 41	2,850. 74	
..	.....	.....	.....	.....	3,258. 39	
..	2,107. 2	2,902. 24	892. 57	7,132. 14	20,940. 66	28,072. 80
..	636. 29	.....	3. 64	639. 93	4,481. 66	5,121. 63
.64	221,495. 83	122,080. 69	102,691. 61	724,404. 14	591,937. 28	1,316,341. 42

B.

	Egetræ.	Fyrretræ.	Maſtetræer og Fyrre-Spirer.	Spaanehaugs Egetræ.	Spaanehaugs Fyrretræ.	B bro
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd
Transport	171,220. 83	87,647. 24	8,726.78	4,369.66	1,626.30	3,0
Muurarbeide	.....	.....	.....	.....	.....	..
Forbrugt udenfor Værftet af Gjenſtande, leverede direcre fra Hovedmagaſinet	.....	.....	.....	.....	.....	...
Malerarbeide	.....	.....	.....	.....	.....	...
Blikkenſlagerarbeide .	.....	.....	.....	.....	.....	...
Maſkinerier til Linieſkibet Skjold og Dampfregatten Jylland	.....	.....	.....	.....	.....	...
Glarmeſterarbeide ..	.....	.....	.....	.....	.....	...
	171,220. 83	87,647. 24	8,726.78	4,369.66	1,626.30	3,0

Anmærkning. a, b, c, d (ſee C, 3, Indtægt ved Magaſinerne).
e (ſee C, 3, Udgift ved Magaſinerne).
f (ſee A, Indtægt).
g (ſee A, Udgift).

melt ıde.	Materialier fra Hoved-magaſinet.	Holmens Meſtere.	Byen.	Summa af Materialier.	Folkekraft.	Tilſammen.
ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
3.64	221,495. 83	122,080. 69	102,691. 61	724,404. 14	591,937. 28	1,316,341. 42
...	6,147. 35	.....	22,625. 15	28,772. 50	.....	28,772. 50
...	62,059. 71	.....	.....	62,059. 71	.....	62,059. 71
...	.....	.....	17,406. 52	17,406. 52	.....	17,406. 52
...	.....	.....	165. 80	165. 80	.....	165. 80
...	.....	.....	166,854. 10	166,854. 10	.....	166,854. 10
...	.....	.....	500. 37	500. 37	.....	500. 37
				(e)	(g)	
3.64	289,702. 93	122,080. 69	310,243. 63	1,000,163. 26	591,937. 28	1,592,100. 54

C. Udgifternes Fordeling.

	Rd. ß.	Rd. ß.
1. Værftets directe Udgifter.		
a. Nye Skibsbygninger.		
Dampfregatten Sjælland.....	22,746. 63	
— Jylland (heraf for Maskineri 67,099 Rd. 10 ß.)	171,989. 13	
Dampcorvetbygning Nr. 49	13,324. 44	
Dampfregatbygning Nr. 50	90,592. 51	
Dampkanonbaaden Nr. 2	46,965. 40	
— Nr. 3	215. 71	
Transportbaadene.....	8,185. 47	
Nye Fartøiers Bekostning med Fradrag af Erstatning for de kasserede.....	5,671. 82	
		359,691. 27
b. Skibsreparation eller Flaadens og dens Inventariums Conservation.		
Linieskibet Waldemar.....	2,595. 52	
— Frederik den 6te.....	3,794. 4	
— Skjold (heraf for Maskineri 99,755 Rd.).....	207,803. 60	
Linieskibet Dannebrog	2,127. 55	
Fregatten Dronning Maria.....	4,088. 15	
— Nota	1,694. 66	
— Havfruen.....	1,585. 91	
— Bellona	131. 68	
— Thetis	2,472. 65	
Transport...	226,293. 92	359,691. 27

C. Udgifternes Fordeling.

	Rd.	ß.	Rd.	ß.
Transport...	226,293.	92	359,691.	27
Fregatten Tordenskjold.....	150.	14		
Dampfregatten Niels Juel.....	1,040.	39		
— Sjælland	100.			
— Jylland	102.	50		
Corvetten Galathea	4,248.	89		
— Valkyrien	7,194.	52		
— Saga.....	1.	86		
— Najaden.....	273.	16		
Dampcorvetten Thor	2,210.	39		
— Heimdal.....	4,206.	93		
Briggen St. Thomas	653.	79		
— St. Croix	8.	4		
— Mercurius (Afleveret mere end modtaget 10 Rd. 16 ß.)				
Briggen Ørnen	683.	92		
Skonnerten Delphinen	28.	40		
— Pilen	26.	38		
— Elben (Afleveret mere end modtaget 1,228 Rd. 40 ß.)				
Kutteren Neptun	112.	29		
Dampfkibet Hekla	25,213.	65		
— Geiser.....	143.	28		
— Skirner.....	16,543.	5		
— Holger Danske..	838.	3		
— Hertha	1,571.	24		
— Uffo	952.	38		
Dampkanonbaaden Støren.....	349.	40		
— Nr. 1	1,036.	7		
Kanonflotillen (Chaloupper og Joller med Tilbehør).....	92.	52		
Transport...	294,075.	58	359,691.	27

C. Udgifternes Fordeling.

		Rb.	ß.	Rb.	ß.
	Transport...	294,075.	58	359,691.	27
	Transportbaade med Tilbehør.....	4,691.	37		
	Fartøierne og deres Inventarium.....	482.	92		
	Inventarium til Flaadens Skibe.....	2,735.	9		
	Hovedmagasinsgods	7,275.	86		
	Snedkergods.....	69.	60		
	Seil- og Flaggods.....	455.	60		
	Takkellads	6,118.	70		
	Artillerigods.....	10,209.	60		
		326,114.	52		
	Fragaaer for afleveret Gods...	3,195.	28		
				322,919.	24
c.	Værftets Bygninger og Inventarium.				
	Huusbygninger med Inventarium.....	30,324.	22		
	Vandbygninger, Beddinger, Bolværker, Broer	45,900.	41		
	Den nye Dok	5,658.	48		
	Den gamle Dok	13,008.	25		
	Holmens og Dokkens Materialboder..	13,332.	77		
	Brolægning, Reenholdelse, Vagthold, Belysning, Vandforsyning, Øsning, Pompning, Fortøining, etc.....	39,875.	83		
	Sprøitevæsenet.....	1,842.	64		
	Kutteren Fanny til Officerernes Brug.	662.	44		
	Jagten Karen Knuth	13.	65		
	Skonnerten Regnbuen	683.	23		
	Værftets Nordbaade.....	1,204.	27		
	— Pramme	16,848.	21		
	Transport...	169,354.	60	682,610.	51

Tilsyn, Reparation og Bedligeholdelse i Magasinerne.

C. Udgifternes Fordeling.

	Rd.	ß.	Rd.	ß.
Transport...	169,354.	60	682,610.	51
Værftets Fartøier og Færger.....	2,741.	73		
— Flaader.....	127.	61		
Opførelse af nye Skure til Transportbaade.....	36,367.	30		
	208,591.	32		
Fragaaer Indtægt for Udlaan af Forskjelligt	5,161.	7		
			203,430.	25
d. Andre Udgifter ved Værftet.				
Forskjellige Arbeider.....	1,446.	18		
Artillericorpsets Øvelser, Skoler, Militairtjeneste og Vagthold	45,489.	67		
Matroscorpsets Øvelser, Skoler og Militairtjeneste.....	9,921.	2		
Skibsbygningsskolen og Extraskriveri samt Douceurer.....	5,402.	78		
Contoirudgifter	780.	14		
			63,039.	83
e. Equipering, Desarmering og Slittage af udrustede Skibe.				
Fregatten Thetis	27,660.	4		
Corvetten Valkyrien.....	10,115.	17		
Dampkorvetten Thor	20,711.	80		
— Heimdal.....	19,919.	53		
Briggen Ørnen	12,565.	36		
— St. Thomas	8,743.	17		
Skonnerten Delphinen	2,107.	32		
Kutteren Neptun	1,318.	47		
Skonnerten Pilen.....	1,779.	28		
Brændeforsyning, Fadeværk etc. til Skibene	7.282.	48		
Udgifter ved Hvervingscontoiret.....	42.	21		
			112,244.	95
			1,061,325.	62

C. Udgifternes Fordeling.

	Rd.	ß.	Rd.	ß.
2. Udgifter, der ikke directe vedkomme Værftet og som tildeels refunderes.				
a. Skibe og Fartøier til Hans Majestæt Kongens Brug.				
Dampskibet Slesvig } Vedligeholdelse 8,966 Rd. 37 ß. Branden 4,012 — 85 -	12,979.	26		
Dampskibet Falken	7,119.	95		
Jagtchalouppen	306.	47		
Transporter med Sluppen Makrelen for Hofetaten etc.	368.	36		
			20,774.	12
b. Forskjellige Bygninger og Institutioner under Marineministeriet.				
Marineministeriet (Contoirudgifter, Ordonantser, Brændsel, Inventarium)	3,670.	65		
Chefen for Officeerscorpset	332.	20		
Søcadetacademiet (Brændsel og Inventarium)	2,372.	16		
Proviantgaarden (Brændsel og Inventarium)	1,268.	79		
Sø-Etatens Skoler (Brændsel og Inventarium)	1,773.	37		
Nyboders Commandantskab (Brændsel og Inventarium)	223.	3		
Batteriet Trekroner (Brændsel og Inventarium)	3,678.	49		
Christianssø	810.	39		
Defensionsvæsenet	208.	24		
Transport	14,337.	44	20,774.	12

C. Udgifternes Fordeling.

		Rd. ß.	Rd. ß.
	Transport...	14,337. 44	20,774. 12
	Logisfkibet	774. 7	
	Sø-Etatens Hofpital	50.	
			15,161. 51
c.	Laftdragere til Commisfariatets Brug.		
	Barkfkibet Gammelholm.....	2,952. 88	
	Skonnerten Maagen.....	1,520. 74	
	— Kiel.....	659. 61	
	Kuffen Sehestedt	419. 87	
	Sluppen Makrelen.....	959. 68	
	— Larfens Plads.....	4,226. 52	
	Losning, Transport, Befigtelfe af Tømmer, famt andre Udgifter ved Tømmeroplaget.....	10,489. 18	
			21,228. 64
d.	Fyr- og Vagervæfenet.		
	Fyrfkibene:	Rd. ß.	
	Fyrfkibet Nr. 1.....	1,171. 38	
	— — 2.....	5. 63	
	— — 3.....	583. 79	
	— — 4.....	157. 41	
	— — 5.....	1,460. 15	
	— — 6.....	2,414. 58	
	— i Aggercanal.	55. 82	
	Dampfkibet Hertha ...	596. 25	
			6,445. 17
	Fyrtaarnene:		
	Aarofund Fyr.....	2. 12	
	Anholt —	690. 80	
	Transport...	692. 92	6,445. 17	57,164. 31

C. Udgifternes Fordeling.

	Rb.	ß.	Rb.	ß.	Rb.	ß.
Transport...	692.	92	6,445.	17	57,164.	31
Asfens Fyr	150.	19				
Baago —	214.	27				
Bülck —	117.	53				
Chriſtianso Fyr.....	427.	43				
Dageböll —	19.	54				
Düſternbrook Fyr.....	210.	30				
Fakkebjerg —	689.	22				
Fornæs —	422.	31				
Frederiksort —	277.	23				
Gjedſer —	227.	68				
Halſkov-Korsør Fyr...	440.	92				
Hammershuus — ...	707.	89				
Hanſtholm — ...	801.	72				
Helholm — ...	162.	15				
Heſſelø — ...	163.	63				
Hjelm — ...	824.	12				
Hirtsholm — ...	95.	76				
Kegenæs — ...	101.	21				
Knobens — ...	»	36				
Knudshoved — ...	210.	84				
Kronborg — ...	283.	67				
Liſter — ...	27.	23				
Læsøe — ...	1.	48				
Marie — ...	343.	85				
Møens — ...	164.	37				
Nakkehoved — ...	811.	73				
Pelzerhage — ...	212.	82				
Refsnæs — ...	152.	90				
Røde-Klif — ...	556.	34				
Seiro — ...	283.	74				
Transport...	9,796.	3	6,445.	17	57,164.	31

C. Udgifternes Fordeling.

	Rd.	ß.	Rd.	ß.	Rd.	ß.
Transport...	9,796.	3	6,445.	17	57,164.	31
Skagens Fyr	1,260.	43				
Slipshavns —	160.	31				
Sportsbjergs —	216.	69				
Sprogø —	98.	3				
Stevns —	382.	24				
Stor —	12.	36				
Taars —	215.	69				
Thuno —	207.	13				
Trekroners —	237.	51				
Veirø —	151.	85				
Vestborg —	46.	89				
			12,785.	36		
Afskilligt			1,922.	81		
Vagervæsenet			1,132.	7		
Varpetønder og Spidstønder			391.	44		
					22,676.	89
e. Opmaaling af de danske Farvande.						
Dampskibet Hertha			685.	38		
Jagten Karen Knuth			824.	37		
					1,509.	75
f. Transporter for Land Etaten.						
Dampkanonbaaden Nr. 1			2,286.	70		
Transportbaadene			955.	25		
					3,241.	95
g. Postvæsenet.						
Dampskibet Geiser.....			7,397.	51		
— Skirner.....			16,510.	33		
Transport...			23,907.	84	84,593.	2

C. Udgifternes Fordeling.

	Rb. ß.	Rb. ß.
Transport...	23,907. 84	84,593. 2
Dampſkibet Ægir	177. 21	
— Eideren	1,523. 52	
— Uffo	803. 53	
— Freyr.....	25. 3	
Adſkilligt	591. 44	
		27,028. 65
h. Andre Arbeider og Materialier, der refunderes.		
Værfternes Sammendragning paa Nyholm	49,232. 95	
Transport...	49,232. 95	111,621. 67

	Kjøbt.
	Rb. ß.
3. Indtægt og Udgift ved Magaſinerne.	
Tømmeroplaget og Spaanehaugerne:	
Egetræ	116,867. 38
Fyrre og andre Træmaterialier	32,669. 78
Maſtetræer og Fyrreſpirer	180.
Bøgebrænde	2,491. 93
Gammelt Brænde	.....
Forſkjelligt	.....
Hovedmagaſinet	137,729. 25
Takkelloftets Magaſin	.....
Tøihuſets do.	.....
Laboratoriets do.	.....
Transport...	289,938. 42

C. Udgifternes Fordeling.

	Rd. ß.	Rd. ß.
Transport...	49,232. 95	111,621. 67
Arbeider for andre Autoriteter eller Private	18,216. 19	
Solgt og udleveret til andre Autoriteter eller Private	27,357. 91	
		94,807. 13
		206,428. 80

nmærkning: Efter Opgave fra Commissariatet er der fraskreven Værftets Conto 177,197 Rd. „ ß.
tilskreven Værftets Conto ..... 70,353 — 84 -

Forskjel... 106,843 Rd. 12 ß.
For Refusions- og Auctions-Beløb er indkommen. 70,147 — 11 -

Altsaa ialt refunderet..... 176,990 Rd. 23 ß.
Heri er imidlertid optagen nogle Equiperings Udgifter.

Indleveret.	Summa Indtægt.	Udgift.	Forøgelse.	Formindskelse.
Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
17,087. 19	133,954. 57	175,590. 53	.....	41,635. 92
8,531. 65	41,201. 47	89,273. 54	.....	48,072. 7
115.	295.	8,726. 78	.....	8,431. 78
.....	2,491. 93	3,021. 32	.....	529. 35
1,078.	1,078.	1,523. 64	.....	445. 64
568. 35	568. 35	737. 77	.....	169. 42
88,768. 71	226,498.	289,702. 93	.....	63,204. 93
51,951. 85	51,951. 85	46,531. 79	5,420. 6	.....
22,044. 41	22,044. 41	7,428. 23	14,616. 18	.....
7,324. 1	7,324. 1	6,434. 3	889. 94	.....
97,469. 29	487,407. 71	628,970. 76	20,926. 22	162,489. 27

C. Udgifternes Fordeling.

	Kjobt. Rd. ß.
Transport...	289,938. 42
Snedkermagasinet	.....
Seil- og Flagmagasinet	.....
Reberbanens Magasin	.....
Bradbænkens do.	.....
Flaadens Skippers Magasin	.....
Skibsbygmesternes do.	.....
Baadeværftets do.	.....
Masteværftets do.	.....
Grovsmedeværkets do.	.....
Kleinsmedeværkets do.	.....
Tømmerværftets do.	.....
Maskinværkstedets do.	.....
Dreiværkstedets do.	.....
Bøssemagerværkstedets do.	.....
Sprøiteslangeværkst. do.	.....
Saugmaskinværkst. do.	.....
Til andre Magasiner og Værksteder	357,462. 78
Adskilligt	24,362. 24
	671,763. 48 (a)

Formindskelse ..... 162,647 Rd. 79 ß.
Forøgelse ..... 106,857 — 62 -

Altsaa er Beholdningen i Magasinerne aftaget med .... 55,790 Rd. 17 ß

Anmærkning:

(a) Er optaget til Indtægt ifølge Opgave fra Commissariatet o Sjouerskriveren (see Indtægt B. a. & b.)
(b) Er indleveret fra forskjellige af Værftets Værksteder og taget ti Indtægt i Magasinerne (see Indtægt B. c.) den er derfor anfør som Versurudgift (see D. 3.)
(c) (see Indtægt B. d.)
(d) (see Udgift B. e.)

C. Udgifternes Fordeling.

Indleveret.		Summa Indtægt.		Udgift.		Forøgelse.		Formindskelse.	
Rd.	ß.	Rd.	ß.	Rd.	ß.	Rd.	ß.	Rd,	ß.
7,469.	29	487,407.	71	628,970.	76	20,926.	22	162,489.	27
6,007.	58	6,007.	58	3,985.	42	2,022.	16		
4,783.	45	4,783.	45	3,010.	25	1,773.	20		
7,819.	1	47,819.	1	41,340.	79	6,478.	18		
6,984.	48	6,984.	48	3,908.	40	3,076.	8		
832.	68	832.	68	764.	32	68.	36		
3,836.	17	3,836.	17	3,784.	57	51.	56		
490.	61	490.	61	184.	87	305.	70		
278.	73	278.	73	258.	70	20.	3		
72.	7	72.	7	13.	14	58.	89		
16.	66	16.	66	17.	83	.....		1.	17
3,731.	23	3,731.	23	3,243.	54	487.	65		
165.	58	165.	58	320.	77	.....		155.	19
48.	70	48.	70	48.	70	.....			
60.		60.		62.	16	.....		2.	16
5.	40	5.	40	4.	83	»	53		
7.	65	7.	65	»	18	7.	47		
.....		381,825.	6	310,243.	63	71,581.	39		
2,609.	57	944,373.	9	1,000,163.	26	106,857.	62	162,647.	79
(b)		(c)		(d)					

4. Værkstedsudgifter.	Indtægt, (Overskud.) Rd.	ß.	Udgift. Rd.	ß.
Værktøi, Kul, Dampkraft, etc., som er indbefattet i Mandskabets Bekostning.				
Skibsbyggeriet	1,291.	48	6,359.	3
Baadeværftet	.....		471.	59
Transport...	1,291.	48	6,830.	62

C. Udgifternes Fordeling.

	Indtægt, (Overſkud.)		Udgift.	
	Rd.	ß.	Rd.	ß.
Transport...	1,291.	48	6,830.	62
Maſteværftet	.....		440.	55
Snedkerværkſtedet	.....		1,053.	8
Seilmagerværkſtedet	.....		351.	80
Grovſmedeværkſtedet	.....		17,517.	59
Kleinſmedeværkſtedet	.....		1,818.	
Billedhuggerværkſtedet	.....		35.	82
Saugmaſkinværkſtedet	4,963.	14	4,765.	12
Tømmerværftet	.....		4,182.	72
Rappertværkſtedet	.....		29.	72
Maſkinværkſtedet	.....		18,345.	4
Sprøiteſlangeværkſtedet	.....		42.	
Dreierværkſtedet	.....		1,701.	86
Bødkerværkſtedet	.....		268.	23
Bøſſemagerværkſtedet	.....		32.	38
Reberbanen	2,706.	85	510.	10
Væverværkſtedet	851.	95	13.	63
Brødbænken og Materialſtalden	.....		1,489.	67
Takkelloftet	.....		699.	28
Tøihuſet	.....		638.	4
Laboratoriet	.....		434.	37
Skipperen i Flaaden	.....		18.	29
	9,813.	50	61,218.	27
			9,813.	50
			51,404.	73

D. Sammendrag.

	Rd. ß.	Rd. ß.
1. Værftets directe Udgifter:		
a. Nye Skibsbygninger	359,691. 27	
b. Skibsreparationer eller Flaadens og dens Inventariums Conservation ..	322,919. 24	
c. Værftets Bygninger og Inventarium	203,430. 25	
d. Andre Udgifter ved Værftet	63,039. 83	
e. Equipering, Desarmering og Slitage af udrustede Skibe.....	112,244. 95	
		1,061,325. 62
2. Udgifter, der ikke directe vedkomme Værftet:		
a. Skibe og Fartøier til Hs. Majestæt Kongens Brug.....	20,774. 12	
b. Forskjellige Bygninger og Institutioner under Marineministeriet	15,161. 51	
c. Lastdragere til Commissariatets Brug	21,228. 64	
d. Fyr- og Vagervæsenet	22,676. 89	
e. Opmaalinger af de danske Farvande	1,509. 75	
f. Transporter for Land-Etaten.....	3,241. 95	
g. Postvæsenet	27,028. 65	
h. Andre Arbeider eller Materialier der refunderes	94,807. 13	
		206,428. 80
Transport...	.....	1,267,754. 46

D. Sammendrag.

	Rd. ß.	Rd. ß.
Transport...	.....	1,267,754. 46
3. Værdien af Varer, der ere bearbeidede og indleverede til Magasinerne (Verſur, ſee Anmærkningen ved Magaſinerne)	.....	272,609. 57
4. Værkſtedsudgifter. (Verſur)	.....	51,404. 73
		1,591,768. 80

Sø-Etatens Beregnings Contoir den 29de September 1860.

O. Suenson.

Til

Chefen for Orlogsværftet.

Opgivelse

af

hvad Haandværkernes Lønning m. m. ved Orlogsværftet ialt udgjør.

(Meddeelt af Orlogskapitain Bøcher.)

Svende.	Vogn, deel Bilkjørsel, Hus, Maanedring og Bolig.	Kost	Skole, Hospital, Medaillepenge, Pension, Understøttelser, ligel. til Enker	Forskjellen mellem den Dele der svares af Boligen, og dens Værdi	Ialt aarlig	pr. Dag	pr. Time
	Rd.	Rd.	Rd. ß.	Rd.	Rd. ß.	Rd. ß.	ß.
Skibbyggere, Mastemagere, Baadebyggere, Tømmermænd, Billedhuggere, Bøssemagere og Maskinsvende ..... i 1. Kl.	220.	80.	44. 53	16.	360. 53	1. 22	12.
Skibbyggere, Mastemagere, Baadebyggere, Tømmermænd, Billedhuggere, Bøssemagere og Maskinsvende ..... i 2. Kl.	208.	80.	44. 53	16.	348. 53	1. 18	12.
Dreiere, Snedkere og Bødkere i 1. Kl.							
Skibbyggere, Mastemagere, Baadebyggere, Tømmermænd, Billedhuggere, Bøssemagere og Maskinsvende ..... i 3. Kl.	196.	80.	44. 53	16.	336. 53	1. 14	11.
Dreiere, Snedkere og Bødkere i 2. Kl.							
Seilmagere og Reebslagere .. i 1. Kl.							
Dreiere, Snedkere og Bødkere i 3. Kl.	184.	80.	44. 53	16.	324. 53	1. 10	11.
Seilmagere og Reebslagere .. i 2. Kl.							
Seilmagere og Reebslagere .. i 3. Kl.	172.	80.	44. 53	16.	312. 53	1. 6	11.
Skibbyggere, Mastemagere, Baadebyggere, Tømmermænd, Billedhuggere, Bøssemagere og Maskinsvende ..... i 4. Kl.	167.	80.	44. 53	16.	307. 53	1. 5	10.

	Penge	Kost			Ialt aarlig	pr. Dag	pr. Time
	Rd.	Rd.	Rd. ß.	Rd.	Rd. ß.	Rd. ß.	ß.
Dreiere, Snedkere og Bødkere i 4. Kl.	155.	80.	44. 53	16.	295. 53	1. 1	10.
Seilmagere og Reebſlagere.. i 4. Kl.	143.	80.	44. 53	16.	283. 53	» 93	10.
Lærlinger.							
Skibbygger=, Maſtemager=, Baade=bygger=, Tømmermands= og Maſkin=Lærling ..... i 1. Kl.	73.	80.	44. 53	..	197. 53	» 65	7.
Dreier=, Snedker=, Bødker=, Billedhugger=, Seilmager= og Reebſlager=Lærling ..... i 1. Kl.	63.	80.	44. 53	..	187. 53	» 61	6.
Alle Lærlinger ..... i 2. Kl.	47.	80.	44. 53	..	171. 53	» 56	6.
Grov= og Kleinſmede.... i 1. Kl.	252.	80.	44. 53	16.	392. 53	1. 33	12.
do. ..... i 2. Kl.	240.	80.	44. 53	16.	380. 53	1. 29	11.
do. ..... i 3. Kl.	222.	80.	44. 53	16.	362. 53	1. 23	11.
do. ..... i 4. Kl.	192.	80.	44. 53	16.	332. 53	1. 13	10.
do. Lærlinger i 1. Kl.	87.	80.	44. 53	..	211. 53	» 70	6.
do. do. i 2. Kl.	56.	80.	44. 53	..	180. 53	» 59	5.

Foruden ovenanførte Lønninger udbetales der til Mandſkabet et Beløb for Accordarbeide, hvilket har udgjort i Finantsaaret 1859—60 11,211 Rd. 17½ ß.

For Haandværkerne, 809 Svende og Lærlinger, bliver Udgiften pr. Mand aarlig 325 Rd. 30 ß. og for Accordarbeide 13 Rd. 82 ß.
„ daglig 1 — 11 – „ „ » — 5 –

Oplysning

om

hvad der forunden den reglementerede Lønning endvidere kommer Mandskabet tilgode i den faste Tjeneste.

(Meddeelt af Orlogscapitain Bocher.)

Efter Budgettet udgjør Udgiften:

til Hæderstegnet for god Tjeneste			3,000 Rd.
„ Hospitalet			19,838 —
„ Drenge-Skolerne	10,418 Rd.		
„ Pige-Skolerne	4,538 —		
			14,956 —
„ Nug til Familier med mange Børn			1,800 —
Til Pensioneringen medgaaer:			
til Pensionister i Invalide-Afdelingen	16,494 Rd. 74 ß.		
„ Søqvæsthuuspensionister	793 —		
Enker....	1,572 —		
„ Pensionister efter Loven af 9. April 1851....	8,590 — 48 -		
Enker....	5,960 — 24 -		
			33,410 — 50 ß.
Fra Søqvæsthuset afgives til Fattigvæsenet			8,000 —
		ialt...	81,004 Rd. 50 ß.

Efter Antallet af det faste Mandskab i Budgettet 1692 Mand og 126 Maskinfolk, ialt 1818 Mand, bliver Udgiften pr. Mand ..... 44 Rd. 53 ß.

I Aarene 1855—59 har tillige været indlagt paa Hospitalet 688 Indrullerede (Medium heraf 137 aarlig), hvilke ikke ere medtagne i ovenstaaende Beregning.

Opgivelse

af Arbeidstiden ved Orlogsværftet.

(Meddeelt af Orlogscapitain Bocher.)

fra	til	Arbeids-dage.	Timer daglig.	Timer daglig for Smede.	Jalt Timer.	Jalt Timer for Smede.
16. April	30. April	12.	11.	11.	132.	132.
1. Mai	31. Mai	24.	11.	11.	264.	264.
1. Juni	30. Juni	25.	11.	11.	275.	275.
1. Juli	31. Juli	26.	11.	11.	286.	286.
1 Auguſt	31. Auguſt	27.	11.	11.	297.	297.
1. Septbr.	15. Septbr.	13.	10½.	11.	136½.	143.
16. Septbr.	30. Septbr.	12.	10.	11.	120.	132.
1. Octbr.	15. Octbr.	12.	9½.	11.	114.	132.
16. Octbr.	31. Octbr.	13.	9.	11.	117.	143.
1. Novbr.	15. Novbr.	13.	8½.	11.	110½.	143.
16. Novbr.	30. Novbr.	13.	8.	11.	104.	143.
1. Decbr.	31. Decbr.	19.	7.	10½.	133.	199½.
1. Januar	15. Januar	11.	7.	10½.	77.	115½.
16. Januar	31. Januar	14.	8.	11.	112.	154.
1. Februar	15. Februar	13.	8½.	11.	110½.	143.
16. Februar	28. Februar 29. Februar	10.	9.	11.	90.	110.
1. Marts	15. Marts	13.	9½.	11.	123½.	143.
16. Marts	31. Marts	14.	10.	11.	140.	154.
1. April	15. April	9.	10½.	11.	94½.	99.
		293.			2,836½.	3,208.

Skrivelse

fra Orlogscapitain Sommer til Chefen for Orlogsværftet, dat. d. 14de Septbr. 1860.

Ifølge Deres Excellences Ordre af 10de August, foranlediget ved Ministeriets Skrivelse af 7de f. M., skal jeg have den Ære at meddele Data til at oplyse Ministeriet om, hvorfor Sjouerudgiften paa Nyholm er tiltaget saa betydeligt i de senere Aar; og dernæst meddele Formening, om og da hvorledes nogen tilraadelig Indskrænkning i Sjouer-Udgifterne maatte være at tilveiebringe.

Hvad angaaer den forøgede Udgift til Sjouere i de senere Aar, da vil det først være nødvendigt at vise, hvorledes Sjouerne have været fordeelte til de forskjellige Brancher, og derefter vil det være at paavise, om Sjouerforbruget er tiltaget eller aftaget, alt i Forhold til de Arbeider, som ere udførte, og om ikke en større Deel af de Udgifter til Sjouere, som forlods ere udredede af Sjouerfondet, er bleven dette refunderet af andre Conti for Bygningsarbeider, og Anlæg, hvortil separate Summer have været bevilgede. Ligeledes maa det ved en Undersøgelse i denne Retning komme i Betragtning, om Værftet i de senere Aar er berøvet Kræfter, som det har været nødvendigt at erstatte med Andre, — altsaa saakaldte Sjouere, — for at faae de befalede Arbeider udførte.

For at komme til et nogenlunde Resultat i saa Henseende, skal jeg først tillade mig at fremsætte en Oversigt over Sjouerantallet og Udgifterne paa Nyholm i forskjellige Aar, og deri begynde med 1855, da Regnskabet førtes omtrent som i de paafølgende Aar. Derfra tages hvert enkelt Aar indtil indeværende.

Conto.	1855.		1856.	
	Antal.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.
A. Tømmertransport, Tømmerlosning og Saugmaskinen	13,855	8,647. 42	14,478	8,834. 73
B. Brødbænken	1,367	718. 60	1,307	662. 76
C. Flaaden	5,966	3,063. 84	6,641	3,385. 62
D. Takkelloftet	2,455	1,222. 72	3,509	1,902. 40
E. 1ste Skibsbygmester	3,886	2,153. 56	3,497	2,035. 74
F. Under-Skibsbygmesteren	3,502	1,951. 44	2,114	1,261. 76
G. Mesteren ved Flaadens Reparation	2,542	1,375. 40	2,974	1,657. 4
H. Tømmerværftet, Murerarbeidet og Brolægningsarbeidet	10,201	5,129. 94	9,903	5,316. 20
I. Snedkermesteren	2,750	1,361. 28	2,866	1,447. 2
K. Dreiermesteren	3,103	1,524. 92	3,621	1,785. 8
L. Maskinværkstedet	341	277.	258	185. 16
M. Spaanhaven	580	274. 48	572	300. 18
N. Rosseſamling, Oprydning og Udlægning af Auctionsbunker m. m.	6,898	2,874. 50	5,142	2,337. 94
O. Sneekaſtning, Gadefeining og Græsoprykning	1,252	544. 3	568	233. 72
P. Veiarbeide og Græsſlaaning	"	522. 16	"	385. 88
Q. Materialboden	52	22. 32	54	24. 48
R. Oplosning af Kul, Steen, Gruus m. m.	84	40. 32	249	173. 26
S. Egviperings- og Desarmeringsarbeider	1,699	1,211. 8	3,542	2,359. 94
T. Fyrſkibene	382	218.	312	277. 88
U. Laſtdragerne	"	341. 64	"	329. 48
V. Sertus Batterie	162	67. 48	98	46. 64
W. Smedierne	78	69. 32	69	61. 16
X. Chriſtiansholm og Bosſemagerværkſtedet	718	355. 12	676	343. 80
Y. Ny Værkſtedsbygning	"	129. 16	"	"
Z. Dokkeanlæget	76	64. 32	"	"
Æ. Toldbodbommen	"	841. 24	"	919. 48
Ø. Sjouerformandens Lonning	"	325. 40	"	323. 8
a. Smaa-Uddelinger	158	95. 65	350	197. 34
b. Anlægning af Sporveien og Kanonbaadsbeddingen ſamt Forlængelſe af Beddingen Nr. 1 i 1859	"	"	"	"
c. Skjærveſlaaning	"	"	"	"
	62,107	35,422. 78	62,800	36,788. 29

1857.		1858.		1859.		1860. indtil Udgangen af Aug.	
Antal.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.	Antal.	Rd. ß.
19,063	12,260. 54	20,698	13,341. 28	19,411	12,130. 77	10,414	6,879. 57
3,103	1,844. 8	1,239	808. 28	1,118	643. 72	1,210	802. 64
5,326	2,941. 94	5,597	3,177. 8	6,583	3,612. 72	2,725	1,479. 44
2,111	1,173. 22	1,031	566.	718	413. 48	89	51. 88
2,459	1,488. 88	1,744	1,022. 16	4,096	2,465. 1	2,017	1,188. 28
3,278	2,049. 64	2,555	1,489. 52	2,427	1,412. 24	1,162	679.
3,862	2,320. 4	2,230	1,260. 64	2,638	1,466. 68	1,747	978. 72
7,659	3,998. 70	10,658	6,044. 1	19,597	13,487. 91	10,691	7,744. 32
2,664	1,487. 64	2,068	1,186. 86	2,689	1,462. 68	1,210	673. 64
2,780	1,387. 40	1,918	957. 24	1,224	610.	854	427. 49
220	149. 32	444	693. 52	1,044	651. 44	220	141. 64
586	337. 48	570	334. 80	582	338.	390	226. 32
4,482	2,153. 16	5,839	2,949. 84	6,942	3,554. 44	2,719	1,559. 48
582	257. 4	778	282. 64	828	301. 32	383	142. 68
"	427. 56	"	413. 32	"	386. 32	"	250. 92
40	20. 80	34	19.	32	16.	15	7. 48
192	156. 59	176	169. 28	238	251. 64	60	63.
822	721.	724	677. 20	686	566. 32	349	320. 16
287	160. 24	202	124. 24	326	177. 88	195	119. 80
"	463. 52	"	345. 16	"	383. 16	"	250. 32
21	9. 8	14	6. 16	"	53. 16	117	96. 56
10	7. 16	"	"	"	"	"	"
"	66. 38	66	53. 48	"	"	"	"
"	175. 42	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	903. 48	"	1,067.	"	1,124.	"	738. 48
"	288. 72	"	280. 48	"	300. 64	"	187. 88
442	350. 40	120	67. 41	74	66. 22	105	80. 84
"	"	"	3,239. 62	2,533	2,732. 49	Bygn. p. Frholm	496. 61
"	"	"	"	100	90. 34	"	"
59,989	37,599. 87	58,705	40,576. 58	73,886	48,699. 2	36,672	25,587. 76

Jeg har ikke medtaget tidligere Aar, deels fordi de senere Aar kun ere paaankede, deels fordi Regnskabet i Krigsaarene og før disse er ført saa afvigende fra de senere Aars, at ingen directe Sammenligning kan anstilles. Men naar man sammenligner Hovedsummerne, som ere udgivne til Sjouere i Aarene mellem 1840 og 1850, med de senere Aar, da sees at Sjouerforbruget og Udgifterne dertil ere stegne meget betydeligt f. Ex. fra 1845 til 1855. For førstnævnte Aar var den 21,658 Rd., for sidstnævnte 35,422 Rd. Her maa imidlertid først komme i Betragtning, at Styrken af faste Arbeidsmænd var betydelig større i første, end i sidstnævnte Aar, og dernæst at Værftets Udstrækning og Drift paa Grund af det høiere Budget og Krigen havde udviklet sig meget betydeligt i dette Decennium. Forskjellen i Regnskabsførelsen er imidlertid som anført saa stor, at det er meget vanskeligt at anstille en Sammenligning.

Med Hensyn til de sidste 6 Aar fremgaaer det af omstaaende Tabel at:

i 1855 var Sjouerantallet.....		62,107	Mand
- 1856 — —	693 større...	62,800	—
- 1857 — —	2,118 mindre..	59,989	—
- 1858 — —	3,402 — ..	58,705	—
derimod i 1859 var —	11,779 større...	73,886	—

Forudsat at Driften i 1855 og 1856 var nogenlunde eens, maatte dog Sjouerantallet efter Midten af 1856 stige noget, fordi Antallet af Værftsarbeidsmænd, som stode til Eqvipagemesterens Disposition, dengang reduceredes med 25 Mand daglig. Det viser sig ogsaa, at Forøgelsen af Sjouere falder paa tvende ham specielt underlagte Brancher, nemlig paa Flaaden og paa Eqviperings- og Desarmerings-Arbeider. I Aaret 1857 og 1858 er Sjouerantallet i Aftagende, men stiger betydeligt i 1859. Det vil imidlertid sees, at det forøgede Sjouerforbrug i dette Aar falder hovedsageligen paa Contoerne E. H. L. og N. og derfor hidrører fra de betydelige Bygningsarbeider, som i dette Aar ere foretagne, og de betydelige Transporter, Tilhugninger af

Tømmer og af disse Arbeider følgende Oprydninger, hvilket senere skal blive nærmere udviklet.

En Sammenstilling mellem Udgifterne til Sjouere i de sidste 5 Aar viser at disse i 1855 vare..... 35,422 Rd.

i 1856.....	1,366 Rd.	større..	36,788 —
- 1857	2,177 —	— ..	37,599 —
- 1858, Conto b. fraregnet	1,915 —	— ..	37,337 —
og - 1859	13,277 —	— ..	48,699 —

I 1856 er Udgiften stegen paa Grund af Antallets Stigen. Den forøgede Udgift, som er fremstaaet i 1857, skjøndt Sjouerantallet i dette Aar formindskedes betydeligt, hidrører deels fra de opskruede Priser, som i dette Aar havde forhøiet Daglønnen overalt, saaledes at det blev nødvendigt for Værftet, for at erholde nogenlunde brugelige Sjouere, at følge Strømmen, deels fra at man dette Aar ved passende Accordarbeide søgte at faae mere Arbeide udført med færre Sjouere, hvilket ogsaa gjælder om de følgende Aar.

Det vil nu være at paavise, hvorledes den forøgede Sjouerudgift falder paa de enkelte Brancher, og hvilke Omstændigheder der have gjort den nødvendig, hvoraf formeentligen vil fremgaae, at Sjouerforbruget til de ordinaire Arbeider paa Værftet er betydeligen i Aftagende. Til den Hensigt skal jeg tillade mig at gjennemgaae den foranstillede Oversigts Conti i den Rækkefølge, hvori de ere opstillede.

A. Som indbefatter de Sjouere og deres Betaling, som medgaae til Losning, Besigtelse, Transporter og Oplægning af alt Tømmer, Mastetræer, Planker, Bræder og Brænde, som aarligen leveres paa Nyholm. Endvidere Udtagelse og Transport af samme Materialier til de Arbeidssteder, som henhøre under Skibsbyggeriet, og tildeels under Huus- og Vandbygningsvæsenet, samt de Dagleiere, som benyttes til Saugværkets Drift, og Maskinens Forsyning med Brændsel, og endelig til Transport af Smedegods m. m. mellem Gammel- og Nyholm. Dens Størrelse er altsaa tildeels afhængig af hvor stort Qvantum af ovennævnte Materiale,

der leveres Værftet. Fluctuationen heri, og hvilke Aar de større Qvantiteter ere modtagne, vil være Ministeriet bekjendt. Ligeledes er den afhængig af, hvor stort et Qvantum Materiale, der udtages til Forbrug, altsaa af hvilke Huus- og Vandbygningsarbeider der udføres, samt hvor mange og hvor store Skibes Bygning forberedes.

Denne Conto steg ubetydeligt i 1856, men betydeligt i de følgende trende Aar. Aarsagerne hertil ere følgende: Der er i Løbet af disse Aar opført 3 nye store Tømmerskjærme, i hvilken Anledning det var nødvendigt at bortflytte de store Qvantiteter Tømmer, som henlaae paa Byggepladsen, og senere atter at fylde de nye Skjærme med Tømmer. Jernbanen anlagdes, hvorfor det blev nødvendigt at nedbryde mere end Halvdelen af de paa Nyholm mellem gamle Takkeladshuus og Beddingen Nr. 3 beliggende Tømmerskjærme, og derfor at bortflytte alt deri oplagt Tømmer. Søndre Takkelladshuus, hvis Underhuus for en Deel var Oplagsted for Træ til Dreierens og Rapertmagerens Brug, ombyggedes, hvorfor det blev nødvendigt at flytte alt dette Materiale til Kanonbaadsskurene, og til et opbygget Materialhuus. Beddingen Nr. 1, paa hvilken var oplagt Tømmer, forlængedes, hvorfor dette maatte flyttes. Værftet overtog en stor Beholdning Tømmer fra Dokkeanlægget, hvilket maatte besigtiges og omlægges. Der udtoges og tilskares samt transporteredes Tømmer til Broen mellem Nyholm og Frederiksholm, til nye Kanon- og Transportbaadskure, til Tømmerskjærmene, et Stykke Bolværk om Dokkesen for Opmuddringsvæsenets Regning, til Takkeladshusene m. m., ligeledes et betydeligt Qvantum Egemateriale til Fregatterne „Jylland" og Nr. 50, samt til Corvetbygningen Nr. 49, hvilke Bygninger ere tilhuggede og reiste i disse Aar, samt til Linieskibet „Skjolds" Reparation og Forlængelse. I Forbindelse hermed paabegyndtes i 1857 og fuldførtes imod Slutningen af 1859, en Omordning af Tømmeret og Plankerne i næsten alle Skurene, hvormed

tilsigtedes Oeconomie ved fremtidig Udtagelse og Henstuvning, hvilket Maal i de kommende Aar vil vise sig opnaaet. Alle disse Arbeider have naturligviis foroget Udgiften paa denne Conto, men en stor Deel af disse Udgifter er kun forlods udredet af Sjouerfondet, og derefter af Vedkommende debiteret de forskjellige Bygningers og Anlægs specielle Conti, og derved refunderet fra dertil bevilgede extraordinaire Summer.

Det vil vise sig, at denne Conto iaar vil dale betydeligt, og det sees, at den i Aarets forlobne 8 Maaneder kun andrager 6,879 Rd.

B. Indbefatter Antallet af og Udgifterne til Sjouere, som udkrævedes, foruden de circa 20 ved Bradbænken disponible Værftsarbeidsmænd, til Arbeiderne ved Kranerne, Dunkrafter, Kjølhalinger o. desl. Det sees, at den holder sig nogenledes eens, skjondt Værftsarbeidsmændenes Antal er bleven indskrænket i 1856, hvilket tyder paa at Oeconomie med Sjouerforbruget har fundet Sted. Det forogede Forbrug i 1857 og tildeels 1858 hidrører fra, at der i forstnævnte Aar foretoges en Lapsalvning af alle Estacader, duc d'Alber, Kanonbaadsskure m. m. samt i begge Aarene endeel Arbeide med Fregatten „Sjællands" Maskinerie, og for det nye Dokkeanlæg, hvilket sidste Arbeide er refunderet.

Vedlagte Bilage Nr. 1 og 2 oplyse hele Sjouerforbruget ved Bradbænken i de nævnte Aar.

C. Indbefatter Antallet af og Udgifterne til Sjouere, som have været nødvendige, foruden de 32 Værftsarbeidsmænd, som ere tildeelte Flaaden, til Pumpning og Øsning af Flaadens Skibe, Dunkrafter, Pramme m. m., — til Skibenes Forhaling og Fortøining, Tagenes Conservation, Reenholdelse af Broer og Flaader m. m.

Hvad der er anført under B, gjelder tildeels ogsaa om denne Conto, hvorhos maa bemærkes, at Brugen af den nye Dok, i hvilken der fra dens Aabning i August 1858 til Dato har været indsat og udhalt 19 Skibe, selvfølgelig

har forøget Flaadens Arbeide betydeligt, ligesom ogsaa Tilpasningen og Paalægningen af det store Antal nye Tagbetræk, som ere anskaffede i de senere Aar, har krævet endeel Mandskab.

D. Denne Conto er aarlig dalet.

E. Aftager stadigt indtil 1859, da den stiger, fordi denne Mester i dette Aar lagde Kjølen til og reiste Fregatbygningen Nr. 50, samt forlængede Linieskibet „Skjold".

F. Er størst i 1857, fordi Fregatten „Jylland" i dette Aar reistes af denne Mester.

G. At denne Conto er størst i 1857 hidrører fra, at Linieskibet „Danmark" og Corvetten „Flora" ophuggedes i dette Aar. I de øvrige Aar holde disse Conti tilligemed I. sig nogenlunde eens.

H. Som indbefatter alle private Arbeidere, som antages under Huus- og Vandbygningsvæsenet, og som ikke høre under et bestemt Haandværk; alle Losninger og Transporter af Muur- og Tagsteen, Kalk og Cementsteen, disses Brænding og Tilberedning; endvidere Transport af forarbeidet Tømmermateriale under dette Departement, med meget mere. Denne Conto dalede ikke ubetydeligt i 1857, men steg i 1858 circa ..... 3,900 Rd.
og i 1859 circa ..... 9,500 —

13,400 Rd.

Der medgik altsaa til disse Arbeider i 1858 og 59, circa 13,400 Rd. mere end i 1857. Dette hidrører udelukkende fra de betydelige Huus- og Vandbygnings-Arbeider, Beddingen Nr. 1's Forlængelse, Sporveiens Anlæg samt Brolægningsarbeider. Af denne Conto er derfor en stor Deel refunderet, og Alt af Vedkommende henført paa sin rette Conto ved Beregningscontoiret. Her kan kun omtrentlig angives, hvilke Summer der ere medgaaede til de større Extraarbeider, og jeg skal kun tillade mig, efter Opgivende af Underdirecteur Bauer, at nævne, at der i 1858

og 1859 er udredet til Sjouere og private Dagleiere i Anledning af:

Søndre Takkelladshuus's Ombygning.....	2,240 Rd.
Nordre — —	830 —
Bygningen af Broen mellem Nyholm og Frederiksholm	170 —
Udgravning, Opfyldning m. m. ved Transportbaadskurene	700 —
Bolværket ved Dokken for Opmuddringsvæsenets Conto	900 —
Til Gravning, Opfyldning m. m. ved to nye Tommerskjærme	1,580 —
Til Sporveiens Anlæg, og Forlængelse af Bedbingen Nr. 1 m. m. forunden hvad der under Conto b. er opført circa	4,000 —
	10,420 Rd.

Desuden vil der paa denne Conto hvile endeel Udgifter til private Arbeidere ved Planering m. m., hidrørende fra Dokkeanlæget, hvilke Summer ogsaa kun ville være forlods udredede.

K. Var større i 1855 og 1856, men dalede allerede i 1857, forinden det nye Dreierværksted toges i Brug. I det gamle Dreierværksted brugtes tidligere circa 12 Mand daglig til Svinghjulenes Omdreining; hvilken Tjeneste bortfaldt i det nye Dreierværksted, som toges i Brug i 1857. Imidlertid sees det, at Udgifterne fremdeles ere dalede i de sidste Aar, og Sjouerantallet derstedes er nedbragt til 3 Mand daglig.

L. Her daler Udgiften i 1856 og 1857, men stiger atter i 1858 og 1859, deels paa Grund af Overtagelser fra Dokanlæget, deels paa Grund af større Jern-Leverancer og Oplosninger til Bygningen af Flydedokken, Jernkanonbaade m. m.

M. Indbefatter to Mand, som modtage og udlevere fra Spaanhaugen, sauge og hugge alt Brændsel til Værftet og Vagterne, samt i de sidste Aar til alle udrustede Skibe, som nu kun erholde til Brændsel det Affald, som samles ved Tømmerets Tilsaugning, hvorved Anskaffelsen af Bøgebrænde er betydeligen formindsket.

N. Denne Conto indbefatter al Oprydning paa Værftet, Udlægningen af Spaaner og Ros til Auction; endeel Opfyldning, Planering og Veiforbedring, samt Grøfters Udgravning, navnlig omkring den nye Værkstedsbygning, og de gamle Kanonbaadskure; ligeledes en betydelig Reparation af Skydeskaarene paa Sextus Batteri. Dens Størrelse er afhængig af de Arbeider, der foretages paa Værftet, hvorfor den ogsaa er steget i de sidste Aar, da en Mængde Oprydning er bleven nødvendig paa Grund af større Skibes Tilhugning og Bygning, samt Ombygningen af Takkellads-husene m. m. Endeel af disse Udgifter vil være refunderet af extra bevilgede Summer, ligesom en stor Deel vil være tilbagevundet af Auctionsbeløbene over Spaaner og Ros. At Arbeiderne i den nye Dok og paa Dokøen have krævet mere Oprydning herstedS, er indlysende, og at Udgifterne ere i forholdsviis ringe Stigen, viser derfor, at der i denne Branche er indført betydelige Indskrænkninger. I de første 8 Maaneder af dette Aar sees, at Contoen kun andrager 1,559 Rd., hvilket tildeels hidrører fra, at der falder en Deel færre Spaaner og Ros, efterat Fregatbygningen Nr. 50 er sat under Tag, men forøvrigt bestyrker hvad ovenfor er anført.

O. Holder sig næsten uforandret.

P. Er refunderet af Auctionsbeløbet over Hø.

Q. Næsten uforandret.

R. Er især afhængig af Kulforbruget. Dette er steget paa Grund af Forbruget ved den nye Doks Maskineri, ligesom Summen for 1859 indbefatter Udlosningen under ugunstige

Omstændigheder af en Ladning Kul, som oplagdes fra Briggen „Bolette Puggaard".

S. Aftager i de senere Aar.

T. Er afhængig af, hvormange Fyrskibe der søge hertil om Vinteren. Udgifterne refunderes.

U. Fluctuerer ubetydeligt. Lastdragernes Førere antage selv deres Mandskab til Equipering og Desarmering.

V. Er uddød.

W. Var i Aftagende, men stiger i 1859 paa Grund af Voldens Reparation.

X. Er uddød.

Æ. Er steget noget i 1858, ifølge Ministeriets Resolution af 16de Juni 1858.

a. Er i Aftagende.

c. Er foranlediget ved Byggearbeider og vil være refunderet.

Det antages ved denne Fremstilling, i Forbindelse med min ærbødigste Skrivelse af 29de April 1858, at være godtgjort, hvortil de saakaldte Sjouere benyttes, og hvorledes deres Antal og Betaling er afhængig af de Arbeider, som udføres paa Værftet. Ligeledes anseés det godtgjort, at en stor Deel af de Udgifter, som ere udredede til Sjouere, kun forlods ere udredede herfra, men senere refunderede af særlig bevilgede Summer. Endvidere at den stigende Udgift til saakaldte Sjouere kun er foraarsaget ved den betydeligt forøgede Drift paa Værftet; men at der i de enkelte Brancher, som ikke have været paavirkede heraf, er skeet betydelige Indskrænkninger, ligesom at der ved Accordarbeide er opnaaet at udføre mere Arbeide med færre Folk.

Hermed troer jeg at have opfyldt den første Deel af Deres Excellences Ordre af 10de f. M.

Det er mig dernæst paalagt at meddele Formening, om og da hvorledes nogen tilraadelig Indskrænkning i Sjouerforbruget kan tilveiebringes, i hvilken Anledning ærbødigst bemærkes, at det vil være Deres Excellence bekjendt, hvorledes ifølge Deres Excellences Tilskyndelse Opmærksomheden i de senere Aar stadigen har været

og er henvendt paa at indskrænke Forbruget af Sjouere, og paa at drive det meest mulige Arbeide ud af dem.

Det er min Overbeviisning, at der er opnaaet særdeles meget i den Retning, og jeg kan ikke paavise nogen tilraadelig yderligere Indskrænkning, saalænge de nødvendige Arbeider skulle udføres.

Hvorvidt den nu opførte Rullekran paa Losspladsen samt det eventuelle Anlæg af de Jernbaner, som ere foreslaaede af Directeurerne for Maskinvæsenet og Skibsbyggeriet samt af Undertegnede i Forening, ville tilstede Afknapning af Sjouere ved enkelte Brancher, vil Tiden vise; men Opgjørelsen af Besparelsen herved vil altid være meget vanskelig, da, som anført, Sjouerudgifterne størstedeels ere afhængige af de Arbeider her udføres, samt af hvormeget og hvor svært Tømmer og andet Materiale der oplosses, transporteres og forarbeides paa Værftet. Efterhaanden som flere Værksteder og Magasiner, som kræve hyppige og sværere Transporter, reises paa Nyholm, vil Erfaringen vise, hvor man hensigtsmæssigen kan anbringe Sporveie, Kraner og deslige for at lette Arbeidet, og det kan derfor haabes, at den betydelig forøgede Virksomhed, som efterhaanden vil udvikle sig herstedes, ikke vil kræve en forøget Udgift til Sjouere; men at denne tvertimod vil dale, naar i sin Tid alle Bygninger ere opførte, alle Opfyldninger, Veianlæg og Brolægninger fuldførte og Værftet atter opnaaer at være i normal Drift og Tilstand.

Sjouerfordelingen og Udgiften i de første 8 Maaneder af dette Aar, som ialt udgjør 25,590 Rd., og som altsaa med Tillæg af Halvdelen for de kommende 4 Maaneder (hvilket imidlertid er formeget, da disse ere Vintermaaneder) vil stige til circa 38,000 Rd., lader haabe en mindre Udgift i det Hele i dette Aar mod Aarene 1858 og 1859.

Ved at gjennemgaae de forskjellige Poster vil sees, at det navnligen er paa Conto A. og paa de øvrige mindre Conti, at Besparelsen vil falde, hvilket er begrundet i det tidligere Udviklede, hvorimod H. nærligen vil naae den samme Størrelse som i 1859, og dette hidrører fra Bygningen af Smedien, Bandkassemagasinet,

Prambeddingen, det nye Maskinværksted, med flere Bygninger, hvortil særlige Summer ere bevilgede, og hvorfra altsaa de forlods udredede Udgifter ville blive Sjouerfondet refunderede.

Nr. 1. Oversigt af Sjouernes Anvendelse ved Nyholms Bradbænk i Aaret 1857.

		Sjouere.
23—24 Jan.	Ved Dunkraftens Forhaling og Søtøndernes Paalandtagning paa Elephanten	32.
17 Februar.	Med at forhale Dunkraften Nr. 2 fra Christiansholm til Nyholms Kran	16.
26 og 28 —	Til Barkskibet Gammelholms Paalandsætning og Godsets Bjergning fra samme	24.
4 Marts.	Fratog Vintersluser fra gamle Dok og hængde dem under Gallien	40.
5 —	Giernes Skjæring paa Nyholms Kran til Geiser	10.
9 —	Til Slusens Fratagning fra gamle Dok for Fregatten Havfruens Udhaling	24.
11 —	Forhalte Dunkraften Nr. 2 fra gamle Dok til Christiansholm	10.
12 —	Til at besørge Gods til Gammelholm til Ægirs Ivandsættelse	30.
13 —	Udtog begge Kjedlerne af Dampskibet Geiser	50.
14 —	Udtog nogle Maskindele af Do.	30.
16 —	Do. Do. Do.	30.
17 —	Ivandsatte Dampskibet Ægir, og Maskinarbeidet med Dampskibet Geiser	40.
18 —	Forhalte Lægterprammen til Prambeddingen paa Øen, og klargjorde til en Prams Paalandsætning	25.
19 —	Taklede Dunkraften Nr. 3, og sammes Forhaling, fra Mastemagerværftet til gamle Dok	20.

			Sjouere.
20	Marts.	Vandprammens Forhaling til Toldboden til Vandfyldning, Rorets Hængning i Ægir, samt besørgede endeel Gods ombord i Niels Juel	20.
21	—	Til Sluſens Fratagning og Forſætning fra gamle Dok for Dampſkibet Zampas Udhaling, og Dampſkibet Geiſers Indhaling	20.
23	—	Opſat en Skurpram paa Land paa Beddingen paa Øen.....	20.
24	—	Indſatte Maſterne i Fregatten Havfruen ...	40.
25	—	Ombordtog nogle Maſkindele i Niels Juel..	10.
26	—	Beſørgede nogle Maſkindele fra Niels Juel til Maſkinværkſtedet	10.
27	—	Do. Do. Do.	20.
31	—	Klargjorde paa Beddingen Nr. 2 og paa Dunkraften til Bunden af Blokſkibet Dannmarks Paalandſætning	10.
25	Mai.	Lapſalvede Eſtacadet fra Ovintus langs Sexti Batteriet	12.
26	—	Do. Do. Do.	12.
27	—	Do. Do. Do.	12.
28	—	Do. Do. til Bommens Vagt	12.
3	Juni.	Lapſalvede Hønſebroen.....	9.
4	—	Do. Do.	10.
5	—	Lapſalvede den faſte Toldbodbro.....	9.
6	—	Do. Do. Do.	9.
9	—	Lapſalvede omkring Fartøishavn	10.
10	—	Do. Do. Do.	10.
15	—	Lapſalvede den faſte Bro imellem Bommens Vagt og Nyløb.....	7.
16	—	Do. Do. Do.	8.
17	—	Den faſte Bro og 2 Hovedpæle	9.
18	—	2 Hovedpæle og den ene Baad i Løbet....	8.
19	—	Bolværket paa begge Sider af Elephanten..	10.

			Sjouere.
20	Juni.	Broen ved Hovedvagten og Bolværket imellem Broen og Kranen	9.
22	—	Bolværket Sønden for Kranen, Gangspillene og Pælene i Land, og Bolværket omkring Beddingen Nr. 1	8.
23	—	Bardonpælene og Tørnebeddingerne paa Beddingen Nr. 1, 2 og 3 samt Bolværket omkring Beddingen Nr. 2.....	9.
25	—	Bolværket fra Beddingen langs Losspladsen og Beddingen Nr. 4, samt Bardonpæle og Tørnebeddingen	9.
26	—	Bolværket fra Beddingen Nr. 4 langs Losspladsen	8.
27	—	Rundebroen og Bolværket, samt Hammeren langs Nordre Mastehuus og Hammeren fra Begyndelsen af det nye Dok-Anlæg og til Overgangsbroen til Arsenalet	7.
29	—	Overgangsbroen til Arsenalet, alle Pælene og 2 Slæbesteder langs Arsenalet.....	7.
2	Juli.	Den faste Arsenalbro, Styktransportpramme, Trinene under Arsenalportene, Stakitværket ved Barkasskurene, samt et Stykke af Bolværkerne, Hammerne og Pælene paa Christiansholm	8.
3	—	Ankerkran, Skurpram Nr. 8, Bindingsværkerne, Dørene ind- og udvendig paa Barkasskurene og Pælene udenfor samme, et Skjærm over Boldkranen paa Kuglegaarden, Underlaget under Mortererne udenfor Arsenalet, samt en Strækning af Bolværket, Hammer og Pæle udenom Christiansholm	9.
4	—	Bolværket, Hammeren og Pæle udenom Christiansholm, Bolværket paa begge Sider af Kranen samt Hammeren i Trangraven	9.

			Sjouere.
6	Juli.	Estacadet udenom Christiansholm og 19 Pæle paa samme	7.
7	—	Vandprammen udenbords og paa Dækket, samt 16 Fortøipæle i Flaadens Leie	9.
8	—	21 Fortøipæle i Flaadens Leie	8.
9	—	21 Fortøipæle i Flaadens Leie	8.
10	—	Lægterprammen, Spilprammen, og Resten af Fortøipælene i Flaadens Leie	8.
13	—	Barkasskurenes udvendige Side, 2 Farvandspæle udenfor Christiansholm, Bolværket og Hammeren udenfor Sønder Arsenalet, samt Pælene udenfor samme	8.
14	—	En Takkeladspram, en Skurpram, Locummet Sønden for Arsenalet og endeel Andet paa Laboratoriet	8.
15	—	Laboratoriet, Broen og Stakittet ved Krudttaarnene Nr. 2 og 3 paa Ertekjedelveien, og Takkeladspram Nr. 4	9.
17	—	Enden af Plankeværket udenom Dehlehaugen	9.
18	—	De fornødne Steder inden og udenom Dehlehaugen, og begyndte paa Kanonbaadskurene	10.
20	—	Kanonbaadskurene	8.
21	—	Do.	8.
22	—	Do.	9.
23	—	Do. og et Locum	8.
27	—	Do. Slidskerne og Hammeren udenfor samme	9.
28	—	Flyttede alle Bukkene paa Beddingen Nr. 2.	9.
29	—	Lapsalvede Kanonbaadskurene, Slidskerne og Hammerne udenfor samme	8.
30	—	Lapsalvede Kanonbaadskurene	6.
31	—	Do. Do.	8.
1	Auguſt.	Do. Do.	8.
3	—	Do. Do.	10.

			Sjouere.
5	Auguſt.	Lapſalvede Kanonbaadſkurene	10.
7	—	Do. Do.	10.
8	—	Do. Do.	7.
10	—	Do. Do.	8.
11	—	Do. Do.	8.
12	—	Do. Do.	10.
13	—	Til Udtagelſe af 2 Stykker Tømmer af Skonnerten Maagen	5.
14	—	Lapſalvede Kanonbaadſkurene	7.
15	—	Til Agterbukkens Nedtagelſe paa Beddingen Nr. 2, og Løbets Aabning for Skonnerten Pilen og Corvetten Saga	7.
17	—	Lapſalvede paa Kanonbaadſkurene	7.
18	—	Do. Do.	9.
19	—	Do. Do.	8.
20	—	Do. Do. og Bolværket i Maſkingraven	8.
21	—	Lapſalvede Barkſkibet Gammelholm udenbords og Bolværket omkring Graven ved Maſkinværkſtedet	8.
22	—	Bolværket omkring i Maſkingraven	10.
24	—	Dunkraften Nr. 2	9.
25	—	Bolværket omkring Frederiksholms Canal ...	3.
26	—	Hammeren langs Bolværket til Spaanehaugen, Stakitværket og 2 Broer ved Krudttaarnet Nr. 1 paa Ertekjedelveien, og endeel af Spaanehaugen ud- og indvendig	8.
27	—	Spaanehaugen ud- og indvendig paa de fornødne Steder, et Locum og Hammeren langs Skurene til Kongeporten og Skorſtene i Jern-Kanonbaaden Nr. 1	8.
28	—	Kongeporten og Stalbbygning udenfor Kongeporten	10.

			Sjouere.
29	Auguſt.	Hammeren langs Tømmerſkjærmene og Krudtbroen	10.
31	—	Repareredе Lapſalving paa Tømmerſkjærmene	8.
1	Septbr.	Do. Do. Do.	8.
2	—	Do. Do. Do.	
		ſamt Bolværket og Stakittet ved Conſtructionskamret	6.
12	—	Optrak Pæle Sønden for Arſenalet med Lægterprammen	8.
15	—	Lapſalvede Skorſtenen og Saankerne i Dampſkibet Slesvig	4.
16	—	Løbets Aabning for Briggen Ørnens Udhaling	4.
17	—	Dunkraften Nr. 2 Forhaling	6.
2	Octbr.	Borttog Broen i Nyløb og lagde en Overgangsbro iſtedet	10.
16	—	Fratog Anker og Kjættinger fra Dunkrafter og Stykpramme	8.
17	—	Ilandtog Anker og Kjættinger fra Dunkrafter og Stykpramme	8.
19	—	Til Skruens Udtagelſe af Fregatten Niels Juel	6.
21	—	Til Bunden af Corvetten Floras Paalandſætning	6.
22	—	Do. Do. Do.	8.
26	—	Do. Do. Do.	8.
27	—	Til Maſkineriets Udtagelſe af Dampſkibet Mercurius	4.
28	—	Forhalte Stykpram fra Chriſtiansholm til Elephanten	1.
29	—	Dunkraften Nr. 2 Forhaling til Maſkingraven	4.
30	—	Maſkineriets Udtagelſe af Dampſkibet Mercur	20.
31	—	Do. Do. Do.	20.
2	Novbr.	Do. Do. Do.	44.
3	—	Stykprammens Forhaling til Maſkingraven	9.
i 15	Dage	hver Dag 1 til forſkjellige Arbeider	15.
21	Novbr.	Til Optagelſen af en ſjunken Pram	12.

			Sjouere.
23	Novbr.	Dunkraften Nr. 2 Forhaling til Maskingraven	4.
24	—	Rorets Aftagning af Dampfregatten Niels Juel	4.
25	—	Transporterede Geisers Kjedler fra Maskinværkstedet til Vandet	4.
26	—	Arbeidet med Geisers Cylinder	4.
27	—	Do. Do. Do.	4.
1	Decbr.	Maskinarbeidet med Dampskibet Geiser	10.
2	—	Do. Do. Do.	30.
3	—	Do. Do. Do.	30.
i 3	Dage	hver Dag 1 til forskjellige Arbeider	3.
8	Decbr.	Arbeidet med Mercurius' Kjedler	12.
9	—	Arbeidet med Boremaskinen	20.
10	—	Til Sluppen Makrelens Paalandsætning	16.
11	—	Do. Do. Do.	30.
12	—	Ombord i Dampfregatten Niels Juel og engelsk Dampskib	50.
14	—	Det engelske Dampskib	80.
15	—	Do. Do.	80.
16	—	Do. Do.	80.
17	—	Do. Do.	40.
18	—	Do. Do.	60.
19	—	Do. Do.	50.
21	—	Udskar Gierne fra Kranen og Maskineriets Arbeide	20.
22	—	Maskinarbeidet til Dampfregatten Niels Juel	30.
23	—	Do. Do. Do.	10.

Nr. 2. Oversigt over Sjouernes Anvendelse ved Nyholms Bradbænk i Aaret 1858.

4	Jan.	Maskinarbeidet til Dampfregatten Sjælland	20.
5	—	Do. Do. Do.	20.
6	—	Do. Do. Do.	20.
7	—	Do. Do. Do.	30.

			Sjouere.
8	Jan.	Maſkinarbeidet til Dampfregatten Sjælland	30.
9	—	Do. Do. Do.	10.
11	—	Til at efterſee Dunkrafts-Blokke og Stropper	6.
12	—	Do. Do. Do.	6.
13	—	Do. Do. Do.	6.
14	—	Do. Do. Do.	6.
15	—	Do. Do. Do. og Talliebloke	6.
16	—	Do. Do. Do.	6.
18	—	Udſkar Gieren fra Dunkraften Nr. 3 i gamle Dok og ombyttede 4 Blokke paa ſelve Dunkraften	6.
19	—	Efterſaae Blokke, Stropper og Skibmande	6.
20	—	Do. Do. Do.	6.
21	—	Omſkiftede Blokke i Dunkraften Nr. 3	6.
22	—	Do. Do. Do.	6.
23	—	Efterſaae Blokke, Stropper og Skibmande	6.
25	—	Do. Do. Do.	2.
26	—	Til at ſpinde Skibmandsgarn	2.
27	—	Til endeel Godsbeſigtelſe paa Gammelholm	8.
28	—	Do. Do. Do.	8.
30	—	Til at ſpinde Skibmandsgarn	2.
1	Febr.	Efterſaae Blokke, Stropper og Skibmande	2.
2	—	Do. Do. Do.	2.
3	—	Do. Do. Do.	2.
4	—	Hente reqvireret Gods fra Gammelholm	2.
5	—	Udtog Maſter og Spryd af Kanonbaaden Nr. 1	2.
6	—	Efterſaae Blokke, Stropper og Skibmande	2.
8	—	Do. Do. Do.	2.
9	—	Do. Do. Do.	2.
10	—	Do. Do. Do.	2.
11	—	Do. Do. Do.	2.
12	—	Do. Do. Do.	2.

			Sjouere.
13	Febr.	Efterſaae Blokke, Stropper og Skibmande...	2.
16	—	Do. Do. Do. ...	2.
17	—	Iſede for Dunkraften Nr. 2 og forhalte den et Stykke.....	2.
18	—	Iſede for Broen og Bommens Aabning i Løbet for Dampſkibet Hertha Udhaling....	8.
19	—	Efterſaae Stropper, Blokke og Skibmande...	2.
20	—	Do. Do. Do. ...	1.
22	—	Do. Do. Do. ...	2.
23	—	Do. Do. Do. ...	2.
24	—	Do. Do. Do. ...	2.
25	—	Do. Do. Do. ...	2.
26	—	Do. Do. Do. ...	2.
27	—	Til Fregatten Sjællands Skrue	2.
1	Marts.	Do. Do. Do.	2.
4	—	Maſkinarbeidet til Dampfregatten Niels Juel	2.
5	—	Do. Do. Sjælland..	2.
6	—	Do. Do. Do. ..	2.
8	—	Efterſaae Blokke, Stropper og Skibmande ..	2.
9	—	Reengjorde Dunkrafter og Pramme for Snee og Is	2.
10	—	Efterſeet Blokke, Stropper og Skibmande...	2.
11	—	Aabnet Broen og Bommen i Nyløb for Hertha, Fyrſkib Nr. 5 og 6	2.
12	—	Efterſaae Blokke, Stropper og Skibmande...	2.
13	—	Do. Do. Do. ...	2.
15	—	Udlagde en Sotønde paa Rheden, og en anden ind paa Land.....	2.
16	—	Sluſens Fratagning og Sætning for gamle Dok for Niels Juels Udhaling og Emmelys Indhaling	33.
17	—	Aftog Roret af Karen Knuth, og Broernes Efterſeening.....	2.

			Sjouere.
18	Marts.	Omskifte Blokke og sætte Gier i Dunkraften Nr. 3	2.
19	—	Forhalte Dunkraften Nr. 2 til nye Dok for Dæmningspæle og Optrækning	10.
20	—	Flyttede et Søanker paa Reden med Lægterprammen	8.
22	—	Klargjorde til Karen Knuths Kjølhaling	2.
23	—	Kjølhalede Jagten Karen Knuth	18.
24	—	Aftaklede Jagten Do.	2.
25	—	Efterseet Blokke, Stropper og Skibmande	2.
26	—	Do. Do. Do.	2.
27	—	Ombordtog nogle Maskindele i Geiser	2.
29	—	Efterseet Blokke, Stropper og Skibmande	2.
30	—	Spledse Udløbningstouge til Sjællands Udløbning	2.
31	—	Do. Do. Do.	2.
3—4	April.	Do. Do. Do.	2.
22	—	Fratog og forsatte Sluſen for gamle Dok for Emmelys Udhaling og Jyllands Indhaling.	15.
11	Juni.	Optog en sjunken Pram ved Snedkerværkstedet	10.
15	—	Forhalte Dunkraften Nr. 2 og assisterede Dykkerne	6.
18	—	Forhalte Dunkraften Nr. 2 og 3	4.
19	—	Forhalte en Skurpram med gammelt og en Pram med 8 Vandkasser til Gammelholm	4.
29	—	Optrak Pæle for Havne-Administrationen	15.
2	Juli.	Klargjorde til Sjællands Afløbning	10.
5	—	Fratog Pompe-Maskineriet fra den nye Dok	20.
6	—	Do. Do. Do.	20.
7	—	Do. Do. Do.	20.
9	—	Til Sjællands Afløbning af Stabelen	20.
10	—	Godsets Bjergning fra Sjælland	20.
12	—	Kjedlernes Indsætning i Sjælland	12.

			Sjouere.
13	Juli.	Maskinarbeidet til Sjælland	20.
14	—	Do. Do.	10.
19	—	Optrak Pæle ved Estacadet	15.
28	—	Flyttede endeel Skraa og Bokkestøtter i Nordre Mastehuus	8.
29	—	Do. Do. Do.	8.
30	—	Styktransportprammen og Dunkraften Nr. 3's Forhaling	20.
31	—	Optrak Pæle ved Estacadet	20.
3	August.	Maskinarbeidet i Sjælland	12.
4	—	Do. Do.	6.
5	—	Do. Do.	2.
6	—	Udskar Gieren fra Dunkraften Nr. 3	8.
2	—	Dunkraften Nr. 3's Forhaling	8.
9	—	Dunkraften Nr. 3's Forhaling til Gammelholm til Dokning	10.
10	—	Forsatte Yderslusen for gamle Dok og forhalte Dunkraften til Christiansholm	20.
11	—	Lægterprammen og Spilprammens Forhaling til Kanonbaadskurene	6.
12	—	Ud- og opsatte en Kanonbaad	20.
13	—	Broens Aabning og Lukning i Nyløb for 5 Jern-Transportbaades Udhaling imellem Estacaderne	12.
14	—	Lapsalvede det nye Bolværk ved Christiansholm	6.
16	—	Stormastens Udtagelse af Corvetten Valkyrien	4.
17	—	Til Arbeide i Dampfregatten Sjælland	4.
19	—	Stilling under Nyholms Kran, og Lapsalving ved Christiansholm	10.
20	—	Til Stilling under Nyholms Kran	4.
23	—	Pæleoptrækning ved Estacadet	13.
24	—	Do. Do.	16.
25	—	Do. Do.	16.
6	Septbr.	Masternes Indsætning i Dampfregatten Sjælland	50.

			Sjouere.
7	Septbr.	Pæleoptrækning, nye Dok og Dampfregatten Sjælland	30.
8	—	Pæleoptrækning ved nye Dok	16.
9	—	Do. Do.	16.
10	—	Do. Do.	16.
11	—	Do. Do.	16.
13	—	Do. Do.	16.
14	—	Do. Do.	16.
15	—	Do. Do.	16.
16	—	Do. Do.	16.
17	—	Do. Do.	16.
30	—	Do. Do.	16.
1	Octbr.	Do. Do.	16.
2	—	Do. Do.	16.
4	—	Do. Do.	16.
5	—	Do. Do.	16.
22	Novbr.	Til den russiske Dampfregat	8.
23	—	Do. Do.	8.
24	—	Do. Do.	8.
25	—	Do. Do.	22.
27	—	Do. Do.	8.

Skrivelse

fra Orlogscapitain Sommer til Commissionen, dat. den 2den Februar 1861.

Hermed har jeg den Ære at fremsende trende Lister over Fordelingen af den Deel af Værftscorpset, som vedgaaer Nyholms Equipage, nemlig:

A. Over Fordelingen af Flaadens Mandskab, som er uforanderlig.

B. Over Bradbænksmandskabets Fordeling indtil d. 9de Januar d. A.

C. Det samme Mandskabs Fordeling for Tiden.

Ved en eventuel Omorganisation af Værftscorpset kunde

muligen et Antal af 10 à 12 Mand af dem, der ere opførte under almindelig Tjeneste, Skibenes Kammer og Brolægning, bespares, dog, saafremt den nu oprettede Sprøitevagt fremdeles skal vedblive, seer jeg ikke at man vil kunne gjøre nogen Indskrænkning i det nævnte Antal.

Specielt med Hensyn paa de ved Flaaden ansatte 32 Dagvagter — Liste C. — da formener jeg, at der i disses Antal ikke bør gjøres nogen Indskrænkning, saalænge det nuhavende Antal Skibe bevares. Til Støtte for denne min Formening, tillader jeg mig at vedlægge et Exemplar af Instructioner for Dagvagterne i Skibe (D.).

A.

Fordeling af Underofficerer og Mandskab i Flaaden.

Nr.		
32.	Underofficeer	
40.	—	
147.	Arbeidsmand,	Dagvagt i Skruefregatten Jylland.
160.	—	— i Fregatten Bellona og daglig Tjeneste.
164.	—	— i søndre Mastehuus.
173.	—	— i Linieskibet Dannebrog og Dampskibet Uffo.
176.	—	Skibenes Kammer og Materialboden paa Dokøen.
181.	—	daglig Tjeneste.
184.	—	Dagvagt i Skruecorvetten Thor.
186.	—	— i Fregatten Dronning Marie (Logisskib).
199.	—	— i Dampskibet Hertha og Skruekanonbaadene Nr. 1 og 2.
201.	—	— i Fregatten Rota og daglig Tjeneste.
205.	—	— i Skruefregatten Niels Juel.
208.	—	— i Fregatten Tordenskjold og daglig Tjeneste.
218.	—	daglig Tjeneste.

221.	Arbeidsmand,	Contoirtjeneſten i Flaaden.
222.	—	daglig Tjeneſte.
232.	—	Dagvagt i Vandciſternen Regnbuen.
233.	—	Skibenes Kammer og daglig Tjeneſte.
234.	—	Dagvagt i Corvetten Najaden og daglig Tjeneſte.
235.	— Skibskok,	— i Skruecorvetten Heimdal.
238.	—	— i Dampſkibet Holger Danſke.
247.	—	— i Linieſkibet Frederik den 6te og asſiſtere i Hekla.
257.	—	— i Skonnerterne Delphinen og Pilen, Fyrſkib Nr. 2 og Dampb. Støren.
258.	—	— i Dampſkibet Hekla.
266.	— Skibskok,	udcommanderet med Skruefregatten Sjælland.
267.	— Skibskok,	Dagvagt i Dampſkibet Ægir og Skruesſkonnerten Falken.
276.	—	— i Dampſkibet Slesvig.
278.	—	— i Fregatten Havfruen og Eftersyn i Briggerne.
292.	—	— i Fregatten Thetis og Corvetten Galathea.
295.	—	daglig Tjeneſte.
318.	—	Dagvagt i Linieſkibet Valdemar (Exerceerſkib).
322.	—	— — Skjold.
326.	—	— — dito.

Dagvagter i Dampſkibe og Skibe under Reparation	19	Mand
— i Seilſkibe ſom tillige gaae til daglig Tjeneſte	9	—
Ved Skibenes Kammer	1	—
Ved Contoiret i Flaaden	1	—
Udcommanderede	1	—
Dagvagt i ſøndre Maſtehuus	1	—

Underofficerer 2. Menige 32 Mand.

B.

Fordeling af Værftsunderofficerer og Værftsarbeidsmænd under Nyholms Equipagemeſter før den 9de Januar 1861.

Nr.			
33.	Underofficeer		Materialboden, Regnſkabsfører.
34.	—		Pumpning og Øsning.
35.	—		Bradbænken, Regnſkabsfører.
36.	—		Oprydning og Pramføring.
37.	—		Kanonbaadſkurene, Regnſkabsfører — Spaanehaven.
41.	—		Oprydning og Pramføring.
			Underoff. 6.
143.	Arbeidsmand		
168.	—		
180.	—		
148.	—		
198.	—		Stadig ved Bradbænken ..... 10.
259.	—		
283.	—		
287.	—		
312.	—		
281.	—		
156.	—	Sygepaſſer	
192.	—	Sygepaſſer	
196.	—	Sygepaſſer	
219.	—	Skibskok	
245.	—	Skibskok	
268.	—		Almindelig Tjeneſte. 11.
271.	—		
279.	—		
288.	—		
291.	—		
327.	—		

Arbeidsm. 21. Underoff. 6.

Arbeidsm. 21. Underoff. 6.

202.	Arbeidsmand	Skibenes Kammer.	3.
236.	—		
249.	—		
169.	—	Pramføring	2.
206.	—		
179.	—	Tømmeroplaget....	4.
204.	—		
220.	—		
254.	—		
224.	—	Kanonbaadskurene ..	2.
251.	—		
215.	—	Materialboden	3.
275.	—		
286.	—		
187.	—	Vagtsmandskab ved Hovedvagten, Bommensvagt og Christiansholm	12.
157.	— Sygepasser		
161.	—		
193.	— Sygepasser		
200.	—		
285.	—		
154.	—		
162.	—		
188.	—		
203.	—		
255.	—		
311.	—		
59.	—	Sextus Batteri....	1.
225.	—	Forbindingsstuen...	1.
103.	—	Bud ved Maskindirecteurens Contoir.	1.

Arbeidsm. 50. Underoff. 6.

Arbeidsm. 50. Underoff. 6.

264.	Arbeidsmand	Bud ved Conſtructionskammeret....	1.	Fritagne for Morgenmønstring
284.	—	Bud ved Equipagemesterens Contoir.	1.	
145.	—	Hovedvagten ſom ſtadige Oppaſſere...	3.	
152.	—			
153.	—			
87.	—	Nattevagt i Maſkinværkſtedet.....	1.	
301.	— Sygepaſſer,	Commanderet til Søetatens Hoſpital.		6.
189.	— Sygepaſſer,	Udcommanderet med Corvetten Heimdal.		
177.	— Skibskok	Batteriet Trekroner.		
194.	— Sygepaſſer			
166.	— Sygepaſſer	Udcommanderet med Fregatten Sjælland.		
256.	— Sygepaſſer			
163.	—	Bud ved Inſpectionsofficerens Contoir.	1.	
123.	—	Brolægningen	4.	Ogsaa Morgenmønstring hos Mester Milton.
191.	—			
211.	—			
299.	—			

Arbeidsm. 67. Underoff. 6.

C.

Fordeling af Værftsunderofficerer og Værftsarbeidsmænd under Nyholms Equipagemeſter.

Nr.		
33.	Underofficeer	Materialboden, Regnſkabsfører.
34.	—	Pumpning og Øsning.
35.	—	Bradbænkens Regnſkabsfører.
36.	—	Oprydning og Pramføring.
37.	—	Kanonbaadſkurene, Regnſkabsfører — Spaanehaven.
41.	—	Oprydning og Pramføring.

Underoff. 6.

143.	Arbeidsmand	
156.	— Sygepaſſer	
168.	—	
180.	—	ved Bradbænken .... 8.
200.	—	
219.	— Skibskok	
283.	—	
287.	—	
236.	—	Skibenes Kammer .. 2.
249.	—	
169.	—	Pramføring ..... 2.
206.	—	
179.	—	Tømmeroplaget ..... 4.
204.	—	
220.	—	
254.	—	
224.	—	Kanonbaadſkurene ... 2.
251.	—	
215.	—	Materialboden..... 3.
275.	—	
286.	—	

Arbeidsm. 21. Underoff. 6.

Nr.		Transport. Arbeidsm. 21. Underoff. 6.
154.	Arbeidsmand	
157.	— Sygepasser	
161.	—	
162.	—	
187.	—	Vagtmandskab ved
188.	—	Hovedvagten, Bom=
193.	— Sygepasser	mens Vagt og Chri=
203.	—	stiansholm ..... 12.
255.	—	
281.	—	
285.	—	
311.	—	
123.	—	
148.	—	
191.	—	
192.	— Sygepasser	
196.	— Sygepasser	Sprøitevagt ved Ho=
198.	—	vedvagten 9 Mand
202.	—	daglig udenfor Ar=
211.	—	beidstiden. Den
245.	— Skibskok	Dag, de have Sproi=
259.	—	tevagt, møde de til
268.	—	Tjeneste ved Brad=
271.	—	bænken eller hvor
279.	—	behøves i Arbeids=
288.	—	tiden ..... 18.
291.	—	
299.	—	
312.	—	
327.	—	
59.	—	Sextus Batteri..... 1.
225.	—	Forbindingsstuen.... 1.
103.	—	Bud ved Maskindirec=
		teurens Contoir ... 1.
		Transport. Arbeidsm. 54. Underoff. 6.

Nr.			Arbeidsm.	Underoff.
		Transport.	54.	6.
264.	Arbeidsmand	Constructionskammeret, som Bud	1.	Tillagt for Morgenmønstring.
284.	—	Equipagemesterens Contoir	1.	
145.	—	Hovedvagten, som stadige Oppasfere	3.	
152.	—			
153.	—			
87.	—	Nattevagt i Maskinværkstedet	1.	
301.	— Sygepasfer,	Commanderet til Søetatens Hospital		6.
189.	— Sygepasfer,	Commanderet med Corvetten Heimdal		
177.	— Skibskok	Batteriet Trekroner		
194.	— Sygepasfer			
166.	— Sygepasfer	Commanderet med Fregatten Sjælland		
256.	— Sygepasfer			
163.	—	Bud ved Inspectionsofficerens Contoir	1.	
			Arbeidsm. 67.	Underoff. 6.

D.

Dagvagten har at iagttage:

1) At Skibet holdes luftigt, reent, frit for Vand, saavel i Lasten, som paa de forskjellige Dæk.
2) At Intet forkommes eller beskadiges.
3) At Fortøiningen er forsvarlig.
4) At Lorjen holdes reen og, naar den ikke er i Brug, vel fortøiet og laaset, saa at den ikke stødes eller skamfiles noget Sted.

Til denne Hensigt maa han:

a) Efter Vedkommendes nærmere Ordre heise Kulseil, aabne Porte og Luger paa øverste Dæk, hvilke dog aldrig om Sommeren bør slutte tæt, naar de ere paalagte, men gives lidt Luft ved at lægge en Klods imellem. Nede i Skibet skal altid Luger, Døre og alle Aflukker være aabne og Kulseilsslangerne, hvor saadanne ere, holdes klare.

b) Dækkene holdes feiede og rene, Ros og Spaaner bringes sammen ved en Port, hvorfra det bekvemt kan udskibes, paa Dækkene oven og neden opsvabres efter Regn, og han melder Skipperen i Flaaden, naar Vand staaer nede i Skibet, for at faae det udpompet. Paa de Steder, saasom Pullerter, Bjelker eller Nehling, hvor der forefindes borede Huller med løse Propper i, bør disse aftages i tørt Veir og isættes i Regnveir, samt Hullerne af og til renses for Vand. Naar nogetsteds i Skibet trænges til Reengjørelse, og han skulde blive commanderet til Arbeide andetsteds, melder han det til Inspections-Officeren.

c) Alt Gods, saavel løst som fast, ligger under hans Tilsyn og tildeels under hans Ansvar; han maa derfor dagligen, naar han har Tjeneste, efterse om noget er beskadiget eller forkommet, og strax melde det Forefaldne til Inspections-Officeren og Skipperen; han maa især være opmærksom paa alt Metal, Kobber, Bly, Sprøiter, Pomper og deres Redskab.

d) Skamfiling eller Skrændsning ved Fortøiningen melder han ligeledes strax, ligesom ogsaa Skamfiling eller anden Beskadigelse paa Skibets udenbords Klædning. At Skibet, saafremt nogen Lorje passerer forbi for at komme til et længere bortliggende Skib, godt klædes for Skamfiling paa Skjægget eller hvor Stød ellers kan finde Sted.

e) Jollerne holdes klare og i forſvarlig Stand. Tordenlederne maae ikke have Krænger, men hænge klart ned i Vandet om Sommeren, og være opfangede over Vandet om Vinteren. Maſteballier og Hætter godt paalagte. Maſte og Pompekraver, ſamt Preſenninger tætte. Brandmaterialierne i fuldkommen god Stand, med mere.

Forſømmer han nogen af disſe eller andre Pligter, ſom vorde ham paalagte, vil han derfor blive øieblikkeligen affat og anſeet med alvorlig Straf.

Marineministeriet.

Kjobenhavn, d. 20 Januar 1852.

Instrux for Takkelmesteren.

Takkelmesterens Hovedpligter ere:

1) At sørge for, at Flaadens Skibes Takkelladser og det Inventarium, som opbevares under Takkelvæsenet, holdes i fuldkommen Stand.
2) Ved Matroscorpsets gode Bestyrelse og Oplærelse at forskaffe Flaaden duelige practiske Matrosunderofficerer.

Hans nærmeste Foresatte som Takkelmester er Holmens Overequipagemester, men som Corpschef sorterer han under 1ste Division.

Han er sideordnet de øvrige Fagmænd ved Holmen og Equipagemestrene, og er, som Følge af hans Embede, Medlem af Constructions- og Reglerings-Commissionen.

Hans nærmeste Underordnede ere Matroscorpsets og Takkelvæsenets subalterne Officerer, Matroscorpsets Skippere, Underofficerer og Menige. Dog ere Flaadens og Bradbænkens Skippere ham egentligen kun forsaavidt directe underordnede, som de ere ansatte ved Matroscorpset.

Naar Takkellads skal forfærdiges til noget nyt Skib, har han at beregne og udfærdige det behørige Takkellads-Reglement, hvorved det vil være hans Pligt at sammenligne et saadant nyt Skibs Reisning og Seilareal med ældre lignende af Flaadens Skibe, og derefter, tagende den havende Erfaring i Betragtning, at foreslaae saadanne Dimensioner og Indretning for Takkelladsens forskjellige Dele, som maae antages at ville blive de meest hensigtsvarende. Dog skal han ved Overveielsen af Dimensionerne, saavelsom ved hvad Takkelladsens Fart og Indretning angaaer, ikke alene tage Hensyn til hvad de tidligere approberede Reglementer eller udstedte Ordrer tilholde, men han skal ved slige Leiligheder ogsaa tage fremmede Nationers Brug i Betragtning og heraf foreslaae saadanne Ting indførte i den danske Marine, som

han maatte antage egnede til Efterligning. Ligeledes bør han have sin Opmærksomhed henvendt paa nye Opfindelser eller Indretninger, som blive afbenyttede i Coffardifarten; og bør han, hvor slige nye Indretninger foreslaaes, ikke lade det være nok med at indføre dem i Forslaget til Skibets Takkellads-Reglement, men i en medfølgende Foreſtilling ſpecielt fremhæve ſaadanne Afvigelſer fra hvad der hidtil har været Brug i Flaadens Skibe, og anføre Aarſagerne hvorfor en ſaadan Forandring foreſlaaes.

Efterat et ſaadant Takkellads-Reglement har erholdt Miniſteriets Approbation, og Takkelladſen ſkal forfærdiges, har han at ſørge for, at alle nødvendige Materialier, ſom ikke haves i de nødvendige Beholdninger, af Vedkommende blive betimeligen reqvirerede, for at Arbeidet paa Takkeloftet ikke ſkal komme til at blive forſinket.

Han bør ved Forfærdigelſen af en ny Takkellads ſørge for, at der, paa enkelte Undtagelſer nær, kun afbenyttes Tougværk, ſom kan antages at have længſt mulig Varighed, hvorimod der til Reparationer af ældre Takkelladſer efter Omſtændighederne an anvendes ældre, eller paa andet Sted tidligere brugt Gods, ligeſom det i det Hele bør paaſees, at det ældre i Beholdningerne bør bruges før det nyere. Til Holmens Brug benyttes ogſaa efter Omſtændighederne ſaakaldet brugeligt Tougværk.

Medens Takkelladſen til et nyt Skib forfærdiges, opgiver han til den Meſter, ſom har bygget Skibet, Dimenſionerne paa alle de Takkelladsbolte, ſom ville blive at anbringe i Skibet, og anviſer deres Plads ombord. Angaaende ſaadanne Bolte, ſom ville faae Indſlydelſe paa Seilenes Stilling, confererer han med Fabrikmeſteren. Ligeledes opgiver han Dimenſionerne og anviſer Stedet for alle Skiver eller Skildpader i Skibet, ſom vedkomme Takkelladſen; angaaende dem, ſom have Indſlydelſe paa Seilenes Stilling, confererer han, ligeſom ovenfor nævnt, med Fabrikmeſteren.

Naar Rundholter ſkulle forfærdiges, vil Maſtemageren have at henvende ſig til Takkelmeſteren, for at erholde Opgave paa alle Skiver, Skildpader, Øiebolte eller Beſlag, ſom blive at an-

bringe paa selve Rundholterne. Disse vil han da have at opgive overeensstemmende med Takkellads-Reglementet for det vedkommende Skib saaledes, at naar Rundholterne ere færdige fra Mastemageren, der da intet mangler, som behøver at paasættes eller forfærdiges under Eqviperingen, alene med Undtagelse af Øskenerne til Strøktougene paa Rærne; thi disse iskrues ikke før Rundholterne ere udtagne paa Flaaden, eller maaskee efter Omstændighederne overtagne i Skibet.

Det paahviler ligeledes Takkelmesteren, paa Forespørgsel fra Seilmageren, at opgive denne Mester hvilke Løierter, Kouse eller andre Indretninger, der blive at anbringe i ethvert Skibs Seil, for at disse nøiagtig kunne svare til Skibets Takkellads-Reglement.

Er en ny Takkellads forfærdiget eller en ældre istandsat, da besørger han en saadan indlagt i et, dertil af ham selv bestemt Kammer, i Overværelse af ham selv eller en af Takkelvæsenets Inspectionsofficerer, Takkelloftets Skipper og den Underofficeer, som har Skibet og dets Gods i Regnskab. Dette Kammer lukkes med tre forskjellige Laase. Nøglen til den ene opbevares af Takkelmesteren, til den anden af Takkellofts-Skipperen og til den tredie af Skibets Regnskabsfører. Det Reglement, hvorefter Takkelladsen er indmynstret, underskrives af den vedkommende Inspectionsofficeer og Takkellofts-Skipperen, og Reglementet opbevares af Takkelmesteren. Et aldeles ligelydende Reglement med dette underskrives af Regnskabsføreren og indleveres derefter i Revisionen, hvor det opbevares og tjener som Hefte1se for det Gods, det indeholder Fortegnelse over.

Saa tidligt som muligt, efterat det er bestemt, at et Skib skal tages under Eqvipering, indsender Takkelmesteren til Eqvipage- og Commando-Contoiret et Reglement for Skibets Udlaans- og Regnskabsgods, udfyldt for alle de forskjellige Regnskabsførere ombord, dog med Undtagelse af hvad der er Artilleriet vedkommende. Udfyldningen af disse Reglementer skeer overeensstemmende med hvad der forhen har været medgivet samme Classe Skibe til et foregaaende Togt af samme Beskaffenhed, med Jagttagelse

af saadanne Forandringer, som kunne være bevirkede ved senere Ordrer eller ved Skibschefens Bemærkninger. Skulde Skibet være bestemt til noget ualmindeligt Togt eller til en særdeles lang Fraværelse, overveier han med Skibets Chef hvilke Tilføielser eller Forøgelser i Reglementet der i saadan Anledning bør gives, og vedføier disse som extraordinaire, udenfor det almindelige Reglement. Efter dette Reglement blive siden de forskjellige Udgiftsordrer at udstede af Overequipagemesteren.

Naar Rundholterne udtages til et Skibs Equipering, maa han sørge for at lade Dreieren eftersee, at alle Skiverne ere i tilbørlig Orden.

Forend Skibets Equipering skal begynde, udnævner han en af Matroscorpsets flinkeste Underofficerer til at være Skibets Baadsmand tilhjælp saalænge Equiperingen varer, og bliver det især denne Mand, der som Takkelbaadsmand vil have med Skibets Tiltakling at gjøre. Det bliver derfor denne Underofficeer, som han lader udtage og qvittere for det til Skibets Equipering bestemte saavel Udlaans- som Regnskabsgods, og vil det blive at iagttage, at ikke mere Regnskabsgods udtages end høist fornødent gjøres, og at intet af dette overtages i Skibet, men at Alt udkappes nede i den Pram, hvori det bringes tilborde. Er der samtidig saamange Skibe under Equipering, at hvert Skib ikke kan have sin Pram, bliver det nødvendigt at overtage Equiperingsgodset i Skibet, men det bør da saa nøie som muligt paasees, at Alt hvad der maatte blive tilovers, afleveres igjen til Takkelloftet, naar Equiperingen er tilendebragt.

Med Hensyn paa Udlaansgodset til Equiperingen, nemlig Gier, Joller, Tallier, Blokke o. s. v., udleveres ikke mere til hvert Skib, end Reglementet tilholder, medmindre der skulde være særdeles Ordre til at paaskynde Skibets Udrustning, da der i saadant Tilfælde for et enkelt Skib kan udleveres et større Antal Tallier, saafremt de haves i Beholdningen og ikke nødvendigviis skulle bruges ombord i noget andet Skib.

Under Skibets Equipering er det Takkelmesterens Pligt at paasee, at enhver af Takkelladsens Dele bliver rigtig paalagt og

vilst, og skal han, især naar nogen ny Indretning eller Fart er anbragt paa det taklende Skib, nøiagtig underrette Skibets Chef og Næstcommanderende om saadanne nye Takkellagsdele og deres hensigtsmæssigste Brug, ligesom ogsaa Skibets Baadsmand og øvrige Matrosunderofficerer nøie bør være gjort bekjendte med slige Forandringer fra de tidligere Reglementer, saavelsom om Forandringernes Hensigt og tilsigtede Nytte.

Alt hvad der henhører til Anbringelsen af Ankerne, Ankerkjæderne, Stopperne, Tougene og hvad dermed staaer i Forbindelse, skal Takkelmesteren paasee er rigtigt og forsvarligt installeret, ligesom han ogsaa bør paasee, at Alting, der vedkommer Ankerets Fald eller Letning, er i en saadan Orden, at det, naar det benyttes rigtigt, ikke kan afstedkomme nogensomhelst Ulempe.

Naar et Skibs Equipering er tilendebragt og alt Udlaansgodset atter er afleveret til Takkellagshusene, besørger han det strax gjennemgaaet og eftersæet, og hvad deraf maatte befindes i uforsvarlig Stand til igjen at benyttes ved en fremtidig Equipering, foranstaltes besigtet, og for det Kasserede forfærdiges der snarest muligt Nyt istedet for at der ingensinde skal være Mangel paa de befalede Midler til at foranstalte en muligviis beordret Equipering.

Hvad der efter en tilendebragt Equipering maatte være tilovers af det udleverede Equiperingsgods, Regnskabsgods, lader han i en Officeers Nærværelse opmaale og derefter atter overlevere til Takkelloftsskipperen saaledes, at der i dennes Regnskab kun tages saameget til Udgift, som til Equiperingen virkelig er forbrugt.

Naar et Skibs Rundholter efter en tilendebragt Tour blive afleverede til Masteværftet, skal Takkelmesteren være Medlem af den Besigtelses-Commission, som bedømmer hvad der bliver med dem at foretage efter deres Tilstand. Han bør da lade Skibets Baadsmand være tilstede, for at give Oplysning og Forklaring, saafremt noget Rundholt er blevet beskadiget paa Reisen, især ifald dette skulde være skeet ved Skamfiling af noget af Takkelladsens Dele, og Takkelmesterens Bestræbelse bør i saadant Til-

fælde gaae ud paa at foretage en Forandring ved slige Takkellads-dele, saafremt det kan skjønnes, at Rundholtets Beskadigelse har været unndgaaeligt; men han bør tiltale Skibets Baadsmand og vedkommende Topgaster og drage dem til Ansvar, saafremt Skam-filingen er opstaaet ved Ukyndighed eller Forsømmelse fra deres Side.

En Takkellads, som har været tilsøes og efter endt Togt er bleven afleveret til Takkelloftet, maa han sørge for snarest muligt bliver istandsat. Forinden dette skeer, skal han imidlertid af Skibets Baadsmand lade sig give Melding, om der paa Togtet ved Takkelladsen er funden nogen Mangel eller ønskelig Foran-dring, som ved Reparationen kan tages Hensyn paa, uden at foretage nogen betydelig Forandring i Skibets Takkellads-Regle-ment og uden at foraarsage nogen betydelig Bekostning. Saa-danne Ting søges da rettede ved Takkelladsens Istandsættelse, men skulde det befindes, at væsentligere Forandringer maatte ønskes iværksatte, da maa derom indgives formeligt Forslag til Holmens Overeqvipagemester.

Under Takkelladsens Eftersyn paa Takkelloftet bør det nøie paaagtes, om nogen Skamfiling findes paa det staaende Gods, og skulde dette være Tilfældet, maa det saavidt muligt undersøges om den er skeet under saadanne Omstændigheder, at det ikke kan tilregnes Skibets Baadsmand som Mangel paa Tilsyn, eller Tops-gasterne som Efterladenhed; men skulde dette være Tilfældet, da bør han, om Forsømmelsen har været i nogen betydelig Grad eller ved vigtige Dele, fordre den eller de Paagjeldende tiltalte ved den combinerede Ret. Har Efterladenhed eller Uagtsomhed i en mindre Grad været Aarsag til Beskadigelsen, da har han kun at give Vedkommende en arbitrair Straf eller Irettesættelse og bemærke sig det Passerede, for at kunne tage Hensyn dertil ved kommende Indstilling til Avancement eller Forflyttelse.

Med Hensyn til Commandoen over Matroscorpset, da maa Takkelmesteren lade det være sig yderst magtpaaliggende at danne saa dygtige, practiske Underofficerer som muligt. Undervisningen i Ankersens Skole er derfor ogsaa henlagt under ham, men han

maa ingenlunde lade ude af Sigte, at det ikke er ved Skole-underviisning, men ved Øvelse paa Søen, at dygtige Matros-underofficerer tilveiebringes. Mandskabets Skibsrecommendationer maae derfor være Hovedkilden, hvorfra den Kundskab skal flyde, ifølge hvilken Forslag til Avancement indgives, og en nøiagtig Nulle over disse Anbefalinger bør derfor stedse holdes i fuldkommen Orden. Men Takkelmesteren bør desforuden søge at erhverve en nøie Kundskab om hver Mands Characteer og Dueligheid, og han bør derfor i ovennævnte Nulle ogsaa indføre sine egne Bemærkninger ved enhver Mand, forsaavidt Nogetsomhelst maatte indløbe, der kunde give Anledning til nøiere at lægge Mærke til ham.

Ved Forslag til Avancement maa han nøie tage i Betragtning, hvem der i hver Classe kan ansees for den Dygtigste til at avancere, og han bør kun forsaavidt lade den Ældre have Fortrin til Avancement fremfor den Yngre, som han kan antage dem begge at have lige Dygtighed.

Med Hensyn paa Udcommandoer bør det saavidt muligt iagttages, at alle Folkene komme lige meget tilsøes, ligesom og, at de alle komme paa de forskjellige Togter, men det kan ikke lades ude af Betragtning, at en omtrentlig lige Dueligheid i ethvert Skib ogsaa maa hensees til. En enkelt mindre god Skibsrecommendation maa sætte en Mand tilbage i Avancement indtil fuldkommen god Anbefaling igjen er erhvervet, men det er kun flere maadelige Anbefalinger fra forskjellige Skibe, der kunne begrunde Indstilling om Afsked, naar ikke andre specielle Hensyn, som f. Ex. slet Opførsel iland, Drik, insubordineret Forhold o. desl., skulde foranledige saadan Indstilling.

Ved nærværende Instrux ophæves den under 13de Mai 1809 for Takkelmesteren udfærdigede Instrux, overeensstemmende med den af H. M. Kongen under 19de dennes afgivne allerhøieste Resolution.

C. van Dockum.

Marineministeriet.

Kjøbenhavn, d. 15. October 1848.

Instrux for Fabrikmesteren.

§ 1.

Han har Overbestyrelsen af Constructionskammeret og er dettes Personales nærmeste Foresatte, ligesom han og i Alt, hvad der vedkommer Tjenesten paa Værfterne, er den nærmeste Foresatte for Mesterne ved Skibsbyggeriet og Flaaden, Baadebyggeriet, Mastemageriet samt Billedhuggeren, hvis Arbeider hovedsageligen staae i Forbindelse med Skibsbyggeriet.

§ 2.

Efter de Ordrer, han erholder gjennem Overeqvipagemesteren, som er hans nærmeste Foresatte, forfatter han Sidetegninger, Spanterids, Middelspants-, Gjennemsnits- m. fl. behøvende Tegninger til alle Krigs- eller andre Skibe og Fartøier, hvilke han med de Oplysninger, han finder fornødent at vedføie, indsender til Overeqvipagemesteren, for af ham at forelægges Ministeriet. Naar han har erholdt Tegningerne tilbage med Approbation, lader han, forsaavidt det er Sidetegninger og Spanterids, Afslagningen paa Spanteloftet udføre, og indmelder til Overeqvipagemesteren naar dette Arbeide er tilendebragt.

§ 3.

Naar Ordre til en Skibsbygnings Paabegyndelse er given, lader han den Mester, som skal forestaae Bygningen, besørge Skabelonerne forfærdigede efter Afslagningen og derefter, ved Kammerets Personale, Afkrabningen efter Skabelonerne for Spantesamlingen udføre i Planen. Bygningen fortsættes dernæst med det Materiale og den Folkekraft, som haves til Disposition, og efter de Ordrer, som ved hvert Aars Begyndelse ere eller til andre Tider maatte blive givne om hvorvidt ethvert Arbeide især skal eller er antaget at kunne bedrives i Aarets Løb, og hvorefter han har at fordele Skibsbyggerstyrken paa meest hensigtssvarende Maade. Han paaseer, at Skibets Bygning udføres

nøiagtig efter de approberede Tegninger, saa at den i alle Dele svarer til disse. Ligeledes paaseer han, at Mesteren anvender godt Material, og at han bruger muligst Oeconomie med Hensyn til Tømmers og Plankers Dimensioner, Bugter og Egenskaber, saa at Alt anvendes paa fordeelagtigste Maade. Han vaager i Særdeleshed over, at Skibets Forbindinger, Forboltning og Calfactering udføres godt og forsvarligt, efter den hos os brugelige Praxis.

§ 4.

Skjøndt det efter foregaaende Paragraph ikke er ham tilladt at foretage nogensomhelst Hovedforandring i det, som er approberet, saa er det ham dog ikke formeent at lade udføre saadanne mindre Afvigelser, som under Skibets Bygning maatte findes nødvendige og som ikke ved Tegningernes Forfattelse have kunnet nære nøiagtig at forudsee; dog staaer han til Ansvar for at Afvigelserne ikke ere af saadan Natur, at de kunne indvirke paa Skibets Egenskaber, at de kunne defigurere det eller have anden væsentlig Uleilighed til Følge.

§ 5.

Forsaavidt han efter sin Kundskab og efter det, som han har erfaret eller senere erfarer om andre Nationers Fremgangsmaader, finder væsentlige Afvigelser fra vor Praxis anbefalelige, maa han ved Tegningens eller Forslags Indsendelse afgive sin Mening om de Fordele, som han antager at derved kunde opnaaes, for at man betimelig efter de Oplysninger, som gives, kan overveie Forslagene. Slige motiverede Forslag ville, om de endog ikke altid skulde vinde Bifald, dog blive ansеete som Beviser paa hans Bestræbelser for at gavne Tjenesten i Almindelighed og Skibsbyggeriet i Særdeleshed.

§ 6.

Om alle Gjenstande, som ved Skibes Bygning vedkomme Artilleriet, Takkelvæsenet eller det mekaniske Fag, confererer han, hvis ikke faste Bestemmelser haves og saafremt Tvivl kan finde Sted, med disse Fags respective Bestyrere.

§ 7.

Naar et Skib er færdigt til Afløbning, gjør han foreløbig Indberetning derom, for at erholde nærmere Ordre om Dagen og Tiden til Afløbningen. Dersom der er givet foreløbig Befaling herom, ordner han Arbeidets Bedrift saaledes, at denne efterkommes, hvorved han conferer med vedkommende Equipagemester med Hensyn til de Forberedelser, som ligge under dennes Styrelse, saasom Anbringelse af Stop- og Knæk-Touge, Tallier til Støtternes Nedfiring, Varp m. m. Ved Afløbningen fører han Commandoen, men saasnart Skibet har forladt Beddingen, er det Equipagemesterens Sag at besørge det henlagt paa bestemt Sted, fortøiet og forsynet med Ballast, hvis Quantitet og Fordeling Fabrikmesteren bestemmer.

§ 8.

Efter Afløbningen vaager han over, at Skibets Skrog og Apteringer fuldføres i alle Dele forsvarligt, efter de approberede Tegninger eller andre givne Bestemmelser, hvorved der forbeholdes ham den i § 4 givne Frihed til nødvendige mindre Afvigelser.

§ 9.

Masteværftet staaer under hans Bestyrelse, og han tilseer, at alle Master, Rundholter, Mærs, Salinger, Aarer og øvrige Gjenstande, som der forfærdiges, blive udførte forsvarligt og efter de approberede Tegninger og bestemte Dimensioner. Forsaavidt Takkelladsen har bestemt Indflydelse, confererer han med Takkelmesteren, der meddeler ham de fornødne Oplysninger, om hvad der med Hensyn til approberede Forandringer ved Takkelvæsenet maa iagttages ved Forfærdigelsen af Master og Rundholter m. m. Han deeltager i alle Besigtigelser af Master m. m., i Forening med andre Holmens Vedkommende, som enten ere bestemte eller af Overequipagemesteren beordres dertil.

§ 10.

Baadebyggeriet staaer under hans Bestyrelse. Han forfatter, naar Ordre dertil gives, Tegninger til nye Fartøiers Skrog, Master og Rundholter, Seil og Aarer, og vaager over, at Alt ved nye Fartøiers Bygning udføres efter det, som er approberet.

Naar Fartøier indkomme til Reparation, sørger han for, at denne skeer forsvarlig. Udførelse af Ordres om Fartøiers med Meres Anvendelse efterat de ere afleverede til Chaloupskuret, paaligger vedkommende Equipagemester.

§ 11.

Ved Seilmagerværkstedet har han Bestyrelsen og paasee, at Skibes og Fartøiers Seil syes godt og forsvarligt efter Ordrer og Tegninger og af reglementeret Dug. Saa ofte Leilighed dertil gives iagttager han, om Seilene staae godt. Han tilholder Seilmagermesteren at gjøre enhver Bestræbelse i denne Retning. De mindre Seilmagerarbeider, som vedkomme andre Fag end Skibbyggeriet samt Inventariegods paasee han udførte forsvarligt efter Ordrer og Reglementer og efter de Anviisninger, som fra vedkommende Bestyrelse gives. Reparationer af Seil og andet Gods tilseer han at skeer forsvarligt. Han attesterer Forbrugen af Seildug og alt andet Material, som anvendes ved Værkstedet.

§ 12.

Som Overbestyrer af Snedkerværkstedet vaager han over, at alt det Arbeide, som vedkommer Skibbyggeriet, udføres nøiagtigt, forsvarligt og af det tørreste Material, som haves. Han paasee, at alt Inventarium og Huusbygnings-Arbeide udføres overeensstemmende med de Anviisninger, som gives fra vedkommende Bestyrelser, enten som Følge af Reglementer eller særegne Ordrer, og at de besørges efter den Orden og Rækkefølge, i hvilken der haves Trang til dem.

§ 13.

Indtil en fast Inspectionsofficier ansættes derved, har Fabrikmesteren Overbestyrelsen af Arbeiderne i Grov- og Klein-Smedien og derfor at paasee, at alt Smediearbeide udføres forsvarligt og nøiagtigt, hvad enten det udføres efter Begjæring fra de ham underlagte Mestere og Værksteder eller efter Begjæring og Anviisning fra andre Bestyrelser. Arbeidet fordeles og fremmes saaledes, at saavidt muligt ingen Standsning finder Sted og med skjønsomt Overlæg med Hensyn til Trangen og øvrige Omstændigheder.

§ 14.

Ved Constructionskammeret lader han udføre Tegninger til Ornamenter til Skibene, passende til disses Navne. Tegningerne sender han til Bedømmelse af det kongelige Academie for de skjønne Kunster. Naar dette Intet har ved dem at erindre, indsender han dem gjennem Overequipagemesteren til Approbation. Naar denne er erhvervet, og han har erholdt fornøden Ordre, sørger han for at Ornamenterne udføres overeensstemmende med Tegningerne og med Smag i Billedhuggerværkstedet, som derfor staaer under hans Bestyrelse.

§ 15.

Han attesterer alle Arbeidsrapporter saavel for Skibsbyggeriet og Flaaden som for de ham specielt underlagte Arbeids- og Værksteder, Mastemageriet, Baadebyggeriet, Grov- og Klein-Smedien, Seilmager-, Snedker- og Billedhugger-Værkstederne.

§ 16.

Fra det Øieblik nye eller reparerede Gjenstande udgaae fra de under hans Bestyrelse værende Arbeids- eller Værksteder til Magasiner eller andre Opbevaringssteder og ere modtagne der og indgaaede under vedkommende Regnskabsførere, har han intet videre Tilsyn dermed eller Ansvar derfor, hverken hvad Opbevaringen eller Brugen deraf angaaer. Magasinernes Complettering er ham derfor uvedkommende, uden forsaavidt de kunne have Indflydelse paa de Requisitioner, han er befalet aarlig at indgive.

§ 17.

Han sørger for den aarlige Vedligeholdelse med Eftersyn og Calfactering af Skibene i Flaaden, forsaavidt Skibsbyggeriet vedkommer, og melder til Overequipagemesteren Fremgangen med dette, samt naar noget Skib trænger til betydeligt Eftersyn paa Vandet eller i Dokken.

§ 18.

Naar et Skib skal kjølhales, besørges alle Taklings- og Bradbænks-Arbeider af vedkommende Equipagemester, men Skibsbygger-Arbeiderne bestyres af ham, saa at han, naar alle Forberedelser ere gjorte, bestemmer naar Overhivning skal begynde og

Standsning skal skee enten under Overhivning eller Opgaaen, efterſom Skibsbygger-Arbeidet fordrer eller tillader.

§ 19.

Under Skibes Eqvipering paaseer han, at alt Arbeide, som vedkommer Skibsbyggeriet og de under ham sorterende Værksteder, ved Skrog, Reisning og Apteringer, udføres forsvarligt og hurtigt, og at hans Underhavende ikke foretage noget væsentligt, ikke almindeligt Arbeide uden hans Vidende. Om Indretninger ombord, som ligge udenfor det Sædvanlige, indhenter han Overeqvipagemesterens Mening, hvorvidt de kunne udføres uden høiere Tilladelse.

§ 20.

Naar et Skib skal indsættes i Dokken, lader han Blokkene i denne give en efter Skibets Kjølbrydning proportioneret Bugt, og vaager over, at Skibet bliver forsvarligt forstøttet. Dersom det er nødvendigt, aftages Kobberhuden, Skibet reenskrabes, Nodder og Nagler undersøges, om nogen Raadenhed viser sig. Hvor saadan findes udhugges og Naglerne udbores, dog maa nøie iagttages, at kun saadan Udhugning skeer, som enten er en Følge af Raadenhed, eller som er nødvendig for at forvisse sig om Tømmernes Tilstand, eller i det Hele for Skibets forsvarlige Istandsættelse efter dets Alder og den Tid, det endnu kan forventes at gjøre Tjeneste efter den fuldendte Reparation. Dersom Skibet ved Undersøgelsen findes i saa slet Tilstand, at der enten kan være Udsigt til, at Reparationen vil gaae til en Udstrækning og Bekostning, som kan være betænkelig at anvende, eller der endog kan være Spørgsmaal om, at det ikke fortjener Reparation, indberetter han det til Overeqvipagemesteren, for at Skibet kan blive besigtet af Constructions- og Reglerings-Commissionen og høiere Resolution erhverves. Men skjønnes Reparationen ikke at ville gaae saavidt, fortsættes den saaledes at Skibet bliver muligst tjenstdygtigt. Underskibets Reparation fortsættes saa høit op, at Overskibets Eftersyn senere bequemt kan skee paa Vandet.

Skibets Indsættelse og Udtagelse af Dokken, Vandets Ind-

ledelse og Udpompning, Sluseportenes Optagelse og Nedsættelse m. m. desl. besørges af Dokkens Inspectionsofficeer.

§ 21.

De Mestere, hvis nærmeste Foresatte han efter § 1 er, samt Snedker-, Seilmager- og Grov- og Kleinsmedmesterne skulle melde til ham, naar Haandværkere have fortjent Fridag for Flid og vel udført Arbeide. Han afgjør, om Fridagen kan tilstaaes, og attesterer derefter de maanedlige Fridags-Lister, ligesom og Timepenge-Listerne.

§ 22.

Skjøndt han ikke i Almindelighed kan være nærværende ved Besigtigelserne af Ege- og Fyrre-Tømmer og Planker, saa bør han dog, uden særegent Ansvar, have jevnligt Indseende med, at de vedkommende Haandværkere gaae frem efter Besigtigelses-Anordningen, især med Hensyn til Bedømmelsen af Tømmerets Egenskaber og Ansættelse til Characteer efter dets Dimensioner og Dannelse. Naar Disents imellem de Besigtende finder Sted, tilkaldes han, og hans Stemme er den afgjørende.

§ 23.

Paa den dertil bestemte Tid indsender han Requisitioner paa det, som i det paafølgende Aar forventes at behøves af Jernsorter, Kobberbolte og Plader, Ege- og Fyrre-Planker samt øvrige Materialier, som behøves til Skibsbyggeriet og de Værksteder, som ere ham underlagte. De Quantiteter, som han requirerer, grunder han paa de Arbeider, som ere befalede for det tilkommende Aar, eller som med Rimelighed kunne formodes at ville blive at udføre saavel med Hensyn til det nye Skibsbyggeri som Flaadens Reparation. Den fornødne Underretning herom vil blive ham meddeelt fra Overequipagemesteren, som derom indhenter Ministeriets Decision.

§ 24.

Paa den dertil befalede Tid indsender han Forslag om den Udsættelse, Nedsættelse og Pensionering af Haandværkere, som ved hvert Aars Slutning anses nødvendig og hensigtsvarende for Tjenesten, Alt grundet paa Vedkommendes Opførsel, Dueligheb,

Alder eller Svageligheb. Herfra undtages Pælebukkerne, Reebſlagerne og Bøſſemagerne, ſom have andre Overbeſtyrere.

§ 25.

Det er af høieſte Vigtighed, at der ved Holmens Bedrift følges en ſaadan Orden, at det ene Arbeide foretages ſideordnet med det tilſvarende. Holmens Overeqvipagemeſter kan alene have den generale Overſigt over den Følgerække, i hvilken Alt maa udføres, for at den befalede Plan paa den henſigtsmæsſigſte Maade kan blive efterkommet ſaaledes, at intet Arbeide lider en for det Hele ſkadelig Standsning, Fabrikmeſteren, ligeſom de øvrige Beſtyrere ved Holmen, maa derfor, naar han finder, at noget af de under ham ſorterende Arbeider trænger til hurtig Befordring, og Arbeider i det ſamme Værkſted ligetidig blive paaſkyndede ſom presſerende fra en anden Beſtyrer, henvende ſig til Overeqvipagemeſteren, ſom da afgjør, hvorledes Alt kan lempes paa bedſte Maade til Hovedhenſigtens Opnaaelſe. De Værkſteder, i hvilke dette iſær kan blive Tilfældet, ere Smedierne, Snedker-, Seilmager- og Dreier-Værkſtederne.

Denne til Underretning for Fabrikmeſteren udfærdigede Inſtrux approberes herved.

Zahrtmann.

Skrivelſe
fra Marineminiſteriet til Holmens Overeqvipagemeſter, dateret den 15de October 1848.

Idet Man herved tilſtiller Herr Admiralen den for Fabrikmeſteren udarbeidede Inſtrux, finder Man det fornødent at bemærke, at den Begrændsning af Fabrikmeſterens Embedskreds, ſom i Inſtruxen findes antydet, er den, Man anſeer det henſigtsmæsſigſt med Tiden at lade træde i Kraft, hvorimod det ikke er Henſigten at dette ſkal finde Sted ſtrax.

For Øieblikket, og saalænge de nærværende Individer ere ansatte i Bestyrelses-Posterne ved Holmene, formenes det rigtigst, i Fordelingen af Forretningerne hovedsageligen at bibeholde den Praxis, som nu finder Sted, men dog med behørigt Hensyn til den Ordning, der er bestemt at skulle indtræde. Som Følge heraf ville Herr Admiralen behage at lade de Vedkommende meddele saavel Indholdet af Instruxen som af denne Skrivelse, hvorhos Ministeriet føler sig overtydet om, at Enhver vil bidrage Sit til i Fremtiden ligesom hidtil ved Enighed og Imødekommen muligst at undgaae ubehagelige Rivninger, og saaledes efter bedste Evne befordre den kongelige Tjenestes Tarv.

Skrivelse

til Commissionen fra Directeur for Skibsbyggeriet O. Suenson, dateret den 5te April 1861, med tilhørende Bilage A, B og C.

Ved Skrivelse af 9de Februar har den ærede Commission udtalt det Ønske, at der allerede nu foretages sammenlignende Beregninger imellem Bekostningen her og i England, med Hensyn til saadanne enkelte Skibsarbeider, om hvis Bekostning i England der allerede formenes at haves tilstrækkelige Oplysninger, og i den Anledning tilstillet mig en Udskrift af „Report of the Caracter on Dockyard Economy", visende Bekostningen ved forskjellige Arbeider ved Skibene Pearl og Cadmus, der ere opgivne til 1,462 tons hver.

Idet jeg efter bedste Evne har søgt at udføre det mig overdragne Hverv, antages det nødvendigt først at fremstille de væsentligste Afvigelser, der saavidt mig bekjendt finde Sted imellem Skibsbyggeriets Arbeids- og Beregningsmaade i England og her, og de deraf følgende Forandringer, som maae foretages i det Antal af Arbeidsdage eller den Bekostning af Arbeidslønnen, som beregnes hos os, for at kunne foretage en Sammenligning.

1. I England tildannes Tømmer, Barkholter og Planker saavel af Eeg som alt øvrigt Træ-Materiale af „the timber converter", der aflægger specielt Regnskab for Tildannelse, Transport og øvrige Omkostninger, bortsælger alt Affald og fradrager Indtægten herfor, hvorefter han beregner, hvad det tildannede Materiale vil koste pr. Cubikfod. Dette Beløb bliver, uagtet Indtægten for det Bortsolgte er fradragen, omtrent det Dobbelte af Indkjøbsprisen, og hele Bekostningen ved Materialets Tildannelse er saaledes optagen i Tømmerprisen, medens den hos os optages i Arbeidskraften.
2. Alt hvad der forfærdiges i Værkstederne til Skibsbyggeriet bliver fra hvert Værksted leveret færdigt som „Material", hvorimod den Arbeidskraft, der er anvendt i de forskjellige Værksteder, ligeledes er optaget i Materialets Bekostning.

3. Man har i England flere Værksteder og specielle Stillinger, som ikke findes hos os, som „pattern makers shop“, „millwrights shop“, „capstan makers shop“, „treenails house“. Calfacterere henregnes i England ikke til Skibsbyggere; Snedkere udføre der endeel Arbeide, som hos os udføres af Skibsbyggere, som Høvling af Dæk, Anbringelse af Staffer paa selve Skibet; „single stationed men“, „pitch heaters“, „oacums boy's“ medregnes ikke.
4. I England har man i en lang Række af Aar arbeidet hen til at nedsætte den kostbare Skibsbygger-Arbeidsløn ved at reducere Skibsbyggerues Arbeide til det mindst mulige. Da der tillige arbeides i Accord, kan man være vis paa, at intet andet Arbeide udføres af Skibsbyggere, uden hvad disse betales for, medens man hos os benytter Skibsbyggere til alt det Arbeide, de med Fordeel kunne udføre, og derved undgaaer at kalde Arbeidsfolk til fra andre Steder. Skulde saadan Forandring foretages her, maatte en Underofficeer med Arbeidsmænd være til Skibsbygmesterens Disposition, saaledes at disse udførte alle Arbeider ved Stillingers Opsættelse, Ind- og Udtagning af Materiale etc., Haandværkere maatte kaldes til fra langt bortliggende Steder, som Smede til Beklædning med Jern, Kobber, Bly etc., Seilmagere til Beklædning med Seildug. Nogen Forandring vil skee hos os, naar Værkstederne overflyttes fra Gammel- til Nyholm.
5. Naar der saaledes i engelske Beregninger anføres „Materiale“, da menes dermed „forarbeidet Materiale“, medens det hos os er rue Materiale, og naar der i England anføres „Arbeidskraft“ er det kun „Skibsbyggerarbeide“, der svarer til endeel af det Skibsbyggerarbeide, der anvendes hos os, nemlig de Skibsbyggere, der anvendes til at samle og forbinde Skibet.
6. Ved „Building“ af et Skib antages at menes dets Fuldførelse til Afløbning (dette synes imidlertid meget ubestemt). Ved „ready for sea“ antages meent hvad vi kalde klar til

Udrustning, medens der i vore Beregninger desuden optages alle Equiperings-Arbeider, Inventarie-Gjenstandes Forfærdigelse, Opsætning og Forstøtning.

7. Da man i England bygger under fast Tag, er Bekostningen ved Tagets Forfærdigelse, Opsætning og Omforstøtning ikke medregnet der.
8. Arbeider, der udføres for Maskinvæsenet ved Indtagning, Placering, Forstøtning af Maskineriet m. m., antages i England henført til Maskineriets Bekostning.
9. Medens det Egetræ, der benyttes hos os, er billigere end i England, udfordrer det ogsaa mere Arbeidskraft, idet meget af det maa behandles flere Gange, fordi Feil opdages, der gjør det uanvendeligt efter dets første Bestemmelse.
10. Naar der er arbeidet udenfor den ordinaire Arbeidstid, ere Timerne her optalte og beregnede til Dage. Herved bliver det anførte Antal af Arbeidsdage større, og da denne Fremgangsmaade ikke tidligere har været benyttet, saa opstaaer herved nogen Uovereensstemmelse imellem Antallet af Arbeidsdage i denne Beregning og de tidligere opgivne, hvilket imidlertid ikke har nogen Indflydelse paa Bekostningen.
11. Paa Grund af vort koldere Klima, kortere Arbeidstid og det meget Arbeide her maa foretages under aaben Himmel, af Mangel paa Huusrum, kan der udføres mere Arbeide af Haandværkere i England pr. Dag; da tillige Arbeidsmængden der forøges ved almindeligt Accord-Arbeide, er der al Grund til at antage, at dette ogsaa finder Sted, hvorved imidlertid ogsaa Bekostningen pr. Dag forøges.

Under den Forudsætning, at Foranstaaende er rigtigt, hvilket er søgt nærmere oplyst ved de i min Skrivelse af 9de Januar fremsatte Spørgsmaal, har jeg i Forening med de tvende Skibsbygmestere, der have foreſtaaet Bygningen af de nyeste Skibe, søgt at anstille en Sammenligning paa følgende Maade:

A. Til Sammenligning er taget det Antal Arbeidsdage af

Skibsbyggere, Calfacterere, Borere, Bolteslagere og Lærlinge, der efter Rapporterne have været anvendte ved Fregatterne Niels Juel og Sjælland samt Corvetterne Thor og Heimdal, hvoraf de tvende førstnævnte ere større, de tvende sidstnævnte mindre end de opgivne engelske Skibe.

B. Efter de Rapporter, Notitser og Erfaringer som haves, er beregnet og jugeret hvad Antal Arbeidsdage der maae fradrages for den Deel af de foranførte Afvigelser i Arbeidsmaaden, der kan beregnes, hvorved findes det Antal Arbeidsdage, der vilde have været anvendt her, saafremt man havde benyttet den samme Arbeids- og Beregningsmaade som i England (see Bilag A og B).

C. For hvert enkelt opgivet Arbeide er efter Rapporter og den havende Erfaring etc. opgjort det Antal Arbeidsdage, dertil antages at have været anvendte, saa nøiagtigt, som det har været muligt efter Omstændighederne.

D. Disse Arbeidsdage ere derefter omsatte til Pengebeløb, idet der ikke er taget Hensyn til Mestersalair, hvorved en Skibsbygger efter nuværende Priser koster i Gjennemsnit 96 ß daglig.

Endelig er til lettere Sammenligning det for de engelske Skibe opgivne Pengebeløb omgjort til Rd. ved at sætte 1 £ = 8 Rd. 5 Mk.

E. For at kunne anstille Sammenligning med Bekostningen for Arbeidskraften til ældre Skibe, byggede her, fremsættes i Bilag C det Antal Arbeidsdage, der har været anvendt ved forskjellige Skibes Bygning i de sidste 40 Aar, uddragne af en Bog, som føres ved Constructionskammeret, for stedse at kunne iagttage den Arbeidsstyrke, der anvendes paa Skibenes Bygning og deres Reparation. Til lettere Sammenligning er Antallet af Arbeidsdage divideret med Tonnage efter engelsk Methode og med Læstedrægtighed efter Deplacements-Beregninger.

Bekostningen af den anvendte Arbeidskraft ved de opgivne Skibe, er ifølge Foranførte beregnet saaledes:

	Niels Juel.	Sjælland.	Thor.	Heimdal.
Det hele Antal Arbeidsdage er efter Rapporterne	115,547	115,508	65,384	67,705
Det Antal Arbeidsdage, som ikke forefalde eller medregnes i England (see Bilag A og B)	46,450	47,950	26,320	27,550
Forskjellen bliver hvad i England kaldes „ready for sea“	69,097	67,558	39,064	40,155
For Apterings-Arbeider etc. fradrages, see Bilag A og B	11,850	10,910	6,860	6,200
Forskjellen bliver hvad i England kaldes „Building“	57,247	56,648	32,204	33,955

Bekostningen ved de opgivne specielle Arbeider:

	Niels Juel.	Sjælland.	Pearl.	Cadmus.	Thor.	Heimdal.
	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.
Tømmernes Sammenpasning og Opretning, Senternes Anbringelse.....	6,300	6,642	8,753	6,664	3,680	3,500
Mellemspanternes Samling og Anbringelse.	200	280	921	279	120	150
Skyldingers Tilpasning og Indsætning.	800	800	1,537	1,012	480	450
Lateris...	7,300	7,722	11,211	7,955	4,280	4,100

	Niels Juel.	Sjæl-land.	Pearl.	Cadmus.	Thor.	Heimd
	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.
Transport...	7,300	7,722	11,211	7,955	4,280	4,1(
4. Rette paa Tømmers Sidehugning.....	.....	.....	341			
5. Spundinger at hugge og hovle.....	150	160	1,664	627	100	
6. Waterpas- og Bark-holtsstøtter at til-danne og opsætte..	....	.....	1,556	1,043		
7. Den øvrige Forstøt-ning og Stillinger at opsætte*).....	2,000	2,200	580	239	1,000	1,2(
8. Klamper paa Bed-dingen, Tilkastnings-klamper etc.....	....	.....	1,127	265		
9. Forboltningen.....	6,700	7,500	10,984	6,745	3,800	4,2(
10. Sletning af Tømmer, Bjelker, Dæk etc...	3,500	4,500	4,746	2,203	2,050	2,5(
11. Andre Arbeider ...	35,147	32,766	47,551	35,989	19,819	20,6
12. Dags-Arbeider....	.....	.....	9,375	6,380		
13. Snedker-Arbeide, ud-ført af Skibsbyggere	.....	.....	2,171	583		
14. Afløbning.....	2,450	1,800	1,627	2,550	1,155	1,2
Summa...	57,247	56,648	92,933	64,579	32,204	33,9
Tonnage angiven til...	$1,873\frac{22}{94}$	$1,873\frac{22}{94}$	1,462	1,462	$779\frac{7}{94}$	868
Udgjør pr. Ton...	30 Rd. 54 ß	30 Rd. 23 ß	63 Rd. 54 ß	44 Rd. 16 ß	41 Rd. 32 ß	39 Rd.

*) Forstotninger og Stillinger maae hos os blive forholdsviis betydelig kostbarere end i England, deels fordi vore Beddinger ligge meget høiere mod det omgivende Terrain, deels fordi man i England har faste Huse med Stillinger, faststaaende inde i Husene og henhørende til disse.

Efter saaledes at have meddeelt, saavidt det staaer i min Magt, de af Commissionen begjærede Oplysninger, bemærkes, at uagtet al anvendt Flid for at fremsætte saadanne Tal, som nogenlunde kunne sammenlignes, er der dog saa stor Forskjel imellem Arbeids- og Beregningsmaaden i England og her, at det Foranførte kun kan anses som tilnærmelsesviis rigtigt. Det antages, der endnu er flere Bekostninger, der ikke medregnes i England, navnlig henvises til, at i Minutes of Evidences Pag. 346 opgives Boatswains labourers employed with shipwrights 101 Mand og with timber inspector 65 Mand daglig, hvilke tildeels maae antages at udføre Skibsbyggerarbeide uden at medregnes i Bekostningen. Efter Report of the Royal Commission appointed to inquire into the management of the Dockyards (11te Marts 1861) maae de engelske Beregninger antages at være temmelig upaalidelige.

Bilag A. (Udfærdiget af Skibsbygmester Fugelsang).

Nedenanførte Fortegnelse over Folkekraften, som er anvendt ved Dampfregatten Sjællands og Corvetten Heimdals Bygning og Fuldførelse med Equipering, er deels uddraget af Rapporterne, og deels beregnet efter Skjøn, nemlig:

Hvormange Skibsbyggere er medgaaet til Bygningen af ..... Hertil regnet Tag med Opsætning, Omforstøtning og Nedtagning, Bedingsapparater, Roer, Spil, Pomper; Skibet aldeles seilklar.	

Lateris...

	Fregatten Sjælland.	Corvetten Heimdal.	Fregatten Sjælland.	Corvetten Heimdal.
Transport...	.....	.....	115,508	67,705
Fragaaer: for ru Tilhugning (converting) af alt Tømmer og Planker i Skibet, deri indbefattet Skabeloner, forfærdiget efter Afslagningen ...	23,850	13,500		
Hvad der i England forfærdiges i specielle Værksteder, saasom: Roer, Spil og Pomper. Modeller og Afslagninger, Tildannelse af Nagler. Specielle Bestillinger, som Straagere, Opsyn med Sjouere	6,800	3,800		
Andre Arbeider, som i England ikke udføres af Skibsbyggere, saasom: Blye-, Kobber-, Jern- og Seildugsbeklædning, Snedkerarbeide.....	3,200	1,850		
Calfactering	5,900	3,000		
Taget med Omforstotning og Nedtagning..	1,820	1,080		
Maskinens Opsætning ꝛc.	2,650	2,530		
Equiperings-Arbeider og Inventarie-Gjenstande	3,730	1,790		
Skibet klart til Equipering, naar Arbeidet blev udført som i England...	.....	.....	47,950 67,558	27,550 40,155
Lateris...	.....	.....	67,558	40,155

	Fregatten Sjælland.	Corvetten Heimdal.	Fregatten Sjælland.	Corvetten Heimdal.
Transport...	.....	.....	67,558	40,155
Apterings-Arbeider. Hertil regnet, foruden Skodder med deres Støtter, Porte, Luger, Røstværker til Luger, den Deel af Dækkene, som først kan lægges efter Maskinens Indtagelse etc.	8,650	4,900		
Paasætning af Kobberhuden	850	500		
Fugning og Fastsætning af Klyds, Spiraler, Brønde, Røstkjættinger Jollebomme etc.....	1,050	600		
Boring for og Sætning af Takkellads- og Artilleribolte	360	200		
Resterer som medgaaet, naar Skibet er færdigt til Afløbning, saafremt Arbeidet udføres som i England	.....	.....	10,910	6,200
	.....	.....	56,648	33,955
Heraf anslaaes til:				
1) At tilpasse, fuge og sammenlaske Kjøl, Stevne, Opklodsning; tilpasse, samle, reise og stille Spanter, forfærdige Lang-				
Lateris...	.....	.....	56,648	33,955

	Fregatten Sjælland.	Corvetten Heimdal.	Fregatten Sjælland.	Corvetten Heimdal.
Transport...	.....	.....	56,648	33,955
senter og krumme Senter, anbringe disse saavelsom Tversenterne paa Plads.	6,642	3,500		
2) At tilpasse, placere og sammenbolte Kantespanter og Fyldetømmerne i Bougen	280	150		
3) At tilpasse, indsætte, fastspigre og afslætte Fyldinger imellem Tømmerne	800	450		
4) Afrette paa Tømmernes Sidehugning ..	»	»		
5) Spundingen i Kjøl og Stevne at hugge og høvle	160	90		
6) Waterpasstøtter, Barkholtstøtter at tildanne, opsætte og forandre med Klamper.				
7) Den øvrige Forstøtning med Stillinger, deres Forandring og Nedtagning.				
8) Klamper paa Beding, Tilkasningsklamper.	2,200	1,200		
9) Bolte i Kjøl, Stevne, Opklodsning, Kjølsviin, Underslag, Wa-				
Lateris...	10,082	5,390	56,648	33,955

	Fregatten Sjælland.	Corvetten Heimdal.	Fregatten Sjælland.	Corvetten Heimdal.
Transport...	10,082	5,390	56,648	33,955
terbord, Kjølplanke, Waterpasbolte og øvrige Klædningsbolte.	7,500	4,200		
10) Slette Bjelker, Kraviller, Overſiden af Dækkene, Spantetømmerne, Inden- og Udenbords for Plankernes Anlæg..	4,500	2,500		
11) Andre Arbeider ...	32,766	20,615		
12) Dags-Arbeider (indbefattet ovenſtaaende.)				
13) Snedkerarbeide, udført af Skibsbyggere, er fradraget.				
14) Afløbningen, nemlig: Pudernes Opſætning med Tilbehør, ſamt øvrige Indretning paa Bedingen for Skibets Udſættelſe i Vandet.	1,800	1,250		
			56,648	33,955

	Fregatten Sjælland.	Corvetten Heimdal.
Begyndt	d. 25de Oct. 1853.	d. 13de Juni 1853.
Lagt Kjølen.....	d. 20de Mai 1854.	d. 22de Aug. 1853.
Løbet af Stabelen.....	d. 9de Juli 1858.	d. 24de Juli 1856.
Færdig med Equiperingen	d. 27de Oct. 1860.	d. 19de Mai 1857.

Bilag B. (Udfærdiget af Skibsbygmeſter Peterſen.)

Nedenanførte Fortegnelſe over Folkekraften, ſom er anvendt ved Bygning og Fuldførelſe af Dampfregatten Niels Juel og Dampcorvetten Thor, er deels beregnet efter Rapporterne, deels angiven efter Skjøn.

Hvormange Skibsbyggere ere medgaaede til Bygningen af:	Fregatten Niels Juel.	Corvetten Thor.	Fregatten Niels Juel.	Corvetten Thor.
Hertil regnet: Tag med Opſætning, Omforſtøtning og Nedtagning; Beding med Afløbnings-Aparater og Forſtøtning; Roer, Spil og Pomper, eller Skibet aldeles feilklar	.....	.....	115,547	65,384
Fragaaer: for den rue Tilhugning (converting) af alle Tømmer og Planker i Skibet, deri indbefattet Skabeloner, forfærdiget efter Afſlagningen	23,000	12,500		
Hvad der i England forfærdiges i ſpecielle Værkſteder, ſaaſom: Roer, Spil, Pomper, Modeller, Tildannelſe af Nagler	3,000	1,750		
Specielle Beſtillinger, ſom Straagere, Opſyn med Sjouere og desl.	3,000	1,750		
Lateris...	29,000	16,000	115,547	65,384

	Fregatten Niels Juel.	Corvetten Thor.	Fregatten Niels Juel.	Corvetten Thor.
Transport...	29,000	16,000	115,547	65,384
Andre Arbeider, som i England ikke udføres af Skibsbyggere, saasom: Kobber-, Bly-, Jern- og Seildugsbeklædning ..... (heri ikke medregnet Skibets Kobring.) Snedker-Arbeide, udført ført af Skibsbyggere.	3,000	1,750		
Calfacterings-Arbeider.	6,000	3,500		
Tag med Omforstøtninger, Fortætning og Nedtagning	2,450	1,000		
Maskinens Fugning og Opstilling	2,000	1,770		
Equiperings- og Inventarie-Gjenstande	4,000	2,300		
Skibet klar til Equipering,			46,450	26,320
naar Arbeidet udføres som i England	.....	.....	69,097	39,064
Apterings-Arbeider: hertil regnet, foruden Skodder i Lasten med deres Støtter, Porte, Luger, Rostværk til Luger, den Deel af Dækket, der først kan lægges efter Maskinens og Kjedlernes Indtagelse, Roster etc.	9,700	5,600		
Lateris...	9,700	5,600	69,097	39,064

	Fregatten Niels Juel.	Corvetten Thor.	Fregatten Niels Juel.	Corvetten Thor.
Transport...	9,700	5,600	69,097	39,064
Kobring.....	850	500		
Fugning og Fastsætning af Klyds, Sneglebedinger, Kjættingbrønde, Rostkjættinger, Jollebomme m. m.....	1,000	580		
Boring for og Sætning af alle Bolte, henhørende til Artilleriet og Takkellagen.....	300	180		
Resterer som medgaaet naar Skibet er færdigt til Afløbning, saafremt Arbeidet udføres som i England	.....	.....	11,850 57,247	6,860 32,204
Herafanslaaes til:				
1) At tilpasse, fuge og sammenladske Kjøl, Stevne, Opklodsning; tilpasse, samle, reise og stille Spanter; forfærdige Langsenter og krumme Senter, anbringe disse saavelsom Tversenterne paa Plads	6,300	3,680		
2) At tilpasse, placere og sammenbolte Kantespanter og Fylletømmer i Bougen.....	200	120		
3) At tilpasse, indsætte, fastspigre og afslette Fyllingerne imellem Tømmerne	800	480		
Lateris...	7,300	4,280	57,247	32,204

	Fregatten Niels Juel.	Corvetten Thor.	Fregatten Niels Juel.	Corvetten Thor.
Transport...	7,300	4,280	57,247	32,204
4) Rette paa Tømmerets Sidehugning (indbefattet i Nr. 1.)				
5) Spundingen i Kjøl og Stevn at hugge og høvle.....	150	100		
6) Waterpasstøtter, Barkholtstøtter at tildanne, opsætte og forandre.				
7) Den øvrige Forstøtning med Stillinger, deres Forandring og Nedtagning	2,000	1,000		
8) Klamper paa Bedingen, Tilkastningsklamper etc.....				
9) Bolte i Kjøl, Stevne, Opklodsning, Kjølsviin, Underslag, Waterbord, Bjelker, Kjølplanker, Waterpas- og øvrige Klædningsbolte	6,700	3,800		
10) Slette Bjelker, Kraviller, Overſiden af Dækkene, Spantetømmerne, Inden- og Udenbords for Plankernes Anlæg.....	3,500	2,050		
11) Andre Arbeider....	35,147	19,819		
12) Dags-Arbeider, indbefattet i ovenstaaende.				
13) Snedker-Arbeide udført af Skibsbyggere, er fradraget.				
14) Afløbning med Puder og Forstøtning.....	2,450	1,155		
Summa...	.....	.....	57,247	32,204

Bilag C. (Uddrag af en ved Constructions-Kammeret ført Bog).

Navne.	Aflobs-Aar.	Antal af Arbeidsdage, der er medgaaet til Skibets Færdigbygning = A.	Dræglighed i Tons = T.
Dannebrog	1850	163,216	2,281 3/4
Chriſtian den Ottende	1840	161,964	1,949 3/4
Dronning Marie	1824	150,155	1,874 6/4
Skjold	1833	149,820	1,874 6/4
Valdemar	1828	137,969	1,874 6/4
Frederik den Sjette	1831	134,709	1,874 6/4
Niels Juel	1855	112,638 3/4	1,873 2/4
Sjælland	1858	112,321 1/2	1,873 2/4
Tordenſkjold	1852	96,289	1,435 2/4
Geſion	1843	95,746	1,382 3/4
Thetis	1840	92,178	1,140 2/4
Nota	1822	74,952	1,080 1/4
Havfruen	1825	74,475	1,080 1/4
Bellona	1830	78,015	1,080 1/4
Heimdal	1856	66,803 1/4	868 1/4
Galathea	1831	45,749	781 1/4
Thor	1851	58,026 1/2	779 3/4
Holger Danſke	1849	58,105	765 2/4
Najaden	1853	42,575	644 0/4
Valkyrien	1846	39,575	618 2/4
Geiſer	1844	41,806	549 0/4
Saga	1848	36,291	419 1/4
Ørnen	1842	30,514	385 2/4
Skirner	1847	32,774	359 0/4
St. Thomas	1827	21,570	357 1/4
Mercurius	1837	19,714	315 0/4
St. Croix	1835	21,606	315 0/4
Allart	1832	22,675	315 0/4
Pilen	1832	5,731	83 1/4
Delphinen	1827	5,797	83 1/4

Anm. Ved alle Skibene er medregnet Arbeidsdagene ved Bedingens bygger-Arbeidsdagene ved Maſkinernes Indſættelſe.

Drægtig paa Tommerets Overkt. i Læster à 4,000 ℔ = D.	$\frac{A}{T}$	$\frac{A}{D}$	
1,427,18	71,1	114,4	Med Eqvipering og Tag.
1,323,02	83,1	122,4	Med Eqvipering og Tag.
1,271,87	80,1	118,1	Med Eqvipering.
1,271,87	79,9	117,8	Med Eqvipering og Tag.
1,271,87	73,6	108,5	
1,271,87	71,9	105,9	
1,113,36	60,1	101,2	Med Eqvipering og Tag.
1,113,36	60,0	100,9	Med Tag.
859,17	67,1	112,1	Med Tag
854,92	69,3	112,0	Med Eqvipering og Tag.
713,01	80,8	129,8	Med Eqvipering og Tag.
673,63	69,4	111,1	
673,63	68,9	110,5	
673,63	72,2	115,8	
557,75	76,9	119,8	Med Eqvipering og Tag.
415,32	58,6	110,2	Med Eqvipering.
515,25	74,4	112,6	Med Tag og Eqvipering.
502,89	75,9	115,5	Med Eqvipering og Tag.
336,15	66,0	126,7	Med Eqvipering og Tag.
330,99	64,0	119,6	Med Tag.
332,84	76,0	125,6	Med Tag.
221,09	86,4	164,1	Med Eqvipering og Tag.
202,83	85,2	150,4	Med Eqvipering og Tag.
198,53	91,08	164,4	Med Tag.
190,33	60,3	113,3	
148,92	62,5	132,4	Med Eqvipering.
148,92	68,5	145,1	Med Tag.
148,92	71,9	152,3	Eqviperet.
33,33	68,2	171,9	
33,33	69,0	173,9	

Indretning for Aflobningen, samt for Dampskibenes Vedkommende Skibs-

Skrivelse

fra Directeur for Skibbyggeriet Suenson til Commissionen,

dateret den 12te Juli 1861.

Ifølge Commissionens udtalte Ønske i Skrivelse af 19de Juni, har jeg gjennemgaaet de fra England modtagne Oplysninger angaaende Bekostningen ved forskjellige Krigsskibes Bygning, og bestræbt mig for, saavidt det med de opgivne Data er muligt, at anstille en Sammenligning med Bekostningen her ved Orlogsværftet. Efter nøie Overveielse maa jeg imidlertid først bemærke, at de tilstillede Oplysninger ere saa ufuldstændige og ueensartede, at det mig overdragne Arbeide er særdeles besværligt, om ikke umuligt, at udføre nogenlunde tilfredsstillende.

Ved første Gjennemsyn sees, at af de 5 opgivne Skibe er eet færdigeqviperet, eet færdigt til at eqviperes for Skrogets Vedkommende, to uden Maskiner og foreløbig indrettede for at gaae til Portsmouth, hvor de skulle fuldføres, og for eet var Beregningen sluttet ved Afløbningen, hvorefter der er tilføiet et Beløb for Klargjøring.

Pearl og Cadmus, tvende Skibe efter samme Tegning, ere de eneste, for hvilke der er opgivet Bekostning af Master og Rundholter, Seil og Takkellads, og disses Opgivende ere saa forskjellige, at de ikke kunne sammenlignes, idet der findes for:

Pearl, Rigging and Sails ..... Lstr. 2,788. 1. $10^1/_2$
Cadmus, — ..... — 8,113.

Der er saaledes kun tilbage, at sammenligne Qvantum og Bekostning af Materialier og Arbeidskraft ved Skibsskroget, men her møder den Vanskelighed, at medens Materialierne ved de 4 Skibe ere specificerede for selve Skroget til Afløbning, ere de angivne med et samlet Beløb for Fitting efter Afløbningen, saaledes at det ikke kan sees, under hvilke specielle Rubrikker den sidstnævnte Sum skal fordeles; ved det 5te Skib Pearl ere Træmaterialierne specificerede, men for alle andre Materialier er Bekostningen kun opgiven i een samlet Sum.

For at opstille de opgivne engelske Data saaledes, at de nogenlunde kunne sammenlignes, maa der saaledes for de tvende anførte Skibes Vedkommende fradrages de Beløb i Materiel og Arbeidskraft, som vedkomme Master, Rundholter, Seil og Takkellads, og derefter det Øvrige samles i Tabelform. Angaaende Sammenligningens Paalideligheb skal jeg kun henvise til, at:
ved Diadem findes anført

Board 46,998 supf. feet Lst. 580. 11. 9.
og ved Flying Fish .. — 10,270 — - 1140. „ 4.
hvilket sidste er umuligt, da der ikke haves Board til saa høi Priis.

Ved Shannon, fitting the Hull, Materials
Lst. 4488. 0. 0. Workmanship 4187. 19. 1.
ved Diadem..... - 1718. 3. 17. — 1052. 17. 4.

Disse 2de Skibe ere nærligen ligestore; Forskjellen maa altsaa hovedsageligen ligge i, at det sidstnævnte ikke er fuldført, hvilket ogsaa er Tilfældet med Flying Fish.

Ved Pearl findes anført Plank 560 Loads $9^{5}/_{12}$ feet for Lst. 2402. 18. 7., hvilket er circa Lst. 4. 5 Sh. pr. Load, medens Planker til de andre Skibe koste Lst. 10 à 15 pr. Load og ikke kan faaes til den anførte Priis selv af det billigste Materiel. Ved Pearl er ingen Bekostning opført for Stillinger og Værktøi som ved de øvrige Skibe.

Det opgivne Antal Arbeidsdage maa være noget andet, end hvad der forstaaes hos os, thi Dagenes Antal og Lønningen svare ikke sammen; for Diadem skulde saaledes Gjennemsnit af Skibsbygger-Arbeidsløn være 6 Sh. 9 d. pr. Dag, indbefattet Lærlinger.

Ovenstaaende er bemærket ved Sammenstillingen af de engelske Skibsberegninger; jeg skal nu gaae over til at oplyse hvilke væsentligere Forandringer, der maae foretages ved de danske Beregninger, for at de derved udkomne Summer kunne sammenlignes med de engelske:

1. Der maa fradrages Udgift for Tag med Forstøtning, for Mesterssalair, Inventariegjenstande og Meubler samt Værdien

af det Affald, der skulde være godtgjort Skibsbyggeriet, idet disse Summer ligefrem ere opgivne ikke at være medregnede i England; der burde desuden gjøres Afdrag, fordi man i England Intet beregner for Brugen af Maskiner, medens Bekostningen medregnes for dem, som haves her, og fordi man i England faaer Assistance fra andre Steder til Skibbyggeriet og ikke medtager alle Omkostninger; men disse Summer kunne ikke beregnes.

2. Den engelske Beregningsmaade med Hensyn til Tømmeret er saa forskjellig fra den hos os anvendte, at det bliver nødvendigt, nærmere at forklare de Afvigelser, som derved opstaae, hvorfor der henvises til Report on Dockyard Economy 1859 Pag. 155—158; af de der anførte Oplysninger om Converteringen sees, at naar der kun tages Hensyn til engelsk sidehugget Egetræ, hvilket bedst kan anvendes til Sammenligning, da er der udtagen i Aaret 1858 i Chatham Yard 1080 Stkr. paa 40,872 Kbf., som har kostet at anskaffe (a) ..... Lst. 8,551. 17. 9½.

Omkostning ved Behandling og Transport paa Værftet har udgjort..... – 1,023. 10. ¾.

Summa Udgift... Lst. 9,575. 7. 10¼.

Deraf er 3,602 Kbf. leveret tilbage til Beholdningen, Værdi (b) ..... – 634. 14. 1¼.

Resterer 37,270 Kbf., der koster... Lst. 8,940. 13. 9.

Affald anvendt ved Værftet for Lst. 55. 14. 8.

15,200¾ Kbf. bortsolgt Affald for..... – 146. 6. 1.

– 202. 0. 9.

Resterer 22,069¼ Kbf., der koster... Lst. 8,738. 13. 0.

Efter dansk Beregningsmaade vilde man anføre til Forbrug:

Egetømmer og Planker 37,270 Kbf. med Bekostning (a ÷ b) Lst. 7,917. 3. 8¼.

Arbeidskraft, Sjouere og Hefte..... – 1,023. 10. ¾.

Lst. 8,940. 13. 9.

medens man efter engelsk Beregningsmaade anfører:

Egetømmer og Planker 22.069¼ Kbf. med Bekostning: Lst. 8,738. 13. 0.

For at bringe Ensformighed tilveie maa saaledes Forbruget af Tømmer og Planker nedsættes i Forholdet 37,270 til 22,069½, en Sum af Lst. 1,023. 10. ⅞ maa for dette Beløb overføres fra Arbeidskraft til Materiel, og en Sum af Lst. 202. 0. 9. udgaae af hele Bekostningen, fordi der her ikke regnes Skibbyggeriet noget tilgode for det Affald, der bortsælges og indgaaer i Statskassen, eller benyttes ved Værftet til Brændsel ꝛc.

3. Da det forøvrigt ikke med Sikkerhed vides og ikke af de meddeelte Oplysninger kan sees, hvad der forstaaes ved Building, „ready for sea", Fitting, Inventary og ved sea stores, saa skal jeg i denne Sammenstilling kun anføre det egentlige Skibbygger-Arbeide med Alt dertil hørende under Building; Snedker-, Kleinsmed-, Dreier-, Maler- og Glarmester-Arbeide ꝛc. under Fitting.

Tages til Sammenligning de tvende større Krigsdampskibe, for hvilke Commissionen tidligere har faaet alle Data opgivne, nemlig Dampfregatten Sjælland og Dampcorvetten Heimdal, da bliver Beregningen ifølge Foranstaaende at forandre saaledes:

	Dampfregatten Sjælland.		Dampcorvetten Heimdal.	
	Rd.	ß.	Rd.	ß.
Den hele Bekostning er opgivet at udgjøre	389,788.	56	199,071.	47
Herfra bliver at trække ifølge (1) hvad der bestemt vides ikke er medtaget i England, nemlig:				
Taget til Skibet med Forstøtning ꝛc..	4.710.	15	3,563.	29
Beregnet Mesterlalair	13,076.	2	6,526.	54
Meubler og Inventariegjenstande forfærdiget af Snedkerne	3,500.		2,100.	
Værdien af Affald, der benyttes til Brændsel eller bortsælges til Indtægt for Statskassen, anslaaet til	3,000.		1,500.	
Lænspompning af Dokken	.....		214.	15
Summa...	24,286.	17	13,930.	2
altsaa resterer...	365,502.	49	185,141.	45

Disse Udgifter fordele sig efter den opgivne Beregning o

Egemateriel	{ dansk Maa / engelsk Maa
Fyrremateriel	{ dansk Myn / engelsk Myn
Jern	{ dansk Væg / engelsk Væg
Kobber	{ dansk Væg / engelsk Væg
Metal	{ dansk Væg / engelsk Væg
Andre Materialier	{ dansk Myn / engelsk Myn
pCt. for Værktøi ɔc. beregnet under Arbeidsløn.	
Fitting	{ dansk Myn / engelsk Myn
Arbeidsløn	{ dansk Myn / engelsk Myn
Summa Bekostning	{ dansk Myn / engelsk Myn

I ovenstaaende bliver Qvantumme

	Dampfregatten Sjælland.	Dampcorvetten Heimdal.
Det vil da efter Converteringen udgjøre i engelsk Maal	53,690 Kbf. 1.	27,340 Kbf. 2.
Omkostningerne ved Converteringen udgjøre efter engelsk Beregning for dette Qvantum	Lst. 2,489. 19 sh. 4⅘ d.	Lst. 1,267. 18 sh. 9⅗ d
hvilket Beløb altsaa bliver at fradrage Arbeidsløn og tillægge Bekostning for Egemateriel.		
Ligeledes fradrages i Arbeidsløn c. 3 pCt. for Værktøi ɔc. som anføres særskilt	Lst. 1,083. 6 sh. 8 d.	Lst. 550.

t under (3) anførte, saaledes:

Dampfregatten Sjælland.		Dampcorvetten Heimdal.	
Qvantum.	Bekostning.	Qvantum.	Bekostning.
,054. 1 Cbf.	119,276 Rd. 44 ß.	42,293 Cbf.	56,020 Rd. 90 ß.
,670. 4 —	13,252 Lst. 18 sh. 9$\frac{3}{5}$ d.	46,171. 4 Cbf.	6,224 Lst. 10 sh. 11$\frac{3}{5}$ d.
.....	17,749 Rd. 41 ß.	.....	7,102 Rd. 67 ß.
.....	1,972 Lst. 3 sh. 2 d.	.....	789 Lst. 3 sh. 9$\frac{1}{4}$ d.
37,249$\frac{7}{8}$ ℔	41,385 Rd. 93 ß.	98,261$\frac{1}{4}$ ℔	18,564 Rd. 31 ß.
05,769 —	4,598 Lst. 8 sh. 9$\frac{4}{5}$ d.	107,979$\frac{2}{5}$ ℔	2,062 Lst. 14 sh. $\frac{3}{5}$ d.
1,722$\frac{1}{8}$ —	32,650 Rd. 72 ß.	30,218 ℔	19,109 Rd. 94 ß.
6,837$\frac{1}{2}$ —	3,627 Lst. 17 sh. 2$\frac{2}{5}$ d.	33,206$\frac{3}{5}$ ℔	2,123 Lst. 6 sh. 7$\frac{2}{5}$ d.
9,755$\frac{1}{2}$ —	8,508 Rd. 63 ß.	5,653$\frac{1}{4}$ ℔	5,472 Rd. 32 ß.
0,720$\frac{1}{3}$ —	945 Lst. 8 sh. 1$\frac{1}{2}$ d.	6,212$\frac{3}{8}$ ℔	608 Lst. 8 $\frac{9}{10}$ d.
.....	9,557 Rd. 64 ß.	.....	6,126 Rd. 72 ß.
.....	1,061 Lst. 19 sh. 3$\frac{1}{8}$ d.	.....	680 Lst. 15 sh.
.....	27,495 Rd. 5 ß.	.....	14,311 Rd. 44 ß.
.....	3,055 Lst. 1$\frac{2}{5}$ d.	.....	1,590 Lst. 3 sh. 2$\frac{9}{10}$ d.
.....	108,878 Rd. 51 ß.	.....	58,432 Rd. 95 ß.
.....	12,097 Lst. 12 sh. 3$\frac{1}{2}$ d.	.....	6,492 Lst. 11 sh. 1 d.
.....	365,502 Rd. 49 ß.	.....	185,141 Rd. 45 ß.
.....	40,611 Lst. 7 sh. 9$\frac{1}{4}$ d.	.....	20,571 Lst. 5 sh. 5$\frac{7}{10}$ d.

Egetræ at reducere efter (2).

Ved alle Omsætninger til engelsk Maal, Vægt og Mynt er ugt Forholdene:

1 engelsk Cnt. = 112 engelske ℔ = 101.6 danske ℔
1 engelsk Kbf. = 0.91588 danske
1 Load = 50 engelske Cbf. = 45.8 danske Cbf.

Med de her angivne Forandringer kunne de fra England op- one og de hos os beregnede Størrelser, sammenstilles saaledes:

	Shannon.	Diaden
Kanoner	51.	3
Maskinkraft	600.	80
Tonnage	2,651.	2,47
Quantum af Tømmer og Planker, engelsk Cbf.	97,703.	81,09
— af Jernmaterialier, engelske ℔	358,973.	296,16
— af Kobber, engelske ℔	137,749.	103,86
— af Metal, engelske ℔	21,663.	7,37
	Lst. sh. d.	Lst. sh
Bekostning for timber converted	29,415. 5. 7.	27,863.18
— for timber various	1,740.13. 4.	1,792. 9
— for Iron	4,021. 1.10.	3,946.19
— for Copper	8,034. 3.	6,127. 1
— for Mixed Metal	1,098. 6.	448.
— for other Artickles	1,651. 8. 6.	1,167. 5
— for Fitting Materialier	4,488.	1,718. 3
— for Værktøi ꝛc.	1,266. 6. 6.	2,244. 4
— for Arbeidsløn	21,543.12.11.	15,812. 3
Summa Bekostning Lst.	73,258.12. 2.	61,120. 6
	Skroget fuldført.	ikke fuldført Afløbnin

Efter denne Tabel er der an

	Shannon.	Diaden
converted Tømmer, Cbf.	36,85	32,7
Jern, ℔	135,41	119,4
Kobber, ℔	51,96	41,9
Metal, ℔	8,17	2,9
Bekostningen har været:	d.	d.
converted Tømmer, pr. Cbf.	72,25	82,4
Jern, pr. ℔	2,70	3,2
Kobber, pr. ℔	14,00	14,1
Metal, pr. ℔	12,17	14,6
øvrigt Træmateriel, pr. Tons	157,59	173,5
andre Materialier, pr. Tons	149,51	113,0
for Værktøi ꝛc., pr. Tons	114,65	217,2
Fitting-Materialier	406,31	166,3
Arbeidsløn, pr. Tons	1,950,48	1,530,7
	Skroget fuldført.	ikke fuldført Afløbnin

Sjælland.	Pearl.	Cadmus.	Heimdal.	Flying Fish.
42.	21.	21.	16.	6.
300.	400.	400.	260.	350.
1,873.	1,462.	1,462.	868.	868.
53,690.1.	66,695⅔.	42,611.	27,340⅕.	23,401½.
05,769.	ikke opgiven.	155,842.	107,979⅔.	56,247.
56,837½.		1) 45,623.	33,206⅗.	33,679¼.
10,720⅓.		10,203.	6,212⅜.	4,792.
ft. sh d.	Lst. sh. d.	Lst. sh. d.	Lst. sh. d.	Lst. sh. d.
742.18.2⅖	16,016. 8. ¾	13,426.13.11	7,492. 9.9⅕	6,730. 9.11
972. 3.2	1,559. 9. 1¾	1,462.14.11	789. 3.9¼	1,533. 4. 8
598. 8.9⅘		1,686. 8.10	2,062.14. ⅗	849. 7. 8
327.17.2⅖		2,704.19. 6	2,123. 6.7⅖	2,063. 2. 1
945. 8.1½	9,119. 3	557.17. 1	608. 8 9/10	275. 1. 7
961.19.3⅛		2)1,982. 9	680.15.	532. 5. 7
055. 1⅖		2,866.	1,590. 3.2 9/10	804.10.
083. 6.8	Intet beregnet.	687.	550.	731.13.
524. 6.2 7/10	12,599.16.	9,815.11.10	4,674.12.3⅖	7,035.18.
311. 7.9¼	39,294.13. 5½	35,189. 6.10	20,571. 5.5 7/10	20,555.12. 6
get fuldført.	feilklar.	Skroget fuldført.	feilklar.	ikke fuldført efter Afløbning.

Tons af Skibets Drægtighed.

Sjælland.	Pearl.	Cadmus.	Heimdal.	Flying Fish.
28,66	45,62	29,14	31,50	26,96
109,86	ikke opgivet.	106,59	124,40	64,80
30,34		1) 31,21	38,26	38,80
5,72	. . . . .	6,98	7,16	5,52
d.	d.	d.	d.	d.
70,36	57,63	75,62	65,77	69,03
5,36	. . . . .	2,60	4,58	3,62
15,32	. . . . .	14,23	15,35	14,70
21,16	. . . . .	13,12	23,49	13,78
252,71	256,00	240,12	218,21	423,94
136,08	. . . . .	2) 325,37	188,23	147,17
138,81	Intet beregnet.	112,78	152,07	202,30
391,46	. . . . .	470,48	439,68	222,44
,092,24	2,068,32	1,611,36	1,292,40	1,945,44
get fuldført.	feilklar.	Skroget fuldført.	feilklar.	ikke fuldført efter Afløbning.

Kun en ringe Deel af Kobberhuden er medregnet.
Storstedelen af Kobberhuden er medregnet.

Uagtet Sammenligning efter Drægtighed i Tons ikke kan antages at være rigtig, er den dog benyttet som den eneste, der kan fremstilles med de opgivne Data.

1. Med Hensyn til det forbrugte Quantum af Træ, da er der en saa stor Afvigelse ved de engelske Skibe, navnlig imellem Pearl og Flying Fish, at det maa antages, der er indløben Feil i det Opgivne, eller brugt en forskjellig Fremgangsmaade; da Feilene gaae i modsat Retning, ville de hæve hinanden ved at tage Medium imellem alle de engelske Skibe, hvorved faaes ..... 34,26 Kbf. pr. Tons, medens Medium af de 2de danske Skibe bliver ..... 30,08 — —

   der bruges saaledes mindre Træ hos os end i England ..... 4,18 Kbf. pr. Tons.
   Saafremt Pearl ikke medregnes, vilde Forskjellen kun blive..... 1,34 — —

2. Ved Jernforbruget viser sig ligeledes en betydelig Afvigelse for Flying Fish, hvorfor det maa antages, at her ogsaa er indløben en Feil, eller at dette Skib muligen har været meget let bygget.

   Medium for de fire engelske Skibe er. 106,57 ℔ pr. Tons, medens det for de 2de danske Skibe er. 117,13 - —

   der bruges saaledes efter denne Sammenligning mere Jern hos os end i England ..... 10,56 ℔ pr. Tons, medens der, naar Flying Fish udelodes, brugtes mindre end i England .... 3,36 - —

3. Af Kobber er det opgivet, at der for Cadmus kun er medregnet 3 Ronge Kobber ved Kjølen, hvorfor dette Skib ikke kan benyttes til Sammenligning.

Medium for de resterende 3de engelske Skibe er ..... 44,22 ℔ pr. Tons.
Medium for de 2de danske Skibe er. 34,30 - —

der bruges saaledes mindre Kobber hos os end i England ..... 9,92 ℔ pr. Tons.

4. Af Metal-Forbruget sees, at dette er særdeles ringe for de tvende engelske Skibe Diadem og Flying Fish, hvilket maa antages at hidrøre fra, at disse tvende Skibe ikke ere fuldførte, idet Metal isærdeleshed bruges ved Fuldførelsen af Skibene.

Medium for de 2de resterende engelske Skibe bliver ..... 7,57 ℔ pr. Tons.
Medium for de 2de danske Skibe ..... 6,44 - —

der bruges saaledes mindre Metal hos os, end i England ..... 1,13 ℔ pr. Tons.

5. For Egematerialet er Bekostningen meget afvigende for Pearl, hvilket synes at hentyde paa, at det er det forbrugte Quantum, der er opgivet for stort; tages Medium for de 5 engelske Skibe, bliver dette ..... 71,40 d. pr. Kbf. medens Medium for de 2de danske Skibe er ..... 68,06 - —

det danske Træ er saaledes billigere ..... 3,34 d. pr. Kbf. saafremt Pearl var udskudt, vilde det danske Træ være billigere ..... 6,78 - —

6. For Jern er Bekostningen betydelig større hos os, end i England, hvilket deels maa tilskrives de høie Jernpriser, hvormed der er regnet, deels at der til Arbeidskraften er lagt Bekostning ved Brugen af Maskiner, Kul og Værktoi, deels at vore Maskiner og Arbeidsredskaber ere ufuldkomne. Støbegods anskaffes udelukkende færdigt fra Private.

Medium af den engelske Priis for forarbeidet Jern er ..... 3,03 d. pr. ℔
medens det for de danske Skibe er beregnet til ..... 4,97 - —

altsaa dyrere hos os ... 1,94 d. pr. ℔

7. For Kobber er Bekostningen til de fire engelske Skibe hvortil denne er opgiven ..... 14,27 d. pr. ℔
medens Medium for de Danske er ..... 15,34 - —

altsaa dyrere hos os ... 1,07 d. pr. ℔
hvilket maa antages at ligge i Indkjøbspriserne, da Bekostningen ved Forarbeidning er yderst ringe.

8. For Metal er Bekostningen til de fire engelske Skibe, hvor denne er opgiven ..... 13,42 d. pr. ℔
medens Medium for de danske Skibe er.. 22,33 - —

altsaa dyrere hos os.. 8,91 d. pr. ℔
Metalgjenstande anskaffes næsten udelukkende færdige fra Private.

9. For øvrigt Træmaterial er Bekostningen meget forskjellig for de engelske Skibe, navnlig er den meget høi for Flying Fish; da dette Skib imidlertid er medtaget under (1), hvor Qvantummet af det converterede Tømmer var særdeles ringe, hvilket maa antages at være Aarsagen til den store Bekostning under denne Rubrik, saa medtages dette Skib ogsaa her.

Medium for de 5 engelske Skibe bliver.. 250,24 d. pr. Tons.
Medium for de 2de danske Skibe bliver. 235,46 - —

altsaa mindre for de danske Skibe.... 14,78 d. pr. Tons.

10. For andre Materialier er Bekostningen efter Medium af de 3 engelske Skibe, hvor denne er opgiven (idet

Cadmus udskydes, fordi deri er indbefattet endeel af Kobberhuden) ..... 136,56 d.
medens Medium for de danske Skibe bliver ..... 162,16 -

altsaa større Bekostning hos os... 25,60 d.

11. For Værktøi ꝛc. er Bekostningen i England anslaaet til, efter Medium af fire Skibe ..... 161,75 d.
Medium for de 2de danske Skibe er ..... 145,44 -

altsaa anslaaet mindre hos os... 16,31 d.

12. For „Fitting“ er Bekostningen kun opgivet for 2de engelske Skibe, idet Diadem og Flying Fish ikke ere fuldførte.
Medium af de 2de engelske Skibe er ..... 438,40 d.
Medium af de 2de danske Skibe er ..... 415,57 -

altsaa mindre hos os... 22,83 d.

13. For Arbeidsløn ere Afvigelserne meget betydelige. Diadem og Flying Fish bør ikke medregnes, da de ikke ere fuldførte, (desuagtet er Bekostningen for Flying Fish betydelig større end for Cadmus). Paa Grund af den billigere Arbeidsløn, bliver Bekostningen ringere her.
Medium af de 3de resterende engelske Skibe er ..... 1876,72 d. pr. Tons.
medens den for de danske Skibe udgjør. 1192,32 - —

Forskjel... 684,40 d. pr. Tons.

Saafremt man efter disse-Undersøgelser ønsker at føre Sammenligningen videre, og udfinde, hvad et Krigsskib, bygget paa et engelsk og paa det danske Værft, vil koste pr. Tons efter Medium af de opgivne Skibe, da faaes, naar der overalt, hvor flere Sammenligninger ere brugte, benyttes den sidste, følgende Bekostning pr. Tons:

	i England	i Kjøbenhavn	i Eng-land.	i Kje hav
	Kbf. d.	Kbf. d.	Lst.	L
Egematerial converted (see 1 og 5).... ...	31,42 × 74,84	30,08 × 68,06	9,798	8,
Jern (see 2 og 6)	120,49 × 3,03	117,13 × 4,97	1,521	2,
Kobber (see 3 og 7) ..	44,22 × 14,27	34,30 × 15,34	2,629	2,
Metal (see 4 og 8)...	7,57 × 13,42	6,44 × 22,33	0,423	0,
Øvrigt Træmateriel (see 9)	250,24	235,46	1,043	0,
Andre Materialier (see 10)	136,56	162,16	0,569	0,
Værktøi ꝛc. (see 11)...	161,75	145,44	0,674	0,
Fitting (see 12).....	438,40	415,57	1,827	1,
Arbeidsløn (see 13) ...	1876,72	1192,32	7,820	4,
Summa Bekostning pr. Tons...			26,304	22,

altsaa billigere i Kjøbenhavn ..... Lst. 3,594 pr. T

Herved maa tillige bemærkes, at der i de danske Beregninger er medtaget Bekostninger, som ikke ere medtagne i de engelske, og at man i England har betydelige Hjælpemidler paa Værfterne, som savnes her.

Skulde Sammenligning ønskes foretagen med andre Skibe, da bemærkes, at af fuldførte nyere Skibe ere de opgivne, nemlig Fregatten Sjælland og Corvetten Heimdal, hver i sin Klasse de kostbareste af de her byggede, idet Fregatten Niels Juel og Corvetten Thor have kostet mindre pr. Tons; og at saaledes Sammenligning med de tvende sidstnævnte vil blive fordeelagtigere for det danske Orlogsværft.

Havde Sammenligningen været anstillet mellem de opgivne engelske Skibe samt Niels Juel og Thor, vilde de danske Skibe saaledes være bleven billigere pr. Tons circa 4,899 Lst., idet den hele Bekostning for:

Dampfregatten Sjælland efter danſk Beregning var ..... 389,788 Rd. 66 ß.
Dampfregatten Niels Juel efter danſk Beregning var ..... 351,893 — 47 -

Forſkjel... 37,895 Rd. 19 ß.

Da disſe tvende Skibe have ſamme Tonnage, bliver Fregatten Niels Juel billigere pr. Tons circa 20 Rd. 22,31 ß. eller Lſt. 2,25.

Den hele Bekoſtning for Corvetten Heimdal efter danſk Beregning var ..... 199,071 Rd. 47 ß.
Den hele Bekoſtning for Corvetten Thor efter danſk Beregning var ..... 176,132 Rd. 29 ß.
men da ſidſtnævnte Skib har en mindre Tonnage (779 Tons), bliver Forſkjellen pr. Tons kun circa 3 Rd. 23,47 ß. eller Lſt. 0,36.

Havde Sammenligningen været anſtillet imellem de opgivne engelſke Skibe og de fire anførte danſke Skibe, vilde de danſke være blevet billigere pr. Tons circa 4. 246 Lſt.

Saafremt denne Sammenligning anſees for paalidelig, er ſaaledes Bekoſtningen for et Skib, bygget paa et engelſk Orlogsværft, circa 19 à 20 pCt. dyrere, end naar det bygges paa det danſke Orlogsværft.

T(

over diverse Arbeidspriser paa det danske Orlogsværft, i

uddragne af Skrivelse fra Soetatens Constructionskammer til Chefen for Orlog
Skrivelse fra Skibsbygmester Brant

Planker.

Mester Fugelsang. (13 Juni 1860.)

Fyrre Dæksplanker.

At høvle, stryge paa Kanterne, fuge og paaspigre mei
Proppe over Spigrene og afpudset.....

Do. Do. slettet men ikke afpudset.....

Do. Do. Do. Do. .....

Ege Udenbordsplanker.

At hugge, fuge, paahæfte og slette uden at Svedekist
benyttes .....

Do. Do. Do.
Do. Do. Do.

Mester Petersen. (12 Juni 1860.)

Fyrre Dæksplanker.

At høvle, fuge, spigre, proppe og afpudse .....

Do. Do. Do. .....

Ege Udenbordsplanker.

At hugge, fuge, paaspigre uden Svedekiste under Bund-
stokken, Kjølplanken undtagen .....
Do. Do. 2″ Opgang under Barkholtet.....

Do. Do. 2″ Opgang fra Kjølen.....

Mester Jensen. (11 Juni 1860.)

Fyrre Dæksplanker.

At hugge, høvle, neblægge og fastspigre samt propp
over Spigerhoved (ikke kantsaugede og ikke afpudset)

ıeller

ıgelſke Orlogsværfter og de private Værfter i Kjøbenhavn,

ıærftet, dat. 25de Juli 1860; af engelſke Schemes of prices for 1857 og ıf 16de Mai 1861.

Brede.	Dyb									
7″	2½″	10 2/9	3	79	„	11	9	3	42	I 250, I 3542, II 6-143, II 6-190.
7½″	3¼″	12 4/15	4	21	„	13	8	3	9	I 247 og 248, I 3542, II 6-143.
7½″	4″	14 2/13	4	38	„	14	5	3	42	I 247, I 3542, II 143.
8″	2½″	15 1/3	5	26	„	14	2	3	75	I 228.
9″	3½″	18 2/3	6	25	„	17	„	4	78	I 226.
9½″	5″	26 2/7	9	3	1	5	6	6	84	I 223.
9″	3″	12 15/16	4	43	„	14	2	3	91½	I 249, I 3542, II 143, II 190.
7″	3″	9 7/9	3	34	„	12	10	3	75	I 249, I 3542, II 143, II 190 (Kantſauget.)
9″	4″	25	8	57	„	19	10	5	48	I 225.
9″	5″	32½	11	16	1	9	5	6	84	I 223-1/4 beregnet ſom „Bow et Buttock“.
9″	4¾″	35	12	33	1	7	10	6	51	I 223 og 224 Do. Do.
8″	3″	10 7/8	3	71	„	13	„	3	91½	I 249, I 3542, II 143.

Planker.

Mester Jensen. (11 Juni 1860.)	Ege Udenbordsplanker.
	At hugge, fuge og fastspigre uden Svedekiste.....
	Do. Do. med Do. .....
Mester Fugelsang. (13 Juni 1860.)	Naar Plankerne svedes og bøies paa Skabeloner og derefter hæftes paa Skibet .....
	(hugget, fuget, paahæftet og slettet.)

Rundholter.

Niels Juel.

Storstang .....
Store Mærseraae .....
Lang Store-Bramstang .....
Store Bramraae.....
Mesanbom .....
Mesangaffel .....
Klyverbom.....

Sjælland.

Storstang .....
Forstang.....
Krydsstang .....
Krydsraae.....
Store Snogmast..... .....

Blankenes Dimensioner i dansk Maal.		Arbeidslon pr. Alen ved Orlogsværftet.	Arbeidslon pr. 33 Alen ved Orlogsværftet.		Arbeidslon pr. 66 engelsk Maal, ifølge Schemes of Prices 1857.			Arbeidslon pr. 33 Alen ved privat Værft.		
Brede.	Tyk.	Sk.	Rd.	Sk.	Lst.	s.	d.	Rd.	Sk.	
9″	4″	$17\frac{1}{7}$	5	86	„	19	10	5	48	I 225, beregnet som „Straight“.
9″	4″	$20\frac{7}{13}$	7	5	1	12	7	6	84	I 225, beregnet som „Bow or Buttock“.
9″	3″	$49\frac{7}{13}$	17	2	1	9	6			I 227, I 3546.
10″	4″	$52\frac{4}{7}$	17	93	1	15	5			I 225, I 3546.
11″	$5\frac{1}{2}$″	$59\frac{1}{2}$	20	43	2	8	5			I 222, I 3546.

Lst. 1 beregnet à 9 Rd.

Dansk Maal.			Engelsk Maal.			Arbeidslon ved Orlogsværftet ifølge Dplsninger medbragte Værftscommissionen i 1860.		Arbeidslon efter de engelske „Schemes of prices“ of 1857.			Arbeidslon efter de engelske „Schemes of prices“ of 1857.			Arbeidslon ved privat Værft ifølge Meddelelse af Skibsbygmester Brandt 1861.	
Hele Længden.		Største Diameter.	Hele Længden.		Største Diameter.			Ikke sauget.			Sauget i Ottekant				
′	″	″	′	″	″	Rd.	Sk.	Lst.	s.	d.	Lst.	s.	d.	Rd.	Sk.
59	„	$18\frac{1}{8}$	60	9	$18\frac{1}{20}$	25	65	4	16	2	3	17	4	20	„
70	6	$15\frac{1}{4}$	72	7	$15\frac{3}{4}$	40	72	5	11	9	4	3	7	30	„
55	„	11	56	8	$11\frac{1}{4}$	17	73	2	8	9	1	18	11	16	„
46	3	$9\frac{1}{8}$	47	5	$9\frac{2}{5}$	8	39	1	2	9	„	16	10	12	„
53	3	$11\frac{3}{4}$	54	10	$12\frac{1}{10}$	12	27	2	17	3	2	5	10	16	„
40	3	10	41	6	$10\frac{1}{3}$	19	93	2	7	„	1	2	10	16	„
43	6	$12\frac{2}{3}$	44	10	13	10	90	1	13	9	1	5	2	14	„
59	„	$18\frac{1}{6}$	60	9	$18\frac{3}{4}$	25	42	4	16	2	3	17	4	20	„
57	„	$18\frac{1}{6}$	58	9	$18\frac{3}{4}$	24	62	4	13	„	3	14	„	19	„
47	„	$14\frac{1}{4}$	48	7	$14\frac{1}{2}$	19	40	3	2	7	2	10	„	16	„
49	6	10	51	„	$10\frac{1}{3}$	28	74	3	5	2	2	11	8	14	„
40	„	10	41	2	$10\frac{1}{3}$	10	28	„	18	9	„	13	8	11	„

Lst. 1 beregnet à 9 Rd.

	Spant 16.							Spant 8.						
	Tommernes Overflade i Qv.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“		Tommernes Overflade i Qv.-Fod.		„Trim.“			„Cut leng fay et	
	dansk	engelsk	£	s.	d.	£	s.	d.	dansk	engelsk	£	s.	d.	£	s.
Bundstok (floor square).....	98,5	104,3	„	12	6	„	7	6	64,9	68,9	„	8	3	„	3
Zitters (1ste futtock).....	146,0	154,5	„	18	6	„	7	6	106,9	113,3	„	13	7	„	7
1ste Oplænger (2den futtock)	103,4	109,5	„	13	1	„	6	„	106,2	112,6	„	13	6	„	6
2den do. (3die do.	90,7	96,1	„	11	1	„	6	„	98,5	104,3	„	12	6	„	6
3die do. (4de do.	70,9	75,1	„	9	9	„	6	„	93,7	99,1	„	12	11	„	6
Stetholt (toptimber, long)..	102,2	108,3	„	14	1	„	5	10	82,0	86,9	„	11	4	„	6
									142,9	151,4	„	19	8	„	5
Hanger (do. short)..	69,5	73,6	„	9	7	„	4	4	101,8	107,8	„	14	0	„	4
			£	4	8	7					£	5	5	9	
Forgyngning for Fyldetømmer 54 Qv.-Fod d. M. = 55.6 Qv.-Fod engelsk Stetning						„	4	8	.....					„	4
Forgyngning for Fyldetømmer 54 Qv.-Fod d. M. = 56.6 Qv.-Fod engelsk Høvling.....						„	4	8	.....					„	4
Coaks 26 ÷ 10 for Stodene = 16 Stk. 3″ ...						„	6	„	30÷12=18 Stk. 3″					„	6
Spantebolte at bore for, indslaae og klinke 26 Stk. 24″						1	„	7	30 Stk. 24″ lg. ...					1	3
2 Tværsenter (cross spalls).....						„	10	„	.....					„	10
6 Spantestotter og Svebber (shores).....						„	4	„	.....					„	4
						4	8	7						5	5
						£	9	1	8					£ 10	1

Spant 16. £ 9. 1 s. 8 d.
„ 8. - 10. 1 - 7 -
„ O-X. - 10. 4 - 0 -
„ G. - 9. 18 - 11 -
„ O. - 8. 12 - 10 -

5) £ 47. 19 s. „ d.

£ 9. 11 s. 10 d.

£ 1 beregnet à 9 Rd.

50. $2548^{88}/_{94}$ Tons.

Spant O-X.							Spant G.							Spant O.						
nmernes erflade i v.-Fod.		„Trim."			„Cut to lenght fay etc."		Tømmernes Overflade i Ov.-Fod.		„Trim."			„Cut to lenght fay etc."		Tømmernes Overflade i Ov.-Fod.		„Trim."			„Cut to lenght fay etc."	
ſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.	dansk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.	dansk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.
,5	101,2	„	12	2	„	3	9	143,5	152,0	„	18	3	„	7	6	115,4	122,3	„	14	8	„	7	6
,4	168,8	„	20	3	„	7	6	135,3	143,3	„	17	2	„	7	6	164,0	173,7	„	20	10	„	7	6
,2	117,8	„	14	1	„	6	„	91,5	96,9	„	11	8	„	6	„	95,8	101,5	„	12	2	„	6	„
,2	109,3	„	13	1	„	6	„	86,7	91,8	„	11	„	„	6	„	86,8	91,4	„	10	4	„	6	„
,2	108,3	„	14	„	„	6	„	86,5	91,6	„	11	11	„	6	„	„	„	„	„	„	„	„	„
,7	153,3	„	19	8	„	5	10	139,6	147,9	„	19	3	„	5	10	142,1	150,5	„	19	7	„	5	10
,7	111,9	„	14	4	„	4	4	103,7	109,9	„	14	3	„	4	4	105,4	111,2	„	14	5	„	4	4
		£	5	7						£	5	3	6					£	4	12	„		
					„	4	8						„	4	8						„	4	8
					„	4	8						„	4	8						„	4	8
					„	7	6	28÷10=18 Stk. 3″					„	6	9	20÷8=12 Stk. 3″					„	4	6
Stk. 24″ lg.					1	3	9	28 Stk. 24″ lg.					1	2	2	20 Stk. 24″					„	15	10
					„	10	„						„	10	„						„	10	„
					„	4	„						„	4	„						„	4	„
					5	7	7						5	3	6						4	12	„
				£	10	4	„					£	9	18	11					£	8	12	10

Orlogsværfts-Priis Rd. 80. 58 ß.

Engelſk Priis £ 9. 11 s. 10 d., ſtig med Rd. 86. 31 ß.

Privat Værfts-Priis Rd. 80

	Spant 15. (2 halve Bundſtokke).							Spant 8.						
	Tømmernes Overflade i Qv.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“		Tømmernes Overflade i Qv.-Fod.		„Trim“.			„C le fay	
	danſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.	danſk	engelſk	£	s.	d.	£
Bundſtok (floor square)	67,2	71,2	„	8	7	„	7	„	61,8	65,5	„	7	10	„
Zitters (1ſte futtock)	101,4	107,0	„	12	10	„	7	„	103,8	110,0	„	13	2	„
1ſte Oplænger (2den futtock)	74,1	78,5	„	9	5	„	5	8	78,8	83,5	„	10	3	„
2den do. (3die do.)	73,6	77,9	„	9	4	„	5	8	75,9	80,4	„	9	8	„
3die do. (4de do.)	„	„	„	„	„	„	„	„	72,9	77,2	„	10	0	„
4de do. (5te or. toptimber)	„	„	„	„	„	„	„	„	74,1	78,5	„	10	2	„
Støtholt (6te do.	89,8	95,1	„	12	4	„	5	10	101,5	107,5	„	14	„	„
Hangere (toptimber)	55,1	58,4	„	7	7	„	4	4	61,7	65,4	„	8	6	„
			£	3	„	1					£	4	3	7
Forgyngning for Fyldetømmer 50 Qv.-Fod d. M. = 51.5 engelſk M. Sletning						„	4	4						„
Forgyngning for Fyldetømmer 50 Qv.-Fod d. M. = 51.5 engelſk M. Høvling						„	4	4						„
Coaks 24 Stk. 3″ ÷ 8 for Støbene = 16 Stk.						„	6	„	28 Stk. ÷ 12 = 16 Stk.					„
Spantebolte, at bore for, indſlaae og klinke, 24 Stk. 22″ d. M.						„	17	5	28 Stk.					1
2 Tværſenter (cross spalls)						„	9	3						„
6 Spante-Støtter og Svebber (shores)						„	4	„						„
						3	„	1						4
						£	7	„	11					£	8

Spant 15. £ 7. 11 s.
„ 8. - 8. 15 - 2 d.
„ O-X. - 8. 19 - 4 -
„ F. - 8. 17 - 4 -
„ M. - 7. 2 - 11 -

5) £ 40. 15 s. 8 d.

£ 8. 3 s. 2 d.

£ 1. beregnet à Rd. 9.

$3^{52}/_{94}$ Tons.

Spant O-X.							Spant F.							Spant M. (2 halve Bundſtokke).						
mmernes erflade i v.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“		Tommernes Overflade i Ov.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“		Tommernes Overflade i Ov.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“	
ſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.	danſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.	danſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.
,0	68,0	„	8	3	„	3	6	61,6	65,3	„	7	10	„	3	6	91,3	96,7	„	11	7	„	7	„
,3	114,0	„	13	8	„	7	„	105,0	111,2	„	13	4	„	7	„	130,5	138,3	„	16	7	„	7	„
,0	90,1	„	10	10	„	5	8	85,6	90,7	„	10	11	„	5	8	91 2	96,8	„	11	7	„	5	8
,8	85,6	„	10	3	„	5	8	77,4	82,0	„	9	10	„	5	8	85,0	91,0	„	10	11	„	5	8
,0	87,6	„	11	5	„	5	8	76,8	81,4	„	10	7	„	5	8	„	„	„	„	„	„	„	„
,8	83,1	„	10	10	„	5	10	77,8	82,4	„	10	9	„	5	10	„	„	„	„	„	„	„	„
,1	105,0	„	13	8	„	5	10	101,6	107,6	„	14	„	„	5	10	97,0	103,7	„	13	6	„	5	10
,2	68,0	„	8	10	„	4	4	61,5	65,2	„	8	6	„	4	4	57,4	60,8	„	7	11	„	4	4
		£	4	7	9					£	4	5	9					£	3	12	1		
.....					„	4	4	.....					„	4	4	.....					„	4	4
.....					„	4	4	.....					„	4	4	.....					„	4	4
÷ 12 = 16 Stk.					„	6	„	28 ÷ 12 = 16 Stk.					„	6	„	28 ÷ 12 = 16 Stk.					„	6	„
Stk.....					1	„	2	28 Stk.					1	„	2	24 Stk.....					„	17	5
.....					„	9	3	.....					„	9	3	.....					„	9	3
.....					„	4	„	.....					„	4	„	.....					„	4	„
					4	7	9						4	5	9						3	12	1
		£	8	19	4					£	8	17	4					£	7	2	11		

Orlogsværfts-Priis Rd. 73. 72 ß.

Engelſk Priis £ 8. 3 s. 2 d. lig med Rd. 73. 41 ß.

Privat Værfts-Priis Rd. 70.

	Spant 14.							Spant 7.						
	Tommernes Overflade i Qv.-Fod.		„Trim.“			„Cut la lenght fay etc.“		Tommernes Overflade i Qv.-Fod.		„Trim.“			„Cut leng fay e	
	dansk	engelsk	£	s.	d.	£	s.	d.	dansk	engelsk	£	s.	d.	£	s.
Bundstok (floor, square)....	93,0	98,5	„	13	4	„	5	6	37,8	40,3	„	5	5	„	5
Zitterser (1ste futtock).....	57,1	60,5	„	8	2	„	5	6	61,0	64,6	„	8	9	„	8
1ste Oplænger (2den futt ck)	64,9	68,7	„	9	3	„	4	6	49,1	52,0	„	7	„	„	4
2den — (3die do.)	„	„	„	„	„	„	„	„	45,9	48,6	„	6	7	„	4
3die — (4de do.)	„	„	„	„	„	„	„	„	44,8	47,2	„	6	4	„	4
Stotholt (toptimber)	68,4	72,5	„	10	7	„	4	2	77,4	82,0	„	11	11	„	4
Hanger (do.)	43,2	45,8	„	6	8	„	2	8	55,8	59,1	„	8	7	„	2
			£	2	8	„					£	2	14	7	
Forgyngning for Fyldetømmer: 29 Qv.-Fod d. M. = 30 Qv.-Fod engelsk Sletning						„	2	6	.....					„	2
Forgyngning for Fyldetømmer: 29 Qv.-Fod d. M. = 30 Qv.-Fod engelsk Hovling.....						„	2	6	.....					„	2
Coaks 22 ÷ 6 for Stødene = 16 Stk. $2^1/_2$“ ...						„	5	„	28 ÷ 10 = 18 Stk. $2^1/_2$“.....					„	5
Spantebolte, at bore for, indslaae og klinke, 22 Stk. 18“ l. d. M.						„	8	11	28 Stk. 18“.....					„	11
2 Tværsenter (cross spalls).....						„	6	4	.....					„	6
						2	8	„						2	14
			£	4	15	7					£	5	11		

Spant 14. £ 4. 15 s. 7 d.
„ 7. - 5. 11 - 7 -
„ O-X. - 5. 15 - 7 -
„ F. - 5. 9 - 5 -
„ M. - 4. 12 - 7 -

5) £26. 4 s. 9 d.

£ 5. 4 s. 11 d.

£ 1 beregnet à 9 Rd.

1/94 Tons.

Spant O-X.							Spant F.							Spant M.						
tmernes rflade i .-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“		Tommernes Overflade i Ov.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“		Tommernes Overflade i Ov.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“	
:	engelſk	£	s.	d	£	s.	d.	danſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.	danſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.
3	45,9	„	6	2	„	2	9	40,3	42,7	„	5	9	„	2	9	76,7	81,3	„	11	„	„	5	6
7	72,8	„	9	10	„	5	6	61,5	65,1	„	8	9	„	5	6	48,5	51,4	„	6	11	„	5	6
0	56,1	„	7	7	„	4	6	47,3	50,1	„	6	9	„	4	6	55,9	59,2	„	8	„	„	4	6
8	52,9	„	7	2	„	4	6	43,7	46,3	„	6	3	„	4	6	„	„	„	„	„	„	„	„
4	51,3	„	6	11	„	4	6	42,3	44,8	„	5	7	„	4	6	„	„	„	„	„	„	„	„
0	84,8	„	12	4	„	4	2	73,0	77,3	„	11	3	„	4	2	75,5	80,0	„	11	7	„	4	2
8	59,1	„	8	7	„	2	8	52,4	55,5	„	8	1	„	2	8	48,9	51,8	„	7	6	„	2	8
		£	2	18	7					£	2	12	5					£	2	5	„		
					„	2	6						„	2	6						„	2	6
					„	2	6						„	2	6						„	2	6
÷ 10 = 18 Stk.								28 ÷ 10 = 18 Stk.								22 ÷ 6 = 16 Stk.							
/2“					„	5	8	2½“					„	5	8	2½“					„	5	„
Stk. 18“					„	11	5	28 Stk. 18“					„	11	5	22 Stk. 18“					„	8	11
					„	6	4						„	6	4						„	6	4
					2	18	7						2	12	5						2	5	„
		£	5	15	7					£	5	9	5					£	4	12	7		

Orlogsværfts-Priis 38 Rd. 86 ß.

Engelſk Priis £ 5. 4 s. 11 d. lig med 47 Rd. 21 ß.

Privat Værfts-Priis 35 Rd.

	Spant 6.						Spant 3.	
	Tommernes Overflade i Qv.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“			Tommernes Overflade i Qv.-Fod.	
	danſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.	danſk	engelſk
Bundſtok (floor square).....	24,1	25,4	„	3	8	„	2	„	28,4	30,1
Zitterſer (1ſte futtock).....	38,6	40,9	„	5	11	„	4	„	46,5	49,8
1ſte Oplænger (2den futtock)	25,4	26,9	„	3	11	„	3	4	29,7	31,5
Stetholter (toptimber).....	35,0	37,1	„	5	9	„	2	4	37,0	39,2
Hangere (do.).....	22,8	24,2	„	3	9	„	1	8	23,8	25,0
			£	1	3					£

Coaks 16 ÷ 6 for Stedene = 10 Stk. 2″ ..

Spantebolte at bore for, indſlaae og klinke 16 Stk.
= 12″ l. d. M. .....

1 Tværſent	„	2	2	.....
	1	3	„	
	£ 2	5	4	

Spant 6. £ 2. 5 s. 4 d.
„ 3. - 2. 8 - 5 -
„ O-X. - 2. 8 - 11 -
„ C. - 2. 9 - 1 -
„ E. - 2. 6 - 7 -

5) £ 11. 18 s. 4 d

2. 7 s. 8 d

£ 1 beregnet à Rb. 9.

94 Tons.

Spant O-X.								Spant C.								Spant E.							
mernes flade i -Fod.		„Trim.“			„Cut to length fay etc.“			Tommernes Overflade i Qv.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“			Tommernes Overflade i Qv.-Fod.		„Trim.“			„Cut to lenght fay etc.“		
engelſk		£	s.	d.	£	s.	d.	danſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.	danſk	engelſk	£	s.	d.	£	s.	d.
31,7		„	4	7	„	2	„	28,7	30,2	„	4	5	„	2	„	25,1	26,6	„	3	10	„	2	„
49,8		„	7	3	„	4	„	45,7	48,4	„	7	„	„	4	„	41,0	43,4	„	6	4	„	4	„
32,2		„	4	8	„	3	4	30,5	32,3	„	4	8	„	3	4	28,1	29,8	„	4	4	„	3	4
39,0		„	6	2	„	2	4	39,2	41,5	„	6	5	„	2	4	34,8	36,9	„	5	9	„	2	4
25,2		„	3	11	„	1	8	25,7	27,2	„	4	3	„	1	8	24,3	25,6	„	4	„	„	1	8
	£	1	6	7					£	1	6	9						1	4	3			
.....					„	2	6	.....					„	2	6	.....					„	2	6
						4	4							4	4							4	4
						2	2							2	2							2	2
						6	7							6	9							4	3
	£	2	8	11					£	2	9	1						2	6	7			

Orlogsværfts-Priis Rd. 16. 64 ß.

Engelſk Priis £ 2. 7 s. 8 d. lig meb Rd. 21. 43 ß.

Privatværfts-Priis Rd. 15.

Forhold mellem de forskjellige Arbeidspriser paa det danske Orlogsværft, de engelske Orlogsværfter og de private Værfter i Kjøbenhavn.

1. Planker:

	Fyrre Dæksplanker.			Ege Udenbordsplanker.		
	Orlogsværft.	Engelske.	Private.	Orlogsværft.	Engelske.	Private.
Mester Fugelsang.	100.	136,7.	78,6.	100.	123,9.	75,2.
— Petersen ..	100.	155,7.	99,1.	100.	108,0.	58,9.
— Jensen ...	100.	156,4.	105,7.	100.	174,1.	95,6.
Alle tre Mestre...	100.	149,8.	90,8.	100.	129,3.	72,8.
— — Fyrre- og Egeplanker sammendragne				100.	133,6.	76,3.

Nogle af Mester Fugelsang opgivne Ege Udenbordsplanker, svedet og bøiet paa Skabelon, sees i Forhold til Engelske Tabeller, beregnede som Bow-buttock, at give Orlogsværftet 100. Engl. 92,0.

2. Rundholter.

		Engelske Priser.		
	Orlogsværftets Priis.	naar sauget Skut.	ikke sauget.	Private Værfter.
Sjælland.....	100.	110,3.	139,1.	73,5.
Niels Juel	100.	106,2.	138,3.	91,3.
Sammendrag af begge Skibe..	100.	108.1,	138,7.	80,4.

3. Spanter.

	Orlogsværft.	Engelske.	Private.
Gjennemsnitsberegning af Fregat Nr. 50 (under Bygning)	100.	107,1.	99,2.
Gjennemsnitsberegning af Fregatten Niels Juel	100.	99,5.	94,9.
Gjennemsnitsberegning af Dampskibet Holger Danske	100.	121,4.	90,0.
Gjennemsnitsberegning af Fyrskibet Nr. 6..	100.	128,7.	90,0.
Sammendrag af alle 4 Skibe	100.	109,9.	96,2.

1 £ beregnet à Rd. 9.

The Tonnage o: **Drægtighed i Tons, calculeres efter en officiel Meddelelse fra det engelske Admiralitet til Marineministeriet, i 1860, saaledes:**

Længden tages ad en ret Linie langs Underkanten af Spundingen i Kjølen, fra en Perpendikulair paa Agterkanten af Agterstevnen, saa høit oppe som Hækbjælken (eller hvor Gillingen skjærer Agterstevnen), til en Perpendikulair, saa høit oppe som øverste Dæk paa Todækkere, Fregatter etc. (og mellemste Dæk paa Tredækkere) paa Forkanten af Forstevnen.

Breden tages fra Ydersiden af Klædningen eller Barkholtet, paa det bredeste Sted, dog med Fradrag af Alt hvad bemeldte Barkholt er tykkere end Bunden.

Fra Længden subtraheres nu $^3/_5$ af Breden, for Forstevnens Fald, og $2^1/_2$ inch for hver foot Hækbjælken (eller hvor Agterstevnen skjærer Gillingen) er høiere oppe end Underkanten af Spundingen i Kjølen. Resten er Tonnage-Kjølen.

Multipliceer Længden af Tonnage-Kjølen med Største Brede og Produktet med den halve Brede, og divideer det hele Product med 94. Quotienten er the Tonnage.

Opgivelse

fra Seilmagermester ved Orlogsværftet Scheller,

dateret den 10de Juli 1861.

Nr. 1.

4 Seilmagere (af 2den Classe 2, af 3die Classe 2) indstillet til at forfærdige følgende Seil til Skruecorvetten „Thor" i Accord paa 24 Dage eller 235 Timer.

1 Fok	486 Alen
1 Store Mærsſeil	528 —
1 Fore do.	528 —
1 Store Boven Bramſeil	88 —
1 Fore — —	88 —
1 Gaffeltopſeil	125 —

1 Dag = $9^3/_4$ Time — 1843 Alen ſom er
÷ $^3/_4$ — Hvile- og Frokoſttid — 1,96 Alen i
1 Dag = 9 Timer — Timen pr. Mand.

NB. her beregnet til $9^3/_4$ Timer.

Arbeidet begyndtes den 5te Marts 1860 og fuldførtes i $19^1/_4$ Dage eller $187^1/_2$ Timer, ſom giver 2,49 Alen i Timen pr. Mand, altſaa fortjent $4^3/_4$ Dage, ſom betaltes med 17 Rd. 78 ß.

Nr. 2.

4 Seilmagere (af 2den Claſſe 2, af 3die Claſſe 2) indſtillet til at forfærdige følgende Seil til Skruecorvetten „Heimdal" i Accord paa $27^3/_4$ Dage eller $305^1/_4$ Time.

1 Storſeil	650 Alen
1 Fok	555 —
1 Mærsſeil	596 —
1 Bommeſan	362 —
1 Klyver	269 —

1 Dag = 11 Timer — 2432 Alen, ſom er
÷ $^3/_4$ Time Hvile- og Frokoſttid — 2 Alen i
1 Dag = $10^1/_4$ Time. — Timen pr. Mand.

Arbeidet begyndtes den 11te Juli 1860 og fuldførtes i 22 Dage eller 242 Timer, ſom giver 2,50 Alen i Timen pr. Mand, altſaa fortjent $5^3/_4$ Dage, ſom betaltes med 22 Rd. 4 ß.

Nr. 3.

4 Seilmagere (af 1ſte Claſſe 1, af 2den Claſſe 2, af 3die Claſſe 1) indſtillet til at forfærdige følgende Seil til

Skruekanonbaadene „Villemoes“ og „Buhl“ i Accord paa 33½ Dage eller 283½ Time.

4	Gaffelseil	952 Alen
4	Topseil	284 —
2	Stagfokke	228 —
2	Bredfokke	429 —
2	Klyvere	166 —

1 Dag = 8¼ Time
÷ ½ — Hviletid.

2059 Alen, som er 1,82 Alen i Timen pr. Mand.

Arbeidet paabegyndtes den 17de Januar 1861, og fuldførtes i 26½ Dage eller 219¼ Time, som giver 2,35 Alen i Timen pr. Mand, altsaa fortjentes 7 Dage, hvorfor betaltes 19 Rd. 24 ß.

Nr. 4.

6 Seilmagere (Private à 1 Rd. 16 ß. i Dagløn) indstillet til at forfærdige følgende Seil til Skruefregatten „Jylland“ i Accord paa 29½ Dag eller 306 Timer.

1	Krydsseil	646 Alen
1	Boven Krydsseil	242 —
1	Boven Boven Krydsseil	131 —
1	Bommesan	510 —
1	Stormmesan	280 —
2	Dagligklyvere	876 —
1	Fore Stænge Stagseil	270 —
1	Jager	281 —

1 Dag = 10¼ Time
÷ ¾ — Hvile- og Frokosttid.

3236 Alen, som er 1,78 Alen i Timen pr. Mand.

Arbeidet paabegyndtes den 18de Marts 1861, og fuldførtes i 23½ Dage eller 241¼ Time, som giver 2,24 Alen i Timen pr. Mand, altsaa fortjentes 7 Dage, som betaltes med 42 Rd.

De fortjente Dage af det faſte Mandſkab betales efter Lønnings-Reglementet.

Det daglige Arbeide af 1 Mand, udenfor Accord, er i Reglen, ved nye Seils Forfærdigelſe, imellem 11 à 14 Alen færdigt Arbeide.

Skrivelſe

fra privat Seilmagermeſter Weilbach,

dateret den 13de Juli 1861.

Til Oplysning tjener:

At: En dygtig flittig Seilmagerſvend er iſtand til, uden Overanſtrengelſe og i almindelig Arbeidstid beregnet til 12 Arbeidstimer pr. Dag, at oparbeide daglig 20 à 25 Alen.

Dagløn pr. 12 Arbeidstimer er..... 1 Rd. 24 ß.

I Accord betales i Almindelighed pr. Alen » Rd. 5½ ß.

Rebbindſler i Raaſeil, at takle og indſye pr. Stk. ..... » — 3¾ -

Rebbindſler i Gaffel og Stagſeil, at takle og indſye pr. Stk... » — 2¾ -

klæde og merle Underliget i et Raaſeil ..... 3 — » -

for et Skjøde med Malle .... 1 — » -

ſaaledes vil 1 Mærsſeil af ca. 330 Alens Indhold, der er almindelig Størrelſe, betales til Arbeiderne med..... 25 — 61 -

ſom vil give for en Mand pr. Dag..... 1 — 40 -

Det bemærkes at nyt Arbeide (nye Seil) ikke uafbrudt kan fortſættes i længere Tid, men blandes med gammelt Arbeide „Reparations-arbeide", og dette ſidſte næſten udelukkende

i Daglon, saa at Gjennemsnitsprisen for Accordarbeide neppe kan ansættes høiere pr. Dag end ..... 1 Rd. 32 ß.

Sluttelig bemærkes, at et Seil af større Indhold end ovenanførte 330 Alen giver større Indtægt for Arbeiderne, der ved stigende Areal faae betydelig Forøgelse af Indtægt.

Oversigt

over Dimensioner af Fadeværk samt hvormeget der omtrentlig præsteres af 1 Mand i en Uge.

(Meddeelt af Bødkerværkstedet paa Orlogsværftet, den 11te Juli 1861.)

	Dimensioner.				Præsteres omtrentlig af 1 Mand i en Uge (6 Dage).
	Oprids.	Høide.	Diameter forneden.	Diameter foroven.	
	Tom.	Tom.	Tom.	Tom.	Stykker.
Beslagne Heelfade	24	36½	....	....	2½
— Heeltønder.....	18	29½	....	....	4
Ransonfade store..	24	36½	....	....	2
— mindre	18	29½	....	....	3
— Halvtønder	14½	23½	....	....	5
Heelankere.....	12	19½	....	....	6
Halvankere	9¾	15½	....	....	7
Qvartankere	8	12	....	....	8
Friskeballier	22	28	30	....	2
Mærseballier.....	18	27	23	....	3
— Svaleballier	24	17	....	28	4
— Pødse	10	12	13½	....	8
Ølstøbere	5	9½	9	....	10
— Spisebakker.....	12	5	....	13¾	10
Spyttebakker.....	8	4	....	10	12
Tragter.....	14	8	17	....	6
Fyrballier.....	13	13	....	16	5
— Stripper.....	5	5	....	6½	12
Tønder med 6 Jernbaand..	18	29	....	....	4
Træbaands Krudttønder....	14	23	....	....	6

Skrivelse

fra de private Bødkermeſtere C. L. Madſen og J. M. Peterſen,

dateret den 22de Juli 1861.

Efter Anmodning meddeles herved, at Bødkerſvendenes Dagløn er for Tiden paa Undertegnedes Værkſteder 7 Mk., og en Svend maa, for at erholde denne Dagløn, forfærdige ugentlig af nedenſtaaende Gjenſtande Følgende:

	Høide.	Opreiſt.	ugentlig.
	Tom.	Tom.	Stykker.
1 Heeltønde med 8 Baand	29¼	18	9
1 Halvtønde med 8 —	23½	14½	11
1 Svaleballie med 3 —	17	23½ à 24	6
1 Pøds med Hank 3 Baand	12	10 à 13½	20
1 — uden — 3 —	12	10 à 13½	20
1 Spiſebakke med 2 —	5	12 à 14	20
1 Strippe og Madſer 2 Baand ...	5	5 à 6	24
1 Stærkølstønde med 6 — ...	29¼	18	9

Opgivelſe

fra Takkelmeſteren paa Orlogsværftet,

dateret den 4 Juni 1861.

Priis paa Blokke til Tougſtropper.

			pr. Stk.
		Tomme.	Rd. ß.
Med Læder-Bøſſing.			
Enkelte	2	6	1. 47
2ſkivede	2	6	2. 43
Enkelte	2	8	1. 89
2ſkivede	2	8	3. 6
Enkelte	2½	8	1. 91
2ſkivede	2½	8	3. 40
Enkelte	2½	10	2. 14
2ſkivede	2½	10	5. 4
Enkelte	3	10	2. 8
2ſkivede	3	10	5. 47
Enkelte	2	12	3. 7
Enkelte	3	12	3. 58
2ſkivede	3	12	6. 95
Enkelte	4	12	4. 5
Med Metal-Bøſſing.			
2ſkivede	2½	10	6. 69
2ſkivede	3	12	8. 47
2ſkivede	3	14	9. 4
3ſkivede	3	16	23. 5
Enkelte	3½	20	11. 50

Opgivelſe

fra privat Meſter Lameier,

dateret 18de Juni 1861,

af Priis paa Blokke af nedenanførte Arter og Dimenſioner og af bedſte, tørre Materialier, leverede fra hans Værkſted.

	Tougets Tommer.	Blokkens Længde.	pr. Stk.
		Tomme.	Rd. ß.
Tougſtroppede og med Læder-Bøſſing.			
1 enkelt Blok	2	6	„. 88
1 2ſkivet do.	2	6	1. 80
1 enkelt do.	2	8	1. 24
1 2ſkivet do.	2	8	2. 48
1 enkelt do.	2½	8	1. 40
1 2ſkivet do.	2½	8	2. 80
1 enkelt do.	2½	10	1. 72
1 2ſkivet do.	2½	10	3. 48
1 enkelt do.	3	10	1. 88
1 2ſkivet do.	3	10	3. 80
1 enkelt do.	2	12	2. 16
1 enkelt do.	3	12	2. 40
1 2ſkivet do.	3	12	4. 80
1 enkelt do.	4	12	2. 64
Tougſtroppede og med Metal-Bøſſing.			
1 2ſkivet Blok	2½	10	5. 80
1 2ſkivet do.	3	12	8. 48
1 2ſkivet do.	3	14	11. „
1 3ſkivet do.	3	16	20. 72
1 enkelt do.	3½	20	9. 48

Sammenstilling

af Bekostningen ved de paa Værftet byggede Kanonbaade Nr. 1 og 2 og den dHrr. Baumgarten & Burmeister accorderede Betaling,

(Meddeelt af Marineministeriets Commissariats Contoir den 4de Januar 1861.)

	Nr. 1, Baaden bygget paa Værftet, Maskineriet forskrevet fra England.		Nr 2, saavel Skrog som Maskineri forfærdiget paa Værftet.		Priis pr. Stk. for de med Baumgarten & Burmeister omcontrahérede Baade.
aadens Bygning (Mate-	Specialsum.	Hovedsum.	Specialsum.	Hovedsum.	
·ial og Arbeidsløn) for	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd.
Maskinværkstedets Bed-					
ommende	.....	19,664. 20	.....	15,891. 48	22,000.
getræmaterial.....	1837. 27		1512. 30		
grematerial	1536. 4		1021. 25		
piger, Søm etc.....	332. 72		402. 26		
kibbygger-Arbeidsløn..	6930. 73		5511. 53		
jouerløn og Hesteleie..	250. 24		205. 75		
augskjærerarbeide.....	236. 42		114. 62		
cbeider udenfor Holmen	369. 9		280. 27		
rovsmedarbeide	1382. 8		2438. 24		
leinsmedarbeide	951. 79		1076. 92		
nedkerarbeide.....	2154. 91		2436. 42		
reierarbeide.....	85. 44		107. 58		
illedhuggerarbeide	26.		50. 92		
larmesterarbeide	16. 45		20. 84		
laster og Rundholter					
Material og Arbeidsløn)	252. 73		636. 62		
eddingens Indretning					
or Udløbningen	652. 75		236. 32		
alerarbeide	535. 28		536. 90		
		17,550. 22		16,589. 10	14,950.
		37,214. 42		32,480. 58	36,950.
laskineriet med alt Til-					
ehør	.....	45,509. 62	.....	23,765. 55	31,000.
Tilsammen...	.....	82,724. 8	.....	56,246. 17	67,950.

Endvidere er tilstaaet Baumgarten & Burmeister:

c at forfærdige Kjedlerne udelukkende af Lowmoor Plader	980 Rd.	
c Værktøier og Inventariesager	530 —	
c Reservestykker	2,750 —	
		4,260.
		72,210.

De aarlige Udgifter ved Nyboder.

(Meddeelt af Marineminiſteriets Admiralitets-Contoir.)

Commandanten	2,600 Rd.	» ß.	
1 Intendant	1,500 —	» -	
1 do.	1,400 —	» -	
1 Aſſiſtent	650 —	» -	
1 do.	450 —	» -	
1 Bygmeſter	487 —	36 -	
til Skrivematerialier for Commandanten og Intendanterne	200 —	» -	
til Brænde for Samme ...	228 —	» -	
			7,515 Rd. 36 ß.
til Nyboders Vedligeholdelſe: budgetteret	19,800 Rd.		
desuden:			
Leien af Officeershuſene ..	1,726 —		
do. af overcomplette Huſe	3,347 —		
			24,873 — » -
Skatter for Nyboder:			
Brolægningsſkat	388 Rd.	48 ß.	
Afgift til Brandvæſenet ..	350 —	» -	
Dagrenovationen i Fælledsgaderne	800 —	» -	
			1,538 — 48 -
		ialt ...	33,926 Rd. 84 ß.

Nyboders Areal andrager circa 300,000 □ Alen, hvoraf $^2/_3$ formentlig kan anvendes til Byggegrunde, Værdien af $^2/_3$, beregnet til 5 Rd. pr. □ Alen, er 1,000,000 Rd., heraf 4 pCt. ..... 40,000 Rd.

Indtægten af Boligerne i Nyboder efter Budgettet.

fra det faſte Mandſkab	37,296 Rd.	
fra Penſioniſterne	1,248 —	
		38,544 Rd.

I Nyboder er ialt 1915 enkelte Boliger.
Leien heraf à 24 Rd. ..... 45,960 Rd.
à 40 Rd. ..... 76,000 Rd.

Solgte Grunde i Nyboder.

(Meddeelt af Marineministeriets Admiralitets-Contoir.)

I 1847 til Børnehospitalet 1,116$^{2}/_{3}$ □ Alen à 3 Rd. .. 3,350 Rd.

I 1857 – do. 238$^{1}/_{3}$ □ Alen à 3 Rd... 715 Rd.
mellem Tigergade og Meriansgade ud til Rigensgade.

I 1852 til Lorentzens Stiftelse 1,214 □ Al. à 5$^{1}/_{2}$ Rd. 6,677 Rd.
mellen Meriansgade og Krusemyntegade ud til Rigensgade.

I 1853 til flere Private 20,790 □ Alen ... 155,572 Rd. 32 ß.
mellem Nygade, Store Kongensgade, Bryggerlængen og Borgergade.
Pr. □ Al. blev betalt med 9 Rd. 76 ß., 7 Rd. 51 ß., 8 Rd. 35 ß., 5 Rd. 67., 6 Rd. 73 ß. og 7 Rd.
Af Kjøbesummen blev der anvendt ca. 8,000 Rd. til Godtgjørelser i Anledning af Omflytningen.

I 1861 er overdraget til Finantsministeriet Grunden mellem Kaninlængen og Hindegade..... ca. 5,000 □ Alen.

Uddrag af Marinens Budget.

	Rd.
Søetatens Drengeskoler.	
1 Inspectionsofficeer:	
Tillæg til Officeersgagen ..... 300 Rd.	
Bolig paa Skolerne, for hvilken indeholdes ..... 200 —	
	100.
3 Overlærere, hver 400 Rd.	1,200.
3 do. hver 350 Rd.	1,050.
3 Underlærere hver 300 Rd.	900.
Tillæg til 2 Lærere for forøget Underviisning à 200 Rd.	400.
(samtlige Lærere have fri Bolig og 2 Fv. Brænde)	
2 Skoleinspecteurer, hver 110 Rd.	220.
Klædningsstykker for 225 Drenge anslaaet til	3,700.
25 Portioner Rug til Drenge som Præmie anslaaet til 30 Rd. pr. Portion	750.
For Bestyrelsen af Skolernes Regnskabsvæsen	100.
Til Bøger, Regne- og Skrivematerialier, Underviisning i Sang og Tegning samt til Reenligholdelse m. m.	2,100.
Til Brug ved Skolen 36 Fv. Brænde	
Til Lærerne ..... 18 --- --	
54 Fv. Brænde anslaaet til 12 Rd. pr. Fv.	648.
	11,168.
Søetatens Pigeskole.	
Commandanten i Nyboder for speciel Tilsyn med Pigeskolen	100.
1 Overlærer	400.
1 do.	350.
Transport...	850.

	Rd.
Transport...	850.
2 Underlærere, hver 300 Rd.....	600.
(samtlige Lærere have hver fri Bolig og 2 Fv. Brænde)	
1 Lærer ved Aftenskolen	200.
4 Lærerinder, hver 100 Rd.	400.
(endvidere have disse 4 Lærerinder fri Bolig)	
1 Inspecteur.....	150.
Til en Opsynsmand og Fyrbøder	250.
Til Undervisning i Sang og Gymnastik	288.
Klædningsstykker, der som Præmier gives Pigerne ved deres Confirmation, anslaaet til.....	230.
Til en Badeanstalt.....	60.
Til Bøger, Regne- og Skrivematerialier m. m. ..	990.
Til Brug ved Skolerne 26 Fv. Brænde og 20 Lpd. Lys. Til Commissionsværelsets Opvarming 1 Fv. Brænde, til Lærerne 8 Favne, ialt 35 Fv. Brænde à 12 Rd. og 20 Lpd. Lys à 4 Rd.....	500.
Til Brænde og Lys til Aftenskolen	20.
	4,538.

Udtrag af Marinens Budget.

Medicinalvæsenet og Hospitalet.

Til at udføre Stabslægens Forretninger	600 Rd.	
personligt Tillæg.....	200 —	
til Skrivematerialier	50 —	
		850 Rd.
(Stabslægen personlig fri Bolig paa Søqvæsthuset.)		
Transport...		850 Rd.

		Rd.
Transport...	850 Rd.	
1 Overlæge	1,400 —	
1 do.	1,200 —	
1 do.	1,000 —	
1 Underlæge	650 —	
1 do.	600 —	
2 do. hver 550 Rd.	1,100 —	
3 do. hver 500 Rd.	1,500 —	
3 do. hver 450 Rd.	1,350 —	
	9,650 Rd.	
For Boliger til 3 Læger afkortes i Gagen 80 Rd. + 60 Rd. + 60 Rd.	200 —	
	9,450 Rd.	
Sœtatens Medicinalrevisor Gage og til Skrivematerialier	100 —	
		9,550.
Søhospitalet.		
Inspecteurens Gage ..... 750 Rd.		
Til Contoir, Skrivematerialier og 1 Bud ..... 300 —		
	1,050 Rd.	
Oeconomens Gage ..... 450 Rd.		
Til Folkeløn ..... 100 —		
	550 —	
Oldfruen	100 —	
4 Underlæger, hver 20 Rd. aarlig til Lys	80 —	
Præsten ..... 150 Rd.		
Til Brød og Viin ..... 10 —		
	160 —	
Til Sygepleie, Brænde og Lys m. m.	14,560 —	
Transport...	16,500 Rd.	9,550.

		Rd.
Transport...	16,500 Rd.	9,550.
Til Medicamenter for det syge Mandskab, det faste Mandskabs Koner og Børn	1,600 —	
Til Sygepleie udenfor Hospitalet	60 —	
Til Cuur og Pleie for dem, der indlægges i Fattigvæsenets Stiftelser ..	800 —	
Til Lønninger med flere Udgifter ved Asylet	878 —	
		19,838.
		29,388.

Uddrag af Marinens Budget.

Proviantgaarden.

Proviantforvalter, Gage.....	938 Rd. 36 ß.	
til Skrivematerialier.....	50 — » -	
til Brænde til Contoir og Vagtstue	80 — » -	
til Lys.....	66 — 48 -	
		1,134 Rd. 84 ß.
(fri Bolig).		
Af Gagen tilfalder en forhenværende Fuldmægtig ved Proviantgaarden 300 Rd.		
1 Fuldmægtig		350 — » -
Til faste Folk ved Proviantgaarden (1 Bødkersvend, 5 Arbeidsfolk og 2 Portnere).....		956 — 78 -
Til Arbeidsfolk ved Modtagelse og Udlevering af Byg, Malt, Humle og Øl		100 — » -
Til Extrafolk.....		160 — » -
Til Udgifter ved Kornvarers Modtagelse, Conservering og Udlevering.....		2,500 — » -
		5,201 Rd. 66 ß.

Udgift til Reparation af Bygninger paa Proviantgaarden.

Ifølge de til Beregningscontoiret indkomne Rapporter er til Huusbygningerne og Bolværkerne paa Proviantgaarden ved Værftet anvendt følgende:

	Fra 1/4 1859 til 31/3 1860.		Fra 1/4 1860 til 31/3 1861.		Tilsammen.	
	Rd.	ß.	Rd.	ß.	Rd.	ß.
Tømmerarbeide	235.	43	4.	30	239.	73
Snedkerarbeide	321.	52	.....		321.	52
Grovsmedearbeide	1.	16	.....		1.	16
Kleinsmedearbeide	324.	69	25.	41	350.	14
Gammelholms Bradbænk (Lapsalve: etc.).....	30.	23	.....		30.	23
Malerarbeide	117.	9	32.	36	149.	45
Glarmesterarbeide	16.	46	5.	22	21.	68
Ved Gammelholms Equipage.....	.....		»	78	»	78
Jalt...	1,046.	66	68.	15	1,114.	81

Efter ovenstaaende Opgivelse fra Beregningscontoiret udgjøre Udgifterne aarlig ..... 557 Rd. 40 ß.

Efter Værftets trykte Regnskab for $18^{59}/_{60}$ er til Proviantgaarden medgaaet til Brændsel og Inventarium..... 1,268 — 79 -

Tilsammen... 1,826 Rd. 23 ß.

Udgift til Pensionister.

(Meddeelt af Admiralitetscontoiret.)

I de sidste 5 Aar, regnet fra 1ste April 1856 til 31te Marts 1861 er medgaaet til Sø-Etatens Pensionister (Mænd og Enker).

	$18^{56}/_{57}$.	$18^{57}/_{58}$.	$18^{58}/_{59}$.	$18^{59}/_{60}$.	$18^{60}/_{61}$.	Tilsammen.
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
Til Pensionister af Invalideafdelingen ...	19,600. 86	21,745. 7	20,011. 11	19,085. 51	17,173. 47	97,616. 10
Til Pensionister efter Lov af 9de April 1851	18,274. 17	19,867. 18	20,434. 55	20,584. 54	20,477. 87	99,638. 39
Til Sequæstpensionister	3,641. 80	3,525. 67	3,268. 8	2,996. 31	2,836. 45	16,268. 39
Summa...	.....	.....	.....	.....	.....	213,522. 88

heraf Medium af bemeldte 5 Aar..... 42,704. 56

som fordeelt paa det hele faste Mandskab 1818 Mand, udgjør pr. Mand 23 Rd. 47 ß.

Værftschefens Ordre af 12te Novbr. 1852 om Accordarbeide.

Efter længere Tids Jagttagelser er det fundet, at Holmens Haandværkere ialmindelighed kunne udføre betydelig mere Arbeide ved Accord end ved at arbeide i Dagløn; dette er især Tilfældet i Seilmager-Værkstedet, hvor der, saavidt det har kunnet beregnes uden at Mandskabet mærkede det, kun syes $1^1/_9$ Alen pr. Time naar der arbeides i Dagløn, medens der er syet af de samme Folk over $2^1/_2$ Alen pr. Time i Accord.

Paa Grund heraf antages det at være i Tjenestens Interesse, om Accord-Arbeide søgtes indført i dette Værksted, navnligen naar nye Seil syes.

Saafremt dette skulde finde Deres Excellences Bifald, anbefales, at det tillades at afslutte Accord med Seilmagerne, saaledes at de for hver Arbeidstime skulle præstere et vist Quantum Arbeide, og at det Mere, som de muligen kunne præstere i Holmens Arbeidstid, bliver betalt dem med Penge.

Som Exempel kan anføres, at der omtrent resterer at sye nye Seil til Linieskibet „Dannebrog" til et Beløb af 10,000 Alen; gives Seilmagerne Accord herpaa, saaledes at de skulle sye 2 Alen i Timen og have Extra Betaling for hvad de vinde derover, ville Udgifterne for disse Seils Syening blive circa 481 Rd. 70 ß. og Seilmagerne dog erholde udbetalt 106 Rd. 88 ß. mere end deres Dagløn, medens disse Seil naar de syes paa Værkstedet uden Accord koste circa 847 Rd. 72 ß. i Arbeidsløn.

Hvorvidt en saadan Fremgangsmaade, som den her anførte, vil kunne anvendes med Fordeel ved flere Leiligheder, afhænger af, hvorvidt Værkstedets Bedrift kan ordnes saaledes at Mandskabet kan holdes nogenlunde stadig ved det accorderede Arbeide, og at der holdes tilbørlig Control med Arbeidet; det antages imidlertid rigtigt at Forsøg i denne Retning foretages, istedetfor at engagere private Seilmagere til at sye i Dagløn i Værkstedet, hvorfor Deres Excellences Tilladelse hertil ubbedes.

Det formenes, at naar Mesteren og Underfabrikmesteren føre Control med Arbeidstiden, og Accorderne underskrives af mig forinden Syeningen begynder, da vil der haves al den Garanti, som det er muligt at skaffe.

Søetatens Constructionskammer, den 24de August 1852.

Ærbødigst

Til **O. Suenson.**

Holmens Overexpipagemester.

I Henhold til Hr. Capitainlieutenantens Andragende i Skrivelse af 24de August dette Aar, bemyndiges De herved til, efter nøieste Overlæg og paa den af Dem antydede Maade, at forsøge at lade Haandværkerne arbeide i Accord istedetfor i Dagløn, i de forskjellige Værksteder, hvor De maatte finde det

gjørligt at ordne Bedriften herefter, saa at Foranstaltningen kan opnaae muligst Hensigtsmæssighed, Fordeel for Statskassen og end større Fordeel for den flittige Arbeider. Som Princip maa holdes paa, at Arbeidernes Fordeel altid skal bestaae i Godtgjørelse af Penge, og ikke af Tid, da denne ubeskaaren skal forblive til Statens Tjeneste, saalænge den har Brug derfor.

Da jeg med Dem forudsætter, at denne Forholdsregel i den Grad vil forøge Arbeidskraften, at Brugen af private Haandværkere successive vil blive mindre fornøden, navnligen det store Antal Snedkere, der nu i flere Aar stadigen har maattet afbenyttes, saa bør herpaa tages Hensyn ved videre Antagelse af private Arbeidere, hvilken for Fremtiden kan moderereres, efter hvad der til de paatænkte Arbeider haves Behov for, ligesom ogsaa med Hensyn til det fornødne Arbeide i Frimaaneden, en Fortjeneste der bør holdes aaben for Holmens egne Haandværkere, ubeskaaren af Fremmede. Da ogsaa Aarstiden gjør det uhensigtsmæssigt at forøge Arbeidernes Tal, og de imidlertid netop nu kunne ventes at ville melde sig i større Antal, saa formenes disse Omstændigheder at burde benyttes til at ombytte mindre gode med mere dygtige Arbeidere.

Gammelholm, den 12te November 1852.

Til **Zahrtmann.**
Fabrikmesteren.

Naar det kan forudsees at visse Arbeider i Værkstederne kunne med Fordeel udføres i Accord, og vedkommende Haandværkere dertil ere villige, da vil saadan Accord kunne afsluttes paa følgende Maade:

1) Vedkommende Mester anfører paa en Seddel det Arbeide, hvorom der accorderes, Nummerne paa de Haandværkere, med hvilke Accorden indgaaes, og den Tid, som dertil efter den havende Erfaring passende kan gives den.
2) Denne Seddel tilstilles mig, og saafremt den sendes tilbage med Tilladelse til at indgaae Accord som foreslaaet, da vil

Arbeidet kunne paabegyndes een af de følgende Dage ved Klokkelydningen.

3) Paa samme Seddel noteres derefter den Dag da Accorden begyndte, og naar Arbeidet var fuldført, hvormange Arbeidsdage dette udgjør, om Nogen, der har haft Deel i Accorden, under denne har været syg eller borte, kort, alle de Oplysninger som ere nødvendige for at beregne hvad enhver, som har haft Part i Accorden, tilkommer.

4) Den Tid, enhver har vundet ved Accordarbeide, bliver at beregne efter Dagløn i hele, $^3/_4$, $^1/_2$ og $^1/_4$ Dage, overeensstemmende med det approberede Reglement.

5) Enhver, der har deeltaget i Accordarbeide og fuldført dette, sættes strax til andet Arbeide og ingen Frihed gives.

6) Betalingslister over, hvad der saaledes bliver at udbetale enhver for Accordarbeide, indsendes til mig.

Ov

af det i Tidsrummet $18^{54}/_{55}$—$18^{58}/_{59}$ anskaffede Egematerial og af hv
utjenligt el

(Meddeelt

Det Anskaffede.			D
Finantsaar.	Cubikindhold.	Indkjøbssum, Fragt m. m.	Cubikindhold
	Cbfd.	Rd. ß.	Cbfd.
$18^{54}/_{55}$	52,574.	75,492. 66	2,918.
$18^{55}/_{56}$	56,672.	80,012. 56	4,271.
$18^{56}/_{57}$	79,640.	122,137. 89	3,808.
$18^{57}/_{58}$	115,650.	191,682. 61	5,519.
$18^{58}/_{59}$	112,457.	177,629. 82	1,881.
5)	416,993.	646,955. 66	18,397.
I Gjennemsnit aarlig	83,399.	129,391. 13	3,679.

7) Vedkommende Mester og Underofficerer ere ansvarlige for, at ethvert Accordarbeide udføres ligesaa godt og forsvarligt, som ellers naar det betales i Dagløn, og at ingen Forarbeider ere gjorte, hvorved Udførelsen af Accorden lettes til Skade for Tjenesten.

8) Skulde det hænde sig at en Accord var afsluttet, som blev saa uheldig for Haandværkerne, at disse ikke alene intet derved vandt, men endogsaa tabte, da skal, naar vedkommende Mester giver Atteſt om at de have udviist Flid ved deres Arbeide, Accorden blive betragtet som ikke indgaaet.

Søetatens Constructionskammer, den 16de November 1852.

Til **O. Suensøn.**

Underfabrikmesteren.

(En ligelydende Skrivelse er tilstillet Mesterne paa Nyholm.)

---

g t

i hvert Aar af samme Tidsrum er solgt af tidligere Beholdning som værligt for Værftet.

nmissariats Contoiret.)

Bortsolgte.			Det solgte Qvantum i Procenter af det hele indkjøbte Parti	Tabet paa det Bortsolgte i Procenter af den hele Indkjøbssum.
ndkjøbssum, ragt m. m.	Det ved Salget indkomne Beløb.	Forskjel		
Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.		
2,936. 21	2,985. 49	+ 49. 28	5,6 %	
3,720. 83	2,755. 83	÷ 965.	7,5 %	1,21 %
3,777. 18	3,638. 41	÷ 138. 73	4,8 %	0,11 %
5,773.	3,585. 86	÷2,187. 10	4,8 %	1,14 %
1,940. 35	1,411. 12	÷ 529. 23	1,7 %	0,30 %
3,147. 61	14,376. 79	÷3,770. 78		
3,629. 51	2,875. 35	÷ 754. 16	4,4 %	0,58 %

Sammendrag

af det i Finantsaarene $18^{54}/_{55}$—$18^{58}/_{59}$ anſkaffede Egematerial, ſamt af det i ſamme Ti[illegible] paa Værftet forbrugte Qvantum.

(Meddeelt af Commisſariats Contoiret.)

	Tømmer.		Planker.		Plançons.		Vognſkud blokke.	
	Anſkaffet.	Forbrugt.	Anſkaffet.	Forbrugt.	Anſkaffet.	Forbrugt.	Anſkaffet	Forbrugt
	Cbfd.	Cbfd.	Cbfd.	Cbfd.	Cbfd.	Cbfd.	Cbfd.	Cbf
$18^{54}/_{55}$	37,462	86,007	15,112	27,722	....	7,508	....	29
$18^{55}/_{56}$	37,444	55,539	18,993	26,723	....	4,323	235	
$18^{56}/_{57}$	60,429	34,151	14,598	21,189	4,613	1,100	....	33
$18^{57}/_{58}$	92,133	60,015	23,517	13,810	....	2,351	....	4
$18^{58}/_{59}$	92,724	54,425	15,827	14,335	3,328	7,887	578	17
	320,192	290,137	88,047	103,779	7,941	23,169	813	85
I Gjennemſnit aarlig	64,038	58,027	17,609	20,756	1,580	4,634	163	17

Der er ſaaledes i bemeldte 5 Finantsaar forbrugt af Egematerial ialt ..... Cbfd. 417,935.

I ſamme Tidsrum er anſkaffet ..... — 416,993.

Altſaa mere forbrugt end anſkaffet... Cbfd. 942.

Nedennævnte Skibes Alder ved deres Salg, og hvad derved er udbragt.

(Opgivet af Commisſariats-Contoiret).

Corvetten Najaden (bygget 1820, ſolgt 1852, 32 Aar gammel). For Skrog med Maſter, Seil, Takkellage, Ankere, Ankertouge m. m. Auctionsbud 11,000 Rd.; ſolgt underhaanden

med Master, Bougspryd, Salinger, Mers og Eselhoveder (uden Seil, Takkellage, Ankere og Ankertouge ꝛc.) for 10,100 Rd.

Fregatten Nymphen (bygget 1816, solgt 1853, 37 Aar gammel). For Skrog med fast Inventarium, Master og Spryd, Auctionsbud 13,000 Rd.; desuden for Rundholter, Takkellage, Seil, Ankere, Touge, Varpegods m. m. 4000 Rd.; under Eet 18,000 Rd.; solgt underhaanden for 36,000 Rd.

Fregatten Fylla (bygget 1818, solgt 1853, 35 Aar gammel). For Skrog med Tilbehør, som ved Nymphen, intet Bud ved Auctionen; solgt underhaanden med fast Inventarium, Master, Bougspryd, Rundholter m. m., 2 Skibsankere, 2 Varpankere og 2 Ankertouge for 21,000 Rd.

Fregatten Freia (bygget 1821, solgt 1853, 32 Aar gammel). For Skrog, Master, Rundholter og fast Inventarium: Auctionsbud 31,100 Rd.; solgt underhaanden med fast Inventarium, Master, Bougspryd, Rundholter, Takkellage, Seil, Ankere og Touge for 50,000 Rd.

Bekostning

ved forskjellige Tømmerladningers Losning, Besigtelse og Transport.

(Meddeelt af Constructionskammeret.)

Med Hensyn hertil bemærkes:

1. Da Losningernes Bekostning er afhængig saavel af Dagenes Længde som Træernes Størrelse og Figur, Vandstandens Høide m. m., saa ere efternævnte Exempler valgte saaledes, at de udvise en Middel-Bekostning.
2. For at kunne medtage Barkskibet Gammelholm, har det været nødvendigt at gaae tilbage til 1858, da alle dets senere Ladninger have været en Blanding af Egetømmer, Mastetræer og Fyrretømmer m. m.
3. De Egetømmer, der i de senere Aar komme til Holmen, ere antagne i Udlandet enten efter Besigtelse eller efter Dienvragning, hvorfor ikkun de Tømmer undersøges paa Holmen, der have et mistænkeligt Udseende.

	Ladningen.
Barkſkibet Gammelholm, 109½ Com.-Læſt., hidkommen 3. Juni 1858 fra Stettin. (Antaget i Udlandet efter Dienvragning).	Egetømmer, 155 Stkr. = 9,043,8 Cbfl Egenagler, 1,860 Stkr.
Kuffen Seheſtedt, 88½ Com.-Læſt. hidkommen den 11. Septbr. 1860 fra Stettin. (Antaget i Udlandet efter Dienvragning).	Egetømmer, 225 Stkr. = 6,097,1 Cbfl
Kuffen Seheſtedt, 88½ Com.-Læſt., hidkommen 17de Octbr. 1859 fra Danzig. (Beſigtede i Udlandet).	Egeplanker, 557 Stkr. = 4,375,2 Cbfl
Skonnerten Kiel, 61 Com.-Læſt., hidkommen den 14de Septbr. 1860 fra det Kronborgſke Diſtrikt. (Beſigtede i Skoven).	Egetømmer, 98 Stkr. = 2,811,8 Cbfd.
Nordbaaden Fyen Nr. 1, Com.-Læſt., hidkommen den 29. Septbr. 1860 fra Bregentveds og Vemmetofte Skove. (Beſigtede i Skoven.)	Egetømmer, 36 Stkr. = 1,177,4 Cbfd

Omkostning ved

Losning.	Besigtelse og Opmaaling.	Bortkjørsel og Indlægning i Skuur.
Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
Sjouerløn ... 61. 24	Sjouerløn..... 8. 8	Sjouerløn.... 109. 16
Kudske 72	Skibbyggere 4. 40	Kudske 1. 24
Heste 37. 66	12. 48	Heste..... 83. 72
99. 66	Stempling.	194. 16
	Skibbyggere 3. 30	
	Arbeidsmænd ... 5. 30	
	8. 60	
	Besigtigelse og Opmaaling.	
Sjouerløn ... 33. 94	Sjouerløn..... 7. 30	Sjouerløn.... 87. 32
Kudske 52	Skibbyggere 11. 4	Kudske..... 1.
Heste 27. 88	18. 34	Heste..... 67.
62. 42	Stempling.	155. 32
	Skibbyggere 2. 20	
	Arbeidsmænd ... 3. 52	
	5. 72	
	Besigtigelse og Opmaaling.	
Sjouerløn ... 32. 22	Sjouerløn 10. 60	Sjouerløn.....41. 92
Kudske 48	(for at sprede Plank.)	Kudske..... 78
Heste 20. 90	Skibbyggere 5. 50	Heste.....41. 84
53. 64	16. 14	84. 62
	Stempling.	
	Skibbyggere 4. 40	
	Arbeidsmænd ... 7. 8	
	11. 48	
	Besigtigelse og Opmaaling.	
Sjouerløn ... 19. 40	Sjouerløn.....5. 30	Sjouerløn.....32. 72
Kudske 30	Skibbyggere 1. 10	Kudske..... 72
Heste 13. 92	6. 40	Heste.....25. 12
33. 66	Stempling.	58. 60
	Skibbyggere 2. 20	
	Arbeidsmænd 3. 52	
	5. 72	
	Opmaaling.	
Sjouerløn ... 9. 72	Skibbygger.....1. 10	Sjouerløn.....10. 88
Kudske 16	Stempling.	Kudske..... 12
Heste 5. 56	Skibbygger.....1. 10	Heste..... 8. 36
15. 48	Arbeidsmænd.... 1. 74	19. 40
	2. 84	

Fortegnelse

over Forbruget ved Orlogsværftet af smaa Egetømmer (med Characteer af „Brig" og derunder) i de 3de Finantsaar 1857—60, samt Beholdningen af samme Characterer ved Værftets Tømmeroplag den 1ste Januar 1861.

(Meddeelt af Conſtructionskammeret.)

	Forbrugt i 3 Aar.	I Behold den 1ſte Januar 1861.	
	Stkr.	Stkr.	Kbfod.
Ege-Bjelker:			
Dæk, Brig	7	5	128,9
1/2 Dæk, Brig.....	2	2	41,9
Ege-Krumtømmer:			
Opklodsning, Brig.....	19	9	233,7
Bundſtok, Brig.....	7	31	212,6
1/2 — , Brig.....	»	1	10,4
Bundſtok, Baad	1	3	14,4
Zitters, Brig.....	30	346	2189,3
— , Baad	22	87	263,9
Oplanger, Brig.....	125	1295	6917,0
— , Baad	96	766	2203,3
Støtholt, Brig.....	7	76	506,9
Klædning, Brig.....	322	1085	15301,3
til Baadebrug	65	172	193,4
Ege-Rettømmer:			
til Brig.....	144	65	1437,6
Ege-Knæer:			
Bundſtok, Brig	25	118	1035,0
— , Baad	80	113	608,5
til Baadebrug	38	4	9,0
	990	4178	31307,1

heraf ældre end 5 Aar... 3884 Stkr.

Beholdning

af Egetømmer og Planker, der ere over 5 Aar gamle ved Værftets Tømmeroplag den 1ste Januar 1861.

(Meddeelt af Constructionskammeret.)

		Stkr.
Ege-Bjelker:		
Underſte Dæk,	70	»
Andet Dæk,	70	2
½ — ,	70	10
Skandſebjelke,	70	»
½ — ,	70	14
Skandſebjelke,	40	2
½ — ,	40	11
½ — ,	24	2
½ Baniebjelke,	70	1
½ — ,	40	1
Dæksbjelke,	40	»
½ — ,	40	21
Dæksbjelke,	24	1
½ — ,	24	14
Dæksbjelke,	Brig	1
½ — ,	—	2
Ege-Krumtømmer:		
Opklodsning,	70	7
— ,	40	34
— ,	24	19
— ,	Brig	8
Vatterbord,	40	3
— ,	24	2
Bundſtok,	70	»
½ — ,	70	1
Bundſtok,	40	1
½ — ,	40	4
Bundſtok,	24	6
½ — ,	24	2
Bundſtok,	Brig	24
½ — ,	—	1
Bundſtok,	Baad	3
Zitters,	70	18
— ,	40	215
— ,	24	319
— ,	Brig	313
— ,	Baad	85

	Stkr.
Oplanger i Bougen, 70	»
— — , 40	26
Oplanger, 70	3
— , 40	351
— , 24	846
— , Brig	1212
— , Baad	744
Støtholt, 70	55
½ — , 70	25
Støtholt, 40	166
½ — , 40	16
Støtholt, 24	169
½ — , 24	3
Støtholt, Brig	68
Klædning, 70	65
— , 40	132
— , 24	217
— , Brig	1008
til Holmensbrug	25
til Baadebrug	170
Ege-Rettømmer:	
Rettømmer, 70	1
— , 40	9
— , 24	3
— , Brig	33
— , Holmensbrug	»
— , Vindebomme	6
Ege-Knæer:	
Bundstok, 70	2
— , 40	3
— , 24	37
— , Brig	100
— , Baad	108
til Holmensbrug	2
til Baadebrug	4
Ege-Barkholter, Dygtige og Middel:	
$8\frac{3}{4}$ à $8\frac{1}{2}$″	1
$8\frac{1}{4}$ à 8″	7
$7\frac{3}{4}$ a $7\frac{1}{2}$″	5

		Stkr.
	7¼ à 7″ ...	12
	6¾ à 6½″...	11
Ege=Planker	5¾ à 5½″...	7
	5¼ à 5″ ...	3
	4¾ à 4½″...	11
	4¼ à 4″ ...	80
	3¾ à 3½″...	116
	3¼ à 3″ ...	60
	2¾ à 2½″...	263
	2¼ à 2″ ...	705
Ege=Barkholter til Holmensbrug.	7¼ à 7″ ...	1
	6¾ à 6½″...	5
Ege=Planker til Holmensbrug....	6¼ à 6″ ...	1
	5¾ à 5½″...	28
	5¼ à 5″ ...	13
	4¾ à 4½″...	21
	4¼ à 4″ ...	24
	3¾ à 3½″...	1
	3¼ à 3″ ...	1
	2¾ à 2½″...	2

Den hele Beholdning af Egetømmer var den 1ste Januar 1861 ..... 13,271 Stkr.
Heraf var, ifølge Foranstaaende, ældre end 5 Aar. 6,756 —

De smaa Egetømmers Antal (see Pag. 570) den 1ste Januar 1861 ..... 4,178 Stkr.
Heraf var ældre end 5 Aar..... ..... 3,884 —

De store Træers Antal er altsaa ..... 9,093 Stkr.
hvoraf ældre end 5 Aar..... 2,872 —

Den hele Beholdning af Ege=Barkholter og Planker var 1ste Januar 1861 ..... 7,872 Stkr.
Heraf var, ifølge Foranstaaende, ældre end 5 Aar. 1,378 —

De i Finantsaarene 1854—55 til 1858—59 anskaffede Partier Ege

(Opgivet af Commi

Finants-aar.		Dygtig.	
		Cbfod.	Gjennemsnits-priis pr. Cbf.
$18^{54}/_{55}$.	Tømmer, til Classepriser	20,233	1 Rd. 34 ß.
	til Gjennemsnitspriser ...	.....	.....
	Ialt ..	.....	.....
	Planker	.....	.....
$18^{55}/_{56}$.	Tømmer, til Classepriser	23,757	1 Rd. 44 ß.
	til Gjennemsnitspriser ...	.....	.....
	Ialt ..	.....	.....
	Planker	.....	.....
	Vognskudsblokke	.....	.....
$18^{56}/_{57}$.	Tømmer, til Classepriser	13,671	1 Rd. 62 ß.
	til Gjennemsnitspriser ...	.....	.....
	Ialt...	.....	.....
	Planker	.....	.....
	Plançons	.....	.....
$18^{57}/_{58}$.	Tømmer, til Classepriser	14,765	1 Rd. 76 ß.
	til Gjennemsnitspriser ...	.....	.....
	Ialt...	.....	.....
	Planker	.....	.....
$18^{58}/_{59}$.	Tømmer, til Classepriser	11,118	1 Rd. 48 ß.
	til Gjennemsnitspriser ...	.....	.....
	Ialt...	.....	.....
	Planker	.....	.....
	Plançons	.....	.....
	Vognskudsblokke	.....	.....

terial, med vedføiede Indkjøbspriser, uden Tillæg af Fragt m. m.
ats-Contoiret.)

Middelvrag.		Holmensbrug.		Ialt.	
Cbfod.	Gjennemſnits-priis pr. Cbf.	Cbfod.	Gjennemſnits-priis pr. Cbf.	Cubikfod.	Gjennemſnits-priis pr. Cbf.
3,371	1 Rd. » ß.	4,564	» Rd. 82 ß.	28,168	1 Rd. 22 ß.
.....	.....	.....	.....	9,294	» — 75 -
.....	.....	.....	.....	37,462	1 Rd. 11 ß.
.....	.....	.....	.....	15,112	1 Rd. 27 ß.
3,065	1 Rd. 10 ß.	7,234	» Rd. 81 ß.	34,056	1 Rd. 28 ß.
.....	.....	.....	.....	3,388	» — 67 -
.....	.....	.....	.....	37,444	1 Rd. 24 ß.
.....	.....	.....	.....	18,993	» Rd. 95 ß.
.....	.....	.....	.....	235	1 — 82 -
4,292	1 Rd. 28 ß.	7,157	1 Rd. 13 ß.	25,120	1 Rd. 43 ß.
.....	.....	.....	.....	35,309	1 — 33 -
.....	.....	.....	.....	60,429	1 Rd. 37 ß.
.....	.....	.....	.....	14,598	1 Rd. 25 ß.
.....	.....	.....	.....	4,613	» — 80 -
4,923	1 Rd. 57 ß.	5,915	1 Rd. 24 ß.	25,603	1 Rd. 60 ß.
.....	.....	.....	.....	66,530	1 — 39 -
.....	.....	.....	.....	92,133	1 Rd. 45 ß.
.....	.....	.....	.....	23,517	1 Rd. 32 ß.
4,696	1 Rd. 42 ß.	7,179	1 Rd. 13 ß.	22,993	1 Rd. 36 ß.
.....	.....	.....	.....	69,731	1 — 41 -
.....	.....	.....	.....	92,724	1 Rd. 40 ß.
.....	.....	.....	.....	15,827	1 Rd. 24 ß.
.....	.....	.....	.....	3,328	1 — 2 -
.....	.....	.....	.....	578	2 — 3 -

Bekostning ved Transport af Egematerial.

(Opgivet fra Commissariats-Contoiret.)

			$18^{57}/_{58}$.	$18^{58}/_{59}$.
			Rd. ß.	Rd. ß.
Bekostningen til Gage og Kost for Besætningerne paa Marinens Lastdragere, samt til Klarering, og for Reparation af de Lastdragere, der istandsættes udenfor Værftet*), beløber ..			39,145. 4	33,217. 38
Heraf falder paa:	$18^{57}/_{58}$. Rd. ß.	$18^{58}/_{59}$. Rd. ß.		
Master og Spirer	c. 4,500.	»		
Hamp	- 2,000.	2,010.		
Fyrreplanker etc.....	- 2,350.	1,200.		
Brænde	- 400.	479. 48		
Tørv	- 196.	418.		
	9,446.	4,107. 48		
Af Autoriteter og Private er indbetalt i Fragtgodtgjørelse af Varer, hidførte med Marinens Skibe	2,506. 2	2,412. 67		
			11,952. 2	6,520. 19
Rest, som falder paa Egematerial ..			27,193. 2	26,697. 19

*) Disse ere Kuffen Seheſtedt, Sluppen Larſens Plads og Nordbaaden Fyen Nr. 1.

			$18^{57}/_{58}$.	$18^{58}/_{59}$.
Med Marinens Laſtdragere er hidført:				
	$18^{57}/_{58}$.	$18^{58}/_{59}$.		
	Cbfod.	Cbfod.		
af Egematerial.	95,436.	111,849.		
foruden Overmaalet, der kan calculeres til c. 16 pCt.....	15,270.	17,896.		
	110,706.	129,745.		
Altſaa i Gjennemſnit Fragt pr. Cbfod			23½ ß.	19¾ ß.

Calculeret Værdi af Marinens Laſtdragere:

Barkſkibet Gammelholm	15,000 Rd.
Kuffen Seheſtedt	8,000 —
Skonnerten Maagen	8,000 —
Sluppen Makrelen	8,000 —
Sluppen Larſens Plads	8,000 —
Skonnerten Kiel	2,000 —
Nordbaaden Fyen Nr. 1	1,200 —
	50,200 Rd.

Beregning

over Værdien af de for Finantsaaret fra 1ste April 1858 til 31te Marts 1859 efter Gjennemsnit af hvad der

(Opgjort i Commissariat

	Behoves, incl. til Fregatten Sjælland.	Beholdning.
Skibs-Ankere à 5,000 ℔ med Træstok	12.	8.
Do. à 2,500 ℔ med Jernstok à 450 ℔	3.	2.
Ankerfjættinger af 2″ Jern à 90 Favnes Længde med Tilbehør	20.	10.
Do. af $1^{3}/_{4}$″ Jern à 90 Favnes Længde med Tilbehør.....	29.	26.
Do. af $1^{3}/_{16}$″ Jern à 90 Favnes Længde med Tilbehør	7.	5.
Jernfjætting uden Stivere i Ledene, engelsk Maal af $^{13}/_{16}$″...	50 Fvn.	$12^{1}/_{2}$ Fvn.
$^{12}/_{16}$″...	100 —	65 —
$^{11}/_{16}$″...	100 —	60 —
$^{8}/_{16}$″...	100 —	98 —
$^{7}/_{16}$″...	50 —	78 —
Metal-Skjærefjæde af $^{6}/_{16}$″	$16^{1}/_{2}$ —	.....
Galvaniseret Jerntraads-Tougværk paa 4″...	.....	.....
$2^{3}/_{4}$″...	.....	52 —
$2^{1}/_{2}$″...	200 —	33 —
2″...	150 —	23 —
Entrenetsfjæde.....	100 —	162 —
En Vægt i Prøvemaskinlocalet, til Veining af Ankere og Kjættinger m. m. med tilhørende Lodder til 9 à 10,000 ℔...	1.	.....
Jern-Kanoner, 30-pundiger, $15^{1}/_{2}$ Sk℔ ...	122.	71.
Do. 30-pundiger, $12^{1}/_{2}$ Sk℔ ...	94.	56.
Kanon-Visirer af Messing:		
30-pundiger, 18 Sk℔...	163.	162.
30-pundiger, $15^{1}/_{2}$ Sk℔...	131.	101.
30-pundiger, $12^{1}/_{2}$ Sk℔...	108.	70.
Luntevagere af Zink.....	102.	61.
Jernkugler, 30-pundiger	39,530.	22,054.
Lateris...	.....	.....

ing

Aarts 1859 til Værftet reqvirerede Materialier m. m., Priserne anſatte :n nærmeſte Fortid er betalt.

)epartementet.)

Foreſlaaes*) anſkaffet.	Priis.	Beløb. Rd.	ß.	Foreſlaaes**) at udgaae. Qvantum.	Rd.	ß.
4.	14 Rd. 88 ß. pr. 100 ℔	2,958.	32	4.	2,958.	32
1.	13 Rd. 16 ß. —	388.	40	1.	388.	40
6.	2,100 Rd. pr. Stk.	12,600.		6.	12,600.	
2.	930 Rd. pr. Stk.	1,860.		2.	1,860.	
50 Fvn.	.....	238.	32			
100 —	.....	373.	32			
100 —	.....	332.	48			
100 —	.....	205.	20			
50 —	.....	87.				
16 1/6 —	.....	104.	12			
40 —	.....	150.		40.	150.	
100 —	.....	152.	38	100.	152.	38
200 —	.....	270.				
150 —	....	148.	69			
100 —	à 1 Rd.	100.		100.	100.	
1.	.....	800.				
51.	418 Rd. pr. Stk.	21,318.		27.	11,186.	
38.	345 Rd. —	13,110.		18.	6,210.	
1.	4 Rd. —	4.				
30.	4 Rd. —	120.				
38.	4 Rd. —	152.				
10.	1 Rd. —	10.				
10,000.	1 Rd. 54 ß. pr. Stk.	15,625.		10,000	15,625.	
.....	.....	71,107.	35	.....	51,230.	14

*) Af Værftet. **) Af Commisſariatet.

	Behoves.	Beholdning
Transport...	.....	.....
Huggemaskter	388 Stk.	230 S
Fægtehandsker	776 —	430 -
Fægtehuggerter	162 —	136 -
Papskiver til Patroner	570,000 —	24,000 -
Percussionshætter	657,850 —	233,750 -
Stykgranater, 30-pundiger	2,125 —	1,516 -
Espingoler, riflede	627 —	235 -
Kolber til Do.	283 —	129 -
Gafler til Do.	283 —	129 -
Vipper til Do.	283 —	129 -
Zink-Krudkasser Nr. 1	1,341 —	257 -
Taprifler at forandre	2,000 —	500 -
Salpeter	1,632 Cnt.	442 Cnt
Svovl	272 —	9 —
Beeg à 16 ℔ pr. Tønde	136⅝ Td.	90 Td.
Blikplader, hvide	4,546 Stk.	5,500 St
Bly, Rullebly af 2‴ Tykkelse	4,160 ℔	2,880 ℔
Do. = 1½‴ Tykkelse	5,072 —	5,120 -
Do. = 1‴ Tykkelse	2,620 —	4,160 -
gammelt	1,220 —	16,000 -
Blyrør	640 —	.....
Kardesker, almindelige	412 Stk.	300 St
Do. amerikanske		20 —
Levanger, almindelige	566 —	270 —
Do. amerikanske		30 —
Tjærekoste	250 —	240 —
Dampmaskine af 400 Hestes Kraft, til Fregatten Nr. 48	1.	.....
Do. af 70 Hestes Kraft til en Dampkanonbaad	1.	.....
File, engelske, af forskjellige Sorter (Stubs)	250 Douz.	.....
Filt, tjæret	190 Plader	300 Plad
Hattefilt til Patentglas	60 Stk.	.....
Bomulds-Garns Affald	4,660 ℔	1,600 ℔
Granitskjærver	62 Cb.-Fvn.	.....
Dyrehaar	64 ℔	
Krølhaar	8,032 —	.....
Lateris...	.....	.....

Foreſlaaes anſkaffet.	Priis.	Beløb.		Foreſlaaes at udgaae.	
		Rd.	ß.	Quantum.	Rd. ß.
.....	.....	71,107.	35	.....	51,230. 14
24 Stk.	2 Rd. 72 ß. pr. Stk.	66.		24	66.
50 —	1 Rd. 16 ß. —	58.	32	50	58. 32
12 —	3 Rd. —	36.		12	36.
15,000 —	2 ß. —	312.	48		
00,000 —	1 Rd. pr. 1,000 Stk.	100.			
600 —	1 Rd. 54 ß. pr. Stk.	937.	48	600	937. 48
50 —	35 Rd. —	1,750.		50	1,750.
25 —	7 Rd. 64 ß. —	191.	64	25	191. 64
25 —	4 Rd. —	100.		25	100.
25 —	1 Rd. 80 ß. —	45.	80	25	45. 80
280 —	5 Rd. 48 ß. pr. Kaſſe	1,540.		180	1,540.
1,000 —	2 Rd. 16 ß. pr. Stk.	2,166.	64	1,000	2,166. 64
400 Cnt.	13 Rd. 79 ß. pr. Cnt.	5,529.	16	200	2,764. 56
135 —	5 Rd. 26 ß. —	711.	54		
180 Td.	11 Rd. pr. Td.	1,650.		100	1,100.
5,000 Stk.	11 Rd. pr. Stk.	272.	88	5,000	272. 88
4,000 ℔	13 Rd. 64 ß. pr. Rulle	546.	64	2,000	273. 32
5,000 —	13 Rd. 64 ß. —	693.	32	4,000	554. 64
2,000 —	13 Rd. 64 ß. —	273.	32	2,000	273. 32
600 —	16 ß. pr. ℔	100.			
100 Stk.	25 ß. pr. Stk.	26.	4		
300 —	40 ß. —	125.			
200 —	27 ß. —	56.	24		
400 —	48 ß. —	200.		200	100.
250 —	56 ß. —	145.	80		
1.	.....	200,000.		1	200,000.
1.	.....	46,000.		1	46,000.
250 Douſ.	.....	1,800.			
.....	23½ ß. pr. Plade	73.	42		
60 Stk.	68 Rd. pr. 100 Stk.	40.	77		
6,000 ℔	20 ß. pr. ℔	1,250.			
32 Tb.-Fon.	25 Rd. pr. Fon.	1,550.			
8,000 ℔	8 Rd. 88 ß. pr. L℔	4,453.	12	6,000	3,339. 81
.....	.....	343,909.	32	.....	312,800. 79

	Behoves.	Beholdning.
Transport . . .	. . . . .	. . . . .
Haardug, blaat, à 80 Alen pr. Stk.	1,360 Alen	3,500 Ale
carmoiſin — —	80 —	800 —
grønt — —	80 —	500 —
gult — —	440 —	500 —
hvidt — —	2,240 —	2,780 —
høirødt — —	80 —	690 —
kraprødt — —	3,280 —	2,800 —
Haarteppe	540 —	150 —
Marine-Hamp til Reberbanen	1,420 Skℬ	200 Skℬ
Hampegarn til Tougværk	. . . . .	400 —
Deujaner-Hamp til Seilgarn	10 —	. . . . .
Hørgarn til Seildugsvæveriet	27,695 Skr.	20,000 Skr
Fiirkantet Jern, ſvenſk eller norſk:		
i Fiirkant 3½" . .		13 Skℬ
Længder af fiirkantet Jern: 3"		34½ —
4 Tm. 5 à 6 Fod 2½" . .		24 —
3 „ 6 à 7 „ 2"		24½ —
2½ „ 7 à 8 „ 1¾" . .		31 —
2 „ 10 à 12 „ 1½" . .		33½ —
1¾ „ og derunder 13 à 15 Fod 1¼" . .		34 —
14 ‴ . .		28 —
13 ‴ . .		50 —
12 ‴ . .		34½ —
11 ‴ . .		19 —
10 ‴ . .	900 Skℬ	17½ —
9 ‴ . .		19½ —
8 ‴ . .		13½ —
7 ‴ . .		5½ —
6 ‴ . .		3 —
		385 Skℬ
Rundt Jern:		
engelſk Jern, af 13 à 14 ' Længde. i Diameter 42 ‴ . . .		9½ —
39 ‴ . . .		20½ —
36 ‴ . . .		23½ —
33 ‴ . . .		12½ —
30 ‴ . . .		12½ —
Lateris . . .	. . . . .	. . . . .

Foreslaaes anskaffet.	Priis.	Beløb.		Foreslaaes at udgaae.	
		Rd.	ß.	Qvantum.	Rd. ß.
.....	.....	343,909.	32	.....	312,800. 79
500 Alen	22 Rd. pr. Stk.	137.	48	500	137. 48
2,000 —	21 Rd. 88 ß. pr. Stk.	548.	92	2,000	548. 92
4,000 —	21 Rd. 92 ß. —	1,097.	48	3,000	823. 12
1,000 —	26 ß. pr. Alen	270.	80	400	108. 32
820 Stk.	54 Rd. pr. Stk.	44,280.		220	11,880.
10 —	53 Rd. —	530.			
5,000 Skr.	71 Rd. —	18,489.	56		
15 Stk.	29 Rd. —	435.			
20 —	28 Rd. —	560.		15	420.
20 —	27 Rd. 40 ß. —	548.	32	10	274. 16
20 —	26 Rd. 80 ß. —	536.	64	10	268. 32
10 —	26 Rd. 48 ß. —	265.			
30 —	26 Rd. —	780.		10	390.
30 —	25 Rd. 48 ß. —	765.		10	387. 48
30 —	26 Rd. —	780.		10	390.
10 —	26 Rd. —	260.			
40 —	26 Rd. 56 ß. —	1,063.	32	20	531. 64
10 —	27 Rd. —	270.			
10 —	27 Rd. —	270.			
10 —	27 Rd. —	270.			
250 Stk.					
10 —	35 Rd. —	350.			
.....	.....	416,417.	4		328,960. 39

		Behoves.	Beholdning.
Rundt Jern:	Transport . . .	. . . . .	. . . . .
engelsk Jern,	i Diameter 27‴ . . .		32½ Skp
af 13 à 14′ Længde.	24‴ . . .		7 —
	23‴ . . .		12½ —
	22‴ . . .		9½ —
	21‴ . . .		27 —
	20‴ . . .		14 —
	19‴ . . .		14 —
	18‴ . . .		10 —
	17‴ . . .		12 —
svensk eller norsk Jern,	16‴ . . .		25 —
21 à 24‴: 12′ langt	15‴ . . .		12 —
20‴ og derunder:	14‴ . . .		. . . . .
13 à 15′	13‴ . . .		10 —
	12‴ . . .		44½ —
	11‴ . . .		38 —
	10‴ . . .		37½ —
	9‴ . . .		46 —
	8‴ . . .		35½ —
	7‴ . . .	900 Skp	5½ —
	6‴ . . .		6 —
			482½ Skp
Rundjern, engelsk (til Kleinsmedien):			
i Diameter	5‴ . . .		5½ —
	4‴ . . .		
	3‴ . . .		
	2½‴ . . .		. . . . .
	2‴ . . .		. . . . .
Skarvejern, svensk eller norsk:			
Tm. bredt.	Tm. tykt.		
8	2½		29½ —
8	2		12½ —
8	1½		14½ —
8	1		3½ —
8	½		2½ —
7	2		16 —
7	1½		19 —
6	2		15½ —
Længder af Skarvejern:			
8″ — 2½″ — 5 à 6′			
8″ — 1½″ — 6′			
8″ — 1″ — 7 à 8′			
8″ — ½″ og derunder 9 à 12′			
	Lateris . . .	. . . . .	. . . . .

Foreſlaaes anſkaffet.	Priis.	Belob.	Foreſlaaes at udgaae.	
		Rd. ß.	Quantum.	Rd. ß.
.....	.....	416,417. 4	.....	328,960. 39
10 Skſ	32 Rd. pr. Skſ	320.		
10 —	do. —	320.		
20 —	30 Rd. —	600,		
10 —	do. —	300.		
20 —	do. —	600.	10	300.
40 —	do. —	1,200.	20	600.
50 —	30 Rd. 48 ß. pr. Skſ	1,525.	30	915.
50 —	do. —	1,525.	30	915.
50 —	do. —	1,525.	10	305.
50 —	do. —	1,525.	25	760.
50 —	do. —	1,525.	25	760.
40 —	31 Rd. —	1,240.	15	465.
20 —	do. —	620.	10	310.
20 —	32 Rd. —	640.	10	320.
10 —	33 Rd. —	330.		
460 Skſ				
5 —	23 Rd. 48 ß. —	117. 48		
5 —	do. —	117. 48		
20 —	35 Rd. —	700.	10	350.
40 —	do. —	1,400.	20	700.
40 —	do. —	1,400.	15	525.
10 —	do. —	350.		
10 —	do. —	350.		
30 —	do. —	1,050.	20	700.
30 —	do. —	1,050.	20	700.
30 —	32 Rd. —	960.	20	640.
.....	.....	437,707. 4	.....	338,225. 39

		Behoves.	Beholdning.
Transport...		.....	.....
Skarvejern, svensk eller norsk:			
	Tm. bredt. Tm. tykt.		
6″ — 2½″ — 5 à 6′	6 1½		26½ Skp
6″ — 2″ — 6′	6 1		
6″ — 1½″ — 6 à 7′	6 ½		
6″ — 1″ — 7 à 9′	5 2½		37 —
6″ — ½″ og derunder 10 à 15′	5 1½		32½ —
	5 1		40 —
	5 ½		33 —
4″ — 2½″ — 6 à 7′	4 2½		26 —
4″ — 2″ — 7′	4 2		3 —
4″ — 1½″ — 7 à 9′	4 1½		14 —
4″ — 1″ — 10 à 12′	4 1		
4″ — ½″ — 13 à 15′	4 ¾		
	4 ½		
	3½ 1		
	3½ ¾		
	3½ ½		
	3 1½	900 Skp	33½ —
	3 1		24½ —
	3 ¾		13½ —
	3 ½		18 —
Skarvejern af andre Dimensioner end ovenstaaende			640½ —
			1,055 Skp
Stangjern, svensk eller norsk:			
	tykt. bredt.		
Længde af alle Dimensioner 12 à 15 Fod.	2¾″ ½″		.....
	2½″ 1″		.....
	2½″ 5 à 6‴		17½ Skp
	2″ 1″		.....
	2″ ¾″		.....
	2″ 4 à 5‴		.....
	1½″ ¾″		9 —
	1½″ 3‴		15½ —
	1″ 3″		32 —
Stangjern af andre Dimensioner			2½ —
			76½ Skp
Lateris...		.....	.....

Foreslaaes anskaffet.	Priis.	Beløb.	Foreslaaes at udgaae.	
		Rd. ß.	Qvantum.	Rd. ß.
.....	.....	437,707. 4	.....	338,225. 39
20 Skp	32 Rd.	640.		320.
10 —	31 Rd.	310.		
10 —	29 Rd. 80 ß.	298. 32		
10 —	do.	298. 32		
20 —	29 Rd.	580.	10	290.
20 —	27 Rd.	540.	10	270.
30 —	26½ Rd.	795.	20	530.
330 Skp				
20 Skp	26 Rd. 48 ß.	530.	10	265.
10 —	do.	265.		
20 —	do.	530.		
20 —	do.	530.	10	265.
20 —	do.	530.	10	265.
50 —	do.	1,325.	20	530.
20 —	do.	530.	10	265.
20 —	32 Rd. 48 ß.	650.	10	325.
180 Skp				
.....	.....	446,058. 68	.....	341,550. 39

				Behoves.	Beholdning.
			Transport...	.....	.....
Tøndebaandsjern af	2″	Brede.....		.....	400 Pd.
	$1^1/_2$″	—		.....	1,824 —
	$1^1/_4$″	—		3,275 Pd.	4,144 —
	1″	—		1,675 —	1,568 —
	$^3/_4$″	—		.....	608 —
Gammelt Smedejern.....				400 Skp.	650 Skp.
Jern-Støbegods				$228^3/_4$ —	.....
Jernplader:					
			Lin. tyk. Tm. lang. Tm. br.		
Skp.	Lp.	L.	8 48 24		5 Stk.
(v. 5.	19.	2.)	7 48 24		4 —
			$6^1/_2$ 48 28		10 —
(v. 5.	19.	2.)	6 48 28		6 —
			$5^1/_2$ 48 28		12 —
			5 40 24		8 —
			4 48 32		15 —
(v. 4.	16.	13.)	$3^1/_2$ 39 24		39 —
(v. 25.	6.	7.)	3 56 34		16 —
(v. 36.	5.	»)	$2^1/_2$ 56 34	2000 Stk.	13 —
(v. 54.	5.	2.)	2 48 32		169 —
			$1^1/_2$ 68 36		.....
			1 68 36		109 —
(v. 14.	5.	8.)	1 28 23		15 —
(v. 10.	14.	2.)	$^3/_4$ 28 23		178 —
(v. 17.	16.	14.)	$^1/_2$ 28 23		100 —
(v. 3.	11.	6.)	$^3/_8$ 28 23		409 —
(v. 3.	17.	1.)	$^1/_4$ 28 23		217 —
Jernplader af andre Dimensioner					79 —
					1,404 Stk.
Jernplader, galvaniserede:					
		1‴ tyk, 23″ br., 69″ lang..		400 Stk.	.....
c. 30 Skp.	$^3/_4$‴	— 23″ — 69″ — ..		.....	300 Stk.
	$^1/_4$‴	— 23″ — 69″ — ..		100 —	90 —
		$70^1/_2$″ lange, $23^1/_2$″ br., Nr. 14..		.....	103 —
		Nr. 15..		.....	79 —
		Nr. 16..		.....	18 —
			Lateris...	.....	.....

Foreslaaes anskaffet.	Priis.	Belob.	Foreslaaes at udgaae.	
		Rd. ß.	Quantum.	Rd. ß.
.....	.....	446,058. 68	.....	341,550. 39
3,200 Fd	19 Rd. pr. Skfd	190.		
2,000 —	do.	118. 72		
28 3/4 Skfd	8 ß. pr. Fd	6,100.	112 1/2	3,000.
10 Stk.	16 ß. —	317. 64		
10 —	16 ß. —	317. 64		
20 —	16 ß. —	258. 16		
60 —	16 ß. —	1,350. 58	30	675. 29
100 —	16 ß. —	2,100.	50	1,050.
200 —	16 ß. —	2,893. 64	100	1,446. 80
300 —	16 ß. —	761. 32	150	380. 64
300 —	12 ß. —	428. 24	150	214. 12
500 —	12 ß. —	713. 72	250	356. 84
200 —	12 ß. —	142. 72	200	142. 72
300 —	14 ß. —	179. 78	300	179. 78
2,000 Stk.				
400 Stk.	11 ß. —	1,100.		
"				
100 —				
.....	....	463,031. 12	.....	348,996. 74

	Behoves.	Beholdning.
Transport...	.....	.....
Jernplader, forskjellige, til Maskinværkstedet .	650 Skp	400 Skp
Jern-Risteſtænger til Maskinværkstedet.....	60 —	70 —
Jern-Bjelker, Støtter og Vinkeljern til Damp-fregatten Nr. 48	»	»
Jernholdsfruer fra Nr. 1—8 incl.	66,000 St.	.....
- Nr. 9—16 incl.		
Jern-Netnagler til Tondebaand Nr. 1.....	500 —	2,500 Stk.
Nr. 2.....	6,500 —	8,000 —
Nr. 3.....	500 —	4,684 —
Jern-Vandkasſer, Slaugkasſer, mellemſtore..	72 —	16 —
Klæde, blaat (til 50 Skilderkjoler).....	275 Alen	7 Alen
Kobber-Netnagler med Plader:		
runde 6"	65 ℔	147 ℔
5½" ...	61 —	459½ —
5"	72 —	597 —
4½" ...	62 —	264½ —
4"	65 —	814½ —
firkantede 3½" ...	144 —	972 —
3¼" ...	81 —	723 —
3"	129 —	608 —
2¾" ...	120 —	491 —
2½" ...	135 —	176 —
2¼" af Nr. 1...	103 —	335 —
2" — ...	90 —	96 —
1¾" — ...	128 —	208 —
1½" — ...	150 —	456 —
1¼" — ...	100 —	343½ —
1" — ...	100 —	607½ —
Kobber-Netnagler af andre Dimenſioner end ovenſtaaende	.....	12,400 Stk.
Kobber Forhudningsplader:		
3' 10¼" lange, 1' 1½" br., nye....	5,299 Stk.	6,602 —
Do. — — brugelige	.....	1,602 —
Kobberplader:		
3 Lin. tykke, 4 Al. lange, 1½ Al. br.	.....	2 —
2 - — 4 - — 1½ - -	.....	5 —
1½ - — 4 - — 1½ - -	.....	18 —
Lateris...	.....	.....

Foreslaaes anskaffet.	Priis.	Beløb. Rd.	ß.	Foreslaaes at udgaae. Qvantum.	Rd.	ß.
.....	.....	463,031.	12	.....	348,996.	74
683 Stk.	25 Rd.	17,750.		300	7,500.	
50 —	20 Rd.	1,000.		20	400.	
»	»	»				
86,500 St. }	1 ß. pr. Stk.	961.	44			
5,800 — }						
8,000 —	20 ß. pr. 100 Stk.	16.	64			
32 —	140 Rd. pr. Stk.	4,480.		20	2,800.	
300 Alen	1 Rd. 88 ß. pr. Alen	575.				
5,000 Stk.	59 ß. pr. ℔	21,920.		3,000	13,152.	
.....	.....	509,734.	24	.....	372,848.	74

	Behoves.	Beholdning
Transport...	.....	.....
Kobberplader:		
1 Lin. tykke, 1 Al. 18" l., 1 Al. 12" br. ..	10 Stk.	151 Stk.
3/4 - — 1 - 18" - 1 - 12" - ..	10 —	15 —
1/2 - — 1 - 18" - 1 - 12" - ..	10 —	20 —
2 - »" - 1 - 3" - og Tykkelse som Forhudningsplader..	5 —	50 —
Kobberplader af andre Dimensioner end ovenstaaende.....	.....	6 —
Kobberplader af forskjellige Dimensioner til Maskinværkstedet	3,200 ℔	4,800 ℔
Kobberstænger, 15' lange, 19''' i Diameter..	8 Stk.	24 Stk.
(v. c. 1600 ℔) 18''' — ..	12 —	7 —
17''' — ..	30 —	52 —
(v. c. 64 ℔) 10' lange, 16''' — ..	20 —	40 —
(v. c. 113 ℔) 15''' — ..	33 —	36 —
14''' — ..	65 —	125 —
(v. c. 210 ℔) 13''' — ..	86 —	115 —
(v. c. 548 ℔) 12''' — ..	159 —	169 —
(v. c. 500 ℔) 11''' — ..	234 —	408 —
(v. c. 970 ℔) 10''' — ..	528 —	247 —
(v. c. 1100 ℔) 9''' — ..	594 —	49 —
(v. c. 244 ℔) 6 à 8' l., 8''' — ..	55 —	176 —
7''' — ..	20 —	
6''' — ..	.....	32 —
Valsede Kobberstænger af andre Dimensioner end ovenstaaende	.....	3,616 ℔
Kobber i Blokke (Smedemestrene).....	1,280 ℔	1,344 —
Kobbertraad til Lynildsafledere	144 —	12 —
Koste, almindelige	417 Trav.	125 Trav.
Do., amerikanske	110 Stk.	10 Stk.
Krid, hvidt	14 Tdr.	.....
Do., vandrevet	650 ℔	.....
Lakfernis	112 Pt.	.....
Lampevæger, flade, præparerede	778 Douz.	.....
Lammeskind med Uld	58 Stk.	12 —
Do., brunbarkede	62 —	172 —
Hornliim	1,184 ℔	32 ℔
Lateris...	.....	.....

Foreslaaes anskaffet.	Priis.	Beløb.	Foreslaaes at udgaae.	
		Rd. ß.	Quantum.	Rd. ß.
.....	.....	509,734. 24	.....	372,848. 74
1,600 ℔	59 ß. pr. ℔	983. 32		
20 Stk.	62 ß. pr. ℔	1,033. 32	10	516. 64
20 —	do.	661. 32	20	661. 32
40 —	do.	1,167. 64	20	583. 80
.....	do.			
100 —	do.	2,170.	100	2,170.
300 —	do.	5,662. 64	300	5,662. 64
300 —	do.	5,166. 64	300	5,166. 64
600 —	do.	10,023. 32	300	5,011. 64
800 —	do.	11,366. 64	200	2,841. 64
200 —	do.	2,521. 32	200	2,521. 32
1,000 ℔	57¾ ß. pr. ℔	601. 54	500	300. 75
300 —	88 ß. pr. ℔	275.		
300 Trav.	66 ß. pr. Trav.	206. 24		
200 Stk.	64 ß. pr. Stk.	133. 32		
20 Tdr.	1 Rd. 20 ß. pr. Td.	24. 16		
1,000 ℔	3 ß. pr. ℔	31. 24		
120 Pt.	40 ß. pr. Pot.	50.		
1,000 Douſ.	16 ß. pr. Douſ.	333. 32		
50 Stk.	1 Rd. pr. Stk.	50.		
1,200 ℔	37 ß. pr. ℔	462. 48		
.....	.....	552,657. 94	.....	398,285. 37

	Behøves.	Beholdning.
Transport...	.....	.....
Stearinlys	1,370 ℔	176 ℔
Talg-Formelys	732 —	640 —
Talg-Spedelys	2,160 —	1,240 —
Voxlys	320 —	96 —
Platlæders-Huder, sorte	5 Stk.	18 Stk.
Do., gule	37 —	70 —
Raalæders-Huder	176 —	71½ —
Suurtlæders-Huder	.....	23 —
Touget brabandsk Saalelæder	300 ℔	.....
Vindtørrede Oxehuder	36 Stk.	17½ —
Pompelæder	496 ℔	640 ℔
Bøffelhuder	3 Stk.	.....
Vildt-Saalelæders-Huder	24 —	.....
Messing-Plader	502 ℔	13 —
Messing-Traad	181 —	20 —
Messing-Stifter paa 1 og ¾ Tomme	43 —	.....
Messingskruer	20,100 Stk.	.....
Metal-Beklædningsplader	22 —	30 Stk.
Muntz Metal til Maskinværkstedet	480 ℔	1,760 ℔
Metal-Støbegods	8,944 —	.....
Steenkalk	240 Tdr.	120 Tdr.
Hydrauliſk Kalk	16 Cbfvn.	.....
Muursand	205 Lstr.	.....
Muursteen, dobbelte Flensborger	4,000 St.	200 St
Do., enkelte do.	125,000 —	113,000 —
Do., røde (fra Dokanlæget)	80,000 —	.....
Do., ildfaste	2,000 —	4,000 —
Tagsteen, røde	111,000 —	90,000 —
Do., sorte, glaserede	1,500 —	3,000 —
Dækſteen, røde	50 —	100 —
Do., sorte	200 —	520 —
Oliefarve	5,628 ℔	.....
Mønnie	1,348 —	.....
Do., tør	1,040 —	.....
Bomolie	8,602 Pt.	240 Pt.
Fernis	993 —	.....
Lampeolie, raffineret	6,660 —	6,500 —
Lateris...	.....	.....

Foreſlaaes anſkaffet.	Priis.	Belob. Rd. ß.	Foreſlaaes at ubgaae. Qvantum.	Rd. ß.
.....	.....	552,657. 94	.....	398,285. 37
1,500 ℔	66 ß. pr. ℔	1,031. 24		
500 —	4 Rd. 60 ß. pr. L℔	144. 53		
2,000 —	4 Rd. 48 ß. pr. L℔	562. 48		
320 —	88 ß. pr. ℔	293. 32		
200 —	66½ ß. pr. Stk.	138. 52		
400 —	1 Rd. 32 ß. pr. ℔	533. 32		
30 Stk.	55¾ ß. pr. ℔	455.		
400 ℔	91 ß. pr. ℔	379. 16	400	379. 16
6 Stk.	65½ ß. pr. ℔	220.		
24 —	80 ß. pr. ℔	760.		
700 ℔	64 ß. pr. ℔	466. 64		
200 —	56 ß. pr. ℔	116. 64		
50 —	1 Rd. 88 ß. pr. ℔	95. 80		
5,000 Stk.	1¼ ß. pr. Stk.	455. 70		
2,240 ℔	52 ß. pr. ℔	1,213. 68	2,240	1,213. 68
9,000 —	80 ß. pr. ℔	7,500.		
240 Tdr.	2 Rd. 16 ß. pr. Td.	520.		
16 Cbfvn.	50 Rd. pr. Cbfvn.	800.		
200 Lſtr.	1 Rd. 80 ß. pr. Lſtr.	366. 64		
3,000 Stk.	20 Rd. pr. 1,000	160.		
0,000 —	13½ Rd. pr. 1,000	540.		
0,000 —	25 Rd. pr. 1,000	2,000.		
0,000 —	30 Rd. pr. 1,000	600.	20,000	600.
400 —	60 Rd. pr. 1,000	24.		
5,600 ℔	20 ß. pr. ℔	1,166. 64		
2,000 —	22 ß. pr. ℔	458. 32		
1,000 —	15 ß. pr. ℔	156. 24		
9,000 Pt.	54 ß. pr. Pt.	5,062. 48		
1,000 —	40 ß. pr. Pt.	416. 64		
3,000 —	39¾ ß. pr. Pt.	1,242. 18	3,000	1,242. 18
.....	.....	580,537. 51	.....	401,720. 43

	Behoves.	Beholdning
Transport...	.....	.....
Linolie	1,276 Pt.	396 Pt.
Roeolie	690 —	671 —
Terpentinolie	116 —	.....
Carbuuspapiir, grovt	19 R. 14 B.	50 Riis
Do., fiint	24 R. 13 B.	15 —
Forhudningspapir	20 Riis	40 —
Skrivpapir	200 —	40 —
Patentglas à 5⅞" i Diameter	63 Stk.	.....
5" —	20 —	25 Stk.
Penſler	351 —	145 —
Skedevandsbeitſe	56 Pt.	.....
Skoe	130 Par	53 Par
Skovle	290 Stk.	226 Stk.
Skuffer, Huul=	250 —	216 —
Slibelærred	176 Bøger	.....
Slibeſtene, 60" i Diameter	3 Stk.	3 —
36" —	17 —	5 —
Maſteſmør	4,992 ℔	547 ℔
Jern=Blyſøm, dobbelte	412 —	500 —
Do., enkelte	1,011½ —	1,762½ —
Dykkerſer paa 2"	75,800 Stk.	10,000 St
— hele	345 ℔	260 ℔
— halve	201½ —	170 —
— qvart Nr. 1	25 —	8 —
Jernſøm, forſinkede, paa 3"	5,300 Stk.	100 St
2"	15,300 —	800 —
1½"	6,000 —	.....
Jern=Huusſøm paa 6", tykke	3,000 —	3,400 —
6", tynde	3,100 —	2,800 —
5", tykke	25,000 —	26,000 —
4", tynde	82,000 —	33,000 —
3", —	59,800 —	12,000 —
2", —	74,900 —	38,000 —
Laaſeſøm, hele	244½ ℔	170 ℔
Jern=Maſteſpiger paa 10"	910 Stk.	1,400 Stl
9"	1,010 —	1,400 —
8"	1,860 —	1,500 —
7"	1,910 —	3,600 —
Transport...	.....	.....

Foreslaaes anskaffet.	Priis.	Belob.		Foreslaaes at udgaae.	
		Rd.	ß.	Quantum.	Rd. ß.
.....	.....	580,537.	51	.....	401,720. 43
1,200 Pt.	33¾ ß. pr. Pt.	421.	84		
600 —	38¾ ß. pr. Pt.	242.	38		
200 —	38 ß. pr. Pt.	79.	16		
20 Riis	5 Rd. pr. Riis	100.			
30 —	9 Rd. pr. Riis	270.			
300 —	4 Rd. pr. Riis	1,200.			
80 Stk.	2 Rd. pr. Stk.	160.			
20 —	1 Rd. 48 ß. pr. Stk.	30.			
300 —	68 ß. pr. Stk.	212.	48		
60 Pt.	64 ß. pr. Pt.	40.			
100 Par	2 Rd. 64 ß. pr. Par.	266,	64		
200 Stk.	39 ß. pr. Stk.	81.	24		
200 —	39 ß. pr. Stk.	81.	24		
200 Boger	84 ß. pr. Bog.	175.			
6 Stk.	50 Rd. pr. Stk.	300.			
20 —	8½ Rd. pr. Stk.	170.			
5,000 ℔	60 Rd. pr. Td.	1,339.	27		
400 —	80 ß. pr. ℔	333.	32	400	333. 32
1,000 —	86 ß. pr. ℔	895.	80	1,000	895. 40
0,000 Stk.	28 ß. pr. 100	233.	32		
400 ℔	1 Rd. 4 ß. pr. ℔	416.	64		
200 —	1 Rd. 39 ß. pr. ℔	281.	24		
30 —	3 Rd. 86 ß. pr. ℔	116.	84		
6,000 Stk.	1 Rd. pr. 100	60.			
0,000 —	64 ß. pr. 100	133.	32		
8,000 —	48 ß. pr. 100	40.			
6,000 —	1 Rd. 3 ß. pr. 100	61.	84		
6,000 —	86 ß. pr. 100	79.	72		
0,000 —	2 Rd. 32 ß. pr. 100	700.			
0,000 —	54 ß. pr. 100	506.	24		
0,000 —	34½ ß. pr. 100	251.	54		
0,000 —	29 ß. pr. 100	262.	48		
300 ℔	1 Rd. 8½ ß. pr. ℔	326.	54		
1,000 Stk.	5 Rd. pr. 100	50.		1,000	50.
2,000 —	3 Rd. 72 ß. pr. 100	75.		2,000	75.
2,000 —	2 Rd. 44 ß. pr. 100	49.	16		
2,000 —	6 Rd. 13 ß. pr. 100	122.	68	2,000	122. 68
.....	.....	590,702.	88	.....	403,196. 87

	Behoves.	Beholdning
Transport...	.....	.....
Jern=Maſteſpiger paa 6 "	3,040 Stk.	6,000 Stk
5 "	3,940 —	6,500 —
Plathoveder	332½ ℔	400 ℔
Pompenelliker, ſtore	70½ —	16 —
Do., ſmaa	75 —	2 —
Jern=Roerſpiger paa 6 "	1,360 Stk.	2,200 St
5 "	2,080 —	2,400 —
Jern=Rundkapper paa 4 "	2,950 —	.....
3 "	3,100 —	.....
2 "	3,800 —	5,000 —
Jern=Skibsſpiger paa 12 " (410 ℔)	260 —	100 —
8 "	5,700 —	5,300 —
6 "	69,110 —	9,000 —
5 ", tykke	83,100 —	60,000 —
Jern=Skibsſøm paa 4½ "	31,150 —	9,600 —
4 ", tykke	33,100 —	3,000 —
4 ", tynde	59,000 —	74,000 —
3 ", tykke	59,400 —	52,000 —
3 ", tynde	80,250 —	39,000 —
2 ", tykke	60,850 —	45,000 —
2 ", tynde	71,950 —	39,000 —
Kobberſøm, paa 3 ", tykke	11,750 —	11,000 —
Do., ſmaa, Nr. 5	45,40 ℔	8 ℔
Do., Nr. 6	14,10 —	16 —
Metal=Skibsſpiger paa 11 "	1,480 Stk.	907 Stk
10 "	2,180 —	1,230 —
9 "	2,840 —	1,605 —
8 "	1,990 —	1,054 —
7 "	1,700 —	2,556 —
Metalſøm paa 2 "	3,100 —	3,000 —
Metal=Forhudningsſøm paa 2 "	1,860 —	518 —
1¼ "	4,833½ ℔	4,480 ℔
¾ "	114 —	144 —
Spiritus vini	162 Pt.	.....
Staal i Sorter	4,864 ℔	.....
Staaltraad	202 —	1½ ℔
Staalſtifter	5,000 Stk.	.....
Transport...	.....	.....

Foreslaaes anskaffet.	Priis.	Beløb.		Foreslaaes at udgaae.	
		Rd.	ß.	Quantum.	Rd. ß.
.....	.....	590,702.	88	.....	403,196. 87
,000 Stk.	5 Rd. pr. 100	100.		2,000	100.
,000 —	3 Rd. 16 ß. pr. 100	126.	64	4,000	126. 64
200 ℔	1 Rd. 24 ß. pr. ℔	250.		200	250.
100 —	1 Rd. 56 ß. pr. ℔	158.	32		
100 —	1 Rd. 72 ß. pr. ℔	175.			
1,000 St.	31 ß. pr. ℔	130.		1,000	130.
2,000 —	33 ß. pr. ℔	160.		2,000	160.
3,000 —	3 Rd. 4 ß. pr. 100	91.	24		
5,000 —	2 Rd. 64 ß. pr. 100	133.	32		
5,000 —	1 Rd. 64 ß. pr. 100	83.	32	5,000	83. 32
600 —	18 ß. pr. ℔	76.	84		
10,000 —	19 3/4 ß. pr. ℔	843.	48	5,000	421. 72
80,000 —	22 ß. pr. ℔	3,520.			
00,000 —	22 ß. pr. ℔	4,185.			
40,000 —	3 Rd. 70 1/2 ß. pr. 100	1,493.	72		
60,000 —	1 Rd. 52 1/2 ß. pr. 200	928.	12		
50,000 —	35. ß. pr. 100	182.	38	50,000	182. 38
50,000 —	1 Rd. pr. 100	500.			
90,000 —	64 ß. pr. 100	600.			
60,000 —	64 ß. pr. 100	400.			
80,000 —	41 1/2 ß. pr. 100	345.	80		
10,000 —	1 Rd. 39 ß. pr. ℔	404.	53		
50 ℔	4 Rd. 40 ß. pr. ℔	220.	80		
20 —	4 Rd. 64 ß. pr. ℔	93.	32		
,000 Stk.	51 1/2 ß. pr. ℔	1,287.	48	1,000	643. 72
,000 —	do.	1,090.	8	1,000	545. 4
,000 —	do.	1,210.	24	1,500	605. 12
,000 —	do.	920.	54	1,500	460. 27
,000 —	do.	523.	56	2,000	523. 56
,000 —	66 ß. pr. ℔	63.			
,000 —	68 ß. pr. ℔	60.	20		
6,000 ℔	53 3/4 ß. pr. ℔	3,359.	36	3,000	1,679. 66
100 —	2 Rd. pr. ℔	200.			
160 Pt.	48 ß. pr. Pt.	80.			
5,000 ℔	16 ß. pr. ℔	833.	32		
250 —	16 ß. pr. ℔	41.	64		
,000 Stk.	.....	2.			
.....	.....	615,576.	57	.....	409,108. 50

	Behoves.	Beholdning
Transport...	.....	.....
Steenkul, engelske, til Smedierne	425 Lstr.	160 Lstr.
Do., Dampskibs-, til Maskinværkstedet .	166⅔ —	.....
Stopfarve	4,583 ℔	.....
Grøn Sæbe	2,703 —	48 ℔
Hvid Sæbe	2,560 —	320 —
Talg, almindelig	3,530 —	2,240 —
Do., raffineret	3,520 —	320 —
Terpentin, tyk	752 —	400 —
Tin, engelsk	352 —	.....
Tin, Prøve-, til Forfærdigelse af Smørdaaser	1,000 —	.....
Tjære, almindelig	176 Tdr.	362 Tdr.
Do., Stenkuls-	72 —	70 —
Skraatobak	500 ℔	.....
Sytraad, ubleget	53 —	25 ℔
Do., bleget	32½ —	.....
Tran, 120 Pt. pr. Td.	6,395 Pt.	3,240 Pt.
Trækul	30 Tdr.	16 Tdr.
Uldstrømper	70 Par	72 Par
Vadmel	274 Alen	270 Alen
Hvidt Vox	288 ℔	.....
Zink i Blokke	960 —	.....
Do. i Plader	300 Stk.	.....
Egematerial.		
Bjelker (cfr. Specification i Behovsedlen)...	6,989 Cbf.	23,376 C
Krumtømmer (cfr. samme)	50,056 —	249,442 —
Rettømmer (cfr. samme)	29,177 —	37,066 —
Knæer (cfr. samme)	1,593 —	3,970 —
		313,854 C
Vognskudsblokke	26 Stk.	3½ Stk.
Barkholter og Planker, D og M (cfr. samme)	37,305 Cbf.	59,300 Cb
Do. Do. Hbr. (cfr. samme)	9,402 —	10,598 —
		69,898 Cb
Fyrrematerial.		
Fyrre-Mastetræer, 25 Palm i Rod	} ialt {	3 Stk.
24 —	} ialt {	9 —
Transport...	.....	.....

Foreslaaes anskaffet.	Priis.	Belob.		Foreslaaes at udgaae.	
		Rd.	ß.	Qvantum.	Rd. ß.
.....	.....	615,576.	57	.....	409,108. 50
450 Lstr.	24 Rd. 64 ß. pr. Lst.	11,100.		150	3,616.
200 —	27 Rd. 88 ß. pr. Lst.	5,583.	32		
5,000 ℔	8 ß. pr. ℔	416.	64		
3,000 —	30 Rd. pr. Td.	401.	75		
3,000 —	10 ß. pr. ℔	312.	48		
3,000 —	27 ß. pr. ℔	843.	72		
5,000 —	28 ß. pr. ℔	1,458.	32		
800 —	12 ß. pr. ℔	100.			
600 —	52 ß. pr. ℔	325.			
1,000 —	52 ß. pr. ℔	541.	64		
200 Tdr.	7 Rd. 32 ß. pr. Td.	1,466.	64	200	1,466. 64
100 —	5 Rd. 32 ß. pr. Td.	533.	32		
500 ℔	53 ß. pr. ℔	276.	4		
90 —	1 Rd. pr. ℔	90.			
40 —	$2^1/_3$ Rd. pr. ℔	93.	32		
6,000 Pt.	35 Rd. pr. Td.	1,750.		2,800	816. 64
30 Tdr.	1 Rd. 48 ß. pr. Td.	45.			
50 Par	48 ß. pr. Par	25.			
200 Alen	66 ß. pr. Alen	137.	48		
300 ℔	88 ß. pr. ℔	275.			
2,000 —	9 ß. pr. ℔	187.	48		
400 Stk.	1 Rd. 48 ß. pr. Stk.	600.			
4,564 Cbf.	1 Rd. 64 ß. pr. Cbf.	7,606.	64	1,000	1,666. 64
8,211 —	do.	80,351.	64	10,000	16,666. 64
9,390 —	do.	48,983.	32	6,000	10,000.
3,137 —	do.	5,228.	32	1,000	1,666. 64
5,302 Cbf.				18,000	
40 Stk.	$24^1/_4$ Rd. pr. Stk.	970.			
8,472 Cbf.	1 Rd. 48 ß. pr. Cbf.	57,708.		10,000	15,000.
2,993 —	1 Rd. 8 ß. pr. Cbf.	14,075.	72	5,000	5,416. 64
1,465 Cbf.				15,000	
10 Stk.	$969^1/_2$ Rd. pr. Stk.	9,695.		4	3,878.
5 —	852 Rd. pr. Stk.	4,260.		2	1,704.
.....	.....	871,017.	72	.....	471,006. 50

	Behøves.	Beholdning
Transport...	.....	.....
Fyrre=Maſtetræer, 23 Palm. i Rod	50 Stk.	21 Stk
17 —		21 —
Fyrre=Spirer, 16 —	60 —	11 —
15 —		25 —
14 —		26 —
13 —		21 —
12 —		9 —
Fyrrebjelker, 12 à 20 Al. l., 12 " ikant og derover	795 —	269 —
Fyrreſpær, ca. 20 Al. l., 10 à 12 " ikant	713 —	617 —
Fyrrepalholter, ca. 20 Al. l., 8 à 10 " ikant	346 —	379 —
18 Alinger, 12 à 13 Al. l., 7 à 8 " i Rod, 6 à 7 " i Top	629 —	856 —
16 Do., $10^1/_2$ à 11 Al. l., 6 à 7 " i Rod, 5 à 6 " i Top	706 —	652 —
Dobb 12 Do., 9 à 10 Al. l., 5 à 6 " i Rod, $4^1/_2$ à 5 i Top	454 —	620 —
Enklt. 12 Do., 7 à 8 Al. l., 5 " i Rod, 4 " i Top.	340 —	516 —
Granne=Aaretræer til Kanonchaloupper, 13 Al. l., 7 " i Rod, 5 " i Top	26 —	74 —
Granne=Spryd= og Baadshagſtager, 16 Al. l., 4 " i Rod, $1^1/_4$ " i Top.....	23 —	200 —
Do., 14 Al. l., $3^1/_2$ " i Rod, $1^1/_4$ " i Top	73 —	250 —
Do., 12 — 3 " — $1^1/_4$ " —	123 —	300 —
Calmartømmer, 8 à 9 " ikant, ei under 10 Al. l.	14,346 Al.	8,069$^1/_4$ Al
Fyrretømmer til adſkilligt Brug, 10 " ikant og derover	3,388 —	2,248$^3/_4$ —
Fyrreplanker, dygtige, $5^1/_4$ à 5 "	.....	360 —
$4^3/_4$ à $4^1/_2$ "	800 —	486 —
$4^1/_4$ à 4 "	7,110 —	6,210 —
$3^3/_4$ à $3^1/_2$ "	660 —	3,204 —
$3^1/_4$ à 3 "	6,200 —	6,119 —
$2^3/_4$ à $2^1/_2$ "	2,740 —	5,814 —
$2^1/_4$ à 2 "	600 —	1,728 —
Lateris...	.....	.....

Foreſlaaes anſkaffet.	Priis.	Beløb.	Foreſlaaes at udgaae.
		Rd. ß.	Quantum.	Rd. ß.
.....	.....	871,017. 72	.....	471,006. 50
5 Stk.	729½ Rd.	3,647. 48	2	1,459.
10 —	170½ Rd.	1,705.	10	1,705.
10 —	141 Rd.	1,410.	10	1,410.
10 —	113 Rd.	1,130.	10	1,130.
20 —	81½ Rd.	1,630.	20	1,630.
20 —	58½ Rd.	1,170.	20	1,170.
30 —	42½ Rd.	1,275.	30	1,275.
800 —	74 ß. pr. Cbf.	24,320.	260	7,904.
700 —	77 ß. —	18,950.	500	13,535. 69
500 —	62½ ß. —	7,500.	300	4,500.
400 —	32½ Rd. pr. Tylt	1,083. 32	200	541. 64
600 —	23⅚ Rd. —	1,191. 64	300	595. 64
400 —	17 Rd. —	566. 64	200	283. 32
300 —	11½ Rd. —	287. 48	150	143. 72
300 —	25 Rd. —	625.		
100 —	12 Rd. —	100.		
200 —	11 Rd. —	183. 32		
10,000 Al.	31½ ß. pr. Alen	3,281. 24	3,000	984. 36
5,000 —	58¼ ß. —	3,033. 82	3,000	1,820. 30
1,000 —	86 ß. —	895. 80	500	447. 88
5,000 —	76½ ß. —	3,984. 36	2,500	1,992. 18
2,000 —	67 ß. —	1,395. 80	2,000	1,395. 80
7,000 —	58 ß. —	4,229. 16	4,000	2,416. 64
3,000 —	48½ ß. —	1,515. 60	2,000	1,010. 40
1,000 —	39½ ß. —	411. 44	1,000	411. 44
.....	.....	956,540. 14	.....	518,768. 79

	Behoved.	Beholdning.
Transport...	.....	.....
Fyrreplanker, bygtige, $1^3/_4$ à $1^1/_2$ "	.....	342 Alen
$1^1/_4$ à 1 "	.....	108 —
Middel, $4^3/_4$ à $4^1/_2$ "	400 Alen	702 —
$4^1/_4$ à 4 "	1,840 —	3,384 —
$3^3/_4$ à $3^1/_2$ "	3,200 —	5,220 —
$3^1/_4$ à 3 "	7,670 —	5,220 —
$2^3/_4$ à $2^1/_2$ "	2,900 —	5,094 —
$2^1/_4$ à 2 "	2,350 —	4,464 —
Danziger Planker, 8 à 9 Al. l., 10 à 11 " br., 4 " t.	44 Tylter	$9^1/_2$ Tylt
Fyrreplanker eller Bræder, 3 " t.....	1,826 Stk.	409 Stk.
Granneplanker.....	.....	4 —
Fyrrebræder, vestervigske	116 Tylter	83 Tylter
lybske	267 —	$355^8/_{12}$ —
frederikshaldske	310 —	391 —
Bragbræder.....	206 —	$181^3/_{12}$ —
Ahorn, 10 " i Diameter	30 Alen	$60^1/_2$ Alen
7 " —	.....	30 —
Alme-Tømmer i Stammer paa over 12 " Diam. i Toppen, mindst 4 à 6 Al. lange, fri for skadelige Knaster	40 Stk.	28 Stk.
Do., 16 à 20 " i Diameter	.....	.....
Asketømmer, 29 " —	.....	5 Alen
28 " —	15 Alen	.....
27 " —	15 —	$7^3/_4$ —
25 " —	15 —	16 —
23 " —	20 —	18 —
22 " —	20 —	20 —
21 " —	20 —	14 —
20 " —	20 —	35 —
19 " —	20 —	35 —
18 " —	34 —	15 —
17 " —	34 —	40 —
16 " —	34 —	30 —
15 " —	20 —	30 —
14 " —	30 —	25 —
13 " —	30 —	40 —
Lateris...	.....	.....

Foreſlaaes anſkaffet.	Priis.	Belob. Rd. ß.	Foreſlaaes at udgaae. Qvantum.	Rd. ß.
.....	.....	956,540. 14	.....	518,768. 79
300 Alen	76½ ß. pr. Alen	239. 6	300	239. 6
1,500 —	68 ß. —	1,062. 48	1,500	1,062. 48
3,000 —	60 ß. —	1,875.	3,000	1,875.
0,000 —	52 ß. —	5,416. 64	5,000	2,708. 32
0,000 —	47½ ß. —	4,947. 48	8,000	3,958.
3,000 —	33½ ß. —	1,046. 84	2,000	697. 88
40 Tylter	40 Rd. pr. Tylt	1,600.		
1,800 Stk.	23 Rd. —	3,450.		
50 —	1 Rd. 56 ß. pr. Stk.	79. 16		
100 Tylter	10⅛ Rd. —	1,033. 32		
100 —	5⅙ Rd. —	516. 64		
100 —	5 Rd. 92 ß. —	595. 80		
50 —	2 Rd. 56 ß. —	129. 16		
30 Alen	42 ß. pr. Alen	13. 12		
20 —	38 ß. —	7. 88		
40 Stk.	1 Rd. 16 ß. pr. Cbf.	800.		
40 —	1 Rd. 16 ß. —	1,200.		
15 Alen	7 Rd. 80 ß. pr. Alen	117. 48		
35 —	5 Rd. 88 ß. —	207. 8		
30 —	5 Rd. 40 ß. —	162. 48		
30 —	4 Rd. 76 ß. —	143. 72		
45 —	4 Rd. 16 ß. —	187. 48		
50 —	3 Rd. 48 ß. —	175.		
55 —	3 Rd. 24 ß. —	178. 72		
35 —	3 Rd. —	105.		
35 —	2 Rd. 24 ß. —	78. 72		
55 —	1 Rd. 80 ß. —	100. 80		
30 —	1 Rd. 80 ß. —	55.		
40 —	1 Rd. 70 ß. —	69. 16		
40 —	1 Rd. 56 ß. —	63. 32		
55 —	1 Rd. 40 ß. —	77. 88		
40 —	1 Rd. 20 ß. —	48. 32		
.....	.....	982,323. 36	.....	529,309. 61

	Behøves.	Beholdning.
Transport...	.....	.....
Askestammer, 11 " i Diameter.....	20 Alen	25 Alen
10 " —	20 —	55 —
9 " —	40 —	15 —
8 " —	60 —	30 —
7 " —	60 —	40 —
6 " —	60 —	30 —
5 " —	60 —	30 —
Askeaarer paa 12 '	100 Stk.	573 Stk.
13 '	100 —	
Avn eller Hvidbøg, 7 " i Diam.....	30 Alen	34½ Alen
8 " —	70 —	82½ —
9 " —	70 —	178 —
Bøgebrænde.....	300 Fvn.	319¾ Fvn.
Hvide 7 Fods Halvtønbebaand.....	22,000 Stk.	14,400 Stk.
Skjølp eller Siv	200 Bdtr.	190 Bdtr.
Elletømmer, 9 " i Diam.....	40 Alen	75 Alen
7 " —	20 —	44 —
Hasselstager, 6 à 7 Fod lange, 3 " Rod...	100 Stk.	300 Stk.
2 " — ...	600 —	400 —
Lindestammer, 12 à 16 " i Diam., 5 à 6 Al. l.	90 Alen	12 Stammer
Mahognitræ i Blokke, mindst 5 Al. l. 15 " br., 12 à 13 " t.	1,000 □ Fd.	1,200 □ Fd.
Egenagler, 5/4 Al. lange.....	4,370 Stk.	1,116 Stk.
4/4 —	2,000 —	2,705 —
Pokkenholt, 18 " i Diam.....	500 ℔	1,062 ℔
17 " —	500 —	1,458 —
15 " —	500 —	1,016 —
12 " —	500 —	1,300 —
11 " —	500 —	1,200 —
10 " —	500 —	1,500 —
9 " —	1,500 —	800 —
8 " —	1,000 —	1,200 —
7 " —	1,000 —	1,450 —
6 " —	1,000 —	2,000 —
5 " —	1,000 —	2,000 —
4 " —	1,000 —	1,100 —
Lateris...	.....	.....

Foreslaaes anskaffet.	Priis.	Beløb. Rd.	ß.	Foreslaaes at udgaae. Quantum.	Rd.	ß.
.....	.....	982,323.	36	.....	529,309.	61
55 Alen	1 Rd. 4 ß. pr. Alen	57.	28			
25 —	88 ß. —	22.	88			
85 —	72 ß. —	63.	72			
110 —	64 ß. —	73.	32			
140 —	50 ß. —	72.	88			
110 —	40 ß. —	45.	80			
110 —	30 ß. —	34.	36			
100 Stk.	2 Rd. 64 ß. pr. Stk.	266.	64			
100 —	do.	266.	64			
45 Alen	62 ß. pr. Alen	29.	6			
50 —	do.	32.	28			
40 —	do.	25.	80			
200 Fvn.	15 Rd. 86 ß. pr. Fvn.	3,179.	16			
20,000 Stk.	$1^1/_2$ ß. pr. Stk.	312.	48			
200 Bdtr.	8 ß. pr. Bdt.	16.	64			
80 Alen	60 ß. pr. Alen	50.				
40 —	do.	25.				
100 Stk.	14 ß. pr. Stk.	14.	56			
500 —	13 ß. —	67.	68			
18 Stammer	1 Rd. 64 ß. pr. Cbf.	1,000.				
1,000 □Fd.	7 ß. pr. □ Fod	72.	88			
5,000 Stk.	7 Rd. 80 ß. pr. Skok	652.	75			
5,000 —	6 Rd. 48 ß. —	541.	64			
1,450 ℔	20 Rd. 48 ß. pr. 100 ℔	297.	24			
1,000 —	18 Rd. 80 ß. —	188.	32			
600 —	16 Rd. —	96.				
1,200 —	13 Rd. 32 ß. —	160.				
1,300 —	12 Rd. —	156.				
1,000 —	10 Rd. 80 ß. —	108.	32			
3,200 —	9 Rd. 80 ß. —	316.	64			
2,300 —	8 Rd. 48 ß. —	195.	48			
2,000 —	7 Rd. 64 ß. —	153.	32			
2,000 —	6 Rd. 72 ß. —	135.				
2,000 —	5 Rd. 80 ß. —	116.	64			
2,400 —	6 Rd. 56 ß. —	158.				
		991,328.	37			
.....	.....	991,328.	37	.....	529,309.	61

	Behoves.	Beholdning.
Transport...	.....	.....
Hertil kommer:		
Vedligeholdelsen med Muurarbeide af samtlige Søetatens Bygninger, Nyboders undtagne	.....	.....
Malerarbeidet ved Flaaden og Holmen	.....	.....
Forskjellige Haandværkerarbeider, saasom Glarmester-, Blikkenslager-, Filehugger-, Sadel- og Instrumentmagerarbeide ꝛc.	.....	.....
For Haandværks-Redskaber, Jsenkram og Urtekram	.....	.....
Hesteholdt til Tømmerslæb og Dokkens Lænspompning	.....	.....
Badsk og Reparation af Kjoletøi ꝛc.....	.....	.....
Plydsning af Værk og Krølhaar, Skorsteensfeining m. m.....	.....	.....
Sjouere paa Holmen	.....	.....
Extra-Folkekraft af private Haandværkere ...	.....	.....

Den virkelige Anskaffelse i Finantsaaret fra 1ste April 185[illegible]

(Meddeelt a[illegible]

Gjenstande.	Efter den reducerede Behovsseddel for $18^{58}/_{59}$ skulde anskaffes for	
		Rd. ß.
Jernkjættinger	.....	1,236. 36
Galv. Jerntraads-Tougværk	.....	418. 69
En Vægt.....	.....	800.
Jernkanoner.....	.....	17,032.
Kanonvisirer.....	.....	276.
Papskiver til Patroner.....	.....	312. 48
Percussionshætter.....	.....	100.
Salpeter og Svovl	.....	3,476. 14
Lateris...	.....	23,651. 71

Foreſlaaes anſkaffet.	Priis.	Belob.	Foreſlaaes at udgaae.	
		Rd. ß.	Quantum.	Rd. ß.
.....	.....	991,328. 37	.....	529,309. 61
.....	.....	5,500.		
.....	.....	12,000.		
.....	.....	6,500.		
.....	.....	16,500.		
.....	.....	15,000.		
.....	.....	1,300.		
.....	.....	1,500.		
.....	.....	42,000.		
.....	.....	»		
		1,091,628. 37	.....	529,309. 61

I 31te Marts 1859, efter den reducerede Behovſeddel.
ommisſariats-Contoiret).

Den virkelige Anſkaffelſe i $18^{58}/_{59}$		Mindre end efter Behovſedlen.	Mere end efter Behovſedlen.
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
.....	1,535. 70	.....	299. 34
.....	807. 85	.....	389. 16
.....	.....	800.	
.....	.....	17,032.	
.....	1,250.	.....	974.
.....	.....	312. 48	
.....	.....	100.	
do. og Kruds Forarbeidning.	6,784. 61	.....	3,309. 47
.....	10,378. 24	18,244. 48	4,971. 1

Gjenstande.	Efter den reducerede Behovseddel for 1858/59 skulde anskaffes for	
		Rd.
Transport...	.....	23,651.
Beeg	.....	550.
Rullebly	.....	412.
Børstenbinderarbeide.....	.....	586.
File og Staal.....	.....	2,633.
Bomuldsaffald.....	.....	1,250.
Granitskjærver	.....	1,550.
Krølhaar	.....	1,113.
Haardug	.....	274.
Haarteppe	.....	162.
Hamp	.....	32,930.
Hørgarn	.....	18,489.
Firkantet og rundt Jern, Jernplader og Skarvejern	.....	25,996.
Engelsk Jern og Plader ...	.....	10,850.
Galv. Jernplader	.....	1,100.
Jernstøbegods	.....	3,100.
Jern-Vandkasser	.....	1,680.
Blaat Klæde	.....	575.
Kobberplader og Stænger...	.....	24,689.
Feiekoste.....	.....	206.
Hornliim.....	.....	462.
Lys	.....	2,031.
Læder og Huder.....	.....	2,106.
Muntz-Metal-Plader.....	.....	.....
Metalstøbegods	.....	7,500.
Steenkalk.....	.....	520.
Hydrauliſk Kalk.....	.....	800.
Sand	.....	366.
Muur- og Tagsteen	.....	2,724.
Olie	Linolie 421. 84	
	Roeolie 242. 38	
		664.
Lateris...	.....	168,976.

Den virkelige Anskaffelse i $18^{58}/_{59}$	Mindre end efter Behovsedlen.	Mere
	Rd. ß.	Rd. ß	Rd. ß.
.....	10,378. 24	18,244. 48	4,971. 1
.....	1,017. 77	.....	467. 77
.....	605. 19	.....	193. 19
.....	375. 50	210. 90	
.....	2,384. 86	248. 42	
.....	1,325. 37	.....	75. 37
.....	.....	1,550.	
.....	.....	1,113. 27	
.....	312.	.....	37. 60
.....	262. 48	.....	100.
.....	30,786. 38	2,143. 58	
.....	19,211. 52	.....	721. 92
.....	19,557. 5	6,439. 52	
.....	15,443. 15	.....	4,593. 15
.....	1,798. 64	.....	698. 64
.....	3,125. 74	.....	25. 74
Desuden gl. Jern for 2,481 Rd. 42 ß.			
.....	1,031. 78	648. 18	
.....	.....	575.	
.....	8,075. 58	16,613. 65	
Desuden gammelt Kobber og Metal for 12,437 Rd. 20 ß.			
.....	225.	.....	18. 72
.....	487. 83	.....	25. 35
.....	1,543. 47	488. 14	
.....	5,594.	.....	3,487. 32
.....	1,122. 24	.....	1,122. 24
.....	11,924. 84	.....	4,424. 84
Desuden gammelt Metal og Jern for 6,163 Rd. 27 ß.			
.....	572.	.....	52.
.....	974. 16	.....	174. 16
.....	312. 16	54. 48	
.....	388. 64	2,335. 32	
Linolie 384. 36			
Roeolie 198. 42			
Lampeolie 1,943. 90			
	2,526. 72	.....	1,862. 46
.....	141,362. 75	50,665. 14	23,051. 76

Gjenstand.	Efter den reducerede Behovseddel for 18⁵⁸/₅₉ skulde anskaffes for
	Rd. ß
Transport...	168,976. 1
Papiir	1,570.
Patentglas	190.
Skomagerarbeide	266. 6
Skovler og Huulskuffer	162. 4
Slibestene	470.
Mastesmør	1,339. 2
Spiger og Søm	21,541. 2
Steenkul	13,067. 3
Talg	2,302.
Steenkulstjære	533. 3
Tran	933. 3
Trækul	45.
Vadmel	137. 4
Egetømmer og Planker	165,701. 5
Master og Spirer	10,561. 4
Fyrrebjelker	16,416.
Fyrrespær	5,414. 2
Fyrrepalholter	3,000.
Allinger	1,564. 7
Granne-Aaretræer	625.
Spryd- og Baadshagstager	283. 3
Calmartømmer	2,296. 8
Fyrretømmer til andet Brug	1,213. 5
Danziger Fyrreplanker	10,404. 1
Fyrreplanker eller Bræder	3,450.
Granneplanker	79. 16
Fyrrebræder	2,275.
Ahorn	21. 4
Almetømmer	2,000.
Asketømmer	2,140. 80
Askeaarer	533. 32
Avn	87. 18
Bøgebrænde	3,179. 16
Tondebaand	312. 48
Siv	16. 64
Elletømmer	75.
Hasselstager	82. 28
Lateris...	443,267. 60

Den virkelige Anskaffelse i $18^{58}/_{59}$	Mindre end efter Behovsfeden.	Mere
Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
..... 141,362. 75	50,665. 14	23,051. 76
..... 1,228. 32	341. 64	
..... 190.		
..... 437. 88	.....	171. 24
..... 110. 40	52. 8	
..... 321. 84	148. 12	
..... 117. 82	1,221. 41	
..... 21,206. 48	334. 74	
..... 12,245. 70	821. 58	
..... 2,472. 33	.....	170. 25
....	533. 32	
..... 291. 20	642. 12	
..... 30.	15.	
..... 105. 38	32. 10	
..... 275,056. 12	.....	109,354. 57
..... 51,282. 46	.....	40,720. 94
..... 290. 30	16,125. 66	
..... 4,378. 60	1,035. 63	
..... 2,806. 30	193. 66	
..... 695. 63	869. 9	
....	625.	
....	283. 32	
..... 1,377. 71	919. 13	
..... 2,030. 9	.....	816. 53
..... 11,831. 23	.....	1,427. 5
..... 2,896. 69	553. 27	
..... 553. 43	.....	474. 27
..... 2,585. 12	.....	310. 12
..... 8. 22	12. 78	
..... 5,692. 68	.....	3,692. 68
..... 2,147. 5	.....	6. 21
....	533. 32	
..... 64. 69	22. 45	
..... 3,399. 37	.....	220. 21
..... 312. 48		
..... 16. 64		
..... 12. 2	62 94	
..... 114. 2	.....	31. 70
..... 547,671. 51	76,043. 82	180,447. 73

Gjenstand.	Efter den reducerede Behovsseddel for $18^{58}/_{59}$ skulde anskaffes for		Rd.	ß.
Transport...			443,267.	60
Lindetømmer			1,000.	
Mahognitræ			72.	88
Pokkenholt			2,081.	8
Valnøddetræ				
Haandspager				
Skraatobak			276.	4
Murarbeide			5,500.	
		Rd ß.		
Malerarbeide		12,000.		
desuden specielt opført:				
Oliefarve		1,781. 24		
Fernis		416. 64		
Terpentinolie		79. 16		
Pensler		212. 48		
Stopfarve		416. 64		
			14,906.	24
Glarmester-, Blikkenslager-, Filehugger-, Sadelmager- og Instrumentmager-Arbeide ꝛc.			6,500.	
Lateris...			473,603.	88

Den virkelige Anskaffelse i $18^{58}/_{59}$.		Mindre end efter Behovsedlen.	Mere
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
.....	547,671. 51	76,043. 82	180,447. 73
.....	1,176. 25	.....	176. 25
.....	1,783. 75	.....	1,710. 83
.....	2,330. 38	.....	249. 30
.....	783. 8	.....	783. 8
.....	533. 80	.....	533. 80
.....	117. 63	158. 37	
.....	6,381. 84	.....	881. 84
.....	17,399. 35	.....	2,493. 11
	Rd. ß.		
Bogbinderarbeide ...	382. 66		
Brolæggerarbeide ...	441. 80		
Sadelmagerarbeide ..	410. 80		
Instrumentmagerarb.	344. 16		
Bogtrykkerarbeide ...	464. 76		
Glarmesterarbeide ...	676. 47		
Blikkenslagerarb.	131. 66		
Sværdfegerarbeide ..	373. 8		
Kobbersmedarbeide ..	244. 8		
Uhrmagerarbeide....	56.	10,137. 15	..... 3,637. 15
Krudkasser	1,938. 32		
Blæseinstrumenter ...	600. 48		
Lanterner	230. 18		
1 Arbeidsvogn	255.		
Bøssemagerarbeide ..	1,104. 16		
Feltflasker	206. 24		
Tøismedarbeide.....	176. 7		
Sprøiteslanger	352. 7		
Compasser	1,848. 88		
.....	588,314. 90	76,202. 23	190,913. 25

Gjenstand.	Efter den reducerede Behovseddel for 18⁵⁸/₅₉ skulde anskaffes for		Rd. ß
Transport...			473,603. 8
Haandværksredskaber ꝛc.....			16,500.
Desuden under Benævnelsen af Jern= og Urtekram:			
Jernkram...	Metalskjærekjæde..	104. 12	
	Blyrør.....	100.	
	Filt.....	114. 23	
	Jernskruer	961. 44	
	Kobbertraad	275.	
	Lammeskind	50.	
	Messingplade og Traad.....	583. 32	
	Messingstifter ...	551. 54	
	Slibelærred	175.	
	Staaltraad og Stifter	43. 64	
	Tin.....	866. 64	
	Zink	787. 48	
	Luntevagere	10.	
			4,622. 5
Urtekram...	Krid	55. 60	
	Lakfernis	50.	
	Lampevæger	333. 32	
	Skedevandsbeitse .	40.	
	Spiritus vini	80.	
	Sæbe.....	714. 27	
	Terpentin.....	100.	
	Traad	183. 32	
	Vox.....	275.	
	Bomolie 5,062. 48		
			6,894.
Hestehold			15,000.
Maskinerier			.....
En ny Bro og Tommerskure			.....
Skibsankere.....			.....
En Kutter			.....
Lateris...			516,620. 5

Den virkelige Anskaffelse i $18^{58}/_{59}$.		Mindre end efter Behovsfeblen.		Mere	
	Rb. ß.		Rb. ß.	Rb. ß.	
.....	588,314. 90		76,202. 23	190,913. 25	
Urtekram 8,843. 32					
Jsenkram 8,217. 34					
	17,060. 66		10,955. 90		
Hesteleie 11,617. 26					
Holmens Heste.... 924. 32					
	12,541. 58		2,458. 38		
.....	119,966. 86		.....	119,966. 86	
.....	17,108. 80		.....	17,108. 80	
.....	3,004. 90		.....	3,004. 90	
.....	500.		.....	500.	
.....	758,497. 86		89,616. 55	331,493. 89	

Gjenstand.	Efter den reducerede Behovseddel for $18^{56}/_{58}$ skulde anskaffes for	
		Rd. ß
Transport...	.....	516,620. 5
Kraver og Cocarder.....	.....	.....
Cokes	.....	.....
Korkhvilere.....	.....	.....
Uldstromper	.....	25.
Havnecapitainen for Vedligeholdelse af Fartøier.....	.....	.....
Tegninger til en Dampfregat	.....	.....
Udgifter ved Værfternes Sammendragning	.....	.....
Seildugsvæveriet	.....	.....
Torv	.....	.....
Badsk	.....	1,300.
Plydsning af Værk og Krølhaar, Skorsteensfeining ꝛc.	.....	1,500.
Sjouere.....	.....	42,000.
Adskillige Udgifter	.....	.....
		561,445. 52
Saldo mere udgivet end efter den reducerede Behovseddel	.....	313,386. 60
		874,832. 16

Materialcontoens

Budgetsummen .....

Extraordinairt bevilget .....

Besparelser ved Vacancer .....

For Assistance til Autoriteter og Private, samt Refusioner

Den virkelige Anſkaffelſe i $18^{58}/_{59}$.		Mindre end efter Behovſedlen.	Mere
	Rd. ß.	Rd. ß.	Rd. ß.
.....	758,497. 86	89,616. 55	331,493. 89
.....	695. 31	.....	695. 31
.....	102. 80	.....	102. 80
.....	10.	.....	10.
.....	.....	25.	
.....	200.	.....	200.
.....	50.	.....	50.
.....	800.	.....	800.
.....	4,400.	.....	4,400.
.....	716. 64	.....	716. 64
.....	1,233. 52	66. 44	
Plydsning.....988. 48			
Skorſteensfeining.....147. 67			
Renovation .....130.			
	1,266. 19	233. 77	
Sjouere og private Haandværkere	106,035. 84	.....	64,035. 84
.....	823. 80	.....	823. 80
	874,832. 16	89,941. 80	403,328. 44
.....	.....	313,386. 60	
	874,832. 16	403,328. 44	403,328. 44

Indtægter i $18^{58}/_{59}$

.....	535,000 Rd.		
.....	200,000 —		
		735,000 Rd.	
.....		26,876 —	68 ß.
fra andre Conti		113,135 —	74 -
		875,012 Rd.	46 ß.
	Udgift.....	874,832 —	16 -
Altſaa mindre Udgift paa Contoen.....		180 Rd.	30 ß.

Fortegnelse

over Licitationsforretningerne for 5 Aar med Oplysning om casserede Bud, de derved foranledigede Indkjøb underhaanden, Forskjellen i Priserne.

(Meddeelt af Commissariats Contoiret.)

i $18^{55}/_{56}$.

Nr. $\frac{1397}{1855}$, over Levering af Heste til Brug paa Holmen og i Dokken i eet Aar. Det gjorte Bud 19 Mk. 8 Sk. daglig pr. Par Heste og 5 Rd. pr. 100 Omgange med Pompeværket i Dokken blev ikke approberet, da dertil var stillet den Betingelse, at Entrepriſen skulde overdrages for 3 Aar og $^1/_3$ af den stipulerede Betaling gives, naar Hestene afsagdes; senere blev underhaanden sluttet Accord til samme Priis, dog med det Tilsagn, at Entrepreneuren kunde vente at faae Accorden fornyet for eet Aar mod en efter Forhold og Omstændigheder passende Betaling.

Nr. $\frac{1870\text{-}72}{1855}$, over forskjellige Materialier til Værftet. Følgende Bud bleve ikke approberede, nemlig:

paa 300 Tylter dramske Fyrrebræder, fiirskaarne, 7 Alen lange, 9 Tommer brede, $1^1/_2$ Tomme tykke à 10 Rd. pr. Tylt.

paa 200 Tylter frederikshaldske Fyrrebræder, fiirskaarne, 7 Alen lange, 9 Tommer brede, $1^1/_4$ Tomme tykke à 14 Rd. pr. Tylt.

paa 1,000 □ Fod Mahognitræ à $30^1/_2$ Rd. pr. □ Fod à 1 Tomme tykt.

paa 8000 Stkr. Kobbersøm 2 à 4 Tommer, à 7 Mk. 14 Sk. til 8 Mk. 8 Sk. pr. Pd.

paa 3,500 Stkr. Metalforhudningssøm, 2 à 4 Tommer, à 70 til 72 Sk. pr. Pd.

heraf anskaffet senere underhaanden:

1,000 □ Fod Mahognitræ à 28 Sk. pr. □ Fod à 1 Tomme tykt.

8,000 Stkr. Kobbersøm, 2 à 4 Tommer, à 7 Mk. pr. Pd.

3,500 Stkr. Metalforhudningssøm, 2 à 4 Tommer, à $63^3/_4$ Sk. pr. Pd.

(istedetfor ovennævnte dramske og frederikshaldske Fyrrebræder, blev ved Licitation anskaffet:

300 Tylter dramske Fyrrebræder, firskaarne, 11—20 Fod lange, 8—9 Tommer brede, $1^1/_2$ Tomme tykke, à 7 Rd. 32 Sk. pr. Tylt, pr. 12 Fod lange.

200 Tylter frederikshaldske Fyrrebræder, firskaarne, 11—20 Fod lange, 8—9 Tommer brede, $1^1/_4$ Tomme tykke, à 6 Rd. 80 Sk. pr. Tylt. pr 12 Fod lange.

Nr. $\frac{1399}{1855}$, over 1,000 Læster Muursand; heraf ikke approberet Budet paa 500 Læster à 10 Mk., senere indkjøbt underhaanden 500 Læster à 9 Mk. pr. Læst.

Nr. $\frac{2097}{1855}$, over 200 Tdr. Juni Maaneds Græsmør og 100 Tdr. Herregaardsmør; paa Herregaardsmøret skete kun Bud paa 25 Tdr. à 92 Rd. pr. Td., som blev forkastet; senere blev underhaanden anskaffet c. 22 Tdr. à 88 Rd. pr. Td.

Nr. $\frac{3734}{1855}$, over forskjellige Provisioner; heraf ikke approberet: Budene paa 200 Tdr. Erter à 11 Rd. 36 Sk. pr. Td. og 10 Fousstager lyneborgsk Salt à 7 Rd. 24 Sk.; senere anskaffet underhaanden 10 Fousstager lyneborgsk Salt à 7 Rd. 48 Sk. (Erterne bleve anskaffede ved ny Licitation til 11 Rd. 40 Sk. pr. Td.)

Nr. $\frac{228}{1856}$, over 400 Sabler med Skeder; det gjorte Bud, 7 Rd. 3 Mk. pr. Stk. ikke approberet; senere anskaffet underhaanden til 7 Rd. 24 Sk. pr. Stk.

i $18^{56}/_{57}$.

Nr. $\frac{434}{1856}$, over Malerarbeidet ved Søetaten paa 1 Aar; det gjorte Bud 65 Sk. pr. □ Favn ikke approberet; senere underhaanden sluttet Accord til 60 Sk. pr. □ Favn.

Nr. $\frac{1420, 21, 51}{1856}$, over forskjellige Materialier til Værftet;

Følgende Bud bleve ikke approberede:

paa 100 Tdr. Beg à 12 Rd. 88 Sk. pr. Td.

paa 130 Skpd. svensk eller norsk Skarvejern 1 à 8 Tommer bredt, 3 Linier à 2 Tommer tykt, 6 à 15 Fod langt, à 31 Rd. til 34½ Rd. pr. Skpd.

paa 125 Tylter dramske, siirskaarne, Fyrrebræder, 7 Alen lange, 8 à 9 Tommer brede, 1½ Tomme tykke à 15 Rd. pr. Tylt.

paa 150 Tylter frederikshaldske, siirskaarne, Fyrrebræder, 7 Alen lange, 8 à 9 Tommer brede, 1¼ Tomme tykke à 9 Rd. 48 Sk. pr. Tylt.

paa 100 Alen Ahorn 6 à 10 Tommer i Diameter à 71 til 96 Sk. pr. Alen.

paa 1,180 Alen Askestømmer 5 à 30 Tommer i Diameter, à 60 Sk. til 8 Rd. 80 Sk. pr. Alen.

paa 300 Alen Lindeplanker 2 à 5 Tommer tykt, 10 à 16 Tommer bredt, à 2 Rd. pr. Cubikfod.

paa 4,100 Almeplanker, 3 à 4½ Tommer tykke, à 2 Rd. til 2 Rd. 16 Sk. pr. Cubikfod.

paa 290 Alen Hvidbøg, 6 à 11 Tommer i Diameter, à 79 Sk. til 1 Rd. 12 Sk. pr. Alen.

paa 100 Alen Elletræ, 7 à 10 Tommer i Diameter, à 61 Sk. til 74 Sk. pr. Alen.

(istedetfor ovennævnte dramske og frederikshaldske Fyrrebræder blev ved Licitation anskaffet:

125 Tylter dramske Fyrrebræder, 11 Fod lange og derover à 7 Rd. 48 Sk. pr. Tylt à 12 Fod lange.

150 Tylter frederikshaldske Fyrrebræder, 11 Fod lange og derover, à 6 Rd. 16 Sk. pr. Tylt à 12 Fod lange.)

ved ny Licitation (vide nedenfor) blev anskaffet:

100 Tdr. Beg à 11 Rd. pr. Td.

130 Skpd. Skarvejern à 29 Rd. 32 Sk. til 34 Rd. 48 Sk. pr. Skpd.

100 Alen Ahorn à 42 Sk. til 51 Sk. pr. Alen.

1,180 Alen Askestømmer, à 34 Sk. til 7 Rd. 80 Sk. pr. Alen.

300 Alen Lindeplanker à 1 Rd. 92 Sk. pr. Cubikfod.

4,100 Alen Almeplanker à 1 Rd. 92 Sk. pr. Cubikfod.
290 Alen Hvidbøg à 44 Sk. til 92 Sk. pr. Alen.
100 Alen Elletræ à 60 Sk. til 63 Sk. pr. Alen.

Nr. $\frac{1633}{1856}$, over forskjellige Materialier til Værftet, hvorpaa Budene ved fornævnte Licitation ikke bleve approberede eller hvorpaa intet Bud skete; heraf ikke approberet Budet paa 8 Skpd. 4 Lin. Rundjern à 38 Rd. pr. Skpd. (ikke anskaffet underhaanden).

Nr. $\frac{1797}{1856}$, over 400 Skuldergehæng; Budet 6 Mk. 8 Sk. à 7 Mk. pr. Stk. ikke approberet, senere anskaffet underhaanden til 1 Rd. pr. Stk.

Nr. $\frac{1901}{1856}$, over 225 Tdr. Juni Maaneds Græssmør; Budet 83 Rd. 72 Sk. ikke approberet; underhaanden anskaffet 230 Tdr. à 83½ Rd. pr. Td.

Nr. $\frac{3802}{1856}$, over forskjellige Provisioner; heraf ikke approberet Budene:
paa 75 Tdr. Smør à 92 Rd. 87 Sk. pr. Td.
paa 100 Tdr. St. Ybes Salt à 4 Rd. pr. Td.
paa 10 Foustager lyneborgsk Salt à 7¾ Rd. pr. Foustage.
senere er underhaanden anskaffet:
75 Tdr. Smør à 91 Rd. 92 Sk. pr. Td.
50 Tdr. Cadix Salt à 3 Rd. 32 Sk. pr Td.
50 Tdr. St. Ybes Salt à 4 Rd. 48 Sk. pr. Td.
10 Foustager lyneborgsk Salt à 7 Rd. 64 Sk. pr. Foustage.

i $18^{57}/_{58}$.

Nr. $\frac{481}{1857}$, over Malerarbeidet ved Søetaten for 1 Aar; Budet 61⅝ Sk. pr. □ Favn ikke approberet (ved ny Licitation blev Budet 58 Sk. pr. □ Favn approberet).

Nr. $\frac{1757, 58, 59}{1857,}$ over forskjellige Materialier til Værftet. Følgende Bud bleve ikke approberede:
paa 210 Skpd. 6 à 42 Lin. rundt Jern, svensk eller norsk, à 30 Rd. 64 Sk. til 36 Rd. 8 Sk. pr. Skpd.

paa 145 Skpd. svensk eller norsk Skarvejern, 3 à 8 Tommer bredt, 1/2 à 2 Tommer tykt, 5 à 15 Fod langt à 26 Rd. 48 Sk. til 38 Rd. pr. Skpd.

paa 50,000 Stkr. røde Flensborger Tagsteen à 31 Rd. pr. 1000 Stkr.

paa 100,000 Stkr. velbrændte Flensborger Muursteen à 14 1/2 Rd. pr. 1000 Stkr.

senere anskaffet underhaanden:

210 Skpd. rundt Jern à 30 Rd. til 35 Rd. pr. Skpd.

145 Skpd. Skarvejern à 26 Rd. 48 Sk. til 35 Rd. pr. Skpd.

50,000 Stkr. Tagsteen à 30 Rd. pr. 1,000 Stkr.

100,000 Stkr. Muursteen à 13 1/2 Rd pr. 1,000 Stkr.

$\frac{1841}{1857}$, over 2,500 Tdr. Rug; Budene à 6 Rd. 80 Sk. til 7 Rd. 22 Sk. pr Td. ikke approberede; underhaanden anskaffet à 6 Rd. 72 Sk. til 7 Rd. pr. Td.

i $18^{58}/_{59}$.

$\frac{3553}{1858}$, over forskjellige Provisioner; heraf ikke approberet Budet paa 10 Foustager lyneborgsk Salt à 7 Rd. 72; underhaanden anskaffet til 7 Rd. 88 Sk. pr. Foustage.

$\frac{117}{1859}$, over 2,400 Lpd. fersk Oxekjød til Nedsaltning; heraf ikke approberet Budene paa 1,200 Lpd. à 14 Mk. 11 1/2 Sk. til 15 Mk. pr. Lpd. (senere anskaffet ved ny Licitation til 13 Mk. 12 1/2 Sk. à 13 Mk. 15 Sk. pr. Lpd.)

$\frac{118}{1859}$, over 2,200 Tdr. Rug; Budet paa 800 Tdr. à 5 Rd. 59 Sk. pr. Td. ikke approberet; senere anskaffet underhaanden 800 Tdr. à 5 Rd. 48 Sk. til 5 Rd. 56 Sk. pr. Td.

i $18^{59}/_{60}$.

$\frac{1781}{1859}$, over Levering af Heste til Brug paa Holmen. Det eneste Bud 20 Mk. daglig pr. Par Heste og 1 Rd. pr. Stk. for Fjedervogne ikke approberet; underhaanden sluttet Accord til 20 Mk. daglig pr. Par Heste, 5 Rd. pr. 100 Omgange med

Dokkens Pompeværk, 1 Rd. pr. Stk. for Fjedervogne og 48 Sk. pr. Stk. for Arbeidsvogne.

Nr. $\frac{2116}{1859}$, over 150 Tdr. Juni Maaneds Græsfrøer; Budene 85 Rd. 64 Sk. à 87 Rd. 88 Sk. ikke approberede; senere anskaffet underhaanden til 84 Rd. pr. Td.

Nr. $\frac{2496}{1859}$, over Fyrrebjelker, Fyrretømmer til adskilligt Brug og Seildug; Budet paa Seildug 27 Rd. 72 Sk. pr. Rulle (52 Alen) ikke approberet, men senere reqvireret hos Hambro & Søn i London.

Nr. $\frac{3546}{1859}$, over 2,400 Alen bleget og 80 Alen ubleget Foerlærred; Budet paa ubleget Lærred 16 Sk. pr. Alen, ikke approberet; senere anskaffet underhaanden til $14\frac{1}{2}$ Sk. pr. Alen.

Summarisk Fortegnelse over de Accorder, der ere indgaaede med de vundn

(Meddeelt af Con

	Finantsaaret 18$^{52}/_{53}$.		Finantsaaret 18$^{53}/_{54}$.	
	Accord-Dage.	Vundne Dage.	Accord-Dage.	Vundne Dage.
1ste Skibsbygmester	»	»	2927¾	571½
2den Do.	»	»	958½	186½
3die Do.	»	»	4081	704½
Snedkermesteren	1002½	179	1639½	273½
Baadebyggeren	160	26	»	»
Mastemageren	»	»	»	»
Grovsmeden	27	3¼	»	»
Kleinsmeden	110½	16½	262	57¼
Seilmageren	659	130	1174	194½
	1959	354¾	11042¾	1987¾

Accorder ere ogsaa affluttede med Saugmaskin-Værkstedet og om Laug- holdt specielt Regnskal

Summarisk Fortegnelse over de Accorder, der ere indgaaede med det Fabrik- hver Mester, Accord-Dag

	Finantsaaret 18$^{58}/_{59}$.		
	Den havende Styrkes Arbeidsdage.	Accord-Dage.	Vundne Dage.
1ste Skibsbygmester	48410	2152½	386
2den Do.	42730¾	417	84
3die Do.	25888	1062½	260
Snedkermesteren	18057	244	28½
Baadebyggeren	7437½	3034	673
Mastemageren	5490½	843	195½
Grovsmeden	34156	1581¾	261½
Kleinsmeden	9192¾	1163¾	285
Seilmageren	9180¼	1211¼	230¾
Saugmaskine-Værkstedet	1761½	1761½	515
Langsaugskæringen	1962	1962	653½
	204266	15433¼	3572¾

Mærk. Ved Grovsmedien er tillige indgaaet Accord om Tillæg for svær For Saugmaskinværkstedet ere Accorderne ikke i Dage, men i pCt. a af Private; naar deres Daglon sættes til 1 Rd. pr. Mand, viser d

abrikdirecteuren underlagte Mandskab, indeholdende Accord-Dage og de age.

uctionskammeret.

mantsaaret $18^{54}/_{55}$.		Finantsaaret $18^{55}/_{56}$.		Finantsaaret $18^{56}/_{57}$.		Finantsaaret $18^{57}/_{58}$.	
Accord-Dage.	Vundne Dage.	Accord-Dage.	Vundne Dage.	Accord-Dage.	Vundne Dage.	Accord-Dage.	Vundne Dage.
4788	932½	216	54	1619	342	1417	234¼
715	171½	808	181¾	1700	374	1363	279¾
1849½	515¾	1983½	466½	880	176	3265½	730½
65	2½	»	»	143	»	161	12
312	78	2126	292½	2484	408	3075	624½
80	20	108	21	»	»	2475	572½
355	51¾	488½	84½	938	183¼	3506	557¼
279½	69½	655½	167	521½	142	1086½	262½
460	95½	1242½	245½	1120	268½	1443	312½
8904	1937	7628	1512¾	9405½	1893¾	17792	3585¾

ugskæringen, men kan ikke opgives, da der paa den Tid ikke blev ver Arbeidsdagene.

irecteuren underlagte Mandskab, indeholdende den hele Arbeids-Styrke hos g de vundne Dage.

Finantsaaret $18^{59}/_{60}$.			De 8 første Maaneder af Finantsaaret $18^{60}/_{61}$.		
Den havende Styrkes Arbeidsdage.	Accord-Dage	Vundne Dage	Den havende Styrkes Arbeidsdage.	Accorddage.	Vundne Dage.
47803	16389½	2935½	34525	10184½	1608¾
41158	468	137½	26187	2055	444½
26652	4452½	1013	18145	2931	522
17716	172½	53½	7141	741	165½
7604	2560	487	5006	1512	321¼
5297	1079	219¾	3206	1003	232
33366	2516½	507½	19874	1289½	255¾
9319	455	117½	5215	471¼	104
8558	995½	192¾	4376	817	165½
1822	1822	112¾	1415	1415	160½
3718	3718	1006	1227	1227	323¼
203013	34638½	6782¾	126317	23646¼	4303

8 Maaneder.

rbeide og Maskinens Pasning. I Kleinsmedien ligeledes om Kakkelovnsfeining. evinsten, hvilken er anført i vundne Dage. Langsaugskæringen udføres kun undne Dage hvormange Rd. der desuden er vundet ved Arbeidet.

Forteguelſe over Sjouer-Fordelingen

(Meddeelt af Eqvipagem

a. En Sommerma

Datum.	Stibsbyggeriet under 1ſte Stibsbygmeſter.	Stibsbyggeriet under 2den Stibsbygmeſter.	Fladerpartionen under 2den Stibsbygmeſter.	Tommerværftet.	Snedkerværftet.	Dreierværftet.	Tommertransport.	Tommerſoning.	Saugmøllen.	Brabbenten.	Bladen.
1	8	8	12	69	8	4	60	»	10	»	30
2	Fredag		»	18	»	»	»	»	»	»	»
3	8	8	7	79	8	4	60	»	10	»	30
4	8	8	7	93	8	4	62	»	10	»	30
5	Fredag		»	8	»	»	»	»	»	»	»
6	8	8	7	94	9	4	62	»	10	»	30
7	8	8	15	96	6	4	62	»	10	6	30
8	8	8	13	104	12	4	62	»	10	»	30
9	11	8	12	106	9	4	62	»	10	»	30
10	12	8	10	107	10	4	50	12	10	13	36
11	12	8	10	102	8	4	62	»	10	4	28
12	Fredag		»	4	»	»	»	»	»	»	»
13	Fredag		»	4	»	»	»	»	»	»	»
14	11	8	12	96	9	4	62	»	10	»	14
15	9	8	10	110	7	4	54	16	10	4	12
16	9	8	10	110	11	4	44	36	10	4	16
17	9	8	10	104	8	4	52	22	10	22	20
18	9	8	12	92	8	4	46	20	10	14	28
19	Fredag		»	19	»	»	»	»	»	»	»
20	7	8	12	79	12	4	56	16	10	22	24
21	7	8	12	76	6	4	61	5	10	22	24
22	7	8	12	83	10	4	74	»	10	22	24
23	7	8	12	79	10	4	71	»	10	4	24
24	Fredag		»	21	»	»	»	»	»	»	»
25	7	8	12	73	8	4	62	16	10	»	24
26	Fredag		»	19	»	»	»	»	»	»	»
27	7	8	12	77	10	4	62	16	10	»	24
28	8	8	12	91	10	4	56	14	10	»	24
29	8	8	12	85	12	4	52	26	10	»	24
30	8	10	12	73	10	4	58	20	10	»	24
Tilſammen..	196	186	255	2171	209	92	1352	219	230	137	580

Sommer- og en Vintermaaned paa Nyholm.

Orlogscapitain Sommer.)

(Juni 1859).

Ryende-Skjering og Hugning i Spaane-haven.	Rosesamling, Opvadning og Udlægning af Auctionsbuxter m. m.	Sodefeining og Gras-oprydning.	Murerarbeidet.	Brolægningsarbeidet.	Kuloplosning.	Maskinvarkstedet.	Dampcorvetten Heimdal.	Skuekanonbaab Nr. 1.	Tobdobbommen.	Betarbeide paa Frederiks-holm.	Tilsammen.
2	24	3	4	3	»	»	»	»	6	1	252
»	»	»	»	»	»	»	»	»	6	»	24
2	24	3	»	3	»	»	»	»	6	1	253
2	24	3	»	4	»	»	»	»	6	1	270
»	»	»	»	»	8	»	»	»	6	»	22
2	24	3	»	4	»	»	»	»	6	»	271
2	24	3	»	4	»	8	»	6	6	»	298
2	24	3	»	4	8	12	»	»	6	»	310
2	24	3	»	4	8	8	»	»	6	»	307
2	24	3	»	4	16	8	»	»	6	»	335
2	24	3	4	4	8	»	»	»	6	»	299
»	»	»	»	»	»	»	»	»	6	»	10
»	»	»	»	»	»	»	»	»	6	»	10
2	24	3	4	4	8	12	»	»	6	»	289
2	24	3	»	4	8	8	»	»	6	»	299
2	24	3	»	5	8	16	»	»	6	»	326
2	24	3	»	5	8	16	»	»	6	»	333
2	24	3	»	5	8	12	»	»	6	»	311
»	»	»	»	»	»	»	»	»	6	»	25
2	24	3	»	5	»	16	14	»	6	»	320
2	24	3	»	5	»	12	8	»	6	»	295
2	24	3	4	7	»	12	»	»	6	»	312
2	24	3	4	7	»	18	»	»	6	»	294
»	»	»	»	»	»	»	»	»	6	»	27
2	24	3	4	7	»	18	»	»	6	»	289
»	»	»	»	»	»	»	»	»	6	»	25
2	24	3	4	6	»	18	»	»	6	»	294
2	24	3	4	6	»	18	»	»	6	»	301
2	24	3	4	6	»	10	»	»	6	»	297
2	24	3	4	6	»	4	»	»	6	»	279
46	552	69	40	112	88	226	22	6	180	3	6977

b. En Vintermaaned

Datum.	Stibsbyggeriet under 1ste Stibsbygmester.	Stibsbyggeriet under 3die Stibsbygmester.	Klauderreparationen under 2den Stibsbygmester.	Tømmerværftet.	Snedkerværftet.	Drejerværftet.	Tømmerkøreporter.	Tømmerfløtning.	Saugmøllerne.
1	Fredag		»	»	»	»	»	»	»
2	Fredag		»	»	»	»	»	»	»
3	10	7	8	40	4	4	34	»	9
4	10	7	8	41	4	4	34	»	9
5	10	7	10	41	4	4	36	»	9
6	10	5	16	45	4	4	36	»	9
7	10	5	16	45	4	4	36	»	9
8	Fredag		»	»	»	»	»	»	»
9	10	5	16	45	4	5	36	»	9
10	10	5	18	49	5	5	36	»	9
11	10	5	16	49	4	5	24	16	9
12	16	5	16	49	4	5	24	16	9
13	10	5	16	49	4	5	36	»	9
14	10	5	16	49	4	5	36	»	9
15	Fredag		»	»	»	»	»	»	»
16	10	5	16	44	4	5	40	»	9
17	10	5	16	40	4	5	40	»	9
18	10	5	16	44	4	5	40	»	9
19	10	5	16	45	4	5	40	»	9
20	10	5	12	45	4	5	40	»	9
21	10	5	10	45	6	5	40	»	9
22	Fredag		»	»	»	»	»	»	»
23	10	5	10	45	8	5	40	»	9
24	12	5	10	45	6	5	40	»	9
25	12	7	12	51	8	5	40	»	9
26	12	13	10	49	4	5	40	»	9
27	14	13	10	49	6	5	40	»	9
28	14	7	10	48	6	5	40	»	9
29	Fredag		»	»	»	»	»	»	»
30	Fredag		»	»	»	»	»	»	»
31	12	5	14	48	6	5	40	»	9
Tilsammen . .	262	146	318	1100	115	115	888	32	216

(Januar 1860).

Badeanstalten.	Pladsen.	Tøffelklosset.	Brænde-Hjørring og Pugning i Spaneshaven.	Klokkesamling, Oprydning og Udlægning af Auctionsbunker m. m.	Gadefejning.	Fyrtårnet Nr. 5.	Fyrtårnet Nr 6.	Dampfartøjet Geiser.	Tolvbaadsmanden.	Tilsammen.
»	»	»	»	»	»	»	»	1	6	7
»	»	»	»	»	»	»	»	1	6	7
60	30	1	2	17	2	»	»	1	6	235
20	26	1	2	17	2	»	»	1	6	192
70	26	1	2	17	2	12	»	1	6	258
70	26	1	2	17	2	»	12	1	6	266
20	24	1	2	17	2	»	4	1	6	206
»	»	»	»	»	»	»	»	1	6	7
»	26	1	2	17	2	»	4	1	6	189
»	26	1	2	17	2	»	»	1	6	192
»	26	1	2	17	2	»	»	1	6	193
»	26	1	2	17	2	9	»	1	6	208
»	30	1	2	17	2	4	1	1	6	198
»	16	1	2	17	2	4	10	1	6	193
»	»	»	»	»	»	»	»	1	6	7
»	16	1	2	17	2	»	1	1	6	179
70	30	1	2	17	2	1	»	1	6	259
»	16	1	2	17	2	»	»	1	6	178
»	16	1	2	17	2	»	»	1	6	179
»	24	1	2	17	2	»	»	1	6	183
»	24	1	2	17	2	»	1	1	6	184
»	»	»	»	»	»	»	»	1	6	7
20	22	1	2	17	2	»	»	1	6	203
20	24	1	2	17	2	»	10	1	6	215
»	22	1	2	17	2	8	8	1	6	211
»	22	1	2	17	2	4	1	1	6	198
»	20	1	2	17	2	6	»	1	6	201
»	24	1	2	17	2	»	»	1	6	192
»	»	»	»	»	»	»	»	1	6	7
»	»	»	»	»	»	»	»	1	6	7
»	24	1	2	17	2	»	»	1	6	192
350	566	24	48	408	48	48	52	31	186	4953

Fortegnelse over Sjoner-Fordelingen i en Sommer- og en Vintermaaned paa E[illegible]t.

(Meddeelt af Equipagemester, Orlogscapitain Gandil.)

a. En Sommermaaned (Mai 1860.)

Datum.	Badeværftet.	Bedreværftsbet.	Kleinsmeden.	Mesterbanen.	Hovedmagasinet	Rosset.	Brændefjæring.	Opryddning.	Græspilning.	Tilsammen
1	3	»	2	2	»	»	»	4	»	11
2	4	»	2	2	»	»	»	4	»	12
3	4	»	2	2	»	4	»	4	»	16
5	3	»	2	2	»	6	»	4	»	17
7	4	»	2	2	»	6	»	4	»	18
8	3	»	2	2	»	6	»	4	»	17
9	6	»	2	2	»	8	»	»	»	18
10	4	»	2	2	2	4	»	4	»	18
11	4	»	2	2	»	»	»	4	1	13
12	4	»	2	2	»	»	»	4	»	12
14	4	»	2	2	»	»	»	4	»	12
15	3	»	1	2	»	»	»	4	»	10
16	3	»	1	2	»	4	»	4	»	14
18	3	»	1	2	»	»	»	4	»	10
19	2	»	1	2	»	4	»	4	»	13
21	2	»	1	»	»	6	»	2	»	11
22	2	4	1	»	»	4	»	4	»	15
23	2	»	1	»	»	3	»	4	»	10
24	1	»	1	»	»	»	»	4	6	12
25	1	»	1	»	»	»	»	4	6	12
26	2	»	1	»	»	4	»	4	»	11
29	2	»	2	»	»	»	4	4	»	12
30	1	»	1	»	»	»	4	4	»	10
31	1	»	1	»	»	»	4	4	»	10
	68	4	36	30	2	59	12	90	13	314

b. En Vintermaaned (November 1859.)

Datum.	Baadeværftet.	Maskeværftet.	Bodseværftsbet.	Grovsmedien.	Kleinsmedien.	Rebslagerbanen.	Spaanehaugen.	Kalkbrydning.	Hovedmagasinet.	Brolægning.	Mosset.	Brændeflæring.	Oprydning.	Pramladning, Reiseskarn etc.	Tilsammen.
1	2	2	2	»	2	4	»	2	»	2	»	»	4	»	20
2	2	2	»	»	2	4	»	»	»	2	»	»	4	3	19
3	2	2	2	»	2	4	»	»	»	2	5	»	»	»	19
4	2	2	»	»	2	4	»	»	4	2	»	»	2	»	18
5	2	2	»	»	2	4	4	»	»	2	6	»	»	»	22
7	3	2	»	»	2	4	4	»	»	2	4	»	2	»	23
8	2	2	»	»	2	3	2	»	»	2	»	»	4	»	17
9	2	2	»	»	2	4	»	2	»	2	»	»	2	»	16
10	2	2	»	»	2	4	»	2	»	2	»	»	2	»	16
11	2	1	»	8	2	4	»	2	»	»	»	»	»	»	19
12	2	2	»	»	2	4	»	2	»	2	»	»	4	»	18
14	2	4	»	»	2	4	«	»	»	2	»	»	»	»	14
15	2	4	4	»	2	4	»	»	»	»	»	2	»	»	18
16	2	2	2	»	1	4	»	»	»	»	»	2	2	»	15
17	2	1	2	»	2	4	»	»	»	2	3	»	2	»	18
18	3	1	2	»	2	4	»	»	»	2	»	»	4	»	18
19	2	1	8	»	2	3	»	»	»	2	»	»	»	»	18
21	2	1	8	»	2	3	»	»	»	2	»	»	»	»	18
22	2	1	»	8	2	3	»	»	»	2	»	»	2	»	20
23	2	1	»	»	2	3	»	»	»	2	6	»	2	»	18
24	1	1	2	»	2	3	»	»	»	2	6	2	»	»	19
25	1	1	4	»	2	3	»	«	»	2	4	2	»	»	19
26	1	2	»	»	2	3	»	»	»	2	6	»	2	»	18
28	1	1	»	»	2	3	»	»	»	»	6	»	2	»	15
29	1	4	»	»	2	3	»	»	»	»	»	»	4	3	17
30	2	4	4	»	2	3	»	»	»	»	»	»	4	»	19
	49	50	40	16	51	93	10	10	4	40	46	8	48	6	471

Forslag
til Sporveie og Transportvogne paa Orlogsværftet, meddeelt af Jernbanedirecteur Rothe.

(Den 27de September 1860.)

Ved æret Skrivelse af 15de f. M. har Deres Høivelbaarenhed begjært Dem meddeelt min Formening om, hvorvidt og hvorledes Sporveie paa den billigste Maade maatte kunne anlægges til Transport af svært Tømmer fra Losspladsen paa Nyholm til Oplagspladsene sammesteds, samt om hvilke Transportredskaber m. v. Holmen i dette Øiemed tillige maatte forsynes med, ligesom De har udbedet Dem Overslag over den omtrentlige Bekostning ved Anlæg af Sporvei i een Gade med tilhørende Dreieskive og Transport-Apparat.

I denne Anledning skal jeg tillade mig at bemærke Følgende:

Endskjøndt Beliggenheden af Oplagspladsene og Tømmerskurene paa Nyholm samt disse sidstes Construction ingenlunde er saaledes, som det vilde være hensigtsmæssigst for et Transportsystem, der er grundet paa en udstrakt Benyttelse af Sporveie og andre dertil hørende mechaniske Hjælpemidler, og det uden Tvivl vilde være forbundet med saa store Udgifter at foretage en gjennemgribende Forandring af det hele Anlæg, at det neppe vil findes hensigtsmæssigt at udføre en saadan uden efterhaanden, som der behøves nye Skure eller de ældre trænge til Ombygning, saa anseer jeg det dog for afgjort, at Anlæg af Sporveie over den nuværende Losseplads og derfra til Oplagsskurene i høi Grad vilde lette og fremme Transporten af det svære Tømmer paa Holmen. Udarbeidelsen af en fuldstændig og ganske fyldestgjørende Plan til et heelt Sporsystem paa Nyholm vilde kræve et langt nøiagtigere Kjendskab til Localiteterne og til Holmens hele Drift og Behov end jeg besidder, men da Marinen selv har sagkyndige Mænd i sin Tjeneste, som fuldkomment ville være istand til at udarbeide en saadan Plan, og da de Prøveanlæg, som ifølge Deres Høivelbaarenheds Skrivelse først agtes udførte, bedst ville tjene til Veiledning ved Udarbeidelsen af en saadan Plan, saa skal jeg her blot indskrænke mig til at bemærke, at det formentlig

vilde være hensigtsmæssigt at lade Sporveiene begynde umiddelbart ved Skibenes Losseplads, hvor der kunde opstilles faste Kraner til at løfte Tømmeret op paa Vognene, saasnart det kommer ud af Skibene. Da selve Lossepladsen har en temmelig betydelig Hældning, vilde det formentlig være hensigtsmæssigt at lade de belæssede Tømmervogne trække op ad denne Skraaplan ved et paa Toppen deraf faststaaende Spil, men der vilde dog heller Intet være til Hinder for at lade Vognene trække op af Heste, saafremt man iøvrigt skulde foretrække denne Bevægkraft. Transporten til Tømmerskurene vilde da i det Hele kunne skee paa den allerede anlagte Sporvei, fra hvilken der da maatte lægges Sidespor i hver anden af de Gader, som adskille Tømmerskurene fra hinanden, saaledes at der havdes Sporforbindelse langs Siderne af ethvert af disse. Terrainet i disse Gader vilde behøve nogen, men ingenlunde betydelig, Regulering, idet man paa de korte Distancer, hvorom der her er Spørgsmaal, ingenlunde behøvede at skye temmeligt steile Stigninger, endog indtil 1:40 eller undtagelsesviis 1:30. Hvad Sporene selv angaaer, da ville de formentlig i det Hele kunne bygges efter den Construction, som er anvendt til de paa Nyholm allerede anlagte Spor, og da Deres Høivelbaarenhed selv har den bedste Underretning om denne og de dermed forbundne Omkostninger, vilde det være unyttigt om jeg meddeelte noget Overslag herover. Det nuværende Sporsystem har imidlertid den Ulempe, at der overalt, hvor Sporet skal kunne passeres af almindelige Færdselsvogne, enten maa haves Contraskinner eller Træbeklædning langs Skinnerne, hvilket fordyrer det første Anlæg og den senere Vedligeholdelse. Hvor en saadan almindelig Færdsel over Sporet skal finde Sted paa længere Strækninger, skulde jeg derfor anbefale at benytte en saadan Dobbeltskinne, som f. Ex. er brugt til Sporveien paa Concordia-Pladsen i Paris, og hvoraf jeg tillader mig at vedlægge en Skizze. En Vægt af 10 à 12 ℔ pr. løbende Fod vilde formentlig være tilstrækkelig. Skinnen lægges paa Langsveller af $^{4}/_{6}$" Tømmer, som atter hvile paa Tværsveller af $^{4}/_{5}$" Tømmer. Veifyldet kan lægges umiddelbart op til begge Sider af en saadan Skinne, og Omkostningerne ville

være circa 5 Rd. pr. løbende Alen af den hele Sporvei. Imidlertid skulde jeg tilraade ved de første Prøveanlæg, som agtes udførte, at blive staaende ved den paa Holmen nu anvendte Sporconstruction.

Paa Grund af de nuværende Tømmerskures Beliggenhed maatte de Sidespor, som skulle anlægges imellem disse, sættes i Forbindelse med Hovedsporet ved Hjælp af smaa Dreieskiver. Jeg tillader mig at foreslaae at bygge disse efter vedlagte af det sjællandske Jernbaneselskabs Maskinmester Hr. Busse udarbeidede Plan. Det vilde være solidest at bygge en saadan Dreieskive paa et muret Underlag, men dette er ikke absolut nødvendigt, og paa almindelige Jernbaner bygges saa smaa Dreieskiver sjeldnere paa murede Underlag. Jeg skulde derfor anbefale at lægge Dreieskiverne paa Rammer af Træ (helst Eg) saaledes som Tegningen viser. Er Grunden ikke god, bør Rammen hvile paa 9 à 12 Stkr. nedrammede Pæle. En enkelt saadan Dreieskive, inclusive Rammen, vilde koste circa 450 Rd.; skulde der bygges et større Antal, vilde de koste circa 400 Rd. pr. Stk. Skydningen af Vognene over saadanne Dreieskiver er ikke forbunden med nogen Vanskelighed, og det overordentlig udstrakte Brug, som gjøres af saadanne Skiver til næsten alle Flytninger af Vogne paa de store franske og engelske Banegaarde, viser hvor bequemme de ere til Formaalene.

Til Transport af Tømmeret tillader jeg mig at foreslaae at benytte Vogne af den paa den medfølgende Plan angivne Construction, der ligeledes er udarbeidet af Jernbaneselskabets Maskinmester Hr. Busse. Vognenes Overdeel er indrettet til at dreie, saa at den kan stilles paatværs af Sporet, hvorved det bliver lettere at læsse Tømmeret fra Siden af Vognene og atter aflæsse det ind i Skurene, idet Vognens Overdeel dreies lodret paa Skuret paa det Sted, hvor Tømmeret skal oplægges, og dette kan da skydes lige ind paa sin Plads i Skuret. Naar meget langt Tømmer skal transporteres, kunne tvende saadanne Vogne sammenkobles ved Langbomme, saaledes som antydet paa Tegningen, der viser Constructionen saaledes udført, at de sammenkoblede Vogne

med Lethed kunne bringes over Dreieskiverne, idet først den ene og derefter den anden dreies. En saadan Vogn complet færdig vil koste circa 375 Rd. Til det første Prøveanlæg maatte der imidlertid anskaffes 2 Vogne, for at der kunde gjøres Forsøg med Transport af langt Tømmer paa sammenkoblede Vogne.

Jeg haaber, at de foreståaende Bemærkninger i Forbindelse med Deres Høivelbaarenheds eget Kjendskab til det allerede paa Holmen anlagte Sporsystem og de med dets Udførelse forbundne Udgifter, ville være tilstrækkelig Veiledning til Bedømmelsen af Udgifterne ved det i Deres Skrivelse af 15de August omhandlede Anlæg af en Sporvei i een af Gaderne imellem Tømmerskurene med tilhørende Dreieskive og Transport-Apparat. Det vil imidlertid være mig kjært at kunne give saadanne yderligere Oplysninger, som muligviis maatte attraaes og som jeg maatte være istand til at meddele.

Udtog

af en Skrivelse til Commissionen fra Directeur for Artilleriet Sotoimester Skibsted.

Til en grundig gjennemgaaet Exerceerskole, med en nogenlunde tilfredsstillende Skydningsøvelse behøves iland 10 Uger og ombord 4 à 6 Uger, hvilken Tid antages som den mindst mulige til Indøvelse af Batterie-Exercits med alle Evolutioner, Entreskifters Organisation, Bataillerens, Klarskibs Organisation, og endelig, hvad der er saa aldeles nødvendigt, Skarpskydning fra Skibs-Batteriet, saavel tilankers, som under Seil. Disse Øvelser ombord kunne ikke tænkes udførte uden paa et lukket Batteri, altsaa mindst en Fregat, thi paa et Manoeuvre-Dæk er det umuligt at skaffe den fornødne Plads til Batteriets behørige Betjening, ligesaalidt som den Ro og Orden, der er absolut nødvendig for med Hurtighed og Præcision at betjene Kanonerne, naar der skal slaaes for Alvor.

Dette Princip bør opstilles som et sine qua non, dersom ikke den hele paa Exerceerskolen anvendte Bekostning skal være saa godt som spildt. Det er netop, ved paa eengang at samle al den ved de enkelte og spredte Øvelser erhvervede Sikkerhed og Dygtighed, til et sammenhængende Heelt, at den hele Batteries-Betjening og Klarskibs-Organisation fremkommer, og det er netop det Maal, hvortil Exerceerskolen skal arbeide hen. Ikke at tale om, at er en Exerceerskole uundværlig for at erholde øvede menige Artillerister, saa ere de samlede Øvelser under en fælles Overcommando ikke mindre uundværlige for de høiere Commanderende. Er Øvelsen i at seile med sit Skib nødvendig for en Officeer, da er Øvelse i at organisere Tjenesten, og i til Færdighed at vide at behandle og dirigere sit Artillerie og den hele anbetroede Styrke i sine fineste Nuancer, endnu vigtigere og nødvendigere. Saa meget mere, som af disse tvende Øvelser langt mere af den første, end af den sidste, kan indvindes ilandved foregaaende Studering, eller ved Seilads i mindre Skibe, og i inferieure Stillinger.

At forene Exerceerskolens Øvelser ombord med Cadetternes Øvelser turde mulig bringe et hensigtsmæssigt og besparende System tilveie.

Underofficeersskolen er ikke hvad den bør være; den mangler Lærerkræfter. Til et Antal af circa 160 à 180 Elever, som Skolen tæller om Vinteren og som deles i 7 Classer, har der i de senere Aar været tilstaaet en Lærer i Dansk, iøvrigt ikkun Underofficerer, der alle selv have faaet mangelfuld Undervisning. Ifjor blev det tilladt, at erholde 3 Underofficerer oplærte til Lærere i Skjønskrivning, saa at der tør antages at haves to saadanne til Disposition (en til Matrosskolen, alt under Forudsætning af at ingen af disse 3 er udcommanderet). Videre haves i Underofficeerspersonalet gode Lærere i Gymnastik og Vaabenøvelse, samt Underlærere i Exercits, og i Sømandskab af Matroscorpsets Underofficerer. Der mangler derimod aldeles Lærere i Artillerie, Geometrie og Arithmetik, Regning, Geographie og Tegning, samt Overlærere i Exercits og Sømandskab og endelig i Begyndelsesgrundene i Navigation. Til disse Lærerposter behøves 3 Officerer,

som bør ansættes fast for et Tidsrum af 3 Aar, da ellers hverken Routine i Underviisningen eller Kjendskab til Eleverne kan erholdes eller bringes til Nytte. At commandere Officerer til denne Tjeneste, uden at give dem et Vederlag for deres Tid og Flid, anseer jeg for ufornuftigt, og er tilmed uovereensstemmende med alle ved vor Lovgivning og vore Reglementer bestaaende Regler. Deres Honorar kunde ansættes til 150 Rd. for Hver, er 450 Rd. og dertil kunde de tvende ialmindelighed om Sommeren overgaae til hvilkensomhelst Tjeneste.

Foruden en Lærer i Dansk, hvis Honorar mindst er..	200 —
behoves een Lærer i Geographie og een i Tegning, er	400 —
2 Lærere i Skjønskrivning, à 3 Rd. maanedlig, er...	36 —
2 — i Somandskab, ligeledes	36 —
7 Artillerie-Underofficerer som Hjelpelærere i Exercits, Reglement, Gymnastik og Vaabenøvelse, à 3 Rd. maanedlig, er	126 —
Skrive- og Tegne-Materiale og Bøger til Skolen anslaaes til circa	200 —
Den hele Udgift til Skolen vil blive (Musik-Underviisningen fraregnet)	1448 Rd.

for at den nogenlunde skal svare til sin Hensigt. Dersom dertil føiedes den Bestemmelse, at alt det ugivte Mandskab skal caserneres, samtidig med de til Tjeneste og Øvelse indkaldte Indrullerede, da turde der være grundet Haab om, at kunne uddanne et dygtigt og kraftigt Underofficeers-Corps.

Den beregnede Daglon for Arbeiderne i Grovsmedien samt for private Arbeidere og Sjouere paa Orlogsværftet.

(Meddeelt af Bogholderen ved Orlogsværftet.)

Den Priiscourant over Daglön, som hidtil har været lagt til Grund for Beregning af udført Arbeide i Orlogsværftets Grovsmedier, er følgende:

1. Lønning m. m. til Arbeidere.

	Gage.	Kost.	Tilsammen.	Summa.
	Rd.		Rd.	Rd.
Qvarteermænd, 2 à....	428.		488.	976.
Formænd, 5 à	346.		406.	2,030.
Smede af 1ste Classe, 21 à	252.		312.	6,552.
2den — 22 à	240.		300.	6,600.
3die — 22 à	222.		282.	6,204.
4de — 22 à	192.		252.	5,544.
Lærlinge af 1ste Classe, 2 à	87.		147.	294.
2den — 2 à	56.		116.	232.
Arbeidsmænd, 7 à	166.		226.	1,582.
Tømmermænd af 1ste Classe, 1 à..	220.	60 Rd. pr. Mand aarlig.	280.	280.
4de — 1 à..	167.		227.	227.
107 Mand				30,521.
i 293 Arbeidsdage er Arbeidsdage	31,351.	Medaillepenge		80.
		Alderstillæg..		96.
Tab*) for Sygdom 2¾ pCt.	862.	For Arbeide ved Damphammeren ..		360.
Til Værktøis Reparation, Tømmermands og Sjouerarbeide.	2000.	Materiale til Værktøi, Hammerskaft etc.....		1,000.
	2,862.			32,057.
Til Arbeide haves altsaa	28,489.			

er pr. Mand daglig... 1 Rd. 12 ß.

Transport... 1 Rd. 12 ß.

*) Det bemærkes, at foruden den Forøgelse som er bevirket i Daglonnen ved de anførte Tillæg, er denne yderligere forøget ved det gjorte Fradrag af 2862 Arbeidsdage for forudsat Tab ved Sygdom etc., idet Arbeidstiden derved er stillet i et mere ugunstigt Forhold til Lønningen.

Transport... 1 Rd. 12 ß.

2. Udgifter ved Dampmaskinen.

	Rd.	Rd.	Rd.
1 Ingenieur	400.		
1 Svend af 1ste Classe.....	312.		
1 Arbeidsmand.....	226.		
		—— 938.	
Reparation og Brændsel.....	500.		
		—— 1,438.	

som fordeelt paa den hele Arbeidskraft, gjør pr. Mand daglig..... » — 4¾ -

3. Kulforbrug i Smedierne:

circa 5,800 Tdr. aarlig à 1 Rd. 42 ß. pr. Td. som fordeelt paa Gjennemsnittet af Arbeidsdage i de sidste 3 Aar giver pr. Mand daglig ..... » — 21 -

4. Mesterlalair etc.

	Gage.	Kost.	Tilsammen.	Summa.
	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.
1 Grovsmedmester..	1,010.	60.	1,070.	1,070.
3 Mestersvende	720.	60.	780.	2,340.
2 Skrivere i 1ste Classe.....	220.	60.	280.	560.
				3,970.
Contoirudgifter ...				50.
Alderstillæg				240.
				4,260.

eller pr. Mand daglig... » — 14½ -

Holmens Udgift pr. Mand daglig er altsaa... 1 Rd. 52 ß.

Som Modsætning til ovenstaaende Beregning oplyses:

Naar en Middelpriis uddrages af de reglementerede aarlige Lønninger, vil Daglønnen vise sig saaledes:

Aarlige Lønninger 30,521 Rd. fordeelte paa 107 Arbeidende hver i 293 Dage, eller 31,351 Dage, udgjøre daglig 93 ß. pr. Mand.

Med Hensyn til Lønningerne til Private og Sjouere, da ere disse anførte med ikke ringe Paalæg til den anordnede Daglon; saaledes udviser det for Aarene $18^{59}/_{60}$ aflagte Regnskab Pag. 422 og 423 en Udgift af.....

	til Private. Rd. ß.	til Sjouere. Rd. ß.
	79,889. 25	61,054. 52
Den i Virkeligheden stedfundne Udgift til disse Arbeidende er imidlertid overeensstemmende med de Beløb, som i bemeldte Aars Regnskab Pag. 414 og 415 ere anførte til Indtægt under Rubrikken „Opgave fra Sjouerskriveren", nemlig..	57,770. 15	51,827. 10
og som Følge heraf, ere samtlige Arbeider, med hvilke Private eller Sjouere have været beskjæftigede, tilsyneladende fordyrede med.....	22,119. 10	9,227. 42

eller tilsammen 31,346 Rd. 52 ß., hvilket imidlertid ikke har været Tilfældet i Virkeligheden.

Foruden de foran omnævnte Tillæg til den oprindelige Daglon, har man endelig for Arbeider for andre Autoriteter og for private Contrahenter, forøget Daglønnen, saavel for Værftets egne, som for private Haandværkere, med et yderligere Paalæg af 10 ß. pr. Mand.

Udkast

til Sjouervæsenets Indretning paa Orlogsværftet og hvad dermed staaer i Forbindelse.

1.

Sjouerarbeidet bør forestaaes af en Mand, der forstaaer at gjøre Udvalg af Arbeidsfolk og i paakommende Tilfælde at commandere dem.

2.

Han maa være i Besiddelse af et saadant Kjendskab til den Klasse af Mennesker, der ernærer sig af Sjou, at han kan udsondre dem, hvis Forhold og Levevis er saaledes, at de ikke bør have Adgang til Holmen.

3.

Han maa ikke holde Værtskab eller staae i noget saadant Forhold til Sjouerne, at derved kunde vækkes Mistillid til hans Upartiskhed eller Uafhængighed i Valget af Folkene og deres Fordeling til de forskjellige Arbeider.

4.

Han maa være saa arbeidskyndig, at han med Sikkerhed kan skjønne, hvormange Folk der behøves til Udførelsen af ethvert forefaldende Arbeide af det Slags, der i Almindelighed udføres ved Sjouere. Dette gjælder ei alene om de til uvisse Tider forefaldende Arbeider, saasom Udlosning af Skibe, Transport af Materialier til og fra Oplagsstederne ɔc.; men ogsaa om dem, hvortil stadigt bruges Sjouere, saasom ved Nybygninger, i Værkstederne, ved Opsamling af Ros, ved Oprydning, ved Gaderensning ɔc. ɔc.

5.

Han modtager hver Dag fra Equipagemesteren Ordre om hvormange Sjouere, han skal antage til den paafølgende Dag; men han har forud at overfare Holmen og nøie at erkyndige sig om hvilke Arbeider der forestaae, hvorom han aflægger Beretning til Equipagemesteren og gjør tillige Forslag paa det Antal Sjouere, der efter hans Mening behøves til hvert Arbeide især.

6.

Det af Equipagemesteren bestemte Antal Sjouere søger han at tilveiebringe af de bedste og kraftigste Folk, der ere at erholde. Han møder med dem om Morgenen ved Klokkelydningen og fordeler dem til de paagjældende Arbeider.

7.

Han gjør Forslag til Equipagemesteren og erhverver dennes Approbation paa den Dagløn, der kan tilstaaes. Daglønnen an-

sættes saaledes at den kraftige Mand, der bruges ved svært Arbeide, erholder en forholdsmæssig høiere Betaling end den mindre stærke, der bruges ved lettere Arbeide; — dog maa der i Reglen kun være tre Størrelser af Dagløn.

8.

Eqvipagemesteren forsyner ham daglig med det fornødne Antal af autoriserede Betalings-Tegn eller Brikker, stemplede med Tal, der svare til den forskjellige Dagløn i Skilling. Brikkerne maae være af forskjelligt Omfang efter deres Paalydende, saa at Forvirring ei kan skee.

9.

Med saadanne Brikker klarerer han Sjouerne, hvilke derefter hver især, mod Brikkens Aflevering, faae Daglønnen hos Sjouerskriveren eller Den, der paa hans Vegne besørger Udtællingen. Samtidig dermed afgiver han (Sjouerformanden) Rapport til Eqvipagemesteren om det Antal Betalings-Brikker af hver Størrelse, han har udgivet (for at Eqvipagemesteren i rette Tid kan faae Brikkerne tilbage fra Udtælleren).

10.

Han (Sjouerformanden) forestaaer Udførelsen af alt det Sjouerarbeide, der ikke specielt er underlagt vedkommende Mestere, dog har han tillige at være Mesterne behjælpelig med Tilsyn ved deres Sjouere, naar hans Bistand behøves og begjæres.

11.

Han paaseer, at Sjouerne ved enhver Gjerning, der udføres under hans Tilsyn, arbeide forsvarligt, saa at de gjøre Fyldest for Daglønnen. De, der ere mindre driftige og virksomme, opmuntres paa passende Maade. I Tilfælde af at Drukkenskab eller usømmeligt Forhold finder Sted i den Grad, at den Paagjældende af vedkommende Officeer eller Mester udvises fra Holmen, har Formanden at afklarere ham med behørig Afkortning i Daglønnen.

12.

Om alt Arbeide, der egner sig til at udføres i Accord, skal han paa Eqvipagemesterens Approbation søge at afslutte saadan

Accord med Sjouerne, at de nidkjære og driftige Folk kunne have en Fortjeneste, der nogenlunde svarer til deres Anstrængelse. Paa Overskudsfortjenesten meddeler han det paagjældende Hold af Sjouere Anviisning paa Sjouerskriveren eller dennes Udtæller. Om de saaledes anviste Beløb afgiver han Rapport til Equipagemesteren.

Iøvrigt er Formanden ganske underlagt Equipagemesteren og den eller de Officerer, der i Equipagemesterens Fraværelse fungere paa hans Vegne.

13.

De i §§ 9 og 12 nævnte Rapporter beroe hos Equipagemesteren, for at tjene til Control med Sjouerskriveren; men naar det paagjældende Bilag ved Sjouerskriverens maanedlige Regnskab er attesteret af Equipagemesteren, indsendes Rapporterne fra ham directe til Ministeriets Revisionscontoir.

14.

Med de andre Udgifter, der tildeels forskudsviis udbetales gjennem Sjouerskriveren, saasom:

Løn til private Haandværkere,

Overskud paa Accordarbeide,

Timepenge eller anden Godtgjørelse for Extratjeneste eller Extraarbeide,

Anskaffelser af mindre væsentlige Gjenstande, som det er overdraget de Overordnede paa Holmen at besørge, og Smaaudgifter, der kunne være nødvendige uden at speciel Resolution derom kan indhentes,

vil være at forholde saaledes:

a. De tre førstnævnte Udgifter skulle udbetales ugentlig, i Reglen om Løverdagen, dog maa en privat Haandværker, der afgaaer i Løbet af Ugen, strax afklareres;

b. Enhver Mester eller anden Foresat, der er berettiget til at have private Haandværkere ved det ham anbetroede Arbeide, eller dertil at kræve Extratjeneste af faste Folk, eller at give Arbeide i „Accord" enten til faste Folk eller til private

Haandværkere, skal for hver Uge affatte nøiagtig Opgjørelse af hvad der saaledes er udført, og hvad derfor er at betale;

c. I Opgjørelsen skal altid paaberaabes Værftschefens Resolution, hvorved den paagjældende Foranstaltning er anordnet;

d. Enhver Arbeider eller Anden, der har Betaling tilgode, skal i Opgjørelsen anføres med sit fulde Navn, tilføiet hvad Arbeide eller Tjeneste, han har udført, og hvad derfor tilkommer ham;

e. Opgjørelsen forelægges den vedkommende overordnede Officeer eller i hans Fraværelse den, der fungerer i hans Navn;

f. Naar rigtig befunden af Officeren, attesteres Opgjørelsen af ham, hvorhos han anviser Beløbet til Udbetaling hos Sjouerskriveren eller dennes Udtæller;

g. Enhver Arbeider eller Anden, der har Betaling tilgode, skal personlig møde og modtage samme hos Udtælleren;

h. Ved de omhandlede Anskaffelser af mindre vigtige Gjenstande vil være at iagttage, at naar det Anskaffede er Regnskabsartikler, der da for disse maa qvitteres af vedkommende Regnskabsfører.

De omhandlede Smaaudgifter maae være hjemlede, om ikke ved specielt Samtykke, saa dog ved en almindelig Resolution af Værftschefen.

15.

Alle Udbetalinger, til Sjouere efter § 9 og til Haandværkere med flere efter § 14, skulle skee i Overværelse af en Officeer, der paa en dertil indrettet Liste har at attestere hvor stort Beløb, der i hans Nærværelse er udbetalt. Attesten følger som Bilag med Sjouerskriverens Regnskab.